COMPENDIUM IN LIBROS POENALIUM ATQUE...

Santoro : da Melfi, Thomas : a Sancto Severino

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
M 8
41 A
5

COMPENDIVM
IN LIBROS POENALIVM
atque
COMMENTARIORVM
Super Statuta Generalia totius Ordinis Seraphici à R. P. Sanctorio de Melphi editos.

ELABORATVM

Per R. P. Thomam à Sancto Seuerino Prouinciæ Reform. Marchiæ Alumnum, & in Curia Romana A. R. P. Procuratoris Generalis à Secretis.

Illuſtriſs. ac Reuerendiſs. D.

D. ANTONIO LAVRENTIO

R A T T Æ

Nobili Bononienſi, ac SS. D. N. V. S. Referendario

DICATVM.

Romæ, Typis Iacobi Dragondelli. 1664.

Superiorum permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Illuſtriſs·ac Reuerendiſs· D.

D. ANTONIO LAVRENTIO
R A T T Æ

Nobili Bononienſi, Sanctiſs. D. vtriuſq; Sign. Referendario.

Fr. Thomas à S. Seuerinò Ordinis Min. Obſer. Reform. Prouinciæ Marchiæ filius, ac in Rom. Curia Procuratoris Gener. à Secretis

F. P. Æ.

PATROCINIVM operi implorare naſcenti (natura dictante) contra vel ignorantium, vel malignãtium inſultus, iam authores conſueuerunt; Cogitaui egomet diutius, nõ diu hæſitaui, vnde poſſem hiſce laborum meorũ fructibus, & honorem ſupplicari, & ſubſidiũ. Ecce enim Illuſtriſs. Dominationis tuæ virtus mihi ſtatim occur-

rit, virtus iam in Vrbe, immò in Orbe notiſſima, quippequæ à teneris annis cũ ætate, & ſupra ætatem acquiſita concreuit; ſed quid acquiſita dixi, quæ congenita tibi videtur coeſſentialis? Ab Auis etenim, & Atauis per multa iam ſæcula in Domo Ratta, virtus vt hæreditario Iure ad poſteros tranſmittitur; quæ tot, & tantos Vrbi, & Orbi dedit Illuſtriſſimos Heroes, inter quos Purpuratum Principem in Sacro Senatu Vbertum Rattam omni virtutum genere exornatum, & inſignem iam Prælatum Dionyſium Rattam ſilentio præterire omninò nõ poſſum. De primo enim ſcribit Sigon. hiſt. Bonon lib. 3. ſub an. 1125. *Is ſequenti anno cum Decembri mẽſe Cardinales allegeret, è Bononienſibus cooptauit Vbertum Rattam.* Et idem de Epiſc. Bonon. lib. 1. loquens de Honorio II. *Etenim cum Cardinales*

les

les allegeret in primis quatuor Ciues Bononienſes cooptauit Vbertum de Ratta Virum eruditiſsimum, Presbyterum S. Clementis: de cuius, & inſigni doctrina, & ſingulari vitæ probitate maxima per Orbẽ chriſtianum diffuſa fuerunt argumẽta. Secundus verò Sanctiſſimi D. vtriuſq; Signaturæ Referẽdarius, præcipuas ſub diuerſis Pontificibus, in Vmbria, Piceno, & Æmilia Vrbes rexit, Prouinciam Campaniæ adminiſtrauit, Conſultoris, Iudicis, Auditoris expletis partibus in Gallias ad fœderatos tum Catholicos ſub Innocentio IX. deſignatus Nuncius; ſub Clemẽte VIII. ad Archid. Albertũ Auſtrię Cardinalem miſſus, ac tandẽ Sacræ Romanæ Rotæ Auditor eſt creatus. Duo in Patria conſpicua Templa, & pro Sanctimonialibus Monaſteria extruxit, & auxit. Immò facilius eſt ſilentio

præterire Heroum ſeriem in tua Illuſtriſſima Familia à Bononiẽſi Ciuitate, tot iam à ſæculis nobilitate condecoratã. Sed nono iam ſæculo inter Neapolitani Regni Principes, Duranzani dominium dum obtineret, fulgebat in Italia *Fanus. Campano teſte, de Famil. Illuſtribus Italiæ, & de earum origine.* Si ergo inquit Ariſt. lib. 3. Polit. c. 8. *Præſtantiſsimos ex præſtãtiſsimis naſci*, aut ex Poeta iam fertur adagio, *Nec generant Aquilæ Columbas*, liceat mihi ex alio Poeta ad Piſonem lib. 1. illud adiũgere:

Perit illa nobilitas omnis, cui laus
ab origine ſola.

Vtraque enim virtutis nobilitas in te ſummo omnium applauſu, ſummo omnium ſcientiarum cõnexu refulget. Dixerit ergo D. Ambroſ. lib. 8. in Luc. *Legiſperitũ in omnibus volo eſſe perfectũ*, Te ibi ad litteram dixerim deſignatum.

Di-

Dixerit Plautus in Terentio: *Omnia adſuntbona, penès quem eſt virtus*, quid tuis poſſit accedere deſiderijs non video, iuxtà tutiſſimum Claudiani affatum.

Ipſa quidem Virtus pretium ſibi, ſolaque latè
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis
Erigitur, plauſuue petit clareſcere vulgi;
Nil opus externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animoſa ſuis, immotaque cunctis
Caſibus, ex alto mortales reſpicit artes.

Vnde immotam animi virtutem ſub inſigni Palmæ Hieroglifico per Griphonem Rattæ antiquitati licuit explicare. Ecce ergo, cur tuo addixerim patrocinio hunc libellum, Religionis leges in cõpendio redactas; omnium enim

Iu-

Iurium vaſtitatem ingenio collegiſti : Addiderim ego ſingulares cauſas,eaſque potiſſimas, quibus ipſe ſummis deuinctus beneficijs, aliqualem grati animi atteſtationem non proferre non poteram . Pauca ſint hæc gratitudinis munuſcula; Verum hæc eſt ſingularis altiſſimę Paupertatis Seraphicæ prærogatiua,atq;excellentia, vt poſſit minimis, maximis ſatiſfacere, quoties id expoſtulat debiti ratio, & eo vel maximè , vbi res dicata haud traditur Togati perilluſtri merito ad complementum , ſed Viri iudicio ad cenſuram : Vale .

Ad

Digitized by Google

Ad Lectorem.

ACtum agis, inquies mihi forſan beneuole Lector, non inqaies ſi beneuolus. A Doctiſs. P. Sanctorio de Melphis ſubtiliſſimè diſputata, ſed diffuſiſſimè habes, quæ paucis hic perſtricta reperies. Si nihil egerim, agendi tamen animus, teque iuuandi non abfuit, immò & vt iuuarem labor non mediocris; age ergo, Dei ad inſtar, deſiderium meum vtilitati tuæ addictum, & laborem, qualiſcunque ſit, & conatum eidem conſecratum, maximè inter continuos in hac Romana Curia labores, contemplare, & accepta. Dixerim confidenter nonnihil egi, nec de carta tranſtuli in papirum, vt fertur adagio; Intricatiſſimas enim Patris Sanctorij difficultates ex vtroque eius opere ſuper Conſtitutiones Ordinis Seraphici, & ſuper Pœnalitates, hìc habes dilucidatas, & quas ibi fuſius protenſas, hìc in Epitomen redactas, & quæ tandem ab Auctoris obitu, ſiue per Ordinis, ſiue per Sac. Congreg. aut Sedis Apoſtolicæ Decreta, iuxta temporum viciſſitudines neceſſariò ſunt immutata, ſuis in locis habebis adnotata. Vale.

Attentè

Digitized by Google

ATtentè, ac diligenter vidi, & perlegi ex mandato Reuerendiſs. P. Hyacinti Libelli S. P. A. Promagiſtri Opuſculum à P. Thoma de Sancto Seuerino, Ord. Noſtri Alumno, ac Procuratoris Generalis apud Reformatos Secretario in Compendium ex Commentarijs operum P. Sanctorij, redactum. Quod cum nihil aduerſum, vel fidei Chriſtianæ; boniſque moribus, vel Iuri Pontificio, Apoſtoliciſque Sanctionibus, vel denique Scriptis, aut menti Auctoris eorundem Commentariorum contineat, congruum fore exiſtimo, vt prælo tradatur. In quorũ fidem, &c. Dat. Romæ apud S. Franciſcũ Trans Tyberim die 20. Martij Anno Domini 1664.

Fr. Didacus de Lequile.

FR.

Digitized by Google

FR. MICHAEL ANGELVS à Sambuca totius Ord. Minorum S.P. Franciſci Miniſter Generalis, & Seruus. Dilecto Nobis plurimũ in Chriſto Patri Fratri Thomæ à Sãcto Seuerino Prouinciæ Noſtræ Marchiæ Reformatæ, Theologo, ac P. Procuratoris Generalis Reformatorum Secretario. Salutem.

CVm iuxta Apoſtolicas, noſtriq; Ord. Conſtitutiones reuisũ, & approbatũ fuerit quoddam Opus à Te collectum, cuius titulus eſt, Compendium Commentariorum in Statuta, & Conſtitutiones Ordinis, &c. *tenore præſentiũ ad ſalutaris obedientiæ meritum facultatem tibi impartimur, quatenus ſeruatis ſeruandis illud Typis mandare queas. Vale noſtri memor in orationibus. Dat. Romæ ex Aracœli die* 17. *Auguſti* 1663.

Fr. Michael Angelus de Sambuca
Miniſter Generalis.

Loco † Sigilli.

Impri-

Imprimatur ſi videbitur Reuerendiſs. Sac. Pal. Ap. Mag.

O. Archiep. Patrac. Viceſg.

Imprimatur

Fr. Hyacinthus Libellus Sac. Pal. Ap. Promag.

Digitized by Google

ABBATISSA.

1 Abbatiſſæ officium ex noſtris Conſtitutionibus, ſicut omniũ Monaſteriorum Præfectarum durat per annum, aut bienniũ ſecundum Monaſterij conſuetudinem. Vltra triennium autem nullo modo prorogari poteſt, ſub pœna priuationis officij Superioribus, ſi ſecus fieri permiſerint, quo triennio finito, ad illud, & quodlibet aliud ſuperioritatis officium, niſi poſt integrum alterum triennium, eligi non poteſt. *Comment. Conſt. c. 11. ſtatut. 7. concluſ. 9 quæſt. 7. reſp. 8.*

2 Hoc triennium debet eſſe Capitulare, non annuale. *ibid.* verſ. *Si quæras an triennium.* Si de conſuetudine hoc officium eſſet annuale, vel biennale, probabile eſt, poſſe reelegi, interpoſita vacatione vnius anni, verũ ex paritate rationis, ſicuti tranſacto triennio vacat per triennium, ita per tantumdem temporis ceſſare debet. *ibid.* verſ. *Si quæras 2.*

3 Completo triennio ſupradicto, ſi ex aliquo accidẽti retardetur electio, poterit regere Monaſterium ſub titulo Præſidentis, vel alterius, ſicuti noſtri Miniſtri regunt Prouincias ſub nomine Commiſſariorum, imò poteſt etiam ad caſum præſentem extẽdi declaratio

*Clem.*8.de noſtris Capitulis ad ſex alios menſes,quia noſtris priuilegijs gaudent etiã Moniales.*ibid.*verſ. *Si quæras* 4.

4 Abbatiſſæ Soror germana nec Vicaria nec Diſcreta, nec Ianitrix, nec Celleraria eſſe poteſt,neque Scriba. Non autem impeditur, quin poſſit ſuæ Sorori ſuccedere in Prælatura.*ibid.reſponſ.9.*

5 Illegitima, vel corrupta, vel maculato ſemine deſcendens poteſt eligi in Abbatiſsã, ſicuti etiam bigama. *ibid.reſp.*10. Vide *Bigamia num.*2.& *Vidua*.

6 Tenetur ſeruare vitam communem in omnibus, & Sorores omnes in omni vitæ actione ædificare, Choro, & menſæ quantum per occupationes licuerit,ſemper intereſſe, communes officinas viſitare, negligentes monere,errata corrigere,& emendare: Parlatoria inuiſere, clauſa ſemper eſſe curare, nec aperiri,niſi quando oportuerit, & cum ſua licentia,viſis prius facultatibus, & ſeruatis ſuperiorum ordinationibus, quod in feſtis diebus; niſi ex graui cauſa, permittere nõ debet. Clauſuræ oſtia nũquam aperiri faciat,nec(ſub pœna excommunicationis) ad ea colloqui permittat;& mane,& ſero,ſi ea ſint clauſa, diligenter inſpicere debet, altera claui apud ſe nocte tota cuſtodita, altera probatiſſimæ Moniali conſignata. Debet ſingularum neceſſitates diligenter intelligere, & illis ex bonis

com-

communibus prouidere; Cellas ſemper viſitare, vana, ſuperflua paupertati, & honeſtati contraria auferre, culpabiles punire: Viſitare, & conſolari infirmas, quibus nihil deeſſe ſecundum vires Monaſterij ſinat; grauiter infirmas ad confeſſionem hortari, ne ſua culpa aliqua pereat: Alias Sorores ſi infirmas ſæpè non viſitauerint, illiſque ſecundum charitatē non inſeruierint, pro modo negligentiæ puniat. *ibid. ſtatut.* 7. verſ. *Dico decimo*.

7 Abbatiſſæ tenentur omnes Moniales obedire, ac Matri Vicariæ, ſecundum Regulas, & Conſtitutiones Ordinis; inobedientes, eius arbitrio puniantur, quæ Superiorem etiam admoneat, ſi expedire iudicauerit. *ibid.* verſ. *Dico decimoprimo.* Et licet non poſſit aliquid ſub excommunicatione præcipere, cum ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis. *ibid.* verſ. *Sed quæritur an Præfecta*; Tamen poteſt excommunicationem latam à Prelato publicare. *ibid.* Sicuti etiam poteſt in virtute ſanctæ obedientiæ præcipere, & ad mortale obligare. *ibid.* verſ. *Reſpondeo ſecundo*.

8 Eligi debet non minor quadraginta annis; & poſtquam octo annos poſt profeſſionē laudabiliter vixerit; quod ſi ibi talis non reperiatur, ex alio eiuſdem Ordinis Monaſterio eligi poterit. Si autem hoc Præſidi electionis incommodum videbitur, in eodē Monaſterio poterit eligi, quæ trigeſimum ætatis,

Digitized by Google

& quintum Religionis ſaltem exceſſerit. *ibid.* verſ. *Dico nono.* Sufficit autem 40. annos eſſe inceptos. *ibid.* verſ. *quæritur primo.* Sine legitima ętate, & vitæ probitate electio eſt nulla, ſuper qua ætate nec Epiſcopus, nec Nuncius diſpenſare poteſt. *ibid.* verſ. *Quæritur ſecundo.* Neo eſt liberum Monialibus, vel Superiori eligere trigenariam, relicta quadragenaria; nam ſi adeſt quadragenaria poſt octo annos profeſſionis, omninò eſt alijs præferenda, dummodò aliàs ad gubernium ſit apta: Quod ſi talibus conditionibus prædita in Monaſterio non exiſtat, liberum eſt ex alio eligere, & non antea. Si autem hoc videbitur incommodum, ad trigenariam accedi poteſt. *ibid.* verſ. *quæritur quarto.*

9 Exiſtente quadragenaria, quæ quinque annos à profeſſione non tranſegerit, & trigenaria, quæ octo, vel ſaltē quinque annos profeſſionis habeat, ad arbitrium Prælati relinquitur, qui maximè attendere debet cæteras qualitates ad gubernium requiſitas. *ibid.* verſ. *Quæritur quinto.* Sicut etiam ſpectat ad Superiorem iudicare de incommodo, ob quod non exiſtente quadragenaria poſſit non eligi ex alio Monaſterio. *ibid.* verſ. *Quæritur ſexto.*

10 Forma electionis Abbatiſſæ in Ordine noſtro conſiſtit. Primò, quod Præſes extra ſepta Monaſterij ad crates, non verò intra, vota ſingularium Monialium audiat, vel recipiat

cipiat duobus probatis viris ſibi aſſiſtentibus; Quod ſi ingrederetur, eſſet excommunicatus, niſi conſpiratio aliqua, vel præciſa neceſſitas dirigendę electionis ſuaderet ingreſſum. *ibid. verſ. Quæritur ſeptimo.* Secundò, quòd vota ſint ſecreta; itaut eligentium nomina nunquam publicentur, aliter electio eſt nulla. *ibid. verſ. Reſpondeo ſecundo.* Tertiò, quod non per ſchedulas, ſed verbatenus fiat, non tamen irritatur electio, ſi fiat per ſchedulas. *ibid. verſ. Reſpondeo tertio.* Quarto, quod accedat maior pars Monialium, niſi illa, ad quam accedat fuerit inhabilis, quod remittitur arbitrio Superioris; arbitrium autem hoc debet regulari, & fundari ſuper iuridicis iudicijs, quia non eſt in poteſtate Superioris declarare inhabiles, niſi quas iura, & Conſtitutiones inhabilitant. *Conſt. Cap. 11. ſtat. 7. concl. 9. q. 7. verſ. Reſpondeo quarto.* Quinto, quod votantes excedant quatuor annos à profeſſione emiſſa, In alijs autem electionibus omnes profeſſæ, quæ tamen conuerſæ non ſint, votum habent. *ibid. verſ. Reſpondeo quinto.* Sexto, quod ſignificetur Epiſcopo dies electionis Abbatiſſę, vt poſſit, ſi velit, intereſſe; qui poteſt animaduertere Regulares, ſi ante tempus ſignificatum, aut die electionis non ſignificata ad Abbatiſſę electionem procedant. Non tamen eſt neceſſe ſignificari ipſi horam electionis, ſed ſufficit dicere: Poſt Veſperas, vel celebrata

Miſſa, &c. & expectare parum, putà alteram horam, vel quid ſimile. *ibid.* verſ. *Dubitatur tertio*. Epiſcopo autem non eſt attributum ius confirmandi Abbatiſſam. *ibid.* verſ. *Dubitatum fuit*; & licèt per ſe, vel per alium preſidere poſſit in electione Abbatiſſæ Monaſterij Monialium Regularibus ſubiectarum, tamen non poteſt exquirere, & recipere vota Monialium, ſed hoc facere debet Superior Regularis ſciente tamen, & audiente eodem Epiſcopo. Preſidentia enim hęc non inducit ſuperioritatem, & iuriſdictionem in Moniales, & in electionem, ſed tantum importat ordinationem, & directionem, vt electio quietè, & pacatè procedat neuè aliqua violentia, vel defectus in ipſa committatur. *ibid.* verſ. *Dubitatur quarto*.

11 Si Monialium maior pars non concordat in electione vnius, poteſt Superior vnã, quę habeat qualitates requiſitas ſiue intra, ſiue extra Monaſterium inſtituere. Qui quidem Superior in ipſa electione habeat votũ ſicut prædictæ Moniales. *ibid.* verſ. *Reſpondeo ſeptimo*. Aduertendum tamen hic, adeſſe decretum Sacræ Congregationis Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum latũ die 23. Maij 1621. per quod determinatum fuit, non licere Monialium Superioribus, aut ſcrutatoribus dare votum in electione Abbatiſſę, atque electionem, in vim huiuſmodi voti celebrt-

lebratum, vires aliquas non obtinere. *Paſqualig. in Addit. ad Laurent. de Franc. quæſtione 2. numero 668.*

ABIVRATIO.

1 Abiuratio eſt receſſio, ſeu renunciatio alicuius rei cum iuramento. *Pœn. tom. 2. c. 22. verſ. Dico primo.* Triplex eſt, de leui, de vehementi, de & violenta. *ibid. & Conſt. ſtat. 1. §. 2.* iuxta triplicem ſuſpicionem, quam aſſignant ſcribentes de hæreſi, ſcilicet modicam, magnam, & maximam, vel leuem, vehementem, & violentam, & ſecundum gradum ſuſpicionis poteſt ſuſpectus condemnari, vel ad abiurationem de leui, vel de vehementi, vel de violenta tamquam hęreticus puniri. *ibid. in Conſt.* Abiurationis autem qualificatio de leui, vel de vehementi accipi debet ex actis, & ſententia abiuratoria, quod iudicium non ſpectat ad Religionem, ſed ad Sanctum Offic.

2 Cęterum ſolent Inquiſitores hęreticę prauitatis imponere abiurationem de leui, quando ſuſpicio oritur ex leuibus coniecturis, putà ex verbis, & ex actibus malè quidē ſonantibus, ſed caſu, & non ſępè, aut frequēter factis, aut prolatis, ex blaſphemiis, ex ſollicitatione in actu confeſſionis. Ex his mouetur animus Iudicis ad ſuſpicandum, talem eſſe hæreticum; attamen ſuſpiciones ſunt le-

ues, non quod ſint peccata venialia, ſed leues reſpectu vehementium; Hæ ſunt vrgentiores, & magis concludentes, aliquē eſſe hęreticum vt ſi quis eſſet hæreticorum fautor, defenſor, auxiliator, &c. ſi illos non reuelaret, ſi imagines Sanctorum, dies feſtos flocci penderet, & ieiunia; ſi citatus à Sancto Officio comparere contemneret; his, & ſimilibus inducitur mens Iudicis ad tenendum talem pro hęretico, quia facit ea, quæ hæretici faciunt: Et quoniam probatio non eſt euidens, imponitur illi abiuratio vehemens vt ſic vel purificetur, vel ſi in abiuratos errores reincidat, pro relapſo condamnetur ad mortem. *ibid.* verſ. *Dico ſecundo.*

3 Suſpecti quocumque ex his modis, ſiue abiurauerint, ſiue puniti fuerint, ad Ordinem noſtrum recipiendi non ſunt, etiamſi poſt punitionem, & competentem temporis dilationem, bonā famam recuperauerint; ſunt enim infames infamia iuris. Si autem congrua purgatione propriam innocentiā monſtrauerint, recipi poterunt. *Conſt. ibid. cap.* 1. *ſtat.* 1. §. 2. Vide *Nouitius.*

4 Abiurans de leui ad actus legitimos, qui verò de graui abiurauerit ad omnia Ordinis officia remanet inhabilis. *P. c.* 22. *in princip.*

5 Sub abiurationis vocabulo non veniunt pœnitentiæ ſalutares, ſcilicet quæ extraiudicialiter imponuntur, & in ſecreto perficiuntur;

tur; & hæc dicuntur leues, & non infamant, ſicut illę, quę iudicialiter imponuntur, quæcũque illæ ſint; ob quas fiunt inhabiles perpetuò ad quæcumque Ordinis officia, & gradus Religionis illi, quibus genus aliquod pęnitentiæ impoſitũ fuerit pro delictis ad Sanctum Inquiſitionis Officium (ſalutaribus pœnitentijs exceptis) etiam ſi pœnitentiæ tempus expleuerint, vel gratiam receperint, niſi prius obtenta à Papa, vel à Sacra Congregatione hæreticæ prauitatis coram Sanctiſſimo habenda, ſpecialis, & expreſſa rehabilitationis gratia, ſub pœna nullitatis in promotos, & priuationis ſuffragiorum in promotores, reſeruata Sanctiſſimo, vel Sacræ Cõgregationis reſtitutione. *ibid. de pœnis concl. 3. & verſ. Difficultas eſt.*

6 Licèt abiuratio ſimpliciter ſumpta ſine impoſitione pœnitentiæ non inducat irregularitatem, aut pœnas de iure communi, tamen non obſtante iure communi, abiurantes de leui, vel de vehementi in Ordine noſtro priuari debent actibus legitimis, & ordinis officijs inhabilitari. *ibid. verſ. Dico quarto, & quinto.*

ABORTVS.

1 Dans venenum ad faciendum abortum, animatum punitur pœna triremium, qua punitur dans venenum ad necem; *Et per Conſt.*

Sixti v. effrœnatam priuantur, inhabilitantur, & brachio ſæculari tradendi ſunt Clerici, abortus ſiue animatos ſiue inanimatos, & ſterilitatem per venena, & quocumque alio modo procurantes, ſeruata Papæ abſolutione. Quam Conſtitutionem licèt ad terminos iuris communis, & ſacrorum Canonum, & Concilij Tridentini, Gregorius XIII. *in Conſtitutione Sedes Apoſtolica* reduxerit; tamen in iure ciuili pęna mortis punitur procurans abortum animatum. *Pœnal. cap. 14. in fine.*

1. *ABSENS* quando citari debeat. Vide *Citatio Reus.*

2. Abſens Prouincialis. Vide *Prouincialis.* Abſens Guardianus. Vide *Guardianus.*

ABSOLVERE, & ABSOLVTIO.

1. Abſolui poteſt Nouitius noſtræ Religionis, ab omnibus cenſuris, & irregularitatibus, iuxta priuilegium Clementis IV. cuius verba ſunt. *Volentibus veſtro aggregari conſortio, qui ſuſpenſionis, aut interdicti, vel excommunicationis ſententijs à iure, vel ab homine generaliter ſunt ligati, abſolutionis beneficium, ſeruata forma Canonicà impartiri ipſoſque fratres recipere, ac eos, qui poſt aſſumptum habitum, vel profeſſionem emiſſam recoluerint, ſe talibus in ſæculo fuiſſe ſententijs innodatos, ſecundum formam ipſam, Vos Generales, vel*

Pro-

Prouinciales Miniſtri, ac Cuſtodes, vel vices veſtras gerentes, abſoluere valeatis, & cum eis in irregularitatibus diſpenſare, ſi talibus fuerint forſan innodati ſententijs: vel in locis interdicto ſuppoſitis diuina præſumpſiſſent officia celebsare. Ita tamen, quod ſi aliqui ex eiſdem huiuſmodi ſententijs propter debita ſint adſtricti, eiſdem ſatisfaciant, prout tenentur. Volumus nihilominus, quod volentes huiuſmodi veſtro aggregari conſortio, niſi mox poſtquam fuerint abſoluti, Ordinem veſtrum intrauerint, etiamſi ad hoc induciæ à Prælatis concederentur; eo ipſo in priſtinas ſententias, à quibus eos abſolui cōtigerit, relabantur. Quod priuilegium reſpicit ſæculares, nouitios, & profeſſos, & ſic poſſunt abſolui ante ſuſceptionem habitus in Nouitiatu, & poſt profeſſionem in caſu obliuionis. *Conſt. cap. 2. ſtat.* 14. §. 1. Suſpenſio, Interdictum, & Excommunicatio tantum in hoc Priuilegio nominantur, quia hæc ſolum ſunt cenſuræ. *ibid.* verſ. *Dico ſecundo.*

2 Immò poſſunt abſolui poſt Profeſſionē, etiamſi ob verecundiam, timorem, vel malitiam occultauerint, ſicuti qui in Iubileo, vel in Cruciata adimpleuit conditiones inibi mādatas, & fecit confeſſionem inualidam, relinquendo aliquod peccatum reſeruatum ex culpa, poteſt, tranſacto Iubileo, abſolui ab illis reſeruatis à quocumque confeſſario, etiam ſi talem authoritatem non habeat. *ibidem* §. 3.

Si autem profeſſus in cenſuras Papę reſeruatas poſt profeſſionem inciderit,non poteſt abſolui vigore allati Priuilegij ; in vim tamen aliorum Priuilegiorum poteſt. *ibid*.§.3. Poſſunt etiam abſolui nominatim excommunicati, ſatisfacta parte.*ibid*.§.1.verſ.*Dico tertio*. quod multis Auctor probat & verſ.*Dico quarto*, adducit multos grauiſſimos Doctores aſſerentes poſſe etiam nunc Regulares abſoluere virtute Priuilegiorum ſuos ſubditos à caſibus Bullæ Cœnæ Domini, non obſtante reuocatione Priuilegiorum, quæ quotannis fit in publicatione ipſius ex tuta conſcientia, & ſine errore poſſe in praxim deduci, præcipuè contra *Marchinum*,quem multis efficaciſſimis rationibus impugnat elidens omnia eius argumenta.*ibid*.§.1.*verſ. Probabile eſt*. Ab hæreſi verò etiamſi non ſit in relapſu abſoluere non poſſumus ſententialiter de ea damnatos, vel delatos. *ibid*.§.1. *prope finem* verſ.*Dico ſexto*.

3 Forma canonica abſoluendi à cenſuris, de qua meminit Clemens IV.in allato Priuilegio eſt,vt fiat cum pœnitentiali Pſalmo, & Oratione Dominica, ſed non eſt de eſſentia abſolutionis;ex priuilegio enim Leonis X. nō tenemur nos ad iſtas formas & ſolemnitates huiuſmodi.*ibid*.c.2.*ſtat*.14.§.2.

4 Abſoluendi facultas, quam Clemen. IV. priuilegium confert Cuſtodibus durat etiam nunc, licèt modò non habeat iuriſdictionem

in

in ſua *Cuſtodia*,prout habebāt eo tempore, & erant verè Prælati·*ibid.*§·4· *verſ.Quæritur primo*·Vide *Cuſtos*.

5 Hanc abſoluendi facultatem habent Generales,& Prouinciales, Miniſtri.et Cuſtodes,vel eorum vices gerentes,prout ſunt Vicarius, & Commiſſarius Generalis , et omnes illi Commiſſarij Generales qui cōſtituuntur in India, et conſtituebantur in Germania,Belgia,Gallia.etc· Commiſſarij, et Vicarij Prouinciales , qui non indigent ſpeciali commiſſione ad abſoluendum, etc. Alijs autem debet delegari in indiuiduo,et non ſufficit generalis conceſſio, quia in hac non veniunt ſpecialia . Abſolutio enim à caſibus Papæ , et Bullæ Cœnæ reſeruatis ſpeciali deputatione indiget·*ibid*·*ſtat*·14·§·4 *verſ.Quæritur ſecundo*·

6 Abſoluendi facultas ſemel conceſſa generaliter,durat etiam amoto,vel mortuo concedente , ſicut et diſpenſandi , donandi, eligendi Confeſſarium·etc· Nec opus eſt à ſucceſſore confirmationem habere,niſi ſucceſſor ſpecialiter reuocaret gratias ab anteceſſore factas , quod vix accidere poteſt , cum eas neſciat , et ſi ſciret , ſine iniuria facere non poſſet, niſi cauſa reuocādi adeſſet·*ibid*·*verſ. Reſpondeo tertio.& cap*·5.*ſtat*.5 De communi Iuriſtarum ſententia, vbi additur, quod ad reuocationem neceſſaria eſſe ſcien-

ſcientia reuocantis, itavt ſi ſuperior neſciens quas gratias ſuus conceſſerit prædeceſſor, dicat: Reuoco omnes facultates indultas à meis anteceſſoribus circa abſolutiones,&c. Is conceſſa priuilegia non tollit, quia nemo poteſt reuocare quod neſcit, & in tantum Papa hoc poteſt, quia cenſetur habere ſcientiam legum in pectore, cum conceſſiones omnes in Archiuijs Apoſtolicis conſeruentur; quod ſi per impoſſibile ſecreta eſſet conceſſio, eadem ratio currit de Papa, ac de alijs ſuperioribus, qui factas à prædeceſſoribus gratias ignorarent. *ibidem ſtat.7.cap.5.*

7 Facultas à Prouinciali, vel Generali de abſoluendis nouitijs,&c. delegata alicui fratri talis Prouinciæ, vel Guardiano Nouiciatus ſine reſtrictione ad talem locum, poteſt exerceri in alio Nouitiatu, in alia Prouincia,&c. Itaque conceſſa à Generali, poteſt per totam Religionem exerceri, à Prouinciali per totam prouinciã, niſi aliunde conſtet limitatio ad certam Prouinciã, vel locum,&c. *ibid. cap. 2. ſtat.* 14. §.4. *verſ. Quæritur tertio.*

8 Vt poſſit impendi hæc abſolutio volẽti Minorum habitum aſſumere, non debet expectari quouſque habitum induat, vel informationes faciat, ſed ſufficit quod petat habitum, & ſit acceptatus ab illis, ad quos

ſpe-

ſpectat, dummodo ſit in ſtatu, vt habitum ſuſcipere ſtatim poſſit. *ibid. verſ. Quæres quarto, &* §. 7. ait, quod remittitur in arbitrium prudẽtis viri ſpatium temporis, intra quod ingredi debet Religionem poſt acceptam abſolutionem, itaut ſi fururus Nouitius paratis omnibus, & accepta abſolutione, mutaret propoſitum, & perſeueraret aliquod tempus in ea retractatione, putà per vnum, aut duos dies, non indiget noua abſolutione; cum intrare voluerit, quia parum pro nihilo reputatur. Quod ſi perduraret in retractatione; vel nollet penitus ſuſcipere habitum, relabitur in cenſuras ſecundum prædictum priuilegium Clementis 4. Ex priuilegio tamen Clementis VII. conceſſo Prædicatoribus (quo per participationem gaudent omnes Mendicantes) non relabitur; benè tamen verum eſt, quod in vigore noſtri ſupradicti priuilegij non reincidit in cenſuras ſi Religionem intrauerit, licèt poſtea eam deſeruerit. *ibid. cap. 2. ſtat.* 14. §. 7. *per totum*.

9. Forma abſolutionis publicæ tradita in ſtatutis Iulij II. in ordine ſeruanda pro receptione nouitiorum nunc non eſt in vſu, tamen ſimilis eſt abſolutioni, quæ datur ante electionem, vt *in cap. S. Conſt.* quæ abſolutio valet, ſuum ſortitur effectum, & tollit cenſuras, & irregularitates omnes, quantum

ſe

ſe extendit Prælati facultas explicita. *Ibid. verſ. Quæres quinto*, §. 4. Vide *Electio n. vlt.*

10 Licèt volens ingredi Religionem ex allato priuilegio Clementis IV. non poſſit abſolui à cēſuris in ipſum latis propter debita (quorum nomine veniunt ea, quæ titulo iuſtitiæ debentur, & reſtitutioni ſunt obnoxia, vt mutuata, ablata, pignorata, hypothecata, donata, vendita, commodata, &c. quæq; ex offenſione contracta, negotiatione emergunt; vt ſi quis domum incenderit, damnum emergens, vel lucrum ceſſans reſarcire debet; vulnus inflixerit, mortem intulerit, &c. & quid ſimile) niſi ſatisfaciat parti; tamen caſu quo pœnitens non ſit ſoluendo; vel quia non habet in bonis, vel quia commodè nō poteſt ob diſtantiam, bonorum magnam iacturam famæ periculum; tunc poteſt abſolui, præmiſſa pignoratitia, vel fideiuſſoria, vel iuratoria cautione, vel ſi omninò ſit impotens, & per ingreſſum Religionis nulla ei remanet nouæ acquiſitionis ſpes, abſolui poterit ſine aliqua ex præmiſſis. Quod etiã intelligitur de eo, qui eſt excommunicatus, vel ſuſpenſus ob iniurias allatas alicui; nam licèt iſte non veniat nomine debitoris, tamen ex qualitate materiæ incapax eſt abſolutionis, ſi permaneat in actuali contumacia, & peccato, ob quod fuit excommunicatus, nec talis eſt ad habitum admittendus.

dus, *ibidem ſtatut.* 14. *paragr.6.*

11 Abſolutio hæc à cenſuris volenti ingredi noſtram Religionem præſtari debet regulariter in foro interiori, quod non ſolũ complectitur forum ſacramentale, ſed totũ illud, quod opponitur contentioſo, & exteriori. At in aliquo caſu poſſet dari hæc abſolutio etiam in foro externo, & reclamante Ordinario loci, quando ſcilicet fuiſſet quis excommunicatus nominatim in *Iuris* ſubſidium, quia non fit iniuria Epiſcopo; in abſolutione enim nulla recipit iura, et ſi reciperet, poteſt illum Pontifex ipſis priuare propter maius bonum, transferente ſe excommunicato ad purius Dei obſequium. *ibid. cap. 2. ſtat.* 14. §, 1. *verſ. Dico ſeptimo*. Vide *Caſus reſeruati. Excommunicatio.* Abſoluere ab irregularitate. Vide *Diſpenſare.* Abſoluere à pœna. Vide *Pœna*: Abſoluere Apoſtatas. Vide *Apoſtata*.

ACCEPTILATIO.

Eſt verborum conceptio, qua creditor debitori acceptum fert, ſiue eſt imaginaria ſolutio; quod enim ex verborum obligatione Titio debetur, ſi id velit Titius remittere, poterit ſic fieri, vt patiatur hæc verba debitorem dicere, quod ego tibi promiſi, habes nè acceptum? & Titius reſpondeat, ha-

habeo, vel tot denarios acceptos habeo. *Pœn. cap. 3. quæſt. 1. in fine.*

ACCVSATIO, ACCVSATOR.

1 Accuſatio, vbi inquiſitio eſſe non poteſt, locum non habet, vbi enim præciſa eſt via ad agendum, ſublata intelligitur Iudici ad inquirendum ex officio, cum officium Iudicis ſuccedat loco actoris: *Pœn. cap. 15. quæſt. 10. verſ. Dices per ſtatutum præſcribi poteſt.*

2 Iudex poteſt ſtatuere parti terminum ad accuſandum, quo tranſacto accuſare non poſſit, non poteſt tamen præcipere, vt accuſet, licèt in multis caſibus teneãtur Religioſi denunciare, vt in crimine hæreſis, & in actu viſitationis Cõuentus, in caſu, quo vergeret proditio, mors, vel ſcandalum maximũ in Conuentu, in ordine, &c. *Pœnal. q. 5. difficult. 1. & cap. 24. q. 4. reſp. 3. & 4.* nihilominus non tenentur, nec cogi poſſunt ad accuſandum, maximè in Ordine noſtro, ſed ſufficit in ſupradictis caſibus denunciare delicta Iudici, relicto ipſi onere probandi, & inquirendi *ibid. reſponſ. vltima.*

3 Accuſatio in multis differt à denunciatione, & præcipuè quia accuſans tenetur probare, denuncians verò non. *ibid. reſp. vltima.*

Accu-

Digitized by Google

4 Accuſationem receptam, & probari inceptam Iudex annullare non poteſt, quādo voluerit, ſine conſenſu actoris, vel ſuperioris auctoritate, & tunc minimè; ſi delatio, aut punitio criminis ad euidens Religionis emolumentum vergere dignoſcatur: Intelligitur autem hoc de Iudice delegato, vel nimis inferiori, non autem de Generali, vel Prouinciali, qui ſunt Iudices ordinarij, mouerique debent ob bonum publicum, ac mediante iuſtitia pacem inter ſubditos procurare: *Pœnal. cap.* 10. *q.* 5. *reſp.* 1. Sic eſt qui alium accuſauit, & eius accuſatio recepta fuit à proſequenda accuſatione ſine ſuperioris conſenſu recedere non poteſt, niſi propriam proſequatur iniuriam, ſcilicet quando ceſſatio non inferret damnum Communitati. *ibid.*

5 Accuſator non probans præſumitur calumniari, vnde in noſtra Religione, ſi proceſſus defenſiuus euacuauerit proceſſum offenſiuum, aſſignare debet Iudex accuſatori terminum in eodem proceſſu, ad allegandū, quare non debeat de calumnia condemnari; quod ſi non probauerit, pœna talionis erit puniendus. Et licet de iure communi in aliquibus caſibus eximi poſſint ab hac pœna accuſatores non probantes, tamen in noſtra Religione non excuſantur, cum ibi nullius accuſatio recipienda ſit, niſi prius iuret

ſe

Digitized by Google

ſe malo zelo ad accuſandum non moueri, & ad probandum ſe obliget ſub pœna talionis, quod ſi ex inaduertentia, vel ignorantia Iudicis non fiat, debet declarari quẽlibet accuſatorem ad pœnam talionis obligari; Et nullus ſub hac pœna talionis accuſare poteſt de crimine, quod per teſtes idoneos probare non poteſt. *ibid. q. 4. difficult. 1.* Nec valent clauſulę aliquæ ſalutares in libello accuſationis appoſitæ, non ſe adſtringendo, &c. & ſuper quibus, &c. ad effugiendam talionis pœnam; accuſatio enim, inquiſitio, & denunciatio miſceri non debent. *ibid. verſ. ex quo miror.*

6 Immò neque excuſaretur accuſans à pœna talionis, etiam ſi ex malitia teſtium, delictum non probauerit, & bona fide accuſauerit; licèt in foro conſcientiæ excuſaretur, nõ autem in foro fori; niſi teſtes examinandi aufugiſſent, vel ſe abſcondiſſent, ne examinarentur; idque Iudici conſtaret. *ibid. diffic. 2.*

7 Excuſaretur autem accuſator à pœna talionis, ſi accuſans de pluribus criminibus, vnum aut alterum probauerit, niſi expreſsè obligauerit ſe ad probandum omnia: Itẽ ſi ſemiplenè probauerit, quod expoſuit per vnum teſtem omni exceptione maiorem, vel niſi reus plenè ſuam innocentiam probaret, tunc enim imponi aliqua, & arbitratoria

-toria pœna accuſator eſſet plectẽdus. Verũ tamen eſt, quod talis accuſatio fieri debet ſcienter, appenſatè, & data opera, non præcipitanter, &c. Vnde ſi quis non animo calumniandi, ſed putans ſe zelo moueri, deceptus ex fama, vel quopiam alio, accuſat, ſi hoc ſaltem probauerit, à calumniatorum pœna liber euadit. *ibid. diff.* 4.

8 Accuſans ſcienter aliàs accuſatum, & correctum non debet audiri, imò puniendus eſt pœna talionis; correctio autem non debet menſurari ex zelo accuſantis, ſed ex arbitrio iudicantis, etiam ſi in ſtatuto pœna aliter ordinata reperiatur, quia in hac parte corripiendus eſſet Iudex, nõ reus iam iudicatus. Excuſatur autem accuſator ab hac pœna per quamcumque ignorantiam, etiam craſſam, & ſupinam, quæ ignorantia probatur ex abſentia à Prouincia, ex mora extra Conuentus principales; hoc autem remittitur arbitrio Iudicis. *ibid. q. 6. verſ. ſi quis accuſaret.*

9 Sic etiam pœna talionis punitur accuſans aliàs accuſatum de his, quæ tamquã falſa reiecta fuerunt, niſi ad nouas probationes ſe obligauerit in quibus deficiẽs pœna talionis punitur, vt ſupra *ibid. verſ. ſi quæras.*

10 Accuſans aliquem de delicto, quod ſcit, ſe non poſſe probare niſi per vnum te-

[library stamp]
Digitized by Google

ſtem tantum, licet excuſetur à pœna talionis, illud ſic probando, tamen peccat, quia finis accuſationis eſt punitio, & emendatio delinquentis, quas obtinere non poteſt, producendo vnum tantum teſtem,& ſic tenetur reſtituere famam: *Pœnal.cap.24. q.3. verſ. Dices diſponente ſtatuto*. Vide *Calumniator*.

11 Accuſare an, & quando poſſit Regularis alium Regularem apud Epiſcopum. Vide *Epiſcopus*.

12 Vocalis, inſtante Capitulo, cuius fama nimis grauaretur per accuſationé,& per ſemiplenam ſaltem probationem cum diffamatione coniunctã, poteſt excludi à Capitulo; et licèt poſſit Præſes Capituli accuſationem non acceptare, vel differre poſt electionem, quando autem procedere voluerit, poterit illum à Capitulo pellere. *Pœn.cap.15. q.10. verſ. Tandem dico pro complemento.* Vide *Electio, Simonia n.14. Vocalis*.

13 Legitimo Accuſatore cõparente, non poteſt Iudex accuſationem reſpuere. *ibid.*

14 Accuſatione minor eſt inquiſitio, et inquiſitione exceptio; vnde damnatus per inquiſitioné de aliquo crimine de quo damnatus per accuſationem, efficeretur infamis, euitat infamiam. *Pœn.c.10.q.2.diff.3.verſ. Si dicas*.

15 Quamuis de iure communi etiam

cano-

canonico quoad forum externum quælibet delicta præſcribantur ſpatio 20. annorum; tamen apud nos minori tempore regulariter præſcribuntur, nimirum ſpatio trium annorum; vnde non ſolum non debet audiri accuſator, vel denunciator poſt trienniũ, verùm etiam tamquam publicæ tranquillitatis, quietis, & pacis perturbator, infamis exiſtit, & pœnas priuationis officiorum ipſo facto incurrit. Dixi *Regulariter*: quia ſi id malitiosè, & callidè non fiat, ſed ſceleris cognitio poſt triennium acceſſerit, poterit quis accuſari, & puniri, etiam elapſo triennio. Sic etiam cum Generalis viſitationem concerant, qui ſexennium in officio durat, poterit deportari in viſitatione, quam faceret Generalis, vel etiam Commiſſarius; ſi tamen in tranſacto ſexennio delictum ignorarit. Item in aliquo enormi delicto poterit Generalis diſpenſare, vt quis ad accuſandũ, & denunciandum admittatur, etiam elapſo ſexennio. Prouincialis autem poſt Capitulum celebratum, non poteſt procedere pro delictis antea à quocumque commiſſis, niſi de conſilio Deffinitorij, quod conſilium à rationabilibus motiuis prodire debebit; aliàs Deffinitorium peccabit, & puniri poterit. Item audiri poterit poſt Capitulum, & viſitationem, ſi viſitationis tempore apud eundem Commiſſarium proteſtatur, quod

ad alium vult recurrere Superiorem, ad aliquorum denuncianda delicta; quam proteſtationem efficere tenetur infra terminum ab eodem Commiſſario, vel Superiore ordinario ſibi datum cum ſpecificatione particulari illius Superioris, ad quem intendit recurrer. *Pœn. cap. 1. propè fin. verſ. Quantũ autem temporis ſuſtinere debeat Iudex.* Vide *Calumniator, Reus, Proceſſus.*

Accuſare aliquem falsò, & ſcienter, & accuſantem reuelare, quando ſint caſus reſeruati. Vide *Caſus reſeruatus, caſu* 5.

ACTVS LEGITIMVS. Vide *Priuatio.*

ADMINISTRATIO.

Apud Canoniſtas reſpicit eccleſiaſtica beneficia, quia adminiſtrare idem eſt ac gubernare, & curæ officium ſubſtinere. *Conſtit. cap. 8. ſtat. 67. verſ. Adminiſtratio.*

ADVLATIO.

Quæ, & quando inducat ſimoniam. Vide *Simonia.*

ADVLTERIVM, Adulter, Adultera.

1 Adulterium, ſicut & cæteræ delicti venerei ſpecies, eſt difficilis probationis, &

licèt

licèt in foro, vbi pęna ſanguinis imponenda veniret, ſecundum communiorem ſententiam non poſſit puniri quis pęna ordinaria tanquam adulter, niſi tales deponant, vidiſſe pudenda ad inuicem innexa, & inſerta, non autem ob violentas probationes; Tamen in foro Regulari, vbi pęna ſanguinis exulauit, ad pęnam ordinariam damnandus eſt Regularis, ſi ad actus proximos deueniſſet, putà ſi nudus cum nuda in eodem lecto reperiatur, ſi oſculans, tangens, accinctus ad proximam actus conſummationem in clauſo cubiculo, &c. *Pœnal. cap. 2. q. 6. verſ. Dixi maiori, vel minori, & c. 8. q. 10. in fine.*

2 Adultera non tenetur declarare filiũ illegitimum, ad conſeruandam legitimis hæreditatem, ſi ſuæ famæ, aut vitæ timeat. *Pœn. cap. 10. q. 10.*

Adulterium qua pęna puniatur. Vide *Fornicarius.*

Ob adulterium vxoris an, & quando poſſit vir fieri religioſus. Vide *Nouitius n. 3.*

AEDIFICARE.

Aliquid noui, et deſtruere in Conuentibus noſtris. Vide *Guardianus.*

AETAS.

Senilis in vxore, vt cognoſcatur quæ-

nam ſit, ſtandum eſt iudicio peritorum, conſideratis complexione, conſtitutione, valetudinis conditione, licet de ipſa variè ſentiant Doctores. *Conſt. c. 2. §. 2. verſ. verè enim, & §. 9.*

Aetas recipiendorum ad Ordinem. Vide *Nouitius.*

AFFINIS.

Affinitas contrahitur inter Maritũ, & Cognatos ſiue agnatos vxoris, & è contra, non autem inter cognatos, ſeu agnatos vxoris, & agnatos, ſeu cognatos mariti, &c. Quamuis nomine cognationis ſtrictè ſumptæ veniant illi, qui per fęminas coniunguntur, quia qui per patrẽ veniũt, agnati vocantur; Communi tamen appellatione cognatorum veniunt omnes, qui iure ſanguinis coniunctionem habent, & ſic etiam agnati, Vnde ſtatutum prohibens, ne duo ex eadem cognatione reperiantur in Deffinitorio, locum habet, non ſolum in cognatis, verùm etiam in agnatis, non autem in affinibus, nec in cognatione ciuili, prout eſt adoptio. *Conſt. c. 8. ſtat. 36. q. 8. reſp. 2.*

ALCHIMIA.

Alchimiam, aliaſque artes, & doctrinas ſuſpectas, & ab Eccleſia damnatas exercen-

centes,docentes,vel ad eas ſpectantes,libros,ſcriptaque retinentes in noſtra Religione,sũt ipſo facto excommunicati,& legitimè conuicti,voce actiua, & paſſiua perpetuò priuantur,carceribuſque mancipandi ſunt Prouincialis arbitrio,iuxta criminum qualitatem; arbitrium autem Prouincialis progredi poteſt ad pœnas proprietariorum. *Conſt.cap.5.ſtat.13.* Benè tamen verũ eſt, quod aliquando poſſet exerceri ſine culpa mortali, cum nimirum ex curioſitate in domo alterius ſine ſcandalo operationem aliquam breui faceret librum,vel ſcriptũ legeret,&c. *ibid.& Pœn.c.4.quæſit.1.verſ.circa octauũ* vbi habetur,quod ſi vnam actionem, vel vnicum experimentum faceret,vt lutandi vaſe,ſublimandi,vel fixandi Mercurium, &c. idque breui tempore, vel paucarum horarũ,vel vnius diei,&c.& in libris vetitas artes continentibus,ſi paucas lineas legeret,ſi non vltra vnum folium excurreret;(cuius modi multi Doctores hæreticorum librorũ legentes excuſant à cẽſuris) ſi breui tempore,verbi gratia, vno die eos retineret,& ſi vlterius,dummodò opportunitatem eos Inquiſitoribus reſtituendi non haberet, ſuæ famæ periculum ſubiret. Omnia enim iſta à mortali culpa excuſant, & conſequenter à pœna.

Vide *Artes damnatæ, Libri probibiti.*

ALEAE. Vide *Ludus.*

ALIENARE, ALIENATIO.

Fratribus, vel ſæcularibus vendere, aut quouis modo alienare, eſt caſur reſeruatus: Vide *Proprietas, Caſus reſeruati.*

Alienatio rerum eccleſiaſticarum ſub cenſuris, & pęnis vetita eſt, niſi in certis caſibus, & cũ quibuſdam ſolemnitatibus, nimirum vt præcedat ſaltem vnus tractatus inter Prælatum, & eos, quorum intereſt, & cõſenſus expreſſus maioris partis Capituli, & ſufficit, ſi Canonici poſt tractatum ſingulariter præſtent conſensũ in alienationem, etiamſi non ſint coacti in Capitulo, & ſi malè alienauerint, incurrunt pęnas: *Pœnal. cap. 7. diff. 5. verſ. Reſpondeo ſecundò.*

AMBITVS, AMBITIO.

Ambitio ex ſuo genere non eſt nec veniale, nec mortale, ſed vtrumque euadit ex obiecto, ex modo, ex mediis (ob quæ diffinitur à D. Thoma, *vt ſit inordinatus appetitus honoris: Conſt. c. 8. ſtat. 67. concl. 3. verſ. ſciendum 3. & Pœn. cap. 15. q. 4. veaſ.*

Ve-

Digitized by Google

Verum ex hoc: & cum ſine meritis currit, eſt mortale, vel cum meritis, ſed per media inordinata, vt ſunt bona, pecunia, obſequia, preces, affectata vehementia, &c. & cum in noſtris affectibus æqui Iudices eſſe non poſſimus, vt plurimum maximo periculo exponimur, cum ambitioni cõmittimur, & ſic periculum amando peccamus; & licet in aliquo peculiari caſu poſſemus excuſari à peccato mortali ratione boni finis per media non prohibita intenti, tamen, cum per accidens ſit, quod vnus de millibus nõ ſit indignè ambitioſus, ſequitur, vt plurimùm, peccatũ mortale non deeſſe. Ambitio ſiquidem in malam partem vniuerſaliter accipitur, & venit ab *ambitu*, ideſt circuitu, quem candidati officiorum adhibebant, rogando, & ſupplicando Patres, vt ſibi officium, vel fauorabilem ſententiam conferrent, & captabant populi ſuffragia; & ideò non ſolum per canonicas ſanctiones, ſed etiam per leges ciuiles apud ipſos Ethnicos, qui ſolo iuris naturalis lumine ducebantur, ambitio damnatur.

APOSTASIA, APOSTATA.

Apoſtaſia multiplex. A fide, ab ordine minori, vel maiori, & à Religione, de

qua loquimur hic, & contingit cum habitu, vel ſine, vel cum animo redeundi, vel non, licet enim ſola dimiſſio habitus cum voluntate ad illum non redeundi ſit vera Apoſtaſia; tamen intentio dimittendi Religionem cum obfirmato animo ad illam amplius non redeundi, etiamſi retineat habitum, facit veram apoſtaſiam; tamen non ita completam, vt ſi habitum etiam dimitteret; Vnde qui fugeret, vel habitum dimitteret, animo tamen non rebelli à Religione, ſed propter timorem, vel ſuas voluptates, eſſet fugitiuus, non Apoſtata, licèt puniendus veniret pęnis canonicis in Apoſtatas fulminatis; tamen per ſtatuta noſtri Ordinis contra tales fugitiuos, & nomen, & pęna Apoſtatarum extenduntur. Apoſtaſia enim diſceſſionē, vel retroceſſionem ſignificat à ſua profeſſione: *Conſt.c.2.de Apoſtatis ſtat.61.*

2 Apoſtatæ omnes excommunicantur auctoritate Apoſtolica: qua poſſunt noſtri Superiores eos excommunicare, ligare, capere, mancipare, præcipiendo Ordinariis, vt euitent tales excommunicatos, & ſi fuerint requiſiti à noſtris Superioribus, denuncient. Immò *Clem.* IV. idem repetit: *addens & participare,* ait, *in crimine criminoſo, qui apoſtatas noſtros iam excommunicatos retinuerint, & non eiecerint.*

Ex-

3 Excommunicatio ſtatutaria contra Apoſtatas noſtri Ordinis latius ſe extẽdit, nimirum in eos, qui cum habitu, & ſine illo cum animo contra profeſſionem obfirmato, & ſola voluntate ad tempus fugiendi Conuentus ſepta ſine licentia egreſſi fuerint; eſtque latæ ſententiæ, & à nullo alio abſoluibilis, niſi ab ijs, quibus per noſtras leges commiſſum eſt, & eſt caſus reſeruatus. *Conſt. c. 2. ſtatut. 61. verſ. Verum.*

4 Quando dimiſſio habitus arguat apoſtaſiam, & inducat excommunicationem. Vide *Habitus*.

5 Superiores locales tenentur tales Apoſtatas in refectione immediatè ſequenti, & ſingulis ſextis ferijs primi mẽſis excommunicatos denunciare, licet ſint ipſo facto excõmunicati, ſicuti verbi gr. percutiẽtes Clericum ſunt ipſo facto excommunicati, denunciantur tamen poſtea per Cedulones. Quæ excommunicatio nõ requirit declarationem, ſicuti requirunt aliæ excommunicationes ſtatutariæ, quæ non incurruntur ante talem declarationem. Benè tamen verum eſt, quod ante denunciationem non ſunt vitandi, & ſæculares, ſeu quicumque eorum receptores non tenentur illos vitare, niſi ſciant eſſe denũciatos, vel ſuperior eos moneat.

Quinimò etiamſi ſcirent, tamen recipere Apoſtatas amicitiæ, conſanguinitatis & pietatis cauſa, non inciderent in excommunicationem, prout etiam dicũt Doctores de receptoribus hæreticorũ ex eiſdem cauſis: *ibid. ſtat. 62.*

6 Superior localis, ſi diu differat denunciare Apoſtatas ex contemptu, vel ſine cauſa legitima, peccat mortaliter; ſi tamen id in aliam refectionem differat, non peccat grauiter, neque peccat non denunciando illos ſingulis ſextis ferijs primi menſis, cum hoc non ſit in vſu. *ibid. ſtat. 62. diff. 4.*

Nomine leuis, vel leuiſſimæ Apoſtaſię, de quibus mentionem faciunt Conſtitutiones noſtri Ordinis, non intelliguntur peccata venialia, quaſi diminuitio materiæ grauitatẽ culpæ excludat; nam omnes iſtæ ſunt peccata mortalia, quæ maiorem excõmunicationẽ inducunt, quę nõniſi ob mortalẽ culpã incurritur; ſed dicuntur leues, vel leuiſſimæ reſpectiuè ad alias graues, & grauiores. Dari tamen benẽ poteſt Apoſtaſia ita leuis, vt mortalis culpa; & excommunicatio excludatur; puta ſi quis exiret ſine licentia tacita, vel expreſſa è Cõuentu per aliquot paſſus ex breuiſſimo tempore, & poſtea ſtatim reuertatur, &c.

7 Excuſaretur etiam fugitiuus à mortali,

tali,ſi valdè grauatus à ſuo Prælato, ad Superiorem confugeret, quia hoc non eſt fugere, ſed ſe defendere: *ibidem ſtatut.62.* Licèt enim in multis ſtatutis declaretur Apoſtata, qui ſine obedientia extra Conuentum ierit, *etiam prætextu ad Superiores accedendi, etiam ſi recta via coram Superiore ſe ſiſtit.* tamen ſtatuta recurſum,& confugium ad Superiorem non condemnant abſolutè, ſed friuolum, & ſub prætextu ob cauſas ſcilicet leues,& friuolas.

8 Cauſæ autem, ob quas poſſet Religioſus ad ſuum Superiorem confugere, abſque nota Apoſtaſiæ ſunt,ſi v.g. iniuſtè detineretur carceratus, vel iniuſtè carcerari timeret,ſi aliquod notabile grauamē ſibi intentari cerneret, putà excommunicari, ſententiari, vel pœnis in auditum opprimi. Item ſi animaduerteret, Ordinarium,vel delegatum ſuum eſſe inimicū, & contra ipſum formare proceſſum, non ſeruato iuris ordine, ex quo poſſet irreparabili ſententia condemnari. Item ſi appellaret à ſententia lata in re graui,& Prælatus ſuam appellationem nō admitteret,vel ei non daret commoditatem defendendi ſe,negando ei Procuratorem vel Aduocatum,non examinando teſtes,quos proferret ad ſui defenſam. Item ſi Superior in ſubditum tormenta intentaret cō-

Digitized by Google

tra formam iuris,& alia his ſimilia; *Non enim eſt Apoſtata,qui ſupramodum grauatus ad Superiorem ſine licentia confugit. Pœnal.c.9.q.2.& Conſt.c.3.ſtat.22.* Si autem iuſtè detineretur,torqueretur, puniretur, fugere non poſſet ſine nota Apoſtaſiæ,& peccati mortalis: *De Pœn.ibid.*

9 Nullus hoſpes recipi poteſt,niſi obedientiales litteras oſtendat, exceptis Patribus grauibus, & notis; ita diſponitur per noſtras Conſtitutiones,& per Sixtũ V. in *Conſt.Cum de omnibus eccleſiaſticis ordinibus* §.7. vbi nullum recipi mandat in Conuentibus, niſi licentiam exhibeat, vel notus ſit,ſub pęna priuationis vocis actiuæ,& paſſiuæ,officiorum,inhabilitatis,&c. & in alia *Conſt.Ad Romanum ſpectat,* vult intelligi tam de hoſpitibus proprii Ordinis,& Prouinciæ,quam alterius. Verum cum non ſit in vſu, non obligat ſub mortali: *Conſt.cap.2.ſtat.65.*

Superiores omnes tam Prouinciales, quam locales ordinariam poteſtatem habent excommunicandi,carcerandi, capiẽdi Apoſtatas,etiam aliarum Prouinciarũ, & in neceſſitate etiam ſubditi capere poſſunt Apoſtatas,& eſt Indultum Innocentii IV.qui hoc fieri poſſe cõcedit,etiã inuocato auxilio brachii ſæcularis,ſi opus fuerit; Itaque omnes Fratres ſunt ordi-

narii

narij ſuper Apoſtatas. Subdit autẽ hanc facultatem habent tantum in neceſſitate, quæ eſt in ſubſidium Superiorum, non valentium capere Apoſtatas; nam ſi poſſunt Superiores, id ſubditis non eſt licitum. Quæ facultas tam à Superioribus, quam à ſubditis poteſt delegari alijs, cum ſit ordinaria. *De pœnis Apoſt. cap. 9. q. 11.*

10 Et licet ſubditi habeant hanc facultatem, non tamen coguntur ſub præcepto, quidquid ſit de Conſtitut. Pij IV. *Poſtquam*; quia reuocata fuit à Paulo IV. *Sedis Apoſtolicæ*, & reducta ad terminos Iuris communis, niſi tamen graue damnũ pateretur Religio, ex talium vagatione; quo caſu tam Superiores, quam ſubditi tenentur ſub mortali eos coercere. *Conſt. c. 2. ſtat. 63. & ſtat. 66.* vbi etiam ſi tale graue damnũ non pateretur Religio, præcipitur Superioribus, vt quãto citius poterunt eos capiant, & curent, ne per ſuos Conuentus vagentur: Ad quod tenentur Superiores ſub mortali, dummodo adſit ſpes emendationis, niſi perniciosus futurus ſit Ordini, niſi ſit incorrigibilis, niſi ex ipſorum perquiſitione, carceratione, &c. maius ſcandalũ in ſæcularibus oriatur, & Religio bonum nomen amittat.

11 Cæterum remotis his conditionibus, vltra peccatum mortale, Superiores

ipſo facto incurrũt priuationẽ omniũ officiorũ, quę tũc obtinebũt, vociſq; actiuæ, & paſſiuæ, atq; perpetuam inhabilitatem ad illa in poſterum obtinenda Sedi Apoſtolicæ reſeruatam, *per decretum de elect. & apoſt. edit. anno 1624. 21 Septemb. verſ. Si quis verò*, requiritur tamen declaratio Iudicis: Neque obligantur Superiores qualibet hebdomada, quolibet menſe, &c. Apoſtatas perquirere, neque tenentur ſuos fratres mittere per domos, Palatia, Villas, quaſi venationi Apoſtatarũm vacandum ſit, ſed ſufficit ſi poſtquam fugerit Religioſus, attendant, ſi de ipſo dicatur in tali, vel tali loco moram trahere, vt eo mittant fratres qui prudenter, & ſine ſcãdalo cognoſcant, si ibi reperiatur, & eũ reducere procurent, vel bonis verbis, si ſpes emendationis adsit, sin minus vi, & auxilio brachij ſæcularis, dummodo ij antea ſcandalizzati fuerint de illius vagatione. Quod si ſæculares bona fide maneant, et timeatur ſcandalum, ſatius eſt eum dimittere, vt maius malum euitetur, non enim rationi conſonum eſt, velle Summum Pontificem obligare Religionem cum tanto damno: An autem tale decretum praxi nõ approbatum obliget, tenendum eſt cum communi negatiuè, vt alibi dicetur. *ibidem cap. 2. ſtat. 66.*

Pro-

12 Procedi autem poteſt, imò debet contra tales Apoſtatas de facto, abſq; eo, quod audiantur, ad carcerationem, abſolutionem, &c. dummodò nõ dubitetur de Apoſtaſia; ſi autem dubia ſit apoſtaſię imputatio, quia fortaſsè prætendat, obediẽtiales literas bonas eſſe, non expiraſſe, amiſiſſe ipſas; vel iuſtè recurrere ad Superiorem Generalem pro grauamine ſibi facto in ſua Prouincia, &c. tunc audiẽdus eſt, & iniri debet iudicium pro defenſionibus ipſius. Quod poteſt etiam facere Guardianus; quia in hac parte eſt Iudex ordinarius, ſicut & Prouincialis; tamen non debet ſe ingerere in his cauſis, præſente Prouinciali, cui ex officio incumbit carceratio, abſolutio, proceſſus, &c. *Pœnal. c. 9. quæſt.* 11.

13 In leuem Apoſtaſiam incidit per noſtra Statuta generalia *cap.* 2. §. 10. *n.* 4. qui ſine ſui Superioris licentia tacita, vel expreſſa è Conuentu egreſſus per diem naturalem tantùm moratus fuerit: Tacita autem licentia eſt, ſi rogatus à ſubdito Superior, vt ſibi licentiam concedat, tacet, vel non neget: Item ſi Fratres petita licentia, & Superiore illam non negante, egrederentur è Couuentu, Prælato vidẽte, & non contradicente; Non ſufficit enim pro tacita licentia exeundi è Conuentu

uentu credere, quod Prælatus illam concederet, niſi accederet caſus, in quo putãdum eſſet epicheia, putà ſi infirmus moreretur ſine confeſſione, ſi incendium vicinæ domus vrgeret, &c. Si Princeps, vel Cardinalis veniens in Conuentum vellet, vt aliquis Frater illum comitaretur, &c. & Guardianus non adeſſet, tunc tenendum eſt, quod ſi adeſſet, ſine dubio licentiam exeundi concederet. *Pœnal. cap. 9. quæſt. 1.*

14 His caſibus exceptis, non iuuaret ſubditũ exire é Conuentu, putans Guardianum conſenſurum, quia dum adeſt ſtatutum etiam Apoſtolicum Clem. VIII. quod ſingulis vicibus hæc licentia petatur, & conſuetudo eſt, quod Prælati non indulgent, nec indulgere poſſunt generales facultates egrediendi, non poſſumus, nec debemus præſumere tacitam licentiam. Quod ſi alicubi eſſet contraria cõſuetudo, ſecundum illam iudicandum foret; quo caſu etiam ſufficeret licẽtia tacita, ſeu præsũpta, ſiue interpretatiua, ideſt quę non habetur quidem expreſſa, pręſumitur tamen, quod ſi peteretur, concederetur: Nec impedit, ſi ſubditus intelligat, quod Prælatus ægrè ferat, ſibi talem licentiam poſtulari; ſciat tamen illam cõceſſurum; quæ doctrina nõ valet caſu, quo cer-

certum eſt, Superiorem velle, vt omnes licentiam egrediendi expreſsè petant, nã eſſet temeraria præſumptio, etiam ſi ſubditi ſciant, Superiorem conceſſurum licentiam, ſi petatur, & maximè in noſtra Religione, vbi conſuetudo, ſtatuta Ordinis, & Clementis Octaui repugnant. *ibid. pœnal. cap. 9. quæſt. 1.*

15 Qui ſine licentia egrediens eadem die artificiali, ad Conuentum reuertitur, leuiſſimum Apoſtaſiæ genus committit; ſi autem rediret in meridie, vel ante Complementum 24. horarum, verbi gratia poſt 20. horas, ſi poſt vigeſimam ſextam immediatè, licet leges non reſpiciant iſtas minutias, attamen iuridicè dies naturalis, & artificialis, niſi aliter declaretur, completè ſumi debent: Itaque dicente Statuto *per diem naturalem, vel eadem die reuerſus non fuerit*, dies tenendi ſunt vſq; ad vltimum inſtans, iuncta ſignificatione dictionis, *Per*, quæ denotat continuationem, & conſummationem, ſeu perfectionem totius temporis, cui adiicitur: Attamen ſi 20. hora, verbi gratia quis rediret, cenſeretur reuerſus in die naturali, & ſi rediret prope triduum, poſſet puniri pœna ſimili grauis Apoſtaſiæ; vt autem potius ad pietatem, quam ad rigorem inclinetur, debet accipi triduum pro tribus die-

diebus naturalibus completis, reliqui autem exceſſus, vel aggrauandi ſunt arbitrariè à Prælato, vel remittendi : *Pœnal. ibid. cap. 9. quæſt. 1, reſp. 2.*

16 Qui cum licentia exiens extra Conuentum in aliquo loco, etiam ſi Ordinis noſtri fuerit, ſine licentia, aut neceſſitate pernoctauerit (ideſt per totam noctem perſtiterit) leuiorem contrahit apoſtaſiam. Et qui ſine neceſſitate aliò, vel alia via vadit, quam ſibi per facultatem liceat, quiue tempus in facultate præſcriptum excedit, quique ſine ſocio de loco ad locum proficiſcitur, in apoſtaſiã, vel grauem, vel leuem, iuxtà exceſſum, Prælatorum iudicio, declaratus incurrere. Quæ omnes apoſtaſiæ veniales eſſe nõ poſſunt, cum inter apoſtaſias plectibiles, & abſoluibiles connumerentur; ſupponunt ergo mortalem culpam. *ibid. cap. 9. quæſt. 3.* Hæc tamen licentia poterit eſſe tacita, vel præſumpta, ac interpretatiua, nec requiritur, vt ſit extrema, vt quia laſſus, claudus erat, pluebat, &c. ſed ſufficit moralis, vt Fratrem aliquem in confeſſionem audiret, Prælato roganti, vt remaneret, aſſentit, ne inhumanus videretur, vt alicui charitatis officio adeſſet, infirmitatis, feſtiuitatis, &c. omniſque ſimilis neceſſitas rationabilis ſufficit, ſicut

etiam

etiam omne iuſtum impedimentum. Quæ omnia Iudicis arbitrio remittuntur, qui debet iudicare neceſſitatem, non voluntatem, & leuem remanſionem: *Pœn. ibid. cap. 9. quæſt. 3.*

17 *Diuertere aliò, vel alia via*, intelligitur de vagatione notabili, quæ malitiam, leuitatem, vel contemptum arguat, non quę commoditati conſulat; vnde ſi quis verbi gratia, ex Lucenſi agro ad Inſulam Corſicæ nauigaturus eſſet, poſſet adire Romam, & non adire Liburnum, quia licet propinquior ſit tranſitus à Liburno ad Corſicam, tamen commodior paratur nauigatio ab Vrbe, vbi amicos & conſanguineos reperiet, qui ſibi naulum ſoluant, & cibos parent, cum moraliter cenſeatur Superiorem velle commoditatem ſubditi, niſi aliud declaret. Quantum autem itineris faciat diuerſionem notabilem inducentem apoſtaſiam, prudentum iudicio relinquitur, qui conſiderare debet non diuerſionem abſolutè, ſed relatam itineri. Hinc reſpectu 200 milliariorum, duo, vel tria parum reputantur; reſpectu 100. milliariorum, ſi diſcurrat 10. vel 15. parum etiam reputabitur. At ſi in 20. diuertat 10. vel 8. & in 10. diuertat tria, vel quatuor, reputabitur digreſſio notabilis, & niſi cauſa ſubſit, præſumitur fa-

ſta ad malum finem, & in ſpretum ſtatuti. *ibidem*

18 Socius aſſignatur de conſuetudine, & de honeſtate; & niſi adſit rationabilis cauſa, putà vrgentia negocia, charitatis fraternæ, iactura proximi, magna vtilitas, &c. ſine difficultate in noſtra Religione apoſtata iudicabitur, qui ſocium in itinere ſine legitima cauſa relinqueret, putà ſi infirmetur, ſi inuoluntariè impeditus reperiatur, vt ſi tranſacto flumine, ſocius alter tranſmeare non poſſit, & longiorem ineat viam. *ibid. quæſt. 9.* vbi adducitur ſtatutum *cap. 3.* 4. 6. 14. in quo diſponitur, *vt nulli ſine ſocio iter facere liceat, ſub apoſtaſiæ pœna ipſo facto incurrenda, niſi Generalis ob cauſam neceſſariam ſcripto aliud conceſſerit, quod rariſſimè concedi, & cum maxima neceſſitate rogamus.* Pro Reformatis etiam. *E ſe non moſtrerà fede autentica, doue, e come l'habbian laſciato, ſiano dalli Guardiani, oue arriuano, aſſoluti per apoſtati:* Non eſt tamen peccatum mortale mittere Fratrem ſine ſocio, & ſine facultate ſcripta, quando ratio neceſſitatis excuſat: valet enim epicheia, eò vel maximè, cum Generalis in quolibet Conuentu, vel Prouincia, non ſemper præſto ſit. Item ſi ſocius diſcedat à ſocio in ſilua, campo, deſerto, excuſaretur

tur ſi non oſtenderet fidem illam authẽticam, ideſt multorum auctoritate comprobatam. *Pœn. ibid. quæſt. 9. & Conſt. c. 3. ſtat. 20. in fine*, vbi habetur, quod in neceſſitatis articulo excuſatur à mortali tam Superior, quam ſubditus exiens è Conuentu ſine ſocio, maximè vbi ſingulos in certis caſibus emittendi inualuiſſet abuſus. Vt taceam de magnis Ciuitatibus, in quibus ſinguli, ac ſolitarij Fratres ad quæſtuationem deſtinantur, vt Romæ, Neapoli, Genuæ, &c. fieri compertum eſt. Ceſſante verò neceſſitate, & abuſu nec in excommunicationem Apoſtatarum ipſo facto egrediens ſine ſocio incidit, niſi prius declaretur, & declarari poſſet, cum hæc ſit ſupra leuiſſimam apoſtaſiam ſimilitudinariam, cum ſupponatur prius exeundi licentiam à Superiore obtinuiſſe. *Conſtit. cap. 3. ſtat. 20. in fine.*

19 Quod ſi inter ſocios oriatur iurgium, vel ſententiæ diſparitas de itinere, aut diſceſſu, volente vno vnam viam inire, altero alteram; aut volente vno, altero nolente tunc temporis diſcedere, propter quod ſeparentur, & ſolitarij per tempus notabile ambularent, vel ad Conuentum perueniant: in his caſibus minor ſocius ſemper erit in culpa, quia ſequi debet maiorem tamquam ſuum ſuperiorem, &

ita

ita de facto practicatur. In dubio autem niſi adeſſent probationes pro veritate, ambo eſſent tamquam Apoſtatæ puniendi: Satisfaceret autem authoritas perſonæ, famæ commendatio, &c. vel è conuerſo; Si ſocius alter eſſet ceruicoſus, parum deuotus, ſolitus delinquere, aut vagari, vel ſuæ opinioni valde adhærere, &c. *Pœnal. ibid cap. 9. quæſt. 3.*

20 Excedere tempus in obedientialibus litteris præſcriptum, ſi fiat ex cauſa, nulla erit culpa; ſicuti ſi fiat per ſpatium paruum, quod remittitur arbitrio prudẽtis viri, qui conſiderare debet tẽpus conceſſum, & ex illo venari modicum exceſſum: ſi enim concedatur vnus dies, exceſſus erit horarum: ſi triduum, poſſet eſſe medius dies: ſi menſis, trium, vel quinque dierum: ſi bimeſtre, decem dierum: ſi ſemeſtre, triginta dierum: ſi annus, duorum menſium &c. quæ tamen exempla non debent eſſe Canones, ſed appoſita ſunt, vt habeat Iudex quomodo ſe gerere poſſit. *ibidem Pœn. c. 9. q. 3.*

21 Sancitur etiam in Conſt. general. *num. 15. Qui vltra hæc etiam habitum dimiſerit, & intra duorum menſium ſpatium reuerſus non fuerit, vel etiam non dimiſſo habitu vltra duos menſes, in apoſtaſia perſeuerauerit, grauiſſimæ apoſtaſiæ reum iudica-*

dicamus. Vbi ly *vltra hæc* importat ſuperiora ſtatuta, nimirum *numeri decimi*, vbi habetur. *Qui quartò ſine licentia egreſſus extra Conuentum, moram triduo traxerit, grauiſſimæ apoſtaſiæ pœnam luat.* & *n. 11. Si extra Conuentum per octo dies moram traxerit, grauioris apoſtaſiæ reus iudicatur; quarta autem vice apoſtaſiam hanc iterãs, ad triremes arbitrio Superioris condemnetur.* Declarari igitur debet *ly vltra*, quod ſupponat apoſtaſiarum genera grauia, & grauiora, quibus iure ſuccedit grauiſſima; non quod in hoc recapitulentur pœnæ, ſed gradus illarum, aliàs confuſio eſſet, & inutilis repetitio, eo vel maximè, cum pœnæ apoſtaſiæ grauiſſimæ & eius multiplicationes, omnes aliarum pœnas excedant. *ibid. q. 4.*

22 Particula *intra duorum menſium ſpatium* includit integros duos menſes, etiam diem termini, & *ly vltra duos menſes* modicum tempus importat, quod remittitur arbitrio Iudicis, tamen etiam ſi vnus dies tranſiſſet, eſſemus in rigore ſtatuti. *ibid.*

23 Apoſtaſia hæc grauiſſima non poteſt iudicari, niſi ſimul concurrant gradus apoſtaſiæ grauis, & grauioris, ſcilicet quod habitum dimittat, & non reuertatur niſi intra duos menſes; itaque vno ex his

deſi-

deficiente, nimirum ſi egreſſus ſit ſine licentia, ſed cum habitu. Secundò ſi dimiſerit habitum, non tamen duos menſes vagatus fuerit, reus grauiſſimæ apoſtaſiæ non erit. *ibid.quæſt.4.*

24 Cum decernat Statutum de Apoſtatis num. 15. *Tertiò in hanc apoſtaſiam incidens (ſcilicet grauiſſimam) vel extra Ordinem, vt incorrigibilis expellatur, vel ad triremes per decennium condemnetur, quæ (ſi ſuperuixerit, & in ſacris fuerit) ſuſpenſum perpetuò declaramus.* Non intendit ſtatutum talem Apoſtatam expellendum eſſe ſine alia animaduerſione, ſed obſeruando quę per Decretum de eiectis & apoſt. ordinata ſunt. *ibid. quæſt.5.* & fuſius *verb. Incorrigibilis.*

25 Qui quarto grauem apoſtaſiam commiſerit, puniri debet pœnis grauiſſimæ, ſcilicet qua punitur grauiſſimam apoſtaſiam committens, & alijs, prout in ſtatutis. *ibid.*

26 Licet pœna triremium imponatur ijs, qui in ſæculo delinquentes merentur mortem, poteſt tamen imponi apoſtaſis, in caſibus expreſſis per noſtras Conſtitutiones; ſicuti etiam & in multis alijs delictis, quæ in ſæculo pœnam mortis ſecum non ferunt, *ibidem reſp. 3.* Vide *Triremes num. 2.*

Ha-

27 Habens facultatem diſcedendi è Conuentu, vel Prouincia, tenetur oſtendere illam Prouinciali, ſi facultas eſt à Generali obtenta;ſi verò à Prouinciali, Guardiano, alias poſſet ab immediato Prælato declarari Apoſtata, nec illi credendum eſſet, dicenti ſe facultatem habere, niſi ipſam oſtendat. *ibidem cap.9. quæſt.6.reſp.1.*

28 Generalis poteſt abſoluere ſubditum à tali oſtenſione, dum ſi nollet vt negocium aliquod, ad quod tractandum ſubditus mittitur, ſciatur; attamen (ſi datam facultatem non publicat) non poteſt impedire, quin diſcedens denuncietur Apoſtata, ob leges generales Ordinis. *ibidem quæſt.6.reſp.2.*

29 Quod ſi Prouincialis in remotis agere contingat, itaut eius præſentia facilè haberi non poſſit, & negociũ vrgeat, ac Superioris localis iudicio dilationem non patiatur, tunc Superiori locali obedientia, vel facultas diſcedendi habita à Generali, oſtendi debet coram teſtibus, & Prouincialem de diſceſſu moneri. Quę quidem abſentia Prouincialis metienda eſt moraliter ex diſtantia, ex tempore, ex regionis Conſtitutione, ex qualitate diſcedentis, ſi ſenex, ſi debilis, &c. Quod totum hoc remittitur iudicio Prouincialis,

lis, non Superioris localis; cui Superiori locali remittitur tantum videre, an negocium non patiatur dilationem, neq; ipſa vrgentia negocii ei remittitur, vt patet in Textu. Quæ vrgentia coniicienda eſt ex natura negocij, putà ſi deſtinetur ad inuiſendos parentes in infirmitate, aut graui neceſſitate cõſtitutos, ad conciliandam inimicitiam, ad inueniendum Principem, vel aliam perſonam, quæ dubitatur an ſit diſceſſura. *ibid. reſp. 3.*

30 Nolente Superiore locali iudicare neceſſitatem prout diſponitur in ſtatuto, vel quia ignorat, vel, quia eſt malitioſus, poteſt ille, qui obedientiales litteras obtinuit proteſtari coram Fratribus, & diſcedere, quia dolus, & fraus non debent patrocinari, & offendere ius tertij. *ibid. reſp. 4.* & ſufficit oſtendere facultatem Guardiano ſine teſtibus. *ibid. reſp. 5.* Nec eſt neceſſe, vt litteræ monentes Prouincialem de diſceſſu, perueniant ad ipſum; ſed ſufficit, vt ſubditus faciat efficaciter, & prudenter, quantum eſt in ſe, vt litteræ mittantur, ſicuti ſolent aliæ mitti, conſignando illas Guardiano, vel tradendo publicis Tabellionibus coram aliquibus, qui diligentiam teſtentur, ſi opus fuerit. *ibid. quæſt. 6. reſp. 6.*

31 Quamuis in ſtatuto *de Apoſt. n. 18.* non-

non explicatur, quod fucultas diſcedendi Generali obtenta, oſtendenda eſt ſuperiori locali, tamen implicitè continetur: aliàs Guardianus poterit diſcedentem declarare Apoſtatam, niſi ibi adeſſet etiam Prouincialis, quo caſu non tenetur diſcedens oſtendere talem facultatem ſuperiori locali, ſicuti teneretur, ſi facultas eſſet à Prouinciali, tanto magis, quod in prædicto ſtatuto ſubiungitur, vt literæ obedientiales ſignentur à Guardiano cum ãnotatione diei, qua diſceſſerit, ſi enim ipſi non oſtendantur, certum eſt, quod ſignari non poſſunt. *ibid. reſp. 7. q. 7.*

32 Peccat mortaliter tam Guardianus, quam ſubditus diſcedens, niſi literæ obedientiales ſignentur à Guardiano, cũ adnotatione diei, qua diſceſſerit, & pœnis ſtatutariis plectendi ſunt, niſi excuſarentur ex inaduertentia, vel ex non vſu. *ibidem cap. 9. q. 7.*

33 Eſto quod ſuperiori locali ſuos ſubditos, etiam extra Conuentus limites mittere non liceat, niſi ſpecialiter illi indultum ſit, ſub pœna mittenti priuationis officii, & leuis apoſtaſiæ miſſo; Et nullus Prouincialis niſi ad viciniorem Prouinciam, & ad triginta milliariorum Italicorum diſtantiam ſuos fratres mittere poſſit, idque publicè, & grauis neceſſitatis in-

C tuitu

tũ tu. Contraueniens Prouincialis, ſuſpẽdi debet officio, Generalis arbitrio, & miſſus, tamquam grauis apoſtata plecti; Tamen vrgente neceſſitate poteſt Guardianus, & Prouincialis, extra limites Cõuentus, & vltra triginta milliaria deſtinare fratres abſque alia Superiorum facultate; quod vt conſultius agatur, poſſet peti cõſilium Diſcretorum, quoad neceſſitatem; licet hoc non ſit à lege requiſitum. *ibidem q.8. reſp.* 1.

34 Illa autem dicitur cauſa publica, & grauis, quæ concernit Prouinciã, vel Conuentum, vel aliquem fratrem particularẽ, cuius bonũ, ac malum, honor, ac dedecus mediatè in Religionẽ redundat. In materia iurium, priuilegiorũ, bonorum, famę, infamiæ, perſecutionum. In materia item charitatis vrgentiſſimæ proximi, benefactorum inſignium, Principum, vitæ, & necis, &c. Quod totum remittitur iudicio prudentis Prælati. *ibid. reſp.* 3.

35 In ſtatutis autem Reformatorũ non adeſt reſtrictio triginta milliariorum, vnde Reformati non tenentur ad illius obſeruantiam. Nec Reformati arctantur ex neceſſitate graui, & publica, ſed ſufficit, quod adſint aliqua negotia, vt obedientiales literas concedant, niſi in caſu mittendi ad Vrbem, quia tunc requiritur, vt adſint

ſint cauſæ publicæ, & ſpectantes ad Prouinciam. *ibid. q. 8. reſp. 4.*

36 Prouincialis negligens monere Generalem, & officiales Curiæ de Apoſtatis, eorumque qualitatibus, priuatur officio, non ſufficit tamen qualiſcumq; negligentia, ſed illa, quæ æquiparatur dolo, quod iuxta conſuetudinem eſt practicandum. *ibid. q. 10. reſp. 1.*

37 Quâ pœna etiam punitur tam Prouincialis, quam Guardianus ſi Apoſtatas in ſuis Prouinciis, & Conuentibus retinuerint, & ſecundum ſtatuta noſtri Ordinis punitos ſtatim ad proprias Prouincias non dimiſerint, teſtimonialibus literis communitos. Particula verò *ſtatim* non debet accipi *pro nulla dilatione*: poſſent namq; Apoſtatæ abſolui per aliquot dies iuxtà neceſſitates, & contingentiam laſſitudinis, infirmitatis, &c. retineri, illo ſemper ſaluo, vt non retineantur ad ſeruitium Conuentus, vel ipſius Apoſtatæ, præciſa obligatione charitatis, hoſpitalitatis, & neceſſitatis. *ibid. reſp. 2.*

38 Poſtquâ aduenerit Apoſtata conijci debet in carcerem, ibiq; per tres dies deſtinari, poſtea eductus in Communitate fratrum genuflexus ſolemniter abſolui, iuxta formam ſtatutorum, reliquas pœnas luere debet in propria Prouincia,

vel apud Officiales Curiæ Romanæ, & hæc eſt praxis Ordinis. *ibid. reſp. 3.*

39 Apoſtatæ omnes, poſtquam redierint ad nullum officium, niſi poſt decenniũ ab apoſtaſia, & vitam laudabiliter duxerit, promoueri poſſunt. *Conſt. c. 2. ſtat. 67.* quæ pœna non infligitur pro quacumq; apoſtaſia, ſed tantum pro grauiori, & grauiſſima. *ibid. dub. 1.*

40 Decennium tamen hoc non incipit poſt completam pœnitentiam, ſed à die regreſſus ad Religionem. *ibid. dub. 2.* *laudabiliter, & religioſè viuere.* nihil aliud importat, quam ſeruare regulam, & ſui Ordinis inſtituta. *ibid. dub. 3.*

41 Vbi perſonæ qualitas, & emendationis ſigna ſuadeant, poteſt Capitulum Prouinciale per maiorem partem ſecretorũ ſuffragiorum diſpenſare, in generibus pœnarum apoſtaſiæ medietate pœnitentiæ iam peracta. Qualitas autem hæc perſonæ, eſt ſtatus, & conditio illius, vt ſi Pater graduatus, ſi Concionator, aut Lector, ſi nobilis, ſi debilis, ſi notus, & alius conſpicuus apud deuotos, vel Principes. Emendationis verò ſigna erunt; ſi ſpontè, & ex animo facit pœnales actus impoſitos, ſi non murmurat, non oſtendit impatientiæ ſigna, ſi non petit, aut inſtat liberari, ſi peccaſſe eum pœniteat. Notandum etiam

eſt

eſt hic, quod iunctim adeſſe debent qualitates perſonę, & emendationis ſigna; quorum alterum ſi deficiat, non poterit liberationis indulgentiam obtinere. *Pœn. c. 9. q. 13. reſp. 1.*

42 Capitulum Prouinciale hoc loco ſumitur pro collectione Guardianorum, & aliorum Vocalium, & vota ſecreta eſſe poſſunt per ballotationes, imò etiam ſi nõ fiat per vota ſecreta, non per hoc eſſet nulla diſpenſatio, cum non adſit clauſula irritans, licet deberet puniri Præſidens permittens. *ibid. in fin.*

Apoſtatarum Abſolutio.

APPELLATIO.

1 Appellatio eſt à minori ad maiorem prouocatio; Et omnis modus, per quem ad Iudicis auxilium prouocatur; dicitur appellatio; defenſio, & præſidium innocẽtiæ, vt releuet à grauamine, non vt defendat à malitia, nec debet eſſe præſidium iniquitatis. Duplex eſt Iudicialis, quę à lata ſententia, & hæc eſt propria appellatio. Alia eſt extraiudicialis, & dicitur propriè prouocatio, quæ à futuro, vel etiã à præſenti grauamine. Eſt inducta à iure naturæ, diuino, poſitiuo, canonico, & ciuili. *Pœn. c. 26.*

Digitized by Google

facta fuerit inhibitio per Iudicem ad quẽ, ſecus non tenetur de iure deſiſtere à proſecutione ſententiæ interlocutoriæ, et ſic declarandum eſt axioma illud, *Appellatione pendente, nihil eſt innouandum*. Sic etiam à mandato de reſidendo in viſitatione edito, non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, licet detur quoad effectum deuolutiuum, et in multis aliis caſibus adductis. *ibid. q.2.* vbi etiam habetur, quod cum dicitur: in cauſis viſitationis, correctionis, habilitatis, et inhabilitatis non detur appellatio; intelligitur de ſuſpenſiua, non de deuolutiua, niſi tamen procedatur (vt diximus ſupra) iudicialiter, et formato proceſſu, quia tunc daretur etiam appellatio ſuſpenſiua. Item appellari non poteſt ab examine, ſeu relatione examinatorum quoad Eccleſias prouidendas. Quæ doctrina extendi poſſet ad nos, vbi de iubilatione, vel approbatione Lectorum, et Concionatorũ ageretur, quo caſu daretur appellatio quoad effectum deuolutiuum.

5 Quoad ſenſum autem, et ſtilum noſtr[illegible] Religionis [illegible]erpoſita appellatione, [illegible] Iudex ſub pœna [illegible]nis officii nõ [illegible] omnis ap[illegible] produ-

cit effectum ſuſpenſiuum, & ſi forte fue-
rit admiſſa, etiam deuolutiuum etiam ſi illam
admiſerit cum clauſula [illegible],
quamuis cauſa appellationis ſit dubia [illegible]
ibid. verſ. Cæterum: quia quamuis talis cauſa
dubia debeat examinari per duos arbi-
tros electos de communi conſenſu Iudi-
cis, & appellantis (quibus non concordan-
tibus, addendus eſt tertius, pariter de com-
muni conſenſu, quæ omnia ſeruari debent
in recuſatione Iudicis delegati (*ibid. q. 3.*
verſ. Si dubia.) tamen ſemper in tali dubio
Iudex in rei fauorem inclinare debet, tan-
tò magis, quod cognitio appellationis ad-
mittendæ ſpectat ad Iudicem ad quem,
non à quo. *ibid. q. 2. verſ. Cæterum.* Et licet
ordinariè Iudex à quo poſſit procedere,
etiam interpoſita appellatione ab inter-
locutoria, niſi fuerit ſibi inhibitum; hoc
tamen non habet locum in interlocuto-
rijs, quæ per diffinitiuam reparari nõ poſ-
ſunt, vt torturæ, carcerationis, & excom-
municationis. *ibid. verſ. Cæterum quoad ſen-*
ſum.

6 Hinc eſt, quod ſi Iudex à quo ap-
pellationi legitimæ interpoſitæ non defe-
rat, ſed ea ſpreta ad vlteriora procedat,
dicitur attentare, & ante omnia reuocan-
[illegible] poſt appellationem fecit, &
[illegible] Iudicem ad quẽ. Quod

ɛta ad malum finem, & in ſpretum ſtatuti. *ibidem*

18 Socius aſſignatur de conſuetudine, & de honeſtate; & niſi adſit rationabilis cauſa, putà vrgentia negocia, charitatis fraternæ, iactura proximi, magna vtilitas, &c. ſine difficultate in noſtra Religione apoſtata iudicabitur, qui ſocium in itinere ſine legitima cauſa relinqueret, putà ſi infirmetur, ſi inuoluntariè impeditus reperiatur, vt ſi tranſacto flumine, ſocius alter tranſmeare non poſſit, & longiorem ineat viam. *ibid. quæſt. 9.* vbi adducitur ſtatutum *cap. 3.* 4. 6. 14. in quo diſponitur, *vt nulli ſine ſocio iter facere liceat, ſub apoſtaſiæ pœna ipſo facto incurrenda, niſi Generalis ob cauſam neceſſariam ſcripto aliud conceſſerit, quod rariſſimè concedi, & cum maxima neceſſitate rogamus.* Pro Reformatis etiam. *E ſe non moſtrerà fede autentica, doue, e come l'habbian laſciato, ſiano dalli Guardiani, oue arriuano, aſſoluti per apoſtati:* Non eſt tamen peccatum mortale mittere Fratrem ſine ſocio, & ſine facultate ſcripta, quando ratio neceſſitatis excuſat: valet enim epicheia, eò vel maximè, cum Generalis in quolibet Conuentu, vel Prouincia, non ſemper præſto ſit. Item ſi ſocius diſcedat à ſocio in ſilua, campo, deſerto, excuſaretur

tur

tur ſi non oſtenderet fidem illam authẽticam, ideſt multorum auctoritate comprobatam. *Pœn. ibid. quæſt. 9. & Conſt. c. 3. ſtat. 20. in fine*, vbi habetur, quod in neceſſitatis articulo excuſatur à mortali tam Superior, quam ſubditus exiens è Conuentu ſine ſocio, maximè vbi ſingulos in certis caſibus emittendi inualuiſſet abuſus. Vt taceam de magnis Ciuitatibus, in quibus ſinguli, ac ſolitarij Fratres ad quæſtuationem deſtinantur, vt Romæ, Neapoli, Genuæ, &c. fieri compertum eſt. Ceſſante verò neceſſitate, & abuſu nec in excommunicationem Apoſtatarum ipſo facto egrediens ſine ſocio incidit, niſi prius declaretur, & declarari poſſet, cum hæc ſit ſupra leuiſſimam apoſtaſiam ſimilitudinariam, cum ſupponatur prius exeundi licentiam à Superiore obtinuiſſe. *Conſtit. cap. 3. ſtat. 20. in fine.*

19 Quod ſi inter ſocios oriatur iurgium, vel ſententiæ diſparitas de itinere, aut diſceſſu, volente vno vnam viam inire, altero alteram; aut volente vno, altero nolente tunc temporis diſcedere, propter quod ſeparentur, & ſolitarij per tempus notabile ambularent, vel ad Conuentum perueniant: in his caſibus minor ſocius ſemper erit in culpa, quia ſequi debet maiorem tamquam ſuum ſuperiorem, & ita

ita de facto practicatur. In dubio autem niſi adeſſent probationes pro veritate, ambo eſſent tamquam Apoſtatæ puniendi: Satisfaceret autem authoritas perſonæ, famæ commendatio, &c. vel è conuerſo; Si ſocius alter eſſet ceruicoſus, parum deuotus, ſolitus delinquere, aut vagari, vel ſuæ opinioni valde adhærere, &c. *Pœnal. ibid cap. 9. quæſt. 3.*

20 Excedere tempus in obedientialibus litteris præſcriptum, ſi fiat ex cauſa, nulla erit culpa; ſicuti ſi fiat per ſpatium paruum, quod remittitur arbitrio prudẽtis viri, qui conſiderare debet tẽpus conceſſum, & ex illo venari modicum exceſſum: ſi enim concedatur vnus dies, exceſſus erit horarum: ſi triduum, poſſet eſſe medius dies: ſi menſis, trium, vel quinque dierum: ſi bimeſtre, decem dierum: ſi ſemeſtre, triginta dierum: ſi annus, duorum menſium &c. quæ tamen exempla non debent eſſe Canones, ſed appoſita ſunt, vt habeat Iudex quomodo ſe gerere poſſit. *ibidem Pœn. c. 9. q. 3.*

21 Sancitur etiam in Conſt. general. *num. 15. Qui vltra hæc etiam habitum dimiſerit, & intra duorum menſium ſpatium reuerſus non fuerit, vel etiam non dimiſſo habitu vltra duos menſes, in apoſtaſia perſeuerauerit, grauiſſimæ apoſtaſiæ reum iudica-*

dicamus. Vbi ly *vltra hæc* importat ſuperiora ſtatuta, nimirum *numeri decimi*, vbi habetur. *Qui quartò ſine licentia egreſſus extra Conuentum, moram triduo traxerit, grauiſſimæ apoſtaſiæ pœnam luat.* & *n. 11. Si extra Conuentum per octo dies moram traxerit, grauioris apoſtaſiæ reus iudicatur; quarta autem vice apoſtaſiam hanc iterãs, ad triremes arbitrio Superioris condemnetur.* Declarari igitur debet *ly vltra*, quod ſupponat apoſtaſiarum genera grauia, & grauiora, quibus iure ſuccedit grauiſſima; non quod in hoc recapitulentur pœnæ, ſed gradus illarum, aliàs confuſio eſſet, & inutilis repetitio, eo vel maximè, cum pœnæ apoſtaſiæ grauiſſimæ & eius multiplicationes, omnes aliarum pœnas excedant. *ibid. q. 4.*

22 Particula *intra duorum menſium ſpatium* includit integros duos menſes, etiam diem termini, & *ly vltra duos menſes* modicum tempus importat, quod remittitur arbitrio Iudicis, tamen etiam ſi vnus dies tranſiſſet, eſſemus in rigore ſtatuti. *ibid.*

23 Apoſtaſia hæc grauiſſima non poteſt iudicari, niſi ſimul concurrant gradus apoſtaſiæ grauis, & grauioris, ſcilicet quod habitum dimittat, & non reuertatur niſi intra duos menſes; itaque vno ex his defi-

deficiente, nimirum ſi egreſſus ſit ſine licentia, ſed cum habitu. Secundò ſi dimiſerit habitum, non tamen duos menſes vagatus fuerit, reus grauiſſimæ apoſtaſiæ non erit. *ibid.quæſt.4.*

24 Cum decernat Statutum de Apoſtatis num. 15. *Tertiò in hanc apoſtaſiam incidens (ſcilicet grauiſſimam) vel extra Ordinem, vt incorrigibilis expellatur, vel ad triremes per decennium condemnetur, quæ (ſi ſuperuixerit, & in ſacris fuerit) ſuſpenſum perpetuò declaramus.* Non intendit ſtatutum talem Apoſtatam expellendum eſſe ſine alia animaduerſione, ſed obſeruando quę per Decretum de eiectis & apoſt. ordinata ſunt. *ibid. quæſt.5.* & fuſius *verb. Incorrigibilis.*

25 Qui quarto grauem apoſtaſiam commiſerit, puniri debet pœnis grauiſſimæ, ſcilicet qua punitur grauiſſimam apoſtaſiam committens, & alijs, prout in ſtatutis. *ibid.*

26 Licet pœna triremium imponatur ijs, qui in ſæculo delinquentes merentur mortem, poteſt tamen imponi apoſtaſis, in caſibus expreſſis per noſtras Conſtitutiones; ſicuti etiam & in multis alijs delictis, quæ in ſæculo pœnam mortis ſecum non ferunt, *ibidem reſp.3.* Vide *Triremes num.2.*

Ha-

27 Habens facultatem diſcedendi è Conuentu, vel Prouincia, tenetur oſtendere illam Prouinciali, ſi facultas eſt à Generali obtenta; ſi verò à Prouinciali, Guardiano, alias poſſet ab immediato Prælato declarari Apoſtata, nec illi credendum eſſet, dicenti ſe facultatem habere, niſi ipſam oſtendat. *ibidem cap. 9. quæſt. 6. reſp. 1.*

28 Generalis poteſt abſoluere ſubditum à tali oſtenſione, dum ſi nollet vt negocium aliquod, ad quod tractandum ſubditus mittitur, ſciatur; attamen (ſi datam facultatem non publicat) non poteſt impedire, quin diſcedens denuncietur Apoſtata, ob leges generales Ordinis. *ibidem quæſt. 6. reſp. 2.*

29 Quod ſi Prouincialis in remotis agere contingat, itaut eius præſentia facilè haberi non poſſit, & negociũ vrgeat, ac Superioris localis iudicio dilationem non patiatur, tunc Superiori locali obedientia, vel facultas diſcedendi habita à Generali, oſtendi debet coram teſtibus, & Prouincialem de diſceſſu moneri. Quę quidem abſentia Prouincialis metienda eſt moraliter ex diſtantia, ex tempore, ex regionis Conſtitutione, ex qualitate diſcedentis, ſi ſenex, ſi debilis, &c. Quod totum hoc remittitur iudicio Prouincia-

lis,

Digitized by Google

lis, non Superioris localis; cui Superiori locali remittitur tantum videre, an negocium non patiatur dilationem, neq; ipſa vrgentia negocii ei remittitur, vt patet in Textu. Quæ vrgentia coniicienda eſt ex natura negocij, putà si deſtinetur ad inuiſendos parentes in infirmitate, aut graui neceſſitate cōſtitutos, ad conciliandam inimicitiam, ad inueniendum Principem, vel aliam perſonam, quæ dubitatur an sit diſceſſura. *ibid. reſp. 3.*

30 Nolente Superiore locali iudicare neceſſitatem prout diſponitur in ſtatuto, vel quia ignorat, vel, quia eſt malitioſus, poteſt ille, qui obedientiales litteras obtinuit proteſtari coram Fratribus, & diſcedere, quia dolus, & fraus non debent patrocinari, & offendere ius tertij. *ibid. reſp. 4.* & ſufficit oſtendere facultatem Guardiano sine teſtibus. *ibid. reſp. 5.* Nec eſt neceſſe, vt litteræ monentes Prouincialem de diſceſſu, perueniant ad ipſum; ſed ſufficit, vt ſubditus faciat efficaciter, & prudenter, quantum eſt in ſe, vt litteræ mittantur, sicuti ſolent aliæ mitti, conſignando illas Guardiano, vel tradendo publicis Tabellionibus coram aliquibus, qui diligentiam teſtentur, si opus fuerit. *ibid. quæſt. 6. reſp. 6.*

31 Quamuis in ſtatuto *de Apoſt. n. 18.* non-

non explicatur, quod fucultas diſcedendi Generali obtenta,oſtendenda eſt ſuperiori locali,tamen implicitè continetur: aliàs Guardianus poterit diſcedentem declarare Apoſtatam, niſi ibi adeſſet etiam Prouincialis,quo caſu non tenetur diſcedens oſtendere talem facultatem ſuperiori locali, ſicuti teneretur, ſi facultas eſſet à Prouinciali, tanto magis,quod in prædicto ſtatuto ſubiungitur, vt literæ obedientiales ſignentur à Guardiano cum ãnotatione diei, qua diſceſſerit, ſi enim ipſi non oſtendantur, certum eſt, quod ſignari non poſſunt. *ibid. reſp. 7. q. 7.*

32 Peccat mortaliter tam Guardianus, quam ſubditus diſcedens, niſi literæ obedientiales ſignentur à Guardiano, cũ adnotatione diei, qua diſceſſerit, & pœnis ſtatutariis plectendi ſunt, niſi excuſarentur ex inaduertentia, vel ex non vſu. *ibidem cap. 9. q. 7.*

33 Eſto quod ſuperiori locali ſuos ſubditos, etiam extra Conuentus limites mittere non liceat, niſi ſpecialiter illi indultum ſit, ſub pœna mittenti priuationis officii, & leuis apoſtaſiæ miſſo; Et nullus Prouincialis niſi ad viciniorem Prouinciam, & ad triginta milliariorum Italicorum diſtantiam ſuos fratres mittere poſſit, idque publicè, & grauis neceſſitatis in-

tu.tu.Contrauenięns Prouincialis, ſuſpē-
di debet officio, Generalis arbitrio, & miſ-
ſus, tamquam grauis apoſtata plecti; Ta-
men vrgente neceſſitate poteſt Guardia-
nus, & Prouincialis, extra limites Cōuen-
tus, & vltra triginta milliaria deſtinare
fratres abſque alia Superiorum facultate;
quod vt conſultius agatur, poſſet peti cō-
ſilium Diſcretorum, quoad neceſſitatem;
licet hoc non ſit à lege requiſitum. *ibidem q.8.reſp.*1.

34 Illa autem dicitur cauſa publica, & grauis, quæ concernit Prouinciā, vel Conuentum, vel aliquem fratrem particularē, cuius bonū, ac malum, honor, ac dedecus mediatè in Religionē redundat. In materia iurium, priuilegiorū, bonorum, famę, infamiæ, perſecutionum. In materia item charitatis vrgentiſſimæ proximi, benefactorum inſignium, Principum, vitæ, & necis, &c. Quod totum remittitur iudicio prudentis Prælati. *ibid. reſp.* 3.

35 In ſtatutis autem Reformatorū non adeſt reſtrictio triginta milliariorum, vnde Reformati non tenentur ad illius obſeruantiam. Nec Reformati arctantur ex neceſſitate graui, & publica, ſed ſufficit, quod adſint aliqua negotia, vt obedientiales literas concedant, niſi in caſu mittendi ad Vrbem, quia tunc requiritur, vt ad-

ſint

ſint cauſæ publicæ, & ſpectantes ad Prouinciam. *ibid. q.8. reſp.4.*

36 Prouincialis negligens monere Generalem, & officiales Curiæ de Apoſtatis, eorumque qualitatibus, priuatur officio, non ſufficit tamen qualiſcumq; negligentia, ſed illa, quæ æquiparatur dolo, quod iuxta conſuetudinem eſt practicandum. *ibid. q.10. reſp.1.*

37 Qua pœna etiam punitur tam Prouincialis, quam Guardianus ſi Apoſtatas in ſuis Prouinciis, & Conuentibus retinuerint, & ſecundum ſtatuta noſtri Ordinis punitos ſtatim ad proprias Prouincias non dimiſerint, teſtimonialibus literis communitos. Particula verò *ſtatim* non debet accipi *pro nulla dilatione*: poſſent namq; Apoſtatæ abſolui per aliquot dies iuxtà neceſſitates, & contingentiam laſſitudinis, infirmitatis, &c. retineri, illo ſemper ſaluo, vt non retineantur ad ſeruitium Conuentus, vel ipſius Apoſtatæ, præciſa obligatione charitatis, hoſpitalitatis, & neceſſitatis. *ibid. reſp.2.*

38 Poſtquã aduenerit Apoſtata conijci debet in carcerem, ibiq; per tres dies deſtinari, poſteà eductus in Communitate fratrum genuflexus ſolemniter abſolui, iuxta formam ſtatutorum; reliquas pœnas luere debet in propria Prouincia,

Digitized by Google

vel apud Officiales Curiæ Romanæ, & hæc eſt praxis Ordinis. *ibid. reſp. 3.*

39 Apoſtatæ omnes, poſtquam redierint ad nullum officium, niſi poſt decenniũ ab apoſtaſia, & vitam laudabiliter duxerit, promoueri poſſunt. *Conſt. c. 2. ſtat. 67.* quæ pœna non infligitur pro quacumq; apoſtaſia, ſed tantum pro grauiori, & grauiſſima. *ibid. dub. 1.*

40 Decennium tamen hoc non incipit poſt completam pœnitentiam, ſed à die regreſſus ad Religionem. *ibid. dub. 2. laudabiliter, & religioſè viuere.* nihil aliud importat, quam ſeruare regulam, & ſui Ordinis inſtituta. *ibid. dub. 3.*

41 Vbi perſonæ qualitas, & emendationis ſigna ſuadeant, poteſt Capitulum Prouinciale per maiorem partem ſecretorũ ſuffragiorum diſpenſare, in generibus pœnarum apoſtaſiæ medietate pœnitentiæ iam peracta. Qualitas autem hæc perſonæ, eſt ſtatus, & conditio illius, vt ſi Pater graduatus, ſi Concionator, aut Lector, ſi nobilis, ſi debilis, ſi notus, & alius conſpicuus apud deuotos, vel Principes. Emendationis verò ſigna erunt; ſi ſpontè, & ex animo facit poenales actus impoſitos, ſi non murmurat, non oſtendit impatientiæ ſigna, ſi non petit, aut inſtat liberari, ſi peccaſſe eum pœniteat. Notandum etiam

eſt

eſt hic, quod iunctim adeſſę debent qualitates perſonę, & emendationis ſigna; quorum alterum ſi deficiat, non poterit liberationis indulgentiam obtinere. *Pœn.c.9. q.13.reſp.1.*

42 Capitulum Prouinciale hoc loco ſumitur pro collectione Guardianorum, & aliorum Vocalium, & vota ſecreta eſſe poſſunt per ballotationes, imò etiam ſi nō fiat per vota ſecreta, non per hoc eſſet nulla diſpenſatio, cum non adſit clauſula irritans, licet deberet puniri Præſidens permittens. *ibid.in fin.*

Apoſtatarum Abſolutio.

APPELLATIO.

1 Appellatio eſt à minori ad maiorem prouocatio; Et omnis modus, per quem ad Iudicis auxilium prouocatur; dicitur appellatio; defenſio, & præſidium innocētiæ, vt releuet à grauamine, non vt defendat à malitia, nec debet eſſe præſidium iniquitatis. Duplex eſt Iudicialis, quę à lata ſententia, & hæc eſt propria appellatio. Alia eſt extraiudicialis, & dicitur propriè prouocatio, quæ à futuro, vel etiā à præſenti grauamine. Eſt inducta à iure naturæ, diuino, poſitiuo, canonico, & ciuili. *Pœn.c.26.*

2 Regulares appellare poſſunt nõ quidem à regulari diſciplina, & præceptis Superiorum, vel à pœna legis. *ibidem, & Conſt.c.8.ſtat.27.verſ. ad Generalem*. Nec in cauſis viſitationis, & correctionis, ſeu habilitatis, aut inhabilitatis, ſed à ſententiis, & declarationibus ſtatutorum, et etiã in cauſa viſitationis, ſi fieret ordine iudiciario, & formato proceſſu; ſicut etiam in correctionibus, vbi modus notabiliter excederetur, & vniuerſaliter appellari poſſunt in criminalibus à ſententia diffinitiua, vel ab interlocutoria, quæ per diffinitiuam reparari non poſſet, ſcilicet ab indebita carceratione, à decreto torturę, excommunicatione etiam comminata, ſuſpenſione, interdicto, à ſententia ſuper minori ætate, ab admiſſione, et negatione articulorum; Quando Iudex ſe competentem, vel incompetentem pronunciat. Ab admiſſione, vel reiectione teſtium, aut probationum: Ab abſolutione inſtantiæ: A delatione iuramenti facta parti per Iudicem: A breuitate temporis indulti, ad probandum, vel defendendum: Ab excluſione ab aliquo officio: A legitimatione perſonarum, putà Procuratoris, filii, etc. A negatione copiæ actorum, vel inſtrumentorum communium. *Pœn.vbi ſup.cap. 26.q.1.reſp.4.*

Cen-

3 Cenſetur quis appellare, etiamſi verbis conceptis id non faciat, ſed per actus tacitè appellationem declarantes, vt eſſet iter ad ſuperiorem arripere, vel Nuncium ad Superiorem mittere. *ibid. verſ. conſtat igitur*. Et appellatio à diffinitiua ſine ſcripto fieri poteſt, cum incontinenti fit, ab interlocutoria voce etiã admittitur. Dicitur autem incontinenti fieri, ſi Iudex pro Tribunali ſedens, nondum ſe ad actus extraneos diuertit, etiam ſi totũ diem in foro pro Tribunali ſederit. Et quando præſentia Iudicis timeatur poteſt etiam interponi appellatio coram teſtibus, vèl Notario, etc. Et in Ordine noſtro poſſet etiam fieri coram noſtris laicis. *Pœn. c. 26. q. 5. verſ. ſi incidenter quæras.*

4 Duplex eſt appellationis legitimæ effectus. Suſpenſiuus alter, alter deuolutiuus, itaut ſuſpendat pronunciatũ, vt nullum effectum pariat, et deuoluit cauſæ cognitionem ad Iudicem, ad quem; non tamen in quocumque caſu. Item duplex generatur effectus, quia aliquando ſolum deuoluit cauſam, ſed non ſuſpendit effectum, prout eſt in excommunicatione iam lata, niſi ſententia eſſet comminatoria, vel ad tempus determinatum prolata, vt ſi intra menſem non ſolueris, excõmunico te: quod currit, quando Iudici, à quo

facta fuerit inhibitio per Iudicem ad quē, ſecus non tenetur de iure deſiſtere à proſecutione ſententiæ interlocutoriæ, et ſic declarandum eſt axioma illud, *Appellatione pendente, nihil eſt innouandum*. Sic etiam à mandato de reſidendo in viſitatione edito, non datur appellatio quoad effectum ſuſpenſiuum, licet detur quoad effectum deuolutiuum, et in multis aliis caſibus adductis. *ibid. q.* 2. vbi etiam habetur, quod cum dicitur: in cauſis viſitationis, correctionis, habilitatis, et inhabilitatis non detur appellatio; intelligitur de ſuſpenſiua, non de deuolutiua, niſi tamen procedatur (vt diximus ſupra) iudicialiter, et formato proceſſu, quia tunc daretur etiam appellatio ſuſpenſiua. Item appellari non poteſt ab examine, ſeu relatione examinatorum quoad Eccleſias prouidendas. Quæ doctrina extendi poſſet ad nos, vbi de iubilatione, vel approbatione Lectorum, et Concionatorū ageretur, quo caſu daretur appellatio quoad effectum deuolutiuum.

5 Quoad ſenſum autem, et ſtilum noſtræ Religionis, interpoſita appellatione, & adhuc lite pendente, Iudex ſub pœna nullitatis actuum, & priuationis officii nō debet procedere in cauſa, & ſic omnis appellatio, dummodo friuola non ſit, producit

cit effectum ſuſpenſiuum, & ſi ſemel fuerit admiſſa, etiam deuolutiuum, etiam ſi illam admiſerit cum clauſula, *Si & in quantum*, quamuis cauſa appellationis ſit dubia. *ibid. verſ. Cæterum*: quia quãuis talis cauſa dubia debeat examinari per duos arbitros electos de communi conſenſu Iudicis, & appellantis (quibus non concordantibus, addendus eſt tertius; pariter de cõmuni conſenſu) quæ omnia ſeruari debẽt in recuſatione Iudicis delegati (*ibid. q. 5. verſ. Si dubia.*) tamen ſemper in tali dubio Iudex in rei fauorem inclinare debet, tãtò magis, quod cognitio appellationis admittendæ ſpectat ad Iudicem ad quem, non à quo. *ibid. q. 2. verſ. Cæterum.* Et licet ordinariè Iudex à quo poſſit procedere etiam interpoſita appellatione ab interlocutoria, niſi fuerit ſibi inhibitum; hoc tamen non habet locum in interlocutorijs, quæ per diffinitiuam reparari nõ poſſunt, vt torturæ, carcerationis, & excommunicationis. *ibid. verſ. Cæterum quoad ſenſum.*

6 Hinc eſt, quod ſi Iudex à quo appellationi legitimæ interpoſitæ non defferat, ſed ea ſpreta ad vlteriora procedat, dicitur attentare, & ante omnia reuocanda ſunt, quæ poſt appellationem fecit, & declarari nulla per Iudicem ad quẽ. Quod

ampliatur ad innouata poſt ſententiam, & ante appellationem intra tempus conceſſam ad appellandum. *ibid. quæſt. 2. verſ. Ideo ſtante*.

7 Praxis igitur in noſtra Religione ſeruanda quoad appellationem (quæ interponi debet intra decem dies à latæ ſẽtentiæ cognitione habita, quod ſi intra hoc tempus non appellat, amplius appellare non poteſt) eſt, vt Iudex à quo ab vlteriori proceſſu deſiſtat, actorum primæ inſtantiæ coram ipſo factorum copiam ad Iudicem ad quem, ſigillo munitam per appellantem ipſum intra ſpatium triginta dierum, conceſſis Apoſtolis, mittat, & mandata ipſius expectet, *vt in praxi criminali noſtræ Religionis*, §.6. decernitur, Quod ſpatiũ triginta dierum currit non à die latæ ſententiæ, ſed à die appellationis interpoſitæ, niſi reus notitiam habuerit latæ ſententiæ, & nõ appellauerit, quia tunc à ſententia, & non ab appellatione numerandum eſt. Ignorantia autem præſumitur, quando ad ſententiam citatus nõ fuerit, & tandem habet ſex menſes, quibus appellãs ſua iura deducere poteſt, iis autem expletis cenſetur appellationis iuri ceſſiſſe, niſi infirmitate, vel aliquo alio impedimento, ſe detentum fuiſſe demonſtret, quominus appellationem proſequi va-

valuerit, quicquid ſit de Iure communi, per quod conceditur biennium ad proſequendam appellationem. *ibidem verſ. eſt igitur.*

8 Non tenetur Iudex vltra dare, ſeu offerre copiam actorum, & Apoſtolos, (ſcilicet obedientiales literas teſtificantes appellationem iam factam) appellanti, ſed expectare debet petitionem appellantis; Imò ſi intra triginta dies Apoſtolos non petit, nec copiam actorum, cenſetur renunciaſſe appellationi, & ſuo iuri ceſſiſſe; quod etiam præſumitur, cum aliquid admittit, vt in recuſatum Iudicem conſentiat, cum de appellationis proſecutione non curet; &c. *ibid. verſ. An autem Iudex.*

9 Ordo appellationis eſt apud nos, vt fiat à Superiori locali ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, ad Sacram Congregationē, ad Sedem Apoſtolicam. *Conſt. c. 3. ſtat. 22. Pœn. cap. 18. q. 4. verſ. Sed ſi à Prælatis.* Qui quidem ordo peruerti non debet ſub pœna priuationis ſuffragiorum per triēnium, & bimeſtris carceris; quod ſi malè, ideſt friuolè, & ſine cauſa legitima appellatio fuerit interpoſita, vltra pœnas priuationis, & carceris, alias pœnas in malè appellantes latas incurrit, de quibus pau-

lò infra *Pœn. cap. 26. quæſt. 5. in fine.*

10 Et licet de iure ex communi ſententia ad Summum Pontificem recurri poſſit, omiſſo medio, regulariter tamen talis appellatio permiſſa non eſt, quinimò nobis ab ipſa Sancta Sede inhibita. *Pœn. c. 26. q. 3.*

11 Sed quicquid ſit de hoc, eo ipſo quod quis ad talem vocem prorumperet, *Appello ad Sedem Apoſtolicam*, concedendi eſſent Apoſtoli reuerentiales, *eadem q. 3. & c. 18. q. 4. verſ. Sed ſi Prælatis*; vbi determinatur, poſſe ad eam recurri immediatè; quod non ita facilè conceditur appellanti ad Sacram Congregationem, ſicuti nec ad Generalem, omiſſo Prouinciali, in caſu, quo grauatus à Guardiano immediatè appellaret; eſſet enim reiicienda talis appellatio, quia eſt contra apoſtolicas, & Seraphicas Conſtitutiones, quibus ipſemet Generalis ſubeſt. *ead. quæſt 3.* Quoad Protectorem eſt dubium in iure, & in facto, quia non eſt Superior in Religione, ſed habet limitatam auctoritatem, in quantū ſcilicet totus Ordo peccaret, & ideò (niſi ſpecialem auctoritatem habeat à Papa.) cum non ſit Iudex, non poteſt ad ipſum appellatio interponi. Itaque non videtur relinquendus Iudex ordinarius appellationis, qui eſt Miniſter Generalis, & recur-

currendum ad eum, de cuius iuriſdictione non conſtat, vel controuertitur. Illud tamen pro firmo tenendum eſt; conſtante in facto, quod Protector recipiat recurſus, & cauſas cognoſcat, tutò poſſunt Religioſi ad ipſum recurrere, nõ tamen ſine medio, ſed gradatim. *ibid. Pœn. c. 18. quæſt. 4. verſ. Quæritur an recurſus*.

12 Si autem à Delegato appelletur ad Delegantem interponi debet, ſi à Subdelegato, diſtinguendum eſt. Vel eſt Subdelegatus ad totam cauſam, & tunc de iure Canonico, & Ciuili appellatur ad primum delegantem. Vel eſt ſubdelegatus ad partem cauſæ, & tunc appellatur ad ſubdelegantem proximum. Et ſic ſi Commiſſarius deſtinatus ad vniuerſitatem cauſarum, legat omnes cauſas (vt facere poteſt ſi ſit delegatus à Generali) tunc ad Generalẽ deferri debet appellatio, ſi ſubdelegat vnam cauſam, tunc appellatio fieri debet ad ipſum Commiſſarium. *ibid. c. 26. in fin.*

13 Appellationes autem friuolæ ſunt prima à delicto notorio, & pro tali declarato, niſi appelletur à declaratione. Secunda à propria confeſſione, niſi alleget iuſtam cauſam, putà, quia ex errore, vel tormentis confeſſus eſt, vel quia ſuã confeſſionem declarare intendit, vel aliquid aliud rationabile. Sine autem expreſſione

cauſæ,

cauſæ,non eſt audiendus. Tertia à contumacia,vel in non reſpondendo Iudici,vel non comparendo,cum fuerit citatus; tunc enim condemnatur,vt contumax,& audiri non debet, niſi prius purgauerit contumaciam,quod procedit, ſiue fuerit contumax ad comparendum,& agitandum proceſſum,ſiue ad ſententiam audiendam. Quarta à ſententia iam acceptata, & ab eo ſubſcripta, vel à Procuratore eius nomine. Quinta ab eadem ſententia, ſi ter prius appellauerat,quia conceſſum eſt ter appellare,non vltra, quod intelligitur ab vno eodemque Iudice;nam ſi plures eſsét ſubordinati Iudices, poſſet ad ſingulos prouocare.Sexta,ſi nulla cauſa appellationis adducatur, quod intelligitur ab interlocutoria,non à diffinitiua;in hac enim nō requiritur cauſæ expreſſio.Septima à ſententia Arbitri, licet aliqui Doctores dicant,id intelligi de arbitris liberè,& non ex neceſſitate electis, imò iure Canonico à quibuſcũque arbitris datur appellatio, dum ingens læſio appareat. De his igitur appellationibus non eſt curandum, ſed illis reiectis, debet Iudex ad vlteriora procedere,appoſito Decreto,quod appellationi non defertur tamquam friuolæ; quinimò debet eſſe coactus appellans, vt à tali reiectione appellet, alioquin reie-

ctio a.

Digitized by Google

ctio,& ſententia tranſirent in rem iudicatam, quia in Iudicem conſenſiſſe videretur. *Pœn.c.26.q.4.*

14 Si Iudex admitteret appellationem cum clauſula, *Si & in quantum*, prout paſſim fit,non cenſetur eam admittere, niſi in caſu, quo admitti debeat, & non aliter. Verum tamen eſt, quod Iudex appellationem admittens cum hac clauſula, vlterius procedere non poteſt, quia iuriſdictionem à ſe abdicare cenſetur, adeòut proceſſus coram ipſo factus,ſit nullus.*ibidem q.4.in fine.*

15 In Ordine noſtro Iudex non admittens legitimam appellationem, priuatur officio,& acta ſunt nulla. De iure canonico, ſi cauſa eſt criminalis, Iudex deponitur;ſi ciuilis,arbitrariè punitur. Iure autẽ Cæſareo,ſiciuilis in triginta libris auri;ſi criminalis,arbitrariè.*ibid.c.26.q.5.* Super reuocatione autem ſuæ ſententiæ poteſt procedi eo inaudito,ſecùs ſi agatur ad imponendam pęnam, quia tunc citari debet, & audiri, quinimmo ad tuendum ſuũ honorem,& oſtendendum, ſe benè proceſſiſſe,citandus eſſet à Iudice ad quem, qui quando appellatum eſt ab interlocutoria, poteſt ante diffinitiuam pronunciare: Malè inter locutum, & benè appellatum ,& de cauſa principali cognoſcere, ſicut po-

teſt.

teſt ipſe Ordinarius, etiam ſi Iudex ſit delegatus ad cauſam appellationis: & non ſolum iudicandum eſt de articulo appellationis, & cauſa principali, ſed attentata ſunt reuocanda per Iudicem ad quem, idque poteſt facere Iudex ex officio ſuo ſine petitione partis. Itaque ſi actor appellet à ſententia abſolutoria, Iudex appellationis non ſolum poteſt prouunciare, malè iudicatum, & benè appellatum, ſi ita de iure ſibi videbitur; ſed etiam condemnabit actorem, ſi de iure veniat condemnandus, & condemnari in expenſis factis poſt, & ante ſententiam, ac appellationem in cauſa principali. Et licet appellationis Iudex ſiue infirmet, ſiue confirmet, vti nō debeat verbo abſoluendi, vel condemnandi, tamen vti debet verbis æquiualētibus, declarando ſententiam nullam, & reū benè, vel malè appellaſſe; ex quo liquidò infertur, Iudicem, vel reum deliquiſſe, quod etiam declarare poterit, expreſsè adnotādo, incidiſſe in pœnas ſtatutarias in ordine noſtro. *ibid. c. 26. q. 5. diſſ.* 1. *&* 2.

16 Malè appellans, ab interlocutoria, ſubeſt iudicio primi Iudicis, & in Ordine noſtro, ipſi pœna, quę in diffinitiua inflicta fuerat duplicatur, & licet in iure canonico temerè appellans non puniatur, de iure tamen ciuili punitur, quia offendit

dit Iudicem,& eſt in lata culpa;& niſi doceat de motiuo probabili ad appellandũ; tunc enim à duplicatione pœnæ appellãtem eximere,& ſi non in toto,ſaltem in parte excuſandus eſſet,maximè ſi Iudex à quo inter opiniones probabiles eam eliget,quæ magis reum offenderet, cum dubia ſint in meliorem partem interpretanda,& reo potius quam actori fauendum. Dixi ab interlocutoria quia à diffinitiua non eſt cur ad primum Iudicem cauſa reuertatur, niſi ad executionem ſententiæ, quam ſi appellationis Iudex non confirmat, certum eſt illius exequutionem ad ordinarium Iudicem pertinere. *Pœn.c.26. q.5. diff.2.reſp.2. verſ. Dixi ab interlocutoria.*

Appellationis formulæ ſunt, *Appello*, vel, *Appello à ſententia*, vel *Appello ad Iudicem competentem*, qui intelligitur eſſe immediatior, vel *Appello ad quemlibet Iudicem*, vel *Submitto me protectioni talis Iudicis*, vel *Peto reuocari grauamen, aliàs appello*, vel *Reclamo*, aut *Proclamo*, vel *Appello, quia me grauaſti*; etiamſi non dicat *in quo*. In appellatione à diffinitiua, in qua non eſt opus aſſignare cauſas, vel *Dico ſententiam nullam, & ſi quæ eſt appello*. Poteſt enim appellatio interponi per quæcumque verba, dummodo apta ſint,& non

ſolum

ſolum appellatur ob illud grauamen, ſed etiam vt non probatum probetur, etiamſi attentis actitatis ſententia non ſit iniuſta. *Pœnal. c.26.q.6.*

ARBITRIVM, ARBITRARIVS.

1 Arbitrarius dicitur, quod alicuius arbitrio relictum eſt, cuius duo ſunt genera. Vnum, vt ſiue æquum ſit, ſiue iniquũ parere debemus, includitq; liberam, plenam, & abſolutam poteſtatem, & voluntatem, quæ tamen licet liberæ ſint à ſtricti Iuris Ciuilis, vel etiam Canonici, & ſtatutorum obligatione, non tamen à Iuris Gentium regulis, & naturalis æquitatis. Alterum cum remittitur arbitrio Iudicis, & tunc neque à legibus liberũ eſt, ſed idem eſt, ac arbitrio boni viri, vt nimirum faciat ſicuti vellet de iure fieri de rebus ſuis. Vnde hoc arbitrium ſaltem in re pœnali regulatur à iure, vt ſcilicet non puniat Prælatus quoquo modo voluerit ad libitum, ſed ex iure, ex cuius regulis plus minuiſſe elicere debet modum puniendi, nõ quod caſus debeat eſſe expreſſus in iure, ſed quod procedere debet à ſimilibus ad ſimilia, interpretando, & ſupplendo per iuriſdictionem, quæ deſiderantur. *Pœn.c.2.q.5.reſp.6.Conſtit.c.1.ſtatut.6 verſ.*

verſ. 4. Superiorum arbitrio.

2 Arbitrium Iudicis in maleficijs debet reduci, & reſtringi ad ius cõmune, niſi quoad modum procedẽdi, & aliqua leuia. *Conſt. & Pœn. ibid.* Vnum tamen eſt notãdum circa arbitriũ Iudicis Regularis noſtri, ſcilicet, non eſſe liberum illi mutare ordinem iuris, & modũ procedendi, cuiuſmodi Iudici arbitrario conceditur; ſed tantum in infligẽda pœna maiori, vel minori, nam circa modum procedendi ſeruare debet praxim criminalem, ſententiam autẽ mitigare, & augere debet pro qualitate delicti. Ordinariè enim mitiorem pœnam debet imponere, niſi qualitas delicti, & circumſtantiarum ſit talis, quod de iure, & conſuetudine ſit ordinaria pœna imponenda. Regulariter autem prohibetur noſtris Iudicibus arbitrari in pœnis ſtatutarijs, ſed conceditur mutatis circũſtantijs. *Pœn. ibid. verſ. Vnum adnotauerim.*

3 Quod ſi lex, ſeu ſtatutum alternatiuè loquetur, ſcilicet imponetur talis, vel talis pœna, arbitrio Iudicis, & non rei eligenda eſt, niſi verba dirigantur ad reum; Iudex enim debet conſiderare circumſtãtias loci, temporis, perſonæ, &c. tantò magis in Regularibus, in quibus rei ſe habent merè paſſiuè, & totum negotiũ punitionis Iudici reſeruatur, qui licet in

mi-

mitiorem partem inclinare teneatur, tamen ad ipſum ſpectat cõſiderare circumſtantiam criminis. *Pœn. ibid.*

4 Ex quibus omnibus cõcluditur, quod quando in ſtatutis dicitur: *Qui fregerit ieiunium ſuffragiorum iure priuandus eſt, Prouincialis arbitratu*, non poteſt Prouincialis reum non priuare, quia ipſi nõ cõmittitur libera diſpoſitio priuandi, vel nõ priuandi, ſed tempus, quo talis priuatio durare debet, vt nimirum, ſi grauiter frequenter, ſcandalosè fregerit ieiunium lõgiori priuatione præmatur. *Quem ſenſum habet: Qui Miſſam notabiliter celebrare deſtiterit, in pane, & aqua ieiunare debet, Prouincialis arbitrio*; ſic etiam de vulnerante Superiorem localem, qui ad Triremes mitti debet Superiorum arbitrio, & vniuerſaliter vbi ſtatutũ determinat pœnam, eamque Prælati arbitrio remittit, declarandum eſt de ſola duratione pęnæ, nõ de ipſa pœna. Dum autem ſancitur in obſcenè loquentes puniendos eſſe *etiam cum pœna carceris, & grauiori, Superiorũ arbitrio*: arbitrium ſolum eſt circa grauiorem pęnam non autem circa carcerẽ. *Pœnal. ibid. verſ. Ex quibus omnibus*, vbi multa adducuntur exempla ſcitu digna.

5 Arbitrium autem Superioris circa durationem pœnæ regulariter non debet

extendi

extendi in perpetuum, niſi qualitas delicti, & circumſtantiarum ſit talis, quod de iure communi, & conſuetudine, perpetua pœna eſſet imponenda; & in hoc caſu eſſet conſulendus Pater Generalis, ſi commodè fieri poſſet. *Pœnal. c. 14. q. 6. diff. 3. verſ. Quæres an arbitrium.*

6 Arbitrium Superioris non eſt illius tantum, ſed etiam totius Definitorij. *Pœn. c. 2. q. 5. in fin. & cap. 14. q. 6. diff. 3. verſ. Quæres ſecundo.*

A ſententia arbitri an poſſit appellari, & quando. Vide *Appellatio n. 13.*

Et quando ſint eligendi arbitri in appellatione. Vide *Appellatio n. 5.*

ARCHIVIVM.

1 Archiuium eſt locus, in quo inſtrumenta publicè reponuntur, & geſtorum memoriæ. Et libris Prouinciæ in ipſo aſſeruatis credendum eſt; ſi enim creditur libris Mercatorum, & aliorum Officialiũ, etiam in criminalibus; tam pro, quam cõtra, multò magis credẽdum eſt libris, qui in Archiuo Prouinciȩ aſſeruantur, ex quibus eliciuntur euidentes probationes electionum, profeſſionum, fundationum, Conuentuum, &c. *Pœnal. c. 19. q. 4. diff. 4. verſ. Reſpondeo affirmatiuè.*

Pro-

2 Prouincialis Regeſtum fieri curet, in quo omnia Prouinciæ decreta deſcribantur, & in Archiuio aſſeruentur; debet autem ſinguli Conuentus (vltrà Archiuiũ Prouinciæ) ſua habere Archiuia, quæ duabus clauibus obſerentur, quarum vnã Guardianus, alteram antiquior Conuentus diſcretus aſſeruet, & in ijs liber receptionum, & profeſſionum Nouitiorũ, inuentaria librorum omnium ſui Conuentus, & ſcripturæ omnes, quæ ad talẽ Conuentum pertinent. *Conſt. cap. 8. ſtat. 53.*

3 Archiuium Prouinciale duas etiam claues habere debet, quarum altera à Prouinciali, altera ab antiquiore Prouinciæ Patre aſſeruetur; in iſto quæcumq; ad Prouinciam attinent, debent adnotari, & aſſeruari liber pro Nouitijs, literæ teſtimoniales de eorum qualitatibus ſerijs ad ordines promotorum, cum eorum examine & approbatione, ad confeſſionẽ & prædicationem admiſſiones. Apoſtatarũ notę, & delinquentium crimina, cum definitiuis ſententijs contra eos datis per extenſum, Definitorum manu ſubſcriptis (proceſſus enim ſolum per ſex menſes ſeruari debeat, à definitione cauſæ, & inde cõburi, nè in odiorum, & litium fomenta remaneant) & in libro ad hoc parato adnotatis, vt delinquentium memoria remaneat;

neat;in vnoquoque etiam Conuentu numerus Fratrum deſcriptus cenſeatur; inueutarium bonorum Monialium, ac ipſarum receptio, & profeſſio; denique ſcripturæ, & inſtrumenta ad Prouinciam, & Conuentus pertinentia,ſtatuta,& decreta prouincialia, & generalia debent in Archiuio Prouinciali regiſtrari,& conſeruari. Quæ omnia ſub pœna ſuſpenſionis quoad Prouinciales, & priuationis quoad Guardianos præcipiuntur;vnde eos ſi delinquant in re tam graui, peccare mortaliter non eſt dubitandum.*ibidem.*

4 Regeſtum etiam generale debet habere vtraque Familia, Ciſmontana ſcilicet,& Vltramontana duplicatum, in quo omnes actus capitulares, decreta, bullæ, declarationes Sacrarum Congregationũ, deciſiones Rotæ latæ in cauſis quæcumq; denique ad Religionem ſpectant,aſſeruẽtur, nõ ſolum ad futuram rei memoriam, ſed vt Religionis ſtatus per ea cognoſcatur,& ad regiminis directione inſeruiant; & ſic quæ in Ciſmontana Familia ſunt, duplicari debeat, & ad Vltramontanam transmitti; & ſic debet Vltramontana correſpondere.*ibidem.*

ARCHIEPISCOPVS.

Nõ debet ſe ingerere in prima inſtan-

tia

-tia cauſarum, quæ agitantur coram Suffraganeo, cui inhibere non poteſt, nec Suffraganeum inhibitioni deferre ante ſententiam diffinitiuam, vel vim diffinitiuæ habentem. *Pœnal. cap. 29. quæſt. 3. verſ. Dico primo.*

ARCTATIO.

1 Eſt recluſio alicuius in carcere cum corda, & Caputio, quo tempore ter in hebdomada diſciplinetur, cum pſalmo *Miſerere mei Deus* recitato. & in pane, & aqua tantummodo reficiatur. *Conſt. c. 11. ſtat. 4. verſ. Vbi autem dicitur. Pœnal. cap. 4. reſp. 2. & cap. 5. quæſt. 1. reſp. 2.* Nulluſque arctari poteſt, niſi ex cauſa legitima ſemiplenè probata. Poteſt tamen arctatio hæc ſecundum exceſſus delictorum augeri, vel multiplicando dies diſciplinæ, & ieiunij, vel extendendo tempus carcerationis. *Conſt. ibid.*

2 Differt in multis à carceratione: Eſt enim idem ac Domus Diſciplinæ, & ita qui non meretur arctari, neque poterit in Domo Diſciplinæ coerceri. Et ſolus Prouincialis ſine Diffinitorij conſenſu, nec arctari poteſt, nec in Domo Diſciplinæ coercere, licet pro quotidianis culpis pro coercenda vagatione alicuius per Conuen-

tum

tum pro compeſcenda garrulitate, contẽptione, rixa, &c. poſſit Guardianus præcipere ſubdito, vt ad ſuam cellam pergat, ex eaque non egrediatur ſe inconſulto. Hoc tamen non eſſet manere in domo diſciplinæ, &c. *Pœnal. c. 4. vbi ſupra, &c.*

Actare Electionem. Vide *Electio*.

ARMA.

1 Adeſt ſtatutum in noſtra Religione, vt qui arma offenſiua portauerit, vel in Cella, vel alibi tenuerit, ſemeſtri carceri mancipari debeat. *Pœnal. cap. 14. quæſt. 4.*

2 Dicuntur ab arcendis hoſtibus, vel *ab armis*, ſiue humeris. Sunt omnia tela, fuſtes, lapides, gladij, haſtæ, frameæ, rompheæ, ſcuta, galeæ, pugiones, enſes, ſicæ. *ibid.*

3 Armorum genera duo, offenſiua, & defenſiua. Offenſiua ſunt quorum vſus eſt in offendendo, licet etiam ex accidenti defendant, cuiuſmodi ſunt haſtæ, gladij, ſclopeti, bombardæ, báliſtę, tela. Defenſiua autem, quorum principalis vſus eſt in defendendo, vt loricę, galeæ, ſcuta, &c. cultellus autem ad ſcindendum panem, & ad calamos aptandos, artiumque inſtrumenta nomine armorum non veniunt; etiamſi cum aliquo ipſorũ facillimè fieri poſſet, quod per arma offenſiua fieret. Ex-

Digitized by Google

cipe tamen, niſi gladius fuerit longior, nimirum ordinarijs, & licet inſtrumenta artium arma non ſint; id tamen intelligẽdum eſt apud eoſdem artifices remanentia, quia ſi reperirentur apud alium, eius artis inexpertem, putà ſecuris lignarii in cella Clerici, acus prẹlonga acuminata, & manicata, ſartorum in cubiculo Sacerdotis, & alia huiuſmodi, nec docerent, ad quem vſum illas retinerent, eſſent ſuſpecti de retentione armorum in cella, quia quoad ipſorum delationem non dubito, quin pœnis plecti poſſint: cum non deferantur, niſi ad offendendum, & ſi quis aliquod dictorum inſtrumentorum educeret, vt aſciam, dolabram, malleum, &c. in rixa contra fratrem, ſine difficultate puniendus eſſet, cum ſint inſtrumenta apta ad nocẽdum, vulnerandum, & occidendum, *ibidem reſp.* 1.

4 Licet ſtatutum de offenſiuis armis loquatur, & in rigoroſa acceptione, in puncto iuris puniri non poſſit, qui cum defenſiuis armis reperiretur, vel in cella aſſeruaret, etiamſi non exprimeret ſtatutum de offenſiuis; Vnde qui arma ligata portaret non eſſet ſub pœna; tamen hoc non obſtante, puniendus eſſet Religioſus noſter, qui arma defenſiua portaret, aut retineret, ſaltem extraordinariè. *Pœnal.*

cap.

cap. 14. quæſt. quarta, reſp. ſecunda.

5 Arma in genere Clericis prohibentur, etiam ad Eccleſiæ, & Patriæ defenſionem, licet in minoribus tantum ordinibus conſtituti ſint. Et contra Monachos tenentes arma in Monaſterijs eſt excommunicatio latæ ſententiæ *in Clem. nec in agro. verſ. quia verò, de ſtatu Monachorum.* Quæ tamen non ligat alios regulares, ſed tantum Monachos, & ſecundum aliquos tantum nigros; communiter tamen debet ligare etiam albos, quæ cenſura non habet locum in caſu, quo Abbas perſequeretur Monachos odio capitali, vel cogeret ad peccandum, vel iniungeret intolerabilia, & licet hij caſus metaphyſici videantur, poſſibiles tamen ſunt; in quibus caſibus poſſet quilibet Religioſus tenere arma offenſiua. Et in Ducatu Mediolanéſi vetitum eſt omnibus Regularibus ſub pena excommunicationis, & priuationis, & inhabilitatis ipſo facto, ne in eorum Eccleſijs, & Monaſterijs retineant arma prohibita, ſed ligat tantum in illo ſtatu; neſcio tamen ſi nunc in viridi obſeruantia ſit. *ibidem.*

6 Paucitas materiæ in retentione armorum excuſat, vt ſi per horas, & cum animo retinendi quis arma teneret, & Monachus, qui cum armis de foris veni-

ret ad clauſtrum, non habens animum illa retinendi, non incurrit excommunicationem allatæ Clementinæ, ſicuti ſi aliquẽ ſequerentur Satellites, & ille arma daret Religioſo, vel Monacho, qui in Monaſterium cuſtodienda, & abſcondenda deſerret, non eſt culpa; Si autem ad multũ temporis conſeruarentur hæc arma in cella relicta ab amico, illa retinens eſſet ſub rigore ſtatuti, niſi adſit licentia Superioris, prout de Monachis in Clem. decernitur; hoc autem modicum tempus, nõ debet excedere horas. *Pœn. c. 14. q. 4. reſp. 4*

7 Arma ad vanitatem portans, niſi ioco faceret, vel in cella retineret, facit cõtra ſtatutum, & pœna extraordinaria puniendus. Veruntamen eſt, quod rei erit probare modicum tempus, ſolatium, vanitatem, amici mandatum, quia aliàs præſumptio erit contra eum, & puniri poterit pœna ordinaria, tamquã ſtatuti tranſgreſſor. *Pœn. c. 14. q. 4. reſp. 5.*

8 Procedi poterit per accuſationem, ſiue per inquiſitionem contra noſtrũ Religioſum, qui detulerit arma, & tenuerit in cella, etiamſi apud ipſum inuenta non fuerint, eò vel maximè, quia noſtrũ ſtatutum non dicit, qui fuerit inuentus arma portare, vel cui arma in cella reperta fuerint, ſed abſolutè diſponit: *Qui portauerit,*

uerit, Qui tenuerit, &c. Imò etiam ſi diceret; *Qui fuerit repertus*, cum eadem ſit ratio reperti, & conuicti per teſtes. Secus autem eſſet, ſi ſtatutum vteretur verbo, *Deprehendere*, quod eſt capere in facto. *ibidem*.

9 Si quis ex noſtris in domo ſæcularis, vel alibi arma, tamquam ſua repoſuerit, ne à Superiore inuenirētur, erit reus ſtatuti, & pœnarum in proprietarios ſancitarum. Dixi tamquam ſua, quia ſi ab amico accommodata fuiſſent, licet eſſet armorum detentor, non tamen proprietarius. Si autem ſupponamus, arma depoſita fuiſſe in domo amici cum intentione illis nunquam amplius vtendi, ſed debito modo, opportuno tempore diſtrahendi, vel diſtrahere faciendi, adhuc puniendus vt proprietarius, quia de ſuo diſponit, & vt retinens arma, licet non intendat illis vti, cum hoc parum referat. *ibid. reſp.* 5.

10 Religioſus ex noſtris habens conſanguineum, vel amicū, qui ei offerat arma quoties ille voluerit, & deſignat illa, quibus vti velit, non tamen dono accipiat, vel ſaltem eorumdem vſum adſciſcat, ſed merè ciuiliter, vt dici ſolet: *hæc ſunt ad tuum ſeruitium*, non poteſt puniri ſecundum hoc ſtatutum, ſecus autem, ſi illa teneret, etiamſi ſua non fuerint. *ibid. reſp.* 7.

ARTES DAMNATAE.

1 Artes, & doctrinas ſuſpectas, & ab Eccleſia damnatas exercentes, docentes, vel ad eas ſpectantes, libros, ſcriptaq; retinentes, ſunt axcommnnicati, & legitimè conuicti, voce actiua, & paſſiua perpetuò priuandi, carceribuſque mancipandi Prouincialis arbitrio, iuxta criminum qualitatem. *Conſt. c. 5. ſtat. 13.*

2 Nomine autem artium damnatarum ab Eccleſia non comprehenduntur hic illæ, quæ ad officium Sanctæ Inquiſitionis quomodolibet ſpectant, vt ſunt Incantationes, Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, Necromantiæ, Inuocationes Dæmonum ad amorem, theſauros, ſanationes, &c. libri, vel ſcripta ad hęc pertinentia, quia illa immediatè inquiri, iudicari, definiri debent ab eodem Sanctiſſimæ Inquiſitionis Officio. Nec poſsūt Regulares quicumque in his ſe immiſcere, ſub priuatione ſuorum officiorum, inhabilitate perpetua in poſterum, & excōmunicatione latæ ſententiæ, Papæ reſeruata. *ibidem*.

An autem excuſet paruitas materiæ. Vide *Alchimia*.

AS-

ASSENSVS.

Differt à conſilio, quia conſilium ſi excitat ad deliberandum, non tamen cogit ad ſequendum. Secus in aſſenſu, qui quando requiritur à lege, ſequendus eſt, aliàs actus non eſſet validus. Vnde Guardianus in caſibus, quibus carcerare aliquem poteſt cum aſſenſu Diſcretorum ſine ipſorũ maioris partis aſſenſu, carcerans reus erit indebitè carcerationis; & puniendus tanquam excommunicatus, niſi cognoſceret colluſionem Diſcretorum ob peruerſum affectum inclinare in defenſionem delinquentis. *Conſt. cap. 1. ſtat. 6. §. 17.*

ASSESSORES.

Licet à pluribus Capitulis Generalibus noſtræ Religionis in formatione proceſſuum duos aſſeſſores adhibendos eſſe decretum ſit, tamen hoc intelligendum eſt in defectum Notarij. Vnde in Practica Criminali noſtræ Religionis (in qua de Notario fit expreſſa mentio) abijcitur hoc ligamen aſſumendi duos Aſſeſſores tanquam nec Religioni honorificum, nec cauſis vt plurimùm vtile. In caſibus autem grauibus Superioribus beneuiſis poſ-

Digitized by Google

ſunt hi duo Aſſeſſores adhiberi. *Pœn. c. 1. q. 2. verſ. Tandem circa hunc.*

AVCTORITAS.

Ordinaria limitari non poteſt ſine cauſa à Superioribus. *Conſt. c. 8. ſtat. 35. in fine*

Auctoritas Generalis, Prouincialis, Guardiani, Protectoris, Conſeruatoris, Procuratoris, &c. Vide *Generalis, Prouincialis, Guardianus, Protector, Conſeruator, Procurator, &c.*

Audire reum. Vide *Reus.*

Audire Miſſam. Vide *Miſſa.*

BAPTIZZARE.

1 Non eſt contra Regulam Fratrũ Minorum; verba enim illa. *Non ſiunt compatres virorum, &c.* intelliguntur tantum de ſuſcipiente. *Conſt. ſtat. 5. q. 1. Non inquam, vrget in fine.*

2 Baptiſmus, & Pœnitentia ſunt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medij, ita vt, niſi ſuſcipiantur, prima gratia acquiri, & peccata mortalia remitti non poſſint. *Pœnal. c. 4. q. 9. verſ. Quare autem.*

BARBA.

Nec Sanctus Pater Franciſcus, nec eius primi filij Barbam geſtarunt, vt probant

Cro-

Cronicha Marci Oliſipponenſis *q.1. lib.4. c.4.Conſt.c.2.ſtat.77.prope fin.* Vide *Vvadingum apud Hierarchiam Franciſcanam hic Romæ præſenti anno impreſſam à Patre Lequile tom.1..fol.160.*

BENEFICIVM, BENEFICIATVS.

1 Beneficium Eccleſiaſticum, eſt Ius perpetuum percipiendi fructus ex bonis Eccleſiæ ratione ſpiritualis ſeruitij auctoritate Apoſtolica conſtitutum. Hinc eſt, quod Prælati Regularium, qui eliguntur ad tempus determinatum, putà ad annum; ad triennium, ad ſexennium, nō ſunt beneficiati: Generales verò perpetui, vt ſunt in Ordine Prædicatorum, & Societatis Ieſu ſunt beneficiati, ſicut etiam Generalis Miniſter Fratrum Minorum, ſi eſſet perpetuus, prout erat antea. *Conſt. c.8. ſtatut.1.verſ. Sed an iſta.*

2 Beneficiati tam Regulares, quam ſeculares non habent dominium, nec vſumfructum, ſed ſolum vſum, ſeu facultatem exigendi fructus ad ſuam ſuſtentationem. *ibidem.*

3 Poſſunt beneficia fundari, prout fundabantur antiquitus, ſuper eleemoſynis, & diſtributionibus quotidianis. *ibidem.*

Beneficia an permutari poſſint ſine li-

Digitized by Google

centia Papæ, & quid in ipſis poſſit Papa, & an tantùm fructus eorum poſſit reſeruare conferens beneficium. Vide *Simonia*.

BIGAMIA, BIGAMVS.

1 Bigamia triplex eſt, vera, interpretatiua, & ſimilitudinaria; Prima contrahitur, cum quis cum duabus vxoribus matrimonium verum, & validum conſumat, & dicitur *Bigamus*, quaſi *bis coniugatus*. Interpretatiua, cũ quis viduam, vel corruptam ducit. Similitudinaria, cum in ſacris conſtitutus, vel Religionem profeſſus ducit vxorem, & conſumat matrimonium, & in qualibet ex his poſſunt Generales, & Prouinciales Religionum cum ſuis ſubditis diſpenſare. *Conſt. c. 2. ſtat. 14. quæſt. 6.*

2 Monialis Bigama poteſt eligi in Abbatiſſam ſine diſpenſatione, quia Bigamia eſt irregularitas virorum in ordine ad poteſtatem ſpiritualem, & Altaris miniſterium, qua cum ſint incapaces fœminæ, ſunt etiam incapaces impedimenti Bigamiæ. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 9. q. 7. verſ. Reſpondeo decimo.*

BLASPHEMARE.

Eſt Deum conuicijs inceſſere, obtrectare,

Digitized by Google

ctare, impiè, loqui de Deo, & remouere ab illo, vel creaturæ adſcribere, quod Deo conuenit. *Conſt.cap.1. ſtat.1.§.3. & cap.7. ſtatut.5.*

Blaſphemare Deum, & Beatam Virginem, eſt caſus reſeruatus. Vide *Caſus n.1.*

BONA.

1 Bona, & vita parificantur, & metus amiſſionis bonorum æquiparatur metui mortis; vnde ſicut iſte excuſat à traſgreſſione præcepti poſitiui, ſic illa. *Pœn. c.15. q.5. verſ. Hoc dixerim.*

2 Bonorum naufragantium quantitas debet excedere valorem duorum aureorum, adhoc vt quis incidat in excommunicationem Bullæ Cœnæ. *Pœn. c.4. verſ. tertio quanta debeat eſſe.*

3 Bona fides excuſat ſicut ignorantia eligentes indignum, quem credebant dignum, adhibitis diligentijs. *Conſt. c.8. ſtat. 10. verſ. Scienter.*

S. BONAVENTVRA.

1 Ob inſignem eius ſanctitatem, & ſingularem doctrinam electus fuit Generalis totius Ordinis ſui, dum 30. ætatis, & 12. Religionis annum ageret. *Conſt. c.8. ſtat.26.§.1.*

2 Eius doctrina in noſtris ſcholis inſeri poteſt Scoticis ſpeculationibus tamquam condimentum Lepidum, ſicuti etiã

Diui Thomæ, qui vbi Scoto non fuerit contrarius, eſt omninò ſequendus, nec relinquendus eſt Alexander Alenſis, qui ob veritatem, & puritatem doctrinæ, Doctor irrefragabilis Pariſijs meruit appellari; fuit enim Sancti Thomæ, & Sancti Bonauent. Præceptor. *Conſt. c. 5. ſtat. 10. in fine.*

BONVS VIR.

Eſt, qui ita ſe gerit, ita viuit, vt eius probetur fides, integritas, liberalitas, vnde idem eſt arbitrio Iudicis, ac boni viri. *Pœn. c. 2. concl. 3. reſp. 6.*

BRACHIVM.

Brachij ſæcularis impreſſio electionem vitiat, quæ impreſſio violentiam ſignificat. *Pœn. c. 15. q. 8. reſp. 7.* Vide *Simonia.*

BVLLA.

Propriè tumorem illum in aqua enaſcentem, & euaneſcentem ſignificat; vnde prouerbium, *Homo, Bulla.* Communiter autem accipitur pro plumbeo illo ſignaculo, quod filo groſſiori inſeritur. *Pœn. c. 11. q. 4.*

Quibus modis Bullæ Apoſtolicæ, & aliæ litteræ falſificentur. Vide *Falſificatio.*

Bulla Cœnæ, an reuocet priuilegia Regularium circa abſolutiones. Vide *Abſolutio.*

Bullę relaxatiuę paupertatis in Ordine noſtro ſubreptitiæ, falſæ, & nullæ ſunt.

Pœn.

Pacif. cap. 7. caſu 16. *difficul.* 6. Vide *Reformare*.

CALCEAMENTA.

1 Calceaméta extra neceſſitaté prohibita in Regula Minorum ſunt illa, quæ ex chorio totum pedem operiunt; aliud autem operimentum pedum panneũ, vel alterius materiæ non prohibentur, dummodò non ſint calceamenta, & qui illis ſine neceſſitate vtuntur, non committunt culpam grauem, remoto tamen ſcandalo, quia ſi alij ab exemplo mouerentur ad talia operimenta portanda, & ſæculares admirarentur, & fieret magna diſciplinę Regularis tranſgreſſio, ſi per conſuetudinem illis vterentur, & non ad aliquod tẽpus, grauem culpam committerent; calceati autem etiam ob neceſſitatem, & cum licentia, extra Conuentum exire nõ poſſunt. *Conſt. c. 2. ſtat. 72. dub. 9.*

2 Miniſtrorum, Cuſtodum, Guardianorum iudicio relinquitur, pro qua neceſſitate poſſint fratres calceamenta portare. *ibid. dub. 6.*

3 In abſentia autem prædictorũ ſufficit licentia interpretata, & præſumpta, quod ſi adſunt Prælati prædicti, debet talis licentia expreſsè peti. *ibid. dub.* 10.

4 In calceamentis diſpenſati, & in veſtimentis, nullo prorſus officio, nec Vi-

carij

Digitized by Google

carij fungi poſſunt. *ibidem ſtatut.73.*

5 Chriſtus calceamenta non detulit. *Conſt.cap.2.ſtat.68. verſ. Sed cum Sanctus Bonauentura.*

CALVMNIA, CALVMNIATOR.

1 Calumnia eſt malitioſa, & mendax infamatio, qua quis ex certa ſcientia, & dolo iniuſtè agit, aut excipit. Hinc calumniari eſt actione experiri, vel exceptione vti temerè, ſcientèr, & doloſè aduerſus innocentem, vt eum vexes, vel aliquid extorqueas, idque ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter; eſtque callida, & malitioſa interpretatio, & hac ratione etiam qui alicuius verba malitiosè interpretatur, calumniari dicitur. Vel qui alium litibus fraudulenter vexat, qui etiam dicitur cauillari, & qui pretio corrupti malitiosè cauſas agunt, vel deſerunt. Vnde tam reo, quam actori datur iuramentum calumniæ. Eſt igitur calumniator, qui falſa crimina intendit, qui vexãdi hominis gratia actionem, petitionemque infert, qui ſolutionẽ debiti admittit animo decipiendi, qui ius callidè peruersè interpretatur, qui ſolutum bis exigit, qui vt moram iniiciat latebras, & fugia quærit, latitat, fugit, remoratur. *Conſt.cap.7.ſtatut.5.caſu 5.Pœn. §.10.*

c. 10. quæſt. 1. verſ. Reſpondeo tertio.

2 Calumniam in iudicio cuiquam imponere, eſt caſus in Ordine noſtro reſeruatus, & in hunc caſum incidit, qui criminaliter aliquem falsè accuſat, vel contra aliquem excipit, ne ſit ſuperior, lector, &c. Et qui ad hoc alium inducit, minis, promiſſis, ſuaſionibus, conſilio ope, &c non autem incidit in reſeruationem, ſi effectus non ſequatur, neque qui non dolo, vel malignandi animo accuſaret, probabiliter putans ita eſſe, etiam ſi nihil probaſſet, quia calumnia in animo conſiſtit, licet in exteriori foro tamquam calumniator puniatur, qui ſaltem per vnum teſtem, vel per infamiam, vel per auditum à fide dignis accuſationem non probauerit. *Conſt. ibid.* Vide *Caſus reſeruatus caſ.* 5.

Vltra caſum reſeruatum penam talionis incurrunt, & infamiam. Vide *Accuſatio, infamia, &c.*

CAMISIA LINEA.

1 Ex Regula Fratrum Minorũ prohibita ſub peccato mortali, ſine neceſſitate, & licentia Superioris ſcilicet Prouincialis, vel Cuſtodis, ſeu Guardiani, quæ quidem licentia (cum adſunt Superiores) debet eſſe expreſſa; ſi verò non adſint, ſuffi-

cit

cit tacita,& præſumpta. *Conſt.c.2.ſtat.72 dub.1.2. & 3.* Vbi etiam habetur docta expoſitio Conſt. Vrbani VIII. *Militantis*, an ſcilicet ſit in robore quoad particulas ex panno lineo.

2 Ea Chriſtus non eſt vſus. *Conſtit.c.2. ſtat.68.verſ.quod autem Chriſtus.*

CANES, ET CATELLI.

1 A Monaſterijs Monialium abijciendi. *Conſtit.cap.11. ſtat.7.q.9.verſ. Ad quem finem.*

CANONES.

1 Alij ſunt Decreta Pontificum, alii ſunt Conciliorum ſtatuta, ſiue Generaliũ, ſiue Prouincialium auctoritate Papæ cecelebratorum, vel confirmatorum. *Conſt. c.1.ſtat.1.§.6.*

2 Eos adiuuare in aliquo, quod non diſponunt, nõ eſt facere contra Ius. *Conſt. c.7.ſtat.3.dub.2.*

3 Canones Pœnitentiales, licet in foro conſcientiæ non ſeruentur, quia pœnitẽtiæ impoſitio in foro interiori remittitur Confeſſarijs, in foro tamen exteriori obſeruari conuenit. *Pœn.c.8. quæſt.13.verſ. Porrò tempus.*

CANTVS.

Cantus, & ſonus in Eccleſijs licitus, & antiquiſſimus, debent tamen eſſe graues, pii, atque diſtincti, & domui Dei, ac diui-

nis

nis laudibus accommodati, vt ſimul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Muſicæ verò illæ, vbi laſciuum, aut impurum aliquid admiſcetur, arceri debent ab Eccleſijs; vnde exceſſus in muſicis inſtrumentis, in cantu fracto, ſi notabilis eſſet, & ſcandalum generaret, mortalem culpam inuolueret cõtra ſuperiores, & operantes. Et in noſtris Eccleſiis cantus fractus eſt omninò prohibitus. *Conſt. c. 3. ſtat. 9.*

CAPITVLVM.

1 Generale repreſentat vniuersã Religionem, & penes ipſum reſidet tota, & ſuprema iuriſdictio in Ordine; quinimmò tota Generalis poteſtas ab ipſo pendet; quare poteſt leges condere pro tota Religione, ſicut & Capitulum Prouinciale pro tota Prouincia. *Conſt. c. 1. ſtat. 6. & c. 8. §. 1. & ſtat. 36. q. vlt.* In ipſo antiquitus eligebantur etiam Prouinciales, quod modò fieri non poteſt ſine expreſſa licentia Papæ. *Conſt. cap. 8. ſtat. 40.*

2 Capitulum citatum differri non poteſt, quod adeò verum eſt, vt ſi maior pars deficeret, & perparui adeſſent, vel duo, adhuc celebrari deberet, etiam ſi Generalis deeſſet; & ſtatuitur tempus ſcilicet

ſexen-

ſexennium,& Vigilia Pentecoſtes. *ibidem cap.8.ſtat.19.*

3 Eo imminente, in Prouinciis ante regreſſum Miniſtrorum, & Cuſtodum, nihil innouandum, contrarium ſi fiat, irritũ, & auctores ſuffragiis, officiiſq; priuantur. In caſibus tamen repentinis, quando aliter fieri non poteſt, prouiſionem fieri cõceditur, vt eſſet punire Guardianum peccantem, vel amouere Confeſſarium Monialium ob ſcandalum, &c. & alios vſque ad Prouincialium aduentum ſuſtituere. Poſſunt etiam Vicarii, ſeu Commiſſarii Prouinciales tunc obedientiales litteras ad itinerandum, & dimiſſoriales ad Ordines concedere; & omne id, quod Prouincialis poteſt ſine Diffinitorio facere; non autem ea, quæ requirunt Diffinitoriũ, ſic non poſſunt celebrari Cõgregationes, approbari Confeſſarii, & Concionatores, deſtitui Guardiani; nec ſine cauſa ſuſpendi, alienari, vel concedi Cappellæ, vel alia bona, & iura Religionis; recipi noui Cõuentus, vel veteres relinqui, lites intentari, bonum totius Prouinciæ concernentes; reſpondere tamen poſſunt, & pro tẽpore ſe defendere. Et ſi ob conſenſum præſtitum à Cõmiſſario Ius aliquod Religionis deperiret, poteſt repeti. *Conſtit. cap.8.ſtat.20.*

Digitized by Google

4 Illud indicere ad Generalẽ ſpectat, qui vniuerſo Ordini tempus, & locum Capituli Generalis, & illis præcipuè, qui intereſſe debent per litteras citatorias opportunè ſignificare tenetur; etiã ſi certò aduenturi aliqui Vocales non ſint, ob vrgentia bella, vel peſtem: aliàs Capitulum eſſet nullum, etiam ſi vnus Vocalis contemneretur, & contemptus dicitur, qui legitimè vocatus non fuit. Hinc per annum ante tempus expediri debeant citatoriæ, ſeu conuocatoriæ litteræ, vt ad diſtinctas per totũ Orbem Prouincias opportunè perueniant. Quod ſi caſu, vel Tabellionum incuria, vel malitia prædictę litteræ non peruenerint, non propterea agerę poſſent, tamquam contempti; itaut annullare poſſent electionem. *ibid. ſtat.* 21.

5 Citato Capitulo Generali, ſacrificia, & orationes fieri debent publicè, & priuatim pro impetrando bono Paſtore. *ibid. ſtat.* 22.

6 Ad illud Cuſtodes deferre debent ſcripturas publicas (ſi quæ aderunt) contra Generales, vel Prouinciales. *ibid.*

7 Sumptus pro itinere Miniſtrorum, & Cuſtodum proficiſcentium ad illud, nõ ſunt contra noſtram Regulam, & debent à Prouinciis ſubminiſtrari; & licet iuuenes, & robuſti debeant pedeſter ire, anti-

cipato

cipato plurium menſium tempore paulatim, ac mendicando ad illud peruenire, attamen regula vna generalis aſſignari non poteſt, Immò ſi poteſt Cuſtos plures menſes anticipare, non poterit Miniſter, nec expedit relinquere tot menſes ſuam Prouinciam; vnde minus incommodum eſt diſcedere congruo tempore, & aliquādo equitare, quam Prouinciam ſine proprio capite deſtituere. Nec Prouincialis ſenex tenetur mittere alium, qui pedeſter, & ſine ſumptibus eat, niſi in caſu infirmitatis. *ibid. ſtat.23.*

8 Euntes autem, ita parcè, & modeſtè ſe gerere debent, vt promiſſæ paupertatis ſemper memores ſint, aliàs præter ſcandalum peccant mortaliter contra votum altiſſimæ paupertatis. *ibid. ſtat.24.*

9 Preces Capituli ante electionē Vocales genuflexos, recitato *Confiteor* abſoluere debet, &c. Vide *Electio n.25.*

10 Capitulum Prouinciale non veniūt tantum Patres Diffinitorij, verum etiam collectio omnium Guardianorum, aliorūque Vocalium ipſius Capituli. *Pœn. cap. 9. in fine, verſ. Reſpondeo ſecundò.*

11 In Capitulis tam Prouincialibus, quam Generalibus, proponere ea, quæ agenda ſunt, ſpectat ad Præſidem. *Conſt. cap.8. ſtat.42. verſ. Agenda proponere.* Et

cum

cum duo ſint præcipui Capitulorū fines; electio Prælatorum, & regularis conſeruatio, ſeu reformatio, horum alter ſi deficiat, contra canonicas normas Capitula celebrantur. *ibid. ſtat.* 41.

12 Capitulum Prouinciale à Paſcha Reſurrectionis Domini vſq; ad Pentecoſtes celebrari debet, ad exemplum Apoſtolorum, qui primum Concilium in Eccleſia tempore Paſchali celebrarunt; ex cauſa autem rationabili, alio opportuniori tempore celebrari poterit. *Conſt. c.* 8. *ſtat.* 38.

13 Locum deſtinare ſpectat ad Præſidem, qui nequit (ſi Generalis non ſit, cui hæc reſtrictio fieri non debet, nec poteſt) dictum Capituli locum deſignare ſine aliquorum Diſcretorum conſilio, & licet nō teneatur omnium Diſcretorum exquirere[con]ſilium, ſed ſufficiat duorum tantum; tamen de conſuetudine inductum eſt, vt congregatorum omnium Patrum Diſcretorum exquiratur conſilium; debent etiā communi Prouinciarum, ac Fratrū commodo, atque vtilitati proſpicere, aliter facientes contra charitatem, & iuſtitiam peccant. *ibid. ſtat.* 39.

14 Sine expreſſa, & explicita licentia Generalis celebrari non poteſt. *ſtatut.* 66. *prope fin.* In eo omnia officia Prouinciæ

renun-

renuncientur, & terminentur, etiamſi renunciationes expreſsè non appareant. *ibidem c.8. ſtat.40.*

CAPPELLAE, CAPPELLANIAE.

1 Nequeunt Fratres Minores alienare Cappellas, & Sepulturas, transferendo dominium illarum in alios, contrafacientes, vltra peccatum proprietatis, contrahunt pœnas in alienantes bona eccleſiaſticã, ſancitas per ſacros Canones, nec id eſt permiſſum Sindico Apoſtolico; poſſunt tamen tradere alicui vſum facti, nulla pactione præmiſſa, tanquã conceſſiones pretio, ſed ſi quid ſæculiris dare voluerit, id totum erit per modum eleemoſynæ accipiendum. *Pœn. c. 7. caſu 6. Proprietatis, difficul. 6.*

2 Habere Cappellanias in titulum, & vt Beneficiũ ſæculare, eſt nobis proprietas, ſecus habere Cappellanias, quæ eleemoſynam tribuant Fratribus iure quodã ciuili. Cæterum celebrare ad aliquod tẽpus in alienis Eccleſiis, etiam intuitu eleemoſynæ eleemoſynaliter recipiendæ, non eſt contra regulam, quia eſt laboritiũ licitum. *ibid. difficult. 7.*

CAPSAE, TRVNCI, CIPPI.

Ad colligendas, & reponendas eleemoſy-

moſynas pecuniarias. Vide *Proprietas num. 9.*

CAPVTIVM.

1 Caputium ab Habitu diſſutum portare, non eſt contra regulam Minorum, ſicuti eſt habere duo Caputia. *Conſt. cap. 2. ſtat. 71. quæſt. 2.* Statuta autẽ illud prohibent ſub pœna ieiunandi in communitate in pane, & aqua ſine capuiio. *ibidem in textu.*

2 In Caputio præcipuè conſiſtit forma Habitus, hinc cũ prohibetur deferri Habitum alicuius Religionis, non intelligitur de integro tegumento, ſed de Caputio, in quo vna Religio ab alia diſtinguitur. *Pœnal. cap. 4. quæſt. 9. verſ. Formam autem. & cap. 21. quæſt. 4. verſ. Recepto non ſtatim*, vbi etiam habetur, quod redeunti à Triremibus non debet concedi, nec Caputium, nec Corona, niſi poſt tres annos poſt receptionem in Religione,

3 Caputiũ reſpondet Cucullæ clericali, quæ innocentiæ, & puritatis ſignum eſt, & ideo ipſo priuantur carceribus ad pęnam mancipati, quia innocentia carere conuincuntur. *Pœnal. ibid. cap. 4. verſ. Quæritur nono.*

CARCER.

Per Apoſtolicas Sanctiones imponitur Regularibus tantum incorrigibilibus, prout

prout dicitur *verb. Incorrigibilis*. In ſtatutis autem noſtri Ordinis in 22. caſibus imponitur. *Pœn. cap. 4. q. 2.*

Et primò carcerari mandantur ad trimeſtrem obloquentes de Summo Pontifice, & Eminentiſſimis Cardinalibus. *ibid.* At per *Conſt. cap. 1. ſtat. 1. in textu* trimeſtris carcer imponitur contra obloquentes de Summo Pontifice, vel de ſumma eius Dignitate, &c. De Cardinalibus auté pęna carceris eſt arbitraria. *Ibi. Conſt. ſtat. 2. & ſtat. 1.* vbi habetur: *Si quis autem ore blaſphemo, aut impudenter, vel irreuerenter de perſona Summi Pontificis, vel de ſumma eius dignitate, & maieſtate in terris ſuprema, vel dè Apoſtolicis Conſtitutionibus, vel decretis, aut Sanctionibus obloqui temerè auſerit, & de eo legitimè conſtiterit, trimeſtris carceris pœna, vel alia grauiori Superiorum arbitrio, omninò puniatur*. Et ſtatut. 2. *Qui in Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, in Eminentiſſimum Dominum Protectorem Ordinis temerè ora laxauerit, carceribus mancipetur, & pro qualitate delicti grauius puniatur Superiorum arbitrio.* Vbi os blaſphemum eſt illud, quod Summum Pontificem contemnit, de eo malè loquitur, & ab illo aufert, quod illius eſt proprium; *Impudenter*: ideſt ſine pudore, inuerecundè, qui voluntariè, ſcienterque lo-

loquuntur. Conſtitutionum nomine hoc loco veniunt Bullæ, Breuia, Ordinationes, Deciſiones, Mandata, Præcepta à Summo Pontifice expedita, & ordinata, ac Decreta Sacrarum Congregationum Concilij, Regularium, Rituum, Sancti Officij, & aliarum quæ Decreta formant, & publicant nomine Pontificio: Licèt autem, controuerſum ſit, an hæc non publicata, vel intereſſe habentibus non intimata, obligent, vimque legis habeant, certum, tamen eſt, quod conſtito legitimè talia, Decreta emanaſſe de Domini Papæ voluntate, illa venerari, & obſeruare debemus. *Obloqui* idem eſt ac aduerſari, ac refragari. Vnde in hanc Conſtitutionem peccat qui loquitur, vel aduerſatur contra Ordinationes ſupradictas. *Temerè* importat Scientiam, Aduertentiam, & Deliberationem, ex Superbiæ radice prodeuntem, & hic eſt ſenſus prædicto Statuto appropriatus, quem niſi videant Superiores, obloquentem in hac materia, punire non poſſunt; ideoque adiungitur *Auſerit*, ideſt nullo pudoris, aut periculi metu perterritus, nullo conſciẽtiæ ſtimulo ſubductus, ſciens ſe contra pontificios ordines loqui ora laxat. Quare ad incurrendam pœnã ſtatuti primò requiritur peccatum mortale irreuerentiæ, & temeritatis mente,

conceptum. Secundò Actus exterior, qui pro tali iudicetur; his namque deficientibus, non erit hac pœna plectibilis. Quod ſi quis laceret, vel deturpet Conſtitutiones Apoſtolicas, in eandem, & maiorem pœnam incideret. *Legitimè conſtiterit*, ſcilicet ordine iuris ſeruato per accuſationem, vel inquiſitionem, vel denunciationem, & importat veram, & plenam probationem. Poteſt autem, ſi contra illum adſunt indicia grauia (cuiuſmodi eſt ſemiplena probatio) reus conſtitui, & ſi fateatur, puniri pœna ordinaria, *vel alia grauiori arbitrio Superiorum*, quod arbitrium extendì poterit pro grauitate criminis, vel ad vlteriorem carcerationem, vel ad ieiunia, fuſtigationes, exilia, vel ad priuationem non ſolum officiorum, quibus priuati ſunt eo ipſo, quod per ſententiam carcerantur, ſed ad priuationem vtriuſque ſuffragij, ſuſpenſionẽ à diuinis, & ſi enormis fuerit exceſſus, etiam ad triremes. Hæc pro declaratione Statuti primi. Quoad ſecundum verò de Cardinalibus, & Protectore, reſtat concludere, quod pœna in ipſos obloquentes impoſita, eſt arbitrarij carceris, & vlterioris punitionis, Superiore pęna quidem inferior, maior autem alijs, quæ in hoc petulans genus hominum fulminatur. *Conſtitut.*

cap.

Digitized by Google

cap. primo ſtatut. 2. in fine.

2 Secundus caſus carcerationis ponitur *in ſtat. gen. cap. 1. ſtat. 3.* cuius verba ſunt: *Qui Miniſtro, aut Commiſſario Generalibus non obedierit, trimeſtris carceris pœna, aut grauius eorum arbitrio puniatur. Qui eiſdem rebellauerit, aut iniurioſis, vel irreuerentibus verbis illos publicè affecerit, ſuffragiorum iure ſexennio careat, & ſemeſtris carceris pœna, vel grauius pro delicti qualitate mulctetur. Qui in Prouincialem Miniſtrum, vel Commiſſarium huiuſmodi crimina admiſerit, carceretur, ac ſuffragiorum iure priuetur arbitrio Generalis. Qui in Guardianum, vel Vicarium, vel quempiam grauiorem Patrem, vt ſupra deliquerit, Prouincialis arbitrio, & ſecundum qualitatem delicti punitioni ſubiaceat. Qui pœnitentiam per Superiorem localem ſibi impoſitam ſubire renuerit, de Diſcretorum conſilio, & aſſenſu, trina monitione, etiam uon præmiſſa carceri mancipetur. Conſt. cap. 4. in text.* Reus igitur huius Statuti eſt, qui non obedit Miniſtro, aut Commiſſario Generalibus, dummodo contra animam, vel regulam, vel ſupra eandem non præcipiant. *ibidem cap. 1. ſtat. 4. §. 1. in fine*, & qui rebellauerit, ideſt fuerit inobediens, contemptu. *ibid. §. 3.* Vide *Rebellis*. Aut *verbis iniu-*

rioſis, vel irreuerentibus. *Iniurioſum* hic ſumitur pro eo, quod contra honorem alicuius committitur ſolis verbis, vt conuicia, & contumelias dicendo. Vnde licèt compoſitio libelli famoſi, & alia huiuſmodi ſint iniuriæ; non tamen comprehenduntur in hoc ſtatuto, ſicut nec aliæ iniuriæ, quæ fieri poſſunt, manu pulſando, famam auferendo, & omnes illæ, quæ non iure fiunt, & quidem hic ſermo eſt de atroci iniuria, quia de perſona ſumma Generalis, & de publicitate ſancitur, ſi locus, & tempus adderentur, puta in Eccleſia, in Capitulo, in Refectorio, tempore iuris dicendi, Miſſarum ſolemnia, &c. eſſet ſumenda inter atrociſſimas, & conſequenter grauiſſimè punienda; & ſicut verba ſunt alia alijs grauiora, ita ſecundum illa applicanda eſt maior, vel minor pœna. Conſtitutio autem locum habet, maximè corã fratribus, penes quos ſi maior pars Conuentus adfuerit, iniurijs Generalem impetentem, ſecundum hanc Conſtitutionem puniri debet, & maiori ſeueritate, ſi id coram ſecularibus commiſerit, *ibidem* §. 4. & 5. Suffragiorum ius, quò reus Statuti huius priuatur, intelligitur tam de actiua, quam de paſſiua voce in electionibus. *ibidem* §. 6. Particula illa *huiuſmodi crimina* ad omnia ſuperiòs recen-

cen-

cenſita refertur,cum omnibus ſuis qualitatibus. *ibidem* §.7.Licèt autem Superiores Generales ex ſtatuto poſſint procedere contra huiuſmodi delinquentes, de honeſtate tamen deaent cauſam alicui delegare,vt partialitatis,& proprij intereſſe notam effugiant. *ibidem* §. 8. *in fine*. Vicarius hic ſumitur, qui ſub Guardiano familiam regit, ideſt pręſente Guardiano,quia de Vicario, *abſente Guardiano* iã pręſcriptum eſt in perſona Guardianorum,quorum appellatione veniunt omnes Superiores locales. Quinam autem ſit Pater grauior, Vide verbo *Patres graues num.* 1. Prouinciales perſonarum diſcrimina, iniuriarumque genera conſiderare debent, vt pœnarum remedia prudenter, & charitatiuè accommodent.*ibidem* §.12. Pœnitentiæ nomine hic veniunt omnes illæ,quæ ſalutares appellantur,prout ſunt ieiunium,diſciplinæ, mortificationeſq; in Religione conſuetæ, quas non acceptari in loco publico, ideſt in Capitulo, vel Refectorio,nefas ducitur:Sunt enim propria localis iuriſdictionis Tribunalia;Vnde eas vel recuſare, vel contemnere inobedientiæ, & rebellionis in Superiores locales(ideſt Guardianum,ſiue Vicarium, ſiue Præſidētem, & multo magis Prouinciales,vel Generales, qui poſſunt po-

tiori

tiori aliquando pœnitentias ſalutares iniungere, non ſolum in viſitatione, ſed etiã extra illam *ibidem* §. 14. Vnde eas vel recuſare, vel contemnere, inobedientiæ, & rebellionis in Superiores locales, peccatum eſt, meritò ſub titulo inobedientiũ, & rebellium reponenda *ibidem* §. 13. Imponi autem debent tales pœnitentiæ in loco publico coram maiori parte Communitatis, & in actione ſolemni ipſius, putà in Refectorio, vel Capitulo, tempore refectionis, vel culparum. Secus talem pœnam non mereretur inobediens; debet etiam adeſſe renitentia pertinax, obſtinata, & rebellis. *ibidem* §. 15. Debet etiã adeſſe non ſolum conſilium, ſed etiam aſſenſus Diſcretorum, ad hoc vt poſſit carcerari renuens ſubire pœnitentiam à ſuperiore locali impoſitam. Hic autem nõ eſt ſermo de Diſcretis Prouinciæ, vel Ordinis, qui ſunt Patres eiuſdem reſpectiuè, ſed de localibus, qui debent eſſe duo ſaltem præter Vicarium. Diffinitores autem Ordinis, vel Prouinciæ, ſunt Diſcreti ex ſuo munere, maiores diſcretis localibus, & de ijs habenda eſt ratio in Conuentu, de quibus habetur in tota Prouincia, vel Ordine, quia tamen ij nõ in omnibus morentur Conuentibus, ſatis eſt, ſi Vicarius, & duo Seniores qui ex officio, & antiqui-

tate

tate diſcretionis, prudentiæque ſuffragiũ merentur, Diſcretorum localium aſſumunt officium. *ibidem* §.16. & 17. Tenetur igitur Guardianus exquirere vota Diſcretorum,& ſequi maiorem partem illorum; Quod ſi negligat, & inobedientem carceret, reus erit indebitę carcerationis,& puniendus tamquam excommunicatus. Quod ſi Diſcreti reſpectu aliquo moti nolint ſuffragium ferre in carcerationem,verbis æquiuocis vtendo,vel tergiuerſando, vel ignorantiam allegando, putà quod non ſciant conijcere, an talis ſit dignus carceratione; tunc dubia exiſtente cauſa inobedientię, Guardianus à carceratione abſtinere debet, & trinam admonitionem pręmittere: Si autem Diſcreti non adeſſent, poterit Guardianus duos alios ipſorum loco adhibere; Quod ſi notoria eſſet rebellio, itaut nulla valeat tranſgiuerſatione celari,& cognita colluſione Diſcretorum conſpirantium in bonum publicum Religionis, poteſt Guardianus carcerare rebellem,non exquiſito tali conſilio,vel conſenſu Diſcretorum, eo vel maximè, cum adſit ſtatutũ generale Salmant. c.7. & *Valliſol. cap.7.* in hæc verba. *Quod ſi tale delictum admiſerint, per quod pœnam carceris meretur, declaramus,& decernimus per locorum Su-*

periores, de conſilio Diſcretorum poſſe ſuo loco, ne effugiat ſub cuſtodia detineri, donec per Prouincialem quid agendum ſit, determinetur. Inter delicta tamen carceratione digna, & enormia ponitur inobedientia contumax; ergo cũ Statutum Guardiano carcerare permittat inobedientem de conſilio, non autem de conſenſu Diſcretorum, ſaltem illud primum declaratur, quod aliquando liceat ſine tali conſenſu, & cum conſilium nõ obliget etiam ſine conſilio: Quo caſu licet Statutum proximè citatum non loquatur de carceratione formali, in quo, nimirum Religioſus concluditur, ſine corda & caputio, & eo ipſo actibus legitimis dicitur priuatus; ſed de loco Cuſtodiæ; attamen ſatis eſt pro declaratione concluſionis noſtræ, quod illud Statutum reſpicit alia delicta à rebellione in Guardianum, & ideò non eſt iuris Guardiani illa punire. Rebellio autem in ipſum eſt propria ſui iuris, & ab illo punibilis carcere formali; & in alio Statuto *de pœna inobedientium*, vbi de formali carcere agitur *de Diſcretorum conſilio* ponitur; Vnde etiam illud hunc ſenſum habere debet. Nec Diſcreti hoc loco ſunt Collegæ Guardiani, quaſi ijs omnibus hoc delictum delegetur, quia Guardiani in hoc non ſunt Iudices Dele-

lega-

legati, ſed Ordinarii. Nec ante carcerationem eſt audiendus ipſe rebellis, vt ſe defendat, dummodò delictum ſit rei euidentia manifeſtum, rebellio ſiquidem iſta ſupponitur commiſſa coram Guardiano, qui eſt Iudex, & coram fratribus in Cōmunitate exiſtentibus, quæ eſt diffinitio notorij, ac proinde oretenùs informationes ſumi debent. Nec eſt opus id fieri ſtatim, ſed ſufficit fieri intra triduum, nec eſt neceſſe procedere ordinariè, nec reum examinare, quia etiam ſi pertinaciter neget, puniri debet. Debet tamen Guardianus ante carcerationem in ſcriptis redigere notorietatem rebellionis, deſcribendo ſcilicet factum cum ſubſcriptione fratrum, & cōſilium Diſcretorum, vel eorum renitentiam, aut auerſionem à ratione, et factum ipſum carcerationis in forma, vt rei teſtimonium remaneat, et ſuæ proceſſionis modus, Prouinciali in omnem euentum oſtendi poſſit, quem de omnibus certiorem facere debet. Si autem reus poſt rebellionem iam patratam in ſe reuerſus confiteatur culpam, & paratum ſe oſtendat ad faciendam pœnitentiam licet hoc non obſtante, poſſit Guardianus illū incarcerare; tamen debet ex charitate, & æquitate delinquentis retractationem, ac pœnitentiam acceptare, illumque ſeuera

Digitized by Google

reprehenſione coram fratribus corrigere. *Conſt. ibid.* §. 17. Vide *Rebellis. Rebel. 10. Contumax*.

3 Tertius caſus quo infertur carcer in noſtra Religione eſt Apoſtaſia quælibet magis, vel minus pro Apoſtaſiæ gradibus. Vide *Apoſtaſia*.

4 Quartus caſus, equitatio ſine licentia, & neceſſitate, pro qua triduanus carcer imponitur; & ſi cū licentia quis equitauerit per Ciuitates, & Terras, carceri arbitrario deſtinatur; excuſaretur autem tum à culpa, tum à pœna, ſi ſine ſcandalo actiuo equitaret per vicos & Ciuitates inferioris notæ, vel hoſpitia, non autem per Ciuitates inſigniores, in quibus Minores equitare non ſolent, vt Romæ, Neapoli, &c. *Pœnal. c. 4. q. 2. verſ. Circa quartum.* Vide *Equitare*.

5 Quintus caſus eſt fornicatio, pro quā quis carceratur ad ſex menſes, ſacrilegi, & nefandi in perpetuum, & qui mulieres intra clauſtra, vel in ædiculas pro Confeſſarijs mulierum deſtinatas conduxerit, arbitrio carceri ſunt addicti. *Pœn. c. 4. q. 2.* Vide *Fornicatio*.

6 Sextus caſus eſt Inobedientia contumax. *Vide ſupra caſu 2. & verbo Rebellis. Contumax*.

7 Septimus caſus eſt Proprietas, pro

qua

qua vnius menſis carcer imponitur. Vide *Proprietas*.

8 Octauus caſus eſt Alchimiæ, & artiū vetitarum vacatio, pro qua carcer eſt ad arbitrium Prouincialis. Vide *Alchimia*.

9 Nonus caſus carcerationis eſt, quando ſuperior fraudat eleemoſynas: ait enim Statutum *cap.6.tit.de comput. num.vltim. Quod ſi eleemoſynas fraudaſſe, vel in Prælatorum, vel in aliarum perſonarum dona, quouis modo erogaſſe legitimè conſtiterit, ſint ipſo facto excommunicati, ſuffragiorum iure, &c. perpetuò priuentur, & carceribus mancipentur Superioris arbitrio, pro fraudis, & dilapidationis qualitate*. Quæ pœnæ irrogantur etiam ſi fraus reperiatur, & denuncietur extra computum ſingulis menſibus reddendum à Guardianis coram fratribus. Quod ſi conuictus fuerit ex calculo fraudaſſe, &c. debet etiam fieri proceſſus de fraude, examinando fratres, qui computo adfuerunt, & debet audiri in ſuis defenſionibus; quia licèt notorium ſit ex calculo, poteſt tamen ſe defendere per alias innocentiæ vias, & oſtendere errorem calculi. Vt autem poſſit ad prædictas pœnas damnari, non ſufficit præciſa materia peccati mortalis, vel furti, vel proprietatis, ſed requiritur dilapidatio, & fraus notabilis, & vrgens

 dam-

damnum duorum ſaltem aureorum non infra. Carcer verò minus vno, vel duobus menſibus decerni non debet, ſed poteſt extendi ad annos, iuxta qualitatem dilapidationis. *Pœn. cap. 5. quaſt. 2. uerſ. circa nonum.*

10 Decimus caſus, procurans legari eleemoſynam ſibi, vel alteri, carceratur arbitrio Superioris. *ibid.* Vide *Legatum. Proprietas num.* 20.

11 Vndecimus caſus carcerationis eſt conſentiri fieri Procurator ad exigenda legata. Vide *Procurator num.* 1. & *Sindicus Apoſtolicus.*

12 Duodecimus caſus; *Guardianus, qui ab anteceſſore inceptam fabricam ſine ſcripta Prouincialis licentia deſtruere, vel mutare auſus fuerit, per menſem carceri mācipetur. Ita Statutum generale cap. 6. tit. de locis, & fabricis num. vlt.* Quod Statutum eſt diuerſum ab illo, in quo diſponitur, vt *Poſt hac nihil noui, quod ſcutorum decem expenſas ſuperet ſine ſcripta Prouincialis facultate in Conuentibus noſtris fabricari, aut deſtrui liceat. Qui ſecus fecerit ab eo loco confuſibiliter pellatur, priuetur officio, & ſuffragiorum iure triennio careat.* Nam vnum reſpicit immutationē circa ædificium factum à Guardianis quidem, ſed non immediatè ab anteceſſoribus,

bus, ſed antiquis; alterum verò reſpicit fabricam inceptam ab immediato anteceſſore; vnde prohibetur, ne in fabrica ab immediato anteceſſore incepta Guardianus ſucceſſor aliquid innouet, ſiue in illam decem ſcuta impendat, ſiue pauciora. Expenſę autem decem ſcutorum ſe tenent ex parte fabricæ factæ ab anteceſſoribus, & antiquæ, in qua immutatio notabilis fieri prohibetur, non modica, cuiuſmodi iudicatur eſſe, quæ decem ſcuta non ſuperet; hæc autem decem ſcuta accipienda ſunt incluſiuè, & ſic attingere poteſt decem ſcuta, dummodò non excedant; licentia tamen ſufficit, vt ſit oretenus indulta, quia ſcriptura non requiritur ad formam, ſed ad ſolemnitatem actus, vt cautius procedatur. *ibidem verſ. circa duodecimum*.

13 Decimustertius caſus carcerationis ponitur *in ſtat. cap. 7. tit. de ſacra peccatorum confeſſione num. 6.* cuius tenor eſt. *Si quis Confeſſarius legitimè indicatus fuerit pecunias per ſe, vel per alium quouis modo recipere, vel recepiſſe, ad veritatem dicendā arctetur, & conuictus, ab audiendis confeſſionibus ipſo facto, & perpetuo ſit ſuſpenſus, & Proprietariorum pœnis omninò ſubiaceat, ac in excommunicationis ſententiam incidat, &c. ab eo loco expellatur, &c. &*

car-

carceretur per menſem, vel per annum, ſi de eo aliàs fuiſſet conuictus; cuius Statuti pœnas incurrit Confeſſarius, etiam ſi pecunias non recipiat in actu confeſſionis, & in Confeſſionario, ſed ſufficit, vt pecunias recipiat intuitu confeſſionis, putà ſi cōfeſſarius promitti ſibi feciſſet denarios & illos recepiſſet poſtea ad menſem, & annum, puniendus eſſet tamquam huius Statuti reus; & ſi pœnitens poſt confeſſionem ad aliquod tempus ſpontè offerat Confeſſario pecuniam, dicens: quià tu es meus pater ſpiritualis, & meas confeſſiones auſcultas, do tibi has pecunias, & Confeſſarius illas recipiat, debet puniri ſecundum hoc Statutum, quia Confeſſarius, vt Confeſſarius recipit pecunias, ſicut etiam puniri debet dans ſuo nomine pecunias alteri; ſuadere autem eleemoſynam non eſt vetitum, dummodo nomine Confeſſarij eleemoſyna non erogetur. Pecunia autem hoc loco accipitur pro quacumque re pretio æſtimabili; vnde non minus puniendus eſt confeſſarius, ſi recipiat annulum, horologium, gladium, vel quid ſimile, quam nummos, exceptis rebus parui momenti, vt comeſtibilia, deuctionis &c. niſi eſſent pretioſa, dummodo non fieret cumulatio rerum paruarum, vt accidere ſolet in fraudantibus, in ponde-

ribus,

ribus,& menſuris. Nota hic, quod licet in Statuto dicatur, *Aliàs conuictus fuerit*, non eſſet tamen carcerandus per annum. Si vna alia vice peccatum hoc comiſiſſet, ſed requiruntur ſaltem duæ vices, &c. *ibidem verſ. circa decimumtertium*.

14 Decimusquartus caſus ponitur in *ſtat. generali cap. 7. §. 5. num. 47.* in quo diſponitur: *Qui Prælato ſuo in culpa, vel in menſa, in Communitate (non habita ab eo prius licentia) reſponderit, voce actiua, & paſſiua per triennium priuetur, & Prouincialis arbitrio carceribus mancipetur*: ad quas pœnas incurrendas non ſufficit quælibet reſponſio, putà vnius verbi, niſi conſtet, illud verbum cōtinere reſponſionem formalem, vel conuiciatoriam, vel irreuerentem v. g. dicente Prælato; Tu comiſiſti hoc, vel illud, & ille reſpondeat; *Non. Minimè. Mentiris. Non eſt verum. Eſt calumnia*, vel quid ſimile. At dicente Prælato vt ſupra, ſubditus ex impatientia, vel leuitate, aut iracundia dicat: *Audi Pater. Volo reſpondere. Oh Deus, &c.* In hoc caſu non poſſet in vim Statuti puniri, ſed alia leuiori pœnitentia. Cęterū iudicio prudentis ſuperioris determinatio ſtabit, cōſideratis circumſtantijs perſonarum, & occaſionum. Quod ſi ſuperior infamet, vel grauem calumniam ſubdito in culpa impo-

imponat, ſubditus modeſtè reſpondere poterit illud negando: at extra hos caſus infamiæ ſcilicet, & grauis calumniæ, non licet, ſicuti nõ liceret, ſi iniuriæ apud Communitatem impreſſionem non facerent, quia tunc non debet reſpondere, ſed actione iniuriarum agere contra infamantem apud Prouincialem. Vel inſigni patientiæ titulo iniurias ſuas Deo remittere, prout decet ſanctos Religioſos. Formalitas autem illa, *in culpa*, vel *in menſa*, intelligitur tam de prima, quam de ſecũda menſa, vnde reſpondens in ſecunda menſa adhuc eſſet reus ſtatuti, dummodo in ſecunda menſa adſit medietas, vel ſaltẽ notabilis pars Communitatis, & appareat maieſtas Prælaturæ. Communitas autem eſſet, ſi quacumque diei hora ſubditos ſuperior conuocaret in loco Capituli, vel in Refectorio, & coram illis ſubditũ redargueret, qui ſi reſpondeat, puniendus eſt iuxta ſtatutum. Nec ſufficit petere licentiam, ſed requiritur obtinere. *Pœnal. ibid. cap. 4. q. 2. verſ. Circa decimumquartum.*

15 Minans alteri in perſonam, carceratur: leuans manum, vel aliquid ad percutiendum accipiens, per tres menſes; leuiter percutiens, ad libitum; grauiter, per ſex menſes; percutiens gladio, vel baculo, per annum. Vide *Percuſſio.*

Fal-

15 Falſificans ſigilla, vel litteras Prælatorum, vel perſonæ notabilis, carceratur ad arbitrium Prouincialis. *ibid.* Vide *Falſitas num.7.*

17 Deponens falſum in iudicio, vel reuocans & deponi aut reuocari procurans, ſemeſtri carceri deputatur. *ibidem num.2, 3. & 4.*

18 Ludens aleis, aut taxillis, arbitrariè. Vide *Ludus*.

19 Committens delictum, quod in ſęculo dignum eſt morte, perpetuò carceri mancipandus eſt. *ſtat. cap.7. §.5. num.68.* dicens: *Qui crimen commiſerit, propter quod in ſæculo mereretur mortem, ad perpetuos carceres, aut ad triremes perpetuò damnetur. ibidem*. Crimina autem mortę digna ſunt *Abortus*, ſed ſi fœtus non eſt animatus punitur pœna extraordinaria. Vide *Abortus*. *Adulterium* lege veteri lapidatione puniebatur; Iure canonico excommunicatione, detruſione fœminæ in Monaſterium, ſi Maritus eam nollet recipere. Clericus autem deponitur, & in Monaſterium detruditur in perpetuum. Iure autem ciuili pœna mortis, fœmina verò fuſtigatur, & detruditur. Quæ pœnę variantur ſecundum conſuetudinē diuerſarum gentium. *Blaſphemia in Deum*, morte punitur *in Leuit. c.25.* de Iure autē

Cano-

Canonico manſione ante fores Eccleſiæ cum pœnitentia publica, De Iure verò Ciuili; morte ; conſuetudine aliter punitur. *Caſtratio ſui ipſius*. *Fornicatio cum carcerata*, ſi à cuſtode carcerum committatur, maximè ſi cum violentia, etiamſi cum meretrice, & multò magis cũ puero, licèt non vbique ſeruetur in fornicatione cum meretrice. *Diuiſio prædæ cum aggreſſoribus*. *Liberans condemnatum ad mortem*, ſeu confeſſum, ſiue conuictum de crimine morte digno. *Falſa depoſitio*, per quam aliquis condemnatur ad mortem. *Graſſatores*, & famoſi latrones, qui de cõſuetudine laqueo ſuſpenduntur. Vide *Latro*. *Hæreticus pertinax* igne comburitur, & ſi pęniteat, perpetuò carceratur. Homicida de Iure ciuili punitur pęna mortis, de Iure autem canonico laicus excommunicatur, Clericus deponitur, & priuatur beneficijs. *Delatio, & venditio* fęni, & frumenti ad hoſtes; & excommunicantur in Bulla Cęnæ. *Imaginum Chriſti, aut Sanctorum fractio, percuſſio*. *Incendiarij* ob inimicitias, & prædam, pœna mortis plectuntur. *Iudex, qui dedit operam, vt accuſatus falſum deponeret, vnde condemnatus fuit ad mortem*. Sicuti ſi per pecuniam, vel iracundiam innocentem damnauit ad mortem, ſicuti etiam ſi aliquem indebitè

poſuit

poſuit ad torturam; vel ſi modum exceſſit in torquendo, ita vt mortuus ſit. *Crimen læſæ Maieſtatis*. Quod committitur, cum ſubditus tractat contra perſonam Domini, vel ſtatum Principis, vel ipſius dominium tyrannicè occupat, vel Patriam oppugnat, vel armatus venit in bello contra ſuum Principem, vel facit pacem cum hoſtibus Domini; vel vendit, aut tradit arces hoſtibus. Committitur autem contra Papam, Imperatorem, Reges, Principes, & Ciuitates, quæ ſuperiores non cognoſcunt, & Cardinales. *Fabricatio Libelli famoſi*; dicit tamen *Clarus*, ſe nunquam vidiſſe tales pęna capitali plecti, ſed extraordinaria. *Raptores mulierum*. *Sacrilegi*. *Volens ſe ipſum occidere*. *Sodomitæ* tam agentes, quā patientes. *Sortilegi*, & *Sacrilegi*, de conſuetudine tamen non ſeruatur. *Venenum faciens*, aut dans ad aliquem occidendum. Aduertendum tamen eſt, quod ſi in aliquod crimen ex recenſitis Religioſus noſter incurrat: & in Statutis Ordinis penę taxatæ fuerint, ſtandum eſt ſtatutarijs, non verò legalibus. *Ibid. c. 4. q. 2. verſ. circa* XIX.

20 *Condemnatus*, & appelans ſi ſit ſuſpectus de fuga, carceribus mancipandus loco detentionis. Quæ ſuſpicio ex duobus capitibus oriri poteſt. Primò ex conditione

ditione perſonæ; ſecundò ex qualitate delicti, non enim requiritur experimentum aliàs factum, quaſi ſuſpectus de fuga ſit, qui aliàs fugit. Dixi *ex conditione perſonæ*, quia non eſt præſumenda fuga in Sene, Sacerdote, Patre, &c. quæ præſumi poſſet in Iuuene, in Laico, & in eo, qui ſuæ famæ æſtimationem nō ſatis curaret. Quibus addi debent morum adminicula, ſcilicet ſi non adeò deuotus, ſpiritualis, honeſtus, compoſitus fuerit, &c. ſed leuis, loquax, diſſolutus, parum deuotus, &c. In pari ſiquidem cauſa potius iſte, quam ille in fugæ ſuſpicionem caderet. Delicti etiã qualitas maximam vim habet, quia ſi eſt leue, non generat hanc ſuſpicionem, ſicuti nec omnia grauia. At ſi fuerit enorme, grauiſſimum, vt homicidii, hæreſis, veneficii, nefandi criminis, fornicationis, &c. tunc nulli dubium eſt, quod poſſit in fugæ ſuſpicionem incidere: Vnde carceratus de grauiſſimis, & atrocibus delictis, non eſt è carceribus liberandus. Secus ſi delictum eſſet tale, quod Apoſtaſiæ grauiſſimæ non præponderaret; eſſet enim tunc liberandus. Benè tamen verum eſt, quod poſt appellationem, ſuſpectus de fuga detineri non debet, tamquam formaliter carceratus ſine corda, & ſine caputio, niſi delicto eſſet imponenda pęna car-

carceris : nec liberari poſſet ſub fideiuſſione, maximè in Religione Minorica , in qua frater pro fratre fideiubere non poteſt. *ibid. verſ. circa* XX.

21 Dogmatizantes, vel præpicantes cõtra veritatem Catholicã, vel libros prohibitos legentes, carcerandi ſunt. Vide *Libri Diuinatorij*.

22 Aſſerentes non debere reuelari peccatum ſuperiori cognitum alia via, quam per confeſſionem ſacramentalem, & in contumacia perſeuerantes, arbitrariè, ſicut qui dogmatizauerit, non debere reuelari crimen per fraternam admonitionem ſecretò correctum. *ſtat. cap.* 10. *tit. fratrum admonitio num.* 3. *&* 4. vbi habetur. *Si exceſſus huiuſmodi alio vel etiam modo ſciuerint , quàm per confeſſionem ſacramentalem, non propterea minus tenentur illos manifeſtare , maximè cum per obedientiam requiſiti fuerint, & ſi tacuerint, inobedientiæ notam incurrant, & ſi contrariam aſſerere , ac moniti reuocare noluerint , actibus legitimis careant , ſuperiorum arbitrio , & perſeuerantes in contumacia , carceribus etiam mancipentur . Et dogmatizzantes , quod frater, qui fratrem occultè corripuerit non teneatur de huiuſmodi exceſſu ſuperiorem admonere, &c. Vel quod ſocij criminum reuelare non teneantur ſuperiori ,*

tan-

tanquam doctrinam peſtiferam diſſeminantes, carceribus mancipādos eſſe decernimus. Quod ſtatutum non tangit peccata omninò occulta, non correcta, nec ea, quæ Reipublicæ nocere non poſſunt, quæ ſuperior per abſolutam ignorantiam non poteſt inquirere: Non quę reuelanti nocumentum graue inferant, non ſocios criminis, quando ſeipſum proderet, niſi in caſu, quo ipſe iam malè audiſſet apud ſuperiorem, & iam crimen confeſſus eſſet, & tunc de ſocijs interrogaretur, quia tenetur reuelare ſocios, quādo iuridicè exquireretur; ſecus autem ſi non iuridicè, & quando ipſe ſolus ſciret de ſocio, quia tunc cum illi fides non adhibeatur, non tenetur nec ſe prodere, nec ſe, nec alium infamare. Non ſecretò, vel iuramento commiſſa, ſed ea, quæ Religioni diſciplinæ regulari, ſecularium ædificationi incommodant, quorum extirpationi, & impedimento ſuperior inuigilare tenetur. Nō ſemper quidem, vt Iudex, ſed vt plurimum tamquam pater, qui extraiudicialiter, & paternè prodeſſe poteſt, occaſiones remouendo, Religioſos ſuſpectos in Monaſterio continendo, ſocios voluntarios, eoſdemque ſępiùs denegando, &c. *ibidem verſ. Circa* XXI. *&* *Conſt. c.* 10. *ſtat.* 4 Vbi concluditur, quod per hoc ſtatutum non

non prçcipitur reuelari quoslibet, ſed exceſſus notabiles,& infamiam,aut ruinã Ordini prætendentes; non ſpontè,ſed ad requiſitionem ſuperioris, nec omninò ſecreta,quæ ſoli diuino iudicio reſeruantur, nec improbabilia. Quæ autem in perniciem Ordinis vergunt,& ſunt ſatis notabilia,etiam non facta correctione reuelari poſſunt;imò debent,niſi per correctionem ſecretam, ſpes emendationis effulgeat, tunc enim etiam præmittenda eſt correctio. Igitur ſubditus in ijs,quæ non tenetur ex iure naturæ, & diuino denunciare non requiſitus, expectare debet ſuperioris requiſitionem,& non vltrò ſe ingerere,& tunc requiſitus,& per obedientiæ imperium adactus, debet ſuo Prelato ad paterna interrogata reſpondere. Ex quo colligitur, debere aliquam præcedere ſcientiam, ſeu ſuſpicionem, vt moueri poſſit ad interrogandum; ſecus irrationabiliter procederet. Quo caſu, ſi exceſſus non ſit omninò occultus,ſubditus tenetur iuxa mentem interrogantis reſpondere, aliàs non; exceptis caſibus pernicioſis, & grauiſſimis, qui nec correctione emendari,nec ſilentio reparari poſſunt,& ideò reuelari debent.

23 Carceratus à Guardiano ad punitionem, pœnas carceratorum incurrit, non

autem

Digitized by Google

autem ſi fiat per modum cuſtodiæ. *Pœn. c.4.q.4.Principali.*

24 Indebitè carceratus nõ remanet priuatus actibus legitimis, quibus priuaretur ſi debitè fuiſſet carceratus; imò puniendus eſt Iudex indebitè carcerans. *Pœn.c.4.q.3.principali.*

25 Guardianus in duobus caſibus tantũ carcerare poteſt. Primò dum committeretur delictum graue,ac notorium,& periculum eſſet in mora,nec Prouincialis in proximo reperiretur; tunc enim poſſunt, & debent Guardiani, tamquam Prouinciales delegati,de Diſcretorum conſilio, delinquentem quemcumque carceribus, vel cuſtodiæ mancipare,& ſtatim Prouincialem de delicto certiorem facere, quo caſu non dicitur quis formaliter carceratus, nec conceditur tunc Guardiano, vt iuridicè procedat ſuper euidentia notorietatis,examinando teſtes,&c.ſed de plano ſine figura Iudicis, ſola facti veritate, inſpecta cum conſilio Diſcretorum tantũ & ſufficit, vt Guardianus in folio aliquo adnotet,deſcribendo corpus delicti, & Diſcretos ſubſcribere faciat pro conſilio præſtito. *ibid. vide ſupra caſu* 2.

26 Quod ſi Guardianus malè iudicauerit de notorietate delicti, decernens notorium, quod iuxta Regulas Canonicas

tale

tale non eſſet;ſi in aliquo minimo deficeret, putà iudicando notorium, quod eſſet commiſſum coram quinque, vel ſex fratribus in Conuentu,vbi quindecim morarentur cũ adeſſe debuiſſent octo, vel nouem:non incidit in pœnas indebitè carcerantium.*ibidem*.

27 Ad hoc vt Guardianus carcerare poſſit aliquem in Cuſtodiam, debent concurrere copulatiuè fugę periculum,& delicti notorietas;in quibus ſi Guardianus, & Diſcreti excederent, pœna extraordinaria puniendi venirent, tum de vſurpatā iuriſdictione, tum de illata iniuria. *ibidem*.

28 Secundò cõmittitur Guardianis carceratio pro pertinaci inobedientia,necnõ pro renitentia, etiam trina monitione nõ præmiſſa, & in hoc caſu carceratio eſſet formalis,& ad pœnam.*ibidem*.

29 Guardianus ad pœnam carcerare non poteſt contumacem, & recuſantem pertinaciter pœnitentiam, niſi de delicto notoriè conſtet, & ſit rei euidentia manifeſtum,non per proceſſum iuridicum;quia à Guardianis confici non poteſt, ſed per adnotationem facti cum aſſenſu Diſcretorum,qui ſi deſit,carceratio eſt nulla, & pęnas non infert. *ibidem verſ. Ad cuius aptiorem vide ſup. caſu* 2.

Digitized by Google

30 Et licet poſſit Guardianus in caſibus prædictis carcerare, nō poteſt tamen carceratos liberare, cum hoc ad Prouincialis arbitrium deferatur. Poſſet tamen Guardianus iniuſtè à ſe carceratum liberare, puniendus tamen eſt pęna indebitè carcerantium, de quo infra. *ibidem.*

31 Sic etiam ſi Guardianus ſolus nō explorato conſilio, & conſenſu Diſcretorum, pertinaciter inobedientem carceraret, ille non eſſet reputandus carceratus, & per conſequens non incurreret pęnas carceris. *ibidem.*

32 *Carcerari nullus poteſt, niſi pro manifeſto, & enormi delicto, vel exceſſu. Enorme autem delictum eſt, vel ratione generis peccati, vt eſt inobedientia contumax, lapſus carnis, perfidia, hæreſis, & ſimilia. Vel ratione circumſtantiæ, vt frequens iteratio furti, etiam non notabilis, & de alijs caſibus reſeruatis idem iudicium habeatur. Ita ſtat. cap. 7. num. 7. Pœnal. c. 4. quæſt. 5.* Duo igitur ad carceratione concurrere debent copulatiuè, ſcilicet Manifeſtum, & Enorme: Manifeſtum autem hic non conuertitur cum Notorio, ſed contraponitur ad occultum, quod etiam dicitur notorium Iuris, nimirum quod per teſtes congruos probari poſſit. Notorietas autem hæc ſolum requiritur in carceratione à ſupe-

riore

riore locali facienda, qui non eſt Iudex ordinarius delictorum; non verò à Prouinciali, qui cum ſit ordinarius poteſt procedere per inquiſitionem, denunciationẽ, & accuſationem. *Pœn. cap. 4. q. 12. in fine responſionis*. Et licet qualitas delicti Iudicis arbitio remittatur, attamen ne res tanti momenti ſoli Iudicis arbitrio remittatur; ideo per ſupradictum ſtatutum enormitas conſtituitur in delicti genere, vel in eiuſdem replicatione, aut circumſtantia, quia quod modicum in ſe eſſet replicatione malignatur. Hinc furta modica, ſi ſæpius committantur, aggrauant pęnam, ita ut faciunt latronem famoſum, & in ſæculo furca dignum; nec refert, quod furta non omnia in vno loco commiſſa ſint, vel quod ſint modici valoris, putà ſi gallinam, vel anſerem, imò ſi ouum ſurripuiſſet, quia etiam minima furta puniri debent, licet mitigari pęna in his modicis furtis debeat. *Pœn. cap. 4. q. 5. verſ. Dices ſecundò*. *Perfidia* in hoc ſtatuto intelligitur defectio à Religione, & ſic perfidus eſt qui Religionem violauit, qui caſus ad Sanctam Inquiſitionem ſpectat, ſicuti hæreſis. *ibidem verſ. Dices tertiò*.

33 Pęnæ indebitè carcerantium in Ordine noſtro ſunt priuatio actuum legitimorum, & excommunicatio. Excommunica-

nicatio autem iſta ipſo facto incurritur, etiam ante ſententiam, quia non eſt merè ſtatutaria, ſed canonica, ex quo Prælatus, qui aliquem indebitè carcerauit, ſi celebrat, declarari debet irregularis: Excuſatur autem ab his pœnis, ſi quis Religioſũ carceraret cum opinione probabili iuſtitiæ, quia tunc non adeſt dolus, qui requiritur ad incurrendas cenſuras, ſicut etiam ob ignorantiam. *ibidem quæſt.6.*

34 Suppoſita legitima cauſa carcerationis, ſi carceratus appellet, & Superior nõ deferens appellationi carceret ad pęnam, incurrit pęnas indebitè carcerantiũ; non autem ſi carceraret ad cuſtodiam. *ibidem q.7.*

35 Priuatio actuum legitimorũ, quæ carcerationem conſequitur, eſt perpetua. Vnde liberatus à carcere nõ intelligitur ad actus legitimos reſtitutus, nec reſtitui poteſt, niſi per Capitulum Prouinciale, aut per Generalis auctoritatem: Nomine autem Capituli Prouincialis non venit Definitorium tãtùm, ſed etiam Vocales Capituli. *ibidem q.8.*

36 Carceratis ad pęnam detrahitur forma habitus, ſcilicet Chorda, & Caputium; in Caputio namque principaliter forma habitus conſiſtit. *Ibidem quæſt. 9. reſp.1. verſ. Forma autem habitus.* Quod ſi

ad

ad perpetuos carceres,nõ autem ad tempus quis damnatus eſſet, ipſi tonſura, & raſura regularis prohibetur, excepto die Paſchatis;& ſi talis condemnatus aufugiat, non tenetur habitum reaſſumere in vim *c.vt periculoſa de relig.domib.*neq;Regularem ſibi tonſuram facere. *ibid. reſp.*2. Itẽ ad perpetuos carceres damnati,Sacramẽtum Euchariſtiæ die Reſurrectionis Domini tantummodò,in Infirmaria, aut alio ſecreto,& decenti loco ſuſcipiant.Si verò Sacramentum pęnitentiæ poſtulauerint, illi concedatur, niſi aliud rationabiliter Prouincialis, aut loci Superior iudicauerit. *ibidem verſ.Reſpondeo tertiò*. Verum tamen eſt,quod carceratus in perpetuũ, ſicuti non poteſt ſuſcipere Sacramentũ, ita ad annuam,vel frequentiorem cõmunionem,non obligatur,& ſufficit ei deſiderium. Nec tenentur Superiores carceratis huiuſmodi offerre Sanctiſſimam Euchariſtiam, & eo minus illos cogere, niſi ipſi petant. Poſſunt tamen ſuadere,prout charitas ſuaſerit,& ipſimet carcerati pęccant mortaliter, niſi illo tempore non communicent,dum habent commoditatẽ. *ibidem cap.4.quæſt.9.verſ. Verum tamen eſt*. Et licet poſſit Iudex aliquando confeſſionem negare carcerato, & præcipuè ei,qui adhuc ad Curiæ informationem de-

tinetur, tamen remota iuſta cauſa, grauiter peccaret Superior, & meritò puniendus eſſet tamquam ſaluti carcerati inimicus, ſi confeſſarios ei negaret, tam enim ex charitate, quam ex iuſtitia tenetur Superior in carcerem detruſi curam gerere circa confeſſiones. *ibidem verſ. Tandem causa negandi.* Item carcerati ad pęnam, non ad cuſtodiam, ſexta feria coram fratribus capitulariter congregatis in noſtra Religione ſine Caputio, flagella diſciplinæ ſibi adhibere, per totum pſalmũ *Miſerere mei Deus*; & in pane, & aqua genuflexi ieiunare debent. *ibidem verſ. Reſpondeo quarto.* Licet poſſint aliquando Prælati ex graui cauſa, Diffinitorio cognita, has circumſtantias carcerationis remittere, & ſi non adimpleantur, aliquando non eſſet peccatũ, poſſunt tamen à Superiore tamquam ſtatuti tranſgreſſores puniri, ſi in iſtis notabilis exceſſus exiſteret. *ibidem verſ. Reſpondeo quinto.*

37 Per noſtras Conſtitutiones in omnibus principalioribus ſaltem locis, carceres fabricari iubentur; debent tamen eſſe fortes, ſed humani, & lucidi, itaut in illis humanitas non deſideretur. Quod ſi reus vel moriatur propter inediam, vel ita ob rigorem carceris debilitaretur, vt inutilis poſtea euadat, malitia, vel negligentia

gẽtia Iudicis,is non tantũ peccat mortaliter,ſed reus eſt homicidij,& irregularitatis:Sicuti etiam peccant mortaliter Superiores, qui nimis rigidi ſunt in delinquentium punitionibus, & præcipuè incarceratorũ cuſtodia, ſi vltra ſancitas regulas victus,abſtinentia macerent,lumine priuent; commoditatem recitandi Horas Canonicas denegent,libros ſpirituales, & legendi occaſiones præripiant, humidis, ſquallidis, & inhumanis carceribus reos mancipent. *ibid. q. 10. in fine.*

38 Liberans aliquem à carcere, per noſtras Conſtitutiones *cap. 7. §. 5. de Pœnnum. 10. & 11. vel ad illius fugam conſilium, aut auxilium præbens, vel ſi illius cuſtos in id conſenſerit, poſtquam de malitia legitimè conſtiterit, carceribus arbitrio Prouincialis mancipentur. Quorum ſi particeps eſſet dolo, aut negligentia, Guardianus conuictus fuerit, officio priuetur, & grauius etiam puniatur Superiorum arbitrio. Pœn. cap. 4. q. 9. 11.*

39 Iniuſtè carceratus poteſt abſq; vlla peccati labe è carceribus fugere, etiã ſi iuraſſet redire; Quinimò ſecundũ aliquos, etiam iuſtè carceratus, vt mortem, aut mutilationem, aut triremes ſibi imminentes, effugiat, data fugiendi opportunitate: Verum de iuſtè carceratis contrarium tenẽ-

dum eſt, maximè cum fuga è carcere faciat plenam delicti probationem contra fugientem; habetur enim pro confeſſo, & poteſt in pęnam ordinariam condemnari, etiam ſi delictum non cōmiſiſſet, etiam ſi relaxatus è carcere poſtea fugiſſet, etiã ſi non exijſſet, ſed inuentus eſſet actu exiens, etiam ſi fugiſſet ex aliqua camera, vel Palatio Poteſtatis, in quo ſub Cuſtodibus detineretur. Quæ omnia per multos Doctores, ac Iura probat *Duegnas reg.362.* niſi carcerem apertũ reperijſſet, quia tunc non habebitur pro confeſſo, vel ſi ſpontè poſtea reuerteretur, aut non eſſet carceratus pro ſpeciali inquiſitione, ſed generali: ſiue fugeret ad vitandum aliquod graue periculum, vt ruinæ carceris, incendii, inundationis, violandæ pudicitiæ, hoſtilitatis aut inuaſionis, ſæuitiæ Iudicis, &c. iuſtus enim timor excuſat. *ibidem*. Et licet non poſſit puniri is ex vi Statuti, qui apertum carcerem reperiret, cum Statutum diſponat de auxiliante, conſulente, permittente fugam: vbi apparet operatio ad aperiendum; quæ omni iure prohibetur, non verò de ipſo reo fugiente, quãdo naturalem opportunitatem inueniret; tamen cui negatur operatio ad terminum, negatur etiam conſecutio illius & hac ratione ſi non poteſt admitte-

re conſilium,auxilium,& fauorem, neque poteſt ipſe ex ſe fugere,dum nimirũ iuſtè detineretur, eſſet enim totam iuſtitiam punitiuam euertere, ſi cuilibet liceret legitimum euitare iudicium. *ibidem Pœnal. cap.4.q.11.diffic.1.*

40 Suppoſito autem quod ſit iniuſtè quis carceratus,& ſibi pœna capitalis immineat, poteſt euadere, etiam occidendo cuſtodem, ſicuti poteſt occidere qui impediret ſuam iuſtam defenſionẽ: Quę concluſio limitatur, ſi Iudex per captas legitimas probationes in foro exteriori,in ſe tamen falſas,quod Iudex neſciat, captum condemnaret ad mortem. *ibidem verſ. Dices ſuppoſito.*

41 Carcerum effractores de iure ciuili pœna capitis puniuntur,& de hac effractione intelliguntur quæ diximus ſupra de fuga è carcere probante delictum: Fractio autem,ſeu effractura non eſt quælibet aperitio carceris, ſed violenta diſruptio; vnde ſi quis carcerem aperiret claui adulterina,vel quocumque alio artificio,quæ ſeras, vel portas non rumpat, non dicetur *Carcerum effractor*. In qua acceptione intrat quæcumq; leuis fractura, quia quæcumque illa ſit,fractura eſt, putà ſi ſerarum aliquam partẽ, vel repagulum ruperit. *ibidem diffic.2.* In vim ta-

men Statuti pœnas non tantum incurrit qui fregerit, vel ad frangendum conſuluerit, auxiliatus fuerit, &c. ſed etiã qui claui ordinaria, vel falſa aperuerit, vel vt aperiretur adiuuit; benè tamen verũ eſt, quod magis puniendus eſt qui carceres effringeret. Et Commentarienſis, ſeu carcerũ Cuſtos, ſi fugæ conſulit, de Iure Ciuili puniendus venit eadẽ pœna, qua carceratus puniendus eſſet. In noſtra autem Religione non eſt recedendum à prædicto Statuto, per quod Cuſtos pœna arbitraria punitur iuxta qualitatem doli, vel culpæ. Ad hoc autẽ, vt puniatur ipſe Cuſtos in vim Statuti, non requiritur eius conſenſus expreſſus, ſed ſufficit tacitus. Hinc eſt, quod ſi ſciens, vel dubitans, carceratum velle fugere, & non vigilet, ac impediat, omnem debitam diligentiam adhibendo, eſt reus fugæ, & pœna ſtatutaria plectẽdus. Quod etiam diſponitur de Guardiano, qui: *Si particeps fuerit dolo aut negligentia*, officio priuetur. Dolo autẽ peccat, quando ſciens, vel dubitans, carceratum fugam meditari, ipſe Cuſtodem carceris in alijs negotijs diſtractiuis occupet, vel extra Cõuentum mittat (relinquo cooperationem, auxiliũ, vel conſilium, ſi præſtarentur à Guardiano, quia plus quam cæteri puniendus eſſet Guardianus cum ope, & exemplo peccet).

Ne-

Negligentia autem peccare poteſt, ſi videns Cuſtodem non vigilare circa carceratos, illum non arguit; ſi ſciens, carceres debiliter munitos eſſe, & monitus de hoc non curet neceſſaria adhibere remedia. Vel intelligens, carceratum tractare cum ſuſpectis, nō remouet conſpirationes. Vel monitus à Cuſtode, vt ſibi præſidio ſit, detque ſocios, vel diſponat vigiles, &c. ipſe tamen dare non curet. In his, & ſimilibus caſibus negligentia ſibi imputabitur ad pœnas. Dolus autem, & negligentia non præſumitur, niſi probetur, & ideò iure in ſtatuto apponitur. *Iuridicè conuictus*. Quod axioma fallit in omittente facere id, quod ſcit, ſe debere facere, & in faciente actum prohibitū, quia tunc præſumitur dolus, vt in Cuſtodibus carceris, &c. Verum enimverò, ſi paruus eſſet dolus, vel leuis negligentia, non deberet Guardianus puniri pœna ordinaria. *Ibidem diffic. 3.*

5. Carcerari etiam poſſunt in Ordine noſtro hoſpites delinquentes, & puniri in aliena Prouincia: Quinimò de iure communi, nō ſolùm delinquentes in alieno territorio puniri poſſunt à Superioribus illius; ſed etiam mandantes, licet non reperiantur in territorio delicti. Quam concluſionem ſequi non poſſumus in no-

ſtra Religione, niſi mandans reperiatur in territorio vbi delictum fuit commiſſum. Quod ſi hoſpes incepto iudicio fugã arripuerit,& ad Prouinciam ſuę profeſſionis reuerſus fuerit, non poteſt repeti à Superiore illius Prouinciæ, vbi delictum commiſit, quod ſi intra limites ſuæ iuriſdictionis incideret,poſſet ſuo iure vti, & delinquentem de delicto,& de fuga punire. *ibidem cap.*4. *q.*12. Et ſuppoſito,quod in loco delicti ſit ſtatutũ diuerſum à ſtatuto ſuę Prouinciæ, vel Generali, puniri debet delinquens iuxta ſtatutum Prouinciale illius Prouinciæ, vbi deliquit. *ibid.* Hinc etiam priuante delinquentem officio,ſuffragiorum iure,vel exilio mulctante Iudice commiſſi delicti, debet Iudex domicilij pœnas impoſitas exequi, non enim poteſt ſuam ſententiam Iudex criminis in aliena Prouincia exequi. Quod ſi Religioſus delinquet in confinio duarũ Prouinciarum, tunc Superior vtriuſque Prouinciæ poteſt procedere, & datur locus præuentioni. *Pœn.c.*4.*q.*12. *in fine.*

CARDINALES.

1 Sunt Apoſtolorum ſucceſſores, Eccleſiæ Columnæ,Papæ membra, ſuique corporis partes. Primi poſt Papam in

ſeſſione

ſeſſione, inceſſu, ſubſcriptione, ſuffragio, ſoli Papæ electores, Coadiutores, Aſſeſſores, Conſiliarij, quibus vniuerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nititur, adſciti in partem ſolicitudinis, etiamſi non in plenitudinem poteſtatis. Sicut enim Moyſes adſciuit ſibi 72. Seniores, Chriſtus 72. Diſcipulos; Apoſtoli, Diaconos; ita Chriſti Vicarius adſciſcit ſibi Cardinales, quos hinc eſſe de iure Diuino colligunt multi, licet probabilius ſit, eſſe de iure Pontificio & humano; ſed adumbratos in veteri Teſtamento, & ideò *Cardinales* appellantur, id eſt primarij, principales Miniſtri, & Senatores, ſuper quos, tãquam ſuper Cardines Cælum Eccleſiæ verſatur. Eorum auctoritas maxima in tota Eccleſia Catholica, ſupra Epiſcopos, Archiepiſcopos, & Primates, ac etiam ſupra Reges. *Reuerendiſſimi* à Conſtantino dicti, conſulari honore donati. *Conſt.c.*1.*ſtat.*2.§.1.

2 Eos offendentes opera, conſilio, fauore, &c. læſæ Maieſtatis rei infames, diffidati, banniti, inteſtabiles actiuè, & paſſiuè priuati beneficijs, & feudis cenſentur & excommunicantur in Bulla Cœnæ. Et in noſtra Religione qui in eos & Protectorem temerè ora laxauerit, carceribus mãcipatur, & pro delicti qualitate grauius punitur Superiorum arbitrio. *Conſt.cap.*1

ſtat.

ſtatut. 2. §. 1. Vide *Carcer num.* 1.
Cardinalis Protector. Vide *Protector*.

CARNES.

1 Licet eſus carnium Fratribus Minoribus ſit licitus, itavt etiam tempore Sancti Patris Franciſci illas ſani aliquando comederint, & ab ipſomet Sancto Patre ſtatutum, quod Frater Helias ſecũdus Generalis condiderat de non veſcẽdis carnibus, annullauerit, tamen eſus carniũ debet eſſe moderatus, vt vilitas, & paupertas ſeruetur in cibis. *Conſt. cap.* 3. *ſtat.* 13. *quæſt.* 4.

2 Illis veſci duobus diebus ante feriam quartam Quadrageſimæ, nõ eſt peccatum, licet conſuetudo abſtinendi à carnibus, & lacticinijs prædictis diebus omninò ſeruetur, id tamen ex deuotione, nõ ex intentione ſe obligandi ad mortale. *ibidem quæſt.* 3. Sicut etiam in die Natiuitatis Domini, ſi incidat in feriam ſextam. *ibidem quæſt.* 5. *verſ. Attamen.*

3 Ipſas comedentes in diebus vetitis, eſt caſus reſeruatus. *Conſt. cap.* 7. *ſtat.* 5. *in fine.* Vide *Caſus reſeruati nu.* 19. Carnalis actus, & tactus. Vide *Caſus reſeruati n.* 10. *Fornicatio*.

Digitized by Google

CASTITAS.

Sub præcepto Regulæ obligantur ad peccatum mortale, tenentur Fratres Minores nõ ſolum peccata,& occaſiones fugere, vnde Caſtitas maculari poſſit, ſed etiam ſuſpiciones, & conſilia, quibus alius de nobis afficeretur, etiam ſi nulla eſſet mala intentio,nullum periculum;propterea etiam ſub præcepto ex Regula, Monialium Monaſteria ingredi vetitum eſt. *Conſt.cap.11.ſtat.1.prope fin.*

Caſtitatis violatores. Vide *Fornicatio.*

CASVS.

1 Reſeruati Miniſtris Generalibus, & Prouincialibus ex Statutis noſtri Ordinis ſunt. 1.*Nomen Dei,ac Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Virginis Mariæ blaſphemantes.* Blaſphemare eſt attribuere alicui, quod ei repugnat, vel auferre quod conuenit. Et licet rigoroſè loquendo, qui blaſphemias in Dei attributa, eſſentiam, perfectiones,idiomata,ac Chriſti, & Beatæ Virginis priuilegia effutiret,non incideret in hunc caſum;tamen cum moralia præcepta,iuxta communẽ vſum accipienda ſint,dicendum eſt in hunc caſum incidere

dere, qui non ſolum nomen, ſed eſſentiam & perfectiones blaſphemaret, adiunctas tamen Deo, Chriſto, & Beatę Virgini. Vnde ſi quis malediceret Omnipotentiam, vel Scientiam, aut Prouidentiam, & non diceret Dei, vel ſanctitatem, puritatem, & non diceret Chriſti, aut Beatæ Virginis, in hunc Caſum reſeruatum nō incideret: Incideret tamen ſi Sanctiſſimam Trinitatem, vel Verbum Incarnatum, vel Filium Annæ, & vxorem Ioſeph, &c. blaſphemijs inceſſeret. Ad incidendum in hunc Caſum non requiritur conſuetudo, neque viſum, neque notorium, vt ſolet reſeruari in aliquibus Eccleſijs, cum nulla ex his limitationibus hic apponatur. *Conſtit. cap. 7. ſtat. 5. §. ſeu Caſu* 1.

2 Caſus, Rebus ſacris abutentes; qui Caſus non eſt idem cum illo Clem. VIII. ſcilicet, *Veneficia, Incantationes, Sortilegia, &c.* quia abuſus hic poteſt fieri ſine Veneficio, Incantatione, Sortilegio; vt in Chriſmate, Oleo Sancto ad ſedandum ſtomachi dolorem. Vel Euchariſtia ad guſtū excipiēdum abuteretur, peccaret quidem caſu reſeruato; & tamen nec veneficiū, nec incantatio &c. adeſſet. Caſus autem prædictus Clementis non eſt nobis reſeruatus, ſicut non omnes caſus prędicti Pontificis ſunt apud nos reſeruati. Nec caſus

iſte

iſte ſacrilegiũ in tota ſua latitudine am-
plectitur, quia cum illud ad perſonas, lo-
ca & res feratur, caſus ad res ſolas ſe ar-
ctat. Nomine autem rerum ſacrarum in-
telliguntur Sacramenta ſacramentalia,
vaſa ſacra, imagines, Reliquiæ, ſacræ ve-
ſtes, Eccleſiæ ornamenta &c. Aduerte tan-
dem hic, quod licet ſortilegia, & abuſus
ſacrorum ad Sanctum Inquiſitionis Offi-
ciũ ſpectet; hoc tamen intelligitur quoad
exteriorem punitionem, non ſacramenta-
lem abſolutionem. Et in foro etiam ex-
teriori etiam diſtinguendum eſt, an abuſus
ſacrorum, ſortilegia &c. manifeſtè ſapiant
hæreſim, & tunc ad Inquiſitores ſpectant
priuatiuè quoad alios Iudices; ſi verò du-
biè, & tunc eſt mixti fori, & datur locus
præuentioni; ſi nullam hæreſim redoleant,
ab Ordinarijs puniri poſſunt, & ad Inqui-
ſitorem non pertinent. *ibid. Caſu* 2.

3 Caſus. *Quicquid in Religionis detri-
mentum, extra Religionem pateſacientes.
ibidem caſu* 3.

4 Caſus. *Diſcordias Patrum, vel depoſi-
tiones Prelatorum manifeſtantes.* Nomine
Religionis hic non intelliguntur diuerſæ
familiæ eiuſdem Religionis, vt Ciſmon-
tana, Vltramontana, Obſeruantes, Diſcal-
ceati, & Reformati; vnde licet peccet
mortaliter reuelans aliquid vni familiæ,
vel

vel Prouinciæ, quod in alterius detrimentum vergit, vel particularis fratris ex generalibus regulis famæ vel violandæ, vel reddendæ, attamen caſus non eſſet reſeruatus, qualis eſſet, ſi alijs etiam Religioſis extra hunc Ordinem reuelantur, putà Capuccinis, Conuentualibus, & multò magis Prædicatoribus &c. Item ligatur hoc caſu, non ſolum qui faiſum, ſed etiam qui verum manifeſtaret. Detrimentum Religioni afferentia ſunt, ſi quis reuelaret, nõ obſeruari Regulam, Nouitios non benè inſtrui, Caſtitatem, Paupertatem, Obediẽtiam non cuſtodiri, Homicidia, vel delicta cõmitti, carceratos eſſe, inquiſitos, ebrietates, ludos exerceri, genio vacari, orationes, diuina officia, diſciplinas, ieiunia dimitti, vulnera, verbera infligi, litigari, Apoſtatas eſſe, inquietudines vigere, Superiores aliquos perſequi, inimicitias & ſimultates, ſeu particularitates reperiri. Superiorum depoſitiones, Patrũ diſſenſiones in Religione, in Prouincia, in Conuẽtu exiſtere: & tandem omne peccatum mortale à quolibet particulari commiſſum, dummodo peccatum ſit graue, & de ſua natura Religionis deturpatiuũ, & obſcuratiuum. Quod ſi publicantur perſonę, vel perſonis, apud quas Religio detrimẽtum non pateretur, cuiuſmodi eſſent, qui

nego-

negotia Religionis ſcirent, vel non ſcandalizzarentur, caſus reſeruatus non eſſet; neque ſi manifeſtarentur Medico, vt morbus gallicus: Aduocato pro defenſionibus, vel conſilio. Perſonæ graui ad conſulendum, caſu & neceſſitate vrgentibus. Neq; accuſantes, denũciantes &c. Religioſos ad Tribunalia, dũmodo ordinatè id fiat, putà ſi relicto Prouinciali, Generali, Protectore, immediatè ad Sacram Congregationẽ recurreret, incideret in hunc caſum, ſicuti etiam qui extra hos caſus referret Cardinalibus, & Prælatis Religionis defectus, non ſolum autem verbis, ſed etiam ſcriptis, ſignis, & factis poteſt inuri detrimentum Religionis, dummodo poſitiua adſit manifeſtatio, & publicatio, non autem ſi facilè conſentiat detrahenti, ſi non reſpõdeat obmurmuranti de Religione. Deniq; in hunc caſum non incidit qui ſcandalum coram multis committeret, putà fornicationis, furti &c. licet hic diceretur facta publicare in Religione eſſe malos Religioſos. *ibidem caſu* 4. Et præter caſum reſeruatum incurruntur aliæ pœnæ. Vide *Reuelare num*. 10.

5 Caſus. *Calumniam in iudicio cuiquam imponentes, vel ad id faciendum inducentes. ibidem caſu* *quinto*. Vide *Calumnia num*. 2.

6 Ca-

6 Caſus. *Falsò, ac ſcienter quempiam accuſantes, & accuſatum reuelantes.* Caſus iſte quoad primam partem coincidit cum caſu præcedẽti; nec incurritur, niſi ſequatur effectus. Secunda verò pars, ſi accuſantem reuelaret, caſus reſeruatus eſt tãtum, cum peccati mortalis rationem inducit, cum ſcilicet ſine cauſa charitas læditur, & ſimultates in Religione excitantur, & comprehẽdit actuarios reuelantes parti nomina, & Iudices idem facientes, non ſeruato ordine iuris, ſed ex peculiari quadam libidine, & non tantùm accuſato, ſed etiam alijs, qui deinde publicare poſſent, & inimicitias ſerere. *ibidem caſu 6.*

7 Caſus. *Falſum teſtimonium deponentes, deponendum procurantes, alios quomodolibet infamantes. ibid. caſu 7.*

8 Caſus. *Iurati falſum affirmantes, & verum negantes.* Et quamuis ad falſitatis punitionem in externo iudicio requirantur collectiuè mutatio veritatis, dolus, & quod alteri ſit nociuum; tamen non omnia hæc requiruntur ad caſum reſeruatum incurrendum; vnde etiam ſi non ſequatur nocumentum alteri, adhuc caſus reſeruatus eſt. Benè tamen verum eſt, quod deponens falſum in iudicio non incidit in caſum reſeruatum, impoſitum contra falſum deponentes in iudicio, ſi iudiciũ non

ſit

Digitized by Google

ſit legitimum, putà quia Iudex eſt incompetens, vel non iuridicè interrogetur. Et licet ex Clemente VIII. videatur non incidere in reſeruatum, qui falſum deponit in iudicio ſæculari, ſed tantum Regulari; tamen ex ſtatutis incidit, quia non reperitur hæc reſtrictio. Quoad infamationem dicendum eſt, eſſe caſum reſeruatum, ſi nõ infamat publicè, vel occultè ſæcularé, vel regularem de falſo, vel de vero) ſecreto tamen) verbo, ſcripto, nutu &c. quod publicare nõ poterat, niſi excuſet paruitas materiæ, lapſus linguæ, inaduertentia, iocus &c. *ibidem caſu* 8.

9 Caſus. *Ter debitè moniti, obedire renuentes.* Et licet ad carcerandum inobedientem nõ requiratur dilatio vnius diei, tamen ad deducendum caſum reſeruatum requiritur talis dilatio vnius diei, & præmiſſio trinæ monitionis. *ibidem caſu* 9. Vide Carcer *num.* 3.

10 Caſus. *Conſummatum carnis peccatum quodcumque committentes.* Qui caſus non includit peccatum mẽtale, nec conamen ad peccandum, nec tactus etiã enormis, ſcilicet prægrandis, ſed tantùm opere conſummatum cuiuſcumque ſpeciei ſit, ſiue à ſolo committatur, ſiue cum ſecunda perſona. *Statuta Pariſienſia caſu* 10. addunt. Tactum impudicum enormem, & ſolici-

licitationem, incitationem ad actum carnis, quæ ſignis, tactibus, verbis, nutibus, litteris, nuntijs frequenti conſuetudine, donis promiſſis, laudibus, adulationibus, obſequijs committi poſſunt. In hac tamen familia, nec tactus, nec ſolicitatio ſunt reſeruata. *ibidem caſu* 10

11 Caſus. *Denarios contra præſcriptum recipientes, tenentes, vel aſſeruantes.* In quo nota, reſeruari tantũ proprietatẽ denariorum, non aliarum rerum; debet autem denariorum materia eſſe peccati mortalis. *ibidem caſu* 11.

12 Caſus. *Rei ſacræ, vel notabilis furtũ perpetrantes.* In rebus ſ cris datur magis, & minus, ſi accipiatur ratione materiæ, & plus erit ſurripere Calicem, quàm coclear Thuribuli; plus albam, quàm amictum; & in hoc ſi ſurripiatur pannus, vel ſudariolum, aut naſitergium, non pertingens ad grauem ſummam, non eſſet caſus reſeruatus: ſi autem ſit furtum rei, quæ accipiatur ratione formæ, vt oleum ſanctum, Reliquiæ &c. tunc eſſet caſus reſeruatus, etiã ſi materia ſit leuis: Res autem notabilis eſt Calix, Crux, argentea, vel aliud notabilis valoris, & furtum paruarum rerum ſæpius replicatum; Si quis hodie ſurriperet librum, altera die atramentum, alio panes, &c. peccaret mortaliter iteratione

per-

pertingente ad materiam notabilẽ, & eſſet caſus reſeruatus. E non tantùm ſi furtum eſſet de bonis Monaſterij in communi, ſed etiam de deſtinatis ad vſus particulares, vt libri, veſtes, ſcripta &c. & non tantum Monaſterij, ſed etiam ſæcularium, licet Clemens VIII. de rebus Monaſterij loquatur. *ibidem caſu* 12.

13 Caſus. *Religionis bona extra Ordinem dono dantes.* Donare proprietatis eſt, & reſeruatur, cum extra Ordinem donatur, non intra; Includuntur Moniales, quibus donare non poſſumus, & incurritur caſus in omnibus illis modis, qui fuerunt à Clemente VIII. præſcripti, & ab Vrbano VIII. in Conſtit. *Nuper*, edita 16. *Octobris* 1640. qui caſus ſunt ſequentes. *Munera à Religioſis vtriuſque ſexus tribui poſſe ex cauſis gratitudinis, conciliationis, beneuolentiæ, eiuſque conſeruationis erga ipſam Religionem, vel Conuentũ; alijs cauſis ex ſui natura actum virtutis, & meriti concernentibus; Modeſtè tamen, ac diſcretè, & dummodo id non fiat, niſi de Superiorum licentia, ac etiam cum conſenſu maioris partis Conuentus, ſi de iure, vel conſuetudine, aut Conſtitutionibus requiratur.* Licentia Superioris requiritur, & ſufficit tacita, vel prudenter præſumpta. Conſenſus autem Conuentus in Religione Seraphica;

præter

præter Conuentuales non eſt in vſu. Gratitudo igitur eſt cauſa rationabilis, imò obligatio. Quare non eſt paupertatis diſpenſatio, ſed obligationis admonitio, donare poſſe ob gratitudinem; *Modeſtè tamen*, & ſecundum ſtatum noſtrum, quia excesſus eſſet vitium; Cum ergo ſimus & profeſſione, & affectu pauperes, donare more diuitum non debemus. Hinc in excipiendis præſertim benefactoribus, Protectoribus, vel Ordinarijs poſſumus, imò debemus excedere in apparatu, in ferculis, & in alijs, quibus poſſumus illos honorare, quod etiam facimus aliquando in receptione Prouincialium, Generaliũ, & aliorum Patrum inſigniũ, quibus lautius excipiendis, ſaltem prima vice incumbimus, ac etiam in aliquibus feſtiuitatibus, quæ laxare animum Religioſi permittũt. Modus igitur excipiendi menſurandus eſt, & à perſona hoſpitis, & à ſtatu noſtro, vt nec ambiamus iuxta qualitatem adæquatam perſonæ, illam recipere, nec ad ordinarij ſtatus modum deprimere; ſed hinc intendendo, & inde aliquid minuendo, oriatur hilare & modeſtum hoſpitiũ, quod prudentis Prælati iudicio relinquitur. Plus enim, vel minus circa medium verſari moralitas ipſa ſuadet. *Conſt. cap. 7. ſtatut. 5. num. 13.*

Fran-

Franciſcana Religio, etſi à iure habeat determinare quantitatem doni, nunquam ad hoc deſcendit, nec aliquis commentator Regulæ eā determinauit. Solus enim *Sorbus* ait, quem aliqui ſequuntur. Leuiora pocul enta & eſculenta, & ad deuotionem pertinentia munuſcula non debere excedere ſummam vnius, aut duorum Iuliorum. Rerum autem minimarum ſummam, quæ inter fratres dari poſſet, non debere ſuperare duos, aut tres iulios. *Diana* tamen ex multis, quos citat, & ex oraculo Clemēt. VIII. putat duos nūmos aureos eſſe ſummam modicam. *Fagundez* loquens de alijs Religioſis à Minoribus, reſoluit, poſſe Superiores donare de bonis Monaſterij decem ſcuta, & citat ſex alios Doctores, ſed hoc ſtat iudicio Prælatorum. Quoad nos, poſitis his declarationibus, putat Auctor, Prælatos Regulares (etiam Guardianos ex Capitulo Generali Rapiſtani apud Cordubam *in c. 6. quæſt. 6. §. Et concordat Serena.*) poſſe donare ob dictas cauſas munera ad hunc valorem, aliquo modo accedentia, & etiam denarios, ſi qui tamen apud Syndicum reperirentur (nam petere illos ad hunc effectum non licet) quo caſu tale donum non daretur nomine fratrum, ſed Papæ, & benefactorum, ſicuti dandum eſſet, &

G ſic

ſic Prælatus, vel Conuentus declararent tantùm hic, & nunc applicandam talem eleemoſynam. Secundò ob maiorem ædificationem ſæcularium. Tertiò ne de nobis tamquam de auerſis, & tyrannis malè loqueretur. Quartò ſi fuerint pauperes. Ex quo etiam probatur allata concluſio. Cauſæ actus virtutis, & meriti concernẽtes ſunt illæ, quæ ſpectant ad ſtatum talis Religionis, non ad alios, quia Conſtitutio fertur in ordine ad Religioſos, quos à ſua obſeruantia abſtrahere Pontificẽ voluiſſe non eſt putandum. Hinc licet Prædicatoribus, & alijs Religioſis, qui proprium in communi habent, conceſſum ſit conſanguineis ſuccurrere vſque ad quartũ gradum, nobis non licebit tam amplè eleemoſynas extẽdere, maximè pecuniarias. De Parentibus verò, quibus de iure naturæ tenemur, poſſet Superior eleemoſynam in extrema neceſſitate erogare, ſicut poteſt concedere filio ſubdito, vt pro Parentibus, ad amicos ſpirituales recurrat. Nec debemus voluntarium meritũ quærere, donando bona Conuentus, ſed illud, quod ſine offenſione charitatis, vel iuſtitiæ vitare non poſſumus; vt eſſet ſuccurrere ægeno grauiter indigẽti, nec ab alio potenti recipere; Infirmum in Conuentu curandum conducere, vel pro illo medicamenta

Digitized by Google

menta quærere, quando non benè curari poſſet; incidentem in latronum manus, & in mortis periculo manentem, niſi ſuccurreretur; adiuuare, vel redimere Chriſtianũ in infidelium poteſtate redactum, & negare fidem paratum, niſi redimatur. Virginem caſtitatis iacturam ſubituram, ob neceſſitatem cibi, vel veſtis, niſi prouideatur, &c. In his & ſimilibus, cum aliunde remedia adhiberi non poſſint, & ſint actus virtutis, cenſet Auctor valere diſpoſitionem Vrbanam. *Conſtit. cap. 7. ſtatut. 5. caſu 13. &c.*

14 Caſus. *Fratribus, vel ſæcularibus vendentes, aut quouis modo alienantes. ibidem.*

15 Caſus. *Generalis, vel Prouincialis, aut eorum Secretarij litteras tum miſſas, tũ accipiendas impedientes, frangentes, falſificantes, vel quomodolibet intercipientes. ibidem.*

16 Caſus. Sigillum Ordinis, vel cuiuſuis alterius Prælati, aut perſonæ notabilis falſificantes. In primum caſum incurrunt. Primò, qui litteras Generalis, vel Prouincialis, vel Secretarij eorundem, tũ ab eis miſſas, tum ad eos deſtinatas ad quoſcumque, vel à quibuſcumq; ſiue intra, ſiue extra Ordinem impediunt. Secundò: *Qui eas impediunt, retinent, adulterant,*

Digitized by Google

riunt, vitiant, frangunt, non legunt ſtatim, ne obediãt, vel earum tenor executioni mãdetur; vnde naſcatur iactura, aut dedecus Ordinis, aut ipſius Generalis propter iuſtitiæ normam, retinendo, vel oſtendendo. Quare ſi hoc fiat ſine iactura Ordinis, & Generalis, non erit caſus reſeruatus, vtpotè ſi fiat ob curioſitatem, vel animi leuitatem, per confidentiam, vel cum Generali, aut Prouinciali, vel cum iis, ad quos datæ fuiſſent litteræ. Et nullum præiudiciũ inde ſecutum fuiſſet. Hinc ſi quis confingeret litteras Generalis, aut Prouincialis ioco ad annunciandum amico, quod fuerit creatus ſuperior, vt ſæpè accidit, non eſſet caſus reſeruatus. Hinc etiam ſi quis per curioſitatem aperiret litteras Prælati, & poſtea clauderet, nulla immutatione facta in ſubſtantia litterarum, non eſſet caſus reſeruatus. Hinc deniq; ſi quis impediret ſupradictas litteras per parum temporis, non eſſet caſus reſeruatus. Tertiò eſſet caſus reſeruatus, ſi apertis litteris, falſificaretur vnum verbum, quod ſenſum mutaret in damnum proximi, vel in deriſum Prælati; ita etiam ſi illas atramento illiniret, ne legi poſſent. Quartò ſigillũ Ordinis, ideſt Generalis, & cuiuſuis alterius Prælati, tum in Ordine, tum extra falſificare, eſt caſus reſeruatus. Et

inter

inter Prȩlatos Ordinis numerantur Generales, Prouinciales, eorum Vicarij, Cõmiſſarij, etiã ad cauſas, Viſitatores, Guardiani, & Vicarij locales, Guardiani vicem habentes. Secretarij, licet non ſint Prælati, quia tamen poſſunt nomine ſuorum Prælatorum aliquid nunciare ſub hac lege comprehenduntur. Perſonarum autem notabilium nomine hic veniunt; non ſolũ Cardinales, Reges, Duces, ſed etiam omnes Principes, & Domini oppidorum Inſignes iuriſperiti, ac Medici, Patricij, qui in tali loco, & Ciuitate notam aliquam notabilitatis diuitiarum, bonitatis obtinent. Iudices qui non ſolum notabiles, ſed etiam ſpectabiles nominantur Notarij ſi habeatur relatio ad regionem, & oppidum, non autem vniuerſaliter. Inter hos numerandi ſunt etiam Mercatores inſignes, Curati, Archidiaconi, & reliquæ dignitates in Capitulis, & Eccleſijs. Vicarij generales, & foranei Epiſcoporum. Generales, & Prælati aliarum Religionum; ſunt enim quilibet domi ſuæ notabiles perſonæ. Aduerte tamen hic, non venire ſub caſu reſeruato harum notabilium perſonarum ſubſcriptiones. Quod ſi quis falſificato ſigillo, vel Epiſtola Generalis, eis, non veatur, non incurrit pœnam, nec caſum reſeruatum; incurrit tamen,

men,ſi falſificatio fuit facta, & executioni mandata, licet effectus inde non ſit ſecutus, putà quia litteræ falſæ cognitæ fuerunt, vel is, contra quem dirigebantur ſe defendit, & nihil propter eas paſſus eſt; ſi tamen litteras, & ſigillum ſic falſificatum mitteret, quæ per viam perderentur, nec tunc in caſum incideret. *Conſt. cap. 7. ſtat. 5 caſu 16.*

17 Caſus. *Libellum famoſum facientes, fieri procurantes, inducentes, conſulentes. ibid. n. 17.* Vide *Libellus famoſus n. 2.*

18 Caſus. *Grauiter quempiam percutientes, aut contra Prælatum machinantes.* Percuſſio intelligitur tam de fratribus, quam ſæcularibus, laicis, & Clericis, & de percuſſione graui, quæ includit occiſionem, mutilationem, debilitationem, vel laxationem alicuius membri, vel ex qua magna ſanguinis effuſio facta eſt, dummodo ex ore, vel naribus nõ effuderit. Itẽ facta in perſonã Prælati, vel in loco publico, Eccleſia, Dormitorio, vel cum ſcandalo, vel in facie, aut oculo, vel coram Iudice. Igitur grauitas percuſſionis elicitur, vel ex qualitate perſonæ percuſſæ, vel qualitate percuſſionis, vel ex loco, vel adſtantibus; additur & Aggreſſio ferro facta, vel ſecuta percuſſione, vel vulnere, vel morte, in dubio autem Prælati, vel

Con-

Confeſſoris iudicium valere debet. Machinari contra Prælatos,& dolo,vel technis contra ipſos; inſurgere. Quare caſus reſeruatus eſt,cum quis malo dolo quærit Superiorem perturbare,inquietare, deijcere,cùm eum falsò accuſat, cùm turbas in Conventu,& conuenticula contra ipsũ ciet, cùm aduerſus illum litteras ſcribit, alijs cõſulit,vt aduerſentur,&c.Si autem hoc faciat cum cauſa vera, licet odio moueatur, non cenſetur machinator. *ibidem caſu* 18.

19 Caſus.*Carnes, cum vel Eccleſiæ præcepto,vel Regulæ vetitum fuerit comedentes ſine ſcripta Superiorum facultate propter neceſſitatem antea impetrata.* Scripta facultas non eſt neceſſaria,nec eſt in vſu, ſed ſufficit non ſolum verbalis, imò tacita, & præſumpta, quando Superioris copia non haberetur.*ibidem*.

20 *A Caſibus reſeruatis, vel ex Conſtitutionibus Apoſtolicis, & Statutis Ordinis reſeruandis ſi quis ſine facultate à Generali,vel Prouinciali abſoluerit,eo ipſo eſt excommunicatus, & ſi in hoc vitioſus fuerit, & legitimè conſtiterit, carceretur Superioris arbitrio,ſicut etiam qui temerè affirmauerit, quemlibet à dictis caſibus poſſe abſoluere; Aut Superiorem non poſſe tales caſus ſibi reſeruare; vel per cenſuras ſubditos li-*

gare, is tamquam errans ſeueriſſimè puniri debet Superiorum arbitrio. Conſt. c. 7. ſtat. 2.

21 Quam caſuum reſeruationem tenemur nos Minores ex communi, & ſpeciali iure aſſerere. *ibidem.*

22 A reſeruatis poſſumus abſolui, etiam à non habentibus auctoritatem in caſibus neceſſitatis, extra autem hos caſus temerè à reſeruatis abſoluentes, ſunt excommunicati excommunicatione Sedi Apoſtolicæ reſeruata, licet non extendatur ad omnes noſtros caſus, & Clemens VIII in decreto ſuper abſolutione à cenſuris pœnas auxit *anno* 1601. *Excommunicationis, ſuſpenſionis, & inhabilitatis, &c.* ſed loquitur de reſeruatis Papæ, & Ordinarijs locorum; Itaque remanet excommunicatio Statuti *eo ipſo* quoad illos, quos Clementina non comprehendit, quia tamen ex alibi dictis non incurruntur ſtatutariæ excommunicationes, niſi poſt declarationem, remanet ſolum reatus confeſſionis, & abſolutionis nullæ. Negantes Prælatis auctoritatem abſoluendi, vel cenſuras imponendi, Sancto Inquiſitionis Officio sũt tradendi, tamquam qui contradictoriam propoſitionem fidei, & ad mores pertinẽtibus decretis pronunciant &c. *Conſt. c. 7. ſtatut. 2.*

23 *In quolibet Conuentu vnum, aut duos*

ſaltem

ſaltem qui à reſeruatis occultis abſoluant, deputet Prouincialis; Et licet de iure poſſint deputari Pœnitentiarij, Guardiani, & Vicarij, attamen de facto inſtituendi ſunt alij præter ipſos, ne confidentia ſubditis adimatur. Qui quidem Guardianus, niſi Pœnitentiarius inſtituatur, abſoluere à reſeruatis non poteſt. *ibid.* Vide *Guardianus*, vbi oppoſitũ inuenies; vel ſi omnes ex determinatis Pœnitentiarijs deficiant, antiquiores ſubrogentur, quouſque à Prouinciali prouidebitur; verum tamen eſt, quod non quælibet abſentia inducit talem ſubrogationem, ſed totalis, cum nimirum ex albo illius familiæ Conuentu diſpungitur; vnde ſi Pœnitentiarius abeſſet è Conuentu occaſione negotij ad vrbem, vel quæſtuationes &c. non poſſet antiquior Confeſſarius à reſeruatis abſoluere. Quod ſi Pœnitentiarij morarentur per plures dies extra Conuentum, tunc cenſentur ſubrogari antiquiores. *ibidem ſtatut. 3.*

☞ Abſoluendi delegata facultas, niſi reuocetur, durat etiam mortuo, vel amoto concedente. Vide *Abſoluere num. 6.*

Caſus Clementis Octaui non omnes apud nos reſeruati. *Conſtit. cap. 7. ſtatut. 5. caſu 2.* Vide *Abſoluere.*

Digitized by Google

CAVSA.

Mandati ceſſante, ceſſat mandatū. *Conſt. c. 8. ſtat. 49. q. 1. verſ. Verum ſi Generalis.*

Cauſam damni dans, damnum dediſſe videtur. *Pœnal. c. 2. quæſt. 7. reſp. 2.*

Cauſa finalis falſa vitiat gratiam, non autem impulſiua. *Pœnal. cap. 29. q. quæſt. 1. verſ. at vt immediatius.*

Cauſa ciuilis differt à criminali, quia hæc reſpicit vtilitatem, & vindictam publicam; illa verò vtilitatem, & commodū priuatum. Dantur etiam cauſæ mixtæ, quæ vtramque complectuntur, ſcilicet publicam vindictam, & priuatum commodum. *Pœn. cap. 2. quæſt. 5. reſp. 2.* Vide *Delictum.*

Cauſæ publicæ. Vide *Delictum.*

Cauſæ terminari debent per menſem ante Capitulū, in cauſis autem, quæ de nouo emergerent, poſſet procedi etiam poſt menſem. *Pœn. c. 15. q. 10. verſ. Si autem opponas.* Vide *Electio.*

Cauſa expulſionis. Vide *Expulſio.*

Cauſa incognita non poteſt Generalis abſoluere inquiſitum, eumque innocētem declarare, licet de plenitudine poteſtatis (vbi tamen per Statuta illi prohibitum non fuerit) poſſit ſuos ſubditos aggratiare.

re.

re. *Pœn.cap.29.quæſt.3.concl.2.& quæſt.4* Vide *Generalis*.

Celebrans. Vide *Miſſa*.

Cellæ Fratrum. Vide *Clauſura*.

Cenſura. Vide *Excommunicatio. Irregularitas. Interdictum. Suſpenſio*.

CEREMONIALE.

Noſtri Ordinis obſeruandum. *Conſtit. cap.3. ſtat.6. in fine*.

CHORVS.

1 Eſt Dei, & Sanctorum Angelorum locus ſacratus, vbi diuinum agitur officium, præſentibus Eccleſiæ Miniſtris, cum reuerentia, & deuotione pſallentibus. Sicut Angeli in Cælo, ſic Religioſi ordinati ſunt in Choro, Angelorum enim eſt Deũ laudare, opus Religioſorum intenta mente pſallere, & orare. *Conſt. cap.3. ſtat.7.*

2 Ab ipſo nullus, neque ipſe Generalis immunis exiſtit, niſi actu ſui officij functione fuerit impeditus. Non obligantur tamen ſub pecccato mortali Fratres Minores ad recitationem Diuini Officij in Choro. Peccaret mortaliter tamen Superior permittens, aliquos ſine cauſa Choro deeſſe, vel quod aliquando in Eccleſia Diuinum non recitetur Officium, dummodo adſit ſcandalum, vel diſciplinæ regularis diſſolutio. *Conſt. cap. 3. ſtat. 2. dub. 2.*

3 A Choro exempti ſunt Lectores, Prędicatores per totum tempus, quo in talibus officijs occupantur, niſi per longũ tempus exercitio vacarent, vt fieri ſolent à Lectoribus tempore æſtatis &c. Guardianus etiam eximitur à Choro, ſi tempore Quadrageſimæ ſiue in ſuo, ſiue alieno loco prædicet. At non, ſi legat, niſi adſit diſpenſatio Generalis, qui hoc facere nõ debet, nec in conſcientia poteſt. Excipitur caſus neceſſitatis, putà ſi infirmaretur Lector, vel moreretur, & alius non eſſet in promptu, qui ſupplere poſſet, vel ſi talis eſſet neceſſarius in adminiſtrando Guardianatu, & Lectoratu, quod Auctor iudicio Diffinitorij remittit. Eximuntur etiam infirmi, ſenes, & ſtudiorum cauſa occupati. *ibid. ſtat. 3. cap. 3.*

4 Pœna ad Chorum non conuenientium eſt pro prima vice quinquies Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam recitare. Pro ſecunda, Diſciplina: pro tertia Ieiunium in pane & aqua. *ibidem ſtat. 2. dub. 2. verſ. Quod autem.*

5 Chori Vicarius in Capitulis Prouincialibus inſtitui debet, qui curam habere debet, vt cęremoniæ & ritus obſeruentur. *ibidem ſtat. 8. cap. 3.* iuxta Cęremoniale Ordinis, quod eſt obſeruandum. *ybidem ſtat. 6. in fine.*

CIN-

CINGVLVS.

In vim noſtræ Regulæ geſtari poteſt ex canabe, lanæ, ex pilis, ex iuncis &c. præcipuè ſi accedat loci qualitas, & Prouinciæ conſuetudo, attamen communis vſus obtinuit, vt ex canebe fiat, & ſimplici, & rudi, ex qua vt plurimùm funes eſſe ſolent, nihil ipſi appenſum deferri debet. *Conſtit. cap. 2. ſtat. 73. dub. 3.*

CITATIO.

1 Eſt de iure diuino, & naturali, antequam quis condemnetur, & omnia acta, parte non citata, ſunt nulla; ab ipſa enim incipit iudicium; nec poteſt condi Statutum, vt procedatur abſque citatione partis: Aduertendum tamen eſt, non eſſe neceſſarium, vt citetur pars, dum proceditur per Inquiſitionem in proceſſu offenſiuo, ſed citatio interponi debet, completo proceſſu offenſiuo. Et quando pars non citatur, dicitur inaudita, & indefenſa. *Pœn. cap. 1. quæſt. 4. verſ. Dubitatur autem pro declaratione.*

2 Apud Religioſos citatio non neceſſe eſt, vt fiat modo curiali, ſed ſufficit, vt vocetur à Superiore, vel per Nunciũ, litte-

litteras deferentem, vel illius præceptum expedientem, nec eſt opus Nuncio determinato ex officio, ſed ſufficit quilibet Religioſus iuſſus à Prælato, etiamſi mitteretur ipſa pars oppoſita. Et licet aliquãdo in forenſibus iudicijs, quando pars eſt præſens non opus eſt citari, tamen in cauſis Regularium hoc nõ habet locum: quia Regulares rei eſſe non poſſunt, niſi expreſsè citentur. In repetitione verò teſtium, & ferenda ſententia, Regularis præſens citari non eſt neceſſe, quod tamen in proceſſu deſcribendum eſſet, ne contra inauditam partem proceſſum eſſe conſtaret. *ibidem*.

3 Probabilis doctrina eſt, non eſſe citandum abſentem, quando conſtat expreſsè nullam defenſionem ipſi competere. Sic notorius homicida vel per aſſaſſinos graſſatus, priuatur beneficijs, etiamſi non citetur; & alijs liberè conferuntur. *cap. I. de homicidio in ſexto.* Sic Iudex poteſt ſententiare ſuper nullitate proceſſus, etiam parte non citata, quando notoriè eſt nullitas ex defectu iuriſdictionis, vel incompetentiæ iudicij. Et in noſtra Religione non eſt citandus Apoſtata ad audiendum, ſe excommunicatum declarari, cum conſtet in Conuentu non reperiri. Et quando notorium eſt, aliquem incidiſſe in

in excommunicationem, non eſt citandus in declaratoria. Sic etiam non eſt citandus qui aliquem Fratrem, vel vulneraſſet, vel occidiſſet, & in fugam ſe conieciſſet, ſi delictum eſſet notorium, & inexcuſabile, & ideò poſſet in pœnam ordinariam condemnari; licet etiam comprehenſus in fraganti delicto de facie ad faciem, vbi nulla poteſt eſſe palliatio, & excuſatio: Attamen licet hæc doctrina ſatis probabilis ſit, cautius tamen eſt citare abſentē in alijs delictis ab apoſtaſia, in qua vſus obtinuit, vt conſtito quod aufugeret, in prima refectione pronunciatur excommunicatus. *ibidem*. Vide *Apoſtata*.

4 In iudicijs Regularium non requiritur trina citatio, ſed ſufficit vna, maximè ſi fiat vna pro tribus, & ſit peremptoria; & de iure communi, quando citatus perſonaliter non comparuit, quia citatus dixit, ſe nolle comparere, quando citatus ſtatim ſe abſentauit naui, vel equo, quando delictum eſt notorium, quando Iudex ore proprio citauit, quando citandus ſe occultat, nec patitur, citationem ad ipſum peruenire, vel impedit per ſe, vel per alios, tunc poteſt condemnari etiam non citatus. *ibidem verſ. Aduertendum quarto.*

5 Subditus in aliena Prouincia exiſtens citari non poteſt, neque realiter ſci-

licet

licet per capturam, nec verbaliter, & ſolũ Epiſcopis è Sedibus pulſis in alieno territorio citare cõceditur, nõ perſonaliter, ſed per edictum, vel per requiſitionem, aut per ſententiam, vel monitorium. Sic fugitiuũ citamus ędicto affixo ad valuas Refectorij, ſic contumacem diffinitiuè ſententiamus, ſic Diffinitorem per epiſtolam ad Capitulum conuocamus, & quãdo prima vice fuiſſet aliquis citatus in proprio territorio, poſſet de iure canonico ſecũda, & tertia in alieno citari. Et licet Prouincialis poſſet per litteras obediẽciales vocare ad ſe ſuum ſubditum in aliena Prouincia exiſtentem, vt eſt in praxi, non propterea poteſt illum citare iudicialiter *ibidem verſ. Aduertendum quinto*.

6 Citatio perpetuat iuriſdictionem, itaut ſi delegans moriatur antequam delegatus citauerit partem, delegatio ceſſat; ſi poſt citationem, non ceſſat. *Pœnal. ibid. verſ. Aduertendum ſexto.* Vide *Contumax*.

CLAVIS.

Qui cellæ, vel arculæ clauem exiens, Superiori, vel alteri non conſignat, puniri debet vt proprietarius in Ordine noſtro, Prouincialis arbitrio, per Statuta c. 6. §. 7. n. 5. Quando autem excuſaretur. Vide *Proprietas num. 18.*

CLAV-

CLAVSVRA FRATRVM.

1 Clauſura limitum deſignationes, & cuſtodias ſignificat; declarari poſitiuè debet, vel à Superiore, vel à conſuetudine illam interpretante, nec enim vnio multorum, nec domus clauſa conſtituit Regularem domum, ac canonicam clauſuram; vnde ſepta Monaſtærij intelliguntur fines Monaſterij, & ideò ſtatur conſuetudini Religionis, quibus finibus terminatur clauſura. Decernere autem, quod hic, vel illa pars, hortus, vel ſilua ſit clauſura, certè ad Prouincialem ſpectat, non ad Guardianum, & ſufficit ad clauſuram, quod moretur quatuor, vel quinque Fratres cum ſuo Oratorio, ſeu parua Eccleſia, & quod Prælatus deſignauerit, tum ad effectum excludēdi feminas, tum ad immunitatem Eccleſiaſtici. Quod ſi Prouincialis nō declararet ob ignorantiam, vel inaduertentiam, clauſuram, tunc completo Conuentu, & obſeruantibus omnibus talem clauſuram, ac credentibus obligare ad illam, tranſacto ſufficienti tempore, induceretur clauſura; tamen ſi poſitiuè nec Superior decerneret, nec Fratres ab introductione mulierum abſtinerent, nunquam euaderet clauſura regularis. *Conſtitut.*

cap. II. ſtatut. quinto in fine.

2 Clauſura iam introducta, poteſt à Superiore auferri ex cauſa, putà ſi poſt declaratam clauſuram Conuentus rueret, vel in horto aliquid agendum eſſet, qdod per mulieres præſtari deberet, poſſet Prę-latus aperiendo ianuam, vel rumpendo parietem, aut ſepem, declarare, quod talis pars Conuentus non eſt amplius clauſura: nec tunc cellæ eſſent clauſura, niſi à Superiore pro clauſura declarentur. *ibid.*

3 Pęnæ introducentium mulieres intra ſepta Monaſterij ex quacunq; cauſa ſunt excommunicati excommunicatione latæ ſententiæ, Sedi Apoſtolicæ reſeruata, tam quoad introducentes, quam quoad introductas, & priuationem officiorum, ac perpetuam inhabilitatem, & ſuſpenſionem à diuinis ſine alia declaratione, tam Superiores, quam ſubditi, eas introducere, vel admittere præſumentes incurrunt. Ita Pius v. in Bulla incipien. *Regularium perſonarum*, & Gregor. xv. incipien. *Vbi gratiæ.* Etiam ſi ſint Comitiſſæ, Duciſſæ, aut Marchioniſſæ, etiam ſuper prætextu priuilegiorum quomodocumq; impetratorum. Et licet probabiliter defendi poſſit, prædictas pœnas non incurri, niſi in caſu introductionis ſub prætextu facultatum, ſeu priuilegiorum, non autem ſine

tali

tali prætextu; tamen probabilius eſt,etiã ſine tali prætextu,introducentes,& introductas incurri, & ita in praxi ſeruatur in Sacra Pœnitentiaria, quod pro lege haberi debet,quinimò rigoroſè non tantum Sacra Pœnitentiaria reſeruat ingreſſum ad inhoneſtos vſus,ſed etiam officijs priuat, & in poſterum inhabilitat Regulares introducentes tales fœminas, & abſoluẽdi poteſtatem Pœnitentiarijs minoribus admiſerit. *ibidem in principio c.5. & Pœnal.cap.8.quæſt.7. verſ. Sed demus caſum*, vbi ait, quod licet in Commentarijs, vbi ſupra ſecutus fuerit opinionem probabiliorem, quod ſcilicet incurrantur pœnæ ob introductionem, etiam ſine prætextu facultatum; tamen addit, quod quando ageretur de puniendo aliquo ex iſtis,poſſet Iudex alteram partem probabilitatis amplecti,& potius in miſericordiam,quã in rigorem inclinare. *Vide infra Clauſura Monialium prope fin.*

4 Reginæ, Imperatrices earum filiæ, Archiduciſſæ,Magnæ Duciſſæ, quæ regali fulgent dignitate,& quæ abſolutæ Dominæ ſunt non comprehenduntur in prædictis Bullis,ſeu Conſtitutionibus, quæ omnes cum honeſtis Damigellis, & Matronis ingredi poſſunt,cum ſolæ ingredi non ſoleant,nec deceat. Nec prædictæ Conſti-

tutio-

tutiones præcludunt aditum mulieribus ad clauſuram, quando in clauſtro, Miſſæ & alia diuina officia celebrantur; ac dum proceſſiones fiunt, & quando Chriſtifidelium cadauera ibi ſepelliuntur, ac etiam quando pro eis ſuffragia fiunt, & ſimiliter quando diuinum verbum proponitur in Clauſtris; vel per aliam quamcumque cauſam tantus concurſus populi fuerit, quod commodè egredi non poſſint, & ingredi per portã Eccleſiæ, tũc enim poſsũt ingredi per Clauſtrum, dummodo recto tramite accedant ad portam, quæ exit è Monaſterio. *Conſt. cap. 11. ſtat. 5. verſ. In qua etiam*. Et non ſolum occaſione Proceſſionum ordinariarum poſſunt fœminæ Monaſterium licitè intrare, ſed etiam ſi fiant data opera proceſſionis extraordinariæ. *Quoad rectum tramitem* intelligitur, ne diuertatur ad interiores officinas, non autem quod in eodem Clauſtro publicè, & coram omnibus nõ poſſit aliquos paſſus diuertere, cum rectitudo ſolum ordinetur, ne à patenti Clauſtro aliò diuertat. Huc intrat proceſſio, quæ fit à ſolis Fratribus deferentibus Euchariſtiam ad infirmum iacentem in Clauſtro, vel Infirmaria; & ingreſſus in Sacriſtias, ad quas aditus ex parte Eccleſiæ patet. Et quando in Clauſtro eſſet Sacellum, in quo ad alicuius

cuius

Digitized by Google

cuius deuotionem celebraretur Miſſa: Et quando emitteretur profeſſio in Capitulo, vel Sacello, & dum datur habitus : Et quando neceſſaria eſſet mulier medica ad curandum infirmum : Et quando mulier inſequentes fugeret, ne occidatur. *ibidem verſ. Reginas, & Imperatrices.*

5 Nomine Monaſterij non intelligũtur Hoſpitia in Ciuitate, Infirmariæ, extra Conuentus, Monaſteria nondum completa, nec à Fratribus conuentualiter inhabitata. *ibidem verſ. Monaſterij autem.*

6 Hoſpitia tamen Confeſſariorum Monialium, licet appellatione Monaſterij non veniant, tamen quia Religio illa declarat clauſuram, inducunt Excommunicationem, & pœnas, quando ingreſſu mulierum temerantur. *ibid. in fine.*

7 Præſumentes infringere, aut damnabilem violentiam exercentes in Eccleſijs Fratrum Minorum, incurrunt excommunicationem Papæ reſeruatam. Sicuti etiam hoc perpetrantes in Eccleſijs, & Monaſterijs Monialium. *Conſtit. cap. 11. ſtat. 7. concluſ. 5. quæſit. 1. verſ. Reſpondeo affirmatiuè.* Vide *infra Clauſura Monialiũ*

CLAVSVRA MONIALIVM.

1 *Sub excommunicationis latæ ſenten-*

tiæ

tiæ pœna, & officiorum, ac ſuffragiorum priuatione, nullus cuiuſcumque dignitatis, gradus, conditionis, ſexus, vel ætatis, ſine licentia ſuperioris in ſcriptis obtenta, ingredi poteſt clauſuram Monialium. Ita Statutum Ordinis: & *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 5 Pius* V. *Circa paſtoralis anno* 1566. *Regularum perſonarum.* eodem anno. *Decori, & honeſtati anno* 1596. *Greg.* XIII. *Vbi gratiæ, anno* 1557. Qui poſt alios vetat, ne quis *Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeat, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, ſuper qua à nemine, niſi à Romano Pontifice, præterquam in articulo mortis abſolutionis beneficium poſſit impertiri. Abbatiſſis vero, necnon Abbatibus, Conuentibus, ac alijs Monaſteriorũ vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis quocumque nomine vocentur, diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, necnon priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in Monaſteria, domos, & loca ſua quemquam, prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, aut permittant. Quin etiam ſub ijſdem pœnis, ipſo facto incurrendis probibemus omnibus perſonis eccleſiaſticis, & ſæcularibus, ac etiam Ordinum quorumcumque Regularibus, ne prætextũ licentiarum,*

rum, ab Epiſcopis, & alijs Superioribus, quibus illa concedendi in caſibus neceſſarijs tantum ex decreto Concilij Tridentini tribuitur, Monaſteria ipſa Monialium pro libito, ſed pro neceſſitatibus vrgentibus dumtaxat, ingredi, neue Moniales ſub ijſdem pœnis illos aliter admittere præſumant. Conſtit. cap. 11. ſtat. 7. concluſ. 2.

2 Dare licentiam, & examinare cauſas neceſſarias ad ingreſſum intra clauſuram Monialium ſpectat ad Superiorem, Regularem, ſcilicet ad Generalē, & Prouincialem non localem (niſi aliquando ex cōmiſſione) nec ad Abbatiſſam; ſi exemptæ ſunt Moniales, ſi verò exemptæ non ſint, ad Epiſcopum. *ibidem verſ. Quæritur primò.*

3 Nomine Monaſterij hic intelliguntur *Clauſura, Domus, Officinæ interiores; in alia verò loca, vbi ſæculares conueniunt, poſſunt illuc Fratres cauſa prædicationis, & eleemoſynæ accedere, quibus fuerit à Superiore conceſſum, exceptis ſemper prædictarū Monaſterijs incluſarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas, ſine Sedis Apoſtolicæ licentia ſpeciali. Ita Nicolaus III. præſcribit nobis in cap. exijt de verb. ſignif. in ſexto.* Itaque totum illud ſpatium, quod eſt muris ſeptum, & oſtijs clauſum, in quo collegialiter viuunt Moniales, à quo ipſę

exire

exire non poſſunt ſine cenſura, intelligitur Monaſterium. Hinc collocutoria, Eccleſiæ, Confeſſionalia, non veniunt nomine Monaſterii, nec Domus aliæ, in quibus collegialiter viuunt mulieres, non tamen ex inſtitutione Apoſtolica, prout eſt Romæ Monaſteriũ Turris Speculorum, &c. Aduerte tamen hic, quod de Monaſteriis Monialium primæ Regulæ Sanctæ Claræ Fratres Minores habent ſpeciale præceptum in Regula de non ingrediendo illa ſine ſpeciali facultate Apoſtolica, cui nõ derogatur per generales conceſſiones, niſi de nobis fiat ſpecialis mentio. *Ibidem quæritur ſecundò.*

4 Cauſæ ſufficientes ad concedendum ingreſſum, ſunt caſus neceſſarii, qui Superioris iudicio relinquuntur, quique ſint rationabiles, & manifeſti, nec poſſint à Monialibus abſque externorum auxilio præſtari, quia ſi poſſent, eo ipſo deſinerent eſſe caſus neceſſitatis, ſaltẽ moraliter intellectæ; cui nimirum cõmodè à Monialibus obuiari non valeret; prout ſunt Confeſſarij pro infirmis, qui confeſſiones excipiant, & alia Sacramẽta miniſtrent. Opifices, Medici, Chirurgi, foſſores hortorum, vinearum cultores, mortuarum polinctores, Baiuli, Iudices cum ſatellitibus ad expellendum malefactores; qui ad mortẽ

quæ-

quærerentur ſiue, fœminæ, ſiue mares, nec alius eſſet effugiendi locus, & omnes alij caſus, quos recta ratio pro ſeruitio Monialium, aut Monaſterii dictaret: Sic etiã Superiores, & Viſitatores, qui inuigilare debent bono Monialium, & clauſuræ. *Ibidem verſ. Quæritur tertiò.*

5 Sine licentia, & cauſa talis ingreſſus prohibetur omnibus, etiam ſi ſint fœminæ puellæ, vel habitum ſuſcipere volẽtes, dummodo vſum rationis habeant, ſcilicet excedant ſeptennium, iuxta quem ſenſum declarandum eſt ſtatutum: *Si quæ Monialis maſculum, aut fœminam cuiuſuis ætatis ſine licentia introduxerit, etiam ſi inter virgines ſacras adſcribenda ſit, excommunicetur, priuetur velo, & carceribus mancipetur, vel grauius etiam puniatur ſuperioris arbitrio; quibus pœnis ſubiaceant Monaſterij Præfecta, Ianitrix, & Rotis Præpoſitæ, ſi ad hoc earum conſenſus acceſſerit; debet enim declarari de maſculis, & fœminis vſum rationis habentibus*; ad quem finem latum eſt etiam aliud ſtatutum: *Vt exactius clauſura ſeruetur, decernimus, & ſtatuimus, vt neque triticum, neque vinum, neque fruges, neque quicquam aliud, præterquam ad earum vſum, & neceſſitatem aſſeruentur, nec præterea canes, equi, & aliud generis eiuſdem animalia, etiam ad*

breue tempus admittantur, neque depoſitum quidquam quouis prætextu aſſeruetur, ſub pœnis Superiori arbitrarijs. Ibidem verſ. Quæritur quartò.

4 Quamuis ingredientes ſub aliquo prætextu, & tamen aliud faciunt eaſdem pœnas, quas ſupra incurrant, verbi gratia, ſi Confeſſarius ſub prętextu auſcultandi confeſſiones in cubiculo, animo tamen alloquendi Monialem, excommunicationem, & pœnas incurrat; attamen quando ingrediens habet intentionem præſtandi, quod in licentia explicatur, & concomitanter etiam aliud, pęnas non incurrit, licet ex prauo fine peccet mortaliter: quinimmò ſi principalius intendat aliud, non excuſaretur à pęnis, ſic etiam ſi tempore ingreſſus ceſſaſſet cauſa, necnon ſi licentia impetrata eſſet cum cauſa ſimulata; tempore autem ingreſſus in veritate ſubſiſteret, non poſſet ingredi, quia licentia à principio nulla, per nouum accidens non fit legitima. *Ibid. Conſt. cap. 11. ſtat. 7. concl. 3.*

5 Quod ſi cauſa non fuerit legitima, ſcilicet licentia fuerit conceſſa ſine cauſa legitima, licet ingredientes cum tali licentia peccent mortaliter, tamen pœnas iam dictas non incurrunt, quia hic caſus non eſt comprehenſus in iuribus citatis;

Immò

Immò excommunicatio Papæ reſeruata à Gregorio XIII. contra facientes ingredi, & permittentes &c. non comprehendit, niſi Superiores tantum, non autem ſubditos; ſicuti etiam in verbo *Conuentibus* nō comprehenduntur, niſi Superiores, & Cōſultores, ſeu Maiores, quando coacto locali Capitulo, talem licentiam indulgerent; quod ſi non eſſet coactus Conuentus, ſed aliqui conſulti maiores, tunc nec illi incurrerent, quia tunc non veniunt nomine conuentus. Immò etiam ſi ingredi facerent, vel permitterent ſupradicti Superiores, & Officiales, vel iubendo, vel conſulendo, vel intromittendo, vel non vetando ex bona fide, & ignorantia legis, non incurrerent, quia ignorantia excuſat ab incurſu cenſurarum, excepta ignorantia craſſa. *Ibidem concluſ. 5. quæſit. 3. reſponſ. 3.*

6 Huc reducitur Statutum; *Confeſſario, cum intra ſepta Monaſterij ob neceſſitatem ad eius officium ſpectantem, erit ingrediendum, ſuperpelliceo cum ſtola ſemper indutus ſit, nec cum alijs, quam cum ſocio ſibi deputato ingredi liceat, ſub pœna priuationis officij, & etiam grauiori.* Item *Superioribus tum Generalibus, tum Prouincialibus cum inuiſendæ clauſuræ, aut alia vrgenti de cauſa ingrediendum erit, ſecum*

ſocios probatiſſimos ducant, hi quidem duos, illi verò quatuor ad ſummum. Item, *Non liceat quouis prætextu, vel quæſito colore intra ſepta Monaſterij comedere, aut dormire cuiquam cuiuſcumque ſit conditionis, quibus etiam ante Solis ortum ingredi (exceptis Medicis) aut poſt eius occaſum intus permanere, perpetuò interdictum ſit*. Item *Ingredienses ad ea loca, recta via properent, & ea negotia, propter quæ ingreſſi fuerint, quamcitius expedienda diligenter curent, & vt id exactè ſeruetur, eos curet Præfecta, antiquiores Moniales ſpecialiter deputatas comitari. Ibid. concluſ. 3.*

7 Dormire igitur in Monaſterium Monialium, eſt peccatum mortale, & fulminatis pęnis plectendum, niſi adſit euidentiſſima, & ineuitabilis cauſa, putà cõmendationis animæ, quod in morientes exerceri ſolet. *Quicquid dicat Barboſa*; quo peracto, ſicut ingreſſi fuerint (nimirũ induti alba, & ſtola cum duobus ſocijs, vel vno ſaltem indutus ſuperpelliceo) ita egrediantur, nec moram ibi faciant longiorem. Quæ quidam mora per parũ temporis facta ex vrbanitate, vel aliqua leui curioſitate videndi clauſuram, non induceret culpam mortalem; extra tamen hos caſus in longa mora, non ſolum induceret peccatum mortale, ſed etiam omnes

ſupra-

ſupradictas cenſuras. *Ibidem verſ. Quæritur ſecundo.*

8 Prælatus ſciens clauſuram ſartam tectam exiſtere, quia illam vidit diebus aliquod antecedentibus, dum ob alia negotia ingreſſus fuit Monaſterium, poteſt in actu viſitationis intrare eandem, occaſione viſitationis. *Ibidem verſ. Quæritur tertio.*

9 Confeſſarij ingredientes ſine ſuperpelliceo vbi eſt in vſu intrare cum ipſo, peccant, aliàs minimè. Prælati verò ingreſſuri ad viſitandam clauſuram, aliaque negotia peragenda, indui veſtibus non tenentur immò nec debent. *Ibid. Quæritur quarto, & quinto.*

10 Multis de cauſis Confeſſarij ingredi poſſunt clauſuram. Primò, non ſolũ cum Moniales infirmantur in periculo mortis, ſed etiam quando diutina infirmitate detinentur mẽſium, annorum, & tunc non tantum quando bis in menſe in communitate communicare debent, ſed etiam ſæpius pro ipſarum cõſolatione ſpirituali, dum ſcilicet ſcrupulis grauibus, vel internis turbantur inſidijs. quæ ſacramentali confeſſione, & prudentibus cõſiliis Patris ſpiritualis expiari debent. Secundo ob celebrationem, ſi in clauſura ſit Cappella in Infirmaria, & neceſſe ſit commu-

Digitized by Google

nicare infirmas, *Quicquid dicat Barboſa de quadam declaratione Sacræ Congregationis*; quæ non conſtat, nec manauit, niſi pro particulari Monaſterio, ac proinde non debet extendi. Tertio, pro Officio Defunctorum,& ſepultura,& obſequiis. Quarto, pro benedictione Monaſterii in Sabbatho Sancto, vel aliqua alia occaſione, qua Moniales timerent Dæmonum incurſus *contra Barboſam*. Quinto, ob electionem Abbatiſſæ, quando ſine ingreſſu fieri nequeat canonica, ſeu ſine subornationis ſuſpicione. Vide *Abbatiſſa*. Vltimo, ob Capitulum culparum, quando eſſet Monialium numerus,& talis exceſſus, vt pro bono diſciplinę regularis, prudens Prælatus aliter iudicaret, maximè ſi adeſſet conſuetudo. *Ibidem verſ. Quæritur ſexto*.

11 E clauſura exire nō poſſunt Moniales profeſſę, niſi ex cauſa magni incendii, vel infirmitatis leprę, aut epidimiæ, quæ tamen infirmitas præter alios ordinum Superiores, quibus cura Monaſteriorum exemptorum incumberet, etiam per loci Ordinarium, cognita, & expreſsè in ſcriptis approbata ſit, & hoc ad tempus neceſſarium tantùm. Aliter autem egredientes, ſeu licentiam egrediendi quomodocumque concedentes, necnon comitan-

tes,

tes, ac illarum receptatrices perſonæ, etiã conſanguineæ, laicæ, ſeu Eccleſiaſticæ, & sæculares, excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam, ac pœnam priuationis officiorum, ac inhabilitatis ad illa in poſterum incurrunt. *Ita Pius V. Decori Virginum.* Immò neque Monialibus, neque Tertiariis licet egredi è ianua Monaſterii, quæ eſt clauſura, ad claudendum aliam vlteriorem ianuam, quã patere ſolet aditus ſæcularibus venientibus, vel ad Rotam, vel ad Crates, vt vulgo dicit *Parlatoria. Ibid. cap.* 11. *ſtat.* 7. *concl.* 4 *quæſit.* 1.

12 Neque Nouitiis exire licet, niſi in caſu, quo Moniales illas eſſe pœniteret, & tunc iterum recipi non poſſunt nec ad Monaſterium, nec ad habitum ſine noua facultate in ſcriptis obtenta; ſub pœna nullitatis, & graui arbitrio Superioris, ſi Abbatiſſa, & Moniales conſenſerint; pœna autem hæc eſt excommunicatio lata in introducentes intra clauſuram perſonam aliquam ſine licentia. Notandũ tamen hic, quod vltra caſus expreſſos à Pio V. vbi ſupra, poſſunt etiam exire Moniales ex clauſura ob alios maiores, & ſimiles, prout eſſet inundatio, inuaſio, bellum, ac aliud genus infirmitatis peſtiferę, & contagioſæ, malum, vel toti Monaſte-

Digitized by Google

rio, vel maiori illius parti minantis, debet autem infirmitatis qualitas à peritis antea iudicari peſtifera, & infectiua, neque Superiores ad iudicium, & licentiam antea deuenire poſſunt, nec pro infirmitate quantumuis periculoſa particularis Monialis concedi debet egreſſus, quia requiritur cauſa communis, vt doctè tuetur *Sanchez* contra *Nauarrum*, cuius doctrina non eſt improbabilis in aliquo caſu. Notandum etiam, quod in caſu incēdijinundationis, & belli, ſi tempus permittit, expectanda eſt licentia, & iudiciū Superioris, ſin autem minimè, in quocumq: caſu tamen ſemper eſſet neceſſaria licentia Abbatiſſę, quia in quocumq; caſu tamen ſemper eſſet neceſſaria licentia Abbatiſſæ, quia in promptu liberè poteſt, niſi illa ex timore negaret. Incendium autem debet eſſe magnum, ita vt recluſis Monialibus obuiare non poſſit. Quod ſi incendiū vrgeret tempore noctis, & Moniales non valerent iudicare magnitudinem periculi, vel illud populo intimare, poſſent aliquæ ad vicinos excitandos pro auxilio exire; quod fieri poſſet, non tantum in incendio, inundatione, ac bello, ſed etiam in inuaſione latronum. *Ibidem cap.* 11. *ſtatut.7.concluſ.4. verſ. Quæritur primo* 2. 3. 4. & 5.

Dan-

Digitized by Google

13 Dantur etiam aliæ cauſæ legitimantes egreſſum, ſcilicet fundatio aliorũ Monaſteriorum, eorumque reformatio, aut correctio; tunc enim poſſunt Abbatiſſa, & Magiſtra Nouitiarum egredi ab vno in aliud Monaſterium. Secunda, quãdo aliqua Monialis in ſuo Monaſterio corrigi commodè non poſſet, de quo eſt Statutũ generale Valliſoletani *anni* 1593 *Quæ autem in contumacia perſeuerauerit, & Superiori obedire noluerit, carceribus mancipetur, aut etiam in aliud Monaſterium transferatur, quem recipere teneatur ſub pœna excommunicationis cuicumque ſuum Monaſterium expenſas, quoad victum & veſtitum faciat quoad vixerit; vnde huius Statuti virtute conceditur, Prouincialibus inſolentes, & criminoſas Moniales de Monaſterio ad Monaſterium transferre*; & in hoc non eſt neceſſaria licentia Ordinarii loci. Tertia, ſi Monaſterium habeat feudum, & teneatur Abbatiſſa iuramentum fidelitatis præſtare, poteſt exire, & ad Dominum feudi iuratura procedere, niſi id per Procuratorem fieri impetraret. Quarto, quando totum Monaſteriũ locum mutat, licet omnibus alio commigrare. Quinta, ſi indigerent victu quotidiano, & per alios mendicando non inuenirent, poſſent mittere conuerſas, vbi &

neceſſitas,& vſus adeſſet, ſecundum conceſſiones, & conditiones Pii v. *Circa Paſtoralis, & Gregorij* XIII. *Deo ſacris virginibus*. Sexta, quando infirmarentur Moniales, & quæ illis inſeruiant non haberent, poſſent intromittere aliquam, vel aliquas mulieres ſæculares ad illis ſubueniendum. Septimo, quando vellet tranſire ad arctiorem Religionem, In quo caſu Sacra Congregatio concedit licentias, dũmodo adſint conditiones, ſcilicet quod fuerit, acceptata prius ab alio Monaſterio, quod ſoluat dotem ſolitam præſtari ab aliis, quod non poſſit amplius ad primum redire, & quod rectè incedat comitata matronis conſanguineis; & ſecundũ opinionem Sanctori, & Rodriquez, poſſet concedere hanc licentiam ſolus Epiſcopus, & Superior. *Ibid. verſ. Quæritur ſexto*

14 Cura clauſuræ ſpectat ad Superiores regulares in Monaſteriis exemptis, qui debent ſeriò ſuper illam inuigilare: quapropter eam quotannis diligenter viſitare debent, & quæ inſtauratione, reformatione, & emendatione indigere cognouerint, ſtatim inſtaurari &c. faciãt & procurent; inobedientes, & cõtradictores per cenſuras, & alias pœnas, appellatione poſtpoſita, puniantur &c. Epiſcopi verò in exemptarum clauſura non poſſunt ſe intro-

intromittere, licet in ſibi ſubiectis, tamquam Ordinarii; & in ſubiectis immediatè Sedi Apoſtolicę, tamquam ab ipſa delegati, non ſolum poſſint, ſed debeant curam clauſuræ gerere. *ibidem concl.* 5.

15 In hac Viſitatione Superior oſtiũ, feneſtram, & vllum foramen, per quod intra, vel extra clauſuram proſpectus eſſe poſſet, fieri, aut facta permanere, nullatenus permittere debet; quinimmò quamprimum obſtrui diſtrictè præcipere. Item neq; quicquam intus ædificari noſtri Superiores concedant, niſi per eos diligẽter prius recognitum, neceſſarium eſſe iudicetur. Arbores quaſcumque ad clauſuræ parietes intus, & foris adhęrentes, aut nimis propinquas euellendas procurent, implorato etiam Epiſcopi, & Magiſtratus ſęcularis, ſi opus fuerit, auxilio. Portę clauſurę, ita ex omni parte compactę ſint & cohęreant, vt per eas nec aſpectus, nec aliquid vel minimum intromitti poſſit. Omnes enim illę cautelę ad integritatem clauſurę ſpectant ſecundum magis, & minus. Vnum inter illa graue eſſe poſſet, ſi foramen aliquod, per quod ingreſſus pateret, relinqueretur, vel fieret, quia immediatè repugnat clauſurę: Et Superiores, ac Moniales in hoc delinquentes, grauiſſimè puniri debent. Si quis autem fa-

H 6 ceret,

Digitized by Google

ceret, vel in pariete, vel in porta, foramen ad proſpectum, vel ingreſſum, etiamſi non intraret, excommunicationem ipſo facto incurreret Papæ reſeruatam. *Conſtit. c.* 11. *ſtatut.* 7. *concl.* 5. *quæſit.* 1.

16 Circa collocutoria, crates, turnos, feneſtrellas pro excipiendis confeſſionibus & ſacra Euchariſtia miniſtranda, portas, loci oſtia Monaſterii Monialium nobis ſubiectarum, adſunt in Ordine *Statuta*, ad quæ relatio habeatur. Qualitas autem tranſgreſſionum circa illa, metienda eſt à materia ipſa, quę ſępiſſimè mortalē culpam poteſt admittere, & experientia docuit quantum mali, vel negligentia circa parlatoria, vel indulgentia circa feneſtrellas, ac fores, minus quam par ſit ſeptas, & cuſtoditas, inducere poſſit. *Ibid. quæſit.* 2.

17 Sicut conſenſus omnis, & permiſſio eorum, quorum intereſt, & auxilium pręſtitum ad colloquendas Moniales, eſt peccatum mortale, quando collocutio eſt mortalis; ſic etiā in ſententia comprehendentium in Bullis Pii v. & Gregor. XIII. ingredientes Monaſteria Monialium, & Virorum, non ſolùm ſub prętextu licentiarum à Sede Apoſtolica conceſſarū, ſed etiam quomodocumque ſine cauſa, & licentia, ſunt excommunicati, & pœnas incur-

cur-

currunt ingredi facientes,& permittētes, & in alia ſententia conſulentes,auxiliantes,cooperantes, vel permittentes ingreſſum in Monaſteria Monialium, non ſunt excommunicati. *Ibid.quæſit.3. reſp.4.*

18 Non ſolum Moniales egredientes ſine licentia legitima, ſed etiam concedentes, comitantes, & receptantes, excommunicationem Papę reſeruatam, vltra alias pœnas incurrunt latas à Pio V. *Decori &c.* non tamen conſulentes, vel permittentes,quia de illis non fit mentio, nec ſub illa particula *quomodocumq; concedentes* includuntur permittentes, licet aliquando in fauorabilibus idem ſint, tamen in odioſis, vbi agitur de grauiſſimis pœnis, nomine conceſſionis non venit permiſſio;ac proinde in caſu noſtro, illud *quomodocumque concedentes,* ſe tenere debet ad conceſſionem,ſiue ſcriptam, ſiue vocalem,ſiue tacitam, ſiue expreſſam, & comprehendit quemcumque conſenſum ad hoc voluntarium, non tamen permiſſionem, quę non eſt conſenſus in rem, ſed negatio prohibitionis,ac impedimenti,&c. *Ibid.quæſit.3.reſp.4.*

CLERICVS.

1 Eximitur à poteſtate ſęculari de Iure Diuino quoad ſpiritualia; de Iure

autem

autem humano tam Imperatorio, quam Pontificio, quoad ea, quę non ſunt ſpiritualia, nec ad ſpiritualia pertinent, vt crimina, exactiones, tributa &c. & nullus Princeps ſęcularis poteſt hanc exemptionem tollere, quinimmò neq; Sũmus Pontifex poſſet illam in vniuerſum abrogare, vel ſaltem peccaret, ſicut ſi abrogaret Canonem, *Si quis ſuadente Diabolo. Pœn. cap.* 18. *quæſt.* 1.

2 Licet in odioſis appellatione Clericorum non veniant Monachi. *Conſtit. cap.* 2. *ſtat.* 57. *concluſ.* 5. & *Pœnal. cap.* 8. *quæſt.* 11. *verſ. Dices Pius* v. In fauorabilibus tamen veniunt. *Pœnal. cap.* 18. *quæſt.* 1 *verſ. In his omnibus*.

3 Clericus parans delictum, & commiſſo delicto fugam meditans, capi poteſt, etiam à laico ſine mandato Ordinarij, quod idem dicitur, ſi in fragranti crimine repetiatur, & non ſolum à iudice laico, verum etiam à quocumque priuato, ſed ſtatim duci debet ad ſuum Iudicem competentem intra ſpatium 24. horarum. Notanter dictum eſt de accincto ad cõmittendum delictum, vel de delinquente iam, & fugam meditante; quia extra hos caſus capi non poſſet à laico. *Ibidem Pœnal. cap.* 8. *q.* 8.

4 Clerici nec per ſe, nec per alios quo-

quo

quo modo dictare poſſunt pœnâ ſanguinis, nec ad alicuius mortem concurrere, docere, vel operari. *Pœn.c.21.q.2.*

Clerici quoad Ordines ſuſcipiendos. Vide *Ordo*.

Cognatio. Vide *Affinis*.

Collatio ſerotina. Vide *Ieiunium*.

COMMISSARIVS.

1 Generalis (quando Miniſter Generalis de Ciſmontanis electus fuerit) inſtitui debet in partibus Vltramontanis ab eiſdem Vltramontanis Fratribus eligendus, cui Commiſſario Generali, Miniſter Generalis ſuper vltramontanos fratres vices ſuas cõmittat, prout Generali Capitulo expedire videbitur; ita tamen quod Commiſſarius præfato Miniſtro Generali omnimodè ſubijciatur, vt cęteri dicti Ordinis Pręlati ſubijciuntur, ac illi per omnia ſecundum regulam obedire teneatur: qui quidem Commiſſarius Generalis per triennium ſolùm generalis cõmiſſionis fungatur officio. Ita *Leo X. in Bulla Ite & vos. Conſt.c.8.ſtat.35.*

2 Eius auctoritas eſt ordinaria, & quanta eſt ipſius Generalis, niſi fuerit limitata; vnde debet viſitare iſto triennio ſuam familiam, ſiue per ſe, ſiue per alios; nul-

nullus ab eius obedientia eximitur, & licet ſubijciatur Generali, tamen poteſt ſuum exercere officium, etiam Generali præſente, niſi ipſe aliquas cauſas, & Prouincias ſibi viſitandas reſeruauerit. Poteſt Superiores, & ſubditos ſuæ familiæ, etiã à Generali inſtitutos corrigere, eadem auctoritate, qua vteretur Generalis, niſi aliud caueatur. Poteſt etiam exacto officio duos ſibi ſocios eligere, & remanet Pater perpetuus ſuæ familiæ. *ibid. q. 2.*

3 Reſtringitur eius auctoritas in omni eo, in quo per Conſtitutiones Apoſtolicas, & ſtatuta Ordinis eſt reſtricta auctoritas Generalis, ac etiam, quæ ſpeciali iure Miniſtro Generali committuntur, Commiſſario Generali non ſunt conceſſa, prout eſt licentiare laicum profeſſum ad Clericatum, incorporare in alienam Prouinciam, diſtribuere Miſſas, mittere Fratres ad partes Hieroſolymitanas, deſtinare Fratres ad Romanam Curiam, dare votum in electionibus Prouinciarum, diſpenſationes ſpeciali iure ad Generalem remiſſæ, celebratio Congregationis Generalis; attamen primo, & vltimo exceptis poſſunt Commiſſarij Generales in omnibus alijs ſe intromittere. *ibidem q. 3.* Non autem poteſt Statutum Religionis mutare, ſeu intentare nouitatem in Ordine,

ne, vnde non poteſt dare licentiam Procuratoribus, & Commiſſarijs Curiæ tractandi negotia, quæ ad totum Ordinem ſpectant, ſicut poteſt Generalis, qui eſt caput totius Religionis, quod non eſt Commiſſarius Generalis, immò nec abſolutũ ſuæ familiæ. *Conſt. cap. 8. ſtat. 35. q. 3. verſ. Tertio non poſſunt pag. 655.*

4 Commiſſarius Generalis Ordinis auctoritatem habebat in Procuratorem, & Commiſſariũ Curiæ Romanæ, & poſtea in Cap. Toletano anno 1633. reuocata fuit hæc auctoritas. Verum quia ex hac reuocatione multa inconuenientia emergebant, Vrbanus VIII. 18. Nouemb. 1641 motu proprio reuocationem abſtulit, & auctoritatem Commiſſarij Generalis ſupra Officiales Curiæ in priſtinum reſtituit; vbi notandum eſt, per ſupradictum Vrbanum, reuocatum fuiſſe Statutũ Toletanum tantùm; ita quod ſi ex alio Statuto, vel ſpeciali ordinatione aliquis eſſet à iuriſdictione Commiſſarij Generalis exemptus, non eſſet ſubdendus ex vi Vrbanæ Conſtitutionis. Per hanc verò auctoritatem ſibi reſtitutam non poteſt Cõmiſſarius Generalis ſe immiſcere, vel impedire officium Prælatorum Curię. Sic etiam Commiſſarius Generalis eſt Superior Prouincialium, & Guardianorum; eo-

rum

Digitized by Google

rum tamen officia impedire non poteſt ſine cauſa. *ibid. verſ. Noto quarto*.

5 Auctoritas Commiſſarij Generalis reſtringi poteſt à ſolo Miniſtro Generali etiam extra Capitulum; & licet non debeat Generalis credere facilè quærelis cõtra Commiſſarium Generalem delatis, tamen poteſt in altera familia exiſtens probè noſſe auerſionem Commiſſarij Generalis ab aliquibus Prouinciis, & Fratribus, vel eorumdem ab ipſo, & ſic poterit eſſe cauſa legitima limitandi eius auctoritatem; ſine cauſa tamen, & ad libitum, nec iuſtè, nec legitimè poteſt, cum inferiorum, & ordinariorum ſuperiorum auctoritas limitari non poſſit. *ibidem q. 4.* Vide *Generalis*.

Commiſsarius Curiæ. Vide *Procurator*.
Commiſsarius Viſitator. Vide *Viſitator*.

COMMISSARIVS PROVINCIALIS.

Qui vel in morte, vel in depoſitione, vel in abſentia Prouincialium inſtituitur eandem, quam Prouincialis iuriſdictionẽ exercet, inde ſicut ambobus par honor eſt debitus, ita in vtroſque iniurioſi, inobedientes, rebelles pari pœna puniendi ſunt. *Conſtit. cap. 1. ſtatut. 4. §. 7.* Vide *Prouincialis*.

COM-

Digitized by Google

COMMVNIO SACRA.

1 Non conceditur carceratis in perpetuum, niſi in ſolemnitate Paſchali, & capite,& barba prius religioſo more tonſis. Ad hanc autem non tenetur carceratus ſub præcepto, nec à fortiori Superior tenetur exhibere ei, niſi petat, ſed tunc in Infirmaria, vel alio loco decenti conceditur. Quando autem eſſet periculum fugæ, poteſt etiam denegare, quia non eſt Sacramentum neceſſitatis. *Pœnal. cap.4. quæſt.9.reſp.3.*

2 Poteſt etiam negari Confeſſio Sacramentalis, donec compleatur proceſſus offenſiuus, ne conſilium ſub prætextu cõfeſſionis requirat, cæteris ſine graui peccato negari non poteſt, quia eſt Sacramẽtum neceſſitatis, & ſine periculo fugæ cõcedi poteſt. *ibidem.*

Commutare. Vide *Proprietas.*

COMPVTVS.

1 Exigere à Commiſſariis, & Prouincialibus Terræ Sanctæ, neceſſarium eſt, ad experiendam ipſorum fidelitatem. *Conſt. cap.12.ſtat.5.q.2.reſponſ.6.*

2 Guardiani quolibet menſe reddere

debent

debent computum eleemoſynarum Communitati; quas ſi fraudaſſe, vel donaſſe legitimè conſtiterit, ſint ipſo facto excommunicati, priuati ſuffragiis, & officiis in perpetuum, & carcerari Superiorum arbitrio pro fraudis, & dilapidationis qualitate debent. Dicitur autem computus a computare, & computatione, & accipitur pro rationum redditione, ſeu traditione, quod non dirigitur ad oſtendendũ aliquod dominium, & ideo non eſt contra noſtram Regulam talis computus redditio, dummodo proprio non fiat, ſed ad experiendam tãtum fidelitatem Guardiani, & Sindici; præcipitur igitur Guardiano, vt ſingulis menſibus, vocato Sindico coram Communitate Fratrum recepti, & expẽſi rationes exponat. Quod ſi Sindicus nollet ad reddendum computum accedere, ciuiliter cõpelli nõ poſſet, ſed per exhortationem, & preces poterit rogari, vt veniat computum oſtenſurus; quod ſi tandẽ facere noluerit, debet Guradianus inſinuare Prouinciali Sindici duritiẽ, vt eum ab officio amoueat, & alium magis accõmodatum inſtituat. Interim ſi ob Sindici renitentiam Guardianus Statuto parere non potuit, nulla erit ratione plectendus. *Pœnal.cap.7.caſu* 15.*diffic*.1.

3 Quod ſi Cõmunitas vitioſam agno-

ſcat

ſcat adminiſtrationẽ, accuſare apud Prælatum poterit, non quidem condemnare Guardianum, quia ſubditorum non eſt in Superiorem inſurgere. Poteſt etiam Cõmunitas dicere coram Guardiano, quod talis partita non eſt vera, talis expenſio non eſt legitimè facta &c. vt ſciat ſe corã teſtibus, & arbitris rationes reddere. Subditi autem peccarent mortaliter non tantum contra charitatem, ſed etiam contra iuſtitiam, ſi computo non attenderẽt; excuſarẽtur tamen aliqui, & maximè ſimplices, ſi pro certo haberent alios maiores, & diligentiores attendere rationi calculi &c. *ibidem difficult.* 2.

4 Cauſa legitima exiſtente, ob quam computus quolibet menſe non redderetur, non eſſet peccatum per ſtatutum punibile, extantibus maximè adnotationibus accepti, & expenſi, quæ etiam in fine anni videri poſſent. Sine cauſa autem non poſſet ſe tueri Guardianus contra pœnas Statuti, quod clarum eſt. Quando autem diſſuetudini traditum eſſet ſtatutũ, puniri nõ poſſet, & de-facto inter Reformatos ita practicatur, qui omnia iſta eleemoſynarum negotia Sindico peragẽda committunt; qui etiam debent ex natura ſuorum officiorum ſcire; ſi apud Sindicos ſint debita, & quid eleemoſinaliter

ter aduenerit, vt rectè de illis diſponant, & Deum pro benefactoribus rogent. *ibid. Pœnal. cap. 7. caſu 15. diffic. 3.* Vide *Fraus. Proprietas. Carcer.*

Computus adminiſtrationis bonorum Monialium. Vide *Moniales. Monaſterium.*

CONATVS.

Non poteſt puniri, niſi lege cautum ſit, aut deuentum ſit ad actum proximum, & tunc non pœna ordinaria, ſed extraordinaria, pro maiori, vel minori approximatione ad actum. *Pœnal. c. 2. quæſt. 6. reſp. 2.*

CONCILIVM.

Generale legitimum eſt, regula infallibilis fidei, & non poteſt errare in iis, quę in doctrina fidei definit; vel quæ approbat in materia morum. *Conſtit. cap. 7. ſtatut. 2. in fine.*

Conciliis Generalibus, & Apoſtolicis litteris maximus debetur honor, & maximis pœnis reus efficitur, qui ea ſpernit. *Conſt. cap. 7. ſtat. 1. §. 12.*

Concionator. Vide *Prædicator.*

CONFESSIO. CONFESSARIVS.

1 Confeſſio iudicialis duplex, altera ficta,

ficta, quæ reſultat ex contumacia, & ex fuga; altera vera, quæ fit ore proprio, ſiue nutu, vel ſcriptura, ſi mutus eſſet. *Pœnal. cap. 1. quæſt. 4. dub. 3.* Vide *Contumax n. 4.*

2 Cõfeſſio vera ad hoc, vt faciat plenam probationem, debet ſubſequi ad ſufficientia indicia, vel ad ſemiplenam probationem, ideſt ad dictum vnius teſtis omni exceptione maioris; & tunc Confeſſio inducit pœnam ordinariam; Confeſſio enim rei habita iuris ordine ſeruato, non ſolum releuat actorem ab onere probandi, ſed etiã eſt veriſſima probatio criminis, & dicitur verior, potentior, & probatio probata, immo maior quouis publico inſtrumento, & multi Doctores dicũt, quod concurrente quærela partis in delictis facti tranſeuntis, ſola confeſſio delinquentis ſufficit ad condemnandum. Et *Marſilius* ait, eſſe communem opinionẽ, quod ſpontaneè confeſſus, præcedentibus legitimis indiciis, poteſt condemnari, etiã ſi proceſſus inordinatus ſit. *Conſtit. cap. 1. ſtat. 1. §. 11. & Pœnal. cap. 10. q. 2. diffic. 2. in fine*; vbi etiam habetur, quod vnica rei confeſſio ſpontè, & non vi tormentorum extorta; & etiam ſi per tormenta extorqueatur, dummodo poſt tormenta ratificetur, ſufficit ad condemnandum; requiritur tamen officium Iudicis. Verum tamen

tamen eſt, quod confeſſio de crimine infamante, etiam facta in iudicio, non infligit infamiam iuris, quæ ſolum conſurgit ex ſententia condemnatoria. Confeſſus enim in criminalibus non habetur pro condemnato, ſed requiritur ſententia. *ibidem*. Vide *Infamia num. 3.*

3 *Si Frater Minor peccati pœnitens ſuum Prælatum coram teſtibus confeſſione præuenit, poteſt Prælatus pro prima vice tantum de conſilio teſtium, impoſita ſalutari pœnitentia, confitentem ab externo iudicio liberare, proteſtatione tamen præmiſſa, ſi relabatur etiam de condonatis in iudicio rationem exacturus. Ita Stat. cap. 7. ſtat. 6.* Salutaris autem pœnitentia que imponitur de teſtium conſilio, nō conſenſu, Prę-lato arbitraria eſſe debet, nō grauis. Praxis etiam iſta eſt in viridi obſeruantia in Sanctiſſimæ Inquiſitionis Officio, vt refert *Americus 2. p. direct. pag.* 170. Debent tamen rei præuenire iudicium, quia ſi accuſati fuiſſent, vel captæ informationes, vel quoquo modo ceptum iudicium talis confeſſio illis ſuffragari non debet in foro exteriori, quia pręſumitur facta per metum; ſi tamen conſtaret Prælato, quod reus neſciret, ſe pręuentum eſſe à delatore &c. poſſet etiam ex abundantia pietatis ad hoc benignum tribunal admitti.

Dif-

Difficile tamen erit id probare, cum non ſit illi credendum. Praxis autem abſoluendi ſpontaneè preuenientes eſt, quod Prelati ſcribant talem confeſſionem cum ſubſcriptione confitentis, & teſtium, & proteſtatione de futura inquiſitione, & punitione confeſſi delicti in caſu reincidentię. Ac ſubiungant ſententiam abſolutiuam cum ſpecificatione pœnitentiæ, vt in omnem euentum pro, & contra conſtare poſſit: Teſtes autẽ eligi debent ab ipſo cõfitente, & poterit Prelatus illis ſub grauiſſimo præcepto ſilentium imponere, illoſque monere de naturali obligatione, quam habent conſeruandi famam proximi: aliàs enim ad famę reſtitutionem tenerentur, ſicut & ipſe Prelatus, cum nulli fas ſit ſecretum fratris peccatum reuelare *Conſt. cap. 7. ſtat. 6. in fine.*

4 Confeſſio Sacramentalis debet ab omnibus noſtri Ordinis Fratribus ex vi Statuti fieri, ſaltem bis in hebdomada. *Conſtit. cap. 5: ſtatut. 3.* debetque preire Communionem. *ibidem*: immò magis neceſſaria eſt ad perfectionem acquirendã, Confeſſio, quam Communio. Non tenentur autem ſub peccato mortali ex vi talis ſtatuti ad frequentiam confeſſionis, & communionis, niſi in caſu contemptus, & ſcandali, & eo magis ſi peccata mortalia

non habeant: Immò communis ſententia eſt, fideles non teneri ad annuam confeſſionem in vim *cap. Omnes vtriuſque ſexus de pœnit. & remiſſ.* Si peccata mortalia non habeant, & ad vitandum ſcandalum ſufficere, quod ſe Confeſſario prȩſentent, fateanturque ſe mortalia non habere, & tamen præceptum illud annuæ confeſſionis obligat ſub mortali, quod nõ facit ſtatutum. Itaque Religioſus, etſi optimé faciat, ſi bis in hebdomada, & ſæpius venialia confiteatur, tamen poſſet ad vitandum ſcandalum dicere Confeſſario, ſe non habere materiam neceſſariam, quam confiteatur. Quoad mortalia verò, licet ex vi ſtatuti ad hanc confeſſionem non obligetur ſub mortali, ex vi tamen ſtatus Regularis, qui tendẽtiam ad perfectioné includit, tenetur, cũ quilibet teneatur ſub mortali tendere ad perfectionem; tenetur etiam quocumque tempore peccata remouere mortalia. Poſſet nihilominus id ipſum præſtari per contritionem, includentem votum Sacramenti; at quia cognoſci non poteſt, an vera ſit cõtritio, tutius erit ad confeſſionis remedium recurrere. *Conſtit. ibidem c. 5. ſtat. 3. in fine.*

An debeat concedi carceratis. Vide *Carcer num. 44.* & *Communio.*

5 Fratrum confeſſiones audire prohiben-

bentur omnes, niſi proprii Sacerdotes, ideſt Generales, Prouinciales, & Guardiani;& niſi à Generali, vel Prouincialibus ritè approbati. Proprius enim Sacerdos eſt ille, qui à iure habet iuriſdictionem abſoluendi, & ligandi, & licet delegati ab Ordinariis poſſunt etiam cõfeſſiones excipere, in iure tamen illi non dicuntur proprii Sacerdotes. Proprius autem Regularium Sacerdos eſt primò Generalis, & inter nos etiam Commiſſarius Generalis. Secundo Prouincialis. Tertio Superiores locales, qui habent curã animarum cui neceſſariò eſt adiuncta iuriſdictio in vtroque foro. Sunt autem iſti immediati Ordinarii Fratrum, differẽtes ſolum ſecundum maiorem, vel minorem vniuerſalitatem; quia generalis in toto Ordine, Prouincialis in tota Prouincia, Guardianus in toto Conuentu &c. ſola namque poteſtas Ordinis non ſufficit ad conſtituendum proprium Sacrdotem; vnde niſi habeat iuriſdictionem, vel ordinariam ſupradictam, vel delegatam à ſupradictis, confeſſiones auſcultare non poteſt. *Conſt. c. 7. ſtat. 1. quæſt. 1.*

6 Guardiani non ſolũ ex noſtri Ordinis Statuto, ſed etiam ex iure communi, ſint proprii Sacerdotes; ſunt enim veluti Parochi, & Archipresbyteri. *ibid. quæſt. 2.*

7 Cuſtodes noſtri, modò cum non habeant ſubditos, ſicut habebant antiquitus, non ſunt proprii Sacerdotes. Et licet in Statutis Ordinis *tit. de Abſolutione ab excom. ob violentam manuum iniectionem*, dicatur: *Poſſit Cuſtos, vel Guardianus abſoluere, ſi Miniſtri, aut Cuſtodis præſentia infra triduum haberi non poſſit*. Vnde videtur eſſe Ordinarius quoad principaliorem caſum Sedi Apoſtolicæ reſeruatum, & per conſequens proprius Sacerdos. Attamen reſpondetur, vel quod hic eſt caſus vnicus, & ſingularis, quem non licet extendere; vel loquitur de Cuſtode Reformatorum, qui antiquitus erat Prælatus, vel retenta eſt forma loquendi antiquorum Statutorum, & cum verè nunc iuriſdictionem non habeat, ſtandum eſt modernis iuribus: Vel loquitur de illis Prouinciis, in quibus tempore, quo emanatũ fuit præfatum Statutũ, adhuc Cuſtodes remanſerunt. Ex quo reſoluitur, Cuſtodes non eſſe proprios Sacerdotes. *ibidem quæſt. 3.*

8 Commiſſarii, aut Viſitatores ad particulares Prouincias deſtinati, non poſſunt Confeſſarios inſtituere; ſunt tamen proprii Sacerdotes; vnde in fine viſitationis abſoluunt Fratres à cenſuris, et cum eis diſpenſant: De Commiſſariis au-

tem

tem Generalibus nulli dubium eſt; ſicut & de Commiſſarijs Curiæ in ſuos ſubditos. *ibidem q.4.* Vide *Procurator Generalis num.7.*

9 *Clem.VIII.in Conſt.de Caſib. reſeruatis* prohibet Prælatis, ne ſubditorum confeſſiones excipiant, niſi ſpontè ad illos occurrere volentium. Quare de iure institui debent Confeſſarij alij à ſuperioribus, non ſolum qui ſint Pœnitentiarij, ſed etiam qui ordinarias confeſſiones audiant. Quod intelligi debet de peccatis mortalibus, nam de venialibus poſſumus confiteri cuicumque Sacerdoti ſimplici non approbato ad audiendas confeſſiones, immò etiam extra Ordinem, & Religioſis, & ſæcularibus confiteri poſſumus in caſibus neceſſitatis, præcipuè ſi ſit mortis articulus, iuxta *Trident. ſeſſ.14.c.7. Nulla eſt reſeruatio in articulo mortis, atque adeo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitētes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.* Hinc Statutum noſtrum. *Confiteri extra Ordinem, præterquam in neceſſitatis articulo, & tunc de Superioris licentia, Apoſtolicis Conſtitutionibus prohibetur*: Quinimmò ſi de reſeruatis agatur ab alijs quàm à Fratribus Ordinis abſolutio impendi non poteſt; ait enim Regula: *Si qui Fratrum inſtigante inimico &c.* iniungi

faciant *per alios Sacerdotes Ordinis*; licet Corduba non putat, vetitũ eſſe Miniſtris per Regulam noſtram poſſe delegare abſolutioné extra Ordinem, cũ in Regula ſolum prohibeatur delegatio reſeruatorum publicorũ,& pro foro exteriori,atq; adeò ſi non obſtarent Conſtitutiones Apoſtolicæ, adhuc poſſent;& de cenſuris affirmatiuè tenet *ibidem quæſt.* 5.

10 Caſus autem neceſſitatis ſunt. Primus, ſi reperiatur in terris infidelium, vbi noſtri Ordinis Sacerdotes non ſunt: ſecundus, ſi neceſſitetur celebrare, aliàs ſcãdalum ſequeretur: tertius, non ſolum in mortis articulo, ſed etiam in probabili periculo, putà ſi timeretur hoſtis, prædo, crudelitas potentis, tempeſtas, minus proſpera nauigatio, tranſitus per itinera periculoſa,& inſidijs obnoxia; Hæc enim ad articulum mortis reducuntur,& boni viri iudicio determinari debent: quartus eſſe poteſt, ſi vrgeatur periculoſis tentationibus, & muniri ſe exiſtimet peccatorum confeſſione, ne cadat in peius. In his ſiquidem,& ſimilibus caſibus, non tantùm cõceſſionibus Apoſtolicis, & Ordinis, verũ etiam diuino, & naturali iure vti poſſumus,& antiquitus liberum erat cuilibet fideli cuilibet Sacerdoti confiteri, *ibidem quæſt.* 6.

Licen-

11 Licentia Superioris requiſita ad confitendum extra Ordinē ſufficit, ſi fuerit generalis,& etiam præſumpta, & licet ſubditus malitiosè noluiſſet, diſcedens à Prælati præſentia, talem licentiam petere, conſtitutus tamen in vera neceſſitate, adhuc legis conceſſione vti poterit. Quinimmò in licentia itinerandi implicitè continetur licentia confitēdi extra Ordinem in caſibus à iure permiſſis: concedere autem hanc licentiam non tantū poſſunt Generales, & Prouinciales, ſed etiā Guardiani. *ibidem*.

12 Extra tamen prædictos caſus neceſſitatis, extra Ordinem confiteri validè non poſſumus, immò neque in ipſo Ordine, licet data opera, proprios Cōfeſſarios relinquere,& his, vel illis confiteri, niſi à Superiore fuerint aſſignati, quamuis confeſſio facta alteri Confeſſario approbato, etiam ſi non aſſignato, non ſit nulla: Sic etiam validè cōfiteri poſſunt iuuenes noſtri profeſſi alijs, quàm Magiſtris, etiam ſine Superiorum licentia, quod ſecus eſt de Nouitijs, quorum confeſſiones validè excipi non poſſunt, niſi à Magiſtris, vel alijs ad ſæcularium confeſſiones approbatis. Cæteri verò etiam iuuenes profeſſi, licet ſpiritualius viuant, ſi Confeſſarios nō mutent; tamen vbi periculum eſt ſalutis,

Digitized by Google

conſulendum eſt libertati,nec vllo modo eſt peccatum mortale,immò nec veniale, ſi ſubſit ratio non petendi hanc licentiã; ratio autem eſſe poteſt, vel quia non ſit doctus,vel quia ſit ſcrupuloſus, vel nimis auſterus,vel quia intercedat antipatia,aut poſt aſſignationem aliqua differentia, aut concertatio inter Confeſſarium & pœnitentem acciderit; non autem ſufficit leuitas animi ad excuſandum à veniali, non rubor,& humani, friuolique reſpectus, & eo minus facilitas extorquendi confeſſionem,quæ recidiuæ ſolet,vt plurimum fomenta præbere. *ibidem quæſt.* 10.

13 Deligere Confeſſarium,&c. independenter ab alijs poſſunt Epiſcopi, & alij Superiores, necnon minores Prælati exempti præter ſui Superioris licentiam; Inter Prælatos autem exemptos numerãtur Generales, Prouinciales, Commiſſurii, Viſitatores, Superiores locales, Commiſſarii,& Procuratores Curiæ Romanæ, & non ſolum in Conuentu,vel iuriſdictione,verùm etiam extra,ſicut etiam poſsũt, & ſubditorum confeſſiones audire etiam extra,quia priuilegium eſt perſonale,non locale; Nec requiritur,quod talis Confeſſarius electus ſit ex approbatis,approbatur enim per ipſam electionem: Vicarii autem Conuentus, dummodò abſolute

Con-

Conuentum regant in abſentia, vel morte Guardianorum habent etiam hanc facultatem eligendi ſibi Confeſſarium, immò Portella *verò Confeſſ. Regular. art.* 22. ait, Guardianos poſſe abſolui à Confeſſario à ſe electo, etiã à reſeruatis. Auctor tamen hoc Portellæ dictum reprobat, eò magis, quia concedens licentiam eligendi Confeſſarium, & nihil aliud addendo, non cenſetur concedere facultatem, qua poſſit à reſeruatis abſolui. *ibidem Conſt. cap. 7. ſtatut. 1. quæſt. 7.*

14 Approbari autem debet Confeſſarius, non ſolum quoad ſæculares, ſed etiam quoad Regulares à propriis Superioribus. Modus verò approbandi Confeſſarios Regulares eſt, *vt eligantur in Capitulo generali, vel prouinciali aliquot graues, & periti ex fratribus cuiuslibet Prouinciæ ſaltem tres, qui admittendos ad prædicationem verbi Dei, vel ad audiendas cõfeſſiones, etiam ipſorum fratrum, ac Lectores publicos, diligenter ſimul examinent priuſquam probentur, & ad huiuſmodi miniſteria admittantur.* Decreuit Clemens VIII. *ibidem quæſt. 8.*

15 Non poſſunt autem noſtri Superiores ad cõfeſſiones admittere ſine examinatoribus Capitularibus, exceptis Generalibus, qui licet teneantur Confeſſa-

Digitized by Google

rios à ſe admittendos examinare, vel examinari facere, non tamen tenentur adhibere examinatores Prouinciæ: Nec obeſt, quod eligi debeant in Capitulis Generalibus, vel Prouincialibus, quaſi vtroſque comprehendat; nam ibi ſermo non eſt de noſtris Capitulis generalibus, in quibus nunquam nec electi ſunt, nec eliguntur examinatores, ſed de illis Religionibus, quæ ſola generalia Capitula celebrant, in quibus per triennium ſuperiores, & officiales ſuos inſtituunt, vt ſunt Vallis Vmbroſæ, Sanctorum Barnabæ, & Ambroſii, Ciſtercienſes. & alii &c. Item examen hoc debet fieri per modum congregationis, non ſigillatim, explorato ſeparatorum examinatorum ſuffragio. Itaque peccabitur grauiter, ſi aliter fiat, etiam ſi ſit valida approbatio. Hinc eſt, quod Prouincialis, ſiue ſuperior, ſi fratrem ad confeſſiones excipiendas admittat ſine examinatoribus, puniri debet; attamen approbatio erit valida. Notoriè autem litteratus nō indiget examinari, vtpotè claſſicus Theologus, vel inſignis Concionator, aut Magiſter. Obligatio ſiquidem approbandi dignum eſt ſub culpa mortali. *ibid. q.* 8.

16 Immò in ſtatut. generalibus *cap.* 8 *ſtatut.* 52. imponitur Prouinciali, *vt in omnibus viſitationibus Confeſſarios ſæcula-*

rium

rium, per ſe, vel per alios examinet, vt diligentius ſtudio vacent; qua ratione Epiſcopi poſſunt iterum examinare Parochos à ſuo prædeceſſore approbatos, ſi ignorantiæ ſuſpicio incidat; licet enim ſemel approbatus examinari amplius non debeat, id intelligitur de ijs, qui abſolutè approbantur, at Confeſſores Ordinis approbantur cum hac conditione, vt quotannis à Prouincialibus in viſitatione examinentur; præterquam quod contradicẽte Prælato Regulares noſtri, confeſſiones audire non poſſunt: non tenentur autem Prouinciales tales examinare, ſi pro certo ſciãt, eos eſſe habiles, & ſtudioſos; quando verò conſtaret oppoſitum, tenerentur, ne tantum munus obeant inhabiles, etiam ſi Epiſcopi conſentiant: quia Religioſus magis ſpectat ad Prouincialem, quam ad Epiſcopum. *Conſt. cap. 8. ſtat. 52.*

17 Confeſſarii approbati à Prouinciali ſine reſtrictione ad locum, & perſonas, poſſunt audire confeſſiones etiã extra Conuentũ, per totam Prouinciam, & Hoſpitium, & etiam extra Prouinciam per totam Religionem, ſi fuerint approbati à Generali. Et hoc ſeruandum eſt in omnibus illis, qui in Capitulo, aut Congregatione prouinciali (vt moris eſt) approbantur, & declarantur Confeſſarii: ſi verò ſu-

perior declarauit, vel in tabula capitulari, vel in viſitatione, in tali Conuentu, hos tantum Confeſſarios, & non omnes aliàs approbatos, tunc illi nec Conuentualium, nec exterorum confeſſiones auſcultare poterunt. Verum enimuerò ſi tales approbati fuerint à Capitulo, ſuper quo Prouincialis non poteſt, licet per obedientiam poſſit prohibere, ne confeſſiones audiant, tamen eſſent validæ accedente pœnitentis ignorantia. Si verò pœnitens ſciret impedimentum, faceret confeſſionem nullam, non ex defectu iuriſdictionis, ſed quia peccare facit mortaliter Confeſſarium, & licet ille paratus eſſet ad peccandum, pœnitens ad illum tamquam ad fontem ſiccũ non debet accedere. *Conſtit. cap. 7. ſtat. 1. quæſt. 9.*

18 Poſita diſtinctione prouinciarum inter Reformatos, & Obſeruantes, valent confeſſiones vtrinque factæ, quia formant vnum corpus Religionis ſub vno capite, & ſe habent vt diuerſæ prouinciæ eiuſdẽ Religionis, dummodo tamen Confeſſarii à Generali approbati ſint, aliàs inualida eſſet confeſſio, ſi hoſpes non ſit, & itinerantium priuilegio non gaudeat; excipio caſum fortuitum cuiuſmodi eſſet, ſi quis ex familia Sancti Franciſci de Vrbe, vel Sancti Petri in Monte Aureo ob negotia

ad

ad Aracęlitanum Conuentum accederet, & ibi celebrare vellet, vel quid ſimile, tunc validè, & licitè confiteri quis poſſet, prout in praxi fieri compertum eſt; immò *Candidus 2. par. diſquiſ. 24. artic. 57. dub. 3.* docet, poſſe ex priuilegio hoſpites etiam alterius prouinciæ confiteri, & abſolui à reſeruatis. *ibid. quæſt.* 10.

19 Confeſſiones Fratrum, præſertim Iuuenum in cellis, per noſtra ſtatuta audiri non permittuntur, ſub pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, tam confitenti, quam Confeſſario, non ſunt tamen nullæ confeſſiones, contra has Conſtitutiones auditæ. *ibid. quæſt.* 11.

20 Confeſſarii Monialium, quatenus ſpectat ad noſtram Religionem, tam ordinarii, quam extraordinarii communi Patrum conſilio, & conſenſu, in prouincialibus Capitulis ſemper inſtituuntur, qui ſint ætatis annorum 50. vel ſaltē 40. & in Religione 25. omninò excedant, vitæ innocentia, & moribus caſtiſſimis probati. Ex Conſtitutione autem Gregor. XV. *Inſcrutabili; Confeſſores Monialium, ſiue ordinarij, ſiue extraordinarij quomodocumque exempti, nullatenus deputari valent, niſi prius ab Epiſcopo diœceſano idonei iudicentur, & approbationem obtineant,* ad quorum verborum intelligentiam emana-

runt ſequentes declarationes à ſacra Cō-gregatione Concilii Tridentini, quod non ſolum Confeſſarii, verum etiam ipſimet Generales, ſi vellēt Moniliū confeſſiones audire, debent examinari, & approbari ab Epiſcopo, aliter confeſſiones auditæ à ſuperioribus eſſent nullæ. Nec approbati pro ſæcularibus ab Epiſcopo, cenſentur etiam pro Monialibus. Item approbatus pro vno Monaſterio, non poteſt audire confeſſiones alterius ſine noua approbatione Epiſcopi, tandem approbatus pro vna vice ad Monialium confeſſiones audiendas, non poteſt pluries ipſarum confeſſiones audire, niſi denuò ab Epiſcopo approbetur. Quæ quidē reſtrictiones non comprehendunt Confeſſarios ſæculares, excepto quod non poſſunt audire confeſſiones ſine approbatione Epiſcopi, quia declarationes prædictæ emanatæ fuerunt pro Regularibus. Vnde Confeſſarius ſæcularis ſemel approbatus, vel pro vna vice, vel pro vno Monaſterio, ſi aliàs de iure habet facultatem audiendi confeſſiones, non indiget alia approbatione. Declarationes autem prædictæ inducunt illam obligationem, quam cæteræ declarationes Concilii: Vnum tamen eſt notandū, quod *in Tom. 4. Bullarij Cherub.* Conſtit. prædictam Gregorii ſolemniter publica-

tam

tam fuiſſe apparet, non autem has declarationes, quæ ibidem apponuntur. Confeſſarii autem Monaſteriorum exemptorum in loco nullius diœceſis non indigent approbatione Abbatis, vel alterius ſuperioris ſecundum prædictam Gregorianã *Conſtit. cap. 11. ſtatut. 7. concluſ. 13. quæſt. 3. pag. 85 0.*

21 *Nullus Fratrum noſtri, aut alteris Ordinis Monialium confeſſiones audire poterit, ſine Generalis, aut Prouincialis ſcripta facultate. Superiores verò pro audiendis alterius Ordinis Monialibus facultatem non concedant, niſi vrgenti de cauſa, Patrũ iudicio probata.* Ita *Congreg. Regul. 3. Septembr. 1638.* vt refertur *in Regeſto Ordinis in Conuentu Aracœlitano, libro primo num. 69.* decreuít, *nullum Regularem ſine licentia Superioris, Monialium, & ſpeciali approbatione Epiſcopi, poſſe accedere ad Monaſteria earundem ad audiendas Monialium confeſſiones.* Confeſſarii enim Regulares quicumque approbati pro aliis, non cenſentur pro Monialibus; quod autem in noſtro Statuto dicitur de ſcripta facultate, interpretandum eſt ſecundum regulas alibi dictas; & de iudicio Patrum attendenda eſt cõſuetudo, quæ declarauit aliquando non poſſe cõmodè tale iudiciũ expeti, vt v. g. ſi multi Confeſſores in ali-

quo

quo reperirentur Conuentu, & Epiſcopus aliquem peteret pro confeſſionibus extraordinariè excipiendis ſuarum Monialium, ſufficeret conſenſus Guardiani, cui Prouincialis in genere talem licentiã côceſſiſſet, formaliter tamen loquitur ſtatutum de Confeſſariis ordinariis tam noſtrarum Monialium, quam exterarũ. *ibid. quæſt. 9. pag.* 855.

22 Hiſce Monialium Confeſſariis nõ non licet Moniales alloqui extra cõfeſſionem, niſi in caſibus ad confeſſionẽ ſpectantibus, vt pro ſcrupulis dubiis, & difficultatibus conſcientiæ; & eò minus eorũ ſociis, niſi in caſibus ſpectantibus ad eorũ officium. *ibid quæſt.* 4.

23 *In quolibet prouinciali Capitulo Ordinis noſtri, vel Congregatione, Confeſſarij Monialium vel perſonaliter, vel per litteras renunciare tenentur, quam renunciationem Patribus liberum ſit admittere, vel eos per triennium, & non vltra in eodem officio, & loco continuare, prout magis expedire videbitur.* Ita Statutum, & per quoddam Decretũ Sacræ Congregationis ſingulis quibuſque trienniis mutari debent; poteſt tamen biennium illud extendi cũ licentia Generalis, ex rationabili cauſa ad hoc triennium. *Ibid. quæſt.* 5.

24 Ipſorum ſocii debent eſſe ætate

gra-

graues, moribus probati, & quantũ fieri poteſt pares ipſis omninò aſſignentur à ſuperioribus, ſine quibus ſociis per noſtras Conſtitutiones Confeſſarii in caſibus permiſſis clauſuram intrare non poſſunt. Quidquid dicant alii. *Ibidem quæſt.6.*

25 Subeſſe debent hi Monialiũ Confeſſarii per noſtras Conſtitutiones Guardiano eius Conuentus, cui adſcripti ſunt, præter ea, quæ ad eorum ſpectant officiũ, in cæteris omnibus, neque ipſis ire licet per Ciuitates, & loca ſine ſpeciali licentia Guardiani; quam licentiam exeundi è Conuentu petere debent quoties ad Monialium confeſſiones audiendi cauſa accederent, quam ſi Guardianus negaret, ſine illa egredi poſſunt; niſi eſſet Monaſterium aliquod ſatis à Conuentu longinquum, cuius Confeſſarii per ſe regerent ſocios aliquos, tunc enim non tenerentur obedire Guardiano, cum ipſi eſſent veluti ſuperiores locales. *ibid. quæſt. 7.*

26 Per noſtras Conſtitutiones nullus inſtitui poteſt Confeſſarius Monialiũ, qui ſit actualis Diffinitor alicuius Prouinciæ, nec Secretarius pro tempore Prouincialis, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio eligentibus imponenda, & per decretum Sacræ Congregationis, nullus item ſuperior; & licet de iure Vicarius poſſit, de conue-

nientia, tamen non poteſt: extraordinarius autem Confeſſarius poteſt tum Diffinitor, tum Secretarius, tũ Vicarius eſſe. *ibidem quæſt.* 8.

27 Extraordinarii Monialiũ Confeſſarii per eaſdem noſtras Conſtitutiones bis, aut ter in ſingulis annis concedendi ſunt, iuxta Decretum Concilii Tridentini, quem numerum excedere poſſunt Superiores, quoties legitima extat cauſa, vt celebritas ſolemnis, infirmitas, confeſſio Generalis, &c. & vt omnes Moniales extraordinario confiteantur, conſulitur per idem ſtatutũ, & præcipitur, vt ſi omnes confiteri noluerint, tamen omnes coram eo humiliter ſe præſentent, ad pedes eius genuflexæ pauliſper permaneant, atque ab eo benedictione recepta, diſcedãt; & qui id omiſerit, ſi monita non paruerit, pœnam violatæ obedientiæ incurrat, monito etiam Prouinciali, ſi Præfecta oportere cenſuerit. Qui tẽpore, Extraordinarii Monialium confeſſiones earũ Ordinarii ad Monaſterium non accedant, ſub pœna priuationis officii, vel ſuſpenſionis, Superioris arbitrio. *Conſt. cap.* 11. *ſtat.* 7. *quæſt.* 10.

28 Confeſſarii autem ſiue ordinarii, ſiue extraordinarii noſtrarum Monialiũ habent omnem auctoritatem circa abſolutio-

lutio-

lutionem;vnde poſſunt abſoluere ab iniectione manuum.*cap.de Monial.de ſentent. excomm.* etiam ſi percuſſio ſit notoria, & enormis. Poſſunt etiam à caſibus Bullæ Cœnæ & etiam ab hæreſi,quãdo ſine magna difficultate non poſſet impetrari licẽtia, quod ſi ſine tali difficultate huiuſmodi facultas impetrari poſſet, Confeſſarius abſtinere deberet,ſaltem in caſu hæreſis. *Ibidem Conſt.cap.*11.*ſtat.*7.*concl.*13. *q.*12. vbi multa ſcitu digna inuenies.

29 Victum, & veſtitum tam Confeſſario,quàm ſocio, Monaſterium erogare tenetur.*Ibidem*.

Confeſſarii Monialium quando ingredi poſſunt Monaſterium. Vide *Clauſura.*

Confidentia Beneficialis, Pactionalis. Vide *Simonia*.

CONFIRMATIO.

Confirmationis Sacramentum non eſt neceſſarium ſimpliciter ad ſalutem, ſed ſecundum quid,& ad bene eſſe,tamen qui illud non reciperet quando poſſet (quod eſſet contemnere,ſicut quando eſſet periculum ſubuerſionis fidei) peccaret, excluſis his caſibus, licet per noſtras Conſtitutiones non poſſet quis recipi ad Ordinem noſtrũ,niſi antea ipſum ſuſceperit, tamen ſi recipiatur,tam clericus,quam laicus nõ com-

committitur culpa lætalis, etiam ſi ſcienter id fiat, quinimmò neque determinatio Tridentin. , ne prima Tonſura initientur, qui hoc Sacramentũ non ſuſceperint, obligat ad mortale. *Conſt. cap.* 2. *ſtat.* 2. & *ſtat.* 55. vbi etiam habentur, quod qui hoc Sacramento muniti non ſunt, ad ſuperiores Ordines promoueri non poſſunt, & tamen non eſt neceſſarium ad validitatem ordinationis, ſicut eſt neceſſarium Baptiſmus. Sic etiam qui ſcienter Confirmationem relinqueret, & ordinari ſe faceret, non incurrit irregularitatem, quam nec incurreret qui bis, vel amplius confirmari permitteret.

Confirmare electionem. Vide *Electio*.

CONGREGATIO.

1 *Capitularis ſingulo triennio bis, aut ſemel celebranda eſt per noſtras Conſtitutiones, prout magis pro locorum, & temporũ diuerſitate, ac Prouinciarum bono, iudicio Patrum expediri videbitur*; vnde regulariter non poteſt cogi Prouincia à Generalibus ad celebrandam Congregationẽ, benè tamen poſſunt Patres, reluctante Prouinciali, petere Congregationẽ à Generali, dumodo maior illorũ pars inſtet; Sic etiam cogi debet Miniſter, & Patres

ad

ad aliquam mediam Congregationem celebrandam. Præterea ſi magna pars ſubditorum reclamet ad Generalem pro Congregatione, & conſtet, Diffinitorium non commune, ſed priuatum bonum intendere, poteſt, & debet Generalis præcipere, vt Congregatio celebretur, & Prouincia obedire tenetur. *Conſt. cap. 8. ſtat. 48.*

2 Sine licentia Generalis, congregatio celebrari non poteſt, aliàs eſſet nulla. *ibidem ſtat. 49.*

3 Regulariter non poſſunt Generales, dum præſentes eſſe non poſſunt, Præſidentes pro congregationibus deſtinare, cum talis celebratio ad Prouincialem ex officio ſpectet, niſi tantùm in duobus caſibus. Altero, vbi notoria, & vrgens cauſa offeratur; altero, ſi maior pars Diffinitorii petat (Quę autem ſit cauſa notoria, *Vide Notorium.*) Itaque requiritur publica, & iam probata cauſa, quę negari non poſſit, cuiuſmodi eſſet ſi diffinitorium totum, vel maior illius pars vni tantum functioni eſſet addictum. Vel ſi diffinitorium eſſet inter ſe diuiſum, vnde bono publico, & paci periculum immineret: Vel ſi in diffinitorio iudicandæ eſſent cauſæ Guardianorum, quibus Diffinitores eſſent infenſi: Vel timeatur aliquod malum Prouinciæ ex tali diffinitorio in congrega-

tione

tione cogendo: Vel aliquod graue negotium in Prouincia pertractandũ pro concordia, aut ſatisfactione Prælatorũ, Principum, Communitatum, quod concludi nõ poſſit, niſi in Congregatione, & eſſent hæc omnia, vel illorum aliquod notorium, tũc adeſſet cauſa legitima deſtinandi Præſidentem. Item vrgens cauſa eſt, quæ ſuperiorem ad remedium adhibendum impellit; Iudex autem talium cauſarum debet eſſe ipſe Generalis: Verum ſi Generalis malè informatus de notorietate cauſæ, mitteret Præſidentem, non ſubſiſtente cauſa, ſi de facto agendum eſſet, obediendum eſt Generali; ſi autẽ de iure (vt procedi debet) ſuſpendenda eſt Congregatio, & recurrendum eſt ad Generalem informandum, qui tenetur audire Prouinciam, & probato, quod cauſa non ſubſiſtat, debet Præſidentem reuocare. *ibid. ſtat. 49. q. 1.*

4 Inſtantia Diffinitorii non ſe extẽdit ad alios Patres Prouinciæ, qui non habent votum in Diffinitorio, quod conſtat ex Prouinciali, ex Miniſtris, vel Cõmiſſariis Generalibus emeritis, Cuſtode, & quatuor Diffinitoribus; adde etiam & illis, qui ex aliquo indulto Apoſtolico votum habent. *ibidem.*

5 Quod ſi conſtante Diffinitorio ex æqualibus votis vna pars ſola Præſidentẽ

petat,

petat,non poteſt Generalis illum concedere,niſi illa pars eſſet ſanior altera,ſcilicet ſi conſtaret ex dignioribus Patribus, v.g.ſi ex Prouinciali,vel Generali emerito *ibidem*.

6 Generalis,vel eius Præſes,licet ſuſpendere poſſit congregationes iam citatas,non tamen poſſunt inchoatas,inchoatæ autem cenſentur,cum vniti ſunt Patres in loco capitulari,puta in Refectorio,vel Cubiculo ad ipſum deſtinato. *Ita Concil. Trid.ſeſſ.*1.Sic etiam tunc dicitur inchoatum Capitulum; Immò non eſt neceſſe, vt in vnum Capitulum Congregentur,ſed ſufficit conueniſſe in deſtinato Conuentu, quia cum fuerint in vno Conuentu, Patres iam ſunt congregati ad celebrandam congregationem;vnde nec Generalis,nec Præſes tunc poſſunt impedire functiones ſpectantes ad Congregationem legitimè congregatam;functiones autem iſtæ ſunt, celebrare Miſſam de Spiritu Sancto, Patres ad ſonum tintinabuli in vnum locum vocare,inuocationes Spiritus Sancti premittere,quemlibet in ſuo loco ſedere, officiales proponere,eos eligere, Prouinciæ negotia diſponere &c. Itaque Generalibus auctoritas adimitur, poſtquam ad deſtinatum Conuentum Patres aduenerint aliquid contra congregationem moliri; adeout

adeout ſi ordinent, etiam ſub pœnis, & cenſuris illis obediendum non ſit. *ibidem conſt.cap.8.ſtat:49.quæſt.2.*

7 Generalis, Præſidenti in hoc negotio aliam iuriſdictionem concedere non poteſt, niſi in ordine ad citationem congregationis, & diſpoſitionem negotiorum inibi tractandorum, nec ad ipſum Præſidẽtem ſpectat confirmare electiones, nec quærelas accipere, proceſſus formare, ſententias ferre, per obedientiam præcipere, niſi in caſu, quo Prouincia legitimũ Præſidentem recipere nollet, tunc enim per iuris, & facti remedia, ſuam delegationem teneri poteſt, *ibid.quæſt.3.*

8 Huiuſmodi autem Præſes non ſolũ in procinctu, & actu celebrationis, ſed etiã poſt celebratam congregationem (non quidem 20.dierum prout Viſitatores, & Commiſſarii ad vniuerſitatem cauſarum deſtinati, ſed aliquo breuiori tempore) omnes de Diffinitorio præcedere debet. *ibid.quæſt.3.*

9 Super congregationes autẽ Reformatorum poſſunt etiam deſtinari Præſidentes in ſupradictis caſibus, dumodò à patribus petantur, non autem contra ipſorum voluntatem. *ibidem in fine q.3.*

Conſenſus. Vide *Aſſenſus. Conſilium.*

CON-

CONSERVATOR.

1 Eſt Iudex à Papa delegatus, ſed ab eo, cuius intereſt nominatus, qui habet ex munere tueri patientes à manifeſtis iniuriis, & violentias tollere, ac conſeruare priuilegia, & ipſis Regulares, tum actiuè, tum paſſiuè vti poſſunt. *Conſt. cap.* 12. *ſtat.* 11. *quæſt.* 1. & 2.

2 Manifeſtæ autem iniuriæ, & violentiæ ſunt quæcumque inferuntur perſonis, bonis, & rebus ad Regulares perſonas attinentibus, quæ iudicialem examinationem non requirunt; itaque ante omnia debent huiuſmodi Iudices recipere probationes, quod factum ſit notorium, & sũmariè, ac de plano probare notorietatẽ, & fundare ſuam iuriſdictionem, & declarare ſe Iudices competentes; nam conſtito, quod non ſit notorium, in cauſa ſe ingerere non debent, & ſi procedunt, per annum ab officio Conſeruatoris ſuſpenſionẽ incurrunt, & pars, quæ hoc fieri procurauit, ſententiam excommunicationis; quæ tamen ſuſpẽſio non eſt ab officio clericali, ſeu à diuinis, & beneficio; Et excõmunicatio, licet ſit latæ ſententiæ, & ab ipſa abſolui non poſſit, niſi ei, quem ſic indebitè fatigauit primò ſatisfaciat inte-

graliter de expenſis; non tamen eſt Papæ reſeruata. Quod ſi pars procuret proceſſum Conſeruatoris in cauſa illi non competente, putans ad illum ſpectare, vt fit in caſibus dubiis, ſicut etiam ſi Conſeruator ad fundandum ſuam iuriſdictionem, iudicaret notorietatem probabili perſuaſione; tunc neque Conſeruator, neque pars pœnas prædictas incurrunt. At in his ſententiis eligendi ſunt arbitri. *ibidem quæſt.3.*

3 Non poſſunt Regulares apud Cōſeruatores citare aliquos pro cauſis ciuilibus redditũum, debitorum &c. quæ ræquirunt iudicialem indagationem: Si autē Regulares in prædictis cauſis ſint rei; & poteſt cauſa ciuilis ſummariè expediri; ſi debitum v.g. ſit liquidum, poſſunt Regulares ad ipſos trahi; ſic etiam poteſt ad Conſeruatores recurri, vbi violentia Cōuentus, vel priuilegiis, vel iuribus, vel fratribus, vel Tertiariis nobiſcum conuiuentibus, & famulis noſtris inferatur. *Ibidem quaſt.3.*

4 Conſeruatores autem eſſe poſſunt omnes Epiſcopi, Superiores, eorum Vicarii generales, Archidiaconi, Archipreſbyteri, Primicerii, Præpoſiti, Decani, Canonici Cathedralium, non autem inferiorum Eccleſiarum. Item Priores, Abbates,

Guar-

Guardiani de iure communi, licet nobis vetitum ſit per *Clement·Exiui*, quia omnes iſti ſunt conſtituti in dignitate Eccleſiaſtica; aliqui cum adminiſtratione, & iuriſdictione, in quo præcisè conſiſtit dignitas; alii cum ſola prçeminentia, ac præcedentia ſine adminiſtratione, in quo conſiſtit perſonatus, debent tamen tales deputari in conciliis prouincialibus, vel Diçceſanis· *Ibid·quæſt*.4.

5 Poſſunt Conſeruatores delegare ſuas cauſas aliis eiuſdem diçceſis, dumodo habeant conditiones, ſeu qualitates ſupradictas, & fuerint etiam, vt ſupra electi; & ideo monentur Epiſcopi, vt quamplures perſonas nominent, in quorū decedentium locum, alios ſubrogent cum conſilio Capituli vſque ad futuram Synodum. *Ibidem*.

6 Regulares poſſunt prędictos Conſeruatores ſibi nominare, quando voluerint, & quamdiu non elegerint, corā Ordinariis locorum conueniri debent, in illis ſcilicet caſibus, in quibus cōueniri deberent coram Conſeruatoribus·*Ibid·conſt·cap*.12· *ſtat*.11·*quæſt*·5·

7 Conſeruatores huiuſmodi ſemel legitimè deputatí, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinariis, prout eiſdem Regularibus, & aliis prædi-

ctis libuerit approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſſunt: cauſæ autem poſſunt eſſe, inimicitia ſuborta, impotentia, negligētia, & omnes illæ, ob quas poſſit recuſari Iudex. Continuari autem poſſunt vltra quinquennium, quouſque deputatio ipſorum in Synodis pro Iudicibus Conſeruatoribus, & qualitates requiſitæ in eiſdem perſeuerauerint, quia ſi v.g. renunciet dignitatem, non poterit amplius eligi in Conſeruatorem. *Ibidem quæſt.6.*

8 Huiuſmodi Conſeruatores poſſunt eſſe Iudices ſæculares in caſibus à Iure permiſſis, dumodo tamen tria copulatiuè concurrant, videlicet, vt Regulares, & alii ſupradicti ſint actores, non autem rei, vtque agant contra laicum, non autem contra Eccleſiaſticum, vel aliàs à iuriſdictione ſæculari exemptum. Atque vt cauſa, in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, nō autem Eccleſiaſtica. *Ibid. quæſt.7.*

9 Exercere autem ſuam iuriſdictionē non poſſunt Conſeruatores extra ciuitates, ſeu diœceſes, in quibus fuerint deputati, niſi intra limites vnius dietæ vltra finem diœceſum eorum. *Ibid. quæſt.8.* Dieta autem dicitur illa, quæ ex 20. milliaribus, vel ex ſeptem leucis conſtat. *Conſtit. cap.8. ſtat.36. q.6.*

Con-

10 Conſeruatoris munus ſine cauſa, nemo recuſare poteſt, & peccat mortaliter, & incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam. *Ibidem quæſt. 9.*

11 Ex his cauſis quoad temporalia, nihil emolumenti conſequentur Conſeruatores, niſi poculentum, vel eſculentum aliquod ex mera liberalitate oblatũ, quod paucis diebus conſumi poſſit, vel niſi, cum propter cauſam ſibi commiſſam contigerit extra ſuum domicilium proficiſci, moderatas impenſas à partibus ęqualiter, & vbi fuerint pauperes notabiliter litigantes, nihil prorſus; Prohibentur etiam aſſumere aſſeſſores, niſi opus ſit, quos de competenti ſalario prouidere debet, per partes contribuendo, ſicut etiam de Notariis, & ſi quid pro ſe accipiant, ad reſtitutionem tenentur. Quoad ſpiritualia verò communicant cum fratribus in piis omnibus operibus in vita, & in morte, in qua plenariam indulgentiam lucrantur, & ex quodam priuilegio conceſſo Ordini Minimorum, poſſunt Generales ſingulo quoque triennio concedere ipſis Conſeruatoribus indulgentiam plenariam. Et ſi quinquies recitauerint Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, indulgentias omnes Vrbis intus, & extra moenia. *Ibid. quæſt. 10.*

12 Poſſuntt per iuris, & facti remedia procedere, etiam per cenſuras vſq; ad brachii ſæcularis inuocationem, contra quoſcumq; impedientes, dumodò ſimpliciter, & de plano procedant, ideſt ſecluſis ſolemnitatibus, ſed retentis eſſentialibus iuris; Etiam contra Epiſcopos, ipſos ab officio, & ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendendo, & excommunicando. Tenentur tamen Conſeruatores Epiſcopis ſuarum litterarum fidem facere, vt de auctoritate informatos, poſſint, ſi reſtiterint, tamquam rebelles punire. Immò cum ſint delegati à Papa, ſunt omnibus aliis ſuperiores, vnde poſſunt procedere etiam contra Legatos Apoſtolicos, niſi Legati aliud habeant in commiſſis. *Ibidem quæſt.* 11.

13 Si qua verò inter Iudices Cõſeruatores huiuſmodi, & locorũ Ordinarios controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis orta fuerit, n quaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum. *Ibidem quæſt.* 12.

14 Tenentur ſub mortali Prouinciales, & priuatione officii, infra ſex menſes pro vnoquoque loco Conſeruatores nominare, & eligere. Forma autem litterarum, quibus inſtitui debent tales Conſeruatores apponitur in Statutis Generalibus

bus *cap.* 12. *ſtat.* 11. *Ibid.* Vide *Bull.* Gregorii xv. ad quam reducitur tota auctoritas Conſeruatoris. Quæ Bulla ponitur hic inferius.

Bulla Papæ Gregorij XV. de Conſeruatoribus.

Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter D. Gregorius Diuina prouidentia Papa xv. ex certis rationabilibus cauſis, animum ſuum mouen. & de voto Venerabilium Fratrum ſuorum S. R. E. Cardinaliũ Concilij Tridentini Interpretum, partim, fel. rec. Clementis Papæ VIII. Prædeceſſoris ſui veſtigijs inherendo. Primo reuocauit, ac nullas, & inualidas decreuit omnes, & quaſcumque Iudicum Conſeruatorum electiones, nominationes, ſeu deputationes, tam in vim litterarum conſeruatoriarum, iuxta formã in quinterno Cancellariæ deſcriptam, quam in vim quorumcumq; priuilegiorum, perpetuò, vel ad tempus, nondum elapſum, Apoſtolica auctoritate conceſſorum, ſeu aliàs quocumq. iure, vel titulo hactenus factas pro quibuſcumq. Conuentibus, Capitulis Militijs etiam Sancti Ioannis Hieroſolymitani Congregationibus, Collegijs, Ordinibus, Monaſterijs, Hoſpitalibus, aut alijs quibuſuis pijs, tam ſæcularibus, quam cuiuſuis Ordinis,

etiam Mendicantium, ſeu Inſtituti, vel Societatis Regularibus, locis quantumuis ſexemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, eu illorum perſonis cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant. Secundo. In futurum verò Sanctitas ſua hac generali, ac perpetuò valitura Conſtitutione, ſtatuit, & decreuit, vt Iudices Conſeruatores huiuſmodi, ſiue principales, ſiue ſubrogati, eligi, nominari, aut deputari non poſſint, niſi non ſolum habeant qualitates requiſitas, & deſcriptas in Conſtitutione ſimilis rec. Bonifacij PP. vIII etiam Prædeceſſoris ſui, quæ incipit, Statutum, *itaut vel dignitate Eccleſiaſtica præditi, vel perſonatum obtinentes, vel Eccleſiarum Cathedralium Canonici exiſtant, ſed etiam in Concilijs Prouincialibus, aut Diœceſanis, iuxta Decretum Concilij prædicti, Iudices electi, ſeu deſignati ſint. Tertiò. Quodque deinceps litteræ conſeruatoriæ per Sedem Apoſtolicam concedendæ ſupraſcriptis tantùm dirigantur, & ſi quæ litteræ aliter expedientur, illæ, ac deputationes huiuſmodi, omniaque exinde ſequenda, nullius ſint roboris, vel momenti. Quarto. Et nihilominus qui ſecus, quam iuxta formam ſuperius præſcriptam, Conſeruatores huiuſmodi cum effectu eligere, nominare, ſeu deputare, aut electis, nominatis, ſeu deputatis, vti auſi fuerint, Regulares quidem voce*

actiua,

actiua, & paſſiua ſint ipſo iure priuati, adeò vt habilitationem à nemine, prꝗterquam à Romano Pontifice conſequi valeant: Reliqui verò alijs pœnis arbitrio Sanctitati ſuæ coerceantur, & prædictorum omnium Conuentus, Monaſteria, ac loca huiuſmodi, eorumque perſonæ, ac bona careant Conſeruatore ad annum, itaut illorum cauſæ interea coram locorum Ordinarijs dumtaxat cognoſci, ac diffiniri debeant. Quinto. Cæterum, vt latius pateat Conſeruatorum huiuſmodi deligendorum facultas, Sanctitas ſua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus, aut Diœceſanis quamplures perſonas, ex habentibus qualitates in prædicta Conſtitutione eiuſdem Bonifacij prædeceſſoris contentas, & alioquin ad id aptas deſignari procurent: & ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit, ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli, alium in eius locum vſque ad futurum Prouincialem, aut Diœceſanam Synodum. Sexto. Inſuper Sanctitas ſua, inhærendo hac in parte Decreto ſimilis rec. Gregor. Papæ XIII. etiam prædeceſſoris ſui, ſtatuit, & ordinauit, vt Regulares, ac perſonæ huiuſmodi in Italia infra duos, extra Italiam verò infra ſex menſes à die publicationis in Vrbe præſentis Conſtitutionis inchoandos, debeant ſibi eligere, ſeu aſ-

Digitized by Google

ſumere Conſeruatores iuxta formam ſuperius propoſitam. Septimo. Eiuſque electionis, ſeu aſſumptionis documentum infra tempus huiuſmodi pænes acta Curiæ Ordinariorum, exhibere, & dimittere teneantur, alioquin eo termino elapſo, quamdiu Conſeruatores ſecundum formã præſentis Conſtitationis non elegerint, coram eiſdem Ordinarijs conueniantur. Octauo. Quodque Conſeruatores huiuſmodi ſemel legitimè deputati, niſi ex legitima cauſa à Sede Apoſtolica, aut locorum Ordinarijs, prout ijſdem Regularibus, & alijs ſupradictis libuerit, approbanda, durante quinquennio à die deputationis, amoueri, aut mutari nullatenus poſſint, aut valeant. Nono. Ad hæc ſtatuit Sanctitas ſua, vt coram ipſis Conſeruatoribus Regulares, ac perſouæ ſupraſcriptæ conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint, ita vt memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, & alij actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in ijs tantum, in quibus rei extiterint, neque extra Ciuitates, ſeu Diœceſes, in quibus fuerint deputati, contra quoſcumque procedere præſumant. Decimo. Si qua vero inter Iudices Conſeruatores huiuſmodi, & locorum Ordinarios controuerſia ſuper competentia iuriſdictionis orta fuerit, nequaquam

quam in cauſa procedatur, donec per arbitros in forma iuris electos ſuper iuriſdictionis competentia fuerit iudicatum. Vndecimum. Quod ſi qui Conſeruatores, ſiue in hac parte, ſiue alias, quomodolibet ſuos limites exceſſerint, per annum ab officio Conſeruatoris huiuſmodi ſuſpenſi ſint, & pars, quæ hoc fieri procurauerit, ſententiam excommunicationis incurrat, iuxta formam alterius conſtitutionis eiuſdem Bonifacii, quæ incipit Hac Conſtitutione, *quam ſanctitas ſua in omnibus, quæ præſenti conſtitutioni non aduerſantur, innouauit, & innouat. Duodecimum Per hoc tamen non intendit Sanctitas ſua prohibere, quominus Regulares, & alii ſupradicti in caſibus à iure permiſſis petant Iudicem non ſuſpectum à Principibus, ſeu Magiſtratibus Sæcularibus, dum tamen hæc tria copulatiue concurrant, videlicet, vt Regulares, & alii prædicti ſint actores, non autem rei, vtq; agant contra laicum, non autem contra Eccleſiaſticum, vel aliàs à iuriſdictione ſæculari exemptum; atq; vt cauſa, in qua Iudex deputatur, fuerit prophana, non autem Eccleſiaſtica, et in ea iuxta Sacrorum Canonum diſpoſitionem laicus, vt præfertur, eligendus, Iudex competens exiſtat. Decimumtertium. Quæ omnia, & ſingula in præſenti conſtitutione conten-*

ta Sanctitas Sua voluit Inuiolabiliter obſeruari: decernentes ſic in iis cæteriſque omnibus præmiſſis per quoſcumque &c. etiam Sacri Palatii Apoſtolici Auditores nec non S. R. E. Cardinales ſublata &c. iudicari &c. nec non irritum, & inane &c. Decimumquartum. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac litteris Conſeruatoriis, quas omnes ad formam præſentis cōſtitutionis reduxit in fauorèm quorumcumque Ordinum, tàm Mendicantium, quàm non Mendicantium; Militiarum, etiam Sancti Ioannis Hieroſolimitani, Congregationum, Societatum, aut cuiuſuis alterius Inſtituti, etiam neceſſariò exprimendi; Collegiorum, Capitulorum, Eccleſiarum, Monaſteriorum, ac piorum qnorumcumque, tàm Sæcularium, quam Regularium locorum, nec non illorum, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, priuilegiis quoq; etiam ex cauſa, & titulo oneroſo, indultis, & litteris Apoſtolicis, etiam Marimagno, ſeù Balla aurea, aut aliàs nuncupatis, ſub quibuſcumq; tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſq; efficacioribus; & inſolitis clauſulis, nec non irritantibus, etiam motu proprio, & ex certa

ſcien-

ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine; aut alias quomodolibet, etiam per viã communicationis, ſeu extenſionis conceſſis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiam ſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorumq; tenoribus, & formis ſpecialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, aut aliqua alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nihil pænitus omiſſo, & forma in illis tradita obſeruata, inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habens, quibus quo ad ea, quę præſentibus aduerſantur, illis alias in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſſe derogauit, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Decimumquintum. Cæterum vt præſens conſtitutio facilius omnibus innoteſcat, Sanctitas Sua voluit, & mandauit, vt non ſolum in Cancellaria Apoſtolica, ſed etiam ad valuas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, & in Acie Campi Floræ publicetur, illiuſq; exempla in iiſdẽ locis affixa dimittantur, ac in quinterno Cancellariæ inter conſtitutiones perpetuas deſcribãtur, & adnotentur &c. Lecta, & publicata fuit die 20. Septembris 1621. Pontificatus ſuĩ anno primo.

DVBIVM EXORTVM FVIT,
Super iſta Conſtitutione, & eius declaratio facta vt infra. Videlicet.

In Conſtitutione de Conſeruatoribus, edita a San. mem. Gregogio XV. ex ſententia Sac. Congr. Concilij inter cætera ſtatutum eſt, vt Coram Conſeruatoribus Regulares conueniri quidem, aut trahi debeant, ſed alios conuenire, aut trahere non poſſint; ita, vt memorati Conſeruatores in cauſis, in quibus Regulares, & alii actores fuerint, nullam prorſus iuriſdictionem habeant, ſed in iis tantum, in quibus rei extiterint. Dubitatur nunc. An per hæc verba ſublata ſit facultas, quam habent Conſeruatores defendendi Regulares, & alios a manifeſtis iniuriis, & violentiis, quæ illis de facto inferuntur, dum a ſuis poſſeſſionibus deiiciuntur, & propriis bonis vti, ac frui impediuntur.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, cenſuit, eiuſmodi verbis minimè ſublatam fuiſse facultatem, quam habent Conſeruatores defendendi Regulares à manifeſtis iniuriis, ac violentijs; dumodo obſeruent formam præſcriptam in conſtitutionibus

Inno-

Digitized by Google

Innocentij IV. & Bonifacij VIII. relatis *in cap.* 1. *&* *fin. de offic. deleg. in 6.*

C. Card. de Torres.

Proſper Fagnanus Sac. Cong. Secr.

CONSILIVM.

1 Prælatis neceſſarium, excitat non cogit, poſt factum nihil valet. *Conſt. c.* 1. *ſtat.* 4. 9. 17.

2 In grauibus cauſis ſumitur pro conſenſu, ſicuti etiam vbi præcipitur Cōſilium capiendum à Collegis intelligi debet pro conſenſu. Et factum ſine conſilio vbi ex lege requiritur, eſt nullum. *Coſt. c.* 8. *ſtat.* 39.

3 Conſilia Euangelica non obligant Regulares, niſi aliàs ex Regula obligentur ad illa. *Pænal. c.* 13. *quæſt.* 5. *verſiculo Quod fortius.*

4 Recurrere ad Seculares pro conſilio, & auxilio petendo, an ſit nobis prohibitum: *Vide* Recurrere. *n.* 2.

5 Conſulentes delictum eadem pœna corripiendi ſunt, qua delinquentes, dumodo ſint cauſa efficax delicti, ita vt

alias

alias non committeretur, licet reuocet conſilium (quod non eſt de mandato, nam ſi mandans reuocet mandatum, non incurrit pęnas) niſi conſilium à ſola conſulentis auctoritate penderet, quod reuocatum cẽſeri debet conſilio cum propriæ culpæ, vel erroris profeſſione. Verum ſi delinquens ante tale conſilium fuiſſet determinatus, vel non ità determinatus ad committendum delictum, & propter conſilium, & exhortationem maiori reſolutione, & pondere motus fuiſſet, vel completè, motus, tunc puniendus eſſet ſecundum menſuram additarum virium, & cauſatum exceſſum. Quod ſi conſiliũ nihil addidiſſet, quippe delinquens confirmatus erat ad delinquendum, Conſulens non tenetur ad pœnam. *Pænal. c. 2. q. 7. reſp. 3.*

6 Conſulens alicui reſpondere Prælato in Culpa acrius punitur, quam qui reſpondet, dumodo ſecutus ſit effectus *Pœnal. cap. 13. q. 11.*

Conſulere in electionibus quando licitum *Vide Symonia. à n. 10.*

CONSPIRATIO CONSPIRATOR.

1 Contra Conſpiratores adeſt ſequẽs ſtatutum in Ordine noſtro *cap. 7. §. 5. n. 54*

Qui

Qui per malitioſam concordiam, ſeu conſpirationem; aduerſus alium, maximè Superiorem inſurrexerit, omnibus Ordinis officiis priuetur, quouſque per condignam ſatisfactionem à Generali, vel Prouinciali releuetur. Pænal. cap. 16.

2 *Conſpiratio autem non eſt dicenda, quando ſubditi aliquid intimare, aut ſignificare Superioribus voluerint.* Conſpiratio enim duplex eſt, bona, & mala. Mala eſt fraudolenta confæderatio, facta in præiudicium alterius Perſonæ, vel dignitatis; vnde vt plurimum doloſa cenſetur. dicitur autem conſpiratio, quaſi ſimul ſpiratio, & tendunt contra aliquem, cui ſi addatur iuramentum inter Conſpirantes, dicitur *Coniuratio*. Quod ſi abſit malitia, & fraudolentia ſtatuto prædicto locus non erit; Vnde ſi aliqui, putantes, ſe bene agere, & ex zelo moueri, conſpirauerint in aliquem, non veniunt iuxta hoc ſtatutum puniendi, cum ad punitionem debeat conſtare de malitia, dolo, aut fraudolentia, quæ quoties non probaretur, eſſemus in conſpiratione bona debent enim verificari omnes qualitates ſtatuti, eo vel maximè, cum illa qualitas augeret pœnam, immò malitia in ſtatuto non ſolum auget pœnam, ſed illa ſola pœnam inducit, quia niſi ſit malitio-

ſa

ſa concordia , non erit conſpiratio punibilis . *Ibidem q.1.*

3 Si agitaret aliquis per malitiam, multos fratres bonæ mentis, eoſque ad conſpirationem moueret contra Prælatũ, puniendus eſſet ille, qui machinam agitaret, non autem ignorantes, dumodo qui bono zelo moueantur, aliquod verum Prælato denuncient, nam ſi deportarent falſum, quod tamen Conſpirator primus ſuggeſſiſſet focijs, vt verum, & iſti crediſſent, nec vlterius veritatem indagarec urauiſſent, puniendi eſſent etiam iſti, vt Conſpiratores, quia ignorantia craſſa, & ſupina in ijs, quæ ſcire tenemur, æquiparatur dolo, & ſcientiæ. Deportans autem ſuum Superiorem ad Prælatum, tenetur ſcire, quid faciat, niſi quis tam rudis eſſet, vt tanquam fera irrationalis excuſari deberet, & etiam puniendus eſſet pena arbitraria, ne aſſueſcat tam iniquè, & beſtialiter in ſuos Superiores inſurgere, iuxta quem ſenſum interpretanda ſunt extrema verba ſtatuti *Conſpiratio non eſt dicenda, quando ſubditi aliquod ſignificare Superioribus voluerint*, nimirum, quæ vera ſint, & Conuentui, aut Religioni præiudicialia, nam ſi falſa eſsét, daretur locus ſtatuto punienti Conſpiratores, & Calumniatores. *Pœnal.cap.16. quæſt.1.*

Sta-

4 Statutum prædictum in Conſpiratores latum non ſolum habet locum in illis, quæ contra Superiorem inſurgunt, ſed etiam in quemlibet alium fratrem, immo Nouitium, & Tertiarium, & licet non comprehendantur ibi Conſpiratores in Sæcularem, tamen grauiori pœna eſſet puniendus, quia culpæ addit ſcandalum. Omnis enim Conſpiratio præcipuè contra Clericos, & quoslibet Religioſos, damnabilis eſt; & ideo de iure canonico Clerici, & Monachi Conſpirantes deponi debent, & adeo grauis eſt hæc culpa, vt Conſpiratores audiendi non ſint, vt potè infames, nec ad ordines licentiari poſſunt, & eis conſentientes excommunicari debent; ideo aggrauanda eſt pœna pro qualitate perſonæ, contra quam itur, & pro qualitate conſpirationis: Hinc coniurantes contra Epiſcopum deponendi ſunt, & brachio ſæculari tradendi, ſi Clerici ſint, & *Gloſa in c. Venerabilis de teſtibus cogendis quod mitigat Panormit. ibi n.*4. Si fuerint incorrigibiles; ſi verò laici excommunicandi ſunt, & de iure ciuili. Si quis tumultum contra aliquem fecerit, aut ſeditioſas voces emiſerit capite plectitur. *Addo Canonem vndecimum Bullæ Cænæ,* in quo excommunicantur hoſtiliter inſequen-

quentes Cardinales, Prælatos, & alios; prout ibi, cum nulla hoſtiliter perſecutio fieri poſſit in haſce Perſonas Eccleſiaſticas. *Ibidem quæſt. 2.*

5 Licet in foro exteriori conſpiratio mala non ſit, nec punibilis, cum quis defectus Prȩlati Socijs proponit, & apud illos exagerat, eoſque ad conſpirationem adornat, ille tamen, vel illi mouentur ex odio, & vindicta, non bono zelo; cum Eccleſia non iudicet de internis: Attamen ſi tale odium probari poſſet ſine dubio, vt conſpirator puniri deberet, eò vel maximè, quia ſtatutum abſolutè prohibet conſpirationes, nec de veris, aut falſis diſtinguit, dumodò malitia in concordia reperiatur; quæ quidem malitia poteſt eſſe etiam ſuper rebus veris. Poſſet tamen malus iſte animus, ac liuor probari, ſi Coniurator dixiſſet. *Nunciemus hæc Prælato, quia illum officio deſtituemus De hoc noſtro inimico vindicabimur nunc certè vltionis tempus aduenit*, & ſimilia. *Pænal. ibidem cap. 16. quæſt. 2. verſ. Primus eſt.*

6 Item ſi quis ſcriptam quærelam ad hunc, vel illum Religioſum deferret; eiſque perſuaderet ſe ſubſcribere, veris falſa admiſcens, rem ſupra merita apud illos exagerans eo tantum fine, vt Supe-

rior localis malè audiat, & corripiatur; vt conſpirator puniri debet, *Ibidem ar.* 2.

7 Sicut etiam ſi quis volens Superiorem ſubditis odibilem reddere, illius mores, verba &c. apud conſocios deportat vim, & energiam illorum exagerando, & in malam partem interpretando, ita vt ex vi talis officij ſubditi à Superiore ſe ſubtrahant, vel duri, & intractabiles euadant, qui eſt germanus ſtatuti ſenſus. *In Snperiorem inſurrexerint. Ibidem art.* 3.

8 Item ſi exiſtens aliquis Theologus, Concionator, Confeſſarius, vel operarius, ab aliquo quæratur, è tali Conuentu expelli, atq; adeo contra illum conueniant ſuſcitantes machinationem iniquam, & inuentiones fraudolentas, v: g: quod nõ ſuo muneri aſſiſtet, quod cum Sæcularibus multum conueniat, quod munuſcula captet, quod inſanas amicitias affectet, &c. *ibidem art.* 4.

9 Cum conſpiratio ſit contra iuſtitiam, quia ius alterius violatur, vel per falſitatis expreſſionem, vel per iuris Ordinis peruerſionem; ideo per iuſtitiam emendari debet. Condigna autem erit ſatisfactio, ſi fuerit iniuriæ commenſurata, vel in exhibitione exterioris officij erga perſonam offenſam, vel in remiſſio-

miſſione partis. Remiſſio enim offenſæ liberat ab vlteriori exhibitione ſatisfa-ctionis: Verùm tamen eſt, quod hæc re-miſſio fieri debet in vtroq; foro, ſcilicet interiori deponendo rancorem,& exterio ri remittendo debitum; iſta enim non ſe mutuo inferunt, quia cum perſecutio i-niuriæ ad punitionem, ſi ex odio non fiat, ſed ex zelo publicæ vtilitatis, ſit a-ctus iuſtitiæ; poteſt quis amare fratrem ſuum, & de illo vindictam expetere. Si tamen offenſus completè dimittat offen-ſam, cenſetur etiam dimiſiſſe damna, & iniuriarum actionem. Quia tamen Re-ligioſi non vſque adeo tales remiſſiones affectant, vt per ſęcularium praxim in-cedere teneantur, eò vel maximè, cum tota ferè ratio punitiuę iuſtitiæ apud Prælatos reſideat, in quorum manibus ſubditi ſuas voluntates depoſuerunt, vn-de ipſis curæ eſt iuſtitiæ violationē emē-dare, etiam non petentibus offenſis, qui-bus non eſt ablatum quidem ius recla-mandi, & ſuum ius apud Iudices promo-uendi, ſed ex ſeueriori profeſſione remit-tunt ſuperioribus ſuarum iniuriarum vl-tionem, qui poſſunt pœnas remittere, e-tiam non remiſſis offenſis, vt Princeps. Igitur (etiam tacente Fratre, in quem conſpiratum eſt) ſpectat ad Prælatum iu-

dica-

dicare de condigna ſatisfactione; Ideo non videtur condigna ſatisfactio, ſi Conpirator priuetur officijs Ordinis, & ſtatim per ſententiam releuetur, quia eſſet illuſio iuſtitiæ, & poteſtatis abuſus, & niſi adiuuetur tempore, non poteſt à Prælato illo tolli, & ſicut Princeps peccat mortaliter faciendo gratiam ſine remiſſione partis, quando remiſſio partis tendit in graue damnum Reipublicæ, ita Prælatus Religionis permittens, vt Conſpiratores, & peruerſores pacis impuniti remaneant, & quod peius eſt, auctore Prętore: Quamobrem condigna ſatisfactio non ſolum conſiſtit reſpectu partis offéſæ, ſed etiam reſpectu pœnæ, & durationis illius, ita vt condignè ſatisfeciſſe cenſeatur qui per multum temporis arbitrio ſuperiorum manſerit ſub priuatione. *Ibidem quæſt. 3. reſp. 1. & 2.*

10 Conſpiratio in Prouincialem, ſicut iudicari debet à Generali, ità puniri; & aggratiari ab illo: facta autem contra Generalem, ab ipſo ſolo, ſeu à delegatis ab ipſo; ſed facta contra Superiorem localem inſignem, ſeu de menſa Generalis, ſupra quem Generalis ſpecialem reſpectum haberet, etiam ab ipſo Generali cognoſci debet ratione congruentię; non tamen eſſet attentatum, ſi Prouincialis

ſuper

Digitized by Google

ſuper eo procederet, dumodo cauſa à Generali non eſſet affectata, ſatisfaceret opportunitas, abſentia, vel præſentia, vt ſcilicet Generalis non conſulatur etiam in vrgentiſſima cauſa, ſi nimirum abſens fuerit, & Prouincialis ſuo iure vtatur. *Ibidem reſp. 3.*

11 Releuari poterit Conſpirator poſt punitioné à tota pœna ſi id benè viſum fuerit Prælato, quia datur facultas, non coactio; vnde poterit vel totam, vel partem pœnæ dimittere, iuxtà ſatisfactionis, & emendationis modum, & *Iy quouſque releuetur* importat abſolutam libertatem in releuante, qui ad releuandum cogi non poterit, quinimmo ſupponit ſatisfactionem condignam, tunc enim poterit Conſpiratorem habilitare ad Guardianatum, non ad Diffinitoratum, Generalatum, & ſic in partem, non in totum. *Ibidem reſp. 4.*

12 Hęc releuatio non eſt merè arbitiaria, & nullis legibus alligata, ſed debet habere iuris ordinem, & conditionum in ſtatuto poſitarum obſeruantiã vnde adimitur facultas releuandi Generalibus, & multo magis Prouincialibus Conſpiratorem, niſi de condigna ſatisfactione conſtet. Qua non apparente fas erit cuique Fratrum reclamandi, quia agitur

agitur de delicto publico, & grauiſſimo, contra quod quilibet de populo reclamare poteſt. *Ibidem reſp. 5.*

13 De Satisfactione autem condigna conſtabit ex actis, examinando teſtes, quod parti ſatisfecerit, quod per bonam conuerſationem infamiam abſterſerit, & præcipuè, quod in Conuentibus pacificè vixerit, quod Conuenticula, & turbas non concitauerit, quod ſecretas practicas vitauerit, & præcipuè circumſtantiam temporis, intra quod emendationem præſtiterit, quo non conſtito, gratia erit nulla. Hæc Prælato aſſerenti in litteris releuatorijs conſpiratorem ſatisfeciſſe credendum eſt, niſi Iudex eſſet Notarius, ſed apud nos eſſe non poteſt; Immo nec ſufficeret adnotatio Notarij, niſi per duos ſaltem teſtes conſtiterit Conſpiratorem condignam ſatisfactionem exhibuiſſe ad verificandum formam Statuti; nam ſi reuocatur in dubium, poteſt cauſa à ſucceſſore reuideri, & ſententia nulla declarari; Quinimmò poſſet etiam Prælatus inferior de hac nullitate cognoſcere, dumodo ſit Ordinarius, ſcilicet Prouincialis, ſi fuiſſet releuatus à Generali inſiſtente parte de nullitate gratiæ, non verò delegatus. *Ibidem verſ. Sed quomodo conſtabit.*

Digitized by Google

14 Aduerte tamen hic, quod licet in ſtatuto dicatur *à Prouinciali, vel Generali releuetur*, tamen non poteſt Prouincialis abſque diffinitorio ad hanc releuationem deuenire. Quidquid ſit de Generali, qui in his, & ſimilibus cauſis non indiget Diffinitorio. *Ibidem verſ. dices 2.*

15 Licet in ſupra allato ſtatuto dicatur. *Conſpiratio tamen non eſt dicenda, quando ſubditi aliquid inſinuare aut ſignificare Superioribus voluerint.* Attamen nullo modo permittendum eſt, vt Fratres, etiam ſi ex zeli ſpecie conſpirent, nunciando defectus ante correctionem fraternam, vel poſt correctionem iam emendatos, aut occultos, & minimè perniciosos communitati, tunc enim Prælatus deberet punire delatores, & Conſpiratores, quando Regulas Euangelicæ correctionis non ſeruaſſe cognouerit. Attendendum eſt etiam tempus, & materia, vt ſcilicet agatur de exceſſu notabili, & tempus viſitationis non ſit in limine, ſed ad plures menſes differatur, ex quibus intempeſtiuæ, & difficilis curationis timor effulgeat. *exempli gratia.* Imminet ex commercio Secularium, vel Monialium ſcandalum aliquod periclitatur intra domeſtica odia charitas, timentur in Cœnobiò rixæ conten-

Digitized by Google

tentiones, lapſus contra vota eſſentialia; & ruinæ de vicino parantur; Superior abeſt, temporis tractus incommodat, ratio dictat de vicino remedium adhiberi; & quia ſi vnus, aut alter ſcribat fortaſſe beneuolas Prælati aures minimè nanciſceretur, expedit, ut multi in bonum pacis, & obſeruantię conſpirent, ideo vnanimi conſpiratione ad Superiorem ſcribunt, ſicut iſta conſpiratio laudatur, ità intempeſtiua, & temeraria abijcitur. Nam ſi defectus non ſint ita vrgentes, & pręſentaneam medelam non expetant, ità vt pari profectu expectari poſſit viſitatio, Conſpiratores reprehendendi, & corripiendi eſſent. *Ibidem q. vltima. Vide* Ca-*lumniator. Infamator.*

CONSTITVTIO.

1 Conſtitutio Ordinis noſtri ad mortalem non obligat, niſi tales eſſent exceſſus, qui à diuina lege, vel præcepto Eccleſiæ inducerent ad mortale. *Conſt. c. 2. ſtat. 71. q. 1. & c. 12. q. 1.* vbi habetur quòd ubi adſit contemptus, tranſgreſſio ſtatutorum noſtri Ordinis, eſt peccatum mortale, aliàs minime; Immo vbi conſtitutiones noſtri Ordinis per obedientiam, vel excommunicationem præcipiũt

non obligant in quantum præcepta ſunt ſtatutaria ad mortale, ex vi ſcilicet ſolius præcepti à materia præciſi, ſed quia materiam grauem continent, quæ etiam ſecluſo ſtatuto, vel conſtitutione, peccatum mortale induceret. *Ibidem, & Pænal. cap. 2. quæſt. 3. reſp. 3. Vide contemptus.*

2 Conſtitutio poſterior reuocat priorem, etiam ſi de priori mentionem non faciat, dumodo priori repugnet. *Conſtit. cap. 2. ſtat. 72. dub. 8.*

Conſtitutiones Ordinis, & Nicolai III. & Clementis V. quę noſtram Regulam declarant, legi debent ter in anno. *Conſtit. cap. 4. ſtat. 1.*

3 Martinianæ tanquam Regulæ Minorum relaxatiuæ, ſicut & quælibet aliæ Pontificię Conſtitutiones ſimiliter relaxatiuæ, ſunt ſubreptitię, & ideo non ſubſiſtunt, & nullæ ſunt, nec eis vti poſſumus poſt renunciationem, declarationem, & diſpenſationem relaxatiuarum Regulæ factam in multis Capitulis Generalibus noſtri Ordinis. *Conſt. cap. 4. Verſ. Reſpondeo negatiuè.*

4 Quid veniant nomine Conſtitutionum Apoſtolicorum, & quomodo puniatur contra eas obloquentes. *V. Carcer. num. 1. Vide Statutum.*

CON-

CONSVETVDO.

1 Non inducitur per non vſum, ſed per replicatos actus. *Conſt.c.2. ſtat.* 14. *obiect.3. reſp.*1.

2 Conſuetudo Minorum dormiendi cum habitu non obligat ad mortale, quia conſuetudo non facit materiam grauem, vel leuem, ſed firmat rem, ſuper quam cadit, nec facit de veniali mortale, nec mutat materiam actus prohibiti. *Ibidem ſtat.*71. *quæſt.*1. *verſ.* Præmittit *tamen*.

3 Non dicitur conſuetudo legitimè introducta, niſi poſt præſcriptionem, quæ contra ius canonicum debet eſſe ſpatio 40. annorum. Et contra Priuilegia Regularium ſexaginta annorum *Conſt. c.2. ſtat.* 14. *concluſ.* 5. *obiect.*4. *&* P*ænal.c.* 7. *caſ.*14. *diffic.*1.

4 Contra noſtram Regulam, eiuſque præcepta nunquam fuit introducta legitima conſuetudo. P*ænal. ibidem*; immò nec induci poteſt, ſicut nec contra ius diuinum, aut naturale. *Ibidem probat.* 5. *& conſt. cap.* 12. *ſtatut.* 13. *dub.*2. Valet enim conſuetudo, licet difficillimè inducatur contra Ordinis noſtri conſtitutiones. C*onſt. ibidem. &* P*ænal. ibidem difficult.*3. *& c.*6. *quæſt.*9. vbi etiam habetur,

quod Generalis poteſt abrogare conſuetudinem hanc contra Ordinis conſtitutiones introductam.

CONTEMPTVS.

1 Legis, ſeu Præcepti eſt triplex. Primo cum quis aliquid vel facit, vel omittit ea intentione, vt faciat contra intentionem Superioris, nolēs illi obedire, illumq; contemnens, & ſic eſt peccatum mortale. Secundo cum non vult obedire, tenens, Superiorem præcipere non poſſe, niſi quod Deus præcipit, & ſic nō ſolum eſt peccatum mortale, ſed error in Fide, niſi euidenter illi conſtaret Superiorem præcipere, quæ non poteſt, vt eſſet in noſtro Ordine, quæ ſunt contra Animam, Regulam, & conſtitutiones. Tertio cum quis paratus eſt quidem obedire, ſed accedente occaſione, labitur in rem vetitam; tunc peccat quidem mortaliter, ſi res grauis ſit, & ſi haberet animū peccandi, prout ſeſe occaſio obtulerit. ſiue leuis ſit materia, ſiue grauis; tunc enim ex preparatione voluntatis, & ex habituali vel virtuali intentione peccat, etiam ſi actualiter non tranſgrediatur preceptū. Quare contemptus (ideſt formalis) vt dicemus numero ſequenti) non fundatur forma-

formaliter in ſola inobedientia. Cui doctrinæ adhærens noſtra Religio, ſtatuit, fratres non peccare mortaliter in tranſgreſſione Statutorum, niſi ex grauitate materiæ,& ratione contemptus. *Pœn.c.2. quæſt.3.in fine*.

2 Contemptus,alius materialis,alius formalis, & licet omnia peccata contemptum contineant materialem,ſicut etiam dicitur contemnere Sedem Apoſtolicam, qui illi non obedit,tamen nõ omnia peccata contemptum continent formalem. *Pœnal.cap.10.quæſt.2.diff.7.verſ.An quia*

3 Contemptus Clauium eſt, cũ quis non vult ſe ſubmittere poteſtati Eccleſiæ putans illam eſſe intolerabilem.*Conſt.c.2. ſtat.14.quæſt.9.in fine*.

CONTRADICERE.

In materia inobedientiæ, & rebellionis (ideſt apud nos) *reſiſtere, ſe opponere, aut rebellem ſe exhibere* contra Superiores, vt Superiores;licet enim in iure *contradicere* in bonam partem aliquando ſumatur, vt pro allegare iuſtam læſionem,hinc verbum illud,quod ſolet apponi in apoſtolicis commiſſionibus,non comprehẽdit eos, qui contradicunt de iure, ſed tantum de facto, quia licitum eſt ſuas rationes ex-

ponere, & ſuam læſionem oſtendere de iure tantùm, & non de facto. Quæ tamen doctrina non eſt vniuerſaliter extendenda ad omnes caſus, quia hac ratione obedientiæ votum conſtitueretur in materia diſputationis, quod non eſt dicẽdum, cum in obedientiæ voto ſubditus non habeat nec nolle, nec velle, ſed tenere debet Abbatem pro Deo; & ſic quando Generalis mitteret v.g. delegatũ ad viſitandam Prouinciam, vel ad cauſas particulares, vel aliquid præciperet ex iis, quæ non ſunt animæ, & Regulæ contraria, nullo modo, nec de iure, nec de facto poſſet ſubditus contradicere; ſi verò delegaretur inimicus, vel notoriè ſuſpectus, poſſet in hoc caſu contradicere, ideſt ſuas læſiones exponere, & expectare delegati, vel delegãtis reſolutionem, ſecundum Regulas Eccleſiaſticas de Appellationibus. Sic etiam ſi Commiſſarii attentarent aliquid contra Ordinis Statuta, vel Ius naturale, & Diuinum, aut Apoſtolicas Conſtitutiones, nõ dicerentur rebelles, nec contradictores, qui reſiſterent. *Pœnal. cap. 6. quæſt.* 1. *verſ. Tandem rebellio.* Vide *Rebellis*.

CONTRITIO.

Quando quis priuatur ſepultura Eccle-

cleſiaſtica ob delictum, regulariter intelligitur, niſi ante mortem ſigna contritionis dederit, ad quod probandum ſufficit vnus teſtis. *Pœnal. cap. 7. quæſt. 1. verſ. Tertia pœna*.

CONTVMACIA. CONTVMAX.

1 Contumacia eſt multiplex, videlicet cum quis vocatus comparere peremptoriè contemnit: vel comparens ſine licentia confugit: vel ſententiæ parere detrectat. Diſtinguitur etiam in veram, ſiue expreſſam, quando citatus dicit: Nolo cōparere; & fictam, ſeu tacitam, quando citatur, & non venit, ſeu latitat, vel impedit ne citetur. *Pœnal, cap. 6. quæſt. 1. & conſtit. cap. 1. ſtat. 4. §. 3. & 4.* Vbi dicitur, quod rebellis eſt, non ſolum qui Domino ſuo naturali reſiſtit, ſed etiam cum Iudici non vult parere, vel ſuam iuriſdictionem impedit. Contumax verò is dicitur, qui non vult comparere ad citationem Iudicis, & qui non vult obedire officiali Principis propter ipſum Principem, poteſt dici rebellis, ſecus ſi non vult obedire officiali propter ipſum officialem. Vide *Rebellio num. 1.*

2 Contumax autem licet ſit, qui tribus edictis poſitis, aut vno pro tribus cō-

parere, vel parere contemnit, vel qui Superioris, ſiue Prætoris decreto non obtéperat, vel aliquid facere iuſſus non paret; vnde diffinitur. *Contumacia eſt inobedientia voluntaria, qua quis monitionem Iudicis contemnit*. Tamen contemptus ob firmatam in non parendo voluntatem oſtẽdat, non indiget trina monitione, vt contumax declarari poſſit; quare his monitionibus relictis, ad pœnā contumacium, & inobedientium deueniri poteſt. *Conſtit. cap. 1. ſtat. 4. §. 18.* Vide *Citatio. Inobedientia. Carcer.*

3 Inobediens ſi debitè monitus, in contumacia perſeueret, carceris pœnam incurrit, & conſequenter actibus legitimis priuatur; vnde non quilibet inobediens has pœnas incurrit, ſed contumax, ſcilicet qui trina monitione præmiſſa, per diẽ naturalem, cõgruis interuallis, inobediens perſeueret, aut vna habente vim trium monitionum, vel etiam vna tantum monitione præmiſſa, ſi diſcretorum conſilio tã conſpicua inobedientia appareret. *Conſt. ibidem cap. 1. §. 18. & Pœnal. cap. 6. quæſt. 2. reſp. 2. diffic. 2.*

4 Contumax habetur pro confeſſo, ficto tamen non vero, & tunc non prius quam declaretur, & pronuncietur; vnde poteſt condemnari abſens, & indefenſus; nam

nam contumacia declarat, eum nolle ſe defendere. Contra ipſum enim omnia iura clamant, & regulariter abſens in criminalibus citatus, non poteſt comparere per procuratorem. *Dixi abſens*, quia carceratus poteſt: Dixi etiam *regulariter*, quia licet non admittatur procurator ad diſputandum ſuper crimine, admittitur tamen ad proponendas exceptiones legitimas pro reo, putà ſi aliquis Religioſus (quod Deus auertat) furtum, vel homicidium commiſiſſet, & poſtea in fugam ſe dediſſet, & citatus venire nõ potuiſſet ob infirmitatem ſibi ſuperuenientem in alia Prouincia, vel quia dum in naui veheretur, in manibus Turcharum incidiſſet; quas exceptiones acceptare tenetur Iudex, & ſuſpendere iudicium contumaciæ, etiam ſi exceptor nullum mandatum haberet: Debet etiam procurator admitti ad excuſandum innocentiam, quando in abſentia procedi poteſt. *Pœnal. cap.* 1. *q.* 4. *aduertentia* 6. *verſ. Excipiunt tamen.*

5 Sententia lata contra contumacem, vt talem habitum à Iudice, pleno iure valet, qui ſi doceat, legitimo ſe impedimento detentum, reſtitutione reſcinditur; vnde ſi redierit poſt annum, etiam audiri poteſt, in quo eſt notandũ, in cauſa criminali peti poſſe contra ſententiam

& proceſſum, non contra crimen directè, & principaliter; indirectè autem tollitur crimen, cum annullatur ſententia, vel proceſſus. *Ibidem dubit. 3, verſ. Reſpondeo in c. rurſus.*

CONVENTVS.

1 Nomine Conuentus non veniunt Superiores, & Officiales, niſi eſſet coactus conuētus, ſeu coactũ capitulũ; vnde delinquēte conuentu in ſimoniaca receptionė, puniũtur Superiores, & Officiales, quorũ conſilio res geſta fuit; quod ſi non eſſet coactus conuentus, ſeu capitulum, nec iſti incurrerent pœnas. *conſtit. cap. 11. ſtat. 7. concl. 5. quæſt. 3.*

2 De nouo erigi non poſſunt, aut relinqui ſine licentia Papæ, & habita licentia Ordinarij: qui quidem Ordinarius debet vocare partes intereſſe habentes (*hoc intellige quãdo erigi debent*) & auditis habitatoribus illius loci, vbi conuentus eſt ædificandus. Vel ſufficit, ibi poſſe habitare duodecim Fratres, & ali abſque detrimento aliorum Religioſorũ, hoc autem debet conſtare Ordinario. Itē quod diſtet quatuor milliaria ab alijs Religioſis intereſſe habentibus loci viciniorıs. Seruandæ ſunt etiam conſtitutiones Clem. VIII, incipien. *Quoniam ad inſtitutum.*

tum . Gregor. XV. *Romanus Pontifex* , & Vrbani VIII. *Romanus Pontifex anni* 1624. & Innocentij X. His conditionibus non indigent tranſmutationes conuentus vnius ad alium ſitum. *conſtit. cap.* 5. *ſtat.* 2.

3 Conuentus, in quibus non manent duodecim Fratres, ſubiacent Ordinario loci in omnibus, & per omnia, ſufficit tamen, quod duodecim Fratres fuerint collocati de familia, licet actu non ſemper maneant: & quod tales conuentus fundati ſint cum duodecim Fratribus, quibus deficientibus propter calamitates, vel peſtem, parum refert, quia iam fundati fuere cum requiſitis neceſſariis, & non reſpiciuntur caſus fortuiti. *conſtit. c.* 5. *ſtat.* 3.

4 Qui quidem conuentus nō poſſunt decorari titulo Guardiani, niſi adſit communitas octo Fratrum cum Dormitorio, Eccleſia, & Refectorio, donec duodenarius numerus compleatur. *Ibidem.* Et pro educandis Nouitijs fundari debent in ſolitudine, eo quia in ipſis Deus ad eos loquitur: & ſanctæ orationis lacte nutrit alumnos. *conſtit. cap.* 2. *ſtat.* 27.

5 *Nullus ex noſtris (exceptis qui Miniſtri , vel Commiſſarij generales fuerunt) abſque ſocio , & licentia per ſingulas vices impetranda, è conuentu egredi poteſt.* Procura-

curatores, & Commiſſarij Curiæ etiam exire poſſunt ſine licentia, non obſtante Decreto Clementis VIII. *de reform. Regul. num.* 19. *conſtit. cap.* 3. *ſtatut*. 19. Sic etiam ſub apoſtaſiæ pœna exire è conuentu, niſi bini Fratres non poſſunt, immò etiam vbi conuentus non ſunt, debent bini incedere, excepto caſu neceſſitatis, maximè vbi ſingulos in certis caſibus emittendi inoluiſſet abuſio, vt Romæ, Neapolis, Genuæ, &c. in quibus ſinguli, & ſolitarij Fratres ad quæſtuationes deſtinãtur: ceſſante verò neceſſitate, & abuſu, nec in excommunicationem Apoſtatarum ipſo facto egreſſus incurrit, niſi prius declaretur, vt declarari poſſet. *Ibidem ſtatut*. 20. Vide *Apoſtata num.* 18.

CONVICIVM.

Dicitur cum plures voces in vnũ concurrunt; & quia in bonum, & in malum concurrere poſſunt, non ſemper in malam partem *Conuicium* ſumitur; plerumque tamen in malam partem ſumitur; & *eſt maledictio petulantis iactata*, & ſolis verbis conſiſtit; nec omne maledictum conuicium eſt, ſed id ſolum, quod cum vociferatione dictum eſt. Hinc quod cum in *ſtatut. cap.* 7. §. 5. *num*. 45. dicatur. *Si quis*

fratri

Digitized by Google

fratri non Prælato verbum improperij, vel conuicij dixerit, &c. Verbum *conuicij* accipi debet non pro qualibet iniuria, irriſione, improperio &c. ſed pro his, vel eorum aliquo, ſi dicatur cum vocis cõtractione, concurſu, alteratione, vt ſi frater dicat, ille reſpondeat, & vna ſimul contendant, aliàs conuicium non erit, ſed aliud genus iniuriæ. Verumtamen eſt, quod Statutum non reſpicit hanc legum ſubtilitatem, ſed pro eodem punitur cum improperio, iniuria &c. *Pœnal. cap. 13. quæſt. 1.* Vide *Iniuria num. 2.*

CONVICTVS.

1 Non dicitur quis, niſi delictũ probatum fuerit, ſaltem per duos teſtes conteſtes, & integros. *Pœnal. cap. 1. quæſt. 4. aduert. 6. dub. 2.*

2 Non ſolum autem per teſtes, ſed etiam per inſtrumenta, per indubitatas probationes, & per argumenta poteſt cõuinci reus, maximè cum inſtrumenta directè continent crimen, vt ſi producatur inſtrumentum ſimoniacum, vel conſpirationem continens, vel ſcriptura libellum famoſum &c. vel furtum, aut aliænationẽ rerum Eccleſiæ. Aduertendum tamen eſt, non omnibus ſcripturis adhiberi fidem

con-

conuincentem,ſed iis tantum, quæ publicæ ſunt, & ſine alio teſtimonio, vt veræ recipiuntur, vt ſunt inſtrumenta manu Notarii confecta, & apud nos tabula capituli, & electionis, Regeſta Ordinis, & Prouinciæ, libri publici; itaut ſi opus eſſet aliquem vt incorrigibilem verbi gratia expellere ad probandum aliàs fuiſſe correctum, non eſt opus teſtibus, ſed ſufficit, quod notata reperiatur punitio, vel iuridica ſententia in libro Prouinciæ, ad hoc parato; & ſic de ſimilibus. *Pœnal. ibidem.* Vide *Teſtis num.*1.

CORRECTIO.

Delictum emendatum per correctionem, ſiue fraternam, ſiue iudicialem, an ſit denunciandum. Vide C*arcer n.*22.

CREDITOR.

Creditoris nomine veniunt non tantum hi, qui pecuniam crediderunt, ſed omnes, quibus ex aliqua cauſa debentur, ſiue ex quacumque actione, vel perſequutione, vel iure ciuili, vel honorario, vel extraordinario. *Conſtit. cap.*2. *ſtat.* 14. §. 6.

CRIMEN. CRIMINOSVS.

1 Criminoſi licet non poſſint recipi ad

Religionem ſub pęna priuationis off-
i, & inhabilitatis in poſterum in rec.-
entes, tamen ſi recepti profiteantur, va-
da eſt profeſſio. Criminoſi autem huiuſ-
odi ſunt homicidæ, non caſuales: nec ex
efectu lenitatis, cuiuſmodi ſunt Iudices.
Milites in bello iuſto, & qui caſu, vel ad
e defendendum alium occiderint, ſed vo-
ũtarii, & iniuſti. Itẽ latrones, fures, adul-
teri, nefandarij, falſarii, hæretici, rei læſæ
Maieſtatis, proditores patriæ, aſſaſini, qui-
bus imponẽda venit pęna mortis, vel tri-
remiũ, vel exilii perpetui. Minora autem
delicta committentes, non ſunt inhabiles.
Conſt. cap. 2. ſtat. 3. concluſ. 2.

2 Huiuſmodi criminoſi non arcentur à ſuſceptione habitus, niſi poſtquam conſtiterit, Iudices, vel Curiam ſæcularem de ipſo crimine accuſationem ſuſcepiſſe, vel Inquiſitionem inſtituiſſe, nec ſi accuſati abſoluti fuiſſent, vel ſatisfactionem dediſſent, niſi ex parte infamiæ excluderentur, nec ſi publici, & notorii, ſed ſecreti eſſent; nec ſi deductum eſſet crimen corã Iudice Eccleſiaſtico, ſed ſæculari. *ibidem*

3 Crimen morte dignum in ſæculo qua ratione puniendum: & quæ ſint huiuſmodi crimina. Vide *Carcer num.* 19. Crimina quæ denũcianda. Vide *Cancer. n.* 22.

CVL-

Digitized by Google

CVLPA.

1 Alia theologica, alia ciuilis, alia phyſica, ſeu materialis. Prima tantũ, ſiue venialiter, ſiue mortaliter, animam afficit, reliquæ verò non, *Pœnal. cap. 2. quæſt. 3. reſp. 2.*

2 Apud Canoniſtas, & Legiſtas diſtinguitur culpa in latam, leuem, & leuiſſimam, quæ omnes diſtant à culpa theologica, quam nos diuidimus in mortalem, & venialem. Supradicti namq; nomine culpæ intelligunt defectum diligentiæ, quam adhibere ſolent diligentes, diligentiores, & diligentiſſimi. Et *latam* vocant defectũ illius diligentiæ, quæ adhiberi ſolet, & debet à perſonis ordinario modo diligentibus, vt eſſet, ſi quis librum relinqueret in foro; hoc enim nullus diligens faceret. *Leuem* appellant defectum diligentiæ, quã adhibere ſolent diligentes, vt ſi amittas librum, quem in non clauſo cubiculo reliquiſti. Diligentiores enim ſolent claudere cubiculum. *Leuiſſimam* tandem nominant defectum diligentiæ, qua vti ſolent diligentiſſimi, vt ſi non poſueris libros in foro, non in cubiculo non obſerrato, ſed in cubiculo, quem putabas eſſe clauſum, cuius experimentum non feciſti,

oſtium

lium impellendo &c. & tunc commiſi-
i culpam leuiſſimam, quæ culpæ multo-
es peccata thæologica eſſe nō ſolent, ſed
otius defectus memoriæ, & artis. *Pœnal.*
cap. 2. quæſt. 8. reſp. 2.

3 Cū dicitur, in contractione pœna-
unt non ſufficere culpam latam (in cri-
minalibus enim lata culpa non æquipa-
atur dolo) intelligitur pro culpa defe-
ctus naturalis ſine dolo. Nomine enim
doli mali intelligitur fallacia, calliditas,
machinatio ordinata ad decipiendum, &
fallendum aliquem cum formali propoſi-
to nocendi, & peccandi. *Pœnal. cap. 2. q. 8.*
& cap. 14. quæſt. 6. diffic. 2. verſ. Cauſale
homicidium.

Culpa Regularis. Vide *Capitulū culparū.*

CVRA.

Animarum maximum chriſtianæ pie-
tatis, & perfectionis eſt opus; vnde Regu-
lares ad illam ritè tranſeunt, & Miſſiona-
rii ad hoc specialiter deputantur, quando
ſæcularium copia non adeſt: & multò per-
fectius eſt animas ſaluare prædicando, Sa-
cramenta miniſtrando, quam in ſolitudine
recitare officium, & orare. *Conſt. cap. 12.*
ſtatut. 5. quæſt. 1. verſ. Non inquam vrget.
Vide *Baptizare.*

CVSTODES.

Noſtri ante Bullam Leoninam, *Ite & vos*, præter votum electiuum in Capitulo Generali, habebant iuriſdictionem in ſua Cuſtodia,& erant verè Prælati; nunc autē non ſunt verè Prælati,ſed tantum in actu ſignato, non autem exercito, tamen poſſunt à cenſuris abſoluere volentes noſtro aggregari conſortio, ex vi Bullæ Clemètis IV. *Conſt.cap.2. ſtat.14.§.4.* Vide *Abſoluere num.4.*

An Cuſtodes in noſtra Seraphica Religione ſint proprii Sacerdotes, itaut habeant auctoritatem ordinariam in audiēdis confeſſionibus. Vide *Confeſſio. n.17.*

Cuſtos carcerū. Vide *Carcer n.28.& 41.*

DEBILIS.

Nimis debilis eſt inhabilis ad profitēdam Religionem. *Conſt.cap.2. ſtat.1.§.3.* Vide *Nouitius num.4.*

DEBITVM.DEBITOR.DEBERE.

Debere neceſſitatem importat,etiamſi aliquando denotet honeſtatem; vnde debitor appellatur, à quo inuito pecunia

peti

Digitized by Google

ti poteſt. *Pœnal. c. 13. q. 10. reſp. 3.*

Fratrem Minorem debita contrahere. de *Proprietas*.

Debitorem recipi ad habitum, *Vide* *ouitius n. 6.*

Decreta: Declarationes Sac. Congregationis.

Decreta Sancti Officij, quę debent licari 6. Feria poſt feſtum Aſſumptio- B. V. poſſunt publicari per totum duum Auguſti. Sic etiam ad Decreta ri Concilij de celebrat. Miſſarum pu- anda conceſſus fuit vnus menſis im- liatè ſequens. *Pænal. cap. 3. quæſt. 3. ne.*

2 Decreta Clementis Octaui pro uitijs in multis obligant ſub mortali *ſt. c. 7. ſtat. 1. q. 10.*

Declarationes Sacræ Congregationis ublicata vim habeant. *Vide Con- tio.*

Sacra Congregatio Concilij ſeue- rohibuit ſuas declarationes imprimi icari &c. eaſq. niſi ſignatas, & ſigil- unitas in iudicio, vel extra nullum r obtinere declarauit, eo quod alte- diminui, immutari, & aliquando in- occurrat, quę ratio militat, etiam

in

Digitized by Google

in Decretis Sac. Congregationis Regu-larium. Quam ob cauſam prohibita eſt collectio Bullarum Barboſę. *Conſt. c. 2. ſtat. 14. concluſ. 4. obiect. 1, verſ. Sed Eminentiſſimo.*

DEFENSIONES.

1 Sunt de iure diuino, & naturali; Vnde neque per reſcriptum Papæ tolli poſſunt, immò nec Hereticis denegari debere, & tanquam iniquus recuſari poteſt Iudex negans defenſiones: & quãdo Princeps reſcriberet, quod in cauſa procedatur, nulla exceptione obſtante, intelligendus eſt de exceptione friuola, non legitima, quinimmò Iudex debet reo offerre defenſiones, maximè vbi videret aliquo modo, poſſe innocentiam detegi; & in Supremo Tribunali Inquiſitionis carcerato, & inquiſito, etiam non petenti proceſſus copiæ offeruntur; Nec excommunicatis negantur; neque Diabolo, quod ſeruari magis debet, ſi rei eſſent perſonę ſimplices, & Idiotæ. Immò in cauſa graui defenſionibus renunciare nequit Inquiſitus, quia hac ratione boni nominis curã non habere, conuinceretur, licet nõnulli oppoſitam opinionem probabiliorem teneant, quia non tenetur quis ita con-

conſeruare famam illęſam,ſicuti vitam, & pręcipuè Regulares,qui minus curare debent famam,quàm Sęculares,niſi eius iactura Ordini incommodet, cuiusmodi eſſet, ſi puniendus eſſet Generalis, Prouincialis, vel aliquis Pater grauis nimis notus.&c. *Pœnal. c.1.q.4. aduertentia 6.*

2 Benè tamen verum eſt, quod *c. 4. q.11.* reſoluit, quod ſine culpa mortali poteſt quis renuntiare defenſionibus, etiam ſi quis certus ſit ad mortis euaſionem defenſiones proficere. Extra Religionem conſiderandæ igitur ſunt conditiones ſtatus,qualitatis, & grauitatis delicti: neque quælibet defenſio ſufficit, quia qui malè defenditur, vt indefenſus condemnatur,vt potè ſi Reo incarcerato petenti defenſiones, aſsignaretur Frater imperitus,eo prætextu,quia alius non adeſſet,vel nollet tale munus accipere, vel Sæcularis Patroni copia non concederetur; tunc enim ſine dubio indefenſus dici debet,quia defendere aliquem,eſt facere,quod Dominus faceret in ſua lite, ideſt nihil omittere,quod ad tuitionem pertinere poteſt. *Ibidem* Pœnal.*c.1.q. 4. aduertent.6*. Et Iudices peccant mortaliter,ſi deficiant negando defenſiones legitimas Reis. Vide *Proceſſus n.6*. Vide *Iudex*.

DE-

DEFLORANS

Virginem cum promiſsione illam ducendi in matrimonium, non poteſt ingredi Religionem, niſi ipſam dotet. *Conſt. c. 1. ſtat. 4. §. 3. q. 2. Vide Fornicatio.*

DEFORMITAS

Notabilis corporis, puta claudicatio, gibboſitas naſi, vel oculorum toruitas, & alia huiuſmodi, quæ notabiliter deformant aſpectum, reddunt inhabilem ad ſuſcipiendum habitum Religionis, niſi corporis deformitatem, generis excellentia, vel litterarum eminentia ſuperarent *Conſt. c. 2. ſtat. 1. §. 3.*

DEGRADATIO.

Actualis, ſiue ſolemnis fiat, vt exhautoritatio militis, qui militaria detrahuntur inſignia, & eius forma eſt. *Tibi auferimus habitum Clericalem, & deponimus, degradamus, exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio Clericali. Panal. c. 4. quæſt. 9.*

Degradatus actualiter amittit priuilegium Canonis. *Panal. c. 21. q. 4.*

DELA-

Digitized by Google

Delator. Vide *Proceſſus num.* 1.

Delegatus. Vide *Iudex n.* 1.

DELICTVM. DELINQVENS

1 Delictum aliud publicum, aliud priuatum. Publicum eſt, cuius accuſatio, vel perſecutio permiſſa eſt cuilibet de populo, qualia ſunt læſæ maieſtatis. Adulterij, homicidij, patricidij, falſi teſtimonij, vis publicæ, vel priuatæ, ambitus repetundarum annonæ. Item omne delictum, quod fit principaliter in offenſam Dei, vt blaſphemia, deturpatio Eccleſiarum, Imaginum, hæreſis. Item omne delictum in offenſam Principis. Priuata verò delicta, ſunt, quorũ accuſatio, ſeu perſecutio ſpectat ad partem læſam, vt furtum, iniuria, arbores cædere, hæc autem de iure ciuili, nam de iure canonico omnia ſunt publica. Vnde nunc titulus de priuatis delictis non eſt in vſu, & ſecundũ hoc Iudex poteſt procedere per inquiſitionem, denunciationem, & accuſationem, & hic modus procedẽdi apud Regulares ſeruandus eſt. Omnia igitur delicta apud nos ſunt publica, & à quolibet poſſunt ad ſuperiorẽ adduci. *Pœn. cap.* 8. *quæſt.* 12.

Delicta inquirere. Vide *Iudex n.* 3.

2 Delinquens Religioſus, vt puniri

poſſit ab Ordinario loci, debet moram trahere extra Conuentum formalem, ideſt qui habeat ſuum ſuperiorem, & in eo regularis obſeruantia vigeat; ſi enim in domo ad erectionem noui Monaſterii deſtinata degat, in qua conuentualiter non viuatur, ſed ibi tamquam in domo ſæculari moretur, poteſt puniri, viſitari, & corrigi ab Ordinario, etiam ſi degat cum ſuperiorum licentia; non poteſt tamen Ordinarius loci ſe in Regularem extra clauſtra degentem ingerere, niſi delinquat, nec poteſt contra ipſum procedere, niſi in viſitatione. Apoſtatas autem, etiam extra viſitationem poſſunt Epiſcopi carcerare, & ſuperioribus puniendos conſignare. *Conſtit. cap. 2. ſtatut. 66.*

3 Delicta minora ordinata vd vnum finem, & coniuncta confunduntur cum maiori, ita quod ſolum maius delictũ puniatur; vnde ſi adſit ſtatutum puniens delationem armorum in centum, & aliud puniens inſultum in centum, & tertium puniens vulnerationem in centum, ſi quis armis inſultaret, & vulneraret, non eſſet puniendus triplici, ſed vnica pœna, quia pœna inſultus, & armorum confunditur cum pœna vulnerationis. *Pœnal. c. 8. q. 7. in fine.* Vide *Fornicatio n. 9.*

An vnicum delictũ poſſit puniri à pluribus

Digitized by Google

ribus Iudicibus,& quãdo. Vide *Epiſcopus.*

4 In delictis notorijs non requiritur ſententia declaratoria delicti, ſed benè declaratoria notorii. *Pœnal. c. 6. q. 3.*

Delictum emendatum per correctionem. Vide C*arcer n. 22. & Accuſatio n. 8.*

Delicta incorrigibilia. Vide *Incorrigibilis.*

Delicta carcere digna. Vide C*arcer.*

Delinquens Religioſus in aliena Prouincia, à quo puniri debeat. Vide C*arcer in fine.*

Delictorum præſcriptio. Vide *Accuſatio n. 2. & 15.*

Delicta carnalia. Vide *Fornicatio.*

In quibus delictis poſſunt Regulares accuſari apud Epiſcopos. Vide *Epiſcopus.*

Quando Frater Minor teneatur denunciare delicta ſuperiori. Vide C*arcer n. 22.*

Delicta morte digna. Vide C*arcer n. 19*

Denarii. Vide *Pecunia. Proprietas.*

DENVNCIATOR.

Quando talionis pęnam incurrit. Vide *Reuelare n. 8. & Superior n. 4.*

Quæ delicta denunciare tenemur. Vide C*arcer n. 22. Accuſare n. 8.*

DEPRAEHENDERE.

DEPRAEHENSVS.

Licet depræhẽdere ſit capere in facto

vt in adulterio, in ipſo latrocinio, in demoliendis Sepulchris &c. tamen repertũ ſignificat etiam probatum,& compertum per teſtes,vt repertum crimen, adulteriũ, falſum &c.idem eſt ac in palàm deductũ, & compertum. *Pœnal. cap.14. q.4 reſp.5. obiect. vnica.* Quidquid autem ſit de confuſione hac terminorum, quando ageretur de ſepeliendo proprietario in ſterquilinio reperitur, vt actu depræhenſus ſit,& mortuus in proprietate, non autem ſi conuictus fuerit. *Pœnal.c.7.q.1. verſ. Dixi hoc dictum non eſſe.* Vide *Proprietas num.2*

DESCENDENTES.

A Iudæis,Hæreticis,& Saracenis,quorum corpora, oſſa, vel ſtatuæ combuſtæ ſunt,vel vt tales condemnati fuerunt vſque ad quartam generationem incluſiuè per lineam maternam, ſeu paternam ſine diſpenſatione Apoſtolica aſſumi non poſſunt in noſtra Religione ad Miniſteriatum, Vicariatum, ſeu Commiſſariatum Generales, Prouincialatum, Commiſſariatum,ſeu Viſitatoratum Prouincialem, Guardianatum,& ad grauia, & quæcumq; officia,& dignitates Eccleſiaſticas, & Religionis, & ſi de facto electi fuerint, vel aſſumpti, electio eſt ipſo facto nulla, &

eli-

Digitized by Google

eligentes ſunt ſtatim excommunicati, & priuati officiis,& dignitatibus;quas obtinent cum perpetua inhabilitate in poſterum,& non ſolum prædicti deſcendentes ſed multo magis ipſimet Iudæi,& Mahumetani ſi ad fidem conuertantur. Gentiles autem (exceptis Mahometanis) vt ſunt Indi, Peruani, Iaponici &c.ſiue ipſi conuerſi ad fidem, ſiue eorum deſcendentes, his legibus non compræhenduntur; tamen ſchiſmatici,& eorum deſcendentes ſi condemnati fuerint, non tamen vltra quartum gradum incluſiuè,& in linea tãtum directa non collaterali. His legibus non compræhenduntur deſcendentes ab hæreticis,ſeu ſchiſmaticis,pro talibus non declaratis, aut condemnatis, cuiuſmodi ſunt Græci,Schiſmatici,Lutherani,& Caluiniſtæ, hæretici, quia quamuis iſti notoriè ſint hæretici,& ſchiſmatici,non tamen ſunt nominatim pro talibus condemnati. Comprehenduntur tamen deſcendentes ab hæreticis pro talibus declarati, etiam ſi ipſi conuerſi fuerint, & catholici obierint, vel eorum oſſa, vel ſtatuæ crematæ non fuerint;poſſunt eſſe tamen omnes ſupradicti Diſcreti capitulares, & Conuentuum,Magiſtri Nouitiorum, Vicarii Cõuentuum, Confeſſores Monialium, non tamen Cuſtodes, nec Diffinitores, immò

M 3 neque

neque Concionatores,& licet de conſuetudine non conſtet inhabilitas ad concionandum, tamen de iure conſtat,& poſſet in praxim deduci: hæ autem pœnæ non incurruntur niſi poſt ſententiam, nec in dubio, aut condemnandus eſt aliquis, vt deſcendens, &c. aut credendus. Quare ſi electus fuerit in tali dubio, nec ipſe tenetur deponere Prælaturam, nec ſubditi tenentur illi non obedire, nec Electores pęnas incurrunt, quia debet eſſe declaratus, vel denunciatus, & hoc Iudici conſtare debet. Tandem probabile eſt, non includi his legibus natum ab hæretico, antequam in hæreſim inciderit; hæc tamen ſententia ſequenda non eſt ob honorem Religionis; quippe qui communiter exiſtimatur filius hæretici,& talem diſtinctionem populus non intelligit. In hac inhabilitate ſolus Papa poteſt diſpenſare, non autem Religio. Quæ tamen ab excommunicatione contracta ob electionem talium deſcendentium poteſt abſoluere. *conſtit. c. 8. ſtat. 17. & c. 2. ſtat. 4. verſ. Quintus Geniti.*

DETRACTIO. DETRAHERE.

Detractio eſt iniuſta denigratio, vel lęſio famæ alterius, quæ ſi fiat publicè, dicitur contumelia; ſi occultè, dicitur detractio,

ctio, & octo modis fama proximi detrahi poteſt, ſcilicet imponendo alteri crimen falſum, reuelando crimen verum, ſed occultum, crimen verum augendo, interpretando ſiniſtrè factum alterius; qui quatuor modi propriè, & directè appellantur detractio; reliqui verò quatuor indirectè prout ſunt, negare rectè facta proximi, illa diminuere, reticere, quando pro tacita vituperatione acciperetur, vel frigidè laudare. *Pœn.c.10.q.1.* Vide *Infamia n.1.* C*aſu n.3.& 4.& infra.*

DEVOTIO.

1 Eſt voluntas quædam promptè tradendi ſe ad ea, quæ pertinent ad Dei famulatum ex D.Thom. ex Auguſtino autẽ eſt pius, & humilis affectus in Deum, humilis ex conſciẽtia infirmitatis propriæ, pius ex conſideratione diuinæ Clemẽtiæ. Eſt neceſſaria in volente Religionem ingredi, & peccánt mortaliter, immò mortaliter induens indeuotum, & indiſpoſitum ad aſſumendam Religionem. C*onſtit. cap.2.ſtat.1.§.4.*

2 Duplex eſt deuotio, altera interior, exterior altera, prima conſiſtit in mente, & dicitur ſpiritualis, ſecunda, in corporis humilitate, quæ eſt interioris indicium,

& affectus. *Conſt. cap. 3. ſtat. 7.*

3 Deuotio, & attentio, ſaltem virtualis requiritur in recitatione Officij Diuini ſub mortali. *ibidem.*

DIETA.

Quælibet viginti milliaria, vel ſeptem leucas continet. *Conſt. c. 8. ſtat. 36. quæſt. 7.*

Dies termini non computatur in termino, *Pœn. cap. 9. quæſt. 1. reſp. 2.*

DIFFINITOR.

1 In Capitulo Generali duodecim Diffinitores ex vtraque familia: In Generali autem Congregatione intermedia, ſex in ſua familia eligi debent, qui ætatis 35. annorum, & Religionis 20. annum ſaltem excesserint. *Conſt. cap. 8. ſtat. 36. in textu.*

2 Electio ipſorum eſt nulla, dũ Præſes Capituli, ſiue per ſe, ſiue per alios nominat vocalibus, quos eligi vult, ſi talis nominatio eſt cauſa, vt electio cadat in nominatos; tamen permiſſa eſt conſultatio Vocalium inter ſe, quia moraliter impoſſibile eſt, vt Itali ſciãt quis Polonus, Boſnenſis, Germanus &c. ſit aptus, vt cõcurrat ad electionem, & è contra. *Ibidem q. 1.*

De-

3 Defectus ætatis,& qualificationis, etiam electionem annullat, ſicut eſt nulla electio, ſi alius pręter taxatum numerum duodenarium eligeretur. *ibid.q.2.& 3.*

4 Sunt ſupremi Religionis Iudices, Aſſeſſores,& Collegę Generalis Miniſtri: Sunt Patres,& Vocales pro tempore,quo in officio durant, tam Capitulorum Generalium, quam Prouincialium, & Congregationum intermediarum incidentium quarumcumque, in quibus habent votum actiuum, & etiam aliquando paſſiuum, vt in Capitulis Generalibus, & Prouincialibus, in quibus poſſunt eligi Generales, Commiſſarij, & Prouinciales. Sunt Syndicatores Miniſtrorum,& Vicariorum,& Commiſſariorum Generalium in Capitulis,atque adeo,vt dictum eſt,ſupremi abſolutè Iudices, quibus ius eſt ſupremos Prælatos deponere,& punire,iuris ordine ſeruato,à quibus in Religione nõ eſt appellatio,ſed extra ad D. Protectorem,& Sedem Apoſtolicam. Eligunt Diſquiſitores electionum in Comitiis Generalibus; & quæ ſtatuta ſunt in Ordine,etiam ſi à Vocalibus omnibus concluſa fuerint, vim non habent,niſi à Diffinitorio Generali examinentur,& approbentur. Verum tamen eſt, quod non conſulto,aut nõ approbante Generali,nihil determinari, aut

ſtatui poteſt ; attamen nec Generalis poteſt ſtatuta condere, non conſentiente Diffinitorio, vnde vocare poſſunt Legiſlatores Religionis, *ibidem quæſt.4. Vide infra n.20.*

5 Ad eos pertinet Auditores cauſarum nominare, Procuratorem generalem, & Commiſſarium Curiæ inſtituere, Guardianum Hieroſolimitanum, & Miniſtrum Cādiæ deſtinare; ſtudia generalia, ac Lectores ibidem docturos nominare; futuro generali Capitulo locum præfigere. *Ibid.*

6 Officio functi, Patrum Prouinciæ prærogatiua potiuntur, primi poſt Prouinciales Miniſtros, etiam officio functi incedunt, & quando opus ſit pro negotiis Prouinciæ eius Patres conuocare, ipſis etiam adeſſe neceſſe eſt. Quæ ſola prærogatiua præcedentiæ ſine alio Paternitatis titulo, vel qualificatione, exacto officio, ipſis remanet modo. *ibidem.*

Dum actu ſunt Diffinitores, Guardiani eſſe non poſſunt, niſi cum eis vrgēti de cauſa fuerit diſpenſatum à Diffinitoriis pro principalioribus Prouinciarum locis ſed poſſunt eſſe Vicarii, & Confeſſarii Monialium. Non eſt autem legitima diſpenſatio, niſi vrgens cauſa intercedat, quæ ſola eſſe poteſt, vt principaliori Cōuentui prouideatur, cui aliæ perſonæ oppor-

portunæ non reperiantur, quia ſi aliæ reperiantur, nulla eſſet cauſa diſpẽſationis, & diſpenſantes peccarent, & puniri poſſent, ac electus Guardianus; quare inſtituere vnũ ex his, vel Prouincialibus Diffinitoribus Guardianum, vel vt partialitatibus ſatisfiat, vel vt perſonæ commodo proſpiciatur, vel vt ambitioni pabulũ miniſtretur, graue peccatum eſt. *iibdem quæſt.4.*

8 Tempore Guardianatus Diffinitor non eſt de corpore Diffinitorii, non quidem Generalis, ſed Prouincialis, niſi inſtitueretur Guardianus Terræ Sanctæ, qui ad Diffinitorium generale ſpectat; Immò non eſt de corpore Diffinitorii quoad ſuã electionem tantùm, itaut poſtquam electus fuerit, redeat iterum in Diffinitoriũ, ſed omninò tamquam Diffinitor haberi non debet; itaut ad Congregationes intermedias vocari non poſſit, & conſequẽter alius loco ſuo eſt ſubrogandus, aliàs electiones factæ nullæ erunt. Hinc dubitatur etiam, an Diffinitor Generalis poſſit eſſe Miniſter Prouincialis, & licet probabilis ſit opinio negatiua, tamen eſt etiam probabilis affirmatiua; Sicut etiam poteſt Prouincialis eligi in Diffinitorem Generalem. *Ibidem verſ. dum actu.*

9 Pro Hiſpaniis nullus Guardianus,

defuncto Diffinitori ſubrogari poteſt, quod ſi ſecus factum fuerit, Guardianatu ſe abdicit; in noſtra autem familia, licet non adſit hęc reſtrictio; immò cum diſpenſatione noſtris temporibus abſq; renunciatione Guardianatus fuerunt nonnulli ſubrogati ex iure antiquitatis, infauſto tamen euentu *ibid. verſ. an autem.*

10 Diffinitores Prouinciales ſunt Iudices cauſarũ Prouincię; Vocales pro tẽpore, & Patres, Sindicatores Prouincialium; Electores Diſquiſitorũ in Capitulo Prouinciali; Legiſlatores Statutorũ prouincialium, Electores Guardianorũ, & aliorũ Officialium Prouinciæ, Prædicatorum, & Lectorũ inſtitutores, Aſſeſſores, & Collegæ Prouincialium in omnibus cauſis ad Prouinciam, Capitulũ, Congregationem, & particulares Fratres ſpectantibus, ſine quorũ conſilio, & aſſenſu nil moliri poſſunt Prouinciales. Quatuor tantũ eligi debent, & non plures ætatis ſaltẽ 30. & Religionis 15. annorũ (pro Reformatis autẽ nõ ſufficiunt 30. anni, ſed requiruntur 35.) quiq; prædicationis aut lecturę munus per 4. ſaltem annos laudabiliter trenſegerint. Vel triennio Magiſtri Nouitiorũ, aut Secretarii Prouinciæ aut Gurdiani laudabiliter extiterint. In ſequẽti triennio cõfirmari non poſſunt, vltra numerum latiorũ,

aut

aut ſtrictiorum Prouinciarum nō debent augeri . *ibidem quæſt. 4. reſp. 2.*

11 Diffinitores generales in Capitulo, vel Congregatione generali ſunt digniores Prouincialibus, ipſoſque præcedunt; extra tamen Capitulum generale, vel Congregationem, minimè; ſed ipſos præcedūt Miniſtri prouinciales; benè tamen verum eſt, quod in noſtra Familia Diffinitores generales præteriti præcedunt Miniſtros prouinciales præteritos. *ibid. q. 5*

12 Non celebrata Congregatione generali intermedia ob aliquam cauſam, Diffinitores generales in Capitulò generali electi durant per ſexennium, vel vſq; ad nouam electionem. *ibidem quæſt. 6.*

13 Capitulum, vel Congregatio ſine Diffinitoribus celebrari non potet, vnde moriente aliquo Diffinitore, vel abſē-te, itaut infra tres dies eius præſentia haberi non poſſit, ſubrogari debet alter Pater dignior illius prouinciæ; aliter electio eſt nulla. Subrogatio autem iſta debet fieri à Diffinitorio; quod ſi Diffinitorium nollet ad hanc deuenire, non poteſt ille Pater dignior ad Congregationē, vel Capitulum accedere: immò ſi accederet nolente prouincia, eſſet puniendus vt Apoſtata, nec poſſet ab aliis Diffinitoribus admitti ſub pœna vſurpatæ iuriſdictio-

nis.

nis,& Congregatio, vel Capitulum eſſet nullum, tamquam celebratum à non habenie poſſeſſionem, & exercitium iuriſdictionis. *ibidem quæſt.* 7. Hinc eſt, quod Diffinitor non poteſt intereſſe Diffinitorio per Procuratorem. In Diffinitorio enim generali, abſente aliquo ex Diffinitoribus, debet ſubrogari alius ex eadem natione, ex iis, qui fuerunt vel Procuratores, vel Commiſſarii Curię Romanę, vel Diffinitores generales; ſi verò nullus talis fuerit Miniſter, Vicarius, ſeu Cõmiſſarius prouincialis, ex qua erat Diffinitor defunctus, vel abſens. Diſtantia autem trium dierum poteſt dupliciter contingere, vel quia prope Capitulum eſt paucis milliaribus, tamen vocatus legitimè poſt tres dies non comparuit. Vel quia diſtat à Capitulo itinere trium dierum, vel per tres dietas, quarum quælibet viginti milliaria, vel ſeptem leucas continet: Et in his duabus conſiderationibus poteſt ſubrogari Diffinitor, primo modo poſt legitimam citationem: ſecundo autem ſine illa, quia nõ tenetur Prouincia abſentem nimis conuocare, niſi reperiatur in prouincia, & tunc vocari debet à Prelato, & expectari non ſolum tres dies, ſed quot erunt neceſſarii ad itinerandum, niſi eſſet in doloſa mora. Si autem reperiatur extra

tra prouinciam, non adeſt obligatio ipsũ expectandi vltra tres dies, licet adſit congiuentia, & æquitas illum vocandi, & expectandi, maximè ſi abſens reperiatur ob Religionis vtilitatem, vtpotè ad prædicationem, commiſſionem &c. non enim videtur rationi conſonũ, vt quis detrimentum deferat de obedientia, & Religionis obſequio. *ibidem Conſt. cap. 8. ſtat. 36. q. 7. Vide infra n. 17.*

14 Diffinitores generales non poſſunt eligi, niſi ex nationibus nominatis, ideſt ex vltramontanis prouinciis vnus, & regnis Neapolitano, & Siculo duo, ex reliquis Italię tres, quorum tamen ſex, duo ex Reformatis eſſe debent: ex Gallia duo, ex Belgis vnus: ex ſuperiori Alemania vnus, ex Hiſpania reliqui duo. Hique omnes ſi in prouincia, ex qua vnus eligitur, alius in viuis non reperiatur, hoc tamen libertati, & meritis Patrũ relinquitur; itaut ſit directio nõ præceptio: Quare ſi duo ex eadem natione eligerentur, electio valida eſſet; & licet regulariter non debeat eligi ex eadem prouincia vnus, dum alter viuit, tamen excipitur prouincia Romana, de qua in quolibet ferè Capitulo generali inſtitutus fuit aliquis vel Diffinitor generalis, vel Officialis Curiæ. Ceterum hac excepta, perpe-

tuò

tuò ſeruatum eſt, vt nunquam ex vna prouincia duo eligerentur diffinitores generales actuales, quia hoc eſt vetitum per ſtatutum generale, quod tantùm diſpenſat, vt viuente vno iam emerito, alter eligi poſſit poſcentibus meritis &c. *ibidem quæſt.* 8. *reſp.* 1.

15 Diffinitores autem prouinciales ex eadem cognatione duo eſſe non poſſunt, niſi ob excellentiam probitatis, & doctrinæ Generalis diſpenſet, & eò minus poterit ex eadem cognatione eligi Prouincialis, & Diffinitor, vel Cuſtos, & Diffinitor: hæc autem prohibitio poſt quartum gradum durare non debet, poſſet tamen arctius limitari; Nomine autem cognationis hic non veniunt tantum illi, qui per fœminas coniunguntur, ſed etiam qui per maſculos; ſic etiam includuntur aſcendentes, & deſcendentes in recta, & tranſuerſali linea, vt pater, filius, nepos &c. frater auunculus, conſobrinus &c. non autem affines. *ibid. reſp.* 2.

16 Quamuis in alia familia, nec prouincialis Diffinitor, nec Generalis niſi & præſentes ſint, & de corpore Capituli exiſtant, eligi poſſunt, tamen in noſtra poſſunt eligi, etiam ſi non ſint de corpore Capituli, dumodò preſentes ſint; preſentes autem cenſentur ſi in eodem Conuentu

tu

Digitized by Google

tu, in eadem Ciuitate, vel Suburbio, vel in alio Conuentu, ſeu Oppido, à quo per nuncium vocatus, vno die conuenire poſſit; in hoc tamen diſpenſare poteſt Generalis, non autem Capitulum prouinciale. *ibidem quæſt. 9.*

17 Diffinitores generales, qui ex Generalis familia eliguntur, ſexennium durāt, alij ex altera familia, & Prouinciales triennales ſunt, nec continuari, aut reeligi poſſunt, niſi vrgens cauſa differendi capituli, vel cōgregationis inciderit, quia tunc durant vſque ad ſequens capitulum; & niſi ſexennio tranſacto, cum decreto irritante per Bullam Gregorii xv. *Militantis Eccleſiæ*, & ſub pœna priuationis, & excommunicationis ipſo facto Generalibus, & Patribus; ſuper quo aduertendum eſt primo, quod dicente Greg. xv. *Inſuper quod Fratres prædicti, qui officio Miniſtri Prouincialis, Cuſtodis, & Diffinitoris functi ſunt, nullo modo poſſunt reeligi, niſi ſexennio tranſacto*, intelligi debet reduplicatiuè, ideſt Diffinitor ad Diffinitoriatoriatum, Cuſtos ad Cuſtodiatum &c. non autem prohibetur, Miniſtrum eligi in Cuſtodem &c. Secundo, quod ſexennium intelligi debet à die primæ electionis, nō autem expleti officij. *Ita Author ibidem.* Tamen per Sacram Congregationem Regulā-

gularium die 2. Iunii 1651. poſt ſuorum operum impreſſionem, fuit aliter declaratum, vacationem ſcilicet ſexennii prædictam, intelligendam eſſe à die expleti officii: Tertio hoc ſexennium debet eſſe capitulare, non naturale. Quarto, hoc ſexennium non debet expectari in ſubrogatione, quia poteſt ſubrogari Pater dignior ob mortem, vel ob priuationem, etiam ſi non elapſum fuerit ſexennium. Quod ſi ſubrogatio durauerit per biennium integrum, ſubrogatus vacare debet ſicuti electus. Sed quod attinet ad Diffinitores prouinciales ſub appellatione Patrum prouinciæ veniunt illi, qui fuere Cuſtodes, & Diffinitores reſpectiuè, ſi nulli ſint digniores Patres, ſi autem nullus fuerit Pater in Prouincia, ſubrogādus eſt Guardianus principalioris Conuentus. *ibidem quæſt.* 10.

18 Suffragaturi ſedent ſecundum antiquitatem habitus, non electionis, vel votorum frequentia, ſententias ferre debent maiores primùm in vltramontana familia, in noſtra autem ſtandum eſt conſuetudini, tamen pro maiori libertate debent primum Minores incipere. *ibid. q.* 11.

19 Plurium ſententiis ſtari; & quæ plures determinarint valent, & teneri debent; Et nouiſſimè in ſtatuto Toletano

ſub

ſub Reuerendiſs. P. Michaele Angelo de Sambuca ſtatutum fuit, quod minor pars tenetur ſubſcribere ſententias, & quaslibet deciſiones diffinitoriales latas à maiori parte. *ibid.*

20 Diffinitores ex ſe ſine generali, vel prouinciali Capitulo nihil ad Ordinem, vel Prouinciam ſpectans determinare poſſunt; vnde neque Generalis, neq. Diffinitorium generale, neque ambo ſimul habent in Ordine Minorico cōdendi ſtatuta, ſed tota vis legislatiua in Diſcretorio, ſeu Capitulo generali conſtituta eſt, quod complectitur Patres Vocales, Diffinitores, & Generalem, qui non poſſunt, niſi coniunctim facere ſtatuta. Quare deducitur, quod licet in Tabula Capituli generalis dicatur: *Generalis cum Diffinitorio ſtatuerit, Diffinitorium generale decernit; vnanimi conſenſu Diffinitorij generalis fuit decretum, generale Diffinitorium determinat, &c.* ijs tamen Religio obedire non tenetur. Immò (quod conſiderabilius eſt) poteſt Generalis pręcepta toti Religioni imponere, ſuo tempore duratura, Diffinitorium verum generale non poteſt. Sed cum Tabula Capituli cū ſtatutis confici debent à Diffinitorio, ſi poneretur aliquod ſtatutum, quod in Diſcretorio concluſum non eſſet, idque ſci-

ret

ret Præſes Diſcretorii, vel aliqui Prouinciales, qui aderant, tunc ſi hoc probari poſſet per congruos teſtes, pœna falſi puniendum eſt Diffinitorium, ſi de eius cōſenſu additum fuiſſet tale ſtatutum, & in conſcientia non eſſet obſeruandum; attamen niſi probetur, obſeruandum eſt, quia præſumptio eſt pro Diffinitorio, de quo tamquam de grauiſſimo Tribunali tale ſcelus non eſt præſumendum, & ſic aliter dicentes, & tamquam tranſgreſſores, & tamquam calumniatores puniendi eſſent. *ibidem quæſt. 12. & Pœnal. cap. 28. in fine.* Vocales autem, qui deponerent, talia ſtatuta non fuiſſe propoſita, & concluſa in Capitulo generali interrogandi eſſent, an ſingulis diebus, dum cogebatur diſcretorium ipſi aderant, quia potuit concludi ipſis abſentibus; neque ad duos, vel tres examen remittendum eſt, ſed ad quindecim, ſeu ſaltem decem probos, & Religionis zelo plenos. Maxima autem, & omni exceptione maior probatio pro, & contra eſt, monumentorum Capituli productio, quia ſi in actis capituli ſubſcriptis à Vocalibus omnibus, vel à Praſide Diſcretorii cum ſuis actuariis, & aſſiſtentibus non reperiretur adnotatum, quod tali die coacto Diſcretorio, fuit propoſitum tale, aut tale ſtatutum, & per maiorem

partem

partem concluſum,vel excluſum,ſine vlla hæſitatione deduceretur validitas, & inualiditas illius *Pœnal.ibidem*.

21 Prouincialis ſine Diffinitorio licet poſſit formare proceſſus, & reum conſtituere,ac carceri mancipare ad cuſtodiam, & etiam ſuperiorem localem ab officio ſuſpendere, punire tamen non poteſt aliqua graui pœna carceris,exilij,priuationis ſuffragiorum, nullamque pœnam ſtatutariam ſubditum incurriſſe declarare ſine conſilio, & aſſenſu Diffinitorum. Hinc eſt, quod Diffinitores tenentur ſub peccato mortali,ac reſtitutione damni illati, nō minus ac Prouincialis probè noſſe merita cauſæ,quam iudicant, & ſi taliter periti non ſint, tenentur peritos conſulere, & ſi ex ignorantia procedant,pœna arbitraria puniendi ſunt, & priuationis officii, & dignitatis, ſi procedant ex dolo, ideſt tranſgrediendo clarè formam ſtatutorum, ſacrorum Canonum, iuris ciuilis, ſicuti ſi ex culpa lata, ſeu ex affectata,ex ſupina ignorantia iudicant, eadē pœna plectendi ſunt: Si autem ex culpa leui,vel leuiſſima,puniendi ſunt pęna minori. Nec excuſantur, quod iam electi fuerint Diffinitores, & non decet tale officium renunciare, nam iuri naturali repugnat, quod profiteantur munus, quod ne-

neſcunt. Et quamuis non peccaret mortaliter Diffinitor imperitus, dum cauſa diſcutitur, ſi peritiores audiat, & illorum ſententiæ adhæreat, tamen à mortali culpa non eximuntur illi, qui talem elegerunt, quia Rempublicam offendunt, & tales labendi euidenti periculo exponunt; & ideò per ſtatuta Ordinis cautum eſt, vt Diffinitores cum ætatis maturitate, Prædicatoris, vel Lectoris ſcientiam habere debeant. Quinimmò non ſolum tenentur, prout omnes Iudices, iudicare ſecundum allegata, & probata, ſed perpendere allegantias aduocatorum, & videre quid dicant, quomodo comprobent ſuas defenſiones, vel impugnationes, & ſupplere defectus aduocati, conferendo illorum allegationes cum iure, & certum eſt, hoc præſtari non poſſe, ſine ſcientia. Debent itaque Diffinitores callere Statuta Ordinis, licet non ſit opus ſcire leges, & canones; quia ſufficit habere perſpecta media ad iudicium ordinata, quæ ſunt ipſa ſtatuta Ordinis, iuxta quæ procedendum eſt. Debent etiam ſcire ordinem iuris neceſſarium in formandis proceſſibus; nam quãuis formare proceſſus ſpectet ad Prouincialem vſque ad ſententiam excluſiué: vbi tamen opus eſſet arctatione (quæ ſine conſenſu Diffinitorii infligi non poteſt) neceſſe

neceſſe eſt ſcire, an proceſſus ſit benè, vel malè formatus, ſaltem quoad eſſentialia, & ſic dum de inferendis tormentis non minus, quam de ſententiãdo, cogitur Diffinitorium, Prouincialis docere tenetur de canonica formatione proceſſus, vel lūſtrando, & legẽdo illum coram toto Diffinitorio, vel anticipatè illum tradendo ſingulis Diffinitoribus ad effectum, vt videant merita cauſæ, an ſcilicet contra reum legitima ſint, vt tormentis examinari mereatur. Sufficit itaque ſcire praxim Religionis, & ſecundum illam intelligere, an reus arctari, vel torqueri poſſit. *Pœnal. cap. 1. qu. eſt. 2. reſp. 3. &* 4. Nec credere debent Iudici, ſeu Prouinciali etiam ſi perito, cum ipſi diffinitores ſint coniudices, & collegę, & non ſatisfaciant ſuo muneri, credendo, ſed inſpiciendo, & multoties caſus docuit, erraſſe Diffinitores, ac propterea punitos fuiſſe, eo quod ad vnius relationẽ, etiam ſi docti, & probi ad cauſæ deciſionem deuenerunt. *ibid.*

22 Non eſt arbitrarium Viſitatoribus in decidendis cauſis, Diffinitores prouincię adhibere, vel iis relictis alios ipſorum loco aſſumere: ſed quotieſcumque non agitantur cauſæ contra ipſum Diffinitorium, vel Diffinitores ſuſpecti non ſunt, tenetur omninò Viſitator in decidendis cau-

cauſis vti conſilio,& aſſenſu Diffinitorii, quando autem agitandę eſſent cauſę contra Diffinitorium, vel Diffinitores eſſent ſuſpecti, tunc Viſitator tenetur loco ipſorũ vti aliis,ſeu alio Patre graui. Cauſę autem vrgentes, vel recuſandi Diffinitorium,vel alios aſſumẽdi ſunt eędem,quæ ſufficiunt ad recuſationem Iudicis ſuſpecti,ſi nimirum ſunt inimici,ſi iuris ordinẽ non ſeruent,ſi parti nimium fauerint, qui inimico ſupra quam decet, familiares ſe oſtenderint,qui modum commiſſionis,vel exequutionis exceſſerint,qui fuerint reo, vel actori coniuncti, qui reos extraiudicialiter grauauerint, qui votum ſuum ad fauorem partis manifeſtauerint, qui recuſantes minati fuerint;quare non tantũ Viſitatores, ſed etiam Prouinciales ob aliquam ex dictis,vel ſimilibus, aut grauioribus cauſis Diffinitores à iudicio remouere debent,& loco remotorum, licet Prouinciales teneãtur ſubrogare digniorem,vel digniores,iuxta numerum prædictorũ remotorum,tamen Viſitatores, ſeu delegati, tam in cauſa ſpeciali, quam ad vniuerſalitatẽ cauſarum,non habent hanc reſtrictionem, ſed ſubrogare poterunt, quem, vel quos maluerint, dumodò ſint docti,& probi,aliàs delegati peccãt mortaliter aliter faciendo. *Pœnal.ibid.*

An

An priuatus actibus legitimis poſſit eſſe Diffinitor. Vide *Priuatio n.3.*

DISCRETI.

1 Locales, ſeu Conuentuales ſunt illi, quorum conſilio Superiores locales grauiora negotia decernunt, ex ſenioribus, & prudentioribus eſſe debent, & non minus quam duo; Diffinitores autem Ordinis, & Prouinciæ ſunt *Diſcreti* ex ſuo munere, maiores Diſcretis localibus, & de iis habenda eſt ratio in Conuentu, de quibus habetur in tota Prouincia, vel Ordine, quia tamen ii non in omnibus morantur Conuentibus, ſatis eſt, ſi Vicarius, & duo ſeniores, qui ex officio, & antiquitate diſcretionis, prudentiæque ſuffragium merentur, Diſcretorum localium aſſumant officium: & ſunt Guardianorum Conſiliarii, & Aſſeſſores. *Conſt. c. 1. ſtatut. 4.* §. *16.* Vide C*arcer n. 2.*

2 Diſcretus localis huiuſmodi, qui ex antiquioribus in Conuentibus iure ipſo adſcitus cenſetur, non dicitur habere officium Ordinis; vnde priuatus officiis, vel voce actiua, & paſſiua poteſt eſſe huiuſmodi Diſcretus, non autem poteſt, ſi diſcretatus ipſi competeret ratione alicuius officii habiti, puta ſi fuiſſet Pater Prouin-

Digitized by Google

ciæ &c. ſicut etiam non poſſet eſſe diſcretus localis, ad ferendum ſuffragiũ in Capitulo, prout antiquitus eligebantur in quolibet Conuentu Diſcreti ad ferendum ſuffragium in Capitulo prouinciali. *Pœn. cap. 3. quæſt. 2. diffic. 3. reſp. 1.*

3 Diſcretus localis, qui antiquitus eligebatur ad ferendum ſuffragium in Capitulo prouinciali, erat dignior Magiſtro Nouitiorum, hac præciſa ratione, quia vocalis erat. *ibidem diffic. 6.*

4 Miniſtri Generales, ſicuti Vicarii Generales, qui biennio integro officium ſuper vtraque familia exercuerunt, ſunt Diſcreti perpetui totius Ordinis, & Cõmiſſarii Generales emeriti familię ſibi commiſſæ. *Conſt. cap. 8. ſtat. 32. & 34.*

DISCIPLINA.

Eſt proprii corporis ſpontanea flagellatio, quæ nunquam interruptè à principio Ordinis, vſque ad præſentem diem in viridi obſeruantia perſeuerat. Conſuetudo autem eſt, vt ter in hebdomada fiat ad memoriam paſſionis Chriſti, dicendo pſalmos *Miſerere mei Deus*, & *De profundis*, vna cum Antiph. *Chriſtus factus eſt pro nobis obediens*, cum Orationibus *Reſpice*, *&c. Conſt. cap. 5. ſtat. 5.*

DI-

Digitized by Google

DISPENSARE. DISPENSATIO.

1 Generales, vel Prouinciales Miniſtri, & Cuſtodes, qui à cenſuris poſſunt abſo luere volentes noſtro aggregari conſortio, tam ante ſuſceptionem habitus, quam in Nouitiatu, ſicut etiam poſt profeſſionem emiſſam (prout diximus *verbo Abſoluere*) poſſunt etiam cum eiſdem diſpenſare in irregularitatibus. *Conſt, cap. 2. ſtat. 14. §* 1. cum cauſa tamen, quia diſpenſatio eſt relaxatio iuris communis cum cognitione cauſæ ab eo, qui poteſtatem diſpenſandi habet; vnde Prælati inferiores Papa diſpenſare nō poſſunt ſine cauſa, Papa autem poteſt relaxare ius poſitiuum ſine tali cauſa, non autem ius diuinum, & diſpenſantes ſine cauſa (excepto Summo Pontifice) in materia graui iuris communis, & præceptorum Regulæ, peccant mortaliter; Et impetrantes diſpenſatione vti non poſſunt, quia nulla, & inualida eſt. *Conſt. cap. 2. ſtat. 14. §. 5. quæſt. 1. & cap. 12. ſtat. 12. quæſt. 4. reſp. 3.* vbi habetur, quod licet in legibus propriis poſſit Princeps diſpenſare ſine cauſa, quia etiam ſine cauſa poteſt illas tollere (quidquid ſit de diſpenſantis peccato, inæqualitatem in Rempublicam committentis)

attamen in lege Superioris diſpenſatio facta ſine cauſa, inualida eſt, & nulla, & ſi res grauis ſit, qui vtitur diſpenſatione, toties peccat mortaliter.

2 Cauſæ legitimæ ad diſpenſandū, ſunt Charitas Chriſtiana, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & Reipublicæ vtilitas, quæ omnes ad commune bonum reducũtur, & in particularibus caſibus remittuntur arbitrio boni viri. In caſu autem diſpenſandi in irregularitatibus cum iis, qui volunt noſtro aggregari conſortio, vnica eſt cauſa, nimirum Religionis bonũ, quia ſi reciperetur irregularis ad habitum, non diſpenſatus, eſſet inutilis: huic adnecti poteſt vtilitas, & qualitas perſonæ, quia melius eſt, & honorabilius recipere in Clericum aliàs idoneum, & cũ illo diſpenſare, quàm inter laicos irregularem reiicere. *Pœnal. c. 2. ſtat. 14. q. 2.*

3 Poteſt impendi diſpenſatio ſine abſolutione à cenſura; vnde extra Sacramẽtum confeſſionis poteſt volens Religionẽ ingredi diſpenſari, etiam ſi non ſit abſolutus ab excommunicatione, vel ſuſpenſione, ſaltem in foro conſcientiæ. *ibidem q. 3.*

4 Poteſt etiam noſtram volens ingredi Religionem diſpenſari ab irregularitate prouenienie ex homicidio caſuali, vel patrato ad defenſam, vel voluntario occul-

occulto tamen;& quod dicitur de homicidio,dicitur etiam de mutilatione.*ibidem quæſt.4.*

5 In ſententia illorum, qui concedunt poſſe nos abſoluere ab hæreſi occulta, poſſumus etiam diſpenſare in irregularitate ob hæreſim contracta. *ibidem q.5.* Qui enim poteſt diſpenſare in crimine, poteſt in pœna,& qui poteſt à lege,poteſt à pœna legis diſpenſare, niſi aliud caueatur. *ibidem,& Pœnal.cap.6.quæſt.12.* Ab hæreſis tamen publicæ irregularitate diſpenſare non poſſumus. *ibidem q.5.*

6 In Bigamia ſimilitudinaria, quæ eſt quãdo quis in ſacris conſtitutus, vel profeſſus ducit vxorem, & conſummat Matrimonium, diſpenſare poſſumus. Immò poſſe Generalem, vel Prouincialem in bigamia vera, & interpretatiua cum ſuis ſubditis diſpenſare, docent Auila *de cenſuris par.7.diſp.8.dub.1. concl.8.* Henriq. *lib.12.cap.6.num.11.litt.Z.* Vbi citat priuilegium Sixti IV. conceſſum Carthuſienſibus anno 1481. & Pauli III. Præmonſtratenſibus,in quibus indulgetur facultas diſpenſandi in foro conſcientiæ in omnibus caſibus nullo excepto, etiam cum homicida voluntario. Idem Sixtus IV. conceſſit Monachis Sancti Hieronymi in Hiſpania diſpenſare in quacumq;irregulari-

Digitized by Google

tate, quomodocumque contracta, & citat titulum 12. Priuilegiorum Hieronymorum. Idemque habere Auguſtinienſes in *ſuis Priuilegijs fol.* 90. refert Compendium Priuilegiorum Mẽdicantium, *verb-diſpenſatio* 4. Compendium *Bernardin.* §. 6. Cõpendium *Societatis Ieſu* §. 4. & 6. Addi poteſt priuilegium Ciſtercienſiũ eiuſdem Sixti IV. anno 1476. apud Bullar. Rodr. *fol.* 222. *col.* 1. Quo omnes Monachos, Nouitios, Donatos, Conuerſos, Seruitores, continuos Commenſales, Procuratores, Nuncios, & alias Ordinis perſonas, quę Generali Capitulo interfuerint, & viginti dies poſt, Confeſſores à dictis eligendi, dummodo per Abbatem ſecundũ Ordinis ſtatuta approbati ſint, ab omnibus cenſuris, & pœnis abſoluere, & diſpenſare in irregularilatibus, quouis modo, & qualitercumque contractis; & aliud Pauli III. Benedictinis Valliſoletanis, quo poſſunt diſpẽſari ſemel in anno primo die Lunæ Quadrageſimæ ſuper quibuſcumque irregularitatibus, quauis occaſione, vel cauſa contractis, apud *Rod. fol.* 366. de quo *Portell. verb. diſpenſare in addit. num.* 5. ait includi homicidium voluntarium, bigamiam &c. *Cumque conceſſio ſit tam ampla, & Generalis, & Papa id poſſit concedere, nec ab aliquo Succeſſore reuoca-*

Digitized by Google

uocatum inueniamus in ſpeciali, videtur, poſſe Religioſos illa vti, ſicut iacet ſine limitatione, quia cum lex non diſtinguit, neque &c. Quod confirmat Hieronymus *Roder. reſol. 16. in fine* dicens: *Quæ ſententia tamquam pia, & probabilis poteſt in praxi ſequi, licet oppoſita ſit tutior,* & clariſſimè per priuilegiũ eiuſdem Pauli III. Societatis *pag. 365. num. 9.* quo cōceditur *Generali, & eius delegatis diſpenſare cum ſuis in omni irregularitate ante, vel poſt ingreſſum Religionis contracta, & abſoluere, &c. niſi exceſſus abſoluendorum adeò graues fuerint, & enormes, quod ſint ad Sedem Apoſtolicam meritò deſtinandi, & ne ſæpè in dubium reuocetur qui ſint ad Sedem prædictam deſtinandi, declarationem in ea parte per fel. rec. Sixtũ Papã IV. in Bulla, quam Mare magnum vocant, factam, confirmamus.* Iſti autem caſus ſunt, *Hæretici relapſi, Schiſmatici, falſarij litterarum Apoſtolicarum, & deferentes probibita ad infideles.* Ita declarauit Sixtus Quartus in Mari Magno. Apud *Bullar. pag.* 152. *n.* 40. Cum ergo exceptio firmet regulam in contrarium, omnes aliæ irregularitates conceduntur. Itaque ex iſtorum ſententia, cum bigamis quoquo modo acceptis, poſſunt Prelati diſpenſare ad Ordines ſacros, etiam in foro exteriori, cum biga-

mia ſit publica, & notoria, neque Pontifex aliter diſtinguit, & arctat. Nam præfatum priuilegium non dirigitur Generali, vt Confeſſario, ſed vt Prælato; licet enim addat, poſſe abſoluere à peccatis, id propterea non tollit, quin extra confeſſionem diſpenſare, & à cenſuris abſoluere valeat. Nec poteſt opponi, concedi facultatem diſpenſandi ſuper irregularitatibus prouenientibus ex cenſuris, quia clarè aduertit, *alijſque Eccleſiaſticis, & ſæcularibus ſententijs, cenſuris, & pœnis, &c.* & loquitur etiam *de volentibus ſocietatis conſortio aggregari*. Cum igitur ſæculares ſententiæ, & pœnæ cenſuræ non ſint, elicitur, poſſe diſpenſari, etiam ſuper irregularitatibus, quæ ſine cenſuris contractę fuerint, vt eſt bigamia, etiam cum Nouitiis. Et licet *Peyrinus tom. 2. de Prælat. quæſt. 2. c. 5. §. 8. n.* 100. dicat, hanc ſententiam non eſſe tutam in praxi; ſaltem quoad forum externum, & confirmet opinionem negatiuam, quam tenuit *to. 1. priuil. in conſt. 2. Iulij* 11. *n.* 120. Tamen dubius hæret, & in hanc noſtram ſententiam, vel lubens inclinat, citans Auilam, & Henriq. S. Tho. Armil. Suarez, Tabien, Sairum, Paludan. Turrecremat. Nauarr. qui apud ipſum videri poſſunt *à n. 99. ad finem*, Scio *Roder. tom. 1. quæſt. 24. artic. 2.*

Tene-

tenere, Prælatos Religionum non poſſe diſpenſare in bigamia vera, et interpretatiua quoad Ordines ſacros; benè quidem quoad Minores cum S. Thoma, & Silueſt. & in ſimilitudinaria, etiam quoad maiores, & refert, ſe tenuiſſe contra Henriquez *in Summ. tom. autem* 2. *quæſt.* 105. *art.* 1. refutat Nauarr. *lib.* 1. *conſ.* 15. *de homicidio voluntario*, dicentem, inferri ex priuilegio Pauli III. Præmonſtratenſibus conceſſo, quo poſſunt diſpenſare in homicidio voluntario, quod poſſunt etiam in bigamia, idque ſibi non probari, quia hæc ſolent excipi, & adducit ſtilum Curiæ, & S. Pœnitentiariæ difficultatem impetrandi &c. Confutat (inquam) quia in claris non eſt opus coniecturis; & alia ratio eſt habenda de Regularibus, alia de Clericis; ijs enim cōceditur, quod negatur Epiſcopis. Tamen concludit articulum, quod illa verba, *quacumque occaſione contracta*, non includant homicidium voluntarium, & bigamiam. Articulo autem ſequenti, poſtquam contra Nauarr. tenuit, poſſe nō diſpenſare in homicidio facto in bello iuſto, & ex defectu lenitatis, concludit: *Vnde infert, quod Prouinciales non poſſunt diſpenſare in hac irregularitate (ſcilicet) bigamiæ, loquendo iuxta ius commune, & ſtilum Curiæ, & hoc mihi videtur ſecurius.*

Poſſunt tamen diſpenſare in ea, ſi verum eſt quod Paulus Quartus (corrige Paulus Tertius) hoc conceſſit, iuxta ea, quam in articulo ſuperiori dicta ſunt. Ex quibus verbis, niſi ſibi ſit contrarius, colligitur retractaſſe ſententiam, & primi, & ſecundi tomi, & ſummæ. De Miranda *tom. 2. quæſt. 8. art. 2.* nihil addendum, quia omnia ad litteram ex Rod. tranſcribit, ſicut facit Barboſa *allegat. 49. de offic. Epiſcopi à nu. 27.* ex Tamburino, quem citat. Qui accipiens à Rod. & Nauar. reſponſiones, elidere putat priuilegium cõceſſum à Sixto Quarto Minoribus abſoluendi, & diſpenſandi in omnibus irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, & mutilatione, dicendo. *Non ſuffragantur, quia in priuilegijs ſemper intelligitur, excepta bigamia, niſi ſpecialiter explicetur*. Si quis autem huic maximæ aliam opponat, *omne qui dicit nihil excludit*, quam fusè authoritatibus firmat Barboſa *axiom.* 168. videtur clauum clauo trudiſſe. Hæc enim intelligentia priuilegiorum non eſt in iure fundata, quia cum ſint amplianda, & Summi Pontifices omnes omnino caſus includãt, quomodolibet ad Sedem Apoſtolicam pertinentes, nullos excluſiſſe, cenſendi ſunt. Hanc ſententiam, vt probabilem, & tutò ſequendam exſcribere ex auctoribus volui.

uolui, vt ſciant Prælati, quid agere tutò poſſint &c. *Conſt. cap. 2. ſtat. 14. §. 5. quæſt. 6.*

7 Poſſunt etiam Nouitij, & fratres noſtri abſolui ab excommunicatione, quæ contrahitur per ſimoniam, & diſpenſari ſuper irregularitate contracta ex hoc vitio, ſiue poſt celebrationem cũ hac cenſura, ſiue antea, ſiue in beneficio, ſiue in Ordine. *ibidem q. 7.*

8 Non ſolum poſſumus diſpenſare cũ irregularibus, qui celebrauerunt in locis, interdicto ſuppoſitis, ſed etiam cum iis, qui fuerunt cauſa interdicti; ſicut cum iis, qui perſonaliter interdicti fuerunt, & ſuſpenſi. *ibidem quæſt. 8.* etiam ſi quis peccauerit in confidentiam priuilegii, & in contemptum clauium. *ibidem quæſt. 9.*

9 Licet autem diſpenſare poſſimus in irregularitate, & abſoluere à ſuſpenſione contractis ob ſuſceptionem Ordinũ ante legitimam ętatem, non poſſumus tamen concedere, vt ordinatus ante ætatem, quæ adhuc completa non ſit, exercere poſſit ſuum Ordinem: Suſpenſio verò, quam ipſo iure contrahit ordinatus ſine patrimonio per ingreſſum Religionis, ceſſat; vnde poteſt Nouitius ſic ordinatus ad celebrationem, vel actus aliorum Ordinum admitti relapſurus, ſi habitum dimittat. Cum ordinatis verò per ſaltũ, non poſſu-

ſumus diſpenſare, nec vt Ordinem non ſuſceptum exerceant; nec etiam ſuſceptum, putà ſi recepiſſent Diaconatũ, ſiue Subdiaconatum; poſſumus tamen diſpenſare, vt ad Ordines non ſuſceptos promoueri poſſint, non autem defectum ordinis ſupplere. Etiã ſuper interſtitiis intermiſſis, & ſuper ordinato cum dimiſſoriis fictis diſpenſare poſſumus. Quod etiam dicendum eſt de eo, qui duos Ordines ſacros, vel Minorem, & Sacrum vno die ſuſcepiſſet, ex quo ſuſpenſio ipſo facto contrahitur. *ibid. q.* 10.

10 Infamia iuris conſequens ex infami delicto, vt hæreſis, criminis nefandi, tolli non poteſt à Pręlatis Regularibus, neque ab Epiſcopis, ſed hoc ad ſolum Papam pertinet; benè tamen infamia facti, ſcilicet procedens ex graui aliquo peccato notorio, quo emendato, tolli poteſt infamia, ſicuti tolleretur per ipſam vitæ emendationem per multos annos; neque Prælati Regulares poſſunt diſpenſare in defectibus corporis, vel animæ, vt ſi eſſet claudus, mencus, cœcus, amens, furioſus, lunaticus, dęmoniacus, quia in pleriſque ipſorum neque Summus Pontifex poteſt, cum repugnet Ordinum exercitio, et cũ lunaticis, pręcipuè ſi ſpumam emittant, et frendeant dentibus. *ibidem quæſt.* 11.

In

In pœnalibus *cap. 10. quæſt. 7. verſ. reſpondeo ſecundo* ait Auctor. Infamia iuris tolli &c. vt dixit etiam *dicto cap. q. 2. diff. 4. verſ. Sed dices.* Attamen quia in Cõmentariis ad ſtatuta *c. 2. ſtat. 14. §. 5. quæſt. 11.* dixit, non poſſe noſtros Prelatos tollere infamiam, vt hereſis, ſodomię &c. ſed reſeruari ad Papam, doctrinam vniuerſaliter traditam declarandam cenſuit, valere nimirum tantum ex iure communi, non autem ex priuilegiis Ordinis, concedentibus Prelatis Regularibus poſſe diſpenſare in omni irregularitate, & abſtergere omnem maculam, tam in foro exteriori, quàm interiori, vt fusè probauit in prædictis Commentariis loco citato §. 5. *q. 4.* vbi tenuit, poſſe diſpenſari irregularitas ex homicidio voluntario, & *quæſt. 5.* ex cauſa hereſis, & *quæſt. 6.* à bigamia, vbi ampliſſima diſpenſandi priuilegia recenſuit, & ſatis probat *Lezana in ſumma verb. Infamia n. 17.* referens priuilegia aliquarum Religionum, putanſque, eos Prelatos poſſe diſpenſare ſuper infamia, qui poſſunt ſuper irregularitate, ſed non ſequitur ex neceſſitate materiæ, quia infamia non eſt irregularitas, licet à conſecutione ordinum, & beneficiorum impediat; attamen eſt pœna in iure ſatis diuerſa, aliàs dicendum eſſet, eſſe vnum, &

idem

idem, & hoc ex ipſius dictis colligi videtur, quia cenſet cum *Theſauro*, quæ citat, vnico contextu tolli infamiam, & irregularitatem, quaſi verò idem ſint, cum tamen ſint pęnę diuerſę ſibi ſuccedendę, prius eſt culpa, deinde infamia, & infamibus dignitatum portę clauduntur, & licet verum ſit, tolli irregularitatem ortã ex infamia, ſi ipſa tollatur, è contrario tamen verum non eſt, quia ſi Pontifex tolleret irregularitatem ortam ex infamia, & nihil de infamia loqueretur, certè illa remaneret, quia cum ſint duę (aliàs tolleretur iſtarum pœnarum diſtinctio) ablata vna, quæ eſt effectus, non tolleretur alia, quæ eſt cauſa, & ſic non eſt reciproca conſequentia, melius probatur ex verbis priuilegiorum, quę eo loco adduxit, nimirum Sixti IV. in Confirmatoria, *Maris magni*, quæ incipit *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ*, declarans caſus, ob quos debeat adiri Sedem Apoſtolicam, nimirũ hęreticos, relapſos, ſchiſmaticos; & litterarum Apoſtolicarum falſificatores, & deferentes prohibita ad infideles, ſubiungit. *Reliquis verò omnibus, etiam ſimoniæ prauitate quomodocumque irretitis poſſe per illos, quibus inbibi conceditur, abſolutionis, & diſpenſationis beneficium, & gratiã iuxta caſuum exigentiam impartiri.* Concedi-

ceditur autem Prouincialibus, Cuſtodibus, Generalibus, & eorum Vicariis, & infra concedit Generalibus, & Prouincialibus Miniſtris, ne fratres vagandi occaſionem habeant, poſſe diſpenſare cum patientibus defectum natalium ex quocumque coitu illicito, *necnon cum his, qui ex quacumque cauſa, præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ, & mutilationis membrorum irregulares forent, poſtquam Ordinem ipſum profeſſi fuerint, vt defectu huiuſmodi, & irregularitate non obſtantibus, irregulares ipſi, ad quoſcumque etiam ſacros Ordines promoueri, &c. & ad quaſcumque adminiſtrationes, & officia dicti Ordinis eligi, recipi, & aſſumi, illaque gerere, & exercere liberè, & licitè valeant, motu proprio, & ſcientia prædictis concedimus per præſentes*, & in Bulla, quæ appellatur *Aurea*, incipitque *Sacri Prædicatorum, & Minorum Ordines*. Confirmans ſupradictas facultates abſoluendi, & diſpenſandi ait: *Super diſpenſatione, & abſolutione cum eiſdem in quibuſcumque caſibus, præterquã in illis, pro quibus eſſent, ad Sedem Apoſtolicam mittendi &c.* Ex quibus patet ampliſſima facultas diſpenſandi in omnibus caſibus (notatis tamen exceptis) inter quos, ſine dubio eſt infamia, quia ſi conceditur de hæreſi non relapſa, de ſimonia,

& de

& de homicidio caſuali, multo magis cõceditur de infamia, quæ eundem periodũ cum irregularitate habet, mitto aliarum Religionum priuilegia, & noto vniuerſalem illam, *ex quacumque cauſa*, in qua includitur infamia, quæ reddit etiam irregularem. *Pœnal.c.*10.*q.*2.*reſp.*2.

11 Quælibet diſpenſatio noſtræ Regulæ relaxatiua eſt ſubreptitia, & proinde nulla; vnde diſpẽſationes Iulii II. circa veſtes ſunt ſublatę. *Conſt.cap.*2.*ſtat.*72. *dub.*2. Immò Minores Obſeruantes nullam Regulę diſpenſationem acceptarunt. *Pœnal.cap.*17.*quæſt.*3.

12 Diſpenſati etiam ob neceſſitatem in veſtimentis, ſunt inhabiles ad noſtri Ordinis officia, etiam ad Vicariatum. *ibidem ſtat.*74.

In quibus caſibus Generales poſſunt diſpenſare. Vide *Generalis*.

Diſpenſare cũ Illegitimis. Vide *Illegitimi*

Diſquiſitores. Vide *Electio n.*4.

Diuiſio. Vide *Reformare.*

DOLVS.

1 Alius bonus, alius malus. Primus eſt ſolertia, cum verbi gratia, ægros fallimus, vt curemus, latrones, hoſtes decipimus, & ſtratagemmate eludimus. Sic Salomon veram Matrem dolo bono diſcooperuit.

Dolus

Dolus malus eſt fallacia, calliditas, machinatio ordinata ad decipiendum, & fallendum aliquem cum formali propoſito nocendi. Doli mali ſpecies eſt *Calumnia*, ideſt quæ falſa crimina intendit; *Præuaricatio*, quę vera abſcondit. *Tergiuerſatio*, quę ab accuſatione deſiſtit. *Cauillatio*, quę falſis diſputationibus imponit, & veris falſa colligit, ſoletq; dolus ad aliquod maleficium determinatum influere; v. g. furtum, homicidium, periurium, falſum; Aliquando producit factum criminoſum, quod tamen ſpeciali nomine nõ eſt ſignificatum, & communiter appellatur Stellionatus. *Pœnal. cap. 2. quæſt. 8.* & licet in omni delicto præſumatur; *ibidem quæſt. 7. reſp. 3.* tamen in delictis, quę ex fragilitate, & ignorantia conſiſtunt non pręſumitur: ex quo ſequitur, quod non in omnibus delictis requiritur dolus, vt puniri poſſint, prout eſt fornicatio, & ſimilia, quæ committuntur abſque intentione alteri nocendi; ſed tantum ad ſui delectationem &c. quando autem dicitur, quod in delictis puniendis requiritur dolus, intelligitur de illis delictis, in quibus regulariter dolus eſſe poteſt. *ibidem quæſt. 8*

2. Quamuis negligentia craſſa, & diſſoluta comparetur dolo (negligentia autem, & dolus non pręſumitur, niſi probetur, quod

quod fallit in omittente facere id, quod ſcit, ſe debere facere, & etiam in faciente actum prohibitum; Verũ tamen eſt, quod in dolo datur paruitas materię, ſicut & in qualibet materia morali. *Pœnal. c. 4. q. 11. diffic. 3. in fine*; attamen quando ageretur de imponenda pœna mortis, vel mutilationis membri, lata culpa non æquiparatur dolo.

3 In homicidio autem probatur dolus ſcilicet cũ aliquod commodum occidens recepturus eſt, ſi adſit cauſa delinquendi, ſi probata fuerit violentia; nam ea probata, dicitur probatus dolus. *Pœn. c. 14. q. 6. diff. 2. in fine*; probatur etiam per coniecturas, quas purgare tenetur infamatus. *Pœnal. c. 18. q. 4. diffic. 1. in fine*.

DOMINIUM.

Eſt facultas, ſeu ius re quapiam vtendi, & fruendi tamquam ſua, & independenter ab alio. Diuiditur in directum, & vtile. Directum eſt Domino proximum. Vtile conſiſtit in vſu, et differt à poſſeſſione, quia dominium eſt iuris, poſſeſſio autem facti; illo rem noſtram facimus, hac ipſam detinemus. *Conſt. cap. 6. ſtat. 1.*

An poſſit eſſe in Fratre Minori. Vide *Proprietas*.

DO-

DOMVS.

Si quis ex noſtris(quod Deus auertat) legitimé conuictus fuerit domos ſuſpectas ingreſſum fuiſſe, ab eo loco omninò eſt remouendus, & licet Author noſter in *Conſt.*11.*ſtat.*4. *in fine* determinet, ſuſpectas eſſe quaſcumque domos mulierũ, vbi caſtitas periclitari poterit, dummodo adminicula alia adſint, nimirum frequentiæ, ſequeſtrationis &c. *Pœnal.c.8.quæſt.*2. Subtilius materiam iſtam rimans ait, quod ſuſpectæ domus appellatione non tãtum veniunt domus meretricum(quæ Lupanaria, et Proſtibula nuncupantur, tunc enim nulli dubium eſt, puniendum eſſe Religioſum, qui infames haſce domos ingrederetur, niſi cauſam talem aſſignaret, quæ meritò illum à temerario ingreſſu liberaret, putà ſi cauſa confeſſionis, ſi petendæ eleemoſynæ, ſi ob caſum repentinum cum aliis etc.) ſed etiam aliæ ſuſpectæ dici poſſunt, quæ nimirum inhabitantur à mulieribus vanis, indeuotis, iuuenibus non benè apud vicinum audientibus in veſtitu, inceſſu, in moribus, quæ frequẽtarentur à ſæcularibus non coniunctis, &c. quæque a probis, et honeſtis, vt ſuſpectæ haberentur, itaut ingreſſus Religioſi

in

in illas videntes, aut viciniam in admirationem induceret, ac murmurationem. Vide *Fornicatio*.

DONA. DONARE.

An Religioſi poſſint donare. Vide *Caſus num. 13.*

DORMIRE.

Sine habitu. Vide *Conſuetudo num. 2.*

ECCLESIA.

Eccleſiæ Regularium non ſunt Collegiatę in odioſis; vnde in ipſis Miſſam Conuentualem aliquando non celebrare, nõ eſt peccatum mortale. *Conſt. c. 3. ſtat. 6.*

Egredi à Cõuentu. Vide *Conuentus n. 5*

ELECTIO. ELECTVS. ELECTORES.

1 Electio eſt alicuius perſonę idoneæ ad dignitatem canonica vocatio. *Pœnal. cap. 3. quaſt. 2. diffic. 8. & cap. 15. quæſt. 10. verſ. Dixi independenter.*

2 Electiones omnes in noſtra Religione fieri debent per vota ſecreta, quæ canonicæ dicuntur, cum à maiori parte Capituli concluditur, vt ſi vota nouẽ ſint, quinque maiorem partem efficiunt. *Conſt. cap. 8. ſtat. 2. in textu*: debent autem fieri per ſchedulas; tamen ſi fierent per compromiſſum, vel per inſpirationem, non eſſent nullæ. *ibidem quæſt. 1.*

3 Si Superior ſit vnus ex eligentibus, & vota ſint æqualia, electio non fit valida in

in ea parte, ex qua Prælatus reperitur; quia cũ per Trident. vota nunquã publicari debeant, ſciri non poterit cui parti acceſſerit; ſi verò ad Generalẽ deuoluatur electio, & Generalis fuerit vnus ex ſuffragantibns, poteſt noua ſui ſuffragii acceſſione in ſuam eandem partem inclinare, immò etiam in aliã partem, ſi ex diſcuſſione, quam facere debet, repererit electũ primò à ſe non eſſe digniorem. *ibidem q.* 2. Per Conſtit. verò Apoſtolicam Vrb. VIII. incipientẽ *Religioſos viros*, editã 10. *Nouembris* 1642. In paritate votorum Præſes in electionibus Guardianorum votum deciſiuum habet; & in nouiſſimis ſtatutis generalibus compilatis à P. Reuerendiſs. Michaele Angelo à Sambuca *cap.* 8. §. 36. *n.* 7. etiam additur *n.* 11. quod in electione Guardianorum, ſi vota per tres vices erũt æqualia, Præſidens voto deciſiuo vtatur: iuxta quod Sac. Congr. Reg. die 13. Martii 1653. ad euitãdam paritatem ſuffragiorũ, quæ ex numero pari ſex vocaliũ, quibus Diffinitoria prouincialia conſtant, tam in electionibus faciendis, quam in negociis decidendis oriri poteſt, Miniſtris prouincialibus deficiente Præſide, in huiuſmodi caſibus votum deciſiuum conceſſit.

4 Diſquiſitores neq; plures quam ſex, neque minores quam duo eſſe debent, qui

ſint

Digitized by Google

ſint de corpore Capituli, niſi communi conſenſu duo ex exteris deputentur. In Capitulo Generali proponantur à Generali, vel antiquiore Ordinis Patre, & communi Diſcretorum Ordinis, & Diffinitorum præcedẽtis Capituli conſilio, & conſenſu; In Prouinciali proportionaliter procedatur. *ibidem ſtat. 3. in textu.* Regulariter autem tres tantum, nec plures, nec minores Diſquiſitores eligendi ſunt. Dixi *regulariter*, quia in caſu neceſſitatis poſſũt eſſe duo, immò vnus; nam ſi Electores eſſent tantùm tres, duo ex illis tertium ſcrutarentur; ſi verò duo tantum, vnus ſcrutabitur alterum; ſi vnus, ipſe ſuũ votum publicabit. Excipitur etiam electio Capituli Generalis, in quo ob maximam amplitudinem, & cum alternatiuè Generalis eligi debeat ex vna, aut altera familia, in quas Minorica Religio eſt diuiſa, vt quieti, & fidelitati proſpiceretur, nec diſſidium eſſet, ex qua familia tertius ille Diſquiſitor eligendus eſſet, conſultũ eſt, vt tres ex vna, tres alii ex altera eligerentur à Patribus propriæ familiæ. Accedit, quod cum in quolibet noſtro Capitulo Generali eligi debeant, & Generalis Miniſter, & Commiſſarius generalis, & ſex Diffinitores itidem generales, vtrinque prouiſum fuit, vt initio totius Capituli,
ſex

ſex Diſquiſitores eligerentur, qui ſuis poſtmodũ electionibus aſſiſterent, & omnes vnius Capituli ſuffragia ſcrutarentur, quæ cum ad numerum 250. pertingat, nõ eſt mirũ, quod ſex Diſquiſitores habeat. Nulla enim in toto Orbe Chriſtiano amplior electio reperitur, in qua etiam aliquando Summi Pontifices peæfuerunt, vt accidit in Capitulo Generali Reatino, in quo fuit electus Frater Raimundus Gaufredi Generalis, præſidente Domino Nicolao Papa IV. & Gregorius IX. præfuit electioni Fratris Haymonis ſexti Ordinis Generalis, & Bonifacius VIII. præfuit electioni Fratris Ioannis de Muo decimusquintus Generalis. *Conſt. cap. 8. ſtatut. 3. dub. 1.*

5 Extra Capitulum in caſu neceſſitatis etiã eligi poſſunt Diſquiſitores, ſed toto conſentiente Capitulo: caſus autẽ neceſſitatis ſunt primò, paucitas vocalium: ſecundus ſi diuiſi inter ſe Vocales, de fidelitate ſcrutatorum nõ fiderent, & tunc ad remedium communis quietis exteros eligerent, quo caſu duos eligi mandatur. *ibidem dub. 2.*

6 Electio facta ſine Diſquiſitoribus eſt nulla, niſi in caſu, quo duo, vel tres eſſent vocales, aut vnus, vt ſupra diximus. *ibidem dub. 3.* Electio autem canonica in vno vo-

to

to conſiſtere poteſt. *Pœnul. cap. 3. quæſt. 2. diffic. 8.*

7 Nõ eſt de eſſentia electionis, vt ſcrutatores eligantur à Diffinitorio, denominentur à Generali, & aſſumantur in generali Capitulo ex hac, & illa familia; Immò ſi de Capitulo aliqui (verb. grat.) ſponte ſe ingererent ad ſcrutanda vota, & Capitulum videns, & tacens nõ prohiberet, valida eſſet electio. Sic ſi à ſolo Prælato nominarentur, & Capitulum taceret; Ita etiam ſi omnes ex vna familia nominarentur. Attamen ſi Capitulum inſtaret pro forma ſtatuti, et proteſtaretur, electio caſſari poſſet. *ibidem dub. 4.*

8 Diſquiſitoribus genuflexis à Preſide imponi debet ſecretum ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ; itaut nullo vnquam tempore, vel modo eligentium nomina publicent. *ibidem Conſt. cap. 8. ſtat. 4. in textu.* Si tamen hoc præceptum non fieret, licet peccaret Præſes, non tamen vitiaretur electio; Immò ſi Diſquiſitores eſſent perſonæ adeò graues, vt de ipſis reuelatio timeri non poſſet, neque peccaret Præſes, omittens tale præceptum ſecreti. *ibidem quæſt. 1.*

9 Quod ſi Diſquiſitores publicarent vnum votum verbo, vel ſcripto, vitiaretur electio, et hoc tam ante electionem

quam

quam poſt illam immediatè, etiam ſi totum Capitulum conſentiret, vnum votum publicari, non autem ſi multum temporis poſt factam electionem, licet peccarēt mortaliter ſcrutatores ob violatum ſecretum, et præceptum impoſitum: At ſi vnus eligentium priuatim alteri publicaret ſuum votum, non vitiaret electionem; ſi autem publicè hoc faceret, et Capitulum admitteret, irrita eſſet electio. Quod ſi quis perturbare vellet electionem, et publicè oſtenderet ſuum votum, debet excludi à Capitulo, et in electorum numerum non computari. *ibidem quæſt.* 2.

10 Excommunicatio iſta lata à Præſide ligat etiam ante ſententiam declaratoriam, et eſt reſeruata ipſi Iudici quouſque in officio manet, vel Generali. *ibidem quæſt.* 3.

11 Diſquiſitores in Refectorio, tempore electionis ſedere debēt ad menſam, quæ ab omnibus videri poſſit, in qua ſint vaſa ad recipienda ſuffragia, et inſtrumēta, ac ſchedulæ ad ſcribendum. *Conſt. c.* 8. *ſtat.* 5. *in textu.* Non eſt autem de eſſentia electionis ſedere, nec quod votum ſcriptis detur, de eſſentia tamen eſt, quod vota ſingulorum in ſcriptis redigantur, et licet in aliquo caſu ſuperior poterit confirmare electionem ad relationem vocalem,

ſcrutatorum, putà quando eſſent tria, vel quatuor vota; attamen in Capitulis generalibus, & prouincialibus caſus eſt moraliter impoſſibilis; quia multitudo vocalium diſquiſitorum mentes, & memoriam confunderet; vnde nullam iudicat Auctor electionem, quæ temeritati diſquiſitoris innititur, & malitiam præferre videtur. Minor difficultas eſſet, ſi ſchedulæ non in vaſe, ſed ſuper menſam ponerentur, aut in amplo diſco, puniendus tamen eſſet Præſes, vel redarguendus, vt grauiſſimi ſtatuti violator. *ibidem*.

12 Illatas ſchedulas Preſes coram diſquiſitoribus ſupra menſam extrahat, & numeret. Omnes diſquiſitores illas legant, & in folio notent. *ibidem ſtat. 6. in textu.* Vnde ad extrahendas, & numerandas ſchedulas non poteſt adhiberi alius à diſquiſitoribus, vel à Capitulo, & quidē ſi in hoc admitteretur extraneus, vitiaretur electio, non autem ſi præſumptuosè alius de Capitulo in hoc ſe immiſceret, non tamen legeret ſchedulas. *ibidem dub. 1.* Nec eſſet nulla electio, ſi non numerarētur ſchedulæ, ſed inciperentur legi coniectura facta in fine de numero earum, qui non correſponderet numero vocalium, nō vitiaretur ex lectura ſchedularum non numeratarum electio, ſed ob defectum,

vel

vel exceſſum ſuffragiorum: *ibidem dub.2.* Quod ſi omnes Diſquiſitores ſchedulas legerent, & vnus ex ipſis, vel contemneretur, vel ipſe ſua ſponte nolit legere ſchedulas, & in foro exteriori conſtaret, nulla omninò eſſet electio. *Ibid.dub.3.*

13 Si electio facta eſt, à Scriba intelligibili voce publicari debet. *Ibidem ſtat. 7.in textu* ab vno ex Diſquiſitoribus ſcilicet Scriba; Attamen ſi illam Præſes, vel alius Diſquiſitor publicaret, nullitatem non incurreret; quæ quidem publicatio facienda eſt ſtatim, ſcilicet nullo actu extraneo interpoſito, & ita de facto practicatur, vt lectis, ac notatis ſuffragiis, nulla alia actione ad hoc extranea interpoſita, electio publicetur. Quo non obſeruato, nulla redditur electio, ſi ignauia, vel ignorantia electorum fuerit cauſatum, non verò ſi dolo, quaſi eos pęniteat elegiſſe. Quinimmò qui vota habuit, ſi electionem procraſtinari videret, poteſt adire Prælatum, vt illum cogat ad publicationem electionis, in qua appellatio non admittitur. Si verò non fiat electio per primum ſcrutinium, Pręſes tenetur publicare electionem factam non eſſe, & ideò procedendum eſſe ad ſecundum ſcrutinium, & recenſeri debent ſuffragia, quæ quis obtinuit, aliàs non tenetur Capitulum ad no-

Digitized by Google

uam electionem deuenire, & poſſet de Scrutatorum fidelitate dubitare. Quinimmò publicanda eſt etiam electio indigni, & poſtea caſſanda. *ibidem* .

14 Electio caſſata vitio perſonæ non poteſt replicari, ſicut poteſt vitio electionis. *Fœnal.c.10.q.2.diffic.3. verſ. Reſpondeo cum Abbate* .

15 Si Generalis non fuerit electus in die vigiliæ Pentecoſtes, electio ad Papam deuoluitur; ſi Prouincialis intra diem artificialem, ad Generalem deuoluitur electio. *Ibidem ſtat.8.cap.9. in textu* . Dies autem menſurandus eſt ab ortu ad occaſum Solis excluſiuè, licet autem de nocte prohibeatur fieri electio, præcipuè Generalis; tamen facta adhibitis luminibus, eſſet valida. *Ibidem.* Sic etiam electio indigni facta ſcienter, ad Superiorem deuoluitur. *Ibidem ſtat.* 10. *in textu* . Indignus autem eſt ille, quem ſacri Canones, & ſtatuta Ordinis inhabilem declarant vtpotè infamis, illegitimus, excommunicatus, priuatus, non habens conditiones requiſitas morum, doctrinę, vitæ communis &c. & eligentes ſcienter indignũ peccant mortaliter, & meritò eligendi iure priuantur. Dicitur *ſcienter*, quia ignorantia excuſat, ſicuti etiam bona fides, dum adhibitis diligentiis eligitur qui credeba-

tur

tur dignus. ſcientia autem præſumitur, cũ defectus eſt publicus, & notorius; hæc autem ſcientia debet eſſe non apud aliquos, ſed apud maiorem partem Capituli. Hoc ſtatutum valet etiam de electione Guardianorum, & omnium aliorum officialiũ, excepto Cuſtode Vocali, quem Superior eligere non poteſt; & eſt Procurator Prouinciæ ad faciendum votum ad Capitulũ generale, quem ſi indignè eligant, priuãtur iure ſuffragandi. *Ibidem*.

16 Facta electione Secretarius Scriba eam intelligibili voce pronunciare debet, & licet publicare poſſet ſcripto, affigendo cedulam vualuis Refectorii; tamen hæc publicatio debet eſſe verbalis, aliàs eſt nulla electio. *ibidem ſtat* 11.

17 Quicumque electus, præter Miniſtrum Generalem, niſi à Præſide cõfirmetur (quod facere debet, niſi adſit cauſa) officium exercere non poteſt. *Conſtitut. cap. 8. ſtat. 12. in textu*. Nos autem in electionibus, & confirmationibus prædictis non arctamur ſolemnitatibus, & formis iuris. *ibidem ſtat. 13. in textu*. Hinc eſt, quod electus exercens ſuum officium antequam confirmetur, eo priuatur, quamuis ex priuilegio Clementis IV. Generalis Minorum non indigeat hac confirmatione, ſed eo ipſo, quod eſt electus, eſt ſta-

tim confirmatus.

18 Cauſa non confirmandi electum, eſſe poteſt omnis illa, quæ reddit electum indignum prælatione, vt ſupra dictum eſt. Ad quod poteſt Præſes procedere, vel ex officio, quando ſcilicet ipſe tales cauſas notas haberet, vel ad partis inſtantiam; vt plurimum autem, cum ante electionē tractetur de eligendis, ſcit Pręſes illorū merita, & ſic ſine illa diſcuſſione poteſt, & debet confirmare, maximè ſi habens votū illud ſuffragatus fuerit in fauorem electi à maiori parte. Quando autem ignotum eligent, tenetur ipſe in conſcientia inquirere merita electi, aliàs ſi indignum confirmaret, poſſet recurri ad Superiorem vſque ad Papam ſucceſſiuè, & puniri debet ſuſpenſione officii, & aliis pœnis, & confirmatio eſt ipſo iure nulla. In dubio autem debet Supnrior inclinare in confirmationem, & potius fauere debet iudicio eligentium, quam exceptioni opponentium. Minus enim malum eſt confirmare dubiam electionem, quam nouam cum ſcandalo celebrare. Et poteſt confirmare dignum, relicto digniore non electo. *conſt.c.8.ſtat.13.*

19 Confirmator igitur poteſt cōfirmationem differre, vſquequo informetur de electi meritis, & electionis validitate.

Ita

Ita expreſsè Clementina de verb. ſignific. per hæc verba. *Et ſiquidem ad electionem huiuſmodi per formam ſcrutinij procedetur, & votis in diuerſa diuiſis, electiones pluros in diſcordia celebrari contingat, illa, quæ à maiori parte Capituli, nulla habita zeli, vel meriti conſideratione, ſeu contradictione quacumque alterius partis non obſtante, per dictum Generalem Miniſtrum de Conſilio Diſcretorum de Ordine (prius tamen ex officio, prout ſpectat ad ipſum, diligenti examinatione præmiſſa) confirmetur, aut etiā infirmetur, prout eis ſecundum Deum viſū fuerit expedire; & confirmauit Greg. XIII. Cum illius vicem,* §.12. *Guardiani verò in Capitulis electi, vel à Cuſtodibus inſtituti, à Miniſtro, vel alio quopiam confirmari deinceps non egeant, ſed eorum inſtituta facta ſufficiant. Ibidem.* Ex quibus verbis colligitur primò, non currere diſpoſitionem, niſi in electione per ſcrutinium, non per compromiſſum, aut quaſi inſpirationem. Secundò valere, vbi electio fuerit nulla ex diuiſione votorum, non ob alios defectus electionis, vel perſonæ electæ, vt ſi electus eſſet illegitimus &c. Tertiò neceſſariò confirmandam eſſe electionem factam à maiori numero vocalium, nec Preſidentem debere differre proteſtationibus, & appellationibus opponentium, ſi

electio à maiori parte celebrata fuerit, niſi grauem cauſam opponant, quia indignum confirmare non debet. Quartò Generalem debere examinare merita electionis, & electi, antequam confirmet, adhibito Patrum conſilio. Quod ſi aliundè ſciens veritatem) non faciat; peccat, & confirmatio eſt nulla. Hoc autem ſeruari mandatur tantùm in confirmatione electionis factæ in controuerſia, non in facta pacificè. Quintò poſſe Generalem delegare Pręſidi ſuam authoritatem, prout de facto delegat, dum licentiam Capitulum celebrandi concedit. *Ibidem verſ. Ex quibus verbis.*

20 Confirmationis forma non eſt verbis arctanda, ſufficit enim, vt Pręſes dicat electo. *Te elegerunt Patres in Miniſtrum, & ego authoritate mihi commiſſa à Reuerendiſſimo N. talem electionem in perſona tua confirmo. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen,* & deinde confirmato ſigilla Prouinciȩ tribuere. Quando autem ad Generalem abſentem confirmatio deuolueretur, debet fieri mẽtio deuolutionis, examinis, & confirmationis eius partis, quȩ ſibi in Domino benè viſa fuerit, latino, vel materno idiomate, prout mos erit. *Ibidem.*

21 Si ad Superiorem deuoluatur electio

ctio, quia intra diem celebrata non fuit, non tenetur Generalis nominare Prouincialem vnum ex nominatis à Capitulo, ſed poteſt alium quempiam, quem maluerit, æquitati tamen congruit, vnum ex illis inſtituere, quos Capitulum aliqua in parte votorum qualificatione dignos cēſuit, niſi ſatius eſſet neutrum inſtituere ad tollendas partialitates, & ſchiſmata. *Ibidem*.

22 Quamuis Fratres Minores eſſentialia in electione ſeruare teneantur, ex ſummorum tamen Pōtificum priuilegiis, ad ſolemnitates, & formas iuris accidentales non arctantur, cuiuſmodi ſunt, quod electio non fiat ante ſepulturam prędeceſſoris, quod intra tres menſes prouideatur de Pręlato, quod pręſentetur electio infra octo dies, quod intra menſem electus conſentire teneatur, vel confirmationem petere, quod non fiat electio de nocte, quod prius cantetur Miſſa de Spiritu Sancto, quod præſtetur iuramentum de eligēdo magis idoneum, & alia huiuſmodi, quæ eſſentialia non ſunt. *Conſt. cap. 8 ſtat. 13. in fine*.

23 Qui abſq; authoritate Apoſtolica electiones coarctauerit, officio priuatur. *ibidem ſtat. 14. in textu*. Arctatio enim tollit libertatem requiſitam neceſſariò in

electione. Arctare autem electionem eſt illam ad aliquos particulares reſtringere, non verò ipſam limitare ad aliquod genus perſonarum, vel nationis, niſi in tali natione vnus, aut alter dignus reperiatur; tunc enim certè ad illos arctarentur Vocales, vel cogerentur ad vſum libertatis indignos eligere, quod eſt mortale & reddit electionem nullam. *ibid. concl.* 1. *&* 2. Sic etiam arctat electionem, & peccat mortaliter Præſes, qui dicit Electoribus: Generalis, vel Protector vult talem, vel talem Prouincialem &c. ſeque habere litteras præceptorias, arctatiuas &c. quas tamen non habet; & huiſmodi fraudis intuitu eligit Prouincialem, quem mauult, etiamſi hoc teſtetur aliquibus in particulari, & nō publicè in loco Capituli. Quidquid dicat *Lezzana*, qui nō audet reprobare electionem factam ad nominationē Prælati duorum, vel trium, quam in conſuetudine apud aliquos vigere audierat, & in ſua Religione id fieri teſtatur. Niſi enim adſit indultum Apoſtolicum ſiue in ſua, ſiue in aliena Religione, putat Author noſter electionem eſſe nullam, nec valeret conſuetudo. *ibidem ſtat.* 14. *in fine, &* *Pœnal. cap.* 15. *quæſt.* 8. *reſp.* 8. vbi ſi Prouincialis, Viſitator, aut Generalis precibus, vel comminationibus inſtet, vt eliga-

tur

tur aliquis, vel ſuam intẽtionem aperiat, deſtinando ſuos amicos, vel capita factionum, vel oſtendendo ſchedulam, in qua ſint adnotata nomina eligendorum, vt ipſos nominent &c. committitur ſubornatio & electio eſt nulla. Vide *Simonia n.13*

24 Abſentium vota ſuppleri non poſſunt, nec præſenti, vel abſenti votum cõmittere alicui licet. *ibidem ſtat. 15. in textu*; vnde non poteſt inſtitui procurator ad ferendum ſuffragium. *ibidem*.

25 Facta electione, mox ſchedulæ cõburi debent, ſicuti quando in ſcrutinio aliquis error committeretur, & hoc eſt de forma eſſentiali electionis per ſcrutinium. Poſſunt tamen lacerari, & corrumpi abſque eo, quod comburantur, dumodò ita lacerentur, vt nunquã legi poſſint, quia ſic ſecretum etiam ſeruaretur; expeditius tamen fit combuſtione. *ibidem ſtat. 16*.

26 Trahentes originem ex Mauris, Mahometanis &c. eligi non poſſunt ad officia. *ibidem ſtat. 17*. Vide *Deſcendentes*. Item ex ſacrilegio procreati, etiamſi ad Ordines admiſſi fuerint, ad officia tamen, & dignitates promoueri non poſſunt, ſicut illegitimi, niſi cum eis fuerit diſpenſatum. *ibidem ſtat. 18. in textu*. Vide *Illegitimi*.

27 Ante electionem Præſes Capituli,

Vocales genuflexos, & confeſſionem facientes, abſoluere debet ab omni excommunicatione, & diſpenſare cum eis in omni ſententia irregularitatis, ſuſpenſionis, interdicti. *Conſt. cap 8 ſtat. 25. in text.* Cuius abſolutionis primus effectus eſt habilitare (ſi qui eſſent) excommunicatos ad eligendum tam actiuè, quam paſſiuè. Vnde ſi poſtea ſciatur aliquem Vocalē fuiſſe excommunicatum, contra electum ex hoc capite agi non poſſet, quia iam fuit abſolutus. Secundus eſt abſoluere ab omni cenſura, & irregularitate, qua Vocales innodati reperirentur, & ſecundum totam latitudinem verborum, etiam Sedi Apoſtolicæ quomodocumque reſeruatis, non tantum in foro conſcientiæ, ſed etiam exteriori. Itaque abſolutio iſta tollit omnes cēſuras impeditiuas electionis, cuiuſmodi ſunt Bullæ Cœnæ. Tertius effectus eſt, quod ſemel abſolutæ, & diſpenſatæ cēſuræ, & irregularitates, non redeunt, ita ut poſt electionem Vocales reincidant. Hoc tamen priuilegium afficit tantum Vocales, & non alios. *ibidem.* Vide *Abſoluere n. 9. Diſpenſare.* Vide *Diffinitor. Viſitator. Simonia.*

Electio Abbatiſſæ. Vide *Abbatiſſa à n. 5. & infra.*

Eleemoſyna. Vide *Proprietas.*

Eme-

Emere. Emptio. Vide *Proprietas*.

EPICHEIA.

Facit, vt relicto rigore legis, amplectamur quod recta ratio dictat, & quod faceret Prelatus, ſi adeſſet. *Conſt. cap. 3. ſtatut. 23. q. 4. & Pœn. c. 9. q. 8. in fine.*

EPISCOPVS.

1 A nobis reuerendus, monito S. P. N. Franciſci. Hinc qui de ipſo, & aliis Eccleſiarum Prælatis oblocutus fuerit, itaut populo ſcandalo ſit, Superiorum arbitrio grauiter eſt puniendus. *Conſt. cap. 1. ſtat. 3*

2 Eius dignitas eſt ſumma in Eccleſia Dei, cui Regum fulgor, & Principum diademate, tamquam auro plumbum, cęlo terra, ſpiritui caro, diuinis humana ſubduntur. Eſt namque ſumma honorũ omnium, qui hominibus tribui poſſunt, culmen dignitatum, poteſtas ineffabilis. *ibidem* §. 1.

3 Eſt Princeps in ſua Eccleſia *ibidem ſtat. 4. verſ. Itaque ex Rodriq.*

4 Poteſt à caſibus Bullæ Cęnæ abſoluere ſuos ſubditos in caſibus à iure permiſſis. *Conſt. cap. 2. ſtat. 14. concluſ.* 4. Poteſt

etiam

etiam delegare facultatem ipſi à Tridentino conceſſam abſoluendi à caſibus, & irregularitatibus occultis, licet eius Vicarius ex generali mandato ipſam non habeat. *Pœnal. cap. 29. quæſt. 5. in fine.*

5 Non poteſt Religionem ingredi ſine ſpeciali licentia Papæ, tum quia tamquam ſponſus ſuæ Eccleſiæ eſt ibi ligatus, tum quia Epiſcopus eſt in ſtatu perfectionis, Religioſus autem in via. Ideò non poteſt facere regreſſum à perfectiori ad minus perfectum. Poterit autem ante confirmationem, quia tunc eſt ſponſus rato, non autem conſummato matrimonio. *ibidem conſt. c. 2. ſtat. 1.*

6 Poteſt in nonnullis caſibus procedere contra Regulares; & primò. Si Regularis ſit notoriè excommunicatus, poteſt per Ordinarium denunciari. Secundò. Si delinquat extra clauſtra, poteſt ab eodem capi, & præſentari ſuo Iudici, vt puniatur. Tertiò, in materia fidei, & hæreſis, ſuper quæ Epiſcopi ſunt Delegati Apoſtolici. Quartò, in ſpectantibus ad curam animarum. Quintò, de cura Hoſpitaliũ, & Monialium quoad clauſuram, redditus, electiones, & profeſſiones. Sextò, ſi vagentur ſine licentia Prælatorum. Septimò, ſi matrimonio contrahendo ſine licentia Parochi præſint. Octauò, ſi prædicent extra

ſuas

ſuas Eccleſias ſine licentia Epiſcopi. Nono. Si extra Monaſterium degant. In cauſis mercedum miſerabilium perſonarum, & in ſimilibus. Decimo. In controuerſiis proceſſionum. Vndecimo. Poſſunt Regulares recurrere ad Epiſcopos pro abſolutionibus, & diſpenſationibus illorum caſuum, qui ſunt Epiſcopis reſeruati priuatiuè quo ad Regulares. Dixi priuatiuè, quia ſi eadem authoritas eſſet conceſſa Prelatis Regularibus, ad Epiſcopos recurri non poteſt, quia vt alibi diximus, *Conſt. c. 2. ſtat.* 12. maiorem, & ampliorem facultatem diſpenſandi, & abſoluendi habent Prælati Regulares, quàm ſeculares. Sunt etiam nonnulli alii caſus, in quibus poſſunt Epiſcopi in Regulares procedere, quos videre eſt apud *Roder. Iuniorem reſol. 3. num. 15. & reſol. 63. n. 24. & Alphonſ. de Leon. recoll. 2. a n. 466. vſq. ad* 488. qui ait, quod Epiſcopi non poſſunt cogere ipſos Regulares per cenſuras in omnibus caſibus ſibi permiſſis, quia Concilium Trid. declarauit quoſdam caſus in quibus concedit, poſſe Epiſcopos cogere per cenſuras. *Pœnal. cap. 18. q. 3. verſ. Verum diſputant multi.*

7 Aduertendum tamen eſt hic. quod poteſt etiam ſuperior Regularis procedere

dere

dere contra ſuos ſubditos in aliquibus ex ſupradictis caſibus, putà quia ſubditus Regularis, curam animarum habens, in fonte baptiſmali aquam non tenet, oleũ Cathecumenorum non procurauit. Quod in contractu matrimoniali, vel non adfuit, vel ſcandalum commiſit. Quod in profeſſione Monialis, vel electioni Abbatiſſæ Epiſcopum non monuit. Quod matrimonio adſtitit, cum non eſſet Parochus, vel ſibi hanc licentiam procurauit, inconſulto Prælato Regulari. Quod in aliena Eccleſia ſine licentia Epiſcopi prædicauit, Hæc enim delicta non ſunt ità reſeruata Ordinariis, vt Superior Regularis illa punire non poſſit in ſubditis. Et vniuerſaliter in omnibus caſibus, in quibus poſſunt Ordinarii procedere cõtraRegulares, poſſunt etiam Superiores Regulares, dumodo quo ad iſtos nõ adſit diſpoſitio priuatiua, & propterea caſus iſti dicũtur mixti fori, & datur locus præuentioni cum limitatione tamen, vt infra. Nam ſi v. g. Epiſcopus non procederet contra Regularem delinquentem extra clauſtra, vel quia nolit, vel quia neſcit, non per hoc impeditur Prouincialis, quin ſuum ſubditum coerceat. Si tranſire ſinit Apoſtatam ſine correctione, non per hoc tollitur facultas ſuo Prælato il-

lum

lum puniendi; Sic etiam ſi ſuam iuriſdictionem Floccipenderet, dum ſine ſua licentia in aliena Eccleſia prædicabit, ſi ſubditus populum ſeditione conturbet in propugnanda præcedentia in proceſſione, & Epiſcopus contemnat, non eſt, cur Superior Regularis non poſſit illum de ſcandalo dato, & de exceſſu punire. *Pa-nal. ibidem.*

8 Aduertendum ſecundo, quod in puniendo Apoſtata conceditur facultas Epiſcopo, ſi illum errantem inuenerit, n poſtquam Superior punire inceperit, quia tunc delegatio ſpirauit, & poteſt Prælatus Regularis ſe tueri in ſuis iuribus per Eccleſiaſticas Sanctiones. *Ibidem.*

9 In aliis autem caſibus, in quibus offenduntur iura Epiſcopalia, vt aſſiſtere matrimonio, prædicare ſine licentia, iudicare de clauſura, electidne, computu, dotibus, collocutionibus Monialibus &c. non poſſet inhiberi Epiſcopo, quin procedat, neque propterea tollitur Regularibus iuriſdictio, quia poteſt vterque procedere de eo, quod ad ſuum tribunal ſpectat cum vnum delictum à duobus Iudicibus puniri poſſit ob diuerſas conſiderationes, quas habet, & ſic puniri poterit à Superiore Regulari, tanquam delinquens contra ſtatuta Ordinis, & ſta-

tum

tum Regularem, & ab Ordinario quatenus violans ſuam iuriſdictionem. Et hæc eſt limitatio, quam diximus paulò ſupra in prima aduertentia. *Pæn.c.4.q. 3. verſ. Reſpondeo vniuerſaliter.*

10 Aduertendum tertio, quod poteſt Regularis accuſare alterum apud Epiſcopum de ſupradictis cauſis ad ipſum ſpectantibus. Et ad ipſum recurrere in iis tantùm cauſis, quę ad ipſum ſpectant, non quatenus concernant iuriſdictionem Regularem, verb. grat. ſi prædicaſſet in aliena Eccleſia, ſi matrimonio adſtitiſſet, ſi profeſſionis, vel clauſurę cauſa agitaretur &c. hæ enim cauſę, cum directè ad locorum ordinarium pertineant, & in iis Superiores Regulares ſolum ſe ingerere poſſint per regulam quandam generalem, quod ſcilicet ipſos deceat ſubditorum emendare delicta; ideo ſi ſubditus grauetur circa has cauſas poterit pro declaratione, aut iuſtificatione, vel gratia ad Epiſcopum illumque monere, quod circa cauſam ad ipſum ſpectantem moleſtetur, & Epiſcopus poterit ſuo iuri cedere, & Religioſum liberàre, non quidem à Regulari ſententia, ſupra quam nullam iuriſdictionem habet, quamque examinare non poteſt, cum non ſit Iudex appellationis, ſed Commiſſarius ad procedendū

ſi

ſi voluerit; ſed tantùm ab ea pœna, quam ipſe Epiſcopus infligere poſſet. *Ibidem Pœnal.c. 18. a verſ. Ego autem pro mea materia quæro, vſque ad finem quæſt.3.*

11 Regularis factus Epiſcopus, licet non ſit à votis, eſt tamen à preceptis ſuæ Regulæ repugnantibus Epiſcopali dignitati abſolutus. *Coſt. cap.12.ſtat. 5. q.1.verſ. Hac etiam ratione.*

12 Iu cauſis criminalibus procedere debet cum conſilio, & aſſenſu duorum à Capitulo electorum, tam in formando proceſſu, quàm in aliis actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè: conceditur tamen circa atrocia delicta, vbi de perſonali detentione opus ſit, quod poſſit ſolus ad ſummariam informationem, & neceſſariã detentionem procedere, ſeruato tamen in reliquis ordine præmiſſo. *Pæn.c. 1.q. 2.reſp.3.*

Eius authoritas circa Monialis. Vide *Moniales. Clauſura. Abbatiſſa.*

EQVITARE EQVITATIO.

1 Religioſis minoribus ſub peccato mortali (dempta neceſſitate vel infirmitate) equitare prohibetur. Adeſt etiam præceptum ſanctæ obedientiæ, & pœna priua-

priuationis officiorum, & perpetuæ inhabilitationis in poſterum ipſo facto incurrẽda, lata ab Vrbano VIII. *Militantis Eccleſiæ* 1. *Iunij* 1640. Et per ſtatuta generalia. *Qui ſine licẽtia Miniſtri Prouincialis equitare, bigare, quadrigare &c. præſumpſerit, bimeſtris carceris pæna mulctari debet, & Miniſter ſine neceſſitate cognita per teſtimonium ſcriptam Guardiani, & maioris partis diſcretorum illius Conuentus, id non concedat. Quam in abſentia Miniſtri poſſit indulgere Guardianus cum conſenſu omnium ſuorum diſcretorum. Aliter facientes, Prouincialis caret voto in futuro Capitulo, & Guardianus ſit priuatus officio, & ſi equitantem ſine licentia, diſciplina, & triduano carcere non mancipauerit, per ſemeſtre ſuſpenſus ſit ab Officio. Miniſter autem in Viſitatione, vno tantum vili iumento vti poſſit, nec ſocios habeat, qui pedes ambulare poſſit. Conſt. c. 3. ſtat. 23. in textu.*

2 Verbum *equitare* in communi modo loquendi, non ſolum ſignificat equo iter facere, ſed etiam Mulis, Aſinis, Camelis, & quęlibet huiuſmodi equitatio prohibetur Minoribus. Super humeros autem hominum, vel lectica aut ferculo, præciſo pretio, vel ſuperbia, vel ſcandalo Author non cenſet eſſe contra Regulam

lam noſtram. De naui cartum eſt, non comprehendi. Recurrere autem ad amicos ſpirituales ad ſoluendum nauigarionis pretium regulariter non poſſumns, preciſa neceſſitate, puta ad excuſandum longi itineris tædium. Sic etiam vehi Curru vili à bobus tracto non eſt, contra Regulam. *Ibidem q.1.*

3 Cauſæ excuſantes equitationem, à culpa ſunt neceſſitas, & infirmitas. Hæc autem neceſſitas excuſat etiam ſi proueniat ob negotium proprio marte aſſumptum, putà ſi quis ad ſanctuaria ſua deuotione proficiſcatur,& accidat in itinere debilitari, vel luto impediri,& aliis huiuſmodi, poteſt ſine culpa equitare, niſi voluntarium negotium aſſumens ſe præuiderit habiturum neceſſitatem equitandi. Infirmitas verò debet eſſe vel actualis, vel imminens de proximo, puta ſi timeret probabiliter infirmari, etiam leuiter. Quinimmo poteſt valetudinarius equitare animi gratia, ad recuperaadas vires, ad refocillandum ſpiritum exercitio aeris mutatione &c. Et Superior poteſt, & debet in his caſibus ſua authoritate, ac pietate declarare ſufficientem cauſam, & diſpenſare cum ſuis ſubditis, vbi in dubio ſita eſſet, iudicio namque prudentis Superioris, cui ſtandum eſt in

con-

Digitized by Google

conſcientia, relinquitur examen, & determinatio manifeſtæ neceſſitatis. *Ibidem quæſt. 2.*

4 Peccat mortaliter Prouincialis concedens facultatem equitandi, non ſeruata forma ſtatuti, ſi temerariè, ideſt nullo præhabito examine, nulla cognita cauſa, nulla conſideratione facta de veracitate, & qualitatibus Fratris equitare volentis: Secus non, poteſt enim eſſe, vt ſubditus ſit perſona grauis, probatæ vitæ, de qua preſumi non poſſit mendacium in re tam graui, tunc enim Superior credens, non peccat contra Regulam, licet peccat contra ſtatutum, quod non obligat ad mortale, ſufficit enim, vt Superiori probabiliter conſtet, ſubditum habere veram neceſſitatem. Superior autem localis non poteſt talem licentiam concedere abſque conſilio, & conſenſu trium Diſcretorum, & in caſu vrgenti, abſente Prouinciali; Quod ſi illi fuerint indiſcreti, Superior localis cum vno ipſorum conſentiente, poſſet hanc licentiam cõcedere, ſicut etiam poſſet in caſu, quo Diſcreti ob aliquam minus iuſtam causã non conſentirent, & neceſſitas eſſet manifeſta, quia non irritatur actus, nec corrigitur ius naturale cum tanto incommodo; Immò contrafaciens Guardianus nul-

lam

lam pœnam incurrit in Bulla Vrbani, benè tamen ex ſtatuto, in quo non comprehenduntur diſcreti, & in hoc ſtatutū eſt moderatum cum non neceſſe ſit adhibere omnes diſcretos, ſed ſufficiat tantū tres. Quorum delectus ſpectat ad Guardianum, non tamen abſolutè volontariè, ſed cum ordine dignitatis, & antiquitatis, et ſcilicet conuocet digniores, niſi casus aliter ex ratione suaderet. *Conſt. c. 3. ſtat. 23. q. 3.*

5 In absentia autem Prelatorum, poteſt ipse neceſſitatus ſibi declarare neceſſitatem, & vti Epicheia. *Ibidem q. 4.*

6 Conceditur Prouincialibus per ſtatutum, & per ſupradictam Vrbanam Bullam, *etiam Prouinciarum Commiſſarijs, vt vno, eoque vili iumento pro ſe tantùm, non autem pro ſocijs in neceſſitatis articulo vti poſſint; alias ſi contrafecerint, eo ipſo deſtituti remaneant.* Quæ verba concernunt primo conceſſionem vilis iumenti, ſcilicet Aſini, vel Muli ad ſummum; non autem equi. Secundo non ſemper, ſed in neceſſitatis articulo ab ipſiſmet Prelatis iudicandæ. Tertio. Socii ſunt Laicus, & Secretarius. Quarto. Priuatio officiorum vltra materiam precepti importat culpam grauem. Quinto. Non incurritur niſi poſt ſententiam, etiam in

foro

foro conſcientiæ. Peccant autem mortaliter Prouinciales,& Viſitator, ſocios ſibi aſſumentes, qui pedeſter ambulare non poſſint, in delectu tamen per ſe talium ſociorum, non autem in caſibus incidentibus,& ſingularibus, quia ſi ſocii in longo itinere laxarentur,vel debilitarentur, poterit præſenti ſociorum neceſſitati diſpenſationi ſuccurrere, ne cogatur ſępe ſocios mutare. *ibidem q.5.*

7 Vt autem ſciatur, quibus vt plurimum permittatur equitare, etiam ſi ſani ſint; apponuntnr hic verba Iulij II. in his Conſtitutionibus *cap.3. quæſt.vlt.* litteraliter explicantia præceptũ hunc Regulæ cuiuſmodi ſunt, videlicet. *Quibus etiam neceſſitatibus ſatis vagari declaramus,& dicimus, Prælatos maiores Ordinis, ac Viſitatores graues, ac ſolemnes Prædicatores,qui pro negocijs Ordinis, & animarum profectu habere per terras, & loca, & prouincias frequenter diſcurrere, vel ad Capitulum, & ſimilia longius ire, & quorũ vita eſt Ordini neceſſaria, quæ aliàs poſſet exponi periculis, & infirmitatibus. Tales enim ex hoc non sũt ſuæ Regulæ tranſgreſſores, immò à ſuis Superioribus debent pro loco,& tempore ad id compelli pro communi bono Ordinis, & animarum conſeruando: cum & de vita communi, & Regulæ obſer-*

obſeruantia ſit, fratres, & maximè tales in tali neceſſitate poſſe equitare, vt apertius exprimit Regula. Ibidem quæſt.6.

8 Indebitè equitantes, & equitandi licentiam concedentes, ſunt grauiſſima pęna digni, & vltra culpam lætalem ſine remiſſione contra ipſos exequendæ ſunt pęnæ ſtatutorum, carceris, ſuſpenſionis &c. Et Bulla ſupradicta Vrbani addit ſtatutarijs pœnis priuationem officiorum, & inhabilitatem ad omnia alia &c. requiritur tamen auſus, & temeritas, quæ veram neceſſitatem excludunt. Notãdum tamen eſt, poſſe ex rationabili cauſa, has pœnas remitti à Miniſtro, & Cõmiſſario Generalibus; quæ remiſſio non valeret, niſi rationabilis cauſa adeſſet, vt diximus de diſpẽſatione. *Conſtit. cap.3. quæſt.7. in fine.* Vide *Carcer num.4.*

EVTRAPELIA.

Ex Ariſtot. *Eſt quædam vitæ requies, in qua homines ioco vtuntur, dicendo, & audiendo moderatè ea, quæ oportet, itaut perſonarum, locorum, & mediocritatis norma ſeruetur.* Eſt virtus, & per conſequens Religioſis permiſſa. *Conſtit. cap.2. ſtatut.76. quæſt.3. in fine.*

EXAMEN. EXAMINATOR.

1 Sacris initiandi in noſtra Religione à Patribus ſpecialiter in Capitulo deputatis, de ſcientia, & idoneitate, prius approbari debent, quos Prouinciales per ſe, aut per alios iterum examinare tenentur. *Conſt. cap. 2. ſtat. 54. in textu.*

2 Quamuis autem ritè ordinentur nō examinati, eo quia per Trid. hoc munus examinandi ordinandos Epiſcopis poſitiuè præcipitur, attamen ſi falsò in dimiſſoriis affirmaretur eſſe examinatos, & propterea Epiſcopus reputaret idoneus, illoſque non examinaret, vt facere poteſt, tunc Prouincialis peccaret mortaliter; niſi tamen excuſaretur, ex eo quia non haberet examinatores præſentes, vel ordinandus eſſet nimis diſtans, & de illo ſufficientia præſumeretur &c. *ibid. quæſt. 1.* Benè tamen verum eſt, quod Prouincialis non tenetur ſub culpa graui eoſdem iterum per ſe, vel per alios examinare. Neq; requiritur vnio examinatorum, quamuis praxis ſit, eos examinari coram Prouinciali, & examinatoribus ſimul iunctis (Quidquid ſit de approbatione Confeſſariorum.) *ibidem quæſt. 3.* Examinatores autem huiuſmodi debent eſſe tres, preter Pro-

Prouincialem, tamen duo etiam ſufficerent. *ibidem quæſt.4.* In quo quidem examine poteſt intercedere ſimonia, cum detur ius ad ſuſcipiendos Ordines, qui ſunt res ſpirituales. *Ibidem quæſt.5.*

3 Diuerſum ſcientiæ gradum requirit Tridentinum pro exceſſu Ordinum, ne examinatores peccent approbando. Pro prima tonſura requiritur peritia legendi, & ſcribendi, ad Minores Ordines intelligentia linguæ latinæ: ad Subdiaconatum, & Diaconatum, peritia eorum, quę ad dictos Ordines ſpectant: ad Presbyteratũ, vt poſſit prędicare, & ſciat, quæ ad Sacramenta adminiſtranda requiruntur. At in Regularibus minor ſcientia ſufficit, & poſſunt, nedum à Fratribus, verum etiam ab Epiſcopis (licet linguam latinam non probè teneant) approbari: ſufficeret enim ſi rectè legere, & canere noſſent, quia Regulares ob continuum commercium, & exercitium cum Fratribus doctis, ſpem profectus oſtendunt, & facilè errare non poſſunt, ſicuti ſæcularis. *ibidem quæſt. vlt.* Vide *Ordinandi*.

Examen Confeſſariorum. Vide *Confeſſio. Confeſſarius.*

EXCEPTIO. EXCIPERE.

1 Exceptiones ſunt de iure naturæ.

Pœnal.cap.1.quæſt.2.probat.1. Vnde exceptio abſentiæ eſt acceptãda,etiamſi exceptor nullum mandatum habeat, vnde licet in criminalibus non admittatur procurator ad diſputandum ſuper crimen, admittitur tamen ad proponendas exceptiones neceſſarias pro reo. *ibid. quæſt.4. aduert.6.verſ. Cum hoc tamen ſtat.* Vide *Contumax n.4.*

2 Aliquando exceptio ſapit naturam accuſationis, vt cum quis non ſtimulatus, nec in actionem vocatus, ſpontè excipiat contra electũ, vel teſtem, vel accuſantem. *Pænal.cap.10.quæſt.2.diffic.3.verſ.Reſpondeo cum Abbate.*

3 Exceptio infamiæ. Vide *Iudex n.4.*

EXCOMMVNICATIO. EXCOMMVNICATVS.

1 Excommunicatio alia eſt per modũ ſtatuti, ſeu ordinationis, alia per modum præcepti. Hæc reſpicit particulares, illa verò communitatem primò, & per ſe: vnde excommunicatio lata per modum ſtatuti, ſeu ordinationis requirit ſcripturam, aliàs eſt nulla. Lata verò per modũ præcepti non requirit ſcripturam. Verum tamen eſt quod excommunicationem per modum ſtatuti pro tota Religione, non

poteſt

poteſt ferre, niſi Capitulum Generale, pro tota Prouincia niſi Capitulum Prouinciale, & pro toto Cõuentu niſi Prouinciales, & Viſitatores, non autem Guardiani; qui ſolum facere poſſunt aliqua præcepta ſuo tempore duratura. Et quidem Generales, ac Prouinciales ſoli per ſe poſſunt ferre excommunicationem pro toto Ordine, & Prouincia, quæ tantum durabit, quantum ipſi in officio perſiſtunt, & debet ferri ſcripto, aliàs eſt nulla. *Pœn. cap. 28. quæſt. 4.*

2 Excommunicationem per modum præcepti poſſunt fulminare in Ordine noſtro Miniſter, & Commiſſarius Generales, Prouincialis, & Delegati ab ipſis, & Guardiani, tamquam verè Prælati in ſuos ſubditos, & contrarium aſſerentes puniri debent grauiter tamquam perturbatores ad arbitirium Superiorum, & vniuerſaliter excommunicare poſſunt omnes Prælati, ſcilicet (Eccleſiaſtici) qui habent adminiſtrationem cũm iuriſdictione coniunctam, niſi limitata eis fuerit authoritas. *Pœnal. cap. 28. quæſt. 1.* Pro rebus autem deperditis Generales tantùm, & Prouinciales, qui quaſi Epiſcopalem authoritatem habent, ipſam ferre poſſunt, & Commiſſarius Viſitator deſtinatus ad omnes cauſas à Generali in aliqua prouincia,

qui eſt Ordinarius, & Miniſtro prouinciali ſuperior. Commiſſarius autem delegatus à Prouinciali, minimè hoc poteſt, niſi ſpecialiter ei delegata ſit facultas hæc. *ibidem quæſt. 2. & 3.*

3 De Vicario generali Epiſcopi eſt controuerſia, niſi ſpecialem habeat commiſſionem: non autem Vicarii foranei, neque qui nullius Diœceſis, ſiue Epiſcopi inferiores. *ibidem quæſt. 2.*

4 Non tantum autem pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis poteſt excommunicatio ferri in Religione, ſed etiam pro qualibet reuelatione: poteſt enim Prælatus excommunicatione vti pro indaganda veritate alicuius delicti, putà ſi commiſſum ſit delictum, & authores ignorãtur, poteſt Prælatus præcipere, vt ſcientes reuelent malefactores ſub pœna excommunicationis. Item ſi neſciatur aliqua poſſeſſio, ius, ſeu factum prouincię finium, Conuentuum &c. poteſt ſimiliter ſuper his rebus monitoria expedire, vt ſcientes veritatem reuelent; & in terminis Concilium Tridentinum concedit excommunicatione vti in cauſis ciuilibus, & criminalibus, dummodo alia probatio deficiat, immò pendente cauſa coram Iudice ſæculari, & maximè quando teſtes ignorantur, poſſunt impetrari monitoria

contra

contra teſtes pro ſcienda veritate. Item ſicuti Superior Regularis in inquiſitione generali procedit per impoſitionem pręcepti ſanctæ obedientiæ, ita etiam poteſt in aliquo caſu præcipere ſub comminatione cenſuræ, vt ſcientes authorem libelli famoſi, fracturæ arcæ &c. reuelare teneantur. Nam licet in cauſa ſpeciali, in qua proceditur per viam accuſationis, nõ debeant expediri iſta monitoria, niſi ad inſtantiam partis, vel alterius intereſſe habentis, non tamen videtur ademptum Iudici procedere poſſe ex officio, quando alia via non ſuppetat, quia ſi poſſit veritas haberi per teſtes, & congruas probationes legitimas, nullo modo ad cenſuras recurrendum eſt. Excommunicatio enim eſt remedium ſubſidiarium, & applicandũ, vbi alius modus realis, & perſonalis, ac iuridicus non appareat. Monitoria autem expedita contra formam hanc, non ſunt nulla, licet nonnulli affirment, tamen reprehendendus eſt Iudex incipiens à monitorio. *ibidem diffic.* 1.

5 Materia autem, vt monitoria pro reuelatione deperditorum expediri poſſint, licet remittatur in arbitrium Superioris, certum eſt tamen, quod debet eſſe conſiderabilis, non exigua, vel parui valoris; nec ſufficeret materia, quæ faciat

peccatum mortale in furto, immò nec valor vnius auri, ſed requiritur ſaltem ſex, aut quinque aureorum in Religione noſtra, quæ profitetur ſummā paupertatem; verùm quia caſus faciliter eſſe poſſet in furto libri, Scriptorum, Codicum in Concionatore, Lectore &c. etiam pro minori quantitate excōmunicatio fulminari poſſet, habita conſideratione incōmodi, damni, dedecoris, quæ aduenirent actuali Concionatori, vel Lectori, ſi furto conciones, vel lectiones auferrentur, vt omnes dicūt ex ratione lucri ceſsātis, vel damni emergentis, vt in operarijs, quibus inſtrumenta artis tollerentur, ità ſi quis prædicaturo in ſequentes dies furaretur concionem paratam, inferret damnum notabile; vnde in hoc caſu, licet materia eſſet nimis vulgaris; attamen, quia emergens eſt nimis præiudiciale, poſſet Superior præcipere ſub excommunicatione, vt reſtituatur ſcriptum. *ibidem diffic.* 2.

6 Non poſſunt, nec debent expediri monitoria, niſi cauſa diligenter, ac magna maturitate per ſuperiorem examinata, ne conijciat ſe periculo errandi, & ludibrio exponendi cenſuram; ſi de facto res ablata fuerit, ſi magni momenti exiſtat, ſi per aliam viam inueniri poſſit, nec moueri debet, niſi ad partis inſtantiam, ſi agatur de

de re particularis fratris vſui accommodata, quia ſi agatur de re Communitatis, vt de rebus Eccleſiæ, Sacriſtiȩ, Bibliothecȩ, Dormitorii &c. poteſt procedere Superior ex officio. Sic etiam ſi offenſus frater aliquem apud Superiorem deportet, & teſtes nolunt veritatem deponere, vel ſi appareat commiſſum eſſe delictum, teſtes autem non appareant, poteſt Prælatus per ſuas monitorias litteras præcipere reuelationem authoris, complicium, teſtium. Quod poteſt fieri non tantùm in iudicio Regulari, & Eccleſiaſtico, ſed etiã ſi ageretur coram Iudice ſæculari, & pars, ſeu Iudex imploraret auxilium ab Eccleſiaſtico, quia ſicut ſæculare adiuuat Eccleſiaſticum præbendo ſuum brachium, ita Eccleſiaſticum debet adiuuare ſeculare expediendo litteras monitorias, quæ tamen ſuffragari non debent in pœnam ſanguinis, aut ſupplicii, nec continere crimen, vel infamiam alicuius. *ibid. diffic. 3.*

7 Expediri tamen ſcripto, & per tres, aut duas vices, vel vnã, que vicem trium habeat; ſi enim non adeſt contumacia, non incurritur excommunicatio, & ſi quis non monetur, non redditur contumax. Hoc autem intelligitur de peccatis præteritis, non de futuris, quia ſi iſta ſub cenſura prohibentur, ipſa prohibitio monet, nec

requiritur aliud ad contrahendum cenſuram, niſi actualis tranſgreſſio pręcepti. Scripto autem mandare monitiones, & excommunicationem, ligat quidem reliquos omnes, non tamen Regulares de neceſſitate, qui poſſunt, & ſine ſcripto excommunicationem ab homine, & per modum pręcepti ferre. *ibidem*: non tamen per modum ſtatuti, reſpectu Prouinciæ, vel Conuentus, quia tunc inciderent in ſuſpenſionem ab officio. *ibidem quæſt. 4.*

8 Excommunicatio aliquando eſt iuſta, & valida, cum ſcilicet fulminatur ex cauſa, & ſecundum iura, & hęc eſt obligatoria, & timenda. Aliquando eſt iniuſta, & inualida, et tunc non obligat, neq; timeri debet, putà quando fertur à non habẽte iuriſdictionem, vel à Iudice excommunicato, vel interdicto: vel excommunicatur quis contra tenorem priuilegii, vel à delegato contra delegantis intentionem, vel poſt appellationem legitimam, vel ſi continet errorem intolerabilem contra legem diuinam, naturalem, vel humanam: quo caſu excommunicatio non eſt timenda, neque apud Deum, neque apud homines, dummodo notoriè conſtet de iniuſtitia, & nullitate, ſecùs antequam conſtet, ad vitandum ſcandalum, debet ſe vt excommunicatum gerere, quouſque per ſapien-

pientum teſtimonium conſtet de cauſa,& ſit ſedatum ſcandalum. Aliquando autem eſt iniuſta, vel quia pretenditur lata ex cauſa iniuſta,vel non ſufficiente,quam tamen Iudex tenet iuſtam, vel quia licet habeat iuſtam cauſam, fertur tamen ex praua Iudicis voluntate,vel odio,aut vindicta: vel quia licet ſit animus bonus, et cauſa ſufficiens non eſt, tamen iuris ordo ſeruatur, vel quia non præceſſerunt monitiones, vel non eſt lata coram perſonis idoneis, vnde ſicut ad bonam ſententiam requiritur cauſa iuſta, animus, ſeu finis probus, & ordo iuris, ita ex horum defectu redditur iniuſta, & hæc ſeruanda, & timenda eſt, iuxta famoſum Axioma canonicum: *Sententia Paſtoris, ſiue iuſta, ſiue iniuſta eſt timenda*;& in hoc ſenſu adeſt ſtatutum in noſtra Religione *cap. 7. §.5. n.27. Non liceat tamen ſubditis excommunicationem à Prælatis inferioribus latam contemnere, aut non formidare, quia non ad ſubditos, ſed ad Prælatos hæc cognitio pertinet*. Poſſunt tamen ſubditi reclamare apud ſuperiores maiores contra fulminatores talium excommunicationũ, quando ſine diſcretione, et maturitate fulminantur. Sic etiam ſi Guardianus fulminaret ſententiam pro rebus perditis, non ſolum iniuſtè procederet, ſed etiam nul-

Digitized by Google

liter, quia in hac parte non eſt Iudex cõpetens. *ibidem c.28.q.3.reſp.2.*

9 Per admiſſionem Vocalis excommunicati redditur nulla electio, niſi cum protestatione admitteretur in caſu dubio. *Pœnal.cap.15.quæſt.10.verſ. Reſpondeo poſſet etiam Præſes.*

10 Excommunicatio lata in ſubornatores eſt reſeruata Papæ. Vide *Simonia n.15.* Sic etiam excommunicatio lata in rebelles eſt reſeruata Summo Pontifici extra mortis articulum. Vide *Rebellis n.2. & Viſitator n.3.*

11 Excommunicatio Canonis: *Si quis ſuadente diabolo,* non incurritur ſine dolo. *Pœnal.cap.4.quæſt.6.in fine*; tamen potens liberare Clericum à percuſſione, & non liberat, etiam ſi non ſit officialis, incidit in excommunicationem. *ibidem cap.6.q.5.* Vide *Abſolutio.*

EXPOSITI, ideſt *PROIECTI*

Siue ex legitimo, ſiue ex illegitimo thoro nati ſint, cenſentur legitimi, atque ad Religionem recipi poſſunt. *Conſt. c.2. ſtat.1.§.5.verſ.Legitimantur igitur.*

FABRICA.

Quando Guardianus ſine licentia fabricare poteſt in Cõuentu. V. *Carcer n.12*

FA-

FACETIAE

Dedecent Regulares,ſicut etiã vrbanitates incongruæ, etiam ſi Eutrapelia non vetetur. *Conſt.cap.2.ſtat.76.quæſt.3.& in Pœnal.c.13.quæſt.9. in fine* habetur, quod à Republica Chriſtiana ſunt exterminandæ.

FALSVM. FALSITAS. FALSIFICATIO.

1 Falſitas eſt immutatio veritatis,quæ poteſt fieri facto,aut verbo,& tripliciter accipitur. Primò pro eo, quod non eſt verum, licet ab alicuius mendacio non procedatur. Secundo pro mutatione veri fraudolenta, & ſic omnia mendacia ſunt falſa. Tertio pro delicto,ſeu crimine falſi, quod committitur,non tantum ſimulãdo, vel mutando veritatem, ſed exequendo animi dolum contra proximum. *Pœnal. cap. 11. in principio*. Ad hoc autem, vt falſitas ſit punibilis, copulatiuè concurrere bebent tria, ſcilicet mutatio veritatis, dolus,& quod alicui ſit nociuum. *Conſtit. cap. 7. ſtat. 5. caſu* 7. & 8.

Quando falſitas ſit caſus reſeruatus. Vide *Caſus reſeruati num. 7. & 8. & caſ. 15. & 16.*

Teſtis

2 Teſtis falſus eſt, qui iuratus veritatẽ negat, vel occultat, vel eſſentialia tacet, qui in alium ſenſum dicta interpretatur, qui depoſitiones mutilat, qui dubium pro certo affirmat; Cum enim teneatur teſtis Iudici legitimè interroganti veritatem fateri, quotieſcumque veritatem ad mentem Iudicis non dicit, quoquomodo id faciat, ſiue illam negando, ſiue tacendo, ſiue occultando, ſiue ęquiuocando, ſiue decurtando, ſub nomine conſtituitur falſitatis. *ibidem quæſt.* 1. Vide *Teſtis*.

3 Quod ſi teſtis deponens falſum non fuerit iuratus, puniri debet non ordinaria, ſed extraordinaria pœna, dummodo tamen falſitas non eſſet alteri nocibilis: vnde Auctor arbitrio Iudicis remittendũ putat, an pœna ordinaria, an extraordinaria puniri debeat; conſideratis qualitate deponentis, contra quem deponitur, & cauſæ & ſceleris grauitate (præter caſus reſeruationem, vt diximus *verbo Caſus reſeruati n.* 7. *&* 8.) *Ibidem diffic.* 1.

4 Falſum deponens, aut reuocans, vel reuocari procurans, quod verè depoſitum fuerat, eſt ipſo facto excommunicatus, nec abſolui poteſt, niſi à Prouinciali, ſatisfactione præmiſſa, & ſemeſtri carceri mancipari debet. & infamis perpetuò exiſtit. Poteſt enim falſitas committi primò ſub-

ornan-

ornando teſtem ad dicendum falſum teſtimonium. Secundo producendo in iudicio teſtem falſum. Tertio dicendo falſum teſtimonium. Quarto vtendo dicto ipſius falſi teſtis ſcienter: vnde ſolent periti procuratores facere, vt pars, quæ produxit teſtes interrogetur, an eis vti velit; vt poſtea nullam habeant excuſationem. Qui quidem ſuaſores, & procurantes plus puniendi ſunt, quam ipſimet falſi teſtes, cum iſti maiorem nocendi animum habeant, maximè ſi donis, promiſſis, vel minis id faciant. *Pœnal. ibidem c. 11. quæſt. 2.* Quæ quidem pœnę afficiunt etiã ipſum teſtem falſum ex ſua malitia deponentem. Notandum autem eſt hic, quod cum falſum deponentes & falsò quempiam infamantes puniendi ſint pœna talionis (quæ poterit eſſe aliquando carceris perpetui, triremium, &c.) ſemeſtri carceris pœna; ceſſat ſi pœna talionis, quæ ſequitur infamantem, fuerit ad vlteriorem carcerem, vel ad triremes. *ibidem diffic. 1.* Verum tamen eſt, quod iſtæ pœnæ non afficiunt, niſi poſt declarationem.

5 Licet autem falſum deponentes ad defenſam non pœna ordinaria, ſed extraordinaria falſariorum ſint puniendi; attamen ſi falſitas non in ſola defenſione conſiſtat, putà in delictis, in quibus non

ex

ex officio proceditur, ſed ad inſtantiam partis, eſſent puniendi pœna ordinaria, quia tunc falſitas noceret accuſatori, & teſtibus ab accuſatore productis, qui reputarentur falſi, & vt tales puniendi venirent, cum reuerà non falſi ſint, vt ſupponitur. *ibidem quæſt.3.*

6 Falſificatio litterarum, & ſigillorũ, ſeu Bullarum, multis modis contingere poteſt. Primò, vt falſa Bulla, ſeu ſigillum falſis litteris apponatur, putà ſi de integro litteræ confingantur, & ſigilli adulterini impreſſio apponatur. Secundò, ſigillando falſas litteras cum vero ſigillo, quæ eſt falſificatio litterarum, & ſigilli etiam, cum ſit vera ſigillatio, quæ fit de volũtate Domini, & ſic ſi ſigillum ab vna ſcriptura vera abſtractum falſæ affigatur, ſi non concurrit voluntas eius, cuius eſt ſigillum, ſigillatio falſa præſumitur, etiãſi non abſit ſubſcriptio, dummodo hæc non requiratur pro forma. Tertiò, cum in veris litteris aliquid per raſuram tenuem immutetur, quod ſenſum germanum notabiliter immutet, quia ſi aliter eſſet, non haberet locum pœna falſi; vnde immutãtes litteras, aut punctum in Apoſtolicis Bullis, quæ tamen ſenſum à Pontifice intentum non corrumpat, non incurrunt excommunicationem. Aduertendum tamen

men eſt hic, quod nomine *raſura tenuis* non intelligitur litura leuis in ordine ad ſenſum, ſed reſpectu chartæ, ſeu pergameni. Quarto, cum aboletur ſcriptura aliquo artificio, & de nouo ſcribatur, remanente ſubſcriptione, & ſigillo. Quinto, cum abolita priori ſcriptura, ſuperimponeretur alia ſubtiliſſimo (ſi tamen poſſibile eſt) glutino compaginata. Sexto, cum quis vtitur falſis litteris ab alio acceptis, quamuis non à ſe falſificatis. Et in noſtra Religione expreſsè cauetur, quod *Qui per ſe, vel per alium litteras, & ſigilla Prælatorũ Ordinis noſtri falſificauerit, &c.* vbi, ſecundum iuris regulas *falſificare* ſtat etiam per alium. Septimo, quando quis inter multas alias litteras à Secretariis confectas, aliquam à ſe fabricatam poneret, quam deinde Prælatus ſubſcriberet, & Secretarius ſigillaret. Quamuis autem cognoſci non poſſit falſificatio litterarum Superiorum in modo dictaminis, vel in forma ſcripturæ, vel in qualitate chartæ, vt cognoſci poſſet in litteris Apoſtolicis; tamen poſſet aliquando cognoſci, ſi eſſet magnus exceſſus, putà ſi ex parte Generalis ſcriberetur laico. *Reuerende Pater*, vel Clerico. Admodum Reuerende, vel aliquis iſtorum vocaretur *Pater*, vel *Dominus*, vel ſi litteræ continerent falſam

lati-

latinitatem: totum hoc remittitur prudentiæ Iudicis, & rerum experimento. *Pœnal. cap. 10. quæſt. quarta*. Vide *Caſus reſeru. n. 15. & 16.* Ly *per ſe, aut per alium* includit auxiliantes, & complices, non autem conſultores; qui enim ſuaderet, & cõſuleret, non eſſet puniendus pœna ordinaria falſi, ſed extraordinaria ad arbitriũ Iudicis. Sub illo autem vocabulo *alterius perſonæ notabilis* veniunt etiam Prælati Eccleſiaſtici, & aliarum Religionum Superiores. *ibid. quæſt. 5.* Vide *Caſus, caſu 15 & 16.*

7 Iudex autem competens de falſitate commiſſa circa litteras Generalium, ſunt primo ipſimet Generales, eorumque delegati, deinde Prouinciales, in quorum Prouinciis falſitas comprehenditur, cum hoc tamen ſtat, vt circa carceris prorogationem Prouinciales diſponere non poſſunt, ipſis Generalibus inconſultis, & non conſentientibus. *ibid. quæſt. 5. verſ. Quæritur quis?* Qui quidem Prouinciales (excepta determinatione carcerationis, ſi de litteris Generalium agatur) debent in falſarios omnes taxatas pœnas infligere. Perpetua autem inhabilitas oritur ex infamia, quæ ex crimine falſi reſultat, ſequiturque omnes falſarios, tam litterarum Ordinis noſtri, localiũ, Generalium, Prouin-

uincialiumque Prælatorum, quam etiam aliarum perſonarum. Verum tamen eſt, quod etſi in excommunicatione, infamia, & inhabilitate &c. parificentur falſificantes litteras, & ſigilla, tam Generalium, quam Prouincialium, & aliorum &c. attamen diuerſificantur in longiori, & arbitrario carceri. Et falſarii litterarũ Apoſtolicarum puniuntur excommunicatione lata in Bulla Cœnæ Domini, officiorum, beneficiorumque perpetua priuatione, & ſæculari poteſtati poſt degradationem traduntur. Qui autem falſificant litteras Iudicis delegati Apoſtolici, non ita acriter puniuntur, ſicut minus puniendi ſunt, qui falſificant litteras inferiorum Iudicum, qui ſi criminaliter accuſentur, puniri debent priuatione, depoſitione, & detruſione in Monaſterium, vel ſi procedatur per inquiſitionem, qui talium Iudicum, aut Epiſcopi, aut Capituli falſauerit ſcripturas, ſaltem ſuſpendendus eſt ab officio, & beneficio, quouſque Sedis Apoſtolicæ mereatur indulgentiam obtinere. *ibidem*.

Pœnæ falſariorum, cognita cauſa, & conſideratis conſiderandis, poſſunt à Generalibus remitti. *ibidem quæſt.* 10. Vide *Conſtitutiones nouiſſimè impreſſas c.7. §.6. n.29. fol.*129.

Qui

Qui litteras Prelatorum Generalium &c. deſtruxerit, impedierit, vel aperuerit, non dicitur falſarius, licet grauiter etiam puniatur. *ibidem q. 6. Vide Caſus reſeruati*

Fama. Vide *Detractio*.

FOEMORALIA

Geſtari debent ad honeſtatem, & fieri poſſunt tum linea, tum lanea in noſtra Religione, non rugata, nō criſpa, ſed ſimplicia: Quæ ſi quis conſuetudine dimitteret, remoto neceſſitatis articulo, peccare mortaliter putat Auctor; nam licet ad exteriorem habitus formam nō ſpectent, deforma tamen habitus ſunt honeſtatem concernentia. *Conſtit. cap. 2. ſtat. 74. in fine.*

FAVORES SAECVLARIVM.

1 *Probibentur in virtute ſactæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna per Bullas Papales, omnibus noſtris Superioribus concedere gratias, dignitates, & bonores, &c. ſuis ſubditis ad requiſitionem ſæcularium, ideſt eorum, qui ſunt extra Ordinem: ſubditis verò ſub pœna inbabilitatis perpetuæ ad obtenta, & obtinenda, ſi tales fauores procurent, vel oblatas recipiant, vel ad bunc effectum munera ſæcu-*

ſæcularibus tribuant. Conſt.cap.8.ſtat.47. verſ.Dico tertiò.

2 Quæ pœnæ non ſunt abrogatæ per non vſum, immò reualidatæ, & ad Reformatos extenſæ per Vrbanum VIII. anno 1639. in Bulla *Admonemur*, & infliguntur ad ambitionem in Ordine, qua ambitione ceſſante, non incurruntur, verb.gr. ſi ad auertendam iniuſtam amotionem in Ordine ad bonum publicum, formato ſibi vero, vel falſo conceptu ad Conuentus vtilitatem, & huiuſmodi, procuraret & dignitatem. *ibidem verſ.Colligo.*

3 Nomine gratiæ, & honoris non veniunt hic litterę obedientiales pro ſtudio, peregrinatione, negociis, &c. nec officia, quę ambitionem non ſapiunt, vt Oſtiarii, Coquinarii, Quæſtoris &c. licet malè, & ad malum procurentur; ſed tantùm quæ honorem præferunt, vt Generalatus, Prouincialatus, Commiſſariatus, Guardianatus, Vicariatus, Præſidentatus, Lectura Sacrę Theologiæ, Prædicatio, Confeſſio ſæcularium, vel Monialium, & Magiſtratus Nouitiorum. *ibidem verſ.Quibus.*

4 Has pœnas non incurrunt Superiores concedentes hæc officia ad petitionem Principum, ſi per hæc negata magnum ſequeretur Prouinciæ, vel Conuentui damnum. *ibidem*, nec tenentur inquirere con-

tra

trà eos, qui tales fauores procurant, quia hoc eis nõ iniungitur; immò poſſunt formare ſuam intentionem, quod talis procurans non fecerit ex ambitione, & ſic concedere gratiam ſine ſcrupulo, niſi conſtaret contrarium. *ibidem verſ. Sciendum*, & *Hinc*. Vide *Litteræ n.2*.

5 Nec etiam Moniales incurrunt pęnas ſupradictas, ſi fauores præfatos procurent, quia non comprehenduntur in Bulla. *ibidem*: nec fratres in foro externo, ſi eas pœnas ignorent, nec ſi litteræ, in quibus eſt gratia, non mittantur, aut miſſæ ad Superiorem nõ peruenerint. *ibidem*. Vide *Litteræ n.2*.

FORNICARIVS. FORNICATOR.

1 Contra huiuſmodi fornicarios, & caſtitatis violatores noſtra Religio ſequens manauit ſtatutum *cap.7. §.6. num.21. Quicumque conuictus fuerit, domos ſuſpectas ingreſſũ fuiſſe, ab eo loco omninò amoueatur, & grauiter etiam arctetur, & ſi confeſſus fuerit, in fornicationem, vel grauiorem culpam incidiſſe; vel de eo legitimè conſtiterit, pro prima vice ſemeſtri carceri mancipetur, & voce actiua, & paſſiua triennio careat, & ſi in illud ſecundò inciderit, per annum in carceribus detrudatur, & omnibus*

Ordinis

Digitized by Google

Ordinis officijs decennio priuetur. Quod ſi tertiò illud ipſum admiſerit, ad omnia Ordinis officia perpetuò inhabilis exiſtat, & longiori tempore carceribus mancipetur, vel etiam ad triremes mittatur, Superiorũ arbitrio, pro qualitate delicti, & ſcandali ratione. Si quis autem (quod abſit) ſacrilegium cum Moniali admiſerit, ad triremes omninò damnetur, aut perpetuo carceri, Superiorum arbitrio mancipetur. Quod ſi quis de innominabili crimine, quod Deus auertat, &c. Vide *Neſandum*. Et in eodem ſtatuto §. 80. *Qui morbo gallico, vel aloppetia affecti, aut in carnis illecebras, & errores prolapſi fuerint, ad nulla Ordinis officia promoueri poſſint, & omnium ſuffragiorum iure perpetuò careant, atque ab audiendis confeſſionibus, ſi Confeſſarij fuerint, perpetuò ſuſpendantur. Pœnal. cap. 8.* Vide *Suſpectum conſortium. Domus ſuſpecta.*

2 Dicente ſtatuto: *Si in fornicationem, vel grauiorem culpam incidiſſe, &c.* hæc grauior culpa, eſt ſtuprum, raptus, adulterium, inceſtus, mollities, beſtialitas tam cum bruto, quam cum dęmone incubo, vel ſuccubo. Non comprehenditur ibi ſacrilegium cum Moniali, nec crimen peſſimum, cum de his duabus ſpeciebus diſpoſitio ſpecialis reperiatur. *Pœnal. cap. 8. quæſt. 4.*

Quam-

3 Quamuis in recenſitis peccatis luxuriæ detur exceſſus in grauitate, attamen per ſtatutum non differentiantur pœnę (excipe ſacrilegium, & nefandum) niſi dicatur, quod illa clauſula, *pro qualitate delicti, & Superiorum arbitrio*, poſita in triplicante, delictum applicari poſſit ad præcedentia, quia poteſt eſſe prima fornicatio taliter qualificata, vt Superioris arbitrio acriter puniri debeat, putà ſi facta fuiſſet cum inſigni ſcandalo, virginis raptus, adulterij perſonæ conſpicuæ &c. Nec rationi congruit, vt eodem modo puniatur fornicatio ſimplex ſecreta, ſicuti violatio, vel raptus, vel violentia &c. licet enim verum ſit, pœnas ſtatutarias ſeruandas eſſe; relictis legalibus, & canonicis, id tamen intelligendum eſt cæteris paribus, & niſi circumſtantię mutentur, prout in caſu noſtro, magna namque mutatio eſt à ſimplici fornicatione ad raptum, ad ſtuprum, adulterium &c. *ibid. quæſt. 6.*

4 Inhabilitas ad omnia Ordinis officia, quam incurrit, qui tertia vice in fornicationem incidit, eſt perpetua; ſicuti & carcer; qui licet videatur non debere excedere biennalem, vel triennaliem, tamen poteſt eſſe ita qualificatum delictum ſcãdalo, vel fęditate, vt protrahi poſſit etiam in perpetuum. *ibidem quæſt. 5.*

Qua-

5 Qualitas delicti (requiſita ad hoc vt Regularis, luxuriæ peccatum committens, ad triremes damnari poſſit) ex duplici capite iudicari poteſt. Primo ex qualitate ipſius, vt eſt ſacrilegium, & nefandus concubitus. Secundo ex eiuſdem multiplicatione, quia trinus actus tribuitur cōſuetudini, & trina culpa facit operantem famoſum. Hinc meritò ſtatutum tres vices peccantem, arbitrio Iudicis remittit, vt illum condemnare poſſit ad triremes. Peccaſſe autem ter, conſtare debet iuridicè, ideſt quod appareant condemnationes factæ in Regeſto Prouinciæ, duæ ſaltem, & tertia, per quam compleatur trinus numerus, condemnetur ad triremes. *ibidem quæſt. 7.*

6 At ſi ob incuriam, vel ignorantiam Superioris non fuerint regiſtratæ ſententiæ taliter peccãtis, vel non fuerit prima, & ſecunda vice ſententiatus iuris ordine ſeruato, ſed vel carceribus maceratus, vel aliqua alia afflictione correctus, non poteſt Prouincialis modernus inquirere de omnibus tribus vicibus, & teſtes ſuper lapſibus peccantis recipere, & probare, quod ter fornicatus fuerit, atque ipſum ad triremes damnare. Itaq; legitimè conſtare debet pro qualibet vice, & poſtea puniri, ideſt, debent prius examinari te-

Q ſtes,

ſtes,& per eos condemnari reus pro qualibet vice, legitimè enim conſtare, eſt plenariè, & non ſummariè probatum eſſe, & cum tales condemnationes non appareant, idem eſt ac ſi non eſſent; hinc ſi de nouo formetur proceſſus, in quod appareat, aliquem bis, terue peccaſſe, non poterit propter hoc condemnari ad duas, vel tres vices, ſed ad vnam tantum. Immò etiam ſi centies peccaſſet, ante inquiſitionem,& ante ſententiam, infligi debet pœna primæ vicis, ſcilicet carceratio per ſex menſes &c. ſi autem poſtea reincidat (peccet quantum voluerit) & ad ſecundam inquiſitionem deueniatur, & ſententiam, tunc pena ſecundò peccantis plectendus eſt, etiam ſi qui peccet ex interuallo dierum, vel menſiū peccaſſet. Quod ſi is, contra quem itur fuiſſet aliàs inquiſitus, & condemnatus, ſemel, aut bis, condemnationes verò, & ſententiæ regiſtratæ non reperirentur ex incuria Notarii; vel ignorantia Superioris; aut liber ſententiarum non inueniretur, ſiue eſſet incendio conſumptus; tunc dicendum eſt; talem delinquentem puniri poſſe pro ſecunda, & tertia vice; dummodò examinentur tales, qui de præteritis ſententiis deponerent. *ibidem verſ. Dices primo.*

9 Quod ſi quis peccaſſet cum fœmina

intra

intra ſepta Monaſterii, quamuis pro peccato imponatur ſemeſtris carcer, ex ſupra allato ſtatuto, & ex alio *cap.* 11. §. *primo n.* 8. imponatur carcer arbitrarius pro introductione mulierum in clauſuram, tamen ſic peccans, vltra ſemeſtrem, non incurrit arbitrarium, iuxta illud axioma. *Minora delicta confunduntur cum maiori*, ita quod ſolum maius delictum punitur. *ibidem verſ. Sed demus caſum.*

10 Pœna triremium, vel perpetui carceris impoſita per ſtatutum ſacrilegio, intelligitur de ſacrilegio cum Moniali, etiamſi Religioſus peccans contra caſtitatem quocumque modo, ſacrilegium committat. *Pœnal. cap.* 8. *quæſt.* 9. *reſp.* 1. Quod ſi ſacrilegium eſſet attentatum, vel ad proximum actum deductũ, non tamen completum, tunc non eſſet ſacrilegus ad pœnas ordinarias condemnandus, dũmodo attentatio fuerit remota, vt ſunt tractatus, & determinatio facta de peccando, ſiue proxima, vt eſſet conueniſſe ſimul in aliquo loco, & accinxiſſe ſe ad peccãdum, quia adhuc non ſumus in formali notione ſacrilegii. Quod ſi attentatio fuerit proximior, vt eſſet cubare in eodem loco, ad amplexus, oſcula, & tactus ruere, & ad vlteriores, & viciniores impudicitiæ actus progredi, ad pœnas ordina-

Digitized by Google

rias condemnari poſſet. *ibidem quæſt. 9. verſ. Sed dices ſi ſacrilegium.* Sic etiam ad eaſdem pœnas ordinarias condemnatur, non ſolum ob cõcubitum naturalem cum Moniali, ſed etiam ob quæcumque alia peccata venerea cum ipſa patrata. *ibidem verſ. Reſpondeo affirmatiuè.*

11 Pœna nefandi criminis de iure ciuili eſt mors naturalis, cuius rigorem ſeruat etiam Eccleſia, ex Conſtit. Pii V. *Cum primum §. 11. Si quis crimen nefandum contra naturam, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetrauerit, Curiæ ſæculari puniendus tradatur, & ſi Clericus fuerit, omnibus Ordinibus degradatus ſimili pœna ſubijciatur.* Et in alia Conſtit. *Horrendum* diſponit: *Omnes, & quoſcumque Clericos ſæculares, & regulares cuiuſcumque gradus, & dignitatis, tam dyrum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omnique officio, dignitate, & beneficio Eccleſiaſtico, præſentis Canonis authoritate priuamus; ita quod per Iudicem Eccleſiaſticum degradati, poteſtati ſtatim ſæculari tradantur, qui de eis illud idem capiat ſupplicium, quod in laicos in hoc exitio deuolutus, legitimis reperitur ſanctionibus conſtitutum.* Verum enimverò talis diſpoſitio Pia rd iudicium Regulare non extenditur, cum Regulares habeant ſuas leges

ges à Summis Pontificibus confirmatas, ſecundum quas ſuos reos puniri debet, indeque egredi non poſſunt; quidquid dicant alij. Vnde ſupradicta Pij Conſtitutio intelligenda eſt, vt illos tantum Regulares comprehendat, quos puniri accidit, & condemnari per Iudices Eccleſiaſticos, qui poſſunt eos tradere Curiæ ſæculari, vt eſſet Summus Pontifex, eius Legati, vel ab eo ſpecialem delegationem habentes. *Ibidem q. 11. per totam.*

12 Contra Religioſos ſuſpectos de fornicatione, adulterio, ſtupro &c. procedendum eſt iuxta *c. qualiter, & quando de Accuſ. ſecundo*, ſcilicet per inquiſitionem, vel denunciationem, vel accuſationem; debent tamen eſſe cauti Superiores, prout admonet Diaz *pract. crim. c. 8. n. 8.* loquens de Adulteriis: *Generaliter autem* (inquit) *conſiderent Iudices Eccleſiaſtici, ne nimis diligentes de adulterijs occultis inquirant, propter periculum fœminarum, virorum infamiam, & clericorum fragilitatem; ſed vigilantes ſuper gregem ſuum, ſimilia potius præſeruare conentur, quam vſque ad vnguem inuenire, & caſtigare ſatagent.* Non enim debent eſſe faciles ad credendum relatis, & ad præſtandas aures accuſantibus Regulares de tàm fędis delictis, & accidit ſæpè, vt pernicioſior ſit medi-

cina, quam morbus; Infamatur ſiquidem Conuentus,& Religio, cum inquiſiti ſe defendere ſatagant, & vt plurimum peccata impunita remanent, quia probationes eludunt, perturbato nimirum Cęnobio, non autem purgato. Hin ſi, verbi gr. Superior localis interpellaretur à ſubdito, vt comitatus teſtibus, ad quoddam cubiculum accederet, inuenturus in illo ſolum cum ſola noctis tempore, & negligeret, non propterea talis Superior veniret puniendus; licet enim verum ſit, puniendum eſſe Iudicem, qui negligit bonum publicum, nec curat inquirere de delictis, cum hoc tamen ſtat, quod non tenetur Iudex quoquo modo ex præcipiti ductu in delicta inuehere, ſed ſecundum regulas canonicas & præcipuè iuris naturalis, & diuini, putà cum infamia præcedente, vel clamoroſa inſinuatione; In caſu autem noſtro nullus ex his adeſt, nulla præcedunt indicia, ſed ſola deferentis fides, cui Iudex nullo modo credere tenetur, cum poſſit denunciator deferre falſum, & ſic reputatio Iudicis vilipenderetur, nec debet ſe committere tali dedecori; tum quia Superior non debet opinionem aliis ingerere, quod ſubditorum infamia delectetur, & nulli dubium eſt, quod ex tali delicto occulto reſultaret fratri, & Conuen-

uentui maxima infamia: quinimmò ſi Superior ad prædictum cubiculum ſe conferret, poſſet de imprudentia coargui: multi ſiquidem modi vltra hunc violentum, & irregularem reperiuntur, quibus deueniri poſſit in cognitionem peccati, putà perſiſtendo circa cubiculum, & obſeruando exitum &c. *Pœn.ibid.c.8. q.12.* Vide *Delictum. Delinquens n.1.*

13 Poterit Miniſter Generaliis reum nefandi criminis ad perpetuos carceres damnatum, poſt aliquos annos liberare, ſi tanta in eo viderit contritionis indicia, vt eum venia, & miſericordia non indignum exiſtimet, vt ſupra in principio diximus. Duo igitur concurrere copulatiuè debent, vt Generalis ipſe aggratiare poſſit, nimirum emendatio, & tempus; quibus non ſeruatis, nullo modo diſpenſare poteſt. Porrò anni, qui tranſire debent, accedere debent ad ſeptem, & contritionis ſigna iudicare ex teſtimonio fratrum, qui illum pœnitentiam agere cognouerunt: Cum enim qualibet ſexta feria in publico Refectorio in pane, & aqua genuflexus ieiunare debeat, & flagella diſciplinæ ſibi infligere, conſtabit fratribus pœnitentis affectus; Nec aliter Generalis contritionis ſigna ſcire poterit, niſi fratres probos, qui ſecum conuixerunt

Digitized by Google

moriens ſe culpabilem corpori ſuo dixit eſſe, eo quod ipſum malè pluſquam deceret tractauerat. *Conſt.cap.3. ſtat.18.*

2 Vota eſſentialia Regulæ S. Franciſci ſunt tam eminentia, vt eis nullius Religionis ſint eminentiora. Paupertas ſiquidem Franciſcanorum non ſolum excludit paupertatem in particulari, ſed etiam in communi Obediētia ſe extendit ad omne, quod non eſt cōtrarium animæ, & Regulæ. Quoad Caſtitatem autem non ſolum tenemur ex præcepto obligãte ad mortale, peccata, & occaſiones fugere, vnde Caſtitas maculari poſſit, ſed etiam ſuſpiciones, & conſilia, quibus alius de nobis afficeretur (vt diximus verb. *Caſtitas*) etiam ſi nulla eſſet mala intentio, nullum periculum. Neſcio igitur quid vltra rationabiliter addi poſſit. Hinc patet, quam ridiculum ſit vota cuiuslibet alterius Religionis, Franciſcanis votis anteferri. *Conſtit.cap.11. ſtat.1.*

Fuga. Vide *Apoſtaſia. Carcer.*

FVR. FVRTVM.

Excommunicatio fulminata pro rebus furto ſubtractis, non ligat fures principales ſecretos, cum non teneantur ſe prodere. *Pœnal.c.12.q.7.reſp.2.*

Tria furta faciunt latronem famoſum, ac proinde morte dignum in ſæculo. *Pœnal.cap.4.§. Circa 19.* Vide *Carcer.Caſus reſeruatus.Excommnnicatio.*

GENERALIS.

1 Miniſter Generalis eſſe debet ætate grauis, morum honeſtate, integritate vitæ, & doctrinæ præſtantia inſignis, prudentia, conſilio, & rerum agendarum vſu, tantoque vel maximè idoneus, qui Regulam ſeruare, & communem cum aliis vitam, quantum præoccupationes officij licuerit, ducere poſſit, vt verbo, & exemplo ſibi, & alijs proficiat. *Conſt.cap.8.ſtat.26.*

2 Licet ætas in Generali requiſita in ſtatuto non determinetur, elicitur tamen ex ætate Prouincialium, quæ debet eſſe annorum 35. & à ſuſcepto habitu 20. *ibidem* §.1. Quoad doctrinam de iure Diuino, & poſitiuo, debet omnes Ordinis Prælati, maximè Prouinciales, & multo magis Generales habere ſcientiam ſuis officiis neceſſariam, qua ſi careant, peccant mortaliter, & ſunt ab officio amouendi; nimirum, vt Regulam, eius expoſitiones, & canones de illa tractantes, diſciplinam regularem, Ordinis Conſtitutiones, debita ſuo officio, licita, & illicita calleant:

Sciant

Sciant ſuos ſubditos conſolari, exhortari, reprehendere, ſermones ad fratres habere pro ſui muneris occaſionibus: Cum Prælatis, Principibus, & aliis negotiari pro ſui muneris occaſionibus: in Conciliis diſcurrere, quia ad Concilia generalia ſolent, & tenentur accedere, & ad ſumma negotia pro Republica Chriſtiana plures ex noſtris Generalibus fuerunt à S. Sede deſtinati; vnd non ſufficit, quod Generalis ſit Concionator, aut Theologus ordinarius, ſed per humanarum litterarum, naturalium ſcientiarum, vtriuſque Theologię notitiam, & Hiſtoriarum maximè ſacrarum, ſacrorum Canonum, & Conciliorum prædicta poterit excedere: quæ tamen inſignis ſcientia, ſi cum morũ honeſtate coniuncta in aliquo vno non reperiretur, tunc probus aliquis mediocriter doctus poterit eligi. *ibidem* §.3.

3 Debet eſſe prudens, & ſecundũ iura, & Ordinis ſtatuta eſſe non poteſt, qui vſum agendorum non habet, quem vſum non habet, ſi inferiora munia, ſcilicet Guardiani, Diffinitoris, &c. officiis functus non fuerit. *ibidem* §.4.

4 Communem vitam, & reformatam ducere, & in vim ſtatuti, & Bullarũ Leonis x. Pii v. & Clem. VIII. & pro reformato haberi debet à tota Ordinis communi-

munitate. Chorum frequentet, non tantũ, vt officio ſuo deſit, ſi enim ſubditos non audiat, lites non dirimat, ſi denique ſui muneris functioner notabiliter deſerat, mortaliter peccat. *ibidem* §.5.

5 Eligi debet in Comitiis generalibus vnà cum ſex Diffinitoribus generalibus. *Conſt. cap. 8. ſtat.* 3. & ſtatim electus remanet confirmatus *ex priuil. Clem.* IV. *ibidem ſtat.* 13. Deuoluitur autem ad Papam, niſi in vigilia Pentecoſtes ſequatur electio. *Ibidem ſtat.* 8. Vide *Electio*.

6 Quod ſi Generalis ſit vltramõtanus, eius Commiſſarius generalis eſſe debet ciſmontanus cum ſex itidem Diffinitoribus, & à fratribus illius familiæ, de qua eſt Commiſſarius, eſt eligendus; qui tres annos durare debet, & parere Generali, ſicut alii Prælati. *ibidem ſtat.* 35.

7 Duos ſocios, ac duos Secretarios ex vtraque familia item habere debet, probitate, vſu, & litteris inſignes, in quorum veluti premium eis hoc officium conferatur, & apud quos totius Ordinis ſecreta deponuntur: immò adiuuare debent Generalem exemplo vitæ, & integritate morum, ne auctoritatis baculo, eorum imperfectiones portare cogatur. *ibidem ſtatut.* 28.

8 Quamuis antiquitus eſſet perpetuus,

Pan.

Digitized by Google

Pœn.c.15.q.10. verſ. Scio etiam, tamen modò per ſexennium durat eius officium. *Pœn.c.1.dub.3.verſ.Item cum etiam.*

9 Dicitur Princeps in Religione, ſicut Archiepiſcopus in ſua Prouincia, & Primas, & Patriarcha in ſua iuriſdictione. *Conſt.c.1.ſtat.4.*§.1.Ideò prima vice, tanquam Epiſcopus cum Cruce recipi debet *ibidem.c.8.ſtat.30.*

10 Functo eius officio, remanet Diffinitor perpetuus Ordinis cum voto in omnibus Capitulis, & actionibus, duoſque ſocios ſibi beneuiſos habet. *ibidem ſtat.31* Et propter eius merito Guardiano Conuentus non ſubiicitur. *ibidem c.3.ſtat.19.*

11 Ordinariam poteſtatem habet, & ſummam in Ordine, à qua nullus eximitur, & cui omnes obedire tenentur; quæ poteſtas eſt à iurre communi, diuino, & naturali, & tanta eſt in Ordine, quanta eſt Pontificia in tota Eccleſia, niſi vbi per ſacros Canones, vel Concilia, vel Apoſtolicas Conſtitutiones, vel per Capitulũ Generale Ordinis reperitur limitata, ab alijs enim limitari non poteſt. *ibid.ſtat.27*

12 Vnde ad eũ poteſt appellari, prout dictum eſt *verb.Appellatio n.1.& 2.* non ſolum ordinatè procedendo, *vt ibidem dictum eſt n.9.* ſed etiam immediatè, ſi ſuperiores intermedij v.g. Prouincialis, Viſita-

ſitator, Commiſſarius generalis ſint ſuſpe-
cti. *ibidem verſ. ad Generalem appellari poſſe.*

13 Inſtituere debent Vicarium, quando aliam familiam proficiſcitur, qui in eius abſentia, ſcilicet vſque ad ſuum regreſſum, familiam, de qua aſſumptus eſt, cum plenaria poteſtate gubernet, quique Vicarius inſtitui poteſt à MInistro Generali præfato, cum conſilio tantum aliquorum Diſcretorum, & duo ſufficerent, quod etiam per litteras habere ſufficit, quando præſentialiter non eſſent. *ibidem verſ. ad Generalem pertinet.*

14 Non tantum vnum Vicarium inſtituere poteſt, ſcilicet vnum pro pro Obſeruantibus, alterum pro Reformatis, ſed multos pro vnaquaq; parte, itaut aliquæ Prouinciæ vni, aliæ aliis committantur, ſicut fecit Reuerendiſs. P. Bernardinus de Senis, neque hoc repugnat. & facere id poteſt pro bono pacis. *Pæn. c. 30. q. 2.*

15 Immò Procuratorem generalem, & Commiſſarium Curiæ Romanæ in Comitiis generalibus, & extra, vbi ea vacare contigerit, inſtituere, de cōſilio tamen, & conſenſu Diſcretorum Ordinis, & eius familiæ, ex qua prædicti aſſumuntur, ſine quorum conſilio nulla eſt eorum inſtitutio. *ibidem verſ. Ad eum ſpectat.*

Ad

16 Ad ipſum ſpectat inſtitutio vtriuſque Commiſſarii Indiarum, & hic nulla ei aſſignatur limitatio. Ad eundem pertinet electio Guardiani Hieruſalem, & Conſtantinopolis, de conſilio tamen Diſcretorum ciſmontanæ familiæ; qui Guardiani ex inueterata conſuetudine in Comitiis generalibus canonicè eliguntur, tamen ſi extra Comitia ea loca vacare contigerit, poteſt Generalis ſolus de aliquorum conſilio ſubſtituere, quos idoneos iudicauerit. *ibidem verſ. Ad eundem ſpectat.*

17 Pertinet ad eundem Congregationem generalem celebrare Cõmiſſarii generalis, iuxta bullam vnionis, & Diffinitorum generalium electionibus præſidere, eoſque confirmare: Si Congregationẽ generalem differat, poteſt Commiſſarium generalem vel confirmare, vel de de eius familiæ Diſcretorum conſilio ei alium ſubſtituere: Vniuerſum Ordinem per ſe, vel per alios infra ſexennium, ſub grauiſſimo præcepto viſitare tenetur. Nec huic ſatisfacit, dum poteſt per ſe ipsũ viſitare; tamen quia iam negotia in Romana, & Principum Curiis exercenda nimis excreuerunt, ſufficienter muneri ſatisfacit, ſi duos in Indiis, vnum in Belgio, in Gallia, in Superiori Germania deſtinat Com-

Commiſſarios generales, licet cum limitata auctoritate, & vnum cum ſuprema in alia familia, iuxta Bullam Vnionis inſtituat, & Commiſſarios viſitatores in ſingulas Prouincias ordinet. *ibidem ſtat.27.*

18 Poteſt toti Religioni præcepta imponere, ſuo tempore duratura, quod non poteſt Diffinitorium generale, & benè de eo ſemper eſt præſumendum. *Pœn. c.28. q.4. verſ. Ad quartum.* Etiam ſi delinqueret, vocari in iudicium non poteſt, niſi in Capitulo generali, & exacto eius officio, ne filii patrem iudicent, & contemptibilis ſupremi capitis maieſtas reddatur. *Pœn. c.30. q.1. reſp.4.* De quo, & cæteris eius priuilegiis exacto officio. Vide *Patres, &c. & Conſt. c.8. ſtat.31.*

19 Diſpenſare poteſt in ſtatutis, & præceptis Regulæ (non tamen in votis eſſentialibus, nec in Bullis in ſtatuto inſertis) data legitima cauſa, & delictis ſeruatis conditionibus, niſi in ſtatuto contrariũ determinetur, quia eius auctoritas pendet à Capitulo generali. *Conſt. c.12. ſtatut. 12 q.4. verſ. Reſpondeo tertio.* Item diſpenſare cum illegitimis venientibus ad noſtrũ habitum recipiendum. Vide *Illegitimi.* In caſibus dubiis poteſt declarare ſtatuta, illaque interpretari auctoritatiuè, nõ tamen ad libitum, & contra litteram, leges,

&

& Canones, quod eſſet ſtatuta abrogare. *ibidem*: licet in minutiis concedatur hoc etiam inferioribus Prælatis doctrinaliter interpretari. *ibidem*. Poteſt item limitare auctoritatem Commiſſario generali extra Capitulum generale, non tamen ſine cauſa. *Conſt. c. 8. ſtat. 35, q. 4.*

20 Ad Prouinciarũ quietem transferre poteſt Miniſtrum ex vna ad aliã Prouinciam; eximere ſubditum à ſui Prouincialis obedientia (cum cauſa tamen legitima, quia aliter peruertitur ordo, & iniuriam facit Prouinciali) vt ſi eo vti velit ad viſitandas prouincias, ad prædicandum, & ſimilia, & eum ſeruitio alterius Prælati ſæcularis addicere. *ibidem*. Prædicatorem inſtituere, qui ſine licentia Prouincialium vbique ad populum prædicet. Prouincias de nouo fundare, ac diuidere. Eiectum etiam vt incorrigibilem ab Ordine, iterũ recipere. *ibidem*. Et Prouincialem ad viſitandas prouincias mittere, ſi alium opportuniorem Patrem nõ habeat pro tali officio. *Conſt. c. 8. ſtat. 62. concluſ. 3. in fine*.

21 Diſpenſare non poteſt, vt quis ſimul habeat duos Guardianatus, aut vnũ Guardianatum, & Diffinitoriatum, nec concedere, vt noui Conuentus ædificentur, niſi ei legitimè conſtiterit, poſſe ibi duo-

duodecim ſaltem fratres commodè ſuſtẽtari. *Conſt.c.12.ſtat.12.q.4.* Ad triremes damnatos nequit habilitare, quinimmò pœnas ab inferioribus impoſitas remittere, niſi magna publicæ vtilitatis cauſa, aut alia vrgenti, & rationabili, & conſulto, ac matura deliberatione adhibitis, & cauſis cognitis, quibus non ſeruatis, inferiores Prelati contra ſuperiores iure ſuo vti poſſunt, eo quia in hoc facultatem nõ habet, & ſic licet pœnas ſtatutarias poſſit dimittere, non tamen ſi fuerint inflictæ ab homine, ideſt à Iudice, ſine cauſæ reuiſione, ſicut nec poteſt reſeruatas Sedi Apoſtolicæ pœnas condonare. *ibidem in fine.*

22 Nouitium ſi recipiat ad profeſſionem, non exquiſito Capituli conſenſu, valida eſt profeſſio, poteſt tamen annullari, ſi conſtiterit iuſtè maiorem partem Conuentus tali profeſſioni minimè conſenſiſſe, quia ad pœnalem hanc ſententiã neceſſe eſt, vt præcedat declaratio nullitatis, qua incognita, adhuc profeſſio ſuſtineri poterit. *Conſt.c.2.ſtat.20.q.3.*

23 Quamuis Auctor putet, poſſe Generalem diſpenſare ſuper ætate, vt quis Guardianus eligi poſſit 30. annis nõ completis, tamen poſt operis impreſſionem Sac. Cong. Regul. ſub die 14. Iunii 1652. in perſona Patris Pauli à Merato in Diffini-

Digitized by Google

finitorem electi in prouincia S. Angeli, hoc prohibuit, illamque electionem ſic factam cum diſpenſatione Reuerendiſſimi P. Vicarii generalis, irritauit. *Conſtit. c. 8. ſtat. 43.*

24 Priuilegiis toti Ordini cōceſſis nequit renunciare, quia aliis præiudicare non poteſt. *Pœn. c. 6. q. 3.* Decreta de Apoſtatis, & eiectis Vrbani VIII. etiā vbi non fuerint acceptata, ſeruare tenetur, quia cum expulſio collata ſit Generali, ille, ſi ſibi ſit intimata iſta noua diſpoſitio in aliqua parte ſuæ Religionis, non poterit contra illam operari in alia parte. *Pœn. c. 19. q. 7.* Cauſam verò expulſionis non niſi Vicario, aut Commiſſario generalibus poterit delegare. *Ibidem quæſt. 4. diffic. 1.*

25 Incognita cauſa, non poteſt inquiſitum abſoluere, eumdem innocentem declarare; nec Prouincialis auctoritatem vtpotè ordinariam, circa inquiſitiones iā inceptas, v. g. ei, vt ab incepta cauſa abſtineat, aut perpetuum ſilentium imponat, præcipiendo cauſam ad ſe auocando &c. niſi Prouincialis eſſet reo inimicus; tunc enim poteſt Generalis cauſam ad ſe auocare, ne Prouincialis reum per malū proceſſum in magnas difficultates valeat irretire. *Pœn. c. 29. q. 3.* Non poteſt mittere

Præ-

Digitized by Google

Præſidentem ad Congregationem intermediam, niſi &c. Nec ſuſpendere Congregationem iam inchoatam. Vide *Congregatio*.

26 *Moriente Miniſtro Generali in ſua familia, Miniſter illius prouinciæ, in qua deceſſerit, vna cum defuncti Secretarÿs Regeſtum Ordinis, cum omnibus ſcripturis ad officium ſpectantibus recognoſcat, & recognitum, ſigillo minori prouinciæ, & eius Conuentus, vbi eum mori contigerit, à Secretario familiæ defuncti conſignandum fideliter communiat: Quo facto idem Secrecarius cum alio alterius familiæ ad digniorem Patrem perpetuum ſtatim properet, & ſcripturas ipſas, vnà cum ſigillis Ordinis fideliter ei conſignet. Ita ſtatuta generalia* c.8. §.16. Pater vero debeat ſtatim conuocare patres ad electionem Vicarii generalis Ordinis, & expedire litteras citatorias cum ſigillo Generali munitas, & deſtinare locum pro electione, contradicentibus etiam Prouinciali, & Guardiano, quia eſt ſuperior quoad electionem, non verò quoad gubernium, & habet votum actiuum, & paſſiuum in electione. *Conſt. c.8. ſtat. 32. 33. q. 1.*

27 In interregno, ideſt in vacantia officii à morte Generalis ad electionem Vicarii, præfatus Pater, ad quem ſcripturæ

ræ ſunt deferendæ, nullo iure eſt ſuperior, neque ex electione, neque ex ſtatuto, nec alio modo; vnde non poteſt in Ordinis gubernium ſe ingerere, licet electio vel ex cauſa, vel ex malitia differatur. Et licet mortuo Commiſſario generali, primus Diſcretus, ad quē ſcripturæ, & ſigilla deferri debent, poſtquam Generalem monuerit, defuncti officium cum poteſtatis plenitudine exerceat, donec alius à Miniſtro Generali fuerit inſtitutus; habet tamen præfatus Pater pro conuocãdis Vocalibus, & pro electione Vicarii generalis omnimodam auctoritatem, & in his omnes ei parere tenentur; itaut poſſit nolentes, ſiue vocales, ſiue officiales, concionatores, cathedraticos &c. vi coercitiua, cogere. *ibidem quæſt.* 1.

28 Hinc ſi præfatus Pater, Vicarii genaralis electionem notabiliter differret, vt maximè Ordinem damnificans, & vt alieni detentor officii puniri poteſt. *ibidem quæſt.* 4.

29 Scripturas autem præfatas, dū eas habet, poteſt legere, ac integras conſeruare, vt eas Vicario ſtatim electo conſignare. *ibidem q.* 3. Litteras verò conuocatorias ad electionem debet, vt fidé faciant, ſigillo Generali communire. Et Conuentum pro electione ipſe ſolus poteſt

deter-

determinare. *ibidem quæſt.5.& 6.*

30 Si Secretarius generalis præfatas cripturas à Generali relictas, & cętera, vt ſupra à Prouinciali recognoſci, & ſigillo muniri non permittat, vel cum ſocio Conſecretario nõ reuideat, ſed ſolùm ad primum Patrem deferre velit, poteſt à Prouinciali iuris, & facti remediis, etiã carceratione compelli, & fraudis, & falſitatis inſimulari, quia in re grauiſſima fidelitatem Religioni debitam offendit. *ibidem q.2.*

31 Si Generalis ante triennium ſui officii completum moriatur, Vicarius generalis, vt ſupra electus, in vim talis electionis durare vſque ad Capitulum generale Ordinis non poteſt, ſed debet Capitulum generale ſuæ familiæ (in quo altera familia in vim ſtatuti compromittit) conuocare, in quo ipſe præſideat electioni noui Miniſtri generalis in officio duraturi vſque ad completum ſexennium inceptum. Si verò Generalis in ipſo triennio, vel poſt moriatur, durat in officio Vicarius ipſe in vim prioris electionis, & ſi integro biennio regat vtramque familiam, remanet Pater Ordinis perpetuus, cum omnibus honoribus, & oneribus; vnde in Capitulo generali, vbi explet officium, in Commiſſariem, vel Miniſtrum Ge-

Generalem eligi non poteſt, niſi tranſactis duodecim annis. *ibidem dub.1.* Si verò per integrum ſaltem biennium vtramque familiam non gubernet, nec onera, nec honores Generalis emeriti conſequitur, vnde vbi abſoluitur ab officio, poteſt in Commiſſarium generalem reeligi. *Conſtit. cap.8. ſtat.34. dub.2.*

GEOMANTIA

Eſt diuinatio per terram; *mantia* enim græcè diuinationem, *geos* terram ſignificat. *Pœnal. cap.22. quæſt.8. num.8.* vide *Libri diuinatorij*.

GLADIVS

Ad ſcindendum panem, vel accommodandum calamum, artiumque inſtrumenta, armorum nomine non venit, etiam ſi cum aliquo ipſorum facillimè fieri poſſit, quod per arma fieri poſſet. *Pœnal. c.14. quæſt.4.* vide *Arma*.

GRATIA

Eſt beneficium gratis conceſſum, quod mortuo concedente non ſpirat, priuilegiũ enim Principis debet eſſe manſurum.

Pœn.

Pœn.cap.29.quæſt.7. Nec poteſt iuſtè, nec debet ſine cauſa reuocari à ſucceſſore, immò eſt omninò irreuocabilis, ſi tranſiit in rem iudicatam, & actum irretractabilẽ, vt ſi ſuſpenſus ab officio, & diſpenſatus, iam illud exercuit; poteſt tamen cum cauſa examinari à ſucceſſore; immò gratiæ contra bonum Religionis impetratæ, ſunt ſubreptitiæ, ideo nullæ; & eas impetrantes, grauiter ſunt puniendi, vt damnificantes Religionem. *ibidem cap.17. q.5.* Quæque gratiæ impetratæ etiam à Generali, per Prouincialem cum Diffinitorio ſunt examinandæ. *Pœn.cap.29.q.5.* Nam gratiæ ſine limitatione conceſſæ, ſine limitatione ſunt interpretandæ. *Conſt.cap.2 ſtatut.14.quæſt.3.*

GRAVARE.

1 Grauatus in graui pœna, v.g. triremium, carceris, infamiæ, poteſt pro conſilio recurrere ad pios Aduocatos ſæculares deuotos Religionis, quia ratio defenſionis cuique datur, defenſiones enim ſunt de iure naturæ. ***Pœn.cap.18.q.2.***

2 Vnde grauatus ſupra modum à Prouinciali, poteſt venire Romam abſq; ipſius licentia, quando talem licentiam expectare non poſſit, putà quia Generalis eſt nimium

nium abſens: vel etiam moraretur Romæ, & interim grauaretur: vel ſine dubio grauari timet, habet enim talis aditus vim appellationis, & quando ad portas Vrbis peruenit, petere debet licentiam introeundi. *Conſt.c.3.ſtat.22.* Vide *Apoſtata n.8.*

GVARDIANVS.

1 Debet habere 30. annos ætatis, & decem Religionis, ſuper quo Diffinitoriũ non poteſt diſpenſare, & quamuis Auctor putet, Generalem poſſe diſpenſare ſuper ætate, cum non ſit ipſi prohibitum, tamen per Sac. Congreg. cauetur. *Conſt.c. 8.ſtat.43.* Vide *Generalis n.23.*

2 Eſt verè Prælatus, & habet iuriſdictionem ordinariam in foro conſcientiæ *Conſt.c.7.ſtat.1.q.2.& Conſt.c.1.ſtat.3.§.9* Vnde poteſt ſibi eligere Confeſſarium, etiam non approbatum; (quod extenditur ad Vicarios, quando independenter gubernant) non tantùm in Conuentu, vel iuriſdictione, verùm etiam extra, quia priuilegium eſt perſonale. *ibidem q.7.*

3 Electus non indiget alia confirmatione, ſed ſufficit eius electio, quia non arctamur ſolemnitatibu, e forma iuris. *Conſt.c.8.ſtat.13.* Tamen ſic electus, vltra

trienniũ; nec vt Præſidens, nec vt Guardianus durare non poteſt, niſi ad ſex alios menſes, quando ob grauiſſimas cauſas protraheretur Capitulum. Ad triennium verò in eodem Conuentu, diſpenſari poteſt à Diffinitorio. *Ibidem ſtat.* 44.

4 Quia verò Guardiani sũt verè Prælati eligendi ſunt per vota ſecreta, & canonicam electionem à toto Diffinitorio, nam antiquitus eligebantur, & poſtulabantur à fratribus propriorum Conuentunm. *ibidem ſtat.* 42. Vnde eorum reſidentia eſt de iure diuino, ſuper quã ſine cauſa nec Generalis diſpenſare poteſt, niſi legitimæ cauſæ, chriſtianæ charitatis, vrgentis neceſſitatis, debitæ obedientiæ, & euidentis vtilitatis Reipublicæ antè probentur. *ibid. ſtat.* 62. Vide *Reſidentia*. Tempore autem Congregationis, vel Capituli eorum officio renunciare tenentur alias renunciaſſe cenſetur. *Ibidem ſtat.* 40.

5 Nequit Guardianus ſimul eſſe Lector, quia tenetur ad Chorum. Vide *Chorus*. Immò nequit eſſe Magiſter Nouitiorum ob incompoſſibilitatem officii, quod Magiſtro committendum eſt, non Guardiano. *Conſt. c.* 8. *ſtat.* 46. Nec ſuarum Monialium Cõfeſſor, ne illis in Confeſſione confidentia tollatur. *Conſt. c.* 11. *ſtat.* 7. *q.* 8.

Ne-

Neque ſuadere debet nouitiis, vt aliquid ſibi, vel Cõuentui relinquãt, quia hoc proprietatem ſaperet. *ibidem c.2. ſtat.42.*

6 Poteſt tamen concedere ſubdito, vt pro Patre ſuo egeno mendicet, etiam ad amicos ſuos ſpirituales recurrendo, immò ſuperior debet eleemoſynam erogare, ſi in neceſſitate ſubditi pater extrema reperiatur. *ibidem c.7. ſtat.5. caſ.13. in fine.* Vide *Donare*.

7 Grauiter peccat Guardianus, qui ſua facilitate, ſtudentibus, lectiones relinquẽdi occaſionem prębet, ſed multo magis ſtudentes, ſi notabiliter otioſi in ſtudiis vacent, eo quod aliis occupent locum, & commoditate illis data abutuntur. *ibidem c.5. ſtat.8.*

8 Sic etiam concedre poteſt licentiam ſubdito equitandi, ſi adhibitis tribus Diſcretis, & vno ex eis ſecum conſentiente, aut iis indebitè renuentibus, & manifeſta neceſſitate vrgente. *ibidem c.3. ſtat.23. q.3.* Necnon interpretari ſtatuta in minimis, non in grauibus, maximè, ſi id faciat ſecundum ſenſum DD. *Conſt. c.12. q.4.*

6 In Moniales autem habet tantam auctoritatem, quantam ſibi à Prouinciali conceditur. *Conſt. cap.11. ſtat.7. quæſt.7.* Et cum ipſis loqui poteſt abſque licentia, cumque ibi ſit Superior, poteſt ſuam

alteri delegare facultatem. *Conſt. cap. 11. ſtat. 7. quæſt. 2.* In Conuentu veró habet tantam auctoritatem, quantam Prouincialis in Prouincia (niſi reſtringeretur per ſtatuta generalia) vnde ſuper ſuos ſubditos in foro conſcientiæ habet iuriſdictionem, ſicut Epiſcopus in ſuos. *conſt. c. 2. ſtat. 14. concluſ. 4.*

10 Requiſitus ab Epiſcopo, poteſt cōcedere licentiam ſubdito, vt ad confeſſiones extraordinarias Monialium ſibi ſubiectarum audiendas accedat. *conſt. c. 11. ſtat. 7. q. 8.* Sic etiam concedere licentiam ſubdito, vt cum cauſa extra Ordinem cōfiteatur, quæ licentia ſufficit, ſi fuerit generalis, vel præſumpta. *conſt. c. 7. ſtat. 1. q. 6.*

11 Peccaret tamen mortaliter, ſi ſubdito in neceſſitate licentiam exeundi extra Conuentum ex odio denegaret. *conſt. c. 3. ſtat. 19. in fine.*

12 Electus non poteſt eſſe de corpore Diffinitorii, vnde non poteſt in caſu vacantiæ ſubrogari, quia actus excludit potentiam, cum in ſtatutis habeatur. *Quo tempore Guardianus fuerit de corpore Diffinitorij eſſe non poſſit*, certum eſt, illa verba importare neceſſitatem, & actum contra geſtum omninò redditur nullū. *conſt. c. 8. ſtat. 36. q. 11.*

13 Bené autem poteſt eligi extra Capitu-

pitulum, & Congregationem per vacantiam, tamen congregato Diffinitorio, cum ſtatutum aſſerat: *Conuentu autem extra tempus vacante, per Miniſtros, & Diffinitores prouideatur opportunò tempore. conſt. c. 8. ſtat. 42.* Et in ipſorum Guardianorum electionibus, ac aliorum officialium, Præſes ſemper proponere debet; qui ſatisfactionem in Ordine ad pacem, & Prouinciæ quietem, dare debet, aliàs multa oriri poterunt inconuenientia. *ibidem.*

14 Ex obligatione ſtatuti vacans, debet vacare per integrum annum capitularem, qui ſex, aut ſeptem menſibus conſtet, vnde per aliquam vacantiam infra talem annum capitularem, reeligi non poteſt. *ibidem.* Aduerte tamen, quod in Capitulo generali anni 1658. ſub Reuerendiſſimo Sambuca decretum fuit, quod talis annus vacantiæ conſtare debet ex decem, aut vndecim menſibus.

15 Ex vi Conſtitut. Greg. *Quoniam noſtro* non eximitur à iuriſdictione Viſitatoris *ibidem ſtat. 54.* Nec habet iudicium iuridicum; pertinet enim hoc ad Prouincialem; debet tamen admonitiones, correctiones, & pœnitentias ſalutares opportunè præmittere. *conſt. cap. 11. ſtat. 2.*

Circa facultatem abſoluendi in foro conſcientię. Vide *Abſolutio.*

R 3 Poteſt

16 Poteſt punire Patres Ordinis, & Prouinciç pœnitentiis ſalutaribus, iuxta Conſtitutionum præſcriptum, nimirum ſi ad chorum, ad menſam, &c. Vide *Fater n.8.9.10.11.*

17 Poteſt excommunicationem ferre ſine ſcripto per modum prçcepti, non per modum ſtatuti, nec pro rebus deperditis, quia in hac parte non eſt Iudex competens. *Pœn.c.28.q.2.diffic.3.& q.3. reſp.2.* Vide *Excommunicatio.*

18 Carcerare etiam poteſt (non tamen ſine chorda, & caputio, ſed tantùm ad cuſtodiam) quando delictum eſt graue, & notorium, & periculum eſt in mora, nec Prouincialis in proximo reperiretur, tunc poteſt, & debet Guardianus, tamquam Prouincialis delegatus, de Diſcretorum conſilio, delinquentem carceribus, vel cuſtodiæ mancipare & ſtatim Prouincialem de delicto certiorem reddere: talis autem carceratio non dicitur formalis, ſed ad cuſtodiam. *Pœn.c.4.q.4.* Vide *Carcer n.25*

Appellari à Guardiano quando, & quomodo poſſit. Vide *Appellare.*

19 Guardianos eligere, vt ad eligentis poſtea ſuffragentur, colligatio eſt ſimoniaca. *Pœn.c.15.q.10.verſ. ſecundo peccatum.* Eos deponere, etiam in notorietate grauis delicti, ſine proceſſu iuridicè formato,

mato,de conſenſu maioris partis Diffinitorii, omnino non poteſt ſuperior. *Pœn. c.1. q. 2. reſp. 3.* Poteſt tamen eos ſuſpendere ſine proceſſu, & diffinitorio ad breue tempus, per modum pœnitentiæ ſalutaris; facere tamen non poteſt ſine cauſa. *ibidem q.3. reſp.2.* Quæ tamen ſuſpenſio nec perpetua, nec ad finem officii, ſed ad tres menſes ad ſummum protrahi poteſt, quia ſuſpenſio perpetua, ſiue ad tempus, officio commenſuratum, æquiualet priuationi. *ibidem reſp. 7.* Si autem ſuſpendatur ob cauſas, quæ Conuentui non repugnant, vt v.g. ob rixas, conturbationem fratrum, & pacis violationem, non debet remoueri ab illo Conuentu, & in alium moraturus tranſmitti, quia Superior tenetur conſulere famæ proximi, & minus quam poteſt fratris reputationem lædere. *ibidem reſp.6.*

20 Priuari poteſt, vel alia pœna arbitraria puniri, ſi proprietarium in loco ſacro ſepelliri permittat. Vide *Proprietas.*

21 Guardiano abſente, gubernat Vicarius, quo etiam abſente, etiam non intimata abſentia, ſenior Pater, vel dignior Conuentum gubernat, quia talis viget in Ordine conſuetudo. *Pœn. c. 13. q. 2.*

22 Eleemoſynas in manibus ſæculariũ (exceptis Sindico, & ſubſtituto) omninò

retinere non poteſt, niſi in manu dantis, aut apud alium de mandato ipſius dantis, per cuius manus inſcio Sindico Apoſtolico, & eius ſubſtituto, emere poteſt neceſſaria. *Pænal. cap. 7. q. 2. & q. 4 caſ. 2.* quæ omnia poteſt in foro conſcientiæ exequi ſine dante, aut ſine nominato ab ipſo, tamen in foro fori poſſet vt proprietarius puniri. *ibidem.* Vnde rogare poteſt ipſum benefactorem, vt apud ſe eleemoſynam retineat, aut apud aliquem ab eo, ſecundum *Clem. Exiui,* nominandum reponat, ſi Sindicum, & eius ſubſtitutum nouerit infideles. *Pœnal. cap. 7. caſ. 2. diff. 4.* Quod maximè valet, ſi de mandato ipſius benefactoris, alium præter Sindicum, & ſubſtitutum receptatorem eleemoſynæ nominet, hoc enim facit nomine dantis. *ibid.*

23 Debet autẽ ſcire Guardianus, quæ debita, quæue eleemoſynę pro Conuentu apud Sindicum aut Subſtitutum reperiãtur, vt prudenter in neceſſitatibus fratrũ prouidendo ſe gerere poſſit. *ibid. caſ. 15. diff. 3. in fine.*

24 Vnde vocato Sindico coram Communitate fratrum (non tamen inter Reformatos, qui omnia Sindico remittunt) computum de eleemoſynis, & expenſis reddere, & conuictus de fraude ad tres aureos, eſt ipſo facto excommunicatus; Sin-

Sindicus autem renuens ad hoc, non poteſt ciuiliter compelli, ſed debet moneri Prouincialis, vt de fideliori prouideat. *ibid.caſ.15 per totum*.

25 Fabricare, aut demolire ſine licentia ad valorem decem ſcutorum poteſt, vltra verò non. *Pœn.cap.4. q.4.* Vide *Fabricare. Carcer n.2.*

26 Poteſt vrgente neceſſitate fratres ſuos ſine ſocio etiam extra limites ſuæ iuriſdictionis, vel queſtę mittere; ſecus verò non. *Pœn. c.9. q.8.* Cauſæ verò neceſſitatis quæ ſint, Vide *Apoſtaſia n.33.34. Neceſſitas n.2.*

Pœnæ contra Guardianum defraudantem eleemoſynas, dilapidantem &c. Vide *Carcer n.9. & Computus*.

27 Guerdianus Conſtantinopolitanus, & Hieroſolimitanus ſunt verè Prælati, ideò canonicè eligi debent in Capitulo, vel Congregatione à Miniſtro Generali, cum conſilio, & aſſenſu Diſcretorum familiæ ciſmontanæ, & durant ad trienniũ; infra quod ſi vacauerint, poteſt Generalis ex ſe ſolo, de conſilio tantum aliquorum Diſcretorum alios ſubſtituere. *Conſt.c.8. ſtat. 37.* Interea vacante Guardianatu, poteſt familia Hieroſolimitana eligere ſibi Præſidentem, qui gubernet vſque ad prouiſionem faciendam à Generali, niſi

ibi eſſet Vicarius inſtitutus ab ipſomet Generali. *Conſt. c.12.ſtat.6.q.2.*

28 Dicitur autem Guardianus Hieroſolimitanus Guardianus Montis Syon, quia ad Conuentum primum ibi erigendum, Arcẽ Syon obtinuit à Sultano Aegipti noſter Pater Rogerius Guarinus Aquitanus anno 1333. In quo loco Cœnaculum extitit, Cœna Dominica, apparitionibus Chriſti reſurgentis, Matthiæ electione, Spiritus Sancti in Diſcipulos deſcenſu, nobilitatum. Quem S. Helena inſigni poſtmodum Templo decorauit. Quod Turcarum feritate, Minorica Religio, ad Saluatoris memoriam inhabitare, ac excolere cępit, impetrauitq; in Monte Syon, & in Sancto Chriſti Sepulchro cõmorari. Verum Turcarum auaritia huiuſmodi Templũ ademptum fratribus, aliud Templum, & Monaſterium intra Ciuitatem ſub inuocatione S. Saluatoris ſibi extruxerunt, cuius ſub iuriſdictione loca multa ſubiacent. *Conſt. c.12.ſtat.1.q.1.*

29 Dicitur & Cuſtos, quia multos ſub ſe Conuentus habet; eſt etiam Commiſſarius Miniſtri Generalis, & Sedis Apoſtolicæ, quia ſuper fratres omnes eò aduenientes, ac etiam ſuper omnes alios; ſiue regulares, ſiue ſæculares poteſtatẽ habet Apoſtolicam, cum facultate expellendi

expel-

expellendi omnes malè viuentes, etiam per cenſuras, & abſoluendi ab omnibus caſibus, excepta falſificatione litterarum Apoſtolicarum, & commutandi omnia vota (exceptis votis Hieroſolimitano, Religionis, & viſitationis SS. Petri, & Pauli) vnde & cum Baculo, & Mitra, & Pontificalibus celebrat, quia Summi Pōtificis vices gerit, immo ab ipſomet Turca ſupra omnes occidentales, & orientales honoratur, & præfertur. *ibidem q.2.*

30 Eius officium durat ad triennium, nequit tamen diſcedere, niſi prius aduenerit eius ſucceſſor. *ibidem ſtat.6.q.1.* A quo eſt cum ſua familia iuridicè viſitandus, ipſaque viſitatio munita ſigillo, ad Generalem eſt mittenda, vt iuſtitia in delinquentes animaduertere poſſit. *ibidem ſtat.7.*

31 Vniuerſa verò familia in generali capitulo, etiam ſingulo quoque triennio deligenda, ex iis fratribus ſemper eligatur, quos laudabili, & certo teſtimonio Prouincialium, & Patrum, magis pios, deuotos, in fide conſtantes, & morum probitate probatos eſſe conſtiterit ad mittendum. Qui quidem fratres parati eſſe debent ad recipiendum martirium pro fide, ſi occaſio venerit. *ibidem ſtat.2.*

32 Quam familiam eundo, & redeun-

Digitized by Google

determinare. *ibidem quæſt.5.& 6.*

30 Si Secretarius generalis præfatas cripturas à Generali relictas, & cętera, vt ſupra à Prouinciali recognoſci, & ſigillo muniri non permittat, vel cum ſocio Conſecretario nõ ręuideat, ſed ſolùm ad primum Patrem deferre velit, poteſt à Prouinciali iuris, & facti remediis, etiã carceratione compelli, & fraudis, & falſitatis inſimulari, quia in re grauiſſima fidelitatem Religioni debitam offendit. *ibidem q. 2.*

31 Si Generalis ante triennium ſui officii completum moriatur, Vicarius generalis, vt ſupra electus, in vim talis electionis durare vſque ad Capitulum generale Ordinis non poteſt, ſed debet Capitulum generale ſuæ familiæ (in quo altera familia in vim ſtatuti compromittit) conuocare, in quo ipſe præſideat electioni noui Miniſtri generalis in officio duraturi vſque ad completum ſexennium inceptum. Si verò Generalis in ipſo triennio, vel poſt moriatur, durat in officio Vicarius ipſe in vim prioris electionis, & ſi integro biennio regat vtramque familiam, remanet Pater Ordinis perpetuus, cum omnibus honoribus, & oneribus; vnde in Capitulo generali, vbi explet officium, in Commiſſariem, vel Miniſtrum

Ge-

Digitized by Google

Generalem eligi non poteſt, niſi tranſactis duodecim annis. *ibidem dub.* 1. Si verò per integrum ſaltem biennium vtramque familiam non gubernet, nec onera, nec honores Generalis emeriti conſequitur, vnde vbi abſoluitur ab officio, poteſt in Commiſſarium generalem reeligi. *Conſtit. cap.* 8. *ſtat.* 34. *dub.* 2.

GEOMANTIA

Eſt diuinatio per terram; *mantia* enim græcè diuinationem, *geos* terram ſignificat. *Pœnal. cap.* 22. *quæſt.* 8. *num.* 8. vide *Libri diuinatorij*.

GLADIVS

Ad ſcindendum panem, vel accommodandum calamum, artiumque inſtrumenta, armorum nomine non venit, etiam ſi cum aliquo ipſorum facillimè fieri poſſit, quod per arma fieri poſſet. *Pœnal. c.* 14. *quæſt.* 4. vide *Arma*.

GRATIA

Eſt beneficium gratis conceſſum, quod mortuo concedente non ſpirat, priuilegiũ enim Principis debet eſſe manſurum.

Pœn.cap.29.quæſt.7. Nec poteſt iuſtè, nec debet ſine cauſa reuocari à ſucceſſore, immò eſt omninò irreuocabilis, ſi tranſiit in rem iudicatam, & actum irretractabilé, vt ſi ſuſpenſus ab officio, & diſpenſatus, iam illud exercuit; poteſt tamen cum cauſa examinari à ſucceſſore; immò gratiæ contra bonum Religionis impetratæ, ſunt ſubreptitiæ, ideo nullæ; & eas impetrantes, grauiter ſunt puniendi, vt damnificantes Religionem. *ibidem cap.17. q.5.* Quæque gratiæ impetratæ etiam à Generali, per Prouincialem cum Diffinitorio ſunt examinandæ. *Pœn.cap.29.q.5.* Nam gratiæ ſine limitatione conceſſæ, ſine limitatione ſunt interpretandæ. *Conſt.cap.2 ſtatut.14.quæſt.3.*

GRAVARE.

1 Grauatus in graui pœna, v.g. triremium, carceris, infamiæ, poteſt pro conſilio recurrere ad pios Aduocatos ſæculares deuotos Religionis, quia ratio defenſionis cuique datur, defenſiones enim ſunt de iure naturæ. *Pœn.cap.18.q.2.*

2 Vnde grauatus ſupra modum à Prouinciali, poteſt venire Romam abſq; ipſius licentia, quando talem licentiam expectare non poſſit, putà quia Generalis eſt nimium

nium abſens: vel etiam moraretur Romæ, & interim grauaretur: vel ſine dubio grauari timet, habet enim talis aditus vim appellationis, & quando ad portas Vrbis peruenit, petere debet licentiam introeundi. *Conſt.c.3.ſtat.22.* Vide *Apoſtata n.8.*

GVARDIANVS.

1 Debet habere 30. annos ætatis, & decem Religionis, ſuper quo Diffinitoriũ non poteſt diſpenſare, & quamuis Auctor putet; Generalem poſſe diſpenſare ſuper ætate, cum non ſit ipſi prohibitum, tamen per Sac. Congreg. cauetur. *Conſt.c.8.ſtat.43.* Vide *Generalis n.23.*

2 Eſt verè Prælatus, & habet iuriſdictionem ordinariam in foro conſcientiæ *Conſt.c.7.ſtat.1.q.2.& Conſt.c.1.ſtat.3.§.9* Vnde poteſt ſibi eligere Confeſſarium, etiam non approbatum; (quod extenditur ad Vicarios, quando independenter gubernant) non tantùm in Conuentu, vel iuriſdictione, verùm etiam extra, quia priuilegium eſt perſonale. *ibidem q.7.*

3 Electus non indiget alia confirmatione, ſed ſufficit eius electio, quia non arctamur ſolemnitatibu, e forma iuris. *Conſt.c.8.ſtat.13.* Tamen ſic electus, vltra

Digitized by Google

triennium;nec vt Præſidens,nec vt Guardianus durare non poteſt, niſi ad ſex aljos menſes, quando ob grauiſſimas cauſas protraheretur Capitulum. Ad triennium verò in eodem Conuentu,diſpenſari poteſt à Diffinitorio, *Ibidem ſtat.*44.

4 Quia verò Guardiani sũt verè Prælati eligendi ſunt per vota ſecreta, & canonicam electionem à toto Diffinitorio, nam antiquitus eligebantur, & poſtulabantur à fratribus propriorum Conuentunm. *ibidem ſtat.* 42. Vnde eorum reſidentia eſt de iure diuino, ſuper quã ſine cauſa nec Geueralis diſpenſare poteſt,niſi legitimæ cauſæ, chriſtianæ charitatis, vrgentis neceſſitatis, debitæ obedientiæ, & euidentis vtilitatis Reipublicæ anteprobentur.*ibid.ſtat.*62. Vide *Reſidentia*. Tempore autem Congregationis,vel Capituli eorum officio renunciare tenentur alias renunciaſſe cenſetur. *Ibidem ſtat.*40.

5 Nequit Guardianus ſimul eſſe Lector,quia tenetur ad Chorum. Vide *Chorus*. Immò nequit eſſe Magiſter Nouitiorum ob incompoſſibilitatem officii, quod Magiſtro committendum eſt, non Guardiano. *Conſt.c.*8.*ſtat.*46. Nec ſuarum Monialium C. feſſor,ne illis in Confeſſione confidentia tollatur. *Conſt.c.*11.*ſtat.*7.*q.*8.

Ne-

Neque ſuadere debet nouitiis, vt aliquid ſibi, vel Cõuentui relinquãt, quia hoc proprietatem ſaperet. *ibidem c.2. ſtat.42.*

6 Poteſt tamen concedere ſubdito, vt pro Patre ſuo egeno mendicet, etiam ad amicos ſuos ſpirituales recurrendo, immò ſuperior debet eleemoſynam erogare, ſi in neceſſitate ſubditi pater extrema reperiatur. *ibidem c.7. ſtat.5. caſ.13. in fine.* Vide *Donare*.

7 Grauiter peccat Guardianus, qui ſua facilitate, ſtudentibus, lectiones relinquẽdi occaſionem prebet, ſed multo magis ſtudentes, ſi notabiliter otioſi in ſtudiis vacent, eo quod aliis occupent locum, & commoditate illis data abutuntur. *ibidem c.5. ſtat.8.*

8 Sic etiam concedre poteſt licentiam ſubdito equitandi, ſi adhibitis tribus Diſcretis, & vno ex eis ſecum conſentiente, aut iis indebitè renuentibus, & manifeſta neceſſitate vrgente. *ibidem c.3. ſtat.23. q.3.* Necnon interpretari ſtatuta in minimis, non in grauibus, maximè, ſi id faciat ſecundum ſenſum DD. *Conſt. c.12. q.4.*

6 In Moniales autem habet tantam auctoritatem, quantam ſibi à Prouinciali conceditur. *Conſt. cap.11. ſtat.7. quæſt.7.* Et cum ipſis loqui poteſt abſque licentia, cumque ibi ſit Superior, poteſt ſuam

álteri delegare facultatem. *Conſt. cap.11. ſtat. 7. quæſt.2.* In Conuentu veró habet tantam auctoritatem, quantam Prouincialis in Prouincia (niſi reſtringeretur per ſtatuta generalia) vnde ſuper ſuos ſubditos in foro conſcientiæ habet iuriſdictionem, ſicut Epiſcopus in ſuos. *conſt. c.2. ſtat.14. concluſ.4.*

10 Requiſitus ab Epiſcopo, poteſt cõcedere licentiam ſubdito, vt ad confeſſiones extraordinarias Monialium ſibi ſubiectarum audiendas accedat. *conſt. c.11. ſtat.7. q.8.* Sic etiam concedere licentiam ſubdito, vt cum cauſa extra Ordinem cõfiteatur, quæ licentia ſufficit, ſi fuerit generalis, vel præſumpta. *conſt. c.7. ſtat.1. q.6.*

11 Peccaret tamen mortaliter, ſi ſubdito in neceſſitate licentiam exeundi extra Conuentum ex odio denegaret. *conſt. c.3. ſtat.19. in fine.*

12 Electus non poteſt eſſe de corpore Diffinitorii, vnde non poteſt in caſu vacantiæ ſubrogari, quia actus excludit potentiam, cum in ſtatutis habeatur. *Quo tempore Guardianus fuerit de corpore Diffinitorij eſſe non poſſit*, certum eſt, illa verba importare neceſſitatem, & actum contra geſtum omninò redditur nullũ. *conſt. c.8. ſtat.36. q.1.*

13 Bené autem poteſt eligi extra Capitu-

pitulum, & Congregationem per vacantiam, tamen congregato Diffinitorio, cum ſtatutum aſſerat: *Conuentu autem extra tempus vacante, per Miniſtros, & Diffinitores prouideatur opportuno tempore. conſt. c. 8. ſtat. 42.* Et in ipſorum Guardianorum electionibus, ac aliorum officialium, Præſes ſemper proponere debet; qui ſatisfactionem in Ordine ad pacem, & Prouinciæ quietem, dare debet, aliàs multa oriri poterunt inconuenientia. *ibidem.*

14 Ex obligatione ſtatuti vacans, debet vacare per integrum annum capitularem, qui ſex, aut ſeptem menſibus conſtet, vnde per aliquam vacantiam infra talem annum capitularem, reeligi non poteſt. *ibidem.* Aduerte tamen, quod in Capitulo generali anni 1658. ſub Reuerendiſſimo Sambuca decretum fuit, quod talis annus vacantiæ conſtare debet ex decem, aut vndecim menſibus.

15 Ex vi Conſtitut. Greg. *Quoniam noſtro* non eximitur à iuriſdictione Viſitatoris *ibidem ſtat. 54.* Nec habet iudicium iuridicum; pertinet enim hoc ad Prouincialem; debet tamen admonitiones, correctiones, & pœnitentias ſalutares opportunè præmittere. *conſt. cap. 11. ſtat. 2.*

Circa facultatem abſoluendi in foro conſcientiæ. Vide *Abſolutio.*

R 3 Poteſt

Digitized by Google

16 Poteſt punire Patres Ordinis, & Prouinciȩ pœnitentiis ſalutaribus, iuxta Conſtitutionum præſcriptum, nimirum ſi ad chorum, ad menſam, &c. Vide *Fater n*. 8. 9. 10. 11.

17 Poteſt excommunicationem ferre ſine ſcripto per modum prȩcepti, non per modum ſtatuti, nec pro rebus deperditis, quia in hac parte non eſt Iudex competens. *Pœn. c. 28. q. 2. diffic. 3. & q. 3. reſp. 2.* Vide *Excommunicatio*.

18 Carcerare etiam poteſt (non tamen ſine chorda, & caputio, ſed tantùm ad cuſtodiam) quando delictum eſt graue, & notorium, & periculum eſt in mora, nec Prouincialis in proximo reperiretur, tunc poteſt, & debet Guardianus, tamquam Prouincialis delegatus, de Diſcretorum conſilio, delinquentem carceribus, vel cuſtodiæ mancipare & ſtatim Prouincialem de delicto certiorem reddere: talis autem carceratio non dicitur formalis, ſed ad cuſtodiam. *Pœn. c. 4. q. 4.* Vide *Carcer n*. 25

Appellari à Guardiano quando, & quomodo poſſit. Vide *Appellare*.

19 Guardianos eligere, vt ad eligentis poſtea ſuffragentur, colligatio eſt ſimoniaca. *Pœn. c. 15. q. 10. verſ. ſecundo peccatum.* Eos deponere, etiam in notorietate grauis delicti, ſine proceſſu iuridicè for-

mato,

mato,de conſenſu maioris partis Diffinitorii,omnino non poteſt ſuperior. *Pœn. c.1.q.2.reſp.3.* Poteſt tamen eos ſuſpendere ſine proceſſu, & diffinitorio ad breue tempus, per modum pœnitentiæ ſalutaris; facere tamen non poteſt ſine cauſa. *ibidem q.3. reſp.2.* Quæ tamen ſuſpenſio nec perpetua, nec ad finem officii, ſed ad tres menſes ad ſummum protrahi poteſt, quia ſuſpenſio perpetua, ſiue ad tempus, officio commenſuratum, ęquiualet priuationi. *ibidem reſp. 7.* Si autem ſuſpendatur ob cauſas, quæ Conuentui non repugnant,vt v.g. ob rixas, conturbationem fratrum,& pacis violationem, non debet remoueri ab illo Conuentu, & in alium moraturus tranſmitti, quia Superior tenetur conſulere famæ proximi, & minus quam poteſt fratris reputationem lædere. *ibidem reſp.6.*

20 Priuari poteſt,vel alia pœna arbitraria puniri, ſi proprietarium in loco ſacro ſepelliri permittat. Vide *Proprietas.*

21 Guardiano abſente,gubernat Vicarius, quo etiam abſente, etiam non intimata abſentia, ſenior Pater, vel dignior Conuentum gubernat, quia talis viget in Ordine conſuetudo. *Pœn.c.13.q.2.*

22 Eleemoſynas in manibus ſæculariũ (exceptis Sindico,& ſubſtituto) omninò

retinere non poteſt, niſi in manu dantis, aut apud alium de mandato ipſius dantis, per cuius manus inſcio Sindico Apoſtolico, & eius ſubſtituto, emere poteſt neceſſaria. *Pænal. cap. 7. q. 2. & q. 4 caſ. 2.* quæ omnia poteſt in foro conſcientiæ exequi ſine dante, aut ſine nominato ab ipſo, tamen in foro fori poſſet vt proprietarius puniri. *ibidem.* Vnde rogare poteſt ipſum benefactorem, vt apud ſe eleemoſynam retineat, aut apud aliquem ab eo, ſecundum *Clem. Exiui,* nominandum reponat, ſi Sindicum, & eius ſubſtitutum nouerit infideles. *Pœnal. cap. 7. caſ. 2. diff. 4.* Quod maximè valet, ſi de mandato ipſius benefactoris, alium præter Sindicum, & ſubſtitutum receptatorem eleemoſynæ nominet, hoc enim facit nomine dantis. *ibid.*

23 Debet autē ſcire Guardianus, quæ debita, quæue eleemoſynę pro Conuentu apud Sindicum aut Subſtitutum reperiãtur, vt prudenter in neceſſitatibus fratrũ prouidendo ſe gerere poſſit. *ibid. caſ. 15. diff. 3. in fine.*

24 Vnde vocato Sindico coram Communitate fratrum (non tamen inter Reformatos, qui omnia Sindico remittunt) computum de eleemoſynis, & expenſis reddere, & conuictus de fraude ad tres aureos, eſt ipſo facto excommunicatus; Sin-

Sindicus autem renuens ad hoc, non poteſt ciuiliter compelli, ſed debet moneri Prouincialis, vt de fideliori prouideat. *ibid.caſ.15 per totum.*

25 Fabricare, aut demolire ſine licentia ad valorem decem ſcutorum poteſt, vltra verò non. *Pœn.cap.4. q.4.* Vide *Fabricare. Carcer n.2.*

26 Poteſt vrgente neceſſitate fratres ſuos ſine ſocio etiam extra limites ſuæ iuriſdictionis, vel queſte mittere; ſecus verò non. *Pœn. c.9. q.8.* Cauſæ verò neceſſitatis quæ ſint, Vide *Apoſtaſia n.33.34. Neceſſitas n.2.*

Pœnæ contra Guardianum defraudantem eleemoſynas, dilapidantem &c. Vide *Carcer n.9. & Computus.*

27 Guardianus Conſtantinopolitanus, & Hieroſolimitanus ſunt verè Prælati, ideò canonicè eligi debent in Capitulo, vel Congregatione à Miniſtro Generali, cum conſilio, & aſſenſu Diſcretorum familiæ ciſmontanæ, & durant ad trienniũ; infra quod ſi vacauerint, poteſt Generalis ex ſe ſolo, de conſilio tantum aliquorum Diſcretorum alios ſubſtituere. *Conſt.c.8. ſtat. 37.* Interea vacante Guardianatu. poteſt familia Hieroſolimitana eligere ſibi Præſidentem, qui gubernet vſque ad prouiſionem faciendam à Generali, niſi

Digitized by Google

ibi eſſet Vicarius inſtitutus ab ipſomet Generali. *Conſt. c.12.ſtat.6.q.2.*

28 Dicitur autem Guardianus Hieroſolimitanus Guardianus Montis Syon, quia ad Conuentum primum ibi erigendum, Arcē Syon obtinuit à Sultano Aegipti noſter Pater Rogerius Guarinus Aquitanus anno 1333. In quo loco Cœnaculum extitit, Cœna Dominica, apparitionibus Chriſti reſurgentis, Matthiæ electione, Spiritus Sancti in Diſcipulos deſcenſu, nobilitatum. Quem S. Helena inſigni poſtmodum Templo decorauit. Quod Turcarum feritate, Minorica Religio, ad Saluatoris memoriam inhabitare, ac excolere cępit, impetrauitq; in Monte Syon, & in Sancto Chriſti Sepulchro cōmorari. Verum Turcarum auaritia huiuſmodi Templū ademptum fratribus, aliud Templum, & Monaſterium intra Ciuitatem ſub inuocatione S. Saluatoris ſibi extruxerunt, cuius ſub iuriſdictione loca multa ſubiacent. *Conſt. c. 12. ſtat. 1. q. 1.*

29 Dicitur & Cuſtos, quia multos ſub ſe Conuentus habet; eſt etiam Commiſſarius Miniſtri Generalis, & Sedis Apoſtolicæ, quia ſuper fratres omnes eò aduenientes, ac etiam ſuper omnes alios, ſiue regulares, ſiue ſæculares poteſtatē habet Apoſtolicam, cum facultate expellendi expel-

expellendi omnes malè viuentes, etiam per cenſuras, & abſoluendi ab omnibus caſibus, excepta falſificatione litterarum Apoſtolicarum, & commutandi omnia vota (exceptis votis Hieroſolimitano, Religionis, & viſitationis SS. Petri, & Pauli) vnde & cum Baculo, & Mitra, & Pontificalibus celebrat, quia Summi Pōtificis vices gerit, immo ab ipſomet Turca ſupra omnes occidentales, & orientales honoratur, & præfertur. *ibidem q.2.*

30 Eius officium durat ad triennium, nequit tamen diſcedere, niſi prius aduenerit eius ſucceſſor. *ibidem ſtat.6.q.1.* A quo eſt cum ſua familia iuridicè viſitandus, ipſaque viſitatio munita ſigillo, ad Generalem eſt mittenda, vt iuſtitia in delinquentes animaduertere poſſit. *ibidem ſtat.7.*

31 Vniuerſa verò familia in generali capitulo, etiam ſingulo quoque triennio deligenda, ex iis fratribus ſemper eligatur, quos laudabili, & certo teſtimonio Prouincialium, & Patrum, magis pios, deuotos, in fide conſtantes, & morum probitate probatos eſſe conſtiterit ad mittendum. Qui quidem fratres parati eſſe debent ad recipiendum martirium pro fide, ſi occaſio venerit. *ibidem ſtat.2.*

32 Quam familiam eundo, & redeun-

do ſecum ducere debet eleemoſynis ad loca ſancta ſpectantibus, ne ſinguli cogãtur ſolicitudinẽ de ſibi prouidendo ſubire cum maximo regularis diſciplinæ diſpendio. *ibidèm ſtat.3.*

33 Pro pecuniis autem mendicandis, vel habendis, aliiſque negociis pertractandis, fratres ad Italiam, vel alias partes, Chriſtianis Principibus ſubiectas, Terræ Sanctæ Guardiano non licet, niſi primum ad Generalem ipſum eos deſtinauerit, ſub pena ſuſpenſionis ab officio, vel etiam priuationis, & apoſtaſiæ deſtinatis *ibidem ſtat.4.*

34 Quamuis autem Guardianus præfatus facultatẽ habeat mittendi ſuos ſubditos per totam Religionem, & ob negotia, ſuum gubernium concernentia, & vocandi fratres voluntarios, ex priuilegio Clementis VI. tamen Religio in generali capitulo poteſt ſuis renunciare priuilegiis, illaſque limitare, quia priuilegium, inuito non confertur. Hinc prohibitum eſt, ne prius ad tractanda negotia miſſi accingantur, niſi conſulto Generali, quia cum ignoretur à tali Guardiano Orbis Chriſtiani ſtatus, irrationabiliter deſtinares ſuos fratres. *ibidem ſtat.4.* Nomine autem Generalis intelligitur etiam Commiſſarius, ſeu Vicarius generalis.

ibi-

ibidem. Vide *Miſſionarÿ*.

35 Benè tamen verum eſt, quod ſi aliquando Guardianus vellet mittere fratres negotiaturos Venetiis, & eo ipſo peruenientes reperirentur parata omnia, tunc poſſet vti Epicheia, quia ſi eſſet expectanda reſponſio Generalis, negocia euaneſcerent. *ibidem*.

HABERE

Habere ſpectat ad ius, tenere ad factū, poſſidere ad vtrumq; *Pœnal. cap.* 13. *q.* 10.

HABITVS

1 Habitus forma in caputio conſiſtit, quo dempto, Religioſus non cenſetur. Hinc quando inhibetur, quod alii non deferant habitum alicuius Religionis, non intelligitur de integro tegumento, ſed de ea parte, qua talis Religio ab alia diſtinguitur, nimirum in caputio. *Pœn. c.* 4. *q.* 9.

2 Et quando indicitur excommunicatio habitum dimittentibus, de dimiſſione etiam ſolius caputii, vtpotè diſtinctiui Religionis intelligitur. *ibidem*. Quæ excommunicatio ſemper incurritur, cum habitus temerè dimittitur, aut occultatur, itaut pro Religioſo nō cognoſcatur.

Non

Non incurritur autem, ſi dimittatur ad effugiendos hoſtes, vt inter infideles itineretur, aut aliàs ad ſuam ſecuritatem, & defenſionem; ad ſtudẽdum, ad melius dormiendum, aut etiam ad turpem actum ad breue tempus. *Conſt.c.* 2. *ſtat.*61. Debet autẽ notabiliter diſtingui ab habitu profeſſorum, habitus nouitiorum quia ille, vt plurimum, profeſſionem ſignificat, & iſte poteſt dimitti. *ibidem c.*2. *ſtat.*18. *verſ. Qua in re.*

3 Mortaliter autem peccaret, qui habitum traderet ad luſum prophanum, aut ad facinus exequendũ. *ibidem ſtat.*71. *q.*4. Et è contrariò morientes, vel ſepelliri mandantes (quod Parochi ſub pœna excommunicationis Papę reſeruatę impedire non poſſunt) cum noſtro habitu, licet eum non induerint, dummodo eum ſupra ſe vſque ad mortem habuerint, plenariam Indulgentiam conſecuntur. *ibidem c.*2. *ſtat.*76.

4 Oſculantes autem habitum, indulgentiæ quinque annorum lucrantur, & totidem quadragenas de iniunctis pœnitentiis. *ibidem.*

5 Quos habitus concedere ſpectat ad Superiores locales, vel prouinciales, ex conceſſione Sixti IV. *Bull.*20. & Leonis X. *Bull.*22. *in Bullar. Rodrig. ibidem.*

Haere-

HAERETICVS · HAERESIS.

1 Hæreticorum nomine arcentur à noſtra Religione, non tantũ hæretici formales, ſed etiam tantum practicè dubitãtes de aliquo articulo fidei, etiam ſuſpecti de hæreſi, ſiue per leuem, ſiue per vehementem, ſiue per violentam ſuſpicionem (niſi ſuam innocentiam demonſtrauerint) etiam puniti ob crimen hæreſis, eorum enim infamia non tollitur per bonam vitam ſequentem. *conſt.c.1:ſtat* 1.§.2.

2 Ab hæreſi autem publica, ſicut non poſſumus abſoluere, ſic nec ſuper eius irregularitate diſpenſare. *ibidem c.2.ſtat.*14 Idem puto dicendum de hęreſi in actum exteriorem deducta, maxime ſi complices habeat. *ibidem concluſ.6.*

3 Ad probandum verò hęreſim, teſtes ſingulares ſufficiunt. *Pœn.c.*15.*q.*10.

Diſpenſare ſuper hæreſis irregularitatem. Vide *Abſoluere. Diſpenſare n.*5. & 6.

Homicidium. Vide *Percuſſio*.

HONESTAS

Eſt morum caſtitas, ideſt ſanctitas, & diſciplina verbo Dei conſentiens in rebus externis, & publicis rebus ſancita. *conſt.c.8.ſtat.26.§.2.*

Horti

Digitized by Google

HORTI

Superflui, etiam ſi non ſint ad vendendum,&c.nobis interdicuntur, ſed tantum neceſſaria conceduntur ; quia non minus repugnat paupertati habere hortos,& vineas ad cultum,& venditionem fructuum *Pœn.cap.7.caſ.24.diffic.2.*

HOSPES

Hoſpites, qui ſcilicet de familia non ſunt in Conuentu Nouitiatus , ſuffragari non poſſunt Nouitijs, ac ipſorum profeſſione, quia non ſunt de corpore Capituli. Requiritur ergo , quod per annum , vel maiorem partem ibi commorati ſint: aut minorem (moraliter intellige) vbi fuerit conſuetudo.*conſt.cap.2.ſtat.18. verſ.Quæres*. Vide *Nouitius.*

HOSPITIVM

Hoſpitia in Ciuitate,Infirmariæ, extra Conuentum, & Conuentus incompleti , nondum conuentualiter inhabitati , Conuentus non appellantur,nec habent clauſuram. *conſt.cap.11.ſtat.5.*

Ieiu-

IEIVNIVM

1 Aliud eſt ſpirituale, vt abſtinere ab iniquitatibus, & illicitis voluptatibus ſęculi. Aliud eſt corporale, quod eſt abſtinere ſe à cibis, ſecundum formam Eccleſiæ. *conſt. cap. 3. ſtat. 13. q. 7.*

2 Excludit à collatione ſerotina piſciculos, quia licet aliqui nonnihil piſcis adhibere ſoleant, per corruptelam faciũt; communis enim conſuetudo in Hiſpania, Luſitania, & Italia eſt, vt tantum fructus modici, & modicus panis in collatione adhibeatur, & non piſciculi parui, non enim quantitas materiæ, ſed materia prohibetur. *conſt. cap. 3. ſtat. 15.*

3 Quanta autem debeat eſſe collatio ſerotina, ſiue ſit panis, vel pomi, vel nuclei, vel herbæ ad quantitatem paruam coctæ, quatuor vncias alii putant eſſe debet, alii aſſerunt octo vncias, alii autem remittunt conſuetudini complexionis. *ibidem.*

4 Frangentes ieiunium diebus ſtatutis abſque neceſſitate, & Superioris licentia, arbitrio Superiorum arceantur; etiam ſi in cella priuata, vel hoſpitio id fecerint. *Ita ſtat. general. c. 3. §. 6. n. 6. 7.*

5 Ieiunare verò non tenentur fratres, qui

Digitized by Google

qui 22.annum non attingunr,niſi ex præcepto Regulæ non iniungatur, immò addit Portella,non teneri,niſi completo 22. anno de puncto ad punctum. *Conſt.cap.3. ſtat.13.q.6.*

6 Excuſantur à ieiunio grauiter infirmi,ineuitabiliter laborantes,.ſexagenarii, debiles complexionis, non habentes neceſſarios cibos,Prædicatores,Lectores,diſputantes, ſi in obeundis eorum muniis, ieiunando aliquis ſufficere non poſſet,nec ob ſcandalum,vel bonum maius, dimitti, tunc enim iuxta varias neceſſitates diſpēſatur,vel circa quantitatem cibi,vel circa qualitatem. *ibidem*.

7 In diſpenſando autem circa neceſſitates ſubditi occultas,Superior non debet eſſe nimium ſcrupuloſus,quia data aliqua cauſa, poteſt ipſe regulariter diſpenſare, & ſecuram reddere ſubditorum conſcientiam. *ibidem*.

8 Quæ diſpenſatio circa qualitatem cibi,ideſt carnium, non requirit Medici licentiam, ſed ſolius Prælati, ex priuilegio Leonis x. Eugenii IV. Pii V. & Clementis VII. *ibidem*.

6 Ieiunium, quod adhiberi debet carcerato eiiciendo pro incorrigibilitate, nō debet eſſe nimis aſperum, vel nimis mite,nec in pane, & aqua, non quotidianū,

nec

nec in publica menſa (hæc enim non imponuntur à Decreto) ſed ſufficit,vt à cibis paſchalibus abſtineat, ſemel, aut bis in hebdomada ieiunet, vt ei ſubtrahatur refectio veſpertina, & hoc Iudicis prudentia, vt verè ſubeat pœnitentiam corporalem, quod intendit Decretum, vt forte hinc eius duritiem emolliatur. *Pœn. c. 19. quæſt. 2. reſp. 3.*

IESVITA

1 Ieſuitis, & Prædicatoribus, ideſt PP. Dominicanis, honorem, & hoſpitalitatem debemus. Vnde Priori Prædicatorum dãtur in noſtro Conuentu præcedentia, & locus Guardiani: Prouinciali Prouincialis. *Conſtit. c. 6. ſtat. 6. in fine.*

2 Ieſuitæ ad arctiorem Religionem tranſire non poſſunt, ſine licentia obtenta. C*onſ. c. 2. ſtat.* 5. Exeuntes verò ſpontè ad ſæculum, ſunt ſuſpenſi, quia ſunt ordinati ſine legitimis dimiſſoriis. Nec communis error tribuit ius, quia mala fide proceſſerunt; & Decretũ de apoſtatis &c. illos declaret ſuſpẽſos. C*onſt. c. 2. ſtat. 1. §. 3*

IGNORANTIA

1 Ignorantia, quæ eſt mater cunctorũ erro-

errorum. *Conſt.cap.*2. *ſtat.*1.§.11.ſemper qualiſque ſit excuſat à cenſuris, quæ non inferuntur, niſi contra præſumentes; non verò excuſat ſemper à cæteris pęnis. *ibid. ſtat.*21. quia de Regula, & Conſtitutionibus noſtris non præſumitur ignorantia, cum toties in anno publicè perlegantur, niſi per manifeſtas coniecturas ruſticitatis, ſtoliditatis, incōſiderationis in aliquo fratre poſſit præſumi ignorantia iuris, & tunc medio ipſius iuramento poteſt euadere pœnas ſtatutarias; aliter præſumitur ſcire; nec ei eſt deferendum iuramentum; licet in iure communi vbi requiritur dolus, & ſcientia, etiam ignorantia craſſa, & ſupina poſſit excuſare à pœnis tranſgreſſores, etiā iuris naturalis, & Diuini; ignorantia enim, quæ eſt ſine omni culpa, vitat omnem pœnam, & quantitati culpæ debet proportionari quantitas pœnæ; in noſtra verò Religione (vt dixi) non præſumitur regulariter ignorantia Regulæ, & Conſtitutionum, nec valet ibi illa Regula Iuris: *Ignorantia ſupponitur vbi ſcientia non probatur. Pœn.c.*6.*q.*2. *diffic.*3.

2 In eligendo indigno excuſat à pœnis, niſi defectus electi ſit publici, vel notorii maiori parti electorū, nō verò apud aliquos, quia tunc nemo debet alterius culpa prægrauari. *Conſt.c.*8. *ſtat.*10.

Igno-

Ignorantia in Diffinitore, & Iudice. Vibe *Diffinitor*.

ILLEGITIMI

1 Licet recuſentur per ſtatuta, iuxta Sixtinas Conſtitutiones, tamen iam poſſunt recipi ex Clem. VIII. *in Conſt.* 83. incipien. *In ſuprema* ad Religionem, & per talem ingreſſum legitimantur, & habilitari poſſunt ad omnes Ordinis dignitates,& officia, & ad ſacros Ordines promoueri, dummodo tamen bona indole, & meritis ſingularibus natalium defectum ſuppleant, & Religioni fore profuturi dignoſcantur; aliàs Prælati recipientes eos (non tamen Diffinitores) excommunicationem latæ ſententiæ Papæ reſeruatam incurrunt. *Conſt.c.*2.*ſtat.*1.§.5.

2 Legitimantur etiam per ſubſequens ſuorum parentum matrimonium, licet aliæ nuptiæ interfuerint, ac etiam ſi matrimonium ſit merè putatiuum, quia ſcilicet mater eius credens bona fide, primum maritum eſſe mortuum, qui tamen viuit, & ſecundum ducit. *ibidem*.

3 Sunt etiam legitimi, qui ex coniugatis generantur, licet pater antea in Religione ſit profeſſus,& poſtea vxorē,quę in ſeculo remanſerat,cognouerit. *ibidem*.

Ille-

4 Illegitimorum receptio facta, non ſeruata forma decreti, eſt nulla, nec abſolutè recipi poteſt illegitimus, viuente Patre in Religionem, vbi Pater eſt profeſſus, nec è contra, quia relatiuorum eadem eſt ratio *Ibidem q.4.*

5 Diſpenſari verò debent illegitimi ad officia Ordinis à ſolo Miniſtro Generali per litteras ſubſcriptas, & officij ſigillo munitas, aliàs diſpenſatio eſt nulla *Conſt.c.12.ſtat.12 q. 4. verſ. 9.*

6 Diſpenſare poteſt etiam Prouincialis in Capitulo, vel Congregatione cum illegitimis pręfatis. *Conſt. cap. 2. ſtat.1.§.5.*

ILLITTERATVS

Qui nec legere, nec ſcribere ſciat, vel ſit omninò ineptus ad acquirendas litteras, ſi tanquam Clericus profiteatur, reducendus eſt ad ſtatum laicalem; quod ſi non intendebat profiteri, niſi vt Clericus, quia ſcilicet ſe laboribus laicorum imparem cognoſcebat, eius profeſſio eſt omninò nulla, & conſtito de tali intentione, eſt à Religione eijciendus. *Conſt. cap.2. ſtat.1.§. 11.*

IMA-

Digitized by Google

IMAGO.

Imagines ſacras, Cruces, aut Crucifixũ conſpurcantes, & percutientes. Item ſpernentes Campanas etiam ſi faciant ex racundia, puniuntur à Sancto Officio. *Pœn, c. 14. q. 2. in fine.*

IMPEDIRE.

1 Impediens indignum, etiam donando munera Superiori, ne promoueatur ad dignitates, non peccat, immò laudandus, quia pugnat pro conſeruatione Religionis: Sicut iniuſtè impeditus ab obtinenda dignitate poteſt redimere iniuſtam vexationem. *Pœn. cap. 14. quæſt. 8. verſ. Reſpondeo 4.*

2 Impediens voluntatem Nouitii iniuriosè volentis egredi, aut falſis relationibus, ne profiteatur, eſt excommunicatus, non tamen ſuadens animæ vtilitatem, aut Regulæ inobſeruantiam oſtendens, aut uota indebitè negans, quæ item excommunicatio non incurritur, licet Nouitii voluntatem auertere quis tentauerit, ſi non ſequatur effectus. *Conſt. c. 2. ſtat. 34.*

3 Impedire iuriſdictionem Prouincialis

cialis non poteſt Generalis, eo quia auctoritas Prouincialis ſit ordinaria, & in hac parte non limitata per ius commune, & ſtatuta Ordinis, ergo non eſt violanda, nec reſtringenda ſine cauſa. quinimmò eſſe de iure diuino probatur. *Pœnal. cap. 29. quæſt. 3. reſp. 1.* Vide Generalis *num.* 12.

Impedire litteras. Vide *litteræ n.* 4.

Imperatrices, Reginę, & ſimiles, quæ poſſunt intrare Clauſuram. Vide *Clauſura Fratrum*

IMPERIVM.

Imperium duplex eſt; ſcilicet merum, & mixtum.

Merum dicitur, quod eſt ſupremum, & abſolutum, & ſummum habetque ius mortis, exilii &c. in facinoroſos, & tale eſt in ſolo ſupremo Principe, & ſimilibus. Mixtum verò dicitur, quod eſt infra merum, habetque omne ius, præter ius gladii, & mortis. *Pœn. c. 19. q. 4.*

IMPORTVNVM.

Dicitur, quod loci temporis, & perſonarum rationem non ſeruat, opponitur ſiquidem opportuno, quod omnia iſta importat. *Pæn. c. 15. q. 3.*

IM-

IMPOSSIBILE

Dicitur, quod eſt multum difficile, & ad illud nemo tenetur. *Pœn.c.12. q.11. in fine.*

IMPRIMERE

Imprimere libros ſine licentia Generalis, præter alias licentias, ſub pœna excommunicationis nemo poteſt. *Conſtitut. cap.9.ſtatut.5.*

IMPROPERARE

Eſt aliquem pudore afficere, ei obiiciẽdo defectus cõmiſſos. *Pœn.c.13.q.1.* Quod ſi quis alteri defectus, de quibus aliàs fuerit punitus improperet, pœna talionis punitur, ſi defectus non punitos improperet, improperans pœna iniuriantium, caſtigatur. *Pœn.c.13.q.8.*

INAVDITA

Parte proceditur, quando non citatur, aut quando eius defenſiones reijciuntur, & tunc fit contra ius Diuinum, & naturale, reddendo ipſo iure acta nulla. *Pœn. c.1.q.4.*

INCORPORARE

1 Incorporari quis non poteſt in aliena Prouincia, niſi in ea oriundus, aut per natiuitatem, aut per priuilegium legitimi domicilij, & niſi in ea ſaltem per integrum biennium fuerit commoratus, & niſi de conſenſu vtriuſque Prouinciæ, & incorporatio fiat à toto Diffinitorio in Capitulo, vel Congregatione capitulari congregato, poteſt tamen Generalis ſuper his omnibus ex cauſa diſpenſare. *Pœnal. c. 9. q. 12. & 13.*

2 Incorporatus autem præcedentiam non habet in noua Prouincia, niſi à die incorporationis, quia ſupponitur in tali incorporatione vel ſuæ leuitati, vel ſuo commodo ſatisfacere. *ibidem.*

3 Si autem talis incorporatio requiratur à Prouincia, vtpotè cõmodum reportatura, à die habitus præcedentiam enumerat; quod itidem poteſt concedere Generalis, quando ipſe motu proprio ob bonum Prouinciæ, incorporantis incorporationem intentat, & exequitur. *ibidem.*

INCORRIGIBILIS

1 Secundũ vltima Decreta Vrb. VIII. dici-

dicitur, qui plura committit delicta. Delicta verò debent eſſe grauia, ſcilicet furtum, homicidium, notabilis proprietas, contumax, inobedientia, &c. Dicitur etiã ſcandaloſus, lapſus carnis, & illa omnia, ob quę in noſtris ſtatutis imponitur pœna longiſſimi carceris, aut perpetui triremis. *Pœn. c. 19. q. 1.*

2 Quæ delicta debent eſſe replicata, vt incorrigibilitatem inducant, nec ſufficere vnum, etiam grauiſſimum. Et quod ſit ter monitus, vel punitus, & non reſipiſcat. *ibidem.* Quæ monitio, vel punitio in quibuſdam rebellibus, ſeditioſis, & diſcolis non debet eſſe canonica, vt cum Prælatus dignis de cauſſis ad canonicam punitionem deuenire non poteſt, ſed vel paternaliter admonet, vel pęnitentias ſalutares iniungit, vel diſſimulare cogitur; tunc poteſt dici incorrigibilis, & talis vt expellatur à Religione declaratus. *ibid.*

3 Debet in carcere per annum, ieiunio, & pœnitentia probari. *ibidem.* Quod ſi tandem incorrigibilis appareat, expellatur ab Ordine per Generalem cum cõſilio, & aſſenſu ſex Patrum, in Capitulo Generali, ad id ſpecialiter electorum, iuridicè tamen formato proceſſu ſecundum ſtylum Religionis. *Pœn. c. 19. q. 4.*

Quale debeat eſſe ieiunium incorrigi-

bilium in carcere annuali. Vide *Ieiunium*

4 Carcer debet eſſe formalis, non domus diſciplinæ, ideſt obſeratus ſine chorda,& ſine caputio. *ibidem q.2.* & carceris annus debet eſſe continuus, non interpolatè; immò ſi carceratus ſic infra annum fugiat, non poteſt eijci, ſed ob fugam denuo puniri,& vinculis ferreis conſtringi , ex declaratione Sac.Cong. *ibidem.*

5 Carceri , & ieiunio addendæ ſunt ex decreto aliæ pœnitentiæ corporales , & afflictiones , vt probetur, ſi fortè per hęc omnia eius obſtinatio emolliatur; vnde ſi vel in formalitate carceris,aut anni integritate, aut ieiunii, & pœnitentiarũ realitate non obſeruetur Decretum, nõ poterit incorrigibilis eiici , quia ſuper his fundat Sacra Congregatio experimentũ emendationis. *ibidem q.2.*

6 Experimentũ verò obdurationis habetur in carcere, ex inobedientia, contumacia, blaſphemia, immodeſtia &c. licet alias pęnitentias patienter acceptet . Si autem ſigna emendationis non oſtendat , non tenetur Iudex eum ſtatim liberare , vel eijcere,Decretum enim non cogit,ſed concedit arbitrium;ſi autem ſigna emendationis oſtendat,& aliud non obſtet, debet liberari.*ibidem q.3.*

7 Peccata verò eius punita aliàs , per

quæ

Digitized by Google

quæ dicitur incorrigibilis,nõ debent conſtare ex proceſſu proprio de ipſis facto, ſed ſufficit, quod conſtet per memorias in libris Prouinciæ repertas, *ibidem q.4. diffic.4.* Vide *Archiuium*.

8 Sex illi Patres ad expulſionis cauſam cum Generali deputati, debent eſſe congregati,& conſultantes,& conſentientes votum ferre.*ibidem q.4.diff.2.*

9 Generalis tenetur illicò nomen expulſi,& ſententiam expulſionis Ordinario notificare,ſcilicet Vicario Papæ in Vrbe, aut alii Superiori in ſua Diœceſi. Qui Ordinarius talem ſententiam examinare non poteſt, non enim cauſa appellationis,ſed executionis ei mittitur, vt ſcilicet expulſus ei ſubijciatur, & ſubiectus dignoſcatur. *ibidem q.5.*

10 Qui in habitu clericali debet incedere,niſi fuerit laicus, qui tamen Canonis priuilegium nõ amiſit,tamen eſt ſemper in peccato mortali, niſi reſipiſcat, & dignum ſe præbeat, qui à Religione iterũ recipiatur; immò eſt infamis, & tenetur ſemper ſeruare omnia ſuæ Regulæ, quæ ſtatui ſæculari non repugnant, vt ſunt ieiunia,recitatio officii &c. & agere inſtanter apud Religionem,vt iterũ recipiatur; quod ſi eũ Religio recipere nolit, tũc tutus eſt in conſcientia. *Pœn.c.19.q.5.*

INDVLGENTIA

1 Plenaria conceditur Minoritis in ingreſſu Religionis, in Profeſſione, in articulo mortis, in auditione, vel celebratione primę Miſſæ, in exercitio ſpirituali per decem dies, in feſto S P. Franciſci, in miſſione ad prædicandum, vel conuertendum infideles, in oratione quadraginta horarum indicta pro felici ſucceſſu Capituli Generalis, vel viſitationis, ſi ſpatio duarum horarum, licet interruptarum interfuerint. Quæ omnia intelliguntur de ſacra Communione refectis. *Conſt. cap. 2. ſtatut. 13.*

2 Indulgentiæ maximæ conceduntur facientibus eleemoſynam pro locis Terrę Sanctæ. *Conſt. c. 12. ſtat. 5. verſ. Non inquam* Item oſculantes habitum Religioſorum lucrantur quinque annos, & totidem quadragenas indulgentiæ. *Conſt. c. 2. ſtat. 76.*

INFAMARE. INFAMIA.

1 **Infamare, eſt alicuius famam iam, & exiſtimationē dicto, vel ſcripto, vel facto laceſſere, lædere, & pudorem eius ſigillare: Poteſt igitur quis infamare tribus modis. Primo dicto, & tunc ęſt detractio,**

ideſt

ideſt iniuſta denigratio, vel lęſio famę, quę ſi fit publicè, dicitur contumelia, ſi verò occultę, dicitur detractio. Secundo modo detrahendo ſibi, manifeſtando ſua peccata, prçcipuè ſi generaret ſcandalum, & quando ſua fama eſſet neceſſaria ad regimen, vel in religione, & tunc eſt peccatum mortale, quia Religioſus non eſt ſuæ famę dominus, eò quod ſua infamia in damnũ Religionis, cuius eſt filius terminetur, & eſt puniendus pœna infamantium, & vlterius pęna delicti, ſi verè illud commiſit, ſi non commiſit, punitur etiam de mendacio, & iniuria, qua ſuam Religionem conſperſit. Tertio modo fit facto, ſcripto, formando ſcripturam dishonorãtem aliquem, apponendo ſigna, vt cornua, immunditia, quæ accedunt ad naturam libelli famoſi. *Pœn.c.*10.*q.*1.*&* *q.*11.*in fine.*

2 Infamans mortuos, debet reſtituere famam hæredibus, quorum ſunt conſanguinei, ſi autem ſunt Religioſi, debet reſtituere Religioni tamquam eorum hæredibus. *Pœn.c.*10.*q.*8. Non incurrit autẽ infamantium pęnas, qui de leuibus infamat. *ibid.* Infamare verò dicitur grauiter Conuentum, quando quis diceret: In hoc Conuentu ſunt multi ſcandaloſi, improbi, maligni, infames, &c. quia plus eſt lædere Communitatem, quam particularem, niſi

Digitized by Google

tales eſſent in Conuentu notorij. *ibid.* Vide *Caſus n.* 3. 4.

3 Infamantium pœna eſt, puniri pęna talionis, & ſacramentaliter abſolui non poſſunt, niſi cum iſtis conditionibus, videlicet ſi reſtitutio famæ differri poſſit: Si ex reſtitutione famæ maius damnum ſibi immineat, & tunc non tenetur ſtatim reſtituere famam, putà ſi non ſolum ſe infamet in equalitate perſonæ, quam infamauit, tunc enim tenetur reſarcire damnum, quod eſt medium rei in reſtitutione requiſitum: Vel ſi ſua infamia ſit maior, putà quia perſona in dignitate conſtituta, & melioris conditionis ſit, quam infamatus: Vel vltra infamiam timeat ſibi periculum vitæ, vexationis &c. & ratio eſt, quia iuſtitia ad ęqualitatem tantùm obligat, non ad maius, non enim tenetur reſtituere bona inferioris cum iactura ſuperioris ordinis, vel cum eorũ exceſſu, cuiuſmodi eſſet vita, fama, honor &c. Item poſſunt abſolui, ſi infamatus cedit iuri ſuo; quia volenti, & conſentienti non fit iniuria, neque dolus, niſi ſit Prælatus, vel adeò grauis perſona, qui iuri ſuo cedere non poteſt; quippè qui habet ſuam famam Reipublicæ obligatam. Item ſi infamatus de reſtitutione famæ amplius non curaret, putà quia ex infamatione ſe ſalutarunt

ſecũ collocuti ſunt,& ſigna amicitiæ contraxerunt. Vel ſi infamia multum temporis interpoſuerit, ſcilicet 20. annorum, itavt in obliuionem ierit, & non ſint amplius illi, coram quibus fuit infamatus. Similiter abſolui poſſunt infames, ſi infamatus, bonis actibus ſuis, bonam famam recuperauit, & curare non debemus de via, per quam recuperauit. *Pœn. cap.* 10. *quæſt.* 10.

4 Infamatus de graui delicto apud probos, & prudentes ſed nondum probato, eſt interim ab officio ſuſpendendus vſque ad nouã prouiſionem, quia non eſt ſermo de infamia iuris, ſed facti. *Pœn. c.* 10. *q.* 2. *diff.* 6. Infamatus autem à maleuolis, nõ debet curare de tali infamia, nec enim dicitur infamatus, immo turpe eſt à turpibus, vilibuſque laudari, quia de complicibus videtur laudari. *ibidem q.* 1. Idem dic de infamatis per libellum famoſum. *Pœn. cap.* 12. *q.* 9.

5 Non eſt ſimonia, ſi v.grat. do votum meum alicui pro Prouincialatu, qui minatur mihi infamiam, dicendo: Si mihi nõ ſuffragaris, publicabo te pro fure, pro carnali &c. ſed eſt ſubornatio ex parte infamantis, ſeu minantis. *Pæn. c,* 15. *q.* 5.

6 Infamia alia dicitur à iure, alia à facto, alia ab exercitio. Infamia iuris eſt

S 5 quæ

Digitized by Google

quæ legis auctoritate imponitur alicui propter delictum commiſſum, & priuat obtentis dignitatibus,& obtinendis. *Pœn. cap.* 10. *q.*2. *diff.*3. Infamia facti eſt, quæ imponitur ab opinione hominum propter malas operationes illius, cui imponitur, & priuat tantùm obtinendis. *ibidem q.*1. *& q.*2. *diff.*3. Infamia ab exercitio eſt illa, quæ contrahitur ab exercitio ignominioſo,vt ſunt publici aleatores,tabernarũ frequẽtatores,vinolenti,mimi, hiſtriones, gladiatores,macellarii, ſatellites, carnifices,cytharedi &c. *Conſt. cap.*2. *ſtat.* 1. §. 10.

7 Infamia autem iuris non contrahitur per probationem criminis,& rei confeſſionem, ſed requiritur ſententia iudicis, & vniuerſaliter pœnæ, etiam latæ ipſo iure, aut facto,niſi poſt ſententiam contrahuntur. *Pœn. cap.* 27. *concluſ.* 2.

8 Infamis autem à iure declaratus per delictum famoſum,vt ob furtum,rapinam, expilationem hæreditatis, adulterium, fornicationem,blaſphemiam &c. eſt irregularis, & ſic declaratus, & non reſtitutus, nequit eſſe Prælatus,vel Iudex; & ſi fuerit electus, poteſt ſubditus opponere, ſiue excipere, vt deſiſtat à iuriſdictione, quia infamis repellitur ab omni dignitate. *Pœn. c.* 9. *q.* 2. *diff.* 4.

9 Si autem ad aliquam aliam Prouinciam

ciam infamis tendat, vbi eius infamia ſit occulta, & per bonam conſeruationẽ obtineat dignitatem, & prelaturam, debet quantum poteſt cum humilitate recuſare; quæ recuſatio ſi nõ acceptetur, poteſt acceptare, & exercere prælaturam, quia ibi eſt in poſſeſſione bonæ famæ, nec tenetur infamare ſeipſum. *Pœn c.10.q.7.*

10 Infamis accuſare non poteſt, niſi in criminibus exceptis, vel niſi ſuã, aut ſuorum iniuriam proſequatur. *Pœn.c.10.q.2. diff.4.*

11 Infamibus tandem infamia facti, & delicti, vt ſunt notorius peccator, ſcenius, hiſtrio, leno, publicus vſurarius, meretrix, inimicus, & huiuſmodi, deneganda eſt ſacra communio, niſi ad meliorem frugem redierint. *Pœn. c.4. q.9. verſ. Iuſtificatur ſtatutum.*

12 Infames à iure ſunt apoſtatæ à fide, fures, ſacrilegi, criminali crimine irretiti, ſepulchrorum violatores, homicidæ, ſumentes arma contra partes Eccleſiæ, periuri, raptores, venefici, adulteri, auferentes iniuſtè eccleſiaſticas facultates, calumniatores, accuſatores, qui deficiunt in probationibus, niſi ſaltem ſemiplenè probauerint, aut niſi de multis productis vnicum crimen probauerint: Prouocantes Principes contra innoxios, excommu-

nicati, expulſi ab Eccleſia ob ſcelera, mulierum raptores, duellum ſpectantes, & adiuuantes; Monachi procreantes filios, ſodomitæ, inceſtuoſi, & illi conſentientes; filiam, vel neptem proſtituentes. *Conſtit. c. 2. ſtat. 1. q. 5. §. 10.*

13 Infamia facti deletur per facta contraria per ſpatium trium annorum, nulla Iudicis ſententia interpoſita, vt verbi gr. ſi quis prius erat ferox, debet eſſe mitis, &c. *Pœn. c. 27. concluſ. 6. & c. 10. q. 7.* Infamia verò iuris extergitur per Papam, vel per Generalem, qui eſt Princeps in Religione per diſpenſationem irregularitatis incurſæ ob infamiam, vel per reuocationem ſententiæ, quando condemnatus in integrum reſtituitur. *Pœn. c. 10. q. 2. diff. 4 verſ. Sed dices.*

14 Vniuerſaliter omnem infamiam à iure, ſiue à facto, ſiue à profeſſione ignominioſa, præter caſus reſeruatos à Sixto IV. in Mari magno *Regimini vniuerſalis Eccleſiæ* Generalis noſter vt Princeps in Religione, poteſt extergere, diſpenſando. Vnde ſi Prælaturam conferat infami cognito, cenſetur cum illo diſpenſare, & rehabilitare, quia Prælatura opponitur infamiæ. *ibidem.*

INFANS

Septemnis nequit ingredi clauſuram.

Mo-

Monialium, quia habet vſum rationis, cæteri verò infantes infra, poſſunt. *Conſt. cap. 11. ſtat. 7. quæſt. 4.*

INFIDELIS.

1 Infideles, aut deſcendẽs à Iudæis, Mauris, aut hæreticis in linea recta, non laterali vſque ad ſecundum gradum in linea paterna, & ad primam in materna (ſtatutum tamen dicit vſque ad quartum) ſi eorum parentes fuerint, vt tales condemnati, aut eorum ſtatuæ, vel oſſa combuſta, ad Religionem recipi non poſſunt: quod ſi eorum parentes, vt tales damnati non ſunt, aut ipſi nati ſunt, antequam parentes in hæreſim inciderent, recipi poſſunt; aliter recipientes ſcienter, ſunt ipſo facto excommunicati, priuati omnibus officiis, & ad alia in perpetuum inhabiles, & talis deſcendentium receptio, & profeſſio eſt valida, licet recipiẽtes ſint ipſo facto excommunicati, priuati, & inhabiles. *Conſt. cap. 2. ſtat. 4. §. 2.*

INFIRMARIA. INFIRMVS.

1 *Infirmariæ in ſingulis Prouinciis erigantur, infirmariis, aromatariis, aliiſque ſeruitoribus peritis, ac charitatis inſignibus*

in quibus infirmi fratres omnibus charitatis obſequÿs curentur,Conſt.c.6.ſtat.7.

2 Infirmorum cura ſub mortali obligat,& Prouincialibus,ac Guardianis proportionaliter præcipuè demandatur, illi enim tenentur Conuentus idoneos, & fratres peritos, & charitatiuos pro infirmariis deputare; In viſitatione inquirere, qua charitate, & prouiſione eis ſeruiatur; & defectus circa hoc rigidè caſtigare,& interim infirmos præſentialiter viſitare,& conſolari. Guardiani verò, & alij fratres tenentur quotidie infirmos inuiſere,& neceſſaria pro viribus miniſtrare, ac negligentes infirmarios, & ſeruitores ſalutaribus pœnitentiis afficere. *ibidem concluſ.1.*

2 Hinc tota ſeruiendi obligatio infirmarijs incumbit, ijque mortaliter peccant ſi officio ſuo notabiliter deſunt; Superiores enim tenentur ipſos eligere, ac deſtinare,& poſtquam elegerunt,ſi aliunde non conſtet,ipſos non ſeruire infirmis, conſcientia ipſorum tuta eſt, & à tranſgreſſione Regulæ libera.*ibidem concluſ.2.*

3 Infirmarij itaque peccant mortaliter,niſi infirmis ſeruiant,ſicut vellent ſibi ſeruiri. *ibid.* Infirmi autẽ debent honeſtis eſſe contenti ſeruitiis,nec diuitum prouiſiones prætendere. *ibidem concluſ.5.*

Infir-

4 Infirmus cum neceſſitate, & iudicio Medici, habitum deponere, & ſine illo decumbere poteſt, inter nos autem vſus inualuit, vt depoſito groſſiori, leuiorem aſſumat. *Conſt. cap. 2. ſtat. 71. q. 3.*

Ingredi clauſuram. Vide *Clauſura*.

INIVRIAE

1 Manifeſtæ, vel violentæ, de quibus vindicare poteſt Conſeruator ad fauorem Regularium. Vide *Conſeruator*.

2 Iniuria leuis appellatur, quando alicui dicitur: *Tu libenter bibis, dignitates tibi placent, libenter ambulas, commoditates non reÿcis*, & alia huiuſmodi: Iniuria verò grauis, quando dicitur; *Tu es falſarius, baſtardus, infamis, cornutus, proditor, vſurarius, meretrix, mœchus*, & alia huiuſmodi, quæ tamen iniurię à Iudice conſiderandę ſunt pro ſtatu perſonarum. *Pœn. c. 13. q. 3.* Iniurię verò plures vnico actu, non multiplicant pœnas, ſecus cum interpolatione temporis, & loci. *ibidem q. 4.*

3 Iniurians Superiorē licet Superior ſit Vicarius, vel Pręſes relictus à Guardiano vel per parū temporis gubernet, incurrit pęnas ſtatuti, quia in illo tēpore eſt Superior, & gubernat Conuentū cū iuriſdictione, ideo iniuria præſumitur facta Pręlato.

Digitized by Google

10. *ibidem q.2.* Et ſic grauius iniurians, grauius eſt puniendus, ſicut grauiorem pœnam meretur *ibidem q. 3.* qui ſæcularem iniuriat, quam qui fratrem cæteris paribus, & hoc propter ſcandalum. *ibidem q.2*

4 Iniuriatus, per annum integrũ agere poteſt contra iniuriantem, quo tranſacto, amplius non poteſt. At quia circa iniurias agi poteſt ciuiliter pro intereſſe partis, & criminaliter ad punitionem, diſtinguitur, præſcribi anno actionem criminalem, non verò ciuilem, putà ſi quis vulneratus fuiſſet, & intra annum non conqueritur de iniuria, poſt annum agere nõ poteſt: at pro damno illato, & expenſis, etiam poſt annum agere poteſt, etiam ſi de vulneratione ille punitus fuiſſet. *ibidem q.11.*

5 Iniuriare iniuriantem, etiam ad ſui defenſam, nemo poteſt, etiam ſi verum dicat, maximè cum illo verbo, *Mentiris*, ſed vtrique tunc à Iudice ſunt caſtigandi; talis enim non eſt defenſa, ſed vltio, quæ vltio iniuriarum ad Iudicem, non ad priuatam perſonam pertinet; vnde nec tunc valet illa maxima (quæ alias valet pro foro conſcientiæ) *Iniuriæ mutua compenſatione tolluntur.* Verum quidem eſt, quod iniurians prouocatus, prouocante mitius punitur. *ibidem q.5.*

Sub

Digitized by Google

6 Sub nomine iniuriæ veniunt etiam contumelia, improperium, conuiciū, prouocatio, & deriſio, licet inter ſe differant. Dicitur enim conuicium *eſſe maledictio petulantis iactata*, de quo vide *Conuiciū*. Deriſio eſt contemptus, qui improbationem, & dicti alterius confutationem continet; vnde deridere ſententiam eſt illam improbare, & confutare. Prouocatio eſt *irritatio, ſeu ſtimulatio ad vindictam per antecedentes iniurias, & verba pungentia*. Vide *Prouocare*. Improperium, vel improperare *eſt aliquem pudore afficere, obijciendo culpas, & defectus. Pœn. c. 13 q. 1.*

7 Vnde *ſtatutum cap. 7. §. 5.* ait: *Si quis ergo fratri non prælato verbum improperij, aut conuicij dixerit, aut leuiter quemquam prouocauerit, flagella diſciplinæ ſingulis vicibus in Communitate fratrum, ſibi adhibebit. Si verò in Prælatum talia verba protulerit, diſciplinæ addat ieiunium in pane & aqua humi genibus flexis, & ſuffragiorum iure triennio careat. Ibidem q. 2.*

Sub nomine Fratrum autem non veniunt Tertiarii. *ibidem*.

Tandem in omni iniuria ſeptem ſunt conſideranda. Primo *Cauſa*, vt ſcilicet ad defenſam, vel non. Secundo *Perſona*, vt inferioris, & ſubditi ad ſuperiorem, laici ad ſacerdotem. *Tempus*, vt hebdomadæ ſan-

ctæ

ſtæ, vel feſti ſolemnioris. *Locus*, vt in Eccleſia, foro, theatro, &c. *Scandalum aliorũ. Qualitas*, vt ſi fieret notoriè. Et *Quantitas iniuriæ. ibidem q.3. in fine.*

INNOCENS

Aliquando indirectè, & per accidens licitè punitur pro bono cõmuni, vt quando cum nocentibus comprehenditur, interdicto, & huiuſmodi, ſubditus propter ſuperiorem, filius propter patrem. *Pœn. c.1. q.1.*

INQVIETVS

Quando incorrigibilis. Vide *Incorrigibilis.*

INOBEDIENTIA

Inobedientia contumax, ad hoc, vt ſit caſus reſeruatus. Vide *Caſus reſeruatus n.9.* An dilatio vnius diei requiratur, ac etiam monitio trina ad carcerandum inobedientem. Vide *Carcer n.2.6. Rebellio.*

INQVISITIO

Facienda pro recipiendis Nouitiis. Vide *Requiſita.*

Digitized by Google

INSTANTIA

Prima ſemper fieri debet coram Ordinario, vt ait *Concil. Trid. ſeſſ.24. c.20. de ref. Cauſæ omnes* (ait) *ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoſcantur. Pœnal.cap.29.quæſt.3.*

INSTRVMENTVM

1 Inſtrumenta priuata ſunt litteræ, ſeu ſcripturę à ſeipſo cum obligatione ſcriptæ, cum Dat. Loco Conuentu &c. Publica verò ſunt, quæ fiunt à Communitate fratrum in forma Communitatis capitulariter congregata, cum eorum ſubſcriptione, & ſubſignatione publici Notarij, qui inſtrumenta confecit, & teſtium, ſed quomodocumque facient inſtrumentum in alienatione Cappellæ, pœnam proprietatis incurrunt, ſi dominium ipſi fratres transferre prætendant, quia tale dominiũ non habent. *Pœn.c.7.caſu 16.diff.5.& 6.*

2 Contractus ergo, cõuentiones, & inſtrumenta facere ſub pœna proprietatis eis inhibetur; poſſunt tamen fratres confiteri in ſcriptis, talem pecuniam pro Religio-

ligionis neceſſitatibus fuiſſe à tali conſumptam, vel conſignatam, ſi ad hoc cogantur ab eo, qui debet eam expendere, ſed vlterius ſe extendere non poſſunt. *ibidem caſu* 3.

INSVRGERE

Eſt in alium ſurgere, & accipitur in malam partem, quando ſcilicet aliquis inſurgit cum violenta manu, armis, impetu, ad cuius ſimilitudinem dicitur quis inſurgere. *Pœn.c.*16.*q.*2.

Integri teſtes. Vide *Teſtes*.

Intercipere litteras. Vide *Litteræ*.

INTERLOCVTORIAE

Dicuntur, quæ ferũtur à principio cauſæ vſque ad diffinitiuam ſententiam excluſiuè, vt ſunt *Decreta* carcerationis, torturæ, arctationis, de concedendo, aut negando procuratore, aduocato, copia actorum cum nominibus teſtium, de declarando teſtem inualidum, infamem, &c. à quibus omnibus appellari poteſt, dummodo non inferant damnum irreparabile per diffinitiuam. *Pœn.c.*26.*q.*1. Vide *Appellatio*.

INTERSTITIA

Non aſſignantur inter minores Ordines

nes determinata, vnde in eis facillimè diſpenſari poteſt. Inter autem ſacros Ordines, vt diſpenſentur, requiritur vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ, quam pro Regularibus aſſignare, ad ſuum Superiorē attinet, quia ipſe ſolus eam ſcire poteſt. Diſpenſare verò ex Tridentino attinet ad Epiſcopum. *Conſt. c. 2. ſtat. 55. dub.* 1. 2. 3.

Introducere in clauſuram. Vide *Clauſura.*

INTRA

Eſt particula includens totum tempus, v. g. intra duorum menſium ſpatium, includit duos menſes integros, & diem vltimum termini. *Pœn. c. 9. q. 4.*

IRA

Eſt libido, vel cupiditas puniendi eum, qui iniuria læſiſſe videtur. *Pœn. c. 17. q. 2. verſ. Hoc autem.*

ITINERARE

Itìnerans debet ſubeſſe ſocio antiano intra limites obedientiæ, etiam in captanda via, ex duabus occurrentibus ad eundem finem obedientiæ; quod ſi ſe inuicem dimittant, nec appareat cauſa legitima in alterutro, & ſoli incedant, ambo puniendi ſunt, vt apoſtatæ. Diuertere autem à recta via parum, v. g. in itinere 100. milliario-

riorum diuertere decem, vel quindecim, non eſt apoſtaſia, nec longa diuerſio, vtilitatis magnę tamen, vel neceſſitatis cauſa facta, vt ſi ab Vrbe Lucenſi in Corſicā nauigaturus, Liburnum, vbi nullum habet amicum, aut non cognoſcit benefactorem, & Romam veniat, vbi pro naulo, & commeatu ſcit ſe reperturum fore benefactores, vel conſanguineos. *Pœn.c.9.q.3.*

Iudæi. Vide *Infidelis*.

IVDEX

1 Alius ordinarius, alius delegatus, & alter arbitrarius: Ordinarius dicitur, qui à iure ex officio, vel ex Principis beneficio vniuerſaliter, & ad vniuerſalitatem cauſarum iuriſdictionem exercet. *Pœn. c.2.concluſ.3.* Delegatus verò dicitur, qui non à iure, nec ex officio, ſed ex mandato particulari iuriſdictionem exercet. Arbitrarius autem dicitur, cuius arbitrio, non ad legum rigorem, ex litigantium conſēſu, cauſa totalis remittitur, vt ex æquo à ſimilibus ad ſimilia interpretando, & ſupplendo per iuriſdictionem, quæ deſiderātur, iudicet. *ibidem*.

2 Datur autem in Religione talis Iudex, benè quidem pœnę arbitrariæ, ideſt non determinatæ in ſtatuto, ſed Iudicis

æquè

ęquè arbitrio derelictæ, & tunc Iudex nō poteſt pro libito pœnas imponere; ſed iuxta leges ſe regulare, applicando ſimilia ſimilibus. *Conſt.c.*1.*ſtat.*3.§.4.

3 Iudex nemo eſſe poteſt in cauſa propria, niſi iniuria fuerit facta officio, nō perſonę ſuę, aut niſi in Republica Superiorem non cognoſcat, qui de tali cognoſcat iniuria ſibi facta, qualis eſt Generalis in Religione, cui relinquitur facultas iudicandi de ſuis iniurijs, eo quia non habet Superiorem in Ordine. *Conſtit. cap.*1. *ſtat.*4.§.8.

4 Non debet affectare ſeueritatis, aut clementię gloriam, ſed perpenſo iudicio, prout queque res expoſtulat, ſtatuendum eſt, tamen in leuioribus rebus ad lenitaté poteſt inclinare, in grauioribus cauſis ſeueritatem lęgum cum aliquo benignitatis temperamento ſubſequi debet. *Pœn. c.*2. *concluſ.* 3. Cautior autem lege Iudex eſſe non debet, ſed vt præcipitur *l.* 19. *ff. de verb. oblig.* Contentiſſimus pœnis, legis comprehenſis. *ibidem verſ. An autem poſſit.*

5 Cum autem lex alternatiuè loquitur, v.g. *imponatur talis, vel talis pœna*, tunc determinatio pœnæ non ad reū, ſed ad Iudicem ſpectat, quia debet hic circūſtantias loci, temporis, perſonæ conſiderare, & pro qualitate circumſtantiarum, neceſſa-

ceſſariò pœnam imponere. *ibidem*. Vide *Arbitrium*.

6 Et licet alterare non poſſit pœnas ſtatutarias, in aliquibus caſibus auté, mutatis circumſtantijs, & qualitatibus delictorum, cum conſilio Patrum, poterit vel augere, vel minuere lenitatem, vel rigoré pœnarũ, prout exceſſus, vel defectus criminis, loci, & perſonę ſuaſerint. *Pœn. c. 14 q. 3. & cap. 2. concluſ. 3. verſ. vnum adnotauerim*.

7 Semper autem pœnam ſtatutariam, non pœnam legum debet imponere, quia leges moribus vtentium approbantur, nec à ſpeciali communitatis conſuetudine recedendum eſt, cum ipſa ſibi proſpexerit media, ad quietem, & tranquillitatem conducentia. *Pœn. c. 2. q. 9.*

8 Quod ſi Religioſus contra ſæcularem peccauerit, v.g. eum percutiendo, tunc Iudex debet comparare ſæculares cum Religioſis, v.g. Epiſcopum cum Prouinciali; Vicarium, Archipresbyterum, Parochum cum Guardiano, & ſic de alijs, vt condignam pœnam reo imponat. *Pœn. cap. 14. q. 5. verſ. Reſpondeo tertio*.

9 Iudex enim Regularium eſſe nõ poteſt Eccleſiaſticus ſęcularis, ſub pęna priuationis, & nullitatis, vt ex multis Pontificibus conſtat; Nomine autem Regula-

rium

rium veniant Monachi, Moniales, Nouitij, Conuerſi, & Tertiarij in Monaſterijs viuentes, licet eſſentialia vota non emittant, dummodo tamen Religionis ſuæ habitum deferant. *Pœn.c18.q.1.*

10 In omnibus cauſis contentioſis, ſiue ordinarijs, ſiue extraordinarijs, ſcribam peritum, & fidelem aſſumat, quem Notarium ex indulto Apoſtolico creet, & ab eo fidelitatis iuramentum excipiat. *Pœn. c.5.q.2.verſ. Tandem.* Quod ſi Iudex ſine Scriba ſua manu acta ſcribat, vel tale quid factum, vel fuiſſe dictum affirmet, nullus eſt proceſſus, quia iudicium in tali caſu non creditur: Tabellioni verò ſe ſubſcribenti, ita creditur, vt duorum teſtium vim habeat. *ibidem.*

11 Vnde duo Aſſeſſores ad excipienda dicta teſtium, & depoſitiones, nec Religioni honorificum, nec cauſis (vt plurimum) vtile euadit, in quibus ſilētium magis commendatur. *ibidem.*

12 Licet puniendus eſſet Iudex, qui negligit bonum publicum, non curando inquirere de delictis, ac etiã peccet mortaliter Superior, qui de graui delicto non velit inquirere, quia notabiliter ſuo muneri deeſt, non poteſt tamen Iudex procedere ex obrupto, nulla legitima præſumptione apparente, quia talis eſſet ma-

T litia

litia, & animoſitas, vnde ſi rogaretur Superior ab aliquo, vt iret cum duobus teſtibus ad cellam alterius Religioſi, eum ſolum cum ſola reperturus, non tenetur tunc Superior, quia poſſet denunciator referre falſum, vel non inueniri, quod ſibi viſus eſt videre, & ſic Iudex vilipenderetur, quinimmò ſi hoc ageret, poſſet de imprudentia coargui; ſed poſſet obſeruare exitum, perſiſtendo circa cubiculum. *Pœn.c.8.q.12.*

13 Formato proceſſu, etiam per inquiſitionem, & probato delicto, pœnam ordinariam, non ſalutarem pœnitentiam imponere debet. *Pœn.c.10.q.2. diffic.2.* Poteſt tamen tunc inclinare ad opinionem probabilem mitiorem in caſtigando, relicta probabiliori. *Pœn.c.8.q.7.verſ.Reſpondeo de introducentibus.*

14 Quod ſi è contra, teſtem, vel reum iniuſtè torqueat, vel carceret, eſt ipſo facto excõmonicatus per Canonem, *Si quis ſuadeate*, &c. & ab officio deſtituendus, & ad id perpetuò inhabilis declarandus, ſeruata P. Generali facultate eundem vlterius caſtigandi, iuxta qualitatem exceſſus; & depoſitio facta in tormentis nulla eſt. *Pœn.c.5. q.8.* Vide *Carcer*. Poteſt tamen torquere reum, non requiſito accuſatore, ſi ſufficientem, & legitimam habeat

cau-

Digitized by Google

cauſam ad torquendũ. *Pœn.c.5.q.4.diff.5.*

15 Peccat tamen mortaliter Iudex, vel Superior, qui in punitione reorum, & carceratorum cuſtodia eſt nimis rigidus, vt ſi lucem ad horas canonicas recitãdas, & libros ſpirituales legendos deneget; ſi humidis, & inhumanis carceribus includat; ſi vltra ſancitas regulas victus, nimia abſtinentia maceret, *Pœn.c.4.q.10.in fine.* Iudex autem non eſt, qui mandati limites excedit, quia caret iuriſdictione, & quod agit non valet. *Pœn.c.10.q.2.diff.7.*

16 Abſoluere non poteſt accuſationẽ inceptam abſque conſenſu actoris, vel ſuperioris auctoritate: Actor verò ſine licentia ſuperioris retrocedere non poteſt; quia ex hoc pateretur bonum publicum, niſi propriam tantum proſequatur iniuriam, quia poteſt cedere iuri ſuo. *Pœn. c.10.q.5.*

17 Poteſt tamen ſtatuere parti terminum, quo tranſacto, amplius accuſare non poſſit, quia hoc attinet ad quietem Religionis; præcipere verò alicui, vt accuſet, omninò non poteſt, nec compellere, vt aliquis ad probandum ſe obliget, licet ſubditus teneatur in crimine hęreſis, mortis, vel maximi damni in Conuentu, accuſare, vel denunciare, & etiam quando ad hoc in viſitatione omnes adiguntur

per obedientiam in communi à Viſitatore; ſi enim Iudex ſcit, delictum eſſe commiſſum, poteſt ex officio ſine accuſatore inquirere. *ibidem diffic.*1.

18 Opponi Iudici non poteſt crimen, per quod repellatur à iudicando, niſi crimen infamatiuum, de quo damnatus ſit, & non reſtitutus, v.g. carnalitas, ſimonia, & huiuſmodi; hęc enim cũ eum reddant infamem (ſiue ordinarius ſit Iudex, ſiue delegatus) enim ſtatim priuant officio. *Pœn. c.*10.*q.*2.*diff.*4. Poteſt etiam recuſari Iudex, vt ſuſpectus, quia videlicet eſt inimicus, aut parti nimium coniunctus, & tunc ſi Iudex procedat in cauſa, acta ſunt nulla. *Pœn.c.*1.*q.*2. *verſ. Noto etiam.* & *verſ. Cauſas vrgentes.*

19 Difficilius autem recuſatur Iudex ordinarius, quam delegatus, quia cum ordinarius habeat à iure facultatem, non ita apparet euidens ratio diffidentię. Aliud eſt autem recuſare Iudicem, aliud appellare à Iudicis ſententia. *Pœn.c.*24.*q.*5.

20 Cauſa autem recuſationis debet adduci coram ipſo Iudice, ſiue ſcripto, ſiue voce, & approbari ab ipſo; ſi fuerit legitima, vt inimicitia, coniunctio cum parte contraria, quia reum extraiudicialiter grauauerit, aut recuſantem minatus fuerit; iuriſdictionem non ſeruauit, modum exceſ-

exceſſit,familiarem ſe nimium parti oſtẽdit, votum ſuum ad vnius fauorem declarauit, propter enim hæc à iudicando iure naturali repellitur. *Pœnal. cap. 1. q. 2. verſ. Cauſas vrgentes.* Si autem cauſa fuerit dubia, ab Arbitris debet examinari. *Pœn. c. 26. q. 5. verſ. Si incidenter.*

21 Quando Iudex ex ſtatutis damnare debet ad triremes illimitatè, non poteſt damnare ad eas pœnas perpetuò, quia vbi hæc pœnæ perpetuitas intenditur à ſtatutis, ibi adnotatur, ergo quando non limitat, arbitrio Iudicis, ſcilicet Prouincialis, & Diffinitorum ſimul durationem remittunt. *Pœn. q. 6. diffic. 3.*

22 Poteſt denique Iudex variare formam procedendi, etiam poſt inceptum proceſſum per viam accuſationis, & continuare illum per nobile officium Inquiſitionis, ſeu verius cumulare has formas ſimul, vt ſic examinentur teſtes per Inquiſitionem, quos accuſator non produxerat. *Pœn. c. 21. q. 2. verſ. Circa nonum.*

23 Tenetur Iudex dare copiam actorum requiſitus; quod ſi reus infra 30. dies acta tranſmitti, aut Apoſtolos non petit, cenſetur renunciaſſe iuri appellationis, & ſic interpretandum eſt ſtatutum Practicæ noſtræ Criminalis in hoc. *Pœnal. c. 26. q. 2. verſ. Tenetur.* Vide *Appellatio.*

24 Si autem appellationem iuſtam nõ admittat,in criminalibus deponitur;ſimiliter ſi acceptata appellatione procedat in cauſa,deponitur ab officio,& acta ſunt nulla. *Pænal.cap.26. q.5.* Prius tamen audiri debet Iudex à quo à Iudice ad quem, antequam ſententia reuocetur,vt eã tuendo,ſuum tueatur honorem,ſatis enim refer,benè,vel malè audire de integritate, ac de ſcientia. *ibidem.*

25 Poteſt autem Iudex ad quem appellationis,videre principia cauſæ, & declarare,reum benè,vel malè appellaſſe, & licet ſit delegatus,& omnia facere in cauſa,quæ prius poterat facere Iudex à quo, quia ei ſuccedit in omnibus, tamen non licet vti verbis abſoluendi, vel condemnandi formaliter, ſed æquiualentibus. *Pœnal. cap.7. caſu 16. diff.6.* Quod ſi Iudex à quo appellationem admittat cum clauſula, *Si & in quantum*, quam apponunt,ne incidant in pœnas,non intelligitur appellatio aemiſſa ſimpliciter,ſed tãtum ſi ſit legitima, & de iure, & interim Iudex ſi procedat,acta ſunt nulla, quia iuriſdictionẽ à ſe abdicare cenſetur. *Pœn. cap.26.q.4.in fine*

26 Debet tandem Iudex non ſolũ iudicare ſecundum allegata,& probata, ſed & perpendere allegantias Aduocatorum,

eorum

eorum defenſiones,& impugnationes examinare,etiam defectus ſupplere, & illorū allegantias cum iure conferendo (quæ ſine ſcientia præſtari non poſſunt,& tamen ſub mortali ſunt præſtanda) vnde ſaltem Doctores conſulere debet,ne in adminiſtranda iuſtitia Deo offenſa, & proximo iniuria inferatur. *Pœn.c.1.q.2. verſ. Reſpondeo non condemnarem.* Vide *Appellare. Accuſare.*

IVDICIVM.

1 Iudicium à citatione incipit, ideò ſemper citanda eſt pars,tam de iure naturali,qum de iure Diuino. *Pœn.cap.1. q.4.* Quapropter de occultis non iudicat Eccleſia, quia iudicium eſt actus intellectus ſcientiæ practicè, & in indiuiduo; ſed de occultis non poteſt eſſe cognitio practica: ergo &c. *Pœn.cap.2.q.2.*

2 Iudicia autem publica dicuntur,quę criminaliter ſunt, ad quorum vindictam quilibet de populo poteſt agere. *Pœn.cap.2.q.5.* Seruare verò tenemur in iudicijs quæ ſunt de iure naturali,& Diuino, quæ ſunt quatuor. Primo, vt non procedatur niſi contra infamatum,vel accuſatum,vel denunciatum; ſecundo,vt teſtes examinētur cum iuramento; tertio, vt abſens vo-

cetur; quarto, vt indefenſus non condemnetur, niſi fuerit contumax, licet poſſimus nos ex Apoſtolica conceſſione omittere in proceſſibus rimulas, ſolemnitates, accidentalia, & apices iuris, & ſeruatis eſſentialibus, procedere ſine ſtrepitu, & figura iudicii, ſola facti veritate inſpecta, & de plano. *Pœn.c.1.q.2.*

3 Vnde iuridicus modus non poteſt eſſe niſi triplex, ideſt per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionem. *Conſtit. c.1. ſtat.1.§.11.* Vide *Carcer. Contumax. Citatio. Conuictus. Proceſſus.*

IVS

Municipale noſtrum, ſunt noſtra ſtatuta Ordinis, & Prouinciarum, quorum ignorantia non præſumitur, niſi probetur. *Pœn.c.6. q.2. diff.3.* Quæ in facti contingentia, ſecundum iuris communis diſpoſitionem interpretari, limitari, & intelligi debent. *Pœn.c.8.q.6.in fine.*

IVSTITIA

Eſt perpetua, & conſtans voluntas, ius ſuum vnicuique tribuens. *Conſtit.cap. 8. ſtatut.67.*

IV-

IVVENES

1 Profeſſi, præſertim Clerici, per biẽnium in eodẽ Nouitiatu, ſub eiuſdẽ Magiſtri diſciplina permaneant: ſi autem anguſtia loci non permittat, ad alium transferantur, vbi ſub eiſdem obſeruantijs vſque ad biennium perſeuerent. *Conſt. c. 2. ſtat.* 46.

2 Vnde in qualibet Prouincia, vnum, aut alterum Clericorum Seminarium inſtitui debet, in quo linguæ latinæ rudimẽta habentes, Religionique vtilitatem, & ſplendorem promittentes, collocentur: neque ab illo remoueri poſſunt abſque cauſa legitima, *ibidem ſtat.* 47.

3 Quibus Iuuenibus Magiſter morum aſſignari debet ætate, eruditione, & probitate grauis, Conuentuſque Vicarius, qui Chriſtianæ pietatis, ſacram ſcripturam, grammaticam, & cantum docere debeat. *Ibidem.*

4 Tranſacto verò triennio iuxta ſingulorum ætatem, ac profectũ, vel liberalibus diſciplinis, vel Conuentuum ſeruitio applicari poterunt. *ibidem ſtat.* 48.

5 Vt autem Iuuenes ſtudiis vacare poſſint, ab oneribus extra Conuentũ, præter queſtam vini, & frumenti, eximuntur.

Digitized by Google

Tamen quia pauperes ſunt, debent promiſſæ paupertati aſſueſcere, ne magnos per litteras effectos, pudeat poſtmodum mendicare. *ibidem ſtat.* 50.

6 Qui preter diuinũ officium, die noctuque perſoluendum in Eccleſia, orationem mentalem vnius horæ ſpatio, quotidie fiendam, ſeptem quoque pſalmos pœnitentiales recitare teneantur, iuxta laudabilem Religionis conſuetudinem. *ibidem ſtat.* 51.

7 Ad hoc, vt autem Seminarium præfatum ſubſtentari poſſit, debet Prouincia per contributionem annuam, vel per eleemoſynarum applicationem inuigilare, quia qui ſentit conmodum, debet & inconmodum ſentire. *ibidem ſtat.* 52.

LABORARE

1 Poſſunt fratres, & facere opera manualia auctoritate Superioris, quæ Sindico tradantur, vt ex eis fratrum neceſſitatibus prouideat, ea diſtrahendo, vel vendendo &c. ſaluo ſemper, vt laborans, aut Conuentus, nullum ius in iis habere oſtẽdat, & materia talis laboris poteſt eleemoſynaliter peti; poſſunt enim hoc facere per laboritia ſpiritualia, vt per Miſſas, officia &c. ergo & per manualia. *Pœn. c.* 7. *caſu* 8. *diff.* 4.

Quin-

2 Quinimmò poteſt Superior concedere ſubdito, vt de laboritio ſubueniat neceſſitatibus eius parentum in ægeſtate redactorum. *ibidem.*

3 Vnde hæretici cōtra exempla Apoſtolorum, qui laboritio ſibi panem parabant, malè prohibent Religioſos ſuos laborare volentes, quod in Deo confidentiā habeant, & interim de alienis laboribus viuant. *Conſt. c. 5. ſtat. 1.*

4 Non tamen hinc ſequitur, vt omnes Regulares ad opera manualia teneantur, ſed ſolum qui laboritio ſpirituali nō occupantur; qui enim prædicant, qui docent, & ſimilibus multo nobilius, & vtilius occupati, ad manualia non tenentur. Suſtentantur enim Reſpublica opere manuali per colonos, & artifices; opere ciuili per Iudices, & milites, & mercatores; opere ſpirituali per præceptores, ſacerdotes, concionatores &c. & ſic omnes ſuo modo laborant. *ibidem.*

LACERARE

Lacerans, vel deturpans Conſtitutiones Apoſtolicas, incurrit excommunicationē maiorem; ſic enim deturpans ſtatuā Principis, Imagines Sanctorum, & eſt crimen læſæ Maieſtatis, quod punitur pœna mortis. *Conſt. c. 1. ſtat. 1. §. 10.*

LACTICINIA

Admittuntur,& oua in ieiuniis, vbi ex conſuetudine, vel ex Superioris diſpenſatione extra Quadrageſimam conceduntur. *Conſt.c.3.ſtat.13.q.2.*

LAICI

1 In anno nouitiatus cum ſolius Diffinitorii licentia ad clericalem ſtatum poſſunt promoueri; quando autem malè promouentur poſt profeſſionem,& ad ſtatum laicalem iterum reducuntur,eis clericale officium recitare, ex Apoſtolica Conſtitutione prohibetur. *Conſt.c.2.ſtat.24.25.*

2 Quod itidem tenet,ſi laicus ſic à clericatu depoſitus,probata nullitate profeſſionis, ad ſeculum rediret; auctoritate enim Apoſtolica amiſit Ordinis ſacri dignitatem; & quia hoc eſt publicum, ab Epiſcopo non poteſt diſpenſari, ſed ſolum à Papa.*ibidem.*

3 Laborare tenentur in ſuis officiis,ad euitandum otium, animæ inimicũ. *Conſt. cap. 5. ſtatut. 1.* Quas pœnas incurrant otioſi. Vide *Otium*.

4 Radi debent vno digito ſuper aures. *Conſt.c.2. ſtat.78.*

Re-

5 Recipi non poſſunt ad Ordinem, niſi 20. annos ætat s habeant, & 30. non exceſſerint, quia in hac ætate ſunt homines ſufficientes, maximè ad labores, ad quos recipiuntur laici. *ibid. c. 2. ſtat. 1. §. 9.*

6 Poſſunt tamen ex quatuor cauſis diſpenſari. Prima ad tollendam particularem alicuius damnationis occaſionem: ſecunda ob ſpecialem Religionis vtilitatē: tertia ob ædificationem aliorum, qui ex conuerſione aliquorum exceptuatorum compunguntur: quarta ob importunitatem, & auctoritatem, illos commendantium. *ibidem.*

7 Ipſi autem Laici, ac etiam Clerici, nondum ſacris Ordinibus inſigniti, priuari actibus legitimis non poſſunt, quia nec habere eos poſſunt; priuatio autem ſupponit habitum aliquo modo; laici enim nec Generales, nec Prouinciales, nec Guardiani, Prædicatores, aut Lectores, aut huiuſmodi eſſe poſſunt. Vnde nec legitur eos vnquam fuiſſe Miniſtros; Guardiani verò ex conſuetudine noſtræ Religionis ob paucitatem Sacerdotum initio Religionis & ex illorum humilitate, qui nolebant aliis præeſſe, & coacti erant inuenire aliquem, etiam ex laicis, qui regere vellet: non enim de iure fuerunt, quia in electionibus decernitur in iure, eſſe debere

bere ſaltem Subdiaconos. *Pœn. c.3. q.2. diffic.9.*

Largitio munerum. Vide *Caſus reſeru. n.13.*

LATRO

Famoſus dicitur, qui atrox, & enorme furtum vna vice commiſit, vel furta modica, ſaltem ter replicauit, quod enim in ſe modicum eſſet, replicatione malignatur, & talis in tertio furto de primo, & ſecundo punitur vt latro famoſus, licet de ijs iam punitus ſit, vel abſolutus ex gratia; hic enim punitur potius frequentia, & conſuetudo furandi, quam ipſa furta punita, vel condonata. *Pœn.c.4.q.4.* Vide *Carcer n.32.*

LAVARE

Hoſpitibus benignè receptis pedes, cũ pſalmis, & hymnis humiliter, et charitatiuè tenentur fratres, & in hoc defectuoſos Superiores locales, Prouinciales officio, & ſuffragiorum iure triennio deſtituant: ad exemplum enim Chriſti, qui lauit Diſcipulorum pedes, alter alterius pedes lauare debemus. *Conſt.c.6.ſtat.5.*

LECTIO

1 Sacræ Scripturæ, vel Caſuum conſcien-

ſcientiæ bis in hebdomada in ſingulis Cõuentibus habenda præcipitur, per Decretum Clem. VIII. eo quia talis ſcientia, quæ de moribus, & conſcientiæ caſibus agit, neceſſaria ſit, non ſolum Paſtoribus, ac Theologis, verum etiam ipſis Iuriſperitis; Hinc Prælati grauiter peccant, ſi in aliquibus ſaltem Prouinciȩ Conuentibus, Caſuum Conſcientiæ lecturas non inſtituunt. *Conſt. c. 6. ſtat. 6.*

2 Scoti lectio eſt maximè vtilis ad acuendum intellectum, ad indagandã veritatem, & difficultates enodandas, ad animandas, & (vt ita dicam) viuificandas Scholas, inter quas Subtiliſſimi nomen adeptus eſt. *Conſt. c. 5. ſtat. 10. q. 1.*

3 Eius doctrina aliis præeminet, non in ordine, claritate, vel facilitate, ſed in ſubtilitate, acumine, & inſtrumentis ad indagandam veritatem, & aduerſarios deiiciendos. Ad quam explicandam alii ſcriptis, alii textualiter tradiderunt. *ibid.*

4 Et cum eius doctrina ſit adeó ſubtilis, certum eſt, bonum Lectorem non debere docere tantùm ſolam doctrinã Scoti, ſed addere moderniorum ſpeculationes, Patrum, Conciliorumque ſententias, niſi enim hæc prȩſtet, ieiunus nimis, & ſiccus euadet. *ibidem reſp. 2.*

5 Omnes tamen fatentur, ſummam

D. Tho-

D. Thomæ verè eſſe Angelicam in claritate, facilitate, & ordine, quæ ſine alia mutatione litteraliter tradi poſſet; attamen nõ in nudo textu, ſed ſcriptis prout eiuſdem profeſſores docent. *ibidem q.2. verſ. Quarto.*

6 An autem in Schola dictari debeat lectio, an verò anticipatè, vel poſt à ſcholaribus ſcribi, Lectorum arbitrio relinquendum eſt. *ibidem.*

7 Religio Franciſcana tandem non iurat, nec iurauit Scoti Sententiam ſequi, ſicut facit Prædicatorum Familia. Et quamuis ex præcepto, & peccato Scoti præfati doctrinam ſequi non teneamur, tamen ex decentia, illius mentem, & ſententiam tueri, nec ab illis reſilire debemus. *ibidem q.3. reſp.2.*

LECTORES

Curſum Logicæ, & Philoſophię triennio, curſum verò Theologicũ ex quatuor libris Scoti quadriennio abſoluant; nec legere Theologiam poſſunt, niſi cõpleta Philoſophia, immò nec Philoſophiam, niſi diſputato publicè curſu theologico, & inter alia per ſuorum Lectorum, & Examinatorum litteras teſtimoniales idoneus iudicetur; & probitate, ac exemplaritate vitæ

vitæ debent inſuper emicare, vt & verbo, & exemplo doceant, & intellectũ ſimul, & voluntatem benè informent. Superiores verò, qui incapacibus lecturas concedunt, peccant mortaliter, & de iuſtitia teneantur ad omnia damna, quæ inde Religioni obueniunt. *Conſt. c. 5. ſtat.* 11. *&* 12. *per totum*.

2 A Choro ſunt exempti Lectores, & Concionatores per Decretũ Clem. VIII. ſtudium enim, & prædicatio Chori cantũ excedit. *ibidem ſtat.* 7. Quod intelligitur non tantùm in actuali lectura, & concione; hoc enim eſſet ſuperfluum, cum Choro, & lecturæ nemo ſimul adeſſe valeat, ſed pro toto tempore lecturæ, & prædicationis, etiam dum licitis animi laxationibus vacant, dũmodo notabiliter otioſi non ſint, aut longiſſimum intermedium non interponant, vt tempore æſtatis, et bacchanalii; tunc enim nec priuilegio in foro fori debent gaudere, nec in conſcientia à decreto Clem. VIII. ſunt exempti. *Conſt. c. 3. ſtat. 3. verſ. Facit tamen*. Vide *Exemptio*.

3 Lectores Iubilati priuilegiis omnibus gaudent, quibus illi, qui Miniſtriatus officio functi ſunt, ex Conſtitut. noſtris, et Decret. Clem. VIII. et Vrbani VIII. *Cum ſicut accepimus*. *Conſt. c. 5. ſtat.* 12. *q.* 1.

Modò

Modò per conditiones ibi aſſignatas iubilentur, & hoc eſt maximè rationi conſentaneum; *Honor enim eſt reuerentia virtuti debita*: honorare ergo maximè decet virtute prȩditos, qui Religioni ſplendorem, et Eccleſiæ ornamenta, et fulcimenta miniſtrant, quod Pater S. Franciſcus ordinauit in ſuo teſtamento; non enim hæc Iubilatio ſuperbiȩ fomenta, ſed virtutis ex animo amplectendæ incitamenta (magis Miniſtriatus officium) miniſtrat. *ibidem*.

4 Conditiones autem Lectoris ſunt iſtæ, vt prius tribus annis in Logica, et Philoſophia exactis, decem continuos ſine interpolatione Aduentus, et Quadrageſimæ, in Conuentibus ad hoc ſpecialiter in Capitulo, vel Congregatione Generali deputatis, Theologiam docuerit. Singulis autem annis de aſſiduitate Lectionum debet habere publicas, et authenticas, et iuratas atteſtationes à Guardiano, vel Superiore Conuentus, et Diſcretis ſubſcriptas ac ſigillo Conuentus obſignatas, quæ in Archiuio aſſeruentur, et copia authentica Lectori conſignetur. *ibidem q. 2. & 14.* Quæ tandem, finita lectura totali, rurſus à Prouinciali conficiatur, et ad Generalem Superiorem tranſmittatur. *ibidem.*

5 Si autem Logicam non legerit, ſed trien-

triennio Philoſophiam,aut tantùm tredecim annos continuos ſolam Theologiam, Iubilationi non officit,immò hoc dignius eſt,Religio enim præmiare virtutis exercitium intendit,in ordine ad eiuſdem Religionis ſeruitium. *ibidem q.3.*

6 Anni debent eſſe integri, vt per maiorem ſcilicet partem anni degatur, ſeptem ſcilicet menſibus. *ibidem q.4.* Infirmitas ergo breuis aliquorum dierum, vel menſium,iubilationi non officeret,benè quidem per annum,vel annos protracta, Iubilatio enim datur ex cauſa lecturæ præſtitæ,& præfinitę.*ibidem q.5.*

7 Quare hic non admittitur interpolatio pro concionibus Aduentus aut Quadrageſimæ, nec pro Guardianatu obeundo,aut Commiſſariatu, etiam ſi ad hæc à Generali deſtinaretur,quia Generalis nõ poteſt circa Decretum Iubilationis aliquid innouare.*ibidem q.5.6.* Interpolatio autem duorum annorum prorogatione ſanari poteſt.*ibidem q.14.* Iubilati ergo, vel Iubilandi contra hanc formam, priuilegio non gaudent,quia eorum Iubilationem Decretum Vrbani VIII. irritam declarat. *ibidem q.7.*

8 Si autem non ſeruarentur modus, & forma atteſtationis præceptæ, putà ſi non ſubſcriberetur à Guardiano,vel ab omni-

bus

bus Diſcretis; ſi non muniretur ſigillo, ſi non ſeruaretur in Archiuio, ſi non fieret quolibet anno, ſed ſolum quolibet triennio, non vitiat Iubilationem, quia ſufficeret etiam, quod Guardiani, & Diſcreti iurarent, aliquem legiſſe ſtatutis temporibus; & ſi tales Guardiani, vel Diſcreti eſſent mortui, ſufficit accertatio fratrum conuiuentium cum Lectore, & quod de lectura teſtetur. Si verò accidit caſus, quod Guardianus, vel aliquis Diſcretorũ nollet obſignare atteſtationem, & hoc ex malo animo, tunc recurri debet ad Superiorem Generalem, vel Prouincialem, qui aliis ſcientibus illam atteſtationem ſignandam committere debet, dari enim debet remedium contra fraudes, tam ad fauorem Religionis, quam Iubilandorum. *Conſt. cap. 5. ſtat. 12. q. 8.*

9 Iubilandi autem ſi ſunt extra Prouinciam, & legunt in ſtudiis generalibus, Iubilationem à P. Generali obtinere debent, vt in ſua poſtmodum Prouincia teſtatum faciat exactum laborem, & eius premium; non enim poteſt ſua Prouincia (apud quam Iubilationis honore gaudere debet) iudicium ferre ſuper lectura exacta in aliena Prouincia, quia Prouincialis, vel Capitulum Prouinciale non eſt Iudex ſuper atteſtationibus alterius Prouinciæ.

ciæ. *Conſt. cap.5. ſtat.12. quæſt.13.*

LEGATVM

1 *Eſt quædam donatio gratis relicta ab hærede præſtanda. Pœn.c.4.q.2.verſ.Circa decimum, diff.1. Et prohibetur ſub pœna proprietatis procurare ſibi, vel Religioni legata temporaria, vel perpetua, & ea exigere, vel recipere, niſi per modum eleemoſynæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, Prouinciali reſeruatæ, & priuationis omnium Ordinis officiorum, & carceris arbitrio Prouincialis*, cuius arbitrij pęna debet eſſe minor illa, quæ proprietariis datur. *Pœn.c.7.caſu 16.diff.1.*

2 Ad ea autem ſoluenda tenentur in conſcientia hæredes, & compelli poſſunt & debent à Iudice, non tamen ad requiſitionem fratrum; talia enim legata rationem redditus habent, & inter bona immobilia computantur; vnde paupertati eſſentialiter repugnāt. Nec valet ea quęrere nomine Sanctæ Sedis, quia talia in ſe non acceptare declarauit Nicol. III. *Exiit*, & Clęm. *Exiui de verb. ſignif.6.ibid.*

3 Ideò Conuentualibus per hoc fuit conceſſa proprietas in communi, *Trident. ſeſſ.25.c.3. de regul.* quia vidit, alio modo non poſſe ſaluari conſcientiam, & Regulam.

lam. *Pœn.c.26.diff.1.in fine, & c.4.quæſt.2. verſ.Circa decimum diff.1.*

4 Poſſunt tamen fratres monere hæredes, & Iudices, vt ſuo muneri, & conſcientiæ ſatisfaciant, non tamen ciuiliter agere. *Pœn.c.7.caſu 16.diff.2.* Vnde fratrem aliquem in procuratorem inſtituere ad legata ciuiliter exigenda prohibetur, non tamen eleemoſynaliter. *Pœn.c.4.q.1. pag.*148.

5 Legata autem etiam perpetua facta Terræ Sanctæ poſſunt acceptari, quia hæc non reſpiciunt vitam fratrum immediatè, ſed manutentionem ſacrorum locorũ. *Conſt.c.12.ſtat.5.q.5.* Vide *Proprietas.*

LEGITIME

Eſt particula importans modum iuridicum, & iuris ordinem. *Conſt.c.8. ſtat.67.* legitimè ergo conſtare dicitur aliquid, quando plenariè, & non ſummariè probatum eſt. *Pœn.c.8.q.7.* Legimè conuictus dicitur, quando per duos teſtes conteſtes, vel aliquid illi æquiualens, quia legitimè factum, cenſetur factum iuris ordine ſeruato, & legitimè probatum debet eſſe probatum per plenam probationem, non autem priuilegiatam, aut per iuramentũ. *Pœn.c.13.q.2.reſp.4.*

LEX

LEX

1 Eſt quædã recti præceptio, prauique depulſio, quam D. Thom. appellat menſuram, & regulam actuum agendorum, & omittendorum. *Conſt. c. 12. ſtat. 12. q. vlt.*

2 Legum verò multitudo non eſt per ſe laudanda, quia confuſionem generat, inobſeruantiam oſtendit, & ignorantiam fouet, ſed ſuadente neceſſitate non erit vitioſa: Legum etiam mutatio ob morum mutationem poteſt eſſe aliquando vtilis, attamen nihil eſt communiter legũ mutatione peius, propter allatas ibi rationes. *ibidem.*

3 Lex autem pœnalis ſecundum noſtra ſtatuta nõ obligat ad peccatum mortale. *Conſt. c. 3. q. 3.* Immo generaliter leges Minorũ pœnales nõ obligant in conſcientia, niſi poſt ſententiã, & delicti declarationem, quia leges noſtræ omnes ſunt reſoluendæ in comminatorias, non in fulminatorias, licet ſæpius ad terrorem, & demonſtrandam delicti grauitatem per verba fulminatoria pronuncientur. *Pœn. c. 2. q. 2. verſ. Sed hac quæſtione.* Vide *Conſtitutio.*

4 Lex debet eſſe honeſta iuſta, poſſibilis ſecundùm naturam, & conſuetudinem

nem patriæ, loci, temporis, locoque conueniens, & manifeſta. Si autem ſit inhumana, idem eſt, quod iniqua; leges enim ſunt ad conſeruationem, non in dextructionem. *Pœn.c.2.q.2.*

5 Quando autem lex vniuerſaliter, & ſine reſtrictione loquitur, vniuerſaliter quoque intelligenda eſt, eo vel maximè cum ſit eadem ratio de omnibus *Ibidem c.5.q.3.* Si autem dubia lex, vna per aliã declarari debet, quia in his completur mens Legislatoris. *Ibidem q.6.*

LIBELLVS.

1 Famoſus eſt ſignum, vel ſcriptura, occultam alicuius infamiam continens, publicata, vt neſcientibus innoteſcat. *Pœn. c.12. q.1.* Hinc de eſſentia libelli eſt, vt contineat infamiam, quæ non ſit notoria, antequam libellus componeretur, & exponeretur, fiatque publica per libelli diuulgationem. Nec eſt neceſsè, vt ſcriptura fiat, dummodo diuulgetur aliquod ſignum, talem infamiam continens, nam poteſt etiam fieri ſigno aliquo materiali, v. g. apponendo aliquod ſignum infamatorium, ſcilicet pudenda, cornua &c. domui, ianuæ &c. alicuius. *ibidem.q.2.*

2 Sic etiam eſt libellus famoſus ſcriptura

tura anonima, ideſt non ſubſcripta ab Auctore, continens ſecretum peccatum alicuius, & proiecta in habitationem Iudicis, vt inde Iudex capiat occaſionem inquirendi de tali delicto occulto, licet Iudex in conſcientia ſic inquirere ex virtute talis libelli non poſſit, etiamſi ibi citentur teſtes, vltra quod ſic inquirens nullitatem facit. *ibidem*,

3 Contra Religiones Prædicatorum (ideſt S. Dominici) & Minorum Sancti Franciſci (non contra Religioſum aliquem particularem) componens, aut publicans libellos famoſos, incidit in excommunicationem latæ ſententiæ reſeruatam Papæ. ex Bonifacio VIII. Eugenio IV. & Alexandro IV. *Pœn.* c. 12. q. 7. *Reſp.* 4.

4 *Qui autem Religioſos tacito, vel falſo nomine libellum famoſum dictauerit, ſcripſerit, compoſuerit, quouis modo expoſuerit in alicuius infamiam, etiam ſecularis, vel Religioſi de alio Ordine, ipſo facto excommunicationis ſententiam incurrit; quæ infamia ſi contra Generalem, aut Prouincialem ſit, à ſolo Generali, aut de eius mandato abſolui poſſit; ſi ſit contra alios, à ſolo Prouinciali, ſed ſatisfactione præmiſſa (quæ eſſe debet per contrarium libellum) prudentis* Confeſſarij *arbitrio.* Conuictus *vero*

V *carce-*

carceretur Superioris *arbitrio. Pœn. c.12. in principio & q.11.*

5 Quod arbitrium ad Generalem attinet in libello contra ſe ipſum, vel contra Prouincialem: Ad Prouincialem, ſi ſit contra alios, & generaliter ex grauitate infamiæ, vel infamati, debet carcer extendi ad annum, vel ad plures annos, adhibitis etiam aliis pœnitentiis, quæ per iniunctam carcerationem non excluduntur, grauiſſimum enim eſt hoc delictum, cui in legibus ciuilibus pœna mortis erat determinata: *Pœn.c.12.q.7.verſ. Reſpondeo ſuper carceratione.*

6 Non fit autem auctor libelli ſamoſi reus pœnarum in nullo foro, ſi quouis modo id accidat, eius publicatio impediatur, completur enim crimen libelli famoſi in ſola expoſitione, vnde ſi vnus eum inueniat, legat, & comburat, & aliis nō manifeſtat, author liberatur à crimine, immo niſi ſequatur infamia, non poteſt libellator puniri pœna ordinaria. *Pœn. c.12.q.3. & q.10.*

7 Dicitur autem libellator famoſus, qui ſic publicaret crimen alicuius hic occultum, aut totaliter obliuioni datum, alibi autem publicum, quia de facto offenſus hic poſſidet bonam famam, etiam qui publicaret defectum alicuius natura-

lem

Digitized by Google

lem occultum, ex quo infamia oriatur, v.g. ſpurietas, aut origo ex hæbreis, & huiuſmodi, non autem ſi publicaret crimen publicũ, licet enim peccet ex alio capite, nõ tamen contra iuſtitiã, quia criminoſus ius famæ perdidit. *Pœn.* c. 12. q. 4.

8 Libellus famoſus publicè, & coram aliquibus repertus, non debet lacerari, ſed ad Iudicem deferri, quia ex publicatione iam facta, tranſiuit in Iudicem ius procedendi contra delictum publicatum; qui autem lacerat, impedit Iudicis proceſſum deficiente corpore delicti, & præſumitur lacerans auctor, tanquam qui timuit puniri: leges enim præcipientes corruptionem, & conſumptionem, loquuntur de libellis ſecretò inuentis, & nondum publicatis. *Pœn.* c. 12. q. 5. *diff.* 1.

9 Si autem ſecretò inueniat libellum, debet eum comburere, vel alio modo diſſoluere, poteſt tamen eum legere, & per aliquam moram retinere ipſum tamen committit ſe periculo ſubeundi pœnas, ſi talis libellus famoſus apud ipſum reperiatur, quia præſumitur auctor eiuſdem, & ſuum erit probare cauſam rationabilem excuſantem à pœna. *Pœn.* c. 12. q. 5.

10 Excuſaretur tamen inuentor libelli, ſi illum publicaret per ſimplicitatem,

& non ex dolo, vt ſi quis audiret, vel inueniret ſcriptum, in quo contineretur cãtinela aliqua peregrinæ conceptionis, vel mordacitatis, & delectaretur non de infamia, ſe de modo compoſitionis, diceretque amico, hoc autem eſſet ſine dolo, & ſolum ob curioſitatem, vel leuitatem illius dicteriæ, quæ *Paſquinate*, aut *Motti* appellantur. *Ibidem q.5. in fine.*

11 Comprehenduntur etiam in pœnis libellos fabricantium, complices quomodocumque concurrant, ſcilicet dictantes, ſcribentes, vel fieri mandantes, inducentes, conſulentes, proiicientes, exponentes, vel publicantes. *ibidem q. 6.* Quæ publicatio non eſt neceſsè, quod fiat coram populo, vel maiori parte, ſed ſufficit, quod ſucceſſiuè veniat ad notitiam totius populi, vel illius maioris partis, vt v.g. vnus raperit, & dicit alteri, & ille ſecundus dicit tertio, & ſic de ſingulis. Tamen non euadit caſus, ſi non peruenit ad notitiam maioris partis Vici, Conuentus, vel populi, ſicut in rebus venereis non euadit caſus reſeruatus, ſi non ſit opere conſummatus. *Ibidem q.10.*

12 Incurrit etiam has pœnas libellator, etiam ſi crimen appoſitum in libellos velit probare, quia hic modus procedendi contra crimina, eſt iniurioſus Religioni

gioni, & alii modi ſuppetunt à iure approbati. *Pœn. c. 12. q. 7. verſ. Reſpondeo cum Silueſtro.*

LIBERARE.

1 Quis poteſt Clericum liberare à percuſſione, & non liberat, eſt excommunicatus. Sic Guardianus, aut alius, qui ex officio debet, & poteſt impedire rebellionem contra Commiſſarium, ſed ex leui timore, vel negligentia non impedit, puniendus eſt vt conſentiens rebellioni. *Pœn. c. 6. q. 5.*

2 Liberatum à triremibus recipere. Vide *Triremis.*

Libri Diuinatorij, & Prohibiti.

1 Sunt libri Geomantiæ, Hydromantiæ, Aeromantiæ, Pyromantiæ, & Necromantiæ, ideſt Diuinationis per terram, aquam, aerem, ignem. Chyros enim manum, Necros mortuum ſignificat. Qui libri prohibentur omnino, etiam manuſcripti, & libri continẽtes incantationes ad amorem, inuocationes Dæmonum, abuſus Sacramentorum, Sacramentalium, rerum ſacrarum, & benedictarum, remedia ſuperſtitioſa infirmitatum, ad theſau-

ros inueniendos, ſeu quæuis ſortilegia, (non tamen libri qui tractant de phyſonomia, quæ eſt viſus contemplatio, nec de Methopoſcopia, quæ eſt inſpectio linearum frontis) & tradi Inquiſitoribus, ſeu locorum Ordinarijs infra 24. horas, poſtquam eos habuerint, omninò iubentur. Contrafacientes, aut eos non denunciantes infra 24 horas, excõmunicationẽ maiorem ipſo facto Inquiſitoribus reſeruatam, & priuationem omnium officiorum, & actuum legitimorum, & inhabilitatem perpetuam ad illa, & alia omnia, & per decennium, carcerem, aut triremes, & alias pœnas arbitrio DD. Cardinalium incurrunt: *Pœn. c. 22. concl. 8.*

2 Libros prohibitos recipere à pœnitente in confeſſione poſſunt Confeſſarii, immò aliquando debent, vt opportunè Inquiſitoribus, vel Ordinarijs conſignent. *Pœn. c. 7. q. 4. diff. 3.*

LICENTIA.

1 Interpretatiua, ſeu præſumpta, aut tacita eſt, quæ non petitur expreſsè, ſed ſi peteretur à Superiore concederetur. Hæc non ſufficit, vt Religioſus poſſit exire à Conuentu, quia requiritur expreſſa per *Clem.* 8. niſi in grauiſſimo caſu v-

vten-

tendum eſſet Epicheia, vt in incendio, inſtante alicuius morte ſine confeſſioue, & huiuſmodi, *Pœn.c.9.q.1.*

2 Generaliter autem non ſufficit licentia tacita, aut interpretatiua, vbi expreſſa, & cum effectu requiritur, præſumptio enim cadere non poteſt, vbi à lege expreſsè intenditur. *Pæn.c.13.q.10. reſp.2.*

3 Licentia reſpondendi Prælato corrigenti in Communitate fratrũ, debet eſſe expreſſa, non præſumpta, & eam Prælatus non tenetur concedere, ſed poteſt ex æquitate, quia aliàs ſubditus poſſet præſumere, vel eo inuito ſibi arrogare, & ſic rueret manutentio ſuperioritatis. *ibidem reſp.3.*

4 Licentia fabricandi. Vide *Fabricare. Guardianus.*

5 Licentia colloquendi cum Monialibus quæcumque illę ſint, non poteſt concedi Regularibus, niſi ab Epiſcopo, quater in anno ad ſummum in ſcriptis, dummodo ſint conſanguinei in primo, vel ſecundo gradu: Quę licentia regiſtrari debet in Cancellaria, nec poteſt exerceri tempore Quadrageſimæ, Aduentus, fer.6. Sabbatho, vigiliis, & diebus feſtiuis, *ex decreto Sac.Cong.1623.kal.Decembris.Conſt. c.11.ſtat.7.concl.1.*

V 4 Supe-

6 Superiores verò Regulares pro cauſis publicis Monaſterii ſibi ſubiecti alloqui eas poſſunt, & alloquendi ſuis ſubditis licentiam concedere, non verò pro cauſis priuatis. *ibidem q.2.*

7 Licentiam verò ingrediendi Monaſteria pro cauſis neceſſariis dare. Vide *Clauſura Monialium.*

8 Licentiam Regularibus tranſeũdi ad arctiorem non poteſt concedere, niſi ille, qui poteſt ad Religionem recipere, quia recipere, & dimittere, debent ad eandem auctoritatem pertinere. Licentiatus autẽ non poteſt recipi poſtea in arctiori, niſi ab eius Generali, *Conſt. cap. 2. ſtat 5.*

Licentiam habens exeundi à Prouincia. Vide *Obedientia.*

LIGARE

Ligatus matrimonio ratò, ſed non cõſummato, poteſt ſine licentia vxoris ingredi Religionem, & profeſſionem in ea emittere, iuxta *Concil. Trid. ſeſſ.* 22. quæ relaxatio indiſſolubilitatis matrimonii ſecundum Scotũ induta eſt à Chriſto poſt indiſſolubilitatem ab eodem pręceptam in lege Euangelica. *Conſt. cap.* 2. *ſtat.* 1. §. 2.

INT-

LITTERAE

1 Litteras fingens Viſitator, dicendo; Miniſter Generalis, vel Protector præcipit, vt fiat talis Prouincialis, vel Guardianus &c. Vide *Electio n.23. Subornatio.*

2 Litteras fautrices pro obtinendis officijs in Religione procurãtes extra Religionem, non inducunt excommunicationem, & alias pœnas, ſi eas non præſentent, quia penalia cum effectu ſecuto intelliguntur. *Conſt.c.8.ſtat.67.concl.3. prope finem.* Vide *Fauores n.4.*

3 Litteris Prælatorum in graue alterius præiudicium, nõ eſt indifferenter credendum, v.gr. ſi Prouincialis teſtaretur per ſcripturam ſigillatam ad Generalem, quod talis Religioſus in ſua Prouincia commiſit tale crimen, non facit niſi ſemiplenam probationem, quæ per contrarias probationes elidi poteſt, quia ibi ſolum ſuam voluntatem declarat, non alienam, quod attinet ad officium tabellionis, & ad perſonam, quæ agat vt perſona publica, qualis in ſupradicto caſu non eſt Prouincialis. *Pœn.c.1.dub.2.verſ.Ex quo.*

4 Litterarum falſificatores, & eorum pœna. Vide *Falſum. Caſus reſeru. n. 15. & 16.*

Digitized by Google

5 Ad has pœnas incurrendas dolus requiritur, & ſic ignorantia, & confidentia excuſant. Deſtruere verò eſt eas adijcere, eo modo, vt legi amplius non poſſint. *Impedire* eſt retinere, vt ad finem prętenſum quoquo modo peruenire non poſſint; aperitio enim ſimplicem legendi curioſitatē includit, dummodo fiat malitiosè, quia ſibi ius arrogat diſponendi de Prælatorū litteris. *ibidem q.6.* Comprehenduntur etiam in hoc ſtatuto litteræ, quę à ſęcularibus ad Prælatos Ordinis, & è contra demandantur. *ibidem q.7.*

LOQVI.

1 Cum Monialibus loqui, quæcumque illæ ſint, ſiue nobis, ſiue Ordinario ſint ſubiectæ, interdicitur Regularibus, etiam Sancti Ioannis Hieroſolimit. ſub pœna excōmunicationis latæ ſententię, & priuationis ipſo facto perpetuæ vocis actiuę, & paſſiuæ; ac inhabilitatis item perpetuæ ad omnia Ordinis officia: *vt ſupra in verb. Licentia n.4.*

2 Quæ pœnæ non incurruntur à Monialibus, quia de iis non fit mentio, ſed latæ ſunt contra loquentes, & accedentes ad ipſas. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 1.* Peccant etiam mortaliter, ex declaratione Sacrę

Con-

Congreg. *ibidem q.1.* & etiam ipſę Moniales, quia cooperantur aliorum malis. *ibidem q.5.*

3 Non incurruntur autem in pœnas illas, qui per interpoſitam perſonam colloquuntur, quia hic caſus in prohibitione non explicatur. *ibidem q.1. verſ. Loqui autem.* Nec ſi modico tempore, v.gr. per vnum *Miſerere* duret collocutio vrbanitatis cauſa. *ibidem q.1.*

4 Incurrunt autem illas pœnas Religioſi, licet non loquantur cum Monialibus, ſed cum mulieribus, quę in clauſura morantur, non verò ſi ſunt mulieres habitantes ſimul. *ibidem q.8.* Hę verò pœnæ non incurruntur, niſi poſt ſententiam declaratiuam delicti. *ibidem q.4.*

5 Non poteſt punire Epiſcopus, licet Religioſum in collocutorio inuenerit, niſi actu colloquentem inueniat, quia ex Decreto non datur illi facultas inquirendi, ſed actu colloquẽtes puniendi. *ibidem q.3.*

LVDERE. LVDVS

1 Ludi omnes, qui ſorti & fortunæ innituntur (non quæ viribus, & ingenio) vt ſunt aleę, taxilli, tali, teſſerę, & tabulę, omninò prohibentur ſub mortali Regularibus, tam per ſe, quam per accidens,

 ſcili-

ſcilicet ob mala ex eis emanantia, maximè blaſphemias, temporis iacturam. *Pœn. c.20. q.1.*

2 Alii autem ludi conceduntur aliquando, etiam ſcacchi ad animi exalationem, ſi autem ex conſuetudine, & vitio frequententur, etiam puniri poſſunt, quia etiam permiſſa vitiantur per malas circumſtantias. *ibidem q.3. in fine.*

3 Punitio luſorum eſt priuatio officiorum, & vlterius pœna carceris arbitrarii. *ibidem q.1.* Poſſunt etiam ex æquo puniri luſoribus aſſiſtentes, & illi, qui apud quos aleæ, vel taxilli reperirentur; quia eſt ordinatum totum ad ludum, & nimis dedecet Religioſos, & præcipuè Franciſcanos. *ibidem q.2. reſp.5.*

4 Non incurrit verò has pœnas, qui parum, non cum ſcandalo, aut auiditate lucri luderet; hinc frater ludens cum aliquo Prælato, aut Principe familiari, quique Religionis auctoritatem probè noſſet, illeque optaret fratrem animi gratia ſine iactura, vel lucro, niſi oratiunculas, & preces exponeret, ſecum colludere, poſſet id ſine peccato facere. Et idem dic de luſoribus pœnam ignorantibus. *ibidem q.2. reſp.3.*

5 Hæ autem pœnæ poſſunt, immò debent augeri ex grauitate delicti, vt ſi cum

pro-

Digitized by Google

proprietate, aut cum ſcandalo ludus coniungeretur; arbitrariè etiam eſſet puniẽdus, qui ludis licitis, ſed vltra terminos regularis recreationis, ſępius, vel cũ ſcandalo luderet. *ibidem q. 3. in fine.*

6 Tenetur tandem reſtituere etiã poſt 50. annos, quicumque in ludo aliquid à Regularibus, aut filijs familias ſeruis lucratus eſt, adeovt non currat præſcriptio longiſſimi temporis, & hoc in vtroq; foro; quia tales perdentes non habent dominium rerum. *ibidem q. 1. diffic. 2.* Quapropter contractus celebrati inter ludentes, non valent. *ibidem.*

7 Ludere ludis prohibitis, eſt regulariter peccatum mortale ex ſuperius dictis. Dixi *regulariter*, quia tales culpæ non inueniuntur in ludis conceſſis, non in ijs, vbi non adeſt periculum talium peccatorum, non vbi conſuetudo abrogauit pœnas ciuiles, vel canonicas, non vbi fiat animi gratia ad refocillandas vires, ac priuatim, & ſine ſcandalo, & non ſubſit auiditas lucri. *ibidem diff. 2.* Nam Franciſcanus ludens ſine nummis, & ſine ſcandalo, ac non frequenter, non peccaret mortaliter, eo quod aleator, ſeu luſor dicatur, qui frequenter ludum exercet. *ibidem quæſt. 2 reſp. 3.*

MA-

MACHINATIO

1 Eſt imaginatio, ſeu inuentio ad faciendum malum, quia licet aliquādo poſſit accipi in bonam partem, tamen ferè ſemper accipitur in malam. *Conſt. cap. 7. ſtat. 5.* Vide *Caſus n. 18.*

2 Machinatus autem ad dandum alicui venenum, punitur, ac ſi venenum dediſſet. *Pœn. c. 14. q. 7. reſp. 3.* Vide *Conſpirator. Percuſſio.*

MAGISTER

1 Dicitur ille, qui alicuius rei prę cęteris curam gerit. Vnde Magiſter Nouitiorum dicitur, cui principaliter præ cæteris, immò quaſi totaliter Nouitiorum educatio cōſignatur; cuius idea fuit Chriſtus in educandis Apoſtolis, quaſi Nouitiis. *Conſt. c. 2. ſtat. 27. verſ. Aſſiſtentiam.*

2 Chriſtus enim Apoſtolos quaſi Nouitios à ſæculo abſtraxit, Pręmiis cæleſtis ſpe inflammauit. Regulam perfectionis donauit. Exemplis vitæ firmauit. Eis ſe affabilem prębuit. Diſcretione magna circa ipſos ſemper vſus eſt. Crebrò eiſdē datas lectiones morum, & diſciplinæ repetebat. Si ab ipſis ſe ad orationes ad momentum ſeparabat, ſtatim tamen ad illos

illos reuertebatur. Sinebat aliquando, ad modicum eos pati, penuriam victus, maris tempeſtates. Frequentiſſimè orationibus exercebat. Dubia illis proponebat, vt inſtrueret. Futura pericula, & legis Euangelicę altitudinem enunciabat. Sic ſe gerere debet Magiſter cum Nouitiis, &c. *ibidem. Vide multa ſcitu digna.*

3 Quod vt aſſequatur, debet eſſe Sacerdos, vt eorum confeſſiones ſolus omninò excipiat. Vnde laici, qui Nouitiis laicis in ordine ad inferiora ſeruitia præficiuntur, Magiſtri dici omninò non debent, quia non ſunt eis Patres ſpirituales in confeſſionibus, &c. Et abſolutè Clem. VIII. Laicorùm inſtitutionem ſoli Magiſtro Sacerdoti commiſit. *ibidem.*

4 Debet eſſe patiens, ſapiens, expertus, doctus, qui maxima experientia polleat, & omninò in trigeſimo quinto ſuæ ætatis anno, & decimo Religionis ſit conſtitutus. Sic ſtatuit in Decretis Clem. VIII. de Reform. *Ibidem ſtat.* 35. *vſque ad* 40.

5 *In Capitulo, vel Congregatione eligi debet per Diffinitorium, ſaltem ad triennium. Et ſi interim defecerint, per idem Diffinitorium ſubrogetur. ibidem ſtatut.* 35.

Et qui Magiſterium Nouitiorum ſine cauſa recuſauerit, ad Ordinis officia ſexen-

ſexennio ſit inhabilis. *ibidem*. Et è conuerſo: Qui illud triennio dignè obierit, ad omnia Religionis officia promoueri poſſit. *ibidem ſtat*.40.

MALVM

Malè fieri,& non fieri,idem important; vnde ſi Generalis remitteret pœnas, quas ex præſcripto non poſſet,Prouincialis non obedire tenetur. *Pœn.c.29.q.7.*

Mala fides nunquam præſcribit, ſic infamator non poteſt præſcribere tempus, quia ſemper eſt in mala fide,niſi pro preſcriptione intelligamus tempus interpoſitum totalis obliuionis, itavt non ſit in memoria eorum,qui audierunt infamiam. *Pœn. cap.10.q.10.verſ.Poterit*.

MANDATVM.MANDARE

1 Mandatum eſt duplex;aliud expreſſum, aliud tacitum: Expreſſum dicitur, quod nutibus,verbis, vel ſcripto declaratur:Tacitum dicitur,quod per æquiualentia declaratur,vt cũ aliquis offenſas exageret coram ſeruis, vel amicis, quod ſunt infidi,vel ignaui, quia ſuas iniurias non vindicant. Vnde mandans fieri delictum, incurrit omnes pœnas comminatas in

ſtatu-

ſtatutis contra delinquentes,niſi abſolutè & independenter à mandato mandatariiis ex ſe delictum committere fuiſſet paratus, & commiſiſſet, tunc enim , quia non influit in peccatum,pœnas non incurrit : nam non eſt irregularis mandans,vel conſulens homicidium,ſi illud aliqua ratione non influxit. *Pœn.c.2.q.7.*

2 Mandans dicitur facere, nõ propriè, ſed interpretatiuè , & dicitur cauſa facti principalior, quàm exequens, ideò magis eſt puniendus. *ibidem.*

Manifeſtæ iniuriæ. Vide *Iniuria. Conſeruator.*

Marchioniſſæ quoad ingreſſum ad clauſuram . Vide *Clauſura Fratrum.*

MATER

Alloqui poteſt cum ſua filia Moniali ſine licentia, eo quia talis locutio nullam ſuſpicionem admittat.*Conſt.cap.*11.*ſtat.7. quæſt.6.*

MATERIA

Leuis ex ſe,vt eſt ſilentium &c.attentis circumſtãtiis grauibus,poteſt precipi ſub mortali ; nam ex ſtatuto Religioſo non ſolum tenemur abſtinere à verbis malis , & otioſis , ſed etiam á bonis , & licitis , quia per ſtatutum nobis prohib ur ,

et &

& recta ratio dictat, tempus enim eſt loquendi, & tempus tacendi. *Conſt. cap. 3. ſtat. 10.*

MATVTINVM

Ad mediam noctem debet cantari, vbi verò ex aliqua cauſa adimitur, debet cani ante auroram, vel in aurora, quia hic attenditur non tantum laus Diuina, ſed aliqualis corporis caſtigatio. Priuatim autem recitantes, debent potius præueni-re poſt Completorium, quam poſtponere poſt auroram. *Conſt. c. 3. ſtat. 4.*

Mauriti. Vide *Infidelis*.

MEDICINA.

Medicinam exercere citra neceſſitatem (quæ nullis legibus clauditur) vel Chyrurgiam, vel pharmaca &c. extra Ordiné, ſub pœna priuationis actuum legitimorũ per biennium, & carceris arbitrarij, nobis prohibetur; quia poteſt accidere mors, & ideo irregularitas, & nimiæ fratrum conturbationi, & ſæcularium offenſis. & paupertatis ruinæ aditus aperiretur. Vnde non tantum Clericis, ſed etiam Laicis interdicuntur. Intra Conuentum verò poſſunt experti, etiam Clerici, de licentia tamen expreſſa, ſupradicta exercere.

Conſt.

Digitized by Google

*Conſt.c.5. ſtat.*15. Quia Medicus non eſt Religioſus, ſed mendicus, ait D. Bernardus. *Pœn.c.17.q.6. verſ. Reſpondeo ex Bernardo.*

MENDICANTES

Tranſire non poſſunt ad non Mendicātes, ex varijs Decretis Apoſtolicis. *Conſt. c.2. ſtat.5.* Nec Minimi ad alios, nec ad Minimos noſtri Reformati, & Capuccini, nec Capuccini ad nos, neque nos ad ipſos, ſub pęnis excommunicationis, & perpetuæ priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ omnium officiorum. *Conſt.c.2.ſtat.5.* Vide *Licentia.*

MERCES

Mercedem pro laboritio accipere conuenit Minoribus, licet eam ciuiliter petere non poſſint. Quæ ſi fuerit pecuniaria, & non tranſita in vſum fratrum, poteſt eam, & debet Sindicus in vſus, & neceſſitates fratrum in communi alienare, aut conſumere in propria ſpecie, ſi poſſit, eam debent fratres, aliter accipere mercedem, eſt proprietas. *Pœn.c.7. caſu* 8. *diff.*2. & 4.

Merum Imperium. Vide *Imperium.*

METVS

Cadens in conſtantem virum, vt ſunt

metus

metus reuerentialis, & minæ, ac commi-nationes annullant, & inualidant profeſſionem, & electionem, quia tollit libertatem. Dicitur autem *metus cadens in conſtantem virum tunc ſolum*, quando maius eſt malum, quod timetur, quã illud, quod committitur; vnde dictante natura, vt euitet malum maius, minori ſe ſubijcit, ſic minus malum iudicatur alicui ſuffragari indigno, quam amiſſio bonorum, filiorum, carcer, &c. in Religione verò, vbi hæc nõ occurrunt, timetur grauiter iniuſtum impedimentum à conſecutione honoris, & ſimilia. *Pœn. c. 15. q. 6.*

Miniſter Generalis, vel Prouincialis.

Vide *Generalis*, vel *Prouincialis*

Miniſtri Eccleſiæ ſtipendiũ. Vide *Simonia*

MISSA

Vnica celebrabatur in principio Eccleſię, ſed adeò longa, vt vix ſine faſtidio duæ in vna die dici potuiſſent; populum enim cum Clero aſſiſtentem, & reſpondẽtem habebant, licet alicubi plura Altaria, & plures ideo Miſſæ aliquando fuerint: Nunc verò plures in die Miſſæ celebrantur, ob Sacerdotum, & populi frequentiã, cui per vnam omninò ſatisfieri non poſſet, & vt contra culparum frequentiam, fre-

frequentior medicina adhibeatur,& quaſi obliterata Dominicæ Paſſionis memoria renouetur. Vnde Sacerdotes noſtri quotidie celebrare iubentur,clerici, & laici ſemel ſaltem in hebdomada, & bis infra Aduentum,& Quadrageſimam communicare. *Conſt.c.5.ſtat.3.*

2 Et qui notabiliter, & ſcandaloſè in hoc deficerent, poſſunt à Superiore puniri. *Pæn.c.2.concl.2.verſ.Ex quibus.*

3 In Miſſis nouellis oblationes pecuniarias recipientes, ſunt proprietarij,aliæ autem ſpontaneæ,dummodo non fiant pecuniis,poſſunt recipi. *Conſt.c.2.ſtat.60.*

4 Miſsā Cōuentual. celebrare tenemur propter decorem Eccleſiæ, fratrum,& ſæcularium conſolationem,& exemplum, non tamen quotidie,aut ſub mortali, ſed ſub graui veniali, nec omninò ad duas Conuentuales Miſſas tenemur, quando in Miſſali aſſignantur. *Conſt.c.3.ſtat.6.*

MISSIONARII

1 Miſſionarij eligi debent (maximè pro Familia Terræ Sanctæ) ex omnibus fratribus, qui laudabili, & certo teſtimonio Prouincialium, & Patrum,magis pij, deuoti, in fide conſtantes, maximè idonei appareant ad mittendum, quia inter infi-

deles

deles vadunt, vbi poſſunt de fide requiri, & tentari, vbi vt plurimum pecunias debent contrectare, & expendere per ſeipſos, quando ſcilicet aliter nõ poſſunt, v.g. ſuper firmius fundamentum debent ſtabiliuiſſe fidei conſtantiam, & regulæ obſeruantiam, nec inter tot pericula debilitata iam ex praua conſuetudine, totaliter corruat eorum conſcientia; Non eſt tamen, quod vadant, maximè ad loca Sancta cum animo actualiter parato ad martyrium, ſed ſufficit eis habitualis promptitudo cũ conditionibus prænarratis, quia ex experientia tam longa habetur moralis certitudo, quod niſi ad hoc ſeipſos vltrò exponant, nõ tentantur à Turcis ad negandam fidem; vnde non mittuntur propriè ad prędicandum Euangelium, aut ad cõuertendos Turchas, ſed ad populandos illos Conuentus; vnde fratres prænarratis conditionibus præditi, poſſunt per obedientiam adigi à Superioribus, vt illò vadant; Superior verò indiſciplinatos mittens, ob præfata pericula, peccat mortaliter. *Conſt. c. 12. ſtat. 2.*

2 Quod autem Miſſionarij, vt ſupra, pecunias quęrant, & in neceſſitate accipiant, & expendant, ac etiam data cauſa, habitum ſecularem aſſumant, vltra quod à iure naturali tunc eis conceditur, non

eſt

eſt contra puritatē Regulę; vnde eò euntes vadant vbi Regulam ſpiritualiter obſeruare non poſſint; poſſuut enim ſupradicta fieri pro ędificatione, & reparatione Conuentuum pro neceſſarijs ad vitam: ergo eo magis pro illis Conuentibus, & fratribus, qui pro ſummo honore,& ſalute Reipublicæ Chriſtianæ, tot cum incōmodis conſeruantur. Adde Sanctę Sedis expreſſa ad hoc Decreta. *Conſt. c. 12. ſtatut. 2. per totum, & ſtat. 5. q. 1.*

MODESTIA

Eſt virtus docens in omnibus rebus temperamentum,modumque ſeruare. Modeſti debent eſſe ſermones omnium fratrum, ſed maximè Superiorum in corrigendo. Et notabiliter in hoc defectuoſi, poſſunt puniri, & ab officio ſuſpēdi. *Pœn. c. 13. q. 9.*

MOLESTARE

Moleſtare eſt alicui iniuſtū grauamen inferre, vnde cum inhibentur moleſtari, niſi certioratis EE. DD. Cardinalibus,&c. per quinquenniū fratres, qui quouis modo pro manifeſtanda veritate ad Sanctum Inquiſitionis Officium acceſſerint, non intelligitur, quod corrigi, aut puniri non

poſ-

poſſint, quando indiſciplinatè viuunt, v.g. in diſciplina, ſilentio, obedientia &c. quia ſic quotidie eſſet ad ipſos Eminétiſſimos recurrendum; à fortiori non videtur habere locum in grauiſſimis delictis, quæ taxatam in ſtatutis habent pœnitentiam; hoc enim non eſt aliquem moleſtare, ordinariam ei pœnam inferre, alias deprehenſus in actnali homicidio, aut adulterio &c. non poſſet puniri, aut detineri, ne moleſtaretur, donec certiores facti ſint de ſucceſſu DD. Inquiſitores, & interim reus ſemper fugeret. *Pœn. c. 22. concluſ. 7. Aduert. 2.*

MODVS

Conficiendi ſcripturas contra Generales hic eſt, vt Guardiani in ſingulis Conuentibus aſſumptis Scriba, & teſtibus, inquirant de mandato Prouincialis ſui, & Diffinitorij de quærelis contra Generalem, & ſi aliquas legitimas, & legitimè probatas, in ſcripto redigant, ſigillo obfirment, & ad ſuam Congregationem ad hoc congregatam tranſmittant. Patres verò Congregationis ex iis ſolas legitimas maximè, & legitimè probatas aſſumant, & debitè in ſcriptis redactas Cuſtodi cōſignent, ad Capitulum Generale deferendas; quod Capitulum Generale, vt poſſit Mini-

Miniſter, vel ſe purgare, vel puniri, prout erit de iure, debet ad hoc Iudices particulares inſtituere. Quod ſi quærelæ ſint contra Prouincialem ad Capitulum Generale mittendæ, eæ à Guardianis legitimè probatæ ad Cuſtodem immediatè, & ad Patres cõgregatos, inſcio tamen Prouinciali tranſmittantur. *Conſt.c.8.ſtat.23.*

MOLLITIES

Eſt voluntaria procuratio ſeminis fluxus extra vas, ideſt ſine congreſſu, ideo contra naturam, & ideo punitur pœna ordinaria ſtatuti. *Pœn.c.8.q.4.* Vide *Fornicatio.*

MONACHI

Benedictini non poſſunt ad alios, nec ad Carthuſianos tranſire ſine licentia Papæ, vel Generalis, vel ſui Conuentus cum Abbate, aliter euntes, & recipientes, ſunt excommunicati per Eugenium Quartum. *Conſt.c.2.ſtat.5.*

MONASTERIVM

Monaſterium totum, & Collegiũ excommunicari non poteſt, ſed tantũ perſonæ particulares, quia excommunicatio

non cadit, niſi ſuper perſonam veram, Monaſterium verò non eſt perſona vera, ſed repræſentata. *Conſt*. c. 11 *ſtat*. 6. *concl*. 4.

Monaſterium fratrum. Vide *Conuentus*.

Monaſterium ingredi Monialium. Vide *Clauſura Monialium*.

MONIALES

1 Monialiũ curam licet Religio ſemper abhorruerit, etiam à principio, quippe quæ nimium inquietudinis, & aliorum incommodum in Religione inuehit, Vnde dicebat S. P. Franciſcus: *Timeo, ne dum Deus nobis abſtulit vxores, Diabolus nobis procurauerit ſorores*, vt refert *Vuadingus ad ann*. 1219. *n*. 44. *Conſt*. c. 11. *ſtat*. 6.

2 Tamen ex charitate, vt ſcilicet melius per Regulares regularium vita dirigatur, ſubſunt omnimodè Generali in toto Ordine, & Prouincialibus in ſuis reſpectiuè Prouincijs, & ordinariæ iuriſdictioni Moniales S. Claræ, Vrbaniſtæ, Tertiariæ, ſeu S. Eliſabeth, & Conceptionis, poſtquam ex iteratis earum precibus, immò & agitatis litibus impetrarunt, vt per Decreta Apoſtolica ſæpius repetita, earũ nobis cura demandetur. *ibidem*.

3 Qui propterea Miniſtri, vt ait Pius v. plenum ius, & liberam auctoritatem, &
in

in ſpiritualibus, & in temporalibus omnimodam iuriſdictionẽ habent, in domos omnes, Monaſteria, & loca quæcumq; necnon perſonas tam in capite, quã in membris viſitandi, corrigendi &c. Ideò eas opportunis temporibus viſitare, corrigere, Confeſſarium eis aſſignare ex iuſtitia tenetur. *ibidem*.

4 *Quod ſi aliquod Monaſterium adeò inſolens fuerit, vt ſpreta Superiorum auctoritate, & rupto ſanctæ obedientiæ vinculo in contumacia perſtiterit: aut ad Principes, vel Magiſtratus, aut ad quouis externum Tribunal pro auxilio, fauore, vel conſilio, contra Ordinis iuriſdictionem, ac libertatem confugerit: Vel ad alios quoſcumque fauores ſæcularium ad reformationem, reſtaurationem, & reparationem, diſciplinæ regularis declinandam, ſeu repellendam; illud anathematis vinculo ex Apoſtolica ſanctione innodetur, & ab Ordinis ipſius cura abdicetur, & ab eo Fratres ad eius gubernium antea deſtinati amoueantur. Ibidem verſ. Hinc mirum*.

5 Hæc autem excommunicatio, et abdicatio non poteſt fieri à ſolo Miniſtro, ſed ſimul cum Diffinitorio (ſicut et de inſtitutione Confeſſariorum) quia eſt de maximis Religionis negociis, vnde nec niſi pars maior Monialium rebellauerit, non

poteſt inferri, nec ob leues cauſas cum zelo ſine ſcientia, ſed rebellio debet eſſe grauiſſima pertinax, et contumax. Vnde debent præcedere monitiones paternæ, præcepta canonica, citationes, intimationes per temporum interualla, eaq; replicata, vt ſexus fragilitati, & imperfectioni, paternè, & iuſtè conſulatur: Minus enim præſumitur peccare ruſticus, & mulier, quam doctus, et vir, quo proceſſu niſi abſoluto, ad prædictas pœnas contra Monaſterium deueniri non poteſt, quia ſupremum illis irrogatur malum, regulari earũ diſciplinæ preiudicium infertur, et populis ſcandala generantur, *ibidem verſ. Cuius praxis*.

6 Quo tamen proceſſu finito, ſi in rebellione perſiſtant, debet Diffinitorium pronunciare ſententiam anathematis cõtractam, & abdicationis à Religione, & inſtrumentum talis renunciationis cauſas continens, Epiſcopo preſentare, nec aliter poteſt Diffinitorium tergiuerſari, quia hoc ſub grauiſſimis pœnis ſuſpenſionis, & aliis precipitur rigoroſè. *ibidem*.

Moniales alloqui. Vide *Licentia*. Vide *Loqui*.

7 Monialium numerus certus eſſe debet, & ſaltem duodecim, licet ex Decreto Sac. Cong. 27. Maii 1603. quindecim

cim, incluſis conuerſis reperiantur profeſſæ. *Couſt. c.11. ſtat.7. concl.8.q.3.* Qui numerus in vnoquoque Monaſterio debet ab Epiſcopo,& Superiore Regulari ſimul præfigi. *ibidem concl.* 8. itavt ex redditibus Monaſterii, & conſuetis eleemoſynis commodè ſubſtentari valeant;penſatis tamen penſandis. Superiores verò ſupra talem numerum aliquam Monialem recipientes, ſiue ſint Monachæ, ſiue Miniſtri (non tamen confeſſarii, aut mediatores comprehenduntur) aut recipi, aut profiteri conſentientes,vel negligentes, officio priuentur,& inhabiles ad vocem actiuam, & paſſiuam reddantur.*ibidem q.1.*

8 Qui etiam præfixus numerus augeri ſine licentia Papæ, vel Sac.Cong.non poteſt, etiamſi notabiliter augeantur redditus Monaſterii, itaut receptio aliarum, nullum incommodum Monaſterio pariat. Vnde ſupranumerariæ recipi non poſsũt, niſi de expreſſa licentia Sac.Cong. & niſi duplicatam dotem præ cæteris ordinariis afferat,iuxta Decretum S.Cong. 6.Septẽb. 1604. *Conſt.c.11.ſtat.7.concl.8 q.2.*

Moniales profeſſæ exire de clauſura non poſſunt, ſicut nec Nouitiæ. Vide *Clauſura Monialium.*

Monialium clauſura. Vide *Clauſura Monialium.*

Digitized by Google

Monialium Confeſſarius. Vide *Confeſſarius Monialium*.

Monialium Abbatiſſa. Vide *Abbatiſſa*.

PVELLAE

9 Puellæ in Monaſteriis educandæ ſine expreſſa licentia S.Cong.recipi non poſſunt, & inſuper Moniales capitulariter congregatæ pro maiori parte cōſentiant, & Monaſterium eas recipere ſit ſolitum, et actu retineat, et in Monaſterio ſit habitatio apta pro eis ſeparata pro illarum educatione, à Profeſſarum, et Nouitiarum dormitorio: excedant ſeptimum, et non ſuperent 25.annum: Nō ſint vltra numerum præfixum: ingrediātur ſolæ: modeſto vtantur veſtitu: clauſuræ leges obſeruent, quas ſi ſemel violauerint, ſine noua licentia, egreſſum attentante, recipi nō poſſint, niſi regularem habitum ſuſcipiēdi animo eſſent reuerſuræ: Adſit idoneus fideiuſſor pro alimentis anticipatè ſoluēdis, nec eis permittatur deferri victum quotidianum à parentibus. Finito tandem anno 25. expellantur, monente Epiſcopo, vel de egreſſu, vel de ſuſceptione habitus, ex Decreto S.Cong. *ibidem concl.8.q.5.*

10 Monaſterii Protectores, Procuratores, Medici, Conductores, Factores, Exa-

ctores

ctores, Scriptores, et Seruitores tam viri, quam mulieres, quibus Monaſteria indigent, nõ aſſumantur, niſi antea à Superiore approbentur, ex Decreto Sacræ Cong. quia cura Monaſteriorum, et bonorũ ad illa ſpectantium, et ingreſſus in illa ad Superiores ſpectat: ergo et cura eis inſeruientium, ne per inutiles, malos, aut ſuſpectos, Monialium bona et negotia adminiſtrentur. *Conſt. c.* 11. *ſtat.* 7. *concl.* 6. Vnde et Monialium bona inuentariare: et in Archiuio Prouinciali aſſeruare debent Superiores. *ibid. q.* 2. Quod tamen eis non conuenit iure proprietario, aut diſpoſitiuo, ſed tantum directiuo: Monaſterium enim non eſt membrum Prouinciæ, ſed ſolum commendatùr Prouinciali; vnde iſte non poteſt de eorum bonis diſponere, nec ſuo nomine fiunt contractus, ſed nomine Monaſturii, cũ aſſenſu ipſius Prouincialis, vt interueniant Tutores, Iudex, et conſanguinei in contractibus minorũ, ne ſcilicet eis damnum inferatur. *ibidem concl.* 6. *reſp.* 1.

11 Vnde contractus factus à Monialibus circa bona immobilia ſine conſenſu Superioris, eſt nullus, immò pro eorum permutatione, alienatione, ac venditione, ac conuerſione pretii in vtilitatem Monaſteriorum vltra licentiam Superioris,

et maioris partis Monaſteriorum, requiritur licentia S. Cong. Concil. ſub pœna priuationis vocis actiuæ, et inhabilitatis in poſterum. *ibidem reſp.2.*

12 Adminiſtratores verò bonorum Monaſterii tenentur Epiſcopo, adhibitis Superioribus Regularibus, quotannis ſuæ adminiſtrationis rationem reddere. *ibidem concl.6.q.3.* Non tamen tenetur Prælatus Regularis rationem reddere de expenſis factis ex eius præcepto circa clauſuram, Eccleſiã, et alia Monaſterii loca, non enim iſte eſt adminiſtrator, ſed ſuperior deputans adminiſtratores, et collega Epiſcopi in audiendis illis computis; vnde eo Prouinciali non vocato, non poteſt ad hæc Epiſcopus procedere. *ibidem dub.3.* Quod ſi fraudem in computis inueniat, Epiſcopus poteſt contra adminiſtratores ad punitionem procedere. *ibidem dub.6.*

13 Non poteſt tamen Epiſcopus cogere ſuperiores Regulares, vt conueniant coram ipſo ad audiẽdas iſtas rationes, ſed benè rogare; dicit enim *ſed adhibitis*, ſicut dicimus adhibitis teſtibus, vltra quod cũ ipſi tales rationes viderint. *ibidem dub.5.*

14 Monialibus debetur dos titulo ſuſtentationis, quia ſicuti datur dos in matrimonio carnali, nòn per Sacramentum, ſed ad ſubſtentationem coniugis, ita datur

dos

dos in Monaſterium pro ſubſtentatione Monialis. Quapropter excluditur ſimonia etiam in Monaſterio diuite, vnde tuta conſcientia ex conſuetudine, & Summorũ Pontificum conceſſionibus, pactiones, & exactiones dotium ſunt licitæ, dummodo non intendantur formaliter ob ingreſsũ, vel profeſſionem, vt ſi vilis aliqua, vel deformis, vel ex maculato genere, vel inhabilis, quæ aliàs non reciperetur, niſi propter dotem, vel cum dote abundantiore; tunc enim eſſet ſimonia. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 7. q. 1.*

15 Habere autem vltra dotem cenſus, vel redditus vitalitios iure Monaſterii poſſunt non iure proprio, quia ex voto paupertatis hoc ſibi repugnat, contra quod nec tempore, nec abuſibus poſſunt vllo modo prohibere; tenentur enim ſicut alii Regulares ad omnes rigores circa votum paupertatis. *ibidem q. 2. Vnde pecuniæ quacumque ex cauſa Monaſterio prouenientes, inconſulto Superiore nullis vſibus, etiam inſtaurandæ clauſuræ applicari poſſunt, ſed ex eis bona ſtabilia, vel redditus, vel cenſus legitimi comparentur. Ibidem concl. 7.*

16 Nec ſuper oblatas eleemoſynas, aut cenſus vitalitios, etiam quoad vſum habere poteſt Monialis peculiarem ali-

quam rationem, aut iuriſdictionem. Verũ enimvero, conſtituta in neceſſitate æquali hac Moniali, & altera, hæc præferenda eſt, cui data fuit eleemoſyna, ne benefactores fraudata ſua intentione, à dandis eleemoſynis retrahantur. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 7. q. 2. dub. 1.* Immò præfecta aliis Monialibus omninò talem eleemoſynam applicare non poteſt, ſi de præciſa voluntate dantis circa talem Monialem conſtet. *ibidem*. Vnde & in conſcientia ſingulæ tenentur pecunias, & huiuſmodi ſibi obuenientes infra 24. horas Præfectæ aſſignare; quod ſi per duos menſes aliquid graue occultauerint, vltra peccatum mortale, puniri debent vt proprietariæ. *ibid. dub. 2.*

17 Quare donare non poteſt ſine expreſſa, vel tacita Abbatiſſæ licentia, à fortiori, ſi ea contradicente donet, peccatũ eſt iuxta doni quantitatem: cenſetur verò tacita licentia, ſi ad compenſationem beneficiorum donet, dummodo non ſit ob priuatas, & minus caſtas amicitias, in quibus licentia nullo modo cohoneſtari poteſt; in alijs enim caſibus ſupponitur, ſemper dare nomine Monaſterij, licet ipſa particulariter donet, quia quæ inde recipit, vel receptura eſt beneficia in Monaſterij vtilitatem finaliter vergunt Ita decretũ fuit pro Monialibus S. Claræ Nea-

polis

Digitized by Google

polis, & vicinarum Ciuitatum, annuente Clemente VIII. die 2. Iulij 1589. his verbis: *Neque vllius generis bellaria, edulia, eſculenta, ientacula, offellas, confectiones, & ſyruppata, vel alia ſimilia quæcumque conficiant, aut coquāt, & illa venditent, donent, aut largiantur, niſi de licencia Abbatiſſæ, & de rebus modicæ impenſæ, & in conſanguineos tantum. Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 7. q. 2. dub. 7.*

Pro aliis autem Monaſteriis habentur hæc verba: *Monaſterij quidquam nemini, niſi minimum ſit, & cum conſenſu, vel licentia, dono detur. ibidem q. 2.*

18 Ne verò vltra ſtipendia Confeſſariis donent Moniales, extant particnlares prohibitiones Sac. Song. niſi tameu cum magna charitate, aſſiduitate, & patientia ſeruiant, quia tunc poſſet applicari epicheia, quod de Concionatore, & alijs ſeruientibus eſt dicendum. *ibidem dub. 7.*

19 Hinc è contra, *ex bonis Monaſterij Præfecta omnibus æquè prouidere ſtudeat tamquam mater communis. Quod ſi neglexerit, ſuſpendatur, vel officio priuetur, Superioris arbitrio*, & ratio eſt, quia Abbatiſſa habet liberam adminiſtrationē bonorum ſui Monaſterii. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 7. dub. 7. q. 4.*

20 *Omnes Moniales Choro addictæ, ad*

diuina officia die, noctuq; *conuenire debent*, ſi tamen ex cauſa deſint (quæ cauſæ poſſunt eſſe muneris publici, aut neceſſitatis, iudicio Præfectæ approbatæ, vt difficultas legendi, infirmitas &c.) nec priuatim illud recitent, non peccant, niſi in Regula id eis pręcipiatur (Clariſſæ enim *ex cap. 3. Regulæ* tenentur ſaltem ad Pater noſter, ſicut Conuerſę) aut obligatoria conſuetudine id fuerit introductum: his enim pręciſis, ad Diuinum officium, nec ex Ordine ſacro, nec ex beneficio, nec ex eleemoſynis obligantur, cũ de ſuis dotibus viuant, quod cum minori forſan ratione Religio Ioannis Dei, & I[illegible]ſu tica, niſi ordinibus ſacris ſint initiati, obſeruant. *Ibidem concluſ. 12.*

21 *Singulis menſibus confiteri Confeſſarijs approbatis, & Eucbariſtiam ſumere teneantur*; quod tamen eas ad mortale nõ obligat. *ibidem concl. 13. q. 1.* Confeſſio autem Monialium facta non approbato expreſsè pro ipſis, nulla eſt omninò, quia (niſi in caſu extremæ neceſſitatis) iuriſdictionem non habet; immò ipſi Superiores, ſi velint rogati (aliter non poſſunt) Monialium confeſſiones excipere, particulari ad hoc approbatione Epiſcopi, licet non examine, indigent. *ibidem q. 2. 3.* Vide *Confeſſarius Monialium*.

Com-

22 Commtinem debent habere locum, in quo ſimul laborent; commune Refectorium, communem locum, in quo omnium veſtes aſſeruentur, commune Dormitorium, in quo ſingulæ in ſingulis ſtratis dormiant. *ibidem concl.* 14

23 Recipere non poſſunt Puellam ad habitum, niſi eius voluntas prius ab Epiſcopo examinetur, & niſi concurrat Superioris cōſenſus, quia ipſe eſt caput Monaſterii, & niſi per ſuffragia ſecreta illi ſuffragentur Moniales capitulariter congregatę pro maiori ſaltem parte, qui exceſſus poteſt compleri in paritate votorũ per votum Superioris, quia ipſe eſt in tali ſcrutinio Superior ordinarius, vnde poteſt ſuffragari. Receptio aliter facta eſt nulla. *ibidem concl.* 15. *q.* 1. 2. 3.

24 Debet inſuper Puella duodecimum annum excedere, quia vix ante poteſt de eius deliberata voluntate conſtare. Receptio autem paulò antea facta non annullatur, quia poteſt examinari, cognito poſtea tempore ante profeſſionem. *ibidem.*

25 Cogentes Puellam ad ingreſsũ, vel ad habitum, vel ad profeſſionem (diuiſiuè etiam ſumptis) incurrunt excommunicationem latæ ſententiæ: *ita Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 2. *de reg.* non tamen reſeruatam. Abſolui tamen non puſſunt, niſi prius illã

edu-

eduxerint è Monaſterio, etiam poſt profeſſionem, niſi conſtet, eam poſtea voluntariè, & libenter fuiſſe profeſſam, quia ſemper durat coactio, quæ eſt cauſa excommunicationis. *ibidem concl.* 15. *q.* 4.

26 Non incurritur autem hæc excommunicatio, niſi ſecuto effectu, nec ab Imperatrice, & Regina, nec qui iuſtũ timorem incuteret, v, g. qui ei diceret: Niſi fias Monialis, accuſabo te de ſtupro, quod verè ipſa commiſerat; tunc enim non cogit, ſed oſtendit ei modum euadendi infamiã, quam aliter euadere non poteſt; aut qui cogeret in caſibus permiſſis, v. g. poſt votũ Religionis emiſſum, aut ſi poſt matrimonium ratum hoc non velit conſummare titulo Religionis, poteſt cogi aut ad Religionem, aut ad matrimonium conſummandum: Nec qui cogeret filiam ad intrandam clauſuram, vt cautè, & honeſtè viuat vſque ad ætatem nubilem, non autẽ habitum ſuſcipiat: ingreſſus enim hic prohibitus intelligitur in ordine ad habitum, nec incurrunt parentes, qui precibus, & blanditiis puellam hortantur, aut ſi matrimonii onera, & difficultatẽ, dotis defectum, mundi pericula, Religionis bona, importunis etiam precibus ſuggererent, nec ſi minarentur ſe ei aliquid ablaturos ex bonis, quod legitimè poſſunt

alte-

Digitized by Google

alteri donare. *ibidem quæſt.* 4.

27 Incurrunt autem, ſi addant metum reuerentialem, hic enim annullat profeſſionem in viris, ergo à fortiori in puellis, incurrunt ſi minentur, ſe dotem ei negaturos. Incurrunt etiam eandem excõmunicationem ſi impediunt, vt ſupra, v. g. ſi perſona potens minaretur grauiter cõtra Monaſterium, non ſi minaretur eleemoſynam non amplius daturum, alioue modo diſtrahant, aut impediant. *ibidem q.*4.

28 Eandem incurrunt excommunicationem, qui conſilium, auxilium, & fauorem circa huiuſmodi violentias adminiſtrant. *ibidem*.

29 Acceptata verò puella, debet infra quatuor menſes ingredi Monaſteriũ; niſi iuxta declarationem S. Cong. ad ſex menſes ei prorogetur licentia, & pridie ante ſuſceptionem habitus cũ priuilegiis Nouitiorum debet Confeſſario Monialium confiteri, & ab eo ſacram Euchariſtiã recipere, veſtes benedici debent, miſſa cantari, ſermo haberi, nomen alicuius Sanctæ imponi &c. *ibidem q.* 5.

MONITIO

1 Monitio trina omninò requiritur, vt aliquis ex contemptu inobediens declaretur

retur, qua declaratione facta, non indiget iterum trina monitione, vt contumax declaretur, & pœna inobediẽtium puniatur. Interualla verò harum trium monitionũ iudicio Superioris relinquuntur, dummodo ad minus quam ad 24. horas non reſtringantur. *Conſt. c. 1. ſtat. 6. §. 18.* Vide *Contumax n. 3.*

2 Sic Religioſus ter monitus à Superiore, vt abſtineat à ſuſpecto cõſortio talis perſonæ, ſi deinde inueniatur ſolus cum ſola, & adſint aliæ inhoneſtatis indicia, poterit ad pœnam ordinariam condemnari, ſicut leges ciuiles diſponunt de eo, qui poſt trinam monitionem in ſcriptis coram teſtibus, monitus à marito, ne cum ſua vxore conueniat propter ſuſpectum conſortium, ſi ſolus cum ſola inueniatur in domo, poteſt impunè occidi, vel à Iudice caſtigari. *Pœn. c. 8. q. 10.*

MORS.

1 Mors naturalis eſt illa, quæ fit per ſeparationem animæ à corpore. Mors autem ciuilis eſt perpetuitas carceris, exilii, triremium &c. *Pœn. cap. 4. quæſt. 5. verſ. Dices ſecundo.*

2 Moriens in peccato mortali, v. g. inexcuſabilis proprietatis in actuali fornica-

nicatione, in actuali inuaſione contra aliũ occiſus; cum ſcripto necromantico, vel heretico, ſupra perſonam, mortuus inuentus, adiuncta diffamatione prioris conuerſationis, qui ſeipſum occidit, niſi probabiliter coniecturetur, quod ſe occiderit ex vehementi paſſione, quæ eius intellectum dementaſſet, ſepultura eccleſiaſtica carere debet. *Pœn.c.7. q.1. verſ.Dices propterea.*

3 Morientes è contra cum habitu noſtro, vel cum illo ſepelliri eligentes, lucrantur indulgentiam plenariã; & Parochi nequeunt eos impedire, ſub pœna excommunicationis Papæ reſeruatæ. *Conſt.c.2. ſtat.71. in fine.* Vide *Habitus.*

MOX

Eſt modicum interuallum non determinatum, ſed iudicio boni viri, ſecundum ſubiectam materiam determinandum; nã aliquando accipitur pro *quamprimum fieri poteſt*, aliquando pro ſpatio decem dierum, aliquatdo pro triduo &c. totum igitur relinquitur iudicio prudentis Superioris. *Conſt.c.2.ſtat.15.q.1.§.7.*

MVLIERES

Introducentes ad malum finem. Vide *Clauſura Fratrum.*

MVN-

MVNDVS

Sine litteris regi non poteſt, vnde ſciētia non tantum habenti prodeſt, ſed toti Eccleſiæ, quæ ad ſui regimen litteratis indiget; eminens enim ſcientia præferendus eſt in ſucceſſionibus nobili genere, eo quia nobilem naſci ſortis eſt, ſcientem eſſe virtutis eſt; ideò benè dixit Cicero contra Saluſtium. *Satius eſt me meis fulgere moribus, quam maiorum opinione niti, vt ſim poſteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum; quod enim deſinit in te, incipit in me. Pœn. c. 2. q. 11.*

NATIVITAS

Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſi venerit in feria 6. an Fratres Minores excuſentur à ieiunio, & an poſſint carnibus veſci, necne? Reſpondetur, adeſſe multas opiniones pro vtraque parte probantes, quas Auctor citat, quaſque melius, Lectori conſiderandas duxi. Vide ergo *Conſt. cap. 3. ſtat. 13. q. 5. & verb. Carnes.*

NARRATIVA

Eſſentialis falſa vitiat gratiam, & nul-

lam

lam reddit, non ſic autem narratiua accidentalis. Dicitur autem narratiua eſſentialis, quæ eſt cauſa finalis in Principe ad concedendam gratiam, ſine qua eam non conceſſiſſet. Dicitur autem narratiua accidentalis, quæ non eſt cauſa finalis ad gratiam, ſed eſt merè extrinſeca, & ſolum eſt impulſiua, ideſt impellit Principem ad gratiam facilius concedendam, quam tamen nihilominus conceſſiſſet, licet non tam faciliter. Si autem cognita hac fraude licet extrinſeca, Princeps non conceſſiſſet gratiam, aut ſaltem ſub aliis grauioribus conditionibus, tunc narratiua falſa, licet accidentalis, vitiat gratiam, & facit eam ſubreptitiam. *Pœn.c.29.q.1.*

NECESSITAS

1 Eſt quodlibet iuſtum impedimentũ, immò vtilitas, & neceſſitas in iure æquiparantur. *Pœn.c.9.q.3.* Diuiditur autem in publicam, & priuatam. Publica eſt, quæ bonum publicum Religionis, ac etiam particulares reſpicit: Priuata verò eſt, quæ particularem perſonam tangit, quatenus eſt particularis. *Pœn.c.9.q.8.*

2 Neceſſitates autem vrgentes, quibus extantibus Prouincialis poteſt mittere ſuos ſubditos extra limites Prouinciæ, &

Guar-

Guardianus extra limites Conuentus sũt iſtæ, ſcilicet, ſi in proximo pago morti proximus deuotus, aut nobilis reperiretur; ſi inimicitia, vel duellum, aut ſcandalum impedienda eſſent: ſi cibaria procurari de præſenti oporteret: ſi agendum eſſet negocium concernens conſeruationem Conuentus, perſecutiones fratrum, mortem, vel occiſionem, vel grauiſſimas ſimultates amicorum, parentum, conſanguineorum: ſi Princeps benefactor, vel à quo incommoda timeri poſſent, inſtaret, mitti fratres vltra 30. milliaria, nec tempus ſuppeteret pro petenda licentia à Prouinciali, aut à Generali, quia diſtarent ſatis, vel quid ſimile. Poſſent Guardianus, & Prouinciales ablegare fratres contra formam ſtatuti. Et licet hoc non ſit requiſitum à lege, tamen conſulerem, vt de neceſſitatibus à PP. Diſcretis decerneretur. Horum ratio eſt, quia non eſt mens Religionis obligare in his caſibus, qui potius incommodarent, quam promouerent bonum commune in Ordine, ad quod ſtatuta feruntur. Facit enim pro hac parte epicheia, quia ceſſat ſtatutum in his caſibus, & ſubintrat diſpoſitio iuris communis, vel orationis, quæ cenſetur legibus abſoluta. *Pœnal. cap. 9. quæſt.* 8. Vide *Apoſtaſia num.* 33. 34. & *Conſtitut. cap.* 3.

ſta-

ſtatut. 23. quæſt. 4. & cap. 8. ſtatut. 34. dub. 3.

NEFANDVM

1 Scelus, & crimen peſſimum complete committentes &c. *Legitimè conuictus ſic punitur, ſcilicet. Nudus omnino cum ſolis femoralibus, coram fratribus legitimè congregatis, manibus ligatis, flagellis cædatur, quamdiu ipſe pſalmum Miſerere recitet, & leuiuſculis flammis hinc inde circumpoſitis, quodammodo comburatur, & ad perpetuos carceres irreuocabiliter condemnetur, vbi pane, & aqua tribus diebus in hebdomada ieiunet, & vitam ſuam in amaritudine fleat. Pænal. cap. 8. verſ. Quarto in principio.*

2 Datur enim denudatio ad confuſionem: verberatio ad dolorem: manuum vincula ad reatum: flammæ ad Diuinæ, & æternæ expiationis exemplum: carceratio perpetua (quæ eſt mors ciuilis in Religione) pro morte naturali, quæ huic nefando crimini à iure ciuili fuit ſancita: ieiunium carnem macerat: fletus pœnitentiæ, & concupiſcentiæ maculas lauat. *Pœn. c. 8. q. 11.* Nos autem debemus propriis legibus Religionis gubernari, non verò ſecundum leges communes. *ibidem.*

3 Requiritur autem, quod ſcelus nefandum ſit conſummatum cum maſculo, ſi enim

ſi enim cum fœmina reus quis committeret, non eſſet pœna ordinaria puniendus. Aduerte tamen, quod non propter vnum, vel propter duo peccata nefanda cõmiſſa plectitur hac pœna (quamuis poſſit damnari ad triremes) ſed propter exercitium: & hoc remittitur iudicio Iudicis prudentis. *Pœn.c.8.q.11.verſ.Nec ſecundum. &* *Pœn. c.21. q.2.verſ. Circa vndecimum.* Vide *Fornicatio*.

NEGLIGENS

Dicitur, qui non facit, quod debet, non punitur tamen, niſi in re graui dolus intercedat. *Pœn.c.9.q.10.reſp.1.*

NEGOTIA

Exercere in Romana Curia nullus omninò poteſt, inconſulto Procoratore Generali, aut Commiſſario Curiæ reſpectiuè, & de expreſſo eorum conſenſu, vel niſi particularem habeat à Generali facultatem, ſub pœna priuationis actuum legitimorum. In ſtatutis autem Reformatorum *c.8. num.64.* carceratio duorum menſium datur. *Pœn.c.17.q.5.*

NOBILITAS

1 Dicitur ius ſanguinis immutabile, & digni-

dignitas à parentibus delibata, quæ per ingreſſum in Religionem non amittitur, licet amittatur ius dominii; Religioſus enim fit miles Chriſti ſupremi Imperatoris. *Pœn. c. 2. q. 11.*

2 Nobilitatem tria inducunt, nempe natiuitas, honor, & ſcientia; diuitiæ non inducunt, ſed fouent nobilitatem; ſcientia verò nobilitati æquiparatur, quia litteratis præcipuè indiget Eccleſia ad ſuũ regimen. *ibidem.* vide *Mundus.*

3 Quamuis autem contra Nobilem in Religione per doctrinam, aut gubernia, cautius procedatur, attamen probato legitimè delicto, non fit differentia inter nobilem, & ignobilem, quia pœnæ æqualiter in omnes fulminatæ ſunt; nec excipiuntur inſignes litterati, eminentes Cõcionatores, conſpicuo ſanguine nati, quinimmò tales tituli aggrauant delicta. *Pœn. c. 2. q. 11. verſ. Ad quæſtionem.*

NOTA

Idem eſt, quod infamia, & ignominia. *Pœn. c. 10. q. 4.*

NOTARIVS

Condemnatus de falſo non poteſt amplius inſtrumenta, aut proceſſus conficere, quia eſt infamis. *Pœn. c. 10. q. 2. diff. 4.*

habet

habet autem Notarius vim duorum teſtium, vnde Notario affirmanti v.g. magis creditur, quam teſti neganti. *Pœn. cap.* 1. *q.* 2. *verſ. Tandem circa*.

NOTABILITER

Eſt particula indicans conſpicuitatem & excellentiam eius, cui adiicitur. *Pœn.* *c.* 27. *concluſ.* 3.

NOTORIVM

Duplex eſt: aliud iuris, aliud facti. Notorium iuris facit confeſſio rei facta in iudicio, vel ſententia condemnatoria in reũ lata. Notorium verò facti conſurgit ex commiſſione criminis coram multis, quod non poſſit aliqua tergiuerſatione celari, vt percutiens aliquem in Refectorio, repertus à multitudine in fragranti crimine. &c. *Pœn.* c. 4. *Circa xx* I I. *q.* 9. Et ſic notoria probatio exurgit ex eo, quod appareat ſententia condemnatoria in Archiuio, & producatur in actis. *Pœn.* *c.* 8. *q.* 7. In notorietate autem facti, poteſt reus indefenſus condemnari. *Pœn. c.* 1. *quæſt.* 4. *aduert.* 6. *verſ. Excipiuntur.* Sed tale notorium facti ex ſe non ſufficit ad reddendũ aliquem infamem, itaut repellatur à publicis actionibus, ſed debet declarari per Iudicem commiſiſſe tale delictum, qua

decla-

Digitized by Google

declaratione criminis infamantis facta, non eſt neceſſe, vt reus declaretur infamis, quia infamia ſequitur delictum, ſicut laus opus bonum. *Pœn.c10.q.2.diff.2.*

2 Poteſt etiam dari aliud notorium, ſcilicet præſumptionis, quando v.g. non adſunt euidentiæ, ſed tantũ præſumptiones communiter acceptatę, vt quis communiter creditur filius Caij, ſed probari non poteſt. *Pœn.c.4.q.5.*

NOVITIA

1 Durante Nouitiatu, nihil omninò præter victum, & veſtitum Monaſterio donare poteſt, ſub anathematis pœna, & quæuis renunciatio, aut obligatio, etiam donationis nomine facta, etiam cum iuramento, etiam in fauores cuiuſuis cauſæ piæ, non valet, niſi de licentia Epiſcopi intra duos menſes profeſſioni proximos fiat, nec tamen ſic facta, ſuum ſortitur effectum, niſi ſequuta profeſſione, aliter autem facta, irrita eſt, & nullius valoris. C*onſt.c.11.ſtat.7.concl.15.q.6.*

2 Profeſſionem verò emittere non poteſt, niſi completo 16. anno ætatis, & niſi poſt ſuſceptum habitum per annum in probatione ſteterit, & niſi de conſenſu expreſſo, vel tacito Superioris; Profeſſio

aliter facta eſt nulla, quia emiſſio profeſſionis ſpectat ad Superiorem immediatè. Sic *Concil. Trid. ſeſſ.25. c.16.* his verbis. *Finito tempore nouitiatus Superiores, Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profeſſionem admittant, aut è Monaſterio eÿciant.* Quod Decretum includit etiam Moniales. *ibidem q.2.*

3 Debet etiam per menſem ante profeſſionem Nouitiæ de ea moneri Epiſcopus à Præfecta, vt voluntatem Nouitiæ poſsit exquirere, an coactè, an liberè in Religione permaneat, an ſciat quid ſit, fieri Religioſam? &c. Prefecta verò ſi non ſic admoneat, poteſt ab officio ſuſpendi Epiſcopi arbitrio, ſed profeſſio nouitiæ eſt valida, nec aliquam pęnam incurrit Superior conſentiens tali profeſſioni, quia ſuper eum nihil auctoritatis tribuitur Epiſcopo. *ibidem concluſ.16.q.1.*

4 Quod ſi coactam inueniat eam Epiſcopus ad Religionem, debet eius inhibere profeſſionem, nõ enim propter aliud ei iniungitur huiuſmodi exploratio, niſi ad tuendam libertatem profeſſionis, & ad impediendam coactionem. *ibidem dubium 7.*

5 Si autem Epiſcopus non veniat ad talem explorationem infra 15. vel ad sũmum 25. dies, non poteſt amplius ad eam deue-

Digitized by Google

deuenire, & intelligitur iuri ſuo renunciaſſe. *ibidem dub.6.*

6 Si verò huiuſmodi explorationem velit exequi, poteſt eam vel ad crates vel in Eccleſia Monaſterii examinare ſolus, quia de tali examine nulli alteri tenetur fidem facere, licet citetur quædam declaratio Sac.Cong. quod puellæ reſponſiones à Notario publico cum duobus teſtibus ſint excipiendæ. *ibidem dub.4.*

7 Facto tandem tali examine, ſi Nouitia liberè velit in Religione profiteri, non poteſt Epiſcopus vlterius ſe intromittere, ſed mane diei, quo profeſſura eſt, deuotè confeſſa, communicet, & Moniales Capitulariter congregatæ ſuffragium ferant ſecretum per ballottationem, aut per ſcrutinium, quarũ ſi maior pars ei ſuffragata fuerit, tunc omnes in Eccleſia procedant, vbi humiliter genuflexa, in manibus Superioris (ſed melius in manibus Præfectæ) profeſſionem emittat. *ibid. q. 2. 3*

NOVITIVS

1 Qui conuertitur à ſæculo ad ingrediendam Religionem in Ciſmontana familia ſe debet prius præſentialiter conſtituere coram Prouinciali, & Diffinitoribus capitulariter congregatis (abrogata

eſt enim conceſſio de ſubrogandis duobus Guardianis loco duorum Diffinitorum abſentium) vbi examinentur, an ſint fideles Catholici, & de Eccleſiaſticis Sacramentis, de nullo errore ſuſpecti, matrimonio non ligati, corpore ſani, conditione liberi, ætatis ad minus 16. annorum, nulla vulgari infamia notati. Et ſi pro Clericis recipiendi ſint, qui ſaltem linguam latinam intelligant; nec ad habitũ admittantur, niſi antea Sacramento confirmationis muniti. *Conſt. c. 2. ſtat.* 1. Si verò pro Laicis, recipi non poſſint, niſi 20. annos ætatis habeant, & 30. non excedant. *Conſt. c. 2. ſtat.* 1. §. 9. Vide *Laici*.

2 Quibus exceptis, & approbatis recipiuntur in Nouitios, dummodo antequam habitum induantur præſentent authenticas fides, manu Notariorum ſcriptas, & firmatas, in quibus teſtatum ſit, eos eſſe immunes ab exceptionibus notatis in Conſtitutionibus Apoſtolicis, in Archiuio reponendas; Quas informationes Superior, vel Diffinitoriũ ſi temerè omittat, profeſſio Nouitii eſt valida, ſed Superior, aut Diffinitorium, ſi in culpa concurrant, priuantur officio cum inhabilitate in poſterum ad Ordinis officia. *Conſt. c. 2. ſtat. 3. concl.* 1. 3. & *c. 2. ſtat.* 1.

3 Sufficit autem, vt acceptetur in Nouitium

uitium, quod maior pars Diffinitorii conſentiat, dummodo ex illa ſe teneat Prouincialis, immò ſolus Prouincialis poteſt eum acceptare, quādo omnes conſtat Diffinitores iniuſtè ei ſuum votum denegare *ibidem concluſ.* 4.

4 Si autem ſolus Prælatus diſſentiat, acceptatio eius eſt nulla, quia de iure ad Prouincialem pertinet receptio Nouitiorum. *ibidem*. Non poteſt autem Prouincialis ſolus, non requiſito Diffinitorum voto, aliquem in Nouitium recipere, quia eos recipiendi auctoritas ei collata fuit cum Diffinitoribus copulatiuè. *ibidem*. Si autem habeat omnia requiſita, & de conſenſu Religionis factæ ſint informationes, non poteſt ſine graui peccato repelli. *ibidem*.

5 In Hiſpania eſt priuilegium Clem. VIII. pro Conuentu Salmanticenſi PP. Prædicatorum, quod poteſt aliquis in Nouitium recipi cum ſolo iuramento ipſius de conditionibus requiſitis, & durante nouitiatu deſtinatur aliquis Religioſus ex ipſo Conuentu, qui de dictis inquirat ſummariè per ſcrutinium ſecretum, ſine ſtrepitu, & figura iudicii: Quam informationem defert Priori, & Magiſtro Nouitiorum, qui poſſint illam approbare, vel reprobare; ſed eſto, quod ſit vtilis in iis

partibus apud nos propter alias rationes, melius eſt aliquem non acceptare, quam acceptatum cum dedecore expellere. *Conſt.c.2.ſtat.3.concl.3.*

6 Debent ergo recipiendi in nouitios eſſe fideles, catholici, de nullo errore ſuſpecti, quia ſine fide Deo placere non poſſumus. Et ſuſpecti vel de leui, vel de vehementi, niſi ſuam innocentiam cõgrua purgatione oſtendant, omninò recipi non poſſunt. Si autem abiurauerint, vel puniti fuerint, nullo modo recipi poſſunt, etiã ſi per longum temporis ſpatium bonam famam acquiſierint, tales enim ſunt infames. *Conſt.c.1.ſtat.1.§.2.*

7 Debent etiam eſſe matrimonio non ligati, ideſt conſummato, poſt ratũ verò, non conſummatum matrimonium poteſt ſponſus ad Religionem conuolare, quia ſic indultum eſt à Chriſto. *Ibidem q.1.* Explica, niſi adeſſet ſcandalum, & infamia ſponſæ; nec enim valet votum cum iniuria alterius; quia votum non eſt vinculum iniquitatis. *ibidem q.2.* Quod habet locũ, etiam ſi matrimonium non fuerit ratum, ſed ſola ſponſalia cum copula, vnde infamia oriatur ſponſæ; iuſtitia enim præualet charitati. *ibidem.*

8 Poſt matrimonium autem conſummatum poteſt vir ingredi Religionem de con-

conſenſu vxoris, dummodo ipſa de conſenſu Epiſcopi votum continentiæ emiſerit,& illius ſit ætatis, quod non poſſit de ea oriri ſuſpicio, aut Religionem intrauerit. Quæ omnia ſub mortali obligant ex Regula, etiam ſi ſenex ſit vxor, non autem ſi ſit adultera, quia tunc poteſt eam inuitam relinquere, & vbi cognitus non eſt, poteſt dicere, quod non ſit vxoratus, quia per eius adulterium deobligatur à redditione debiti; vnde fit habilis ad votum caſtitatis. *ibidem q. 3.* Talem enim vxorem habere, & ſimpliciter non habere, in iure paria ſunt. Vbi verò cognoſcitur pro vxorato, non poteſt recipi, niſi de adulterio faciat plenè conſtare, aliàs vxor poteſt eum iuridicè repetere. *ibidem q. 3.*

9 Corpore ſani debent eſſe, quibus nõ opponitur infirmitas breuiter curabilis, vt febris, vulnus, & huiuſmodi, ſed quæ nunquam, aut difficulter curari ſolent, vt ptiſis, membrorũ debilitas, deſtitutio &c. ad quod reducuntur lepra, morbus gallicus, morbus caducus, quæ appellantur infirmitates contagioſæ; Hæ vltimæ irritãt, & nullam reddunt profeſſionem; vnde qui eas celauit, poteſt ſemper expelli à Religione, quia ei ſe non obligauit, nec ab Epiſcopo, quia eum ignoranter ordinauit. Aliæ autem infirmitates impediunt re-

Digitized by Google

ceptionem habitus, etiam ſi breuiter ſint curabiles, donec ſint curatæ, notabilis etiã ſenſuum defectus, vel corporis deformitas, & impotentia, vel ex debilitate, vel ex ſenectute ad obſeruanda Regulæ, & Religionis, non ſolum eſſentialia, ſed etiã accidentalia, impedit, quin poſſint ad habitum recipi, & recipientes peccant mortaliter, quia in his vltimis grauatur Religio per inutiles, in aliis per ſeculi ſcandalum, licet enim de talibus aliquis in virtute inſignis euadat, de particularibus tamen non datur ſcientia, & vt in pluribus, deformitas animi deformitatem corporis conſequitur. *ibidem q.3.§.3*

10 *Animo prompti*, Minores enim debent eſſe prompti ad martyrium, ſaltem in præparatione animi, quia dicit Regula *cap.2. (& velint ea vſque in finem firmiter obſeruare)* debent ſaltem habere verã deuotionẽ, quæ deuotio eſt voluntas quędam promptè tradendi ſe ad ea, quæ pertinent ad Dei famulatum: vnde qui indeuotum, & indiſciplinatum recipiunt, aut inducunt ad Religionem, niſi emendationis adſint indicia, mortaliter peccant cõtra charitatem, & contra iuſtitiam, quia plantis inutilibus, immò ſpinoſis Religionem impediunt. *ibidem* §.4.

11 *Debitis expediti*. Hinc arcentur à Re-

Religione grauati ingenti ære alieno ſupra vires ſuarum facultatum, vel qui ſunt obnoxij reddendis rationibus tam publicis, quam priuatis, quia textus indifferenter loquitur, vnde eis moleſtia illata ſit, aut timendum eſt, ne inferatur, cuiuſmodi sũt Tutores, Curatores, Procuratores, Adminiſtratores, Publicani, Theſaurarii, Depoſitarii, Iudices, Magiſtratus &c. & eorũ hæredes, quia ſuccedunt mortuis. *Conſt. c. 2 ſtat. 1. q. 5. §. 6. verſ. Obnoxij, & ſeq.*

12 Hi autem non vniuerſaliter excluduntur, ſed ij ſoli, quibus illata eſt moleſtia, vel inferri timetur, qua ceſſante, poſſunt recipi ad habitum, ſi conſtet, eos habere vnde ſatisfaciant, aut ſi creditores eis liberaliter condonent, quia ſcienti, & conſentienti non fit iniuria, vel quando Religio, aut alius pro eis obligauit, quia per alium tunc ſoluunt, nec habet locum textus iſte, in ijs, qui grauantur ex liberali promiſſione, ludis, cambiis, & aliis contractibus illicitis; quia textus dicit *ex alieno*, nec vbi debita habẽt parui momenti, quia textus dicit *ingenti*, nec quando ſunt condemnati à Iudice criminali ad ſoluendum talem ſummam, tunc enim non ſunt ære alieno grauati. *ibidem* §. 6. Nec habet locum textus in Monialibus, aut in recipiendis ad Ordines militares,

Digitized by Google

quia non ſpecificantur in Bulla, necnon in excedentibus 16. annum, ſic enim ſpecificat textus, nec in non habentibus vnde ſoluant, quibus bonis ceſſerunt, quia ad impoſſibile nemo tenetur; nec in habentibus magna debita, ſed incerta, quia poſſunt ipſi condonari, ſicut poſſunt in pios vſus applicari.; nec in iis, qui ſine graui ſua culpa impotentes effecti ſunt ad ſoluendum, ſiue ſit ſpes, ſiue non, vt manentes in ſæculo poſſint ea ſoluere, quia perſona Chriſtiana eſt libera, non ſerua creditoris; vnde debita non ſe tenent ex parte perſonæ, ſed ex parte bonorum, quorũ de facto non poteſt redigi in ſeruitutem, ſicuti poterat in lege veteri. *Ibidem* §. 6. *verſ. Pro declaratione*.

13 Tales enim ſcienter recipientes (& receptus, ſi manens in ſæculo potuiſſet vel in partem, vel in totum ſatisfacere) peccant mortaliter, quia receptio eſt contra tertium iniuſtè, tamen profeſſio eſt valida, ſed profeſſus ſic tenetur laborare de licentia Superioris, vt debitis ſatisfaciat, & interim vota, & precepta Regulę ſecundum exigentiam obſeruare; tenetur etiam ad huiuſmodi ſatisfactionem Religio, ſi eum ſcienter vt talem acceptauit. *Ibidem* §. 6. *verſ. Reſpondeo*. His adde Mercatores, qui variis inter ſe contracti-

bus

bus mutui,cambiis &c·tenentur,hoc enim eſt verè *ære alieno* grauari, donec ſint iuſtificati. *ibidem verſ·de mercatoribus.*

14 Idem dicendum eſt à paritate, immò à fortiori de iis, qui parentes in ſæculo relinquunt in neceſſitate, quando eos alere ſuis laboribus tenebantur; valet enim eorum profeſſio,ſed peccant mortaliter tam ipſi,quam eos ſcienter recipientes; vnde ſi Religio talem neceſſitatem nouit, & tamen filium recipit, tenetur patrem alere, & ipſe filius tenetur omnimodè per labores licitos parentum neceſſitatibus ſubuenire,etiam è Religione exire poteſt, ſi intra Religionem non poſſit eos ſubſtentare, & Religio poteſt ei dare licentiam, retento habitu, exeundi, & commorandi, durante neceſſitate extrema parentum, ſcilicet famis,carceris, infirmitatis,mendicationis contra ſuum ſtatum,& generis honorem, immò ſi ſaltē licentiam ei deneget Prelatus, poteſt eo inuito, etiam oppugnante è Religione exire, ſiue talis neceſsitas fuerit ante,vel poſt ſuam profeſsionem, quia manſio in ſtatu Religioſo ei inhæret ex præcepto Diuino· Ad ſubueniendum verò parentibus tenetur ex iure Diuino, & naturali, quod præualet primo, niſi tamen rediens in ſæculo manifeſtè periclitetur de ſalute

Digitized by Google

animæ,quia hæc abſolutè præfertur vitę corporali Parentum. *Ibidem* §. 6. Verſ. *ſed an valet*.

15 Ad hæc tamen non tenetur ob inopiam Fratrum, & Sororum, etiam dato periculo incontinentiæ, quia cum ijs non habemus obligationem naturalem, qualem cum Parentibus. Ecce quid ſit recipere in Ordinem ære, aut onere alieno grauatos, vnde in dies ordo conturbatur, deuoti faſtidio afficiuntur, pietas offenditur, ſcandala generantur, & Religio vileſcit; & quod peius eſt, huiuſmodi diuites eſſe quærunt ſub Chriſto paupere, qui pauperes erant ſub diabolo locuplete, *Ibidem* Vide *laborare*.

Illegittimè nati. Vide *Illegitimi*.

16 *Conditione liberi*. Hinc Serui, ideſt captiui, profeſſio eſt nulla, & recipientes ſunt excommunicati, quia cum ſeruus non ſit Dominus ſui, nec poteſt ſe donare: nec Epiſcopus poſt confirmationem, & conſecrationem ſine licentia Papæ, poteſt intrare Religionem, quia ſuæ Eccleſiæ eſt deſponſatus, poteſt tamen ante conſecrationem, quia eſt ſponſus rato, non conſumato matrimonio. De vxoratis iam dictum eſt quia non ſunt domini ſui corporis, ſed ad inuicem obligati. De profeſſis alterius Religionis patet pro-

prohibitio per cuiuſcumque particularia Religionis priuilegia, licet Religio Minorica ſit inter cæteras arctiſſima; non ob ieiunia, vel clauſuram, ſed ob meliora, & perfectiora media ad perfectionem Euangelicam, & ad vota eſſentialia; tamen ſatius eſt nullum ex alia Religione aſſumere. *Conſt. cap. 2. ſtat. 1. q. 5. §. 7.*

17 *Aetatis*: Clerici non poſſunt omninò profiteri niſi 16. annos cõpleuerint, licet enim ſi poſt 15. reciperentur poſsẽt poſt 16. legitimè profeſſionem emittere, iuxta *Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 25.* Laici verò non poſſunt recipi citra 20. annos, nec vltra 30. *Ibidem* §. 8. Vide *Laici*.

18 *Nulla vulgari infamia notati.* Ideſt publica; vnde peccata occulta à Religione non excluduntur; qui autem huiuſmodi infames ad Ordinem recipiũt, per quos Religio dedecoratur, peccant grauiſſimè, & exemplariter ſunt puniendi, data enim quacumque diſpenſatione, ſemper generat nauſeam intra, & extra Religionem videre Religioſum, de quo ſemper eſt verum dicere: hic fuit ſatelles, Macellarius &c. *Ibidem* §. 10. Vide *infamis*.

19 *Linguam latinam intelligant.* Nec enim aſſumẽdus eſt ad Ordinem, ad cuius exercitium eſt inhabilis; omninò autem illitteratus dicitur, qui prima grammatice

ticæ rudimenta non didicit; quia verò in Religionem non recipiuntur in ordine ad curam animarum, ideo ſufficit eis litteratura ordinaria. *Ibidem*. §. 11. Vide *Illitterati*.

20 *Confirmationis Sacramento muniti*, tamen non importatur præceptum, ſed ſola decentia, & congruitas; vnde non peccant, qui etiam ſcienter non confirmatum recipiant, quia poteſt confirmari poſt ingreſſum in Religionem. *Conſt. cap.* 2. *ſtat*. 2.

21 Recipienses deſcendentes ab Hæreis excommunicationem ipſo facto, & priuationem officij, & inhabilitatem perpetuam ad omnia ordinis officia incurrũnt. *Ibidem*. Vide *Deſcendentes*. *Infidelis Hæreticus*.

22 Recipere aliquem ad habitum, non poteſt Guardianus, niſi à Prouinciali, vel generali delegationem habeat in ſcripto (niſi Prouincialis eſſet in eodem Conuentu) vt receptio ad habitum, & profeſſio ſint validæ, & canonicæ, habitus enim aſſumptio eſt quidam obligatio, ſeu contractus obligatiuus Nouitij, & Religionis ad inuicem, & debet Guardianus recipiendo prius explicare, quæ obſeruãda ſunt ex Regula, & Apoſtolicis Sanctionibus, & reexaminare) non tamen iuri-

iuridicè, quia hoc non poteſt,& ſupponitur factum à Diffinitorio) an aliquam conditionem ex præfatis falſificauerit,aut omiſerit ? *Conſt.c.2.ſtat.6.*

23 Quod ſi conſtet, deeſſe neceſſariò aliquod requiſitum ad habitum ſuſceptionem, debet de eo admonere Prouincialem, ne & ipſe vt delegatus cooperans defectui,incurrat pœnas, & tali impedimento durante, non debet ei omninò habitum concedere,etiam ſi ſibi à Prouinciali præcipiatur, quia non tenetur obedire cum peccato,etiam veniali. *Ibidem.*

24 Inſuper ei proteſtetur,quod ſi aliqua ex memoratis conditionibus defuerit, ad profeſſionem non admittetur, & quod ſi aliquo contagioſo morbo laborauerit, eius profeſſio nulla, & irrita euadet; vnde pro libito Religionis ſemper expelletur, quæ proteſtatio in libro Cōuentus regiſtretur. *Ibidem ſtat.7.*

25 In ſuſceptione habitus autem, nomen ei alicuius Sancti imponatur, aut per antiqui nominis depoſitionem, mortuus mundo, Deo viuere incipiat. *Conſt. c.2.ſtat.10.§.1.*

26 In Eccleſia ad habitum, vel profeſſionem coram Fratrum multitudine, qui ei oſculum pacis tribuant, recipiatur, cuius actus regiſtretur in libro Conuen-

tus,

tus,& ſubſcribatur à Nouitio, ſeù à profitente,& à Superiore,& à duobus Diſcretis. *Conſt.c.2.ſtat.*11.

27 Poteſt autem Generalis,vel Prouincialis ex cauſa v·g· fugiendi rumores, violentiam ob infirmitatem Nouitij, diſpenſare,vt hæc functio in alio loco, ſed coram Fratrum multitudine fiat,vt ſupra. *Ibidem*.

28 Habitus prius benedicatur, vt Nouitius,& adſtantes eleuent mentem in Deum, & actionis grauitatem obſeruent. Miſteria autem veſtium in particularibus benedictionibus indicantur,ſcilicet humilitas, & innocentia in habitu; memoria vinculorum Chriſti in Cingulo; hominis interioris renouationis in Tunica: Diuinum præſidium in Caputio· Hæc autem omittere ſine contemptu non eſſet peccatum mortale, nec enim per talem benedictionem conſtituuntur in gradu tali, vt ad prophanum vſum conuerti non poſſint,ſed ſunt tantum inuocatoria;debet,& haberi ſermo adhortatorius,& moneri Nouitius de pleniſſima Indulgentia,quam conſequitur. *Conſt.c.*2. *ſtat*·12.13.

Nouitiorum abſolutio. Vide *abſoluere*.

Cum Nouitio diſpenſare· Vide *Diſpenſare*.

29 Ne

29 *Ne Religio grauetur, ſingulis quatuor quibuſque menſibus, Nouitii Fratribus capitulariter congregatis proponantur*. *Conſt.c.2.ſtat.*17. Vbi votum ſuffragari non poſſunt niſi Generalis, vel Prouincialis, ſi ſint præſentes, & Religioſi ibi commorantes de familia tantum, & nullo modo alieni. *Ibidem ſtat.*18. Statuta verò generalia *c.*2. §.5. aiunt quod ſaltem per duos menſes Fratres de familia fuerint commorati. Vide *Hoſpites*.

30 Et ſi primis duabus vicibus maiorem ſuffragiorum partem odioſam Nouitius habuerit, ab ordine eijci debet, melius eſt enim à principio ab arca Religionis emittere, quam diutius in vtriuſque perniciem retinere. *Ibid.ſtat.*18.*in fine*. Tertia verò vice ſi vota ſint æqualia, Prouincialis cum ſuo voto poteſt expellere, vel retinere Nouitium, pro vt melius in Domino iudicauerit. *Ibidem ſtat.* 19. Si autem Nouitius expellitur, non habet ius reclamandi contra expulſionem, quia Nouitius non habet ius in profeſſione, neque ad profeſſionem, niſi iuxta ordinis ſtatuta. Si verò maiorem partem ſuffragiorum fauorabilem habuerit, ad profeſſionem admitti poteſt, habita prius licentia in ſcriptis à Generali, vel Prouinciali. *Ibidem ſtat.*20.

31 Pro-

31 Profeſſio autem facta in manibus Guardiani ſine licentia Generalis, vel Prouincialis, eſt nulla, quia ad eos ſpectat recipere ad Religionem, & non ad Guardianos, licentia autem oretenus data, etiam pro toto anno Guardianatus, vt Nouitios debitè ad profeſſionem accipiat, in foro interiori valet, ſolum enim requiritur ſcriptura ad firmiorem procedendi modum. *Ibidem ſtatut.* 20. *quæſt.* 2.

32 Quod ſi conſtiterit Generali, vel Prouinciali, Vocales pro maiori parte iniuſtè negaſſe ſuffragium Nouitio, ideſt ex paſſione, ira conſpiratione, quod poteſt ſcire per proceſſum iuridicum (data prius diffamatione, vel denunciatione) adigendo Vocales ad iuramentum, tunc legitimè poteſt Nouitium ad profeſſionem admittere, ſine eorum conſenſu, quia taliter negantes peccauerunt contra iuſtitiam, vnde tenetur ad reſtitutionem in re graui. Prouincialis verò poteſt immò debet ſupplere ſubditorum malitiam, præſtando, quod ipſi præſtare tenebantur. Nouitiatus enim eſt veluti quidam contractus inter Religionem, & Nouitium, quo Religio habet ius acceptandi bonum, & expellēdi malum; Nouitius verò habet ius

ad

ad Religionem, ſi benè vixerit. Eſt etiã opinio, quod licet non data præfata fraude, poſſit Prælatus acceptare validè Nouitium ad profeſſionem ſine conſenſu Capituli, ipſe autem Prælatus priuatur eo ipſo ſuo officio, cum perpetua inhabilitate ad alia, immò ſi Capitulum tunc vidẽs non contradicit, habetur pro conſentiente; ſi autem Prælatus auſterus per metũ, aut præces importunas (quæ tunc cauſant metum) cogat Capitulum ad conſenſum profeſſio eſt nulla, propter ſupradictam rationem. *Conſt.c.2.ſtat.20.q.3.4.*

33 Si aliquid accipiatur ab aliquo Nouitio non merè titulo eleemoſinæ, sed tacitè, vel expreſsè in ordine ad obtinendam, vel facilitandam receptionem, eſt ſimonia. *Conſt.cap.2. ſtat.21. q. 4.* A Nouitio verò nil poteſt quouis modò accipi, ſub pœna excommunicationis non tamen ipſo facto, nec eſt reſeruata. *Ibidem q. 1.* Prælati vlterius à Nouitio aliquid accipientes priuantur officio, ſubditi puniuntur, vt proprietarij. *Ibidem.*

34 Nouitius, nec teſtamentum, aut donationem condere, aut aliquid validè donare poteſt niſi infra duos menſes ante profeſſionem; vt de Nouitia Moniali dictum eſt, quod iudicio prudentis remittitur; ratio eſt, ne depauperatus non poſ-

ſit

ſit redire ad ſæculum,& cogatur ad profitendum. *Ibidem* Verſ. *Reſpondeo ly aliquid*.

35 Tamen ante ſuſceptionem habitus poteſt validè teſtari,donare inter viuos,vel cauſa mortis,etiam ad fauorem Religionis,de qua iam cogitauit, quia hoc non irritatur,ſed donatio non valet, nec teſtamentum, niſi ſecuta profeſſione, quod nõ currit de paruis eleemoſinis merè datis in titulum eleemoſinæ, vt dediſſet in ſæculo; ſic etiam relicta in teſtamento,dũmmodo non fuerint à Fratribus ſolicitata,poſſunt perSindicum acceptari, & neceſſitatibus Religionis applicari. *Ibidem ſtat.* 23.

Nouitij laici ad Clericatum promouendi. Vide *Laici*.

36 Nullus Tertiarius omninò ad habitum noſtræ Religionis,ſiue Clericorũ, ſiue laicorum admittatur,ſub pœna priuationis officiorum Superioribus, & nullitatis profeſſionis; quod ſine diſpenſatione obſeruetur, eorum enim ſeruilis animus eſt vile exercitium, Religioſam maieſtatem etiam apud ſeculares nimis offendit. Intelligitur autem de Tertiarijs ad Conuentus ſeruitutem applicatis, non de ijs, qui domi ſuæ Tertiam Regulam profitentur,quia in his eſt ratio contraria. *Ibid. ſtat.* 26.

Noui-

Nouitiatus loca. Vide *Conuentus*. In quo cum Nouitijs Magiſter commoretur. *Conſt. c. 27. ſtat. 26.*

37 *Nemini vero, ſæculari, vel Regulari, etiam ex noſtro Ordine, niſi Magiſtro, & eius Socio, & Guardiano in Nouitiatũ aditus pateat, nec in cellas eorum profeſſus, nec profeſſi Nouitius cellas ingrediatur*; quę omnia ad puritatis conſeruationem, & deuotionis cautelam conducunt. *Conſt. c. 2. ſtat. 27. 28. 29.*

38 E Nouitiatus Conuentu exire non poſſint Nouitij, niſi publicæ, & vrgentis neceſſitatis cauſa, & cum ſocio moribus, & ætate prouecto, eo quod frequẽs exitus, & cõuerſatio cũ ſæculo, deuotionẽ mentis extinguit, & feruorem ſpiritus tepefacit. *Ibidem ſtat. 30.* Nec cum Sæcularibus, etiam Parentibus loquantur ſine licentia Guardiani, vel ſui Magiſtri, & in eorum, vel alterius probi Patris pręſentia. *Ibid. ſtat. 32.*

39 Interim niſi ſuæ Regulæ, & orationi non ſtudeant, vt ędificij ſpiritualis optimum fundamentum ponant. Si autem velint è Religione exire, impediri omninò non poſſunt. Impedientes verò quomodocumque, ne profeſſionem emittant, excommunicationem Papæ reſeruatam incurrunt. Non incurrit tamen excom-

muni-

Digitized by Google

municationem, qui iuſtè ſuffragium negauit, quia hoc non eſt impedire, nec quando defectus eſſentiales Religionis, & inobſeruantiam veram Nouitio ad cautelam maniſeſtat *Ibid. ſtat. 23.* Vide *Cogere Impediens*.

Nouitiorum Magiſter. Vide *Magiſter*.

40 Ante profeſſionem omninò exproprientur, nec aliquid ſibi reſeruare poſſint; vſumfructum tamē ſibi competētem de licentia Superioris) excepta Minorica) ſibi reſeruare non repugnat, per quam licentiam eximuntur a proprietate, tranſit enim talis vſusfructus in Monaſterium in perſona Monachi. Inter nos autem omninò non poſſunt. *Ibidem ſtat. 41.*

41 Vnde Guardiani, & Magiſtri Nouitiorum eos inducentes, vt aliquid ſibi, vel Religioni in teſtamento relinquant, priuationes officiorum, & vt proprietarij puniuntur, quia Euangelicę paupertatis candor obfuſcarunt. Poteſt tamen Confeſſarius dare conſilium Nouitio ad reſtitutionem obligato. *Ibidem ſtat. 42.*

42 Nouitiatus annus, debet eſſe omninò integer naturalis, non euangelicus; ideſt non à Paſchatę ad Paſcha, ſed v. g. à primo Decembris ad primum Decem-

bris a

bris, etiam in anno biſextili, quia ibi duo dies pro vno computantur. Profeſſio aliter facta eſt nulla, per *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de reg. c.* 15. etiam ſi ſola hora, vel vnus quadrans deeſſet, quia in hoc lex, & praxis reſiſtit, cum non poſſit dici finitus annus, cui vel minima pars deeſſet, nec huic legi, licet videatur eſſe inducta ad fauorem Religionis, & Nouitii, poteſt ab vtroque ſimul de communi conſenſu renunciari, quia lex eſt prohibita, & annullatiua facti in contrarium; Vnde ſi ſine licentia in Religione exiret è Conuentu, vel cum habitu, etiam ad modicũ tempus, perdit totum Nouitiatum tranſactum. *Conſtit. cap.* 2. *ſtatut.* 43. *quæſt.* 1. *&* 2.

43 Non autem ſi cauſa infirmitatis, timoris, commoditatis, iræ voluptatis per modicum tempus, habitum dimitteret, quia hæc eſt materialis dimiſſio, non formalis. Item ſi Superior ſpoliaret Nouitium habitu, animo illum expellendi: vel ſi ſubitanea paſſione motus illum deponeret, ſeque veſtibus ſæcularibus indueret cum voluntate diſcedendi, tamen in ſe reuerſus actum retractaret ante egreſſum è Conuentu non interrumperet Nouitiatum. *Ibidem q.* 2. Sic etiam ſi cauſa infirmitatis Nouitius dimitteretur ad domum

mum paternam curandus cum licentia Superioris; vel ad aliquod negotium peragendum, aut ad viſendos coniunctos, etiam ſi per aliquos dies, & menſem, ac etiam ad tres menſes, & in illo tempore, ob æſtum, vel febrim de medicorum licentia habitum exueret, non interrumperet Nouitiatum quia qui cum obedientia ambulat, non eſt à poteſtate Superioris alienus. *Ibid.q.2.*

44 Si verò *N*ouitius exierit è Conuẽtu ſine licentia ad malum committendũ, ſcilicet furtum, fornicationem, &c. non eſt amplius recipiendus in Religione. Secus verò ſi exiret ob leuitatem animi, vt ad videndum ſpectaculũ, ingreſſum Principis, ad lãuandum in flumine, ad viſendos Parentes, &c. collata ei pœna amiſſionis tranſacti *N*ouitiatus, poteſt iterum ad Religionem recipi. *Ibidem.*

45 Ante vltima vota recipienda, non liceat Superiori, vel Magiſtro *N*ouitium laudare, vel vituperare, quaſi velint vota ſua exhortatione dirigere, ſed libertati ſuffragantium omninò conſulatur. *Ibid. ſtat.* 44.

46 Ante profeſſionem, Doctrinam Chriſtianam, & Regulæ præcepta, debet Nouitius in publico coram Fratribus recitare, ne poſſit contra huiuſmodi obſeruan-

uantiam qualemcumque ignorantiam al-
legare. Eadem de cauſa Clerici ordinan-
di, diuini officii ritum calleant. Data e-
tiam rationabili cauſa, poteſt Nouitiatus
ad ſex menſes prorogari, vt inhabiles di-
ſcant, ſi ſpes profectus effulgeat. *Ibidem
ſtat*. 45.

OBEDIENTIA.

1 *Eſt virtus moralis promptam red-
dens voluntatem ad implendum præcipien-
tis imperium*. In Franciſcana Religione
eſt ampliſſima, quia ſe extendit, non ſo-
lum ad omnes res, in quibus non ſit ma-
nifeſtum peccatum, ſed etiam in indiffe-
rentia. *Conſt. c*. 11. *ſtat*. 1. Verſ. *ſed exa-
minemus*. Licet in omni Religione ſit fũ-
damentum, vnde meritò ante fertur cęte-
ris Conſiliis Euangelicis (iuxta illud. Me-
lior eſt obedientia, quam victimæ 1. *Reg*.
c. 15. *Conſt*. c. 1. *ſtat*. 1. §. 1. Minorita ta-
men debet obedire non tantum in claris,
ſed etiam in obſcuris, quæ ſcilicet non
ſunt manifeſtè bona, quia poſſeſſio ſtat in
dubio pro voto obedientiæ, & præceptũ
in dubio præſupponitur iuſtum. *Pœn*. c. 7.
caſu 9. *diffic*. 1.

2 Debetur pro obediẽtia Papæ, vt capiti
Eccleſię à Chriſto poſito *Coſt*. c. 1. *ſtat*. 1.

Z §. 6.

§.*6*. vnde ab obedientia Papæ nullus ſe ſubtrahere poteſt, ſicut nec ab obedientia Dei. *Ibidem* §.12.

3 Generali autem in toto Ordine, ſicut Papæ in tota Eccleſia obedire tenemur, vt potè qui pleniſſimam, & ſummam habet in Ordine authoritatem, qui ſolus eſt Miniſter noſter Generalis Totius Ordinis Minorum, etiam poſt diuiſionem inter Conuentuales, & Obſeruantes. Vnde ſigilla, & inſcriptionem Ordinis per Bullam Vnionis Leonis X. *Ite & vos* præfert, cæteri verò præfiguntur, vel ſolis Conuẽtualibus, vel ſolis Capuccinis, vnde anno 1631. contra hoc reclamantes PP. Conuentuales, litem, & pręcedentiam ex Decreto Sac. Congregationis perdiderunt. *Conſt. c.* 1. *ſtat.* 4.

3 Qui verò Generali non obedierit, trimeſtri carceris pœna, aut grauiore Generalis arbitrio mancipetur. *Ibidem*. Obedire etiam ſub præcepto tenemur Prouinciali Miniſtro, Commiſſario Viſitatori, & Guardiano in ſuo Cõuentu, quia ſunt verè Prælati, curam animarum, & iuriſdictionem habentes reſpectiuè in ſuis dominiis, quam habet Generalis in toto Ordine, niſi vbi per ſtatuta fuerit limitata. *Ibidem* §.7. & 9.

5 Obedientiæ tempus, & limites pręſcripta

ſcripta tranſgredi non licet, ſub pœna apoſtaſię, niſi paruitas materiæ excuſet, qualis erit decem milliariorum in 100. in 11. duo medius dies, in anno duo menſes, & huiuſmodi, quę hic aſſignantur, non vt Canones, ſed vt Superior videat quomodo ſe gerere debeat in obſeruantia diſciplinę regularis, vt rigorem miſericordię admiſceat. *Pœn.c.9.q.3.in fine.*

6 Qui autem exeundi è Conuentu, vel Prouincia habet à Prouinciali, vel à Generali licentiam, debet oſtendere Prouinciali, vel Guardiano. Vide *Apoſtaſia n.27.& deinceps.*

7 Obedientiæ opponitur Inobedientia, quę eſt mala, contumacia peior, & rebellio peſſima. De contumacia, & rebellione agitur ſuo loco. Inobedientia ex oppoſito eſt vitium inclinans ad non faciẽdum, quod iubetur, ex eo principaliter quod iubetur, vnde habet pro obiecto pręceptum Superioris, vt Superioris. *Pœn.c.6.q.1.* Vide *Contradicere.*

Inobedientium pœna eſt carceratio, ac conſequenter actuum legitimorum priuatio. Vide *Rebellio Carcer. Contumacia. Monitio Guardianus.*

OBLATIONES.

In Miſſis Vide Miſſa.

OBLIGATIO.

Obligantur Fratres Minores ad arctos,& pauperes vſus, ratione paupertatis in Regula profeſſę, iuxta declarationes Nicolai 3. & Clem.5. *Pœn.c.7.caſu* 13. Vnde non tantum obligantur ad illa tria vota eſſentialia, ſed etiam ad omnia pertinentia ad illa. *Ibidem c.7.q.2.in fine.*

OBLOQVI.

Obloquentes contra Summum Pontificem. Eminentiſſimum Protectorem, ac alios S. R.E.C. Vide *Carcer n.* 1.

OBREPTIO.

Eſt formale mendacium fraudolentũ, quo impetratur gratia, tacito vero, quo narrato non fuiſſet impetrata. Vide *Narratiua.Pœn.c.*29. *q.*1. Obtempta gratia ſubreptitia à Generali, examinari poteſt à Prouinciali. Vide G*eneralis*. G*ratia*, & *Pœn.ibidem q.*7.

OBSECRATIONES.

Sunt preces efficaciſſimæ cum expreſ-

ſione

ſione rei ſacræ, per quam oratio magis fit exaudibilis, vt cum dicitur: *Per Crucem, & Paſſionem tuam libera nos Domine. Pœn. cap. 15. quæſt. 4.*

OICCDENS

Ad ſui defenſam, nullam pœnam, nullamque irregularitatem incurrit, nec peccatum, dummodò non excedat limites inculpatæ tutelæ, v.g. niſi modo percuſſus, poſt paululum reuertatur ad vindictam; ſi percuſſus cum baculo, ipſe percutiat cum enſe, quia tunc peccauit in modo, non in ſubſtantia; vnde pœna extraordinaria punitur. Occidere autem ad defenſionem bonorum, vel famæ non licet Religioſo, quia bona noſtra ſunt paupertas, & honor contemptus; nec licet præuenire quē ſcias tibi inſidias parantem, poteſt enim aliò fugere. *Pœn. c. 14. q. 6. diff. 6.*

OCCVLTVM

Aliud per ſe, aliud per accidens. Occultum per ſe dicitur, quod merè eſt mētale. Occultum per accidens dicitur, quod quidem ignoratur, tamen publicari poteſt, & eſt de ſua natura publicabile. *Pœn. c. 2. q. 2. verſ. Confiteor.*

Digitized by Google

Occultare habitum. Vide *Habitus*.

Occultare, vel occupare litteras. Vide *Litteræ*.

Occupatio circa Officium Diuinum. Vide *Officium*.

ODIVM. ODIOSVM.

Odium *Eſt vetus ira ex pluribus cauſis collecta, diuturno tempore perſeuerans. Pœn. c. 17. q. 2.*

Odioſum autem dicitur, quod à iure communi recedit. *Pœn. c. 16. q. 3.* Odioſa verba, & pœnalia intelliguntur cum effectu ſecuto, v. g. qui fauores ſæculariū pro dignitate in Religione procurat, ſed ſi ijs poſtea non vtitur cum Superiore, pœnas recurrentium ad fauores non incurrit. *Pœn. c. 15. q. 7.* Odioſa enim generaliter non extenduntur ab vno caſu ad alium, etiam data paritate rationis. *Conſt. cap. 8. ſtat. 36. quæſt. 4. verſ. ſi dicatur.*

OFFENDERE

Offendens aliquem, & ignorator offenſore, poteſt Superior præcipere per excommunicationem, vt ſcientes, vel complices reuelent. *Pœn. c. 28. q. 2. diff. 3.*

OF-

Digitized by Google

OFFICIALIS

Dicitur, qui ſub alio iuriſdictionem exercet, vel qui ſine iuriſdictione merum officium facit. Dicitur autem in Religione, qui rebus gerendis præeſt, ſiue vt Prælatus Ordinarius ſiue eius Aſſeſſor. *Pœn. cap. 29. quæſt. 2.*

Officiales Monaſterij. Vide *Moniales.*

OFFICIVM

I

Eſt rerum Eccleſiaſticarũ adminiſtratio, ſiue cum præeminentia, & iuriſdictione, ſiue non. Officia enim in Religione non omnia iuriſdictionem cum præeminentia habent; vnde nec omnia dignitas dici poſſunt, ſicut ſunt Vicarij ſub Guardianis Conuẽtus, Diſcreti locales, & Diffinitores, qui quamuis habeant precedentiam, non habent iuriſdictionem; ſed ſoli Prelati à Generali vſque ad Guardianos incluſiuè; iſti enim habent ſubditos, qui completam dignitatem conſtituunt. *Conſt. c. 8. ſtat. 1.*

OFFICIVM DIVINVM

1 Deuotè, & attentè eſt celebrandum,

non ſyncopiando, vana vel prophana, vel inhoneſta colloquia miſcēdo; non inchoato officio veniendo, non niſi completo exeundo. Quæ ſi notabiliter committantur, peccatum eſt mortale. *Conſt. cap.3. ſtat.7.*

2 Poteſt dici totum ſimul, ſedendo, ambulādo &c, ſi illud ſolus quis recitat. Excuſatur autem à mala prolatione, & diſtractione qui voluntariè non delinquit. *Ibidem.* Vide *multa.*

3 Occupati in lectionibus, predicationibus, & confeſſionibus, poſſunt commutare officia longiora in breuiora, & remittere longiora in alios dies non occupatos, dummodo ſine malitia fiat. Quinimmò loco Horarum poſſunt dicere ſex, aut ſeptem Pſalmos cum totidem Pater noſter, & bis Simbolum Apoſtolorum, aſſignata à Superioribus. Poſſunt etiam anticipare Matutinum à Veſperis, & Horas à mane. *Conſt. cap.3. ſtat.2. in fine.*

4 Officium verò B. M. V. non obligat in Choro, etiam vbi ſit immemorabilis conſuetudo recitandi, niſi ſecundum rubricas. *ibidem ſtat.5.*

ORDINARIVS

1 **Dicitur qui iuriſdictionem natiuam,**

non

non datiuam iure ſuo, non alieno beneficio, ad vniuerſalitatem cauſarum poſſidet. *Pœn.c.19.q.5. diff.1.* Aliquando autē procedit vt delegatus, non vt Ordinarius, quando ſcilicet eius iuriſdictio alteratur ex delegante Superiore, & tunc ab eius ſententia ad Superiorem delegantem appellari poteſt. *ibidem q.4.diff.1.*

2 Ordinarius non poteſt examinare ſententiam expulſionis ſibi à Religione preſentatam. Vide *Incorrigibilis*.

3 Debet autem cauſam primam ſubditorum cognoſcere. Vide *Inſtantia.* Nec eius authoritas impediri, vel reſtringi ſine cauſa. Vide *Generalis*. *Commiſſarius Generalis*. *Prouincialis*.

ORDO

1 Ordinandi prius ſunt examinandi, & approbandi per Examinatores Religionis à Patribus, ad id in Capitulo ſpecialiter deputatis. *Conſt.1.2.ſtat.*54. Quod examen poteſt fieri diuiſim, licet praxis ſit, vt examinentur coram Prouinciali, & Examinatoribus ſimul vnitis, attamen ſi aliter fit, nō fit contra leges. *ibid. q.3.* Et debēt ordinari intra limites prouinciæ, & à proprio Epiſcopo, vel eo non habente, ab alio, Prouincialis tamen, quia aucto-

ritatem habet mittendi fratres ad viciniorem Prouinciam, poteſt mittere etiam ordinandos ad viciniorem ipſam. *Conſt. c. 2. ſtat. 59.* Afferre tamen debent teſtimonium Epiſcopi, vbi ordinem ſuſceperunt, aliàs ſuſpenſi ſint ab exercitio, quouſque conſtet. *ibidem ſtat. 58.*

2 Si verò Prouincialis ſine approbationis teſtimonio, & examinis, dimiſſorias ordinandis dederit, puniri poteſt arbitrio Superioris. *ibidem q. 1.* & peccat mortaliter, ſi non acceſſerit teſtimonium de vita, & moribus Guardiani, & Diſcretorum illius familiæ. *ibidem ſtat. 53.*

3 Examinatores autem debent ſaltem eſſe duo cum Prouinciali, & in examine aliquando committitur ſimonia, ſi Examinatores aliquid accipiunt, quia tunc datur ius ad ſuſcipiendos ordines, qui ſunt res ſpirituales. *ibidem q. 5.*

4 Poſſunt ordinari extra tempora, & non ſeruatis interſtitijs, ex conceſſione facta Ieſuitis à Gregorio XIII. & Congregationi S. Ioannis Euangeliſtæ in Luſitania à Clem. VIII. *ibidem ſtat. 55. dub. 4*

5 Apoſtata ordinatus in ſacris accipit ordinationem vacuam, & inanem, ideſt eſt ſuſpenſus, & irregularis, vtpotè ordinatus ſine veris dimiſſoriis. Dimiſſorię enim ſunt tamquam forma iuris. *Conſt. cap. 2. ſtat.*

ſtat.24. *ante medium*. Idem dic de ordinato ſine patrimonio. *Ibidem ſtat.*14.*q.*10 *reſp.*4. Idem pariter dic de ordinato per ſaltum, ideſt qui Ordinem ſuperiorem ſine inferiore ſuſcepit (ſed cum hoc non poteſt diſpenſari, niſi prius inferiorē accipiat) qui omnes miniſtrando fiunt irregulares, niſi à Superiore diſpenſentur. Immò etiam ſi notus eſſet Epiſcopo, ſi ſine dimiſſoriis ordinaretur, eſſet ſuſpenſus, quia dimiſſoriꝫ ſunt forma iuris, ſine quibus nec ratificatio ſufficeret. Hæ autem dimiſſoriæ poſſunt ſuppleri per ſimplicē litteram Superioris, certiorantem Epiſcopum de licentia ſubdito conceſſa. *Conſt.c.*2.*ſtat.*57.*concl.*7. Sed generaliter poteſt ſuper tales ſuſpenſiones diſpenſare Generalis, vel Prouincialis. *ibidem concluſ.*9. eò quia non ſunt perpetuæ, nec Papæ reſeruatæ. *ibidem concluſ.* 8. & 9. Tamen Superior punire poteſt ſic ordinatum pœna decennij à ſuſceptione Ordinum. *ibidem concluſ.*11. Vide *Promoueri*.

6 Sacerdotium denique exercens non ordinatus in illo, à Sancto officio punitur, & traditur brachio ſæculari, extremo iudicio puniendus. *ibidem in fine*. Vide *Examen*.

Ordo, ſeu Religio Franciſcana. Vide *Reformare n.*6.

Digitized by Google

7 Ordo ſuffragandi Nouitiis eſt, quod congregatis capitulariter Fratribus, Superior incipiat, & alii ordinatè proſequantur. *Conſtitut. cap. 2. ſtatut. 44.* Ordo recurrendi ad Superiores. Vide *Appellatio.*

ORACVLA

Viuę vocis reuocata ſunt per Pontificem Vrbanum Octauum *Conſtitut. c. 2. ſtat. 24.*

ORATIO.

1 Orationi mentali in communi poſt Completorium, per totum annum. Item poſt Matutinum, vel mane pro varietate temporis omnes vacare debent: quæ oratio mentalis aliquando obligat ſub peccato mortali, cum ſit medium vnicum ad acquirendas perfectiones. *Conſt. c. 5. ſtatut. 2. quæſt. 1.*

2 Orare autem in communi ſic præſtat, vt ſi notabiliter publicum, & cōmune orationis exercitium dereretur, Superior, & ſubditi, qui hoc cauſarent, peccarent mortaliter, quia ſit grauis inordinatio in re, ex qua pendet decor, & conſeruatio diſciplinæ Regularis, & grauiter ſunt puniendi. *Conſt. c. 5. ſtat. 2 q. 3.*

Sine

3 Sine ipſa oratione nihil poteſt proficere, & conſequi Religioſus à Deo; ait enim D. Bonauentura. *Omnis Religio arida, & imperfecta, & ad ruinam promptior, quæ ſpiritum diuinæ ſuauitatis non quærit.* *Conſt. cap. 5. ſtat. 22.*

ORGANA

Solum inter inſtrumenta muſica conceduntur in Ordine (inter Reformatos prohibitũ eſt introducere) vtpotè quod antiquiſſimum vſum habet in Eccleſia. *ibidem c. 3. ſtat. 9.* Vide *Cantus*.

OTIVM

1 Ab omnibus eſt vitandum, & exercitio ſpirituali, ſtudiis, lecturæ, concionibus, vel operibus manualibus vacandum. Otioſi enim de ore Dei euomentur, ſcilicet in manifeſtũ præcipitium ruent, quos vt aliorum de labore viuentes, Fratres Muſcas S.P. Franciſcus appellauit; vnde Laici, quibus Superior committit laboritium, tenentur illud exercere, & ex vi obedientiæ, & ex præcepto Regulæ. *ibidem reſp. 4.*

2 Immò qui poſt commiſſa ſibi munia, tempus notabile otio terunt, & in tẽtatio-

tationes, aut occaſiones cadēdi incurrunt, tenentur ſub præcepto laborare. *ibidem reſp.* 3. Et notabiliter otioſi ſub culpa mortali ſunt, tum ex vitio otii, quod eſt animæ inimicum, tum etiam, quia in Regula prohibetur. Illi autem dicūtur propriè otioſi, qui ſuo viuendi genere, panem quotidianum in ſæculo non lucrantur. *Conſt.c.5.ſtat.1.in fine.* Quapropter voce actiua, & paſſiua priuantur, & grauius puniri debent. *ibidem in principio.*

PACTVM

Quodcumque pro mercede laboris habenda, proprietatem ſapit, & interdicitur; deficiente enim pretio laboris, non ad lites, ſed ad eleemoſinas nos mittit S. Pater Franciſcus. *Pœn.c.7.caſu 8.diff.3.* Pactum verò de ſtipendio Miſſæ, vt merces eſt, non vt pretium, non eſt ſimoniacum. Eſt autē ſimonia paciſci, ſe electurum Titium, ſi ipſe conferat, vel reſignet beneficium; hic enim ſpirituale, non ibi negotiatur. *Pœn. cap.15.quæſt.2.verſ. Paciſci ſe electurum.* & *Paciſci de ſtipendio.*

PALAM.

Eſt particula indicans aliquid factum eſſe coram pluribus. *Pæn.c.12.q.10.*

PAPA

PAPA

1 Nec ſuper ius naturale, neque ſuper Diuinum, bene tamen ſuper poſitiuum auctoritatem habet. *Pæn. c. 15. q. 1. in fine.* Validare non poteſt quæ contra ius Diuinum, aut naturale ſunt, benè quidem contra poſitiuum. *ibidem q. 2.* Ipſe enim poteſt ſolus diſpenſare cum Conuentu Regulari ſuper ſimonia contracta pro acceptatione ad Religionem. *ibidem.* Poteſt etiã ſine ſimonia ſeparare penſionem ab officio ſpirituali, & vendere illam. & poteſt extinguere officium ſpirituale, & vnire præbendam officio temporali, v. g. lectioni Grammaticæ, quam laicus legeret, & ſic deſineret eſſe ſpirituale. *ibidem.*

2 Poteſt ſibi reſeruare, vel alteri partem fructuum beneficii, quia eſt ſupremus ſacrorum arbiter: quæ omnia non poteſt Epiſcopus ſine ſimonia. *ibidem verſ. Papa. & verſ. Reſpondeo 11. & verſ. Diſpenſare cum Conuentu.*

3 Papa iure ſuo (quod eſt ſuper omne ius humanũ, vnde à nulla poteſtate creata niſi Papali abrogari poteſt) exemit Clericos quoad perſonam, forum, bona &c. à poteſtate ſæculi; de ſe enim non erat exempta, cùm non ſint ſpiritualia, qualia

ſunt

ſunt Ordines, Sacramenta &c. quæ iure Diuino, non Papali ſunt exempta à poteſtate ſęculi. Nomine autem Clericorum in fauorabilibus veniunt Regulares, Monachi, Nouitii & Conuerſi, etiam Tertiarii, modò in Conuentu viuant, & habitum ſuæ Religionis portent, licet vota eſſentialia non emittant. *Pœn.c.18.q.1.3.*

4 Licet autem Papa cum excommunicato communicet ſcienter, non tamen cenſetur illum abſoluere, niſi hoc aliquo modo declaret, aut niſi ei cauſam committat excommunicationi repugnantem, vt iudicare, conſecrare &c. *Pœn.c.10.q.2. diff.4.in fine.*

Papæ interfuerunt Capitulis Generalibus Seraphicæ Religionis, ſcilicet Greg. IX. Bonifac. VIII. & Nicol. III. Vide *Electio n.4.* & Innoc. XIII.

PAR

In parem non habet imperium, vnde non poteſt Generalis ligare manus ſucceſſoris, ne reuocet, vel examinet à ſe facta. *Pœn.cap.29.in fine.*

PARIA

Sunt quæ ſunt in actu cum iis, quę ſunt in via, & deducuntur ad actum. Vnde pœna capitali plectitur, qui ſacram Virginem

ginem ſibi in matrimonium coniungere tentat, ſicut ſi de facto coniungeret. *Pœn. c. 4. Circa* XIII. *verſ. Reſpondeo licet.*

PARVM

Pro nihilo reputatur in moralibus, & ſic paruitas materiæ excuſat. *Pœn. c. 9. q. 3. in fine.*

PARENTIBVS

In neceſſitate conſtitutis, quid facere debeat Religioſus filius. Vide *Laborare Guardianus. Nouitius.*

PARTICIPARE

Participantes cum Apoſtatis non denunciatis, non incurrunt excommunicationem, licet Apoſtaſia ſit notoria, quia notorietas ſolum afficit Clericorum percuſſores. *Conſt. c. 2. ſtat. 62. diffic. 3.*

PATER

1 Non ſolum naturæ eſt, ſed & Religionis, & reuerentiæ. *Pœn. c. 3. q. 2. diffic. 6.* Vnde in Religione dantur Patres Ordinis, Prouinciæ, & graues. Patres Ordinis dicuntur, qui Miniſtri, vel Commiſſarii, vel per biennium Vicarii Generales extiterunt; ſed Commiſſarii Generales ſunt Patres tantum in ſua familia, Miniſter verò

verò, & Vicarii Generales in toto Ordine. *Pœn.c.30.q.1.*

2 Dicuntur etiam Patres Ordinis, qui fuerunt Procuratores Generales, vel Cõmiſſarii Curię, vel Diffinitores Generales. *ibidem*.

3 Patres Prouinciæ dicuntur qui fuerunt Miniſtri Prouinciales, Guardiani, vel Prędidentes Terræ Sanctæ per triennium, Commiſſarii Generales Terræ Sãctę per duodecim annos, Secretarii Generales per triennium, Vicarii Prouinciales per biennium completum, & tandem Lectores Iubilati: Hi enim dum viuunt dicuntur Patres ſuæ Prouinciæ. Cuſtos verò Vocalis, & Diffinitores Prouinciales durante officio. Item dicitur Pater ſuæ Prouinciæ Commiſſarius Generalis Indiarum in Curia Catholica reſidens, etiam poſt expletum officium. Patres graues dicuntur omnes ſupradicti Patres Ordinis, & Prouinciæ, inſuper Lectores generales, ſeu claſſici, & Prædicatores generales, ſeu celeberrimi. *Pœn. c.30. q.1. & Conſt. c.1. ſtat.4.§.11.*

4 Votum conſultiuum, electiuum, & deciſiuum in Prouinciarum ſuarum reſpectiuè Capitulis & Congregationibus habebant Patres Ordinis, & Prouinciæ, tamen ob iuſtiſſimas cauſas annullarunt

Clem.

Digitized by Google

Clem.VIII.Greg.XV. & Vrban.VIII.eis tantum præcedentiam, & ſocium gratum concedendo. *Pœn. cap.3.q.2. diff.7.* ita vt ſolis Miniſtro,& Vicario, vt ſupra in toto Ordine, & Commiſſario in ſua familia Generalibus, præfatum votum remanſerit,& ſuperintendentia in omnibus negociis, & electionibus prouinciarum, ſi interfuerint. *ibidem c.30.q.1.reſp.3.*

5 Poſt obitum verò Auctoris, ac operis impreſſionem, Alexander Papa VII. feliciter regnans,die 4.Decembris 1662. votum perpetuum in ſua Prouincia dedit eis, qui Commiſſarii Curiæ, aut Procuratores Gener. etiam inter Reform. per trienniũ continuũ fuerint. vid. *Procurator.*

6 Procedere contra Generales emeritos Prouincialis non poteſt, ſed cauſa ad Generalem, & Diffinitores generales omninò eſt remittenda: maiores enim cauſæ eſſe non poſſunt in Ordine, quam quæ patres totius Ordinis tãgunt, & ideò ad Principem in Ordine debent deferri. Quapropter vnum ſolum Superiorem actualem vbicumque ſit recognoſcũt prædicti Patres Generales emeriti; ſic corã Generali Prouincialem, coram Prouinciali Guardianũ non recognoſcunt. *ibid.*

7 Contra reliquos Patres ſupra recenſitos, ſcilicet qui fuerunt Procuratores, aut

aut Diffinitores Generales, Miniſtri Prouinciales (inter quos omninò non comprehenduntur, qui à Miniſtro Generali Commiſſarii Generales in Polonia, Gallia, Germania, aut etiam Vicarij Generales in tota familia Ciſmontana, in ſua abſentia tantum inſtituuntur) procedere poteſt Prouincialis, aut Commiſſarius Viſitator, capiendo informationes, ac formando proceſſum offenſiuum ſine Patrũ conſilio, ſed ad ſententiam diffinitiuam deuenire, Paternitate priuare, aut notabilem aliquam punitionem, aut confuſionem ſubeundam adigere, & generaliter inferre aliquem actum, qui retractari nõ poſſit, niſi de conſilio, & aſſenſu maioris partis Patrum Prouinciæ, omninò non poteſt. Quod etiam obſeruant (licet non ex obligatione) ipſimet Miniſtri Generales. *Pœn. c. 30. q. 2.*

8 Si autem Superior Prouincialis procedit contra iſtos Patres ſine aſſenſu maioris partis Patrum Prouinciæ, nulliter facit, quia contra formam ſtatuti operatur, quapropter eſt grauiter puniendus, ac etiam ab officio ſuſpendendus, ſaltem quo ad actus iudiciarios, & reſarcire debet omnia damna Patri offenſo illata per irregularem modum procedendi. *ibidem q. 34. reſp. 2.*

9 Non

Digitized by Google

9 Non tamen hinc ſequitur, quod eorum notabiles negligentias, vt eſſet in Choro, aut defectus quotidianos corrigere, etiam pœnitentiis ſalutaribus non valeant, immò tenentur, etiã ipſimet Guardiani, quia Clem. 8. præcipit, puniri, qui menſæ, qui communibus officiis, ac vitæ non aſſiſtunt. *ibidem*.

10 Nomine autem punitionis, & cõfuſionis notabilis venit illa, quæ infamiã inurit, vt eſſet punire de furto, fornicatione, & de aliis omnibus iis infamiam irrogantibus. Sed non puto tenendam eſſe rigoroſè acceptionem *notabilis*, vt ſolum currat vbi aſpergatur infamia, ſed etiam vbi infertur punitio, quæ apud Religioſos notabilis, & conſpicua exiſtimaretur; etiam ſi non infamaret, cuiuſmodi eſſet ſi priuaret lectura, vel Concione, aut Confeſſione &c. *ibidem q. 3.*

11 Nec etiam attendenda eſt æſtimatio patientis, qui fortaſſe confunderetur, ſi flagella diſciplinæ ſibi infligat, ſi culpã dicat, ſi in pane, & aqua ieiunet, ſed oppinio naſci debet ex ipſo delicto, ex genere pœnæ grauis, infamantis, & notabilis *ibidem*.

12 Patres omnes ſupradicti graues, qui & digniſſimi nuncupantur, priuilegiati ſunt, ita vt torqueri non poſſint, etiam ſi

ſi deliquerint, quocumque genere torturæ, ſine expreſſo conſenſu Generalis in ſcriptis obtento, vt appareat in proceſſu modus Iudicis procedendi, niſi delictum ſit adeo atrox, & enorme, & aliqua circumſtantia conſpicuum quod rationabiliter aliter fieri debeat. *Pœn.c.5.q.3.*

13 Non ſufficit autem ad hoc enormitas ordinaria, v.g. votorum tranſgreſſio, ſed requiritur aliqua circumſtantia, quæ delictum maximè aggrauet, v. g. ſi agatur de furto, debet eſſe ſacrilegium, vel fractura: ſi de fornicatione, debet eſſe cum Moniali, vel nefanda, vel cum ſcādalo ſæcularium diffamata: ſi de percuſſione, quod ſit publica cum morte, vel mutilatione, &c. *ibidem*.

Pater dignior quoad ſubrogationem. Vide *Diffinitor n.13.*

PAVPERTAS.

1 Religioſa eſt abdicatio omnium rerum temporalium opere, & voluntate propter Deum, & perfectionis deſideriū, cui ex directo contrariatur proprietas. *Conſt.c.2.ſtat.4.* Sic dicitur Paupertas Euangelica, quæ opponitur eſſentialiter Dominio, iuri, & proprietati, quia omne dominium, omnem poſſeſſionem, & omnē-
vſum

uſum excludit, excepto ſolo, & vnico vſu facti, aliàs tranſit in proprietates, & Paupertas in hoc ſenſu eſt vnum de tribus votis eſſentialibus omnium Religionum. *Conſt. c. 6. ſtat.* 1.

2 Pòteſt autem hęc paupertas acceptari, & voueri in Religionibus, vel in particulari tantum, vel in particulari, & in communi. Minorica Religio eam vouet ſecundo modo, quare omne dominium, & in particulari, & in communi abſcindit, ſolum vtitur de facto rebus ad vitam neceſſariis, quo vſu facti omnes indigent, cui renunciare nemo poteſt, qui ab omni iure, & dominio iuridico poteſt realiter, & commodè ſeparari: Vnde paupertas Minorica eſt inter omnes ampliſſima. *ibidem*. Eius ſententiæ perpulchræ, *ibid.*

Laus Paupertatis. Vide *Conſt. c.* 11. *ſtatut.* 1.

PECCATVM.

1 Punitum in foro Sacramentali, & abſolutum, poteſt in foro exteriori puniri, ſi iuridicè ſciatur, ideſt per accuſationem, denunciationem, vel inquiſitionẽ, & legitimè probetur, ſunt enim hæc duo Tribunalia, inter quæ non datur locus præ-

præuentioni, nec vnum aliud impedire potest. *Conſt. c. 7. ſtat. 4.*

2 Puniri autem pœna rei ncideiitię non debet, niſi qui poſt primam punitionem peccauit, itaque qui nunquam punitus eſt, pœna primæ vicis punitur, licet multa peccata commiſerit aliàs ignota, tunc in forum fori deducitur. *Pæn. c. 8. quæſt. 7.*

PECVNIA.

1 Eſt idolum abominationis in Religione Minorica, vnde de ea diſponere interdicitur, ſæcluſo tamen ſcandalo, eam phyſicè tangere ob curioſitatem, deferre ob ſicuritatem benefactorum pecunias in via, in cuſtodia, data neceſſitate, pro eis retinere etiam in Conuentu, modò non ſint pro Religioſo noſtro, vel pro Religione (niſi in caſu neceſſitatis, vt videre eſt, Miſſionarii) non eſt de ſe peccatum mortale, ſicut tanguntur Calices, & alia vaſa aurea, & argentea, quia hoc non eſt contrectare pecuniam formaliter, vt pecuniam, ideſt vt eſt pretium rerum, ſed vt quid materiale. Prohibetur verò tactus moralis pecuuiæ. *Conſt. c. 4. ſtat. 2. in fine.*

2 Immò non tamen pecunia benefactorum, ſed etiam ſi ſit conuertenda in

vſus

Digitized by Google

vſus Fratribus neceſſarios, & licitos, propter præfatam ſecuritatis neceſſitatem, poteſt à Fratribus deferri per viam ad Sindicum, dummodo id non fiat auctoritate propria, vt de re ſua diſponendo, ſed tantum materialiter. *Conſt. c. 12. ſtat. 5. q. 2. reſp.* 4. Melius tamen, decentius, & ſecurius eſt præfata non facere. *ibidem.*

POENA

1 Non imponitur iuridicè pro peccato veniali, ſed pro mortali, quia illa ex ſolo nomine veniam, non pœnam expoſcunt, niſi pœnitentia ſalutari corrigantur, aut niſi vergant in damnum publicũ, aut in ruinam Religionis; tunc enim ſub mortali ea caſtigare tenetur Superior. *Pœn. c. 1. q. 1.* pœnam verò nullam ſtatutariam, aut aliam grauem poteſt infligere Prouincialis ſine Diffinitorio. *ibidem q. 2. reſp.* 4.

2 Pœna nil aliud reſpicit, niſi emendationem delinquentis, vel aliorũ exemplum, vnde pęna propriè dicitur delictorum coercitio. Multas habet ſpecies, ſed præcipua eſt pœna capitalis, ideſt qua vita naturalis adimitur, & hæc à iudicio Regulari omninò exulat, immò & ab Eccleſiaſticis in genere, traditur enim bra-

A a chio

chio ſæculari Eccleſiaſticus,pęna capitali puniendus. *Pœn.c.2.q.1.* Aliæ ſunt relegatio, infamia, verberatio, carcer, ſeruitus, dignitatis amiſſio,ad dignitatem, vel officium,vel forum interdicta adſpiratio, ad triremes deportatio, ieiunium, priuatio actuum legitimorum,& tandem ab Ordine expulſio,quæ inter Religioſos ad coercitionem culpæ, & exemplum aliorũ, ſed nonniſi probata culpa, poſſunt exerceri. *Pœn.c.2.q.1.*

3 Diuiditur itaque primo pęna in canonicam,& non canonicam.Canonica eſt, quæ ſpecialem iuriſdictionem, & poteſtatem omninò ſupponunt, tales ſunt excõmunicatio, & aliæ cenſuræ. Pęnæ cæteræ poſſunt eſſe Eccleſiaſticæ, quia inter Eccleſiaſticas perſonas poſſunt exerceri, ſed de ſe ſpecialem poteſtaté non requirunt, ideo non canonicæ, ſed temporales dicũtur, quas à ciuilibus ad Eccleſiã Canones tranſtulerunt. *ibidem q.1.*

4 Diuiditur dupliciter pœna in temporalem,& perpetuam. Temporalis dicitur quæ tempore includitur:perpetua dicitur, quæ temporis limitationem excludit. *Pœn.cap.2.quæſt.5.reſp.4.* Talis etiam dicitur, quę vnico actu abſoluitur, quia momentanea ſemel executioni mandata, vlteriorem ſui ſuſpenſionem non relinquunt.

quunt. *ibidem*. In dubio verò, ideſt quando lex, vel temporalitatem, vel perpetuitatem non explicat, pęna temporalis exiſtimanda eſt, quia in interpretatione legũ pœnæ molliendæ ſunt, non exaſperandæ, & tunc duratio pœnæ quanta debeat eſſe, iudicare debet Prouincialis cum Diffinitorio, quia in hoc ſunt Iudex ordinarius. *ibidem*. Si autem pœna ſit impoſita iuridicè, non interlocutoriè ob crimen dignũ pœna perpetua, tunc pœna declaranda eſt perpetua, quæ perpetuitas decennio terminatur, quia debet culpæ commenſurari. *ibidem q.5.concl.2.*

5 Diuiditur tertiò pœna in ordinariam, extraordinariam, & arbitrariam: pęna ordinaria eſt, quam leges, & ſtatuta decernunt: extraordinaria dicitur, quam imponit Iudex rationi, & æquitati cõformem: arbitraria autem dicitur, quæ præciſè in ſtatuto non determinatur; ſed Iudicis arbitrio remittitur, non vt eam, vel totaliter indulgeat, vel ad libitum augeat, vel minuat, ſed à ſimilibus, ad ſimilia argumentando, ſimilia ſtatuta, & Canones conſiderando, & circumſtantias criminis, perſonæ, ſcandali, &c. pœnam æquitati accommodet. *ibidem reſp.5.& 6.*

6 In pœnis non fit extẽſio de vno caſu ad alium, etiam ſi adſit rationis ſimili-

tudo in alio caſu, niſi in delictis, quæ Reipublicæ præiudicant, quia tunc publicus fauor Communitatis extendit pęnas, ſic pœna homicidij extenditur ad conſulentes, mandantes &c. & hoc in grauibus tantùm, non in leuibus. Etiam in correlatiuis fit extenſio, dummodò exiſtat eadē ratio in vtriſque, vt de marito, & vxore, de emente, & vendente. Non autem extenditur ad conatum, vbi pęna inflicta eſt contra effectum; conatus verò pro maiori, vel minori approximatione, etiam in delictis atrociſſimis punitur pęna non ordinaria, ſed extraordinaria arbitrio Iudicis, ideſt Prouincialis cum Diffinitoribus, qui ſimul ſumpti integrant perſonam Iudicis; ratio eſt, quia plus debetur delicto iam patrato, quam ſolum attentato. *Pœn. c. 2. q. 6.*

7 Extenditur autem ad mandantes, cōſulentes, fauentes &c. quando in ſtatuto ſpecialiter nominantur. Inſuper ad mandantes ſemper, etiamſi non nominentur in ſtatuto, quia mandans eſt cauſa principalior delicti, quam exequens, niſi mandatū verè non influxerit in delictum. Vide *Mandans*. Extenditur etiam ad conſulentes, ſi vera cauſa fuerint delicti, & ad adiuuantes ante delictum, quia dicuntur concauſa eſſe delicti: Etiam ad auxiliantes

poſt

poſt delictum, quia præſumitur, antea fuiſſe particeps conſilij, & tractatus, niſi contrarium probetur. Extenditur etiam ad non impedientes, quando obligantur ex officio, & poſſunt, ſed nolunt, vel negligunt impedire, quia præſumũtur cooperari delicto. *ibidem q.7.*

8 Pęnæ ſtatutariæ in noſtra Religione an obligent in conſcientia, & quando. Vide *Conſtitutio*.

9 Pęnis ſtatùtarijs punienda ſunt delicta, etiam ſi dolum non oleant, prout in ſtatutis ſancita reperiuntur, aliàs quæ in fragilitate fundantur; vt peccata carnalia, ieiuniorum fractiones, iniuriæ, homicidia, furta &c. impunita remanerent, quia in his dolus propriè reperiri non poteſt, & tamen grauiſſima ſunt peccata, ideò puniuntur. *ibidem q.8. in fine.*

10 Quando autem eidem delicto vna pęna aſſignatur in iure, & vna in ſtatuto, vt homicidæ ius commune mortem, ſtatutum triremes infligit, tunc pęnæ ſtatuti ſtandum eſt, quia ſtatutum moderatur legem communem. *ibidem q. 9.* Vide *Delictum*.

11 A fortiori non poſſunt pro eodem delicto imponi plures pęnæ, vel quis à pluribus Iudicibus puniri, quia Deus nõ iudicat bis in idipſum, & eſt axioma Iu-

Digitized by Google

riſtarum. *De eodem delicto non eſt ſæpius quærendum. ibid.q.*10.

12 Si autem aliquid videatur, deeſſe adæquandã pœnam culpæ, ſupplet pœna, quæ à Deo infertur in altera vita, niſi tamen conſtet Iudicem notoriè fraudaſſe iuſtitiam, nimium diminuendo pœnam debitam; poſſet enim iterũ iuridicè procedi contra reum, & inde ad maiorem pęnã. Sic ſi Alumnus vnius prouinciæ peccaret in aliena, poteſt in prouincia delicti capi, inquiri, & puniri, cui punitioni debet ſtare proprius rei Prouincialis, vel merè exequi ſententiam ſibi ab altero Prouinciali tranſmiſſam, niſi manifeſta fraus appareat, quia ſic expreſsè ſtatuta decernunt. *ibidem q.*10.

13 Quod ſi eidem delicto diuerſæ pęnæ in variis ſtatutis locis taxentur, quæ ſint incompoſſibiles, tunc arbitrio Iudicis remittuntur, ſed mitiorem debet imponere; tamen ſi ſint incompoſſibiles, & delicti atrocitas id ſuadeat, debet vnam pęnam alteri connectere, & per Iudicis prudentiam accommodari. *Pœn.c.*2.*q.*10.

14 De pœnis in particulari. *Vide in ſuis proprijs materijs.*

POENITENTIA. POENITENS.

1 Pœnitentiati à S.Officio ob delicta,

quo-

quocumque pœnitentiæ genere(ſalutaribus pœnitentijs exceptis) etiam ſi pęnitentiæ tempus expleuerint, vel gratiam receperint, declarantur perpetuò inhabiles ad officia, & gradus Religionis, niſi prius à Papa, vel ab ipſa Sac. Cong.corã Sanctiſſimo habẽda, ſpecialem,& expreſſam rehabilitationis gratiam acceperint. Promotio aliter facta eſt nulla,& promouentes ſuffragijs priuantur,ſuper qua priuatione, niſi vt ſupra diſpenſari non poteſt. Nomine autem pœnitentiæ ſalutaris veniunt illæ, quæ extraiudicialiter imponuntur, & in ſecreto perficiuntur,vt ſunt ieiunia, orationes, & diſciplinæ &c. quæ autem iudicialiter imponuntur, ſunt pœnæ ſimpliciter, & ſupradictam inhabilitationem inducũt. *Pœn.c.22.in principio.* Pœnitentiæ verò ſalutares in Religione cadunt vt plurimum ſuper peccata venialia. *Pœn.c.1.q.1.*

2 Pœnitens habens caſus reſeruatos in Ordine ſuo, poteſt abſolui in eodem Ordine,etiam vbi hoſpes fuerit.*Pœn.c.4. q.* 12. Tenetur explicare in confeſſione grauitatem peccati,& ſpeciem illius;nam non ſufficit, quod dicat: Furatus ſum in materia graui,& peccati mortalis;ſi mercatori furatus eſt totum cenſum, vnde damnum emergens, & lucrum ceſſans ad-

Digitized by Google

ueniat. *Pœnal. cap.* 13. *quæſt.* 3.

3 Pœnitentias ſalutares impoſitas à Prælato non acceptantes, carcerantur. Vide *Carceer n.* 2.

4 Pœnitentiarij Minores Sanctiſſimi D. Papæ non poſſunt ſimpliciter abſoluere ſæculares ab omnibus caſibus Papalibus, debent enim ſeruare reformationem pro eorum auctoritate factam à Pio IV. & Vrbano VIII. *Conſt. cap.* 2. *ſtat.* 14. *concl.* 4 *reſp.* 4.

5 Guardiani & Vicarij, ſi non ſunt Pęnitentiarij, non poſſunt abſoluere à reſeruatis. *Conſt. c.* 2. *&* 3. Vide tamen *Guardianus, & Superior*, qui cũ ſit verè Prælatus, habet auctoritatem in vtroque foro.

PERCVSSIO. PERCVTERE.

1 Percuſſionis nomine inter nos non venit ſola vulneratio, ſed etiam verberatio, & pulſatio, quæ poſſit alium offendere, & primò punitur ſolus conatus ad percutiendum, vt ſi quis manum leuauerit, aut aliquid acceperit ad percutiendum, quod tamen ſit aptum percuſſioni (aliàs non incurrit) ſignum probationis portare debet, & carceri per tres menſes mancipari, etiam ſi vel detentus ab alijs, vel alterius ob fugam, actualiter non

non percuſſerit, quia hic non tantum punitur per ſtatutum effectus, ſed etiam conatus, quod non eſt in alijs delictis, poſſet etiam dici peccatum conſummatum contra pacem, & modeſtiam Religionis, licet non ſit conſummatum in genere percuſſionis. Quod ſi Crucem, vel Crucifixum, vel Reliquias SS. ad percutiendum acceperit, is S. Officio tradendus eſt, & ab ipſo puniendus, quia præſumitur malè ſentire de Reliquiis, & veneratione Sanctorum, & ſacrarum Imaginum, ſicut qui Imagines percuteret. *Pœn. c. 14. q. 2.*

2 Percutientium pœnæ ſunt iſtæ. *Qui leuiter percuſſerit, caputium probationis per annum gerat, & arbitrio Superioris carceretur. Si verò grauiter percuſſerit, aut ad grauiter percutiendum lapidem, vel baculũ acceperit, vel proiecerit, vel gladium, aut ſimile aliud inſtrumentum eduxerit, ſemeſtri carceri mancipetur. Pœn. c. 14. q. 3.*

3 *Quicunque gladio; vel baculo, vel pugione fratrem, aut ſæcularem quempiam percuſſerit, carceris vnius anni pœnam luat, & propterea omni ſuffragiorum iure, & actibus legitimis perpetuò priuetur, & per menſem ter in hebdomada in Communitate Fratrum genuflexus comedat; illiſmet inſtrumẽtis, quibus ferire, vel percutere auſus eſt, ei de collo pendentibus. Pœn. c. 14. q. 5.*

Digitized by Google

4 *Si mors ſecuta fuerit, vel atrox mutilatio, ad triremes omnino damnetur, quibus pœnis etiam ſubiacebat qui aliquem enormiter vulnerauerit, vel alicui venenum dederit, & qui hæc, aut ſimilia per alium fieri procurauerit, vel machinaſſe conuictus fuerit. Ibidem q.6.* Pœnas autem ſtatutarias dans venenum in potum alicui, incurrere non poteſt, niſi probata per peritos veneni malitia, & in proceſſu deducta, ſine qua non efficeret clara cognitio, vel teſtium depoſitio, vel ipſa Rei confeſſio, quia nec ad eum, nec ad teſtes ſpectat iudicare de qualitate, & quantitate veneni ad occidendum, hoc autem probato, pęna triremium punitur. *Pœn. c.14.q.7.*

5 *Qui Prælatum localem gladio, aut baculo, aut alio quouis inſtrumento percuſſerit, & mors ſequuta fuerit, ad triremes mittatur Superioris arbitrio. Ibidem diff. 3.*

6 *Qui verò Prouincialem quouis modo, etiam leuiter percuſſerit, Generalis arbitrio ad triremes mittatur. Si autem gladio, aut quouis inſtrumento, ſiue mors ſequuta fuerit, ſiue non, ad triremes omnino perpetuò damnetur. Ibidem.*

7 *Quod ſi quis Generalem ipſum, etiam leuiſſimè percutere auſus fuerit, is perpetuò ad triremes damnetur. Ibidem.*

8 Percuſſio leuis eſt, quæ fit pugno, pal-

palma, manu, pede, digito, baculo, lapide, dummodo nullam maculam, vel ſigillationem carniũ relinquat, vel quæ ſit abſq; ſciſſione membrorum. *Pœn. c.* 14. *q.* 3. Vide *Caſus n.* 18.

9 Percuſſio mediocris dicitur, vbi dens aliquis extrahitur, capillorum copia euellitur, carnis ſigillatio relinquitur. *ibidem.*

10 Percuſſio grauis dicitur, quæ ſupradictas excedit, ſiue ob realem percuſſionem, ſiue ob alias circumſtantias. *ibidem.* Animus verò, & intentio grauiter puniẽdi cognoſcitur ex motu, geſtu, actu, iracundia, vel aſſumptionis alicuius rei ad percutiendum, non enim præſumitur lapis, vel baculus ad leuiter percutiendum, tunc enim à ſtatuto punitur non ſolum percuſſio, ſed illa actio exterior ad grauiter percutiendum directa, etiam ſi leuiter percutiat, aut quauis ex cauſa omninò nõ percutiat: Non enim excuſaretur ſi dicat, talia feciſſe non animo percutiendi, ſed vt perterrefaceret, & in fugam impelleret, quia Eccleſia non iudicat de occultis. *ibidem q.* 3. Si tamen lapidem, aut aliud accipiat, vt iaciat ad grauiter percutiendũ, ſed quauis ex cauſa non iecerit, non incurrit pęnas grauis percuſſionis, niſi ad percutiendum eduxerit gladium, in hoc enim punitur ſola eductio gladij, pugio-

nis &c. quia ſic ſpecialiter ordinat ſtatutum. *Pœn.c.14.q.3.*

11 Si duo rixentur & ſe inuicem percutiant, ambo puniendi ſunt pro qualitate delicti, ſic qui prouocauit alium grauius puniatur, ſi non poſſit cognoſci quis prouocauerit, vterque ex æquo puniēdus; data proportione percuſſionis pęna ordinaria: bonum enim publicum requirit, vt delicta non remaneant impunita: Semper tamen debet Iudex ponderare circumſtātias, & qualitates perſonarum; peius enim præſumitur de iuuene indiſciplinato, inſolente, impatiente, indeuoto &c. quam de ſene, deuoto, patiente &c. vnde ſi tormētis vtendum ſit pro eruenda veritate, à plus indiciato incipiendum eſt. *ibid. verſ. Inſtabis.*

12 Augenda, vel minuenda eſt pęna, Iudicis prudentia, contra eos, qui percuſſerint leuiter quidem, vel grauiter, ſed plus, minuſue intra terminos eiuſdem ſpeciei, ſicut ibidem datur exceſſus, v.g. qui quinque vulnera inflixit, grauius puniendus, quàm qui vnicū inflixit. Habenda eſt etiam ratio circumſtantiæ temporis, & loci, & ſcandali, quia hæc vel immutat, vel aggrauat culpam. *ibidem q.3. & 5.* Vide *Caſus n.18.*

13 Qui autem alium occidit merè caſua-

ſualiter, ſine omni culpa, nec vlla pęna eſt puniendus; tamen ſi aliqua culpa intercedat, iuxta illam plecti debet. *Pœn. c. 14. q. 6. diffic.* 2. Dolus autem, ſeu culpa cognoſcitur ex antecedentibus, ſcilicet ſi occiſor fuerit inimicus, ſi minatus ſit mortem, venena procurauerit &c. *ibidem*.

14 Sed ſi mors ſecuta ſit, non ex vi vulneris, ſed ex incuria Medici, aut inobſeruantia vulnerati, tunc vulnerans non eſt cauſa mortis, & per conſequens non eſt imponenda pena ordinaria. Quando verò vulnus illatum fuit mortale, per teſtimonium Medici iuratum, tunc etiam ſi Medicus adhibitus non ſit, aut infirmus deordinatè vixerit, vulnerans tenetur de homicidio, & pęna ordinaria. Et idem dicendum eſt, quando vulnus eſt in dubio, an ſit mortale, vel non, & vulneratus moriatur abſque eo, quod probetur de negligentia Medici, vel infirmi: attamen in vim ſtatuti in caſu mortis dico, condemnandum eſſe ad pęnam triremium. *Pœn. c. 14. q. 6. diffic.* 1.

PERFIDIA

Eſt defectio à Religione, Violat enim fidem, quæ eſt fundamentum Religionis, ideo, cum hæreſi coniungitur, & ſicut hæ-

reſis

reſis punitur à San. Inquiſit. officio. *Pœn. c.4.q.5.*

PERMISSIO.

Non eſt conceſſio tacita, vel expreſſa, maximè in odioſis, multa enim permittuntur, quæ tamen inuitò permittuntur, & nollemus ea effectuari. Eſt ergo permiſſio negatio prohibitionis, & impedimenti. *Conſt. c. 11. concluſ. 5. q. 3. reſp. 4.*

PERNOCTARE.

Eſt per totã noctẽ in aliquo loco perſiſtere. Vnde ſicut quando Religioſus exiẽs extra Conuentum cum licentia, & pernoctat ſine licentia, aut neceſſitate in aliquo loco, contrahit leuiorem apoſtaſiam; & manens extra Conuentum ſine licentia, per diem artificialem declaratur incidiſſe in Apoſtaſiam leuiſſimam, ita qui per totam noctem permanſerit. Excuſaretur autem ſi adeſſet ſaltem licentia tacita, vel præſumpta, aut interpretatiua, pernoctandi & neceſſitas, quamuis non extrema, vt ſi eſſet Claudus, laſſus, pluebat, itinera ignota, latronibus obſita, tempus nubilũ, &c. *Pœn. c. 9. q. 3.*

PERPETVVM.

Quamuis dicatur illud, quod nullo ſpatio

tio concluditur, & ex ſe durabile, eſtq; ad ad mortem *Pœn.c.6.quæſt.*12.tamẽ quando agitur de pœna intelligitur aliquid determinatum, vt habetur in ſtatutis *de correct. delinquentium: Si tamen de eodem ſcelere conuictus fuerit ad triremes perpetuo omnino damnetur.*

PETIAE LANEAE, ET LINEAE.

1 Sunt prohibitæ in Regula, quæ duas Tunicas tantum, & non petias concedit, & ſic Bulla Vrbani VIII. nouum ius non condidit, ſed vetus ſolidauit contra naſcentes abuſus. Verùm tamen eſt, quod idem Sanctiſs. conceſſit, poſſe Fratres Reformatos vti petiis ex panno laneo confectis loco Tunicæ; eas tamen petias nec abſolutè poſſumus aſſumere loco Tunicæ, quia ſenſualitati potius conſuleretur, quã neceſſitati; quæ quidem neceſſitas tunc eſſet quando Tunica nimis grauaretur, &c. adde etiam quod Prouinciæ non omnes ſolent concedere tales petias laneas, & ſic daretur recurſus, & corturbationis eſſet origo. *Conſt.c.2.ſtat.72.dub.*1.2.3.

2 Data autem neceſſitate, vt infirmo, itineranti, Concionatori, non tantùm laneas poſſumus petias portare, verum etiam & lineas, addita tamen licentia Superio-

perioris expreſſa, ſi commodè haberi poſſit, aliàs præſumpta; *ibidem dub.* 3. Quæ autem licentia poteſt concedi à Guardiano, cum ipſe ſit Superior immediatus; qui debet prouidere fratrum neceſſitatibus; per Bullam verò non excluditur vera neceſſitas, licet dicat, *ſub quouis prætextu*, ſed tantum neceſſitas palliata. *ibidem dub.* 3. Clem. enim *Exiui* §. *Prætetea cum ait. Huiuſmodi etiam vtilitatis iudicium, Miniſtris, & Cuſtodibus, ſeu Guardianis duximus committendum; Quorum etiam Miniſtrorum, Cuſtodum, & Gubrdianorum iudicio eodem modo relinquimus, proqua neceſſitate poſſint fratres calceamēta portare ideo &c. ibid. dub.* 6. Eodem modo portare ſine ſcandalo, & contemptu aliquod operimentum in pedibus, quod nō ſit calceamentum verum, non eſſet ex ſe peccatum mortale. *ibidem dub.* 9.

3 Prohibetur etiam fulcire interiorem Tunicam camiſia ſtaminea vel linea, eo quia fit in fraudem legis, cū lanea, & linea, etiam aſſuta, tanquam mollitiem referentia nullo pacto admittamus. *ibidem dub.* 5. Excuſarem verò à culpa mortali eum, qui vteretur ſudario ad commoditatem, vel munditiem, & non ſemper, ſed per accidens, cum hoc ſit paruitas materiæ; ſecus verò ſi conſuetudinariè

nariè illo vteretur, cum vltra prohibitionem, proprietarius efficiatur, vtendo re tanquam ſua, & ſibi à Superiore prohibita. *ibidem dub.*4.

POPVLI.

Nomine veniunt omnes in eo contenti, Nobiles, & Plebei, Clerici, & Laici; Mares, & Fœminæ, Fideles, & Infideles, Ciues, & Aduenæ. *Conſt.c.*1.*ſtat.*3.*q.*1.§.3.

POSSESSIO.

Pertinet ad factum; dominium verò ad ius. Vide *Dominium*.

POST.

Eſt particula quædam, ſignificans cõplimentum temporis, vel actionis antecedentis, vt poſt duos annos, ideſt tranſactis duobus annis completis. *Pœn.c.*8.*q.*13

PRAECEPTA.

Pœnalia non obligant, niſi ſecutus ſit effectus prohibitus. *Conſt.c.*7.*ſtat.* 5. *Caſ.* 5. Item præcepta Eccleſiæ non obligant cum tanto damno ſubditi. *Pœn.c.*10.*q.* 7.

Hinc

Digitized by Google

Hinc ſuper mera præcepta Regulæ, data cauſa,poteſt fieri diſpenſatio, dummodo ad votorum ruinam non tendat; Cautè tamen, quia Regula noſtra ſingularizzatur in Eccleſia,non ob vota, quę ſunt communia omnibus Religioſis, ſed per præcepta,quæ vota modificant,& qualificant, *Pœn. cap.*17. *q*.3. A fortiori pręceptum poſitiuum deſinit eſſe præceptum,ſi opponatur precepto naturali,ac Diuino. *Ibidem q*.6.

PRAEDICATIO. PRAEDICATOR.

1 Orationi,& Pſalmodię præponitur, eo quia bonum publicum, ſcilicet ſpiritualem populi alimoniam concernit.*Conſtitut. c.3.ſtat.3.* Debet autem debitè miniſtrari,primò enim ſub pœna excommunicationis inhibetur Laicis Prædicatio, nec omni Sacerdoti competit, quia prius Chriſtus dedit Apoſtolis authoritatem conficiendi Corpus,& Sanguinem ipſius, ideſt eos ordinauit Sacerdotes. Secundo dedit eis poteſtatem remittendi peccata; poſtremò aſcenſurus in Cœlum, prædicationem eis iniunxit; vnde iure ordinario ſolis curam animarum habentibus competit, & in Concilio Lateranenſi excommunicantur,qui ſibi officium prędicationis

Digitized by Google

nis vſurpant, cum ſit proprium munus Epiſcoporum. *Conſt.c.9.ſtat.1.§.1.*

2 Non poteſt prędicare inter Nos, niſi Sacerdos, aut ſaltem Diaconus ſit ætatis 25. annos habens, ne prędicatio ex nimia iuuentute apud auditores vileſcat. *ibidem* §. 2. Qui vitæ bonitate, modeſtia, grauitate, & exemplaritate, verbis examinatis, & caſtis, iuxta S. Patris monita præpolleat, ne deſtruat exemplo, quod ædificat verbo. *ibidem* §.3. Doctrinam ab Oratione, Sacra Scriptura, & Sanctis PP. hauriat, extinctus enim non poteſt accedere. *ibidem*.§4. Sacrę verò Theologiæ debet ſtuduiſſe per triennium, & niſi per diligens examen non approbari, alias licentiantes Prędicatorem, peccant mortaliter, etiamſi licentiatus ignarus per decennium Sac. Theologiæ ſtuduiſſet, & hoc eſt non tantum præceptum Regulæ obligans ſub mortali, ſed eſt præceptū naturale; docere enim non poteſt, quæ ignorat. *Ibidem* §.5.

3 Examen verò debet fieri per examinatores deputatos in Congregatione, vel à Capitulo. Debet inſuper teſtimoniū habere de bonitate morum à Diſcretis ſui Conuentus, iuxta decreta etiam pręfati Concilij Lateranenſis, & Tridentini. Hinc non poteſt Prouincialis ex ſe ſolo po-

(poteſt tamen Generalis, quia ei ſpecialiter committitur per Regulam) Prædicatorem ſine examinatoribus approbare, & aliter admiſſus peccat mortaliter ſingulis vicibus, quibus prædicat, quia authoritas Prouincialis in hoc eſt delegata, & ideo debet ſeruare formam impoſitam à delegante, & ſtatuta nullitatem actus contrarij apponunt. *ibidem* §. 5.

4 Prædicator non admiſſus à Generali, non poteſt prędicare extra Prouinciam Prouincialis approbantis, ſine noua licētia Prouincialis eius, in cuius iuriſdictione vult prędicare; nemo enim poteſt iuriſdictionem in aliena Prouincia incōſulto ordinario, vel concedere, vel exercere. *Conſt. c. 9. ſtat.* 2. Hinc qui in alienis ſtuduere Prouincijs, & in illis concionandi licentiam obtinuerunt. Vel qui in aliena concionari deſiderant, id facere debent cum Ordinarij, vel approbatione, vel benedictione: Ex quibus excipitur Generalis, quia eſt omnium Prouinciarum Superior. *ibidem*.

5 Circa Prędicatorum eleemoſynas, omnia diſponi debent per Communitates, aut benefactores in manibus Sindicorum ſpiritualium ad vtilitatem Conuentus: Prędicatores verò, qui eas recipiũt, ideſt authoritatem ſuper eas exercent,

pec-

peccant mortaliter, & vltra pœnas proprietariorum, officio priuentur, & inhabiles ad omnia Ordinis officia declarentur. *ibidem ſtat.* 3.

6 Sub pœna etiam ſuſpenſionis, & excommunicationis prohibetur prędicare Scripturam Sacram contra communem ſenſum SS. Patrum declaratã; poteſt prædicari tamen declarata pręter eorum ſenſum, quia multos habet ſenſus. Sub iiſdem pœnis prohibetur prędicare tempus pręfixum Iudicij Vniuerſalis, aut aliquod futurum prędicere ex particulari reuelatione, vel inani diuinatione; Detrahere publicè Pręlatis, Epiſcopis, & Superioribus; eoſq; mordere, & reprehendere de male geſtis, etiam tacitis nominibus. *ibidem ſtat.* 4. Ex Ex Tridentino autem additur; *Si errores, & ſcandala diſſeminauerit in populum, Epiſcopus ei prædicationem interdicat, ſi hæres contra eum iuxta iuris diſpoſitionem procedatur. Ibidem.*

7 Statuta verò addunt perpetuam priuationem praedicationis, & actuum legitimorum, & alias arbitrarias pœnas; *Si contra Clerum, aut contra Eccleſiæ libertatem, aut contra aliquam Religionem prædicauerit, & ſi per hoc à prædicatione non deſiſtat carceribus mancipetur: Si autem erroneam*

roneam

roneam, vel hæreticam, vel in fide ſuſpectam doctrinam, auc coutra bonos mores, contra Sacramentum Pœnitentiæ, auſteritatem vitæ, publicè, vel priuatim dogmatizzauerit, prædicauerit, defenderit, aut cum talibus conuerſationem, & familiaritatem habuerit, libros hæreticos, damnatos, vel ſuſpectos legerit ſit ipſo facto excommunicatus reſeruata, vbi opus fuerit S. Officij authoritate, & *ſtatim carceribus mancipetur ad* Generalis *arbitrium. ibidem.*

Praelatura, Quid ſit. Vide *Officium.*

Praesbyter ſeruiens Epiſeopo. Vide *Simonia.*

PRAESCRIPTIO.

Dari poteſt contra ſtatuta, non contra Regulam, vel ius Diuinum, cuiuſmodi ſunt vota eſſentialia & reddere, quæ Deo promittuntur. *Conſt. c. 12 ſtat. 13. dub. 2.* Datur benè praeſcriptio in delictis, quãdo ſcilicet accuſator noluerit accuſare. *Pœn. c. 24. q. 4. verſ. noto quinto.*

PRAESIDENS.

Ad Capitulum, vel Congregationem mittendus. Vide *Capitulum. Congregatio.*

Præſidens Conuentus inſtitutus à Capitu-

pitulo, ſeu Congregatione, habet parem cum Guardiano auctoritatem,& ſic poteſt abſoluere, ligare, præcipere, punire &c. & ſolo nomine differt. *Conſt.c.8. ſtat.47.* Vnde talis eligi non poteſt, qui voce actiua,& paſſiua eſt priuatus,ſecus verò ſi inſtituitur à Guardiano in abſentia Vicarij, cui delegatam auctoritatem committit. *Pœn.cap.3. quæſt.2.*

PRAETEXTVS

Eſt color, quo quis ſe moueri ad operandum ſimulat.*Conſt.c.2.ſtat.14. concl.4.*

PRAESVMPTIO

Requirit ſcientiã, vnde probata ignorantia, non incurruntur pœnæ latæ contra præſumentes.*Conſt.c.2. ſtat.57.concl.4.*

PRETIVM.

1 Pretii nomine in ſimonia intelligitur, cum datur temporale pro ſpirituali cum intentione actuali, vel virtuali commutandi vnũ pro alio, quæ intentio præſumitur,niſi adſit aliud honeſtum motiuũ danti tale temporale in tali occaſione, v.g. ſuſtentatio, gratitudo, eleemoſina; in

foro

Digitized by Google

foro autem exteriori probaretur ſimoniaca intentio, ſi daretur temporale ob ingreſſum Religionis, intercedente pacto ſine cauſa probabili honeſtante, vti temporale exigeretur, modis rigoroſis peteretur &c. *Pœn.c.*15.*q.*2.*reſp.*7.

2 Triplex datur tale pretium, ſcilicet *Munus,à manu, à lingua*, & *ab obſequio.* *Munus à manu* eſt quæuis res temporalis pretio æſtimabilis, mobilis, immobilis, corporalis,incorporea, vt iura, pecunia, data, vel promiſſa, vel mutuata, vel remiſſum debitum,reſeruatio penſionis &c. *Munus à lingua*, ſunt preces, & ſupplicationes,interceſſiones, & laudes,cum pacto tamen,& conuentione.*Munus ab obſequio* eſt ſeruitus iuſta, vel iniuſta, dummodo ſemper in ſingulis intercedat pactum, & conuentio ad ſpirituale,vt ſupra, ſine qua nullum horum eſt ſimoniacum. *ibidem.*

PRAEVARICATIO

Eſt, quando v.g. in exteriori accuſo, in ſecreto faueo accuſato,acceptans debiles defenſiones,& taceo ea, quæ verè aggrauarent,& allego res parui momenti. In eam igitur poſſunt incidere Accuſator, Aduocatus,Procurato,& Iudex, eſt autem peccatum mortale, & punitur pena talionis,

Digitized by Google

niſ, quia hoc eſt illudere legibus, & iuſtitiæ. *Pœn.cap.10.quæſt.5.reſp.2.*

PRAEVENTIO

Præuentionis locus datur, vbi eſt pariritas iuriſdictionum, & iudicum; vnde nō tantum Superior Regularis poteſt præuenire ſubditum caſtigando, verum etiam Epiſcopus tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus, ſi ſubditus extra clauſtra deliquerit, vel ſi in Eccleſia non ſui Ordinis prædicauerit abſque benedictione: item ſi abſque ſuorum Superiorum licentia vagauerit. *Pœn. c.18.q.3. verſ. Reſpondeo 2.poteſt.*

PRINCEPS

Dicitur, qui populi conſenſu regnat, Tyrannus verò, qui inuitis dominatur *Conſt. c.1. ſtat.4.* Non præſumitur Princeps voluiſſe adimere ius acquiſitum tertio, niſi illud exprimat. *Pœn. c.29. q.2.*

PRIVATIO

1 Iuris ſuffragiorum, ſeu vocis actiuæ, & paſſiuæ eſt inhabilitas ad ferenda, & cōſequenda ſuffragia; itaut ſic priuati, nec eligere, nec eligi poſſunt ad quodcumque

officium Ordinis. *Pœn.c.3.q.1.*

2 Poſſunt tamen ad ſacros Ordines promoueri,& quos habuerint exercere; ſicut etiam prædicare,legere,confeſſiones audire etiam Monialium, ſuffragari in receptatione Nouitiorum ad profeſſionem, & eſſe eorum Magiſter. Item Diſcretus localis, non verò ad mittendum ſuffragium in Capitulum. *ibid. q.1. & 2. diffic.3.*

3 Priuatio actuum legitimorum, eſt inhabilitas ad omnia Ordinis officia,quæ cum dignitate,& ſuperioritate coniuncta ſunt,qualia ſunt Miniſteriatus,Diffinitoriatus, & Guardianatus, poteſt tamen ſacros ordines exercere, & ad illos promoueri,prædicare,legere, ſed ſæcularium confeſſiones audire non poteſt, benè quidem Monialium, eſſe item Nouitiorum Magiſter, & illis ad profeſſionem ſuffragia ferre. Priuatio autem officiorum, eſt inhabilitatio non ſolum ad prædicta, ſed etiam ad confeſſionis,prædicationis,lecturæ, paternitatis, & viſitationis munia obeunda. Poterit tamen ſacros ordines recipere,& illos exercere,qui ſic priuatus fuerit. *ibidem.*

4 Sub nomine *Miniſteriatus* intelligitur Generalatus tam in Miniſtro, quam in Vicario, quam in Commiſſario Generali-

ralibus. Sub nomine autem *Prouincialatus* includitur Vicariatus Prouinciæ. Sub nomine verò *Diffinitoriatus* venit Cuſtos, qui eſt primus Diffinitor. Et tandem ſub nomine *Guardianatus* venit Vicariatus electus à Capitulo, & Præſidentatus; hi enim habent ſuperioritatem auctoritate coniunctam, vt ſunt Neapolis in Monaſterio S. M. Magdalenæ, & alibi. *ibidem q.2.diffic.2.in fine*. Venit inſuper ſub nomine officiorum, & dignitatum Procurator, & Commiſſarius Generales Curię, quia votum habent in electionibus vnde ſunt Patres in Capitulis. *ibidem q.1.*

4 Quæ pęnæ antiquæ ſunt in Ordine, & ſunt ex iure canonico deductæ. Vnde priuati ſic poſſunt teſtificari in iudicio. Qui autem priuari non poteſt, eo quia dignitates habere non poteſt, neque poterit priuari; priuatio enim dicit potentiam ad formam in ſubiecto priuato. *ibid.*

5 Diffinitoriatus, & Cuſtodiatus nomine officii cum iuriſdictione veniunt, licet coercitionem non habeant; non habent tamen iuriſdictionem, ideſt poteſtatem, vt Prælati Ordinis, ſed aſſiſtunt conſulendo Prouincialibus, cognoſcendo, iudicando, & decernendo occurrẽtes cauſas Prouincię, ſunt enim Iudices, & Aſſeſſores, & Collegæ, & Superiores in ijs, quæ eorum

iuriſdictioni, & judicio ex lege ſubduntur. *Pœn. c.3.q.2.diffic.4.*

6 Priuatus iure ſuffragiorum, vel actibus legitimis diuiſiuè, non poteſt eſſe Commiſſarius, aut Viſitator, etiam ad cauſam ſpecialem, vbi ſine inquiſitione, aut viſitatione procedatur per ſolam accuſationem, aut denũciationem, quia vt Prę-latus veram iuriſdictionem, & ſuperioritatem licet delegatam habet, & inſtituitur per veram electionẽ, ſcilicet per votum, & ſuffragium actiuum ſolius Prælati, in quo ipſe habet ſuffragium paſſiuum, & hoc ſufficere poteſt ad veram electionem; poteſt tamen ſic priuatus iure ſuffragiorum, non tamen ob aliquam culpam deturpantem deſtinari ad aliquam causã particularem, ſi cauſa grauis eſſet, & alius æquè peritus ad conficiendos proceſſus non inueniretur. *ibidem diffic.8.*

7 Priuari ſuffragiis &c. non poſſunt Clerici in minoribus, nec Laici, quia ex iure canonico ſuffragari in Capitulis nemo poteſt, niſi ſaltem ſit Subdiaconus, quia ad ſuperioritates, prædicationes, & lecturas ſunt inhabiles; non poteſt tamen hęc pęna Clerico protrahi ad futurum legitimum tempus, quia delictum nunc commiſſum, nunc puniri debet, & pęna impoſſibilis, in aliam poſſibilem commutari.

tari. Idem dic, quando quis priuatus in ſimile aliud crimen incideret, & denuò nondũ elapſa prima priuatione eſſet priuandus. *ibidem diſſ.* 9. Vide *Laici n.* 7.

Priuationes à quibus, & quando incurruntur. Vide in ſuis titulis particularibus, v.g. Priuare Guardianum. Vide *Guardianus*: Prouincialem, *Prouincialis*.

PRIVILEGIVM

1 Eſt priuata lex, vnde ſicut Religio, ideſt Capitulum Generale, vel Prouinciale poſſunt leges vniuerſales condere, ſic & particulares, & ſic priuilegium alicui Patri benemerito, maximè ad pacẽ Prouinciæ conciliandam concedere. Nec hoc inhibetur in Bulla Vrbani VIII. *Sacroſanctum*, & Breue *Inter cæteras anno* 1639. 23. *Iunÿ*, quia talia concedere prohibetur ſolis Superioribus; Capitula autem nomine Superiorum non veniunt in odioſis. *Pœn. c.* 29. *q.* 2. *verſ. Si tandem.* Attamen Capitulum Generale Toletanum nuperrimè celebratum anno 1658. *c.* 8. *tit. de Patrib. Prouinciæ* §. 40. decernit non poſſe neque à Capitulo Generali, neq; à Miniſtro, vel Commiſſario Generali, inſtitui Patres Prouinciæ, niſi iuxta ſtatuta generalia, & ſi in contrarium fiet, irritum, & nullius valoris.

2 Licet poſſit religio renunciare priuilegiis ſibi in communi conceſſis, non tamen poteſt conceſſis alicui fratri particulari, eo inuito, nec eum cogere ad renunciandum, aliàs totaliter fruſtraretur auctoritas Superioris concedentis. De facto autem iuxta *Conſt.Gregor.xv. & citata Breuia Vrbani* VIII. *in Cap.Romana* 1639. abrogata fuere omnia priuilegia perſonalia (vt perſonalia ſunt) fratribus conceſſa, & prohibitum fuit, ne talia in poſterum concedantur per ordinis Superiores. *Pœn.c.29.q.2.*

3 Nullum autem eſt priuilegium obtentum cum mendacio expreſſo in inpetratione, & vltra nullitatem, ſi priuilegiũ ſit contra bonum Religionis, poteſt impetrans puniri, non enim punitur recurſus ad Sanctam Sedem, ſed ob damnum illatum Religioni. *Pœn,c.17.q.5.*

4 Priuilegia conceſſa Regularibus, cẽſentur conceſſa per modum contractus, ſunt enim ob meritorum remunerationẽ, eſto ſola gratitudinis lege remuneratio deberetur, quod expreſsè in ſuis priuilegiis declararunt Summi Pontifices, ſed maximè de priuilegiis Minorum Eugen. IV. Vnde Princeps ea ſine cauſa reuocare non debet, nec poteſt; ibi enim vt perſona priuata obligatur. Non quod abſolutè

Papa

Papa non poſſit ea reuocare, ſed hinc infertur, non ita faciles eſſe, vt ea reuocaſſe ſine cauſa legitima cenſentur, nec talis reuocatio ex leuibus indiciis eſt coniicienda, maximè quia Summi Pontifices, & nouiſſimé Vrbanus Octauus ea confirmarunt. *Conſt.* c.2. *ſtat.*14. *concl.*4.verſ. *Prima eſt*.

5 Vnde non eſt dicendum, quod per non vſum ſint abrogata, nec enim niſi per actus contrarios poſitiuos reuocantur, & ſi vnus actualiter Religioſus eis non vtatur, Communitati non debet præiudicare, maximè quia talis non vſus præſumitur ex ignorantia procedere, & aliquando ex ignorantia, & timore; ſunt enim priuilegia permiſſiua, non coactiua, ideo per iſtam tacitam renunciationem cenſeri nō debent priuilegia, ſed requiritur legitima præſcriptio. *ibidem verſ. Reſpondeo ſecundo conſuetudo*.

6 Quando autem dicitur, quod per Concilium ſunt abrogata, intelligitur in caſibus ibi expreſſis, quos numerat Hier. Roder. *reſol.*116.*n.*14.& 15. *ibidem verſ. Obiectio quarta*. Sic etiam intelligitur, quando confirmantur eadem priuilegia cum clauſula (dummodò decretis Concilii Tridentini non aduerſentur. *ibidem*.

7 Verum quidem eſt, quod Religio in

Digitized by Google

Capitulo Generali poteſt priuilegiis renunciare, quia priuilegium non confertur inuito *Conſt.c.12. ſtat.* 4. & de facto renunciauit omnibus relaxatiuis Regulæ, etiam per viam declarationis factis, & præceptum eſt, ſeruari ſolas declarationes Nicolai 3. & Clem. v. vt potè, quæ omne priuilegium excludunt, & ita mandauit, obſeruari Vrban. VIII. in Bulla citata. *Conſt.c.4.ſtat.*4. Verſ. *Pro ſecundo autem.*

PROCESSIO,

Mulieres ſequi poſſunt Proceſſiones tam ordinarias, quàm extraordinarias intra Clauſtra factas. Vide *Mulieres*.

PROCESSVS.

1 Formatum per viam delatoris, vel per litteras anonymas eſt nullus, quia Iudex non poteſt procedere ſine accuſatore verò, vel ficto, aliàs violatur octauum præceptum Decalogi, quia reuelãdo peccata occulta proximi, iniuſtè infamatur, ſæculares verò per talem viam procedunt, licet contra Sacros Canones innixi ſola conſuetudine. Vnde verum eſt, quod per Conſt. Bonifac. VIII. non obli-

gamur

gamur in proceſsibus ad rimas, & apices iuris, quia diſciplina regularis nimium infirmaretur. *Conſt. cap.* 10. *ſtat.* 5. tamē modus procedendi Regularium in cauſis criminalibus non debet eſſe arbitrarius, ſed canonicus. P*œn.c.*1.*q.*2.

2 Procedere enim ſummariè, quod nobis conceditur, non tollit ſubſtantiale iudicii, & proceſſus, ſed tantum accidētalia, vt ſolemnitates, v. g. ſedere pro Tribunali, dilationes, &c. idemq; ſonat illa particula *de plano ſine ſtrepitu*, & *figura Iudicii*, abſolutè enim *ſummariè* nil importat, niſi breuitatem. *Pœn.c.*29. *quæſt.*6.

3 Et primò nullus eſt proceſſus factus ſine Notario. P*œn.c.*16.*q.* 3. *reſp.* 5. Secundo nullus eſt proceſſus confectus, non ſeruata materia, & forma. Materia enim conſiſtit in hoc, vt non conſtituatur non infamatus; non puniatur ihauditus, non confeſſus, non conuictus, non contumax: Non præualeant teſtes inhābiles, non iudicetur ab inimico, & alia, vt fuſius in praxi crim. Forma autem conſiſtit in ordinatione actorum, vt ſcilicet primò accipiatur accuſatio, denunciatio, inquiſitio, deinde examinentur teſtes, conſtituatur reus, dentur defenſiones, recipiantur articuli, deferatur iuramen-

mentum, & ſimilia. *Pœn. c. 19. q. 4. diff. 4. reſp. 2.*

4 Hinc ſi non dentur defenſiones, ſi teſtes ſine iuramento examinentur, nullus eſt proceſſus, nec poteſt validari per nouum teſtium examen dato iuramento, quia hoc non ſanat nullitates, vnde incipiendus eſt de nouo proceſſus, & nec validitatur. Quare ad conſeruandam pacẽ, melius erit proceſſum declarare nullum ex defectu modi procedendi, quam repetere. *Ibidem.* Verſ. *Reſpondeo negatiuè.*

5 Defenſiones inſuper in cauſa graui renunciare reus non poteſt, quia debet habre curam de bono nomine, & p[illegible] infamiam non ſibi ſoli, ſed Religioni præiudicat, maximè ſi eſſet aliquis Pater qualificatus. *Ibidem. Aduert. 6.* ergo à fortiori non poteſt puniri indefenſus, niſi ſit contumax. *Ibidem.* Verſ. *Excipiũt tamen.* In criminalibus an poſsit reus comparere per Procuratorem. Vide *Citatio. Defenſio.* Procedere quando poſſit Epiſcopus contra Regulares. Vide *Epiſcopus.*

PROCVRARE.

1 Procurare quis poteſt per fauores ſæcularium, quod aliquis Religioſus perni-

niciosſus grauiter alicui Conuentui, ab eo remoueatur, ſi aliter impetrari non poteſt talis remotio. *Pœn.c.17.q.6.*

2 Et è conuerſo Procurare, vt contra obedientiam debitam quis in vno Conuentu confirmetur, & hoc per ſæculares, eſt peccatum mortale, & pœna ſtatutaria punitur, quia cooperatur inobedientiæ, & proprietati talis Religioſi. Idem dic, ſi pro ſe ipſo talem amotioné, aut confirmationem procuret per ſæculares. *Ibidem.* Excipe niſi procuret tales fauores ad fugiendum graue damnum *ani* mę, vel corporis, quia cum hoc obedire non tenemur. Ita etiam ſi fauores realiter non procuret, ſed tantum dirigat ſæculares per media vtilia ad hoc obtinendum, dum ipſi ex iuxta cauſa hoc deſiderant. *Ibidem. reſp.5.* Vide *Ambitus.*

Procurare legata. Vide *legata.*

Procurare fauores. Vide *fauores.*

PROCVRATOR, ET COMMISSARIVS GENERALES CVRIAE.

1 Procurator Generalis Ordinis ex vna familia, & Commiſſarius Curiæ ex altera deputari debet, vt ſuæ quiſq; familię negotia peragat, & præſideat. *Conſt. c. 8. ſtat. 37 q. 1.*

2 Eligi debent ambo non per vota ſecreta, ſed voce tenus à Generali, de conſilio, & aſsenſu Patrum in Capitulo, aut Congregatione Generali; Et extra ſi talia officia vacare contigerit, tamen de conſilio ſemper, & conſenſu Diſcretorum Ordinis, ſine quo non poteſt eos Generalis inſtituere. Procurator verò Generalis debet eſſe de familia Miniſtri Generalis. *Ibidem*.

3 Sunt Iudices ordinarii Apoſtatarum, quando ad eos diuertere contigerit & hoſpitum ad Romanam Curiam influentium, quorum debent litteras obedientiales recognoſcere, negotia ſcire, impedire, dimittere (niſi obſtet Superioris indultum) poſſunt; ijſdemq; obediētiales litteras indulgere, eoſque regere, punire iure ordinario. *Ibidem*.

4 Ipſiq; forenſes Romam ſic peruenti, debent ſe præſentari coram P. Procuratore, vel Commiſſario Curiæ reſpectiuè, negotiaq; pertractāda cōferre, & quidquid illi decreuerint, inuiolatè exequātur, eruntq; ſubiecti immediatè ipſis per octo dies, & poſtea Guardiano, hæc *ſtat. gen c. 3. §. 7. n. 2.* In ſtatutis autem nuperrimè impreſſis *c. 3. §. 8.* Inter Reformatos verò ſubiiciuntur forenſes Procuratori immediatè per tres dies, & poſtea

Digitized by Google

ſtea tàm ipſi, quàm Guardiano, vt videri poteſt in Breui.

5 Debent omnia breuia, Bullas, motus roprios Decreta Ordinem concernentia procurare, & non ſolum in Archiuiis condere, ſed ad ſuę familiæ Prouincias deſtinare. *ibidem*. Qui autem ſine eorum ſcientia, & licentia (niſi Generalis aliud ordinauerit) negotia, & cauſas in Curia tractauerit, priuationi actuum legitimorum, & aliis pœnis ſubiaceat, vſurpat enim iuriſdictionem Procuratoris Generalis, quę vſurpatio furtiua appellatur, vnde confuſio, & ſcandala generarentur: In ſtatutis autem Reformatorum *cap.8. num.64. pag.* 84. habetur. *Chi ſenza licenza ſua trattara negotio ſpettante alle ſudette riforme, ſia carcerato per due meſi.*

6 Debet Procurator aſſiſtere, & orare in Cappella Pontificia, ſecundũ antiquum Curiæ morem, vbi repreſentat totum Franciſcanum ſodalitium, & habet pręcedentiam iuxta Religionis antiquitatem. *Ibid.q.2.* Non poſſunt tamen Procurator, & Commiſſarius ſe immiſcere de fratribus quo ad regimen, ſcilicet collocando fratres de familia; dare licentias eundi per Prouinciam, inſtituẽdi Superiores, vel eorum inſtitutionem pro-

procurando: Statuta Prouinciæ conuellendo, Decretum aliquod pro ea procurando reſtrictiuum, vel ampliatuum ea inconſulta; Alicui fratri priuilegium cõtra Regularem diſciplinam, vel obediẽtiam impetrando, electionem procurando, vt contra aliquem, aut pro aliquo cadat contra Prouinciam; hæc enim mandatum eius excedunt. *Ibid. q. 3.*

7 Sæcularium negotia non poſſunt agere, ne pluribus intentus minor ſit ad ſingula ſenſus, poteſt tamen ad requiſitionem benefactoris aliqua pia negotia expedire per peritos, & non fraudato emolumento. *Ibidem.*

8 Non poſſunt apud Sedem Apoſtolicam, aut alios tractare negotia concernentia totum Ordinem, aut eius libertatẽ, niſi de expreſſo mãdato P. Generalis: quod mandatum, aut licentiam Cõmiſſarius Generalis dare non poteſt, quia nec totius Ordinis, nec ſuæ familiæ eſt caput abſolutum: vnde contra eam nouitates attentare non debet. Ad fauorem verò, & vtilitatem Religionis poſſunt ſine mandato procurare, vt confirmationẽ priuilegiorum, Beatificationem, vel Canonizationem alicuius Sancti. *Ibidem q. 3.* Vide *Commiſſarius num. 3.*

9 Non poſſunt retinere in Curia Romana

mana forenſes vltra tempus pro expediendis negotijs opportunum, immò peccarent, quia contra ſtatutum in re graui, & eorum inobedientiæ, & Conuentus grauamini cooperantur, nec eos ad alias Prouincias mittere, niſi ad ſuam, aut per Romanam pro faciliori ſuorum negotiorum expeditione, ad quod tamen licet non ex abſoluta neceſſitate, tamen ſola congruentia, & pro bono regimine ad euitandas Conuentuum confuſiones, debet Prouincialem Romanum conſulere; poſſunt tamen (ſtatuto concedente) propria authoritate eos deſtinare; Qui autẽ ad alias prouincias cum obedientia Procuratoris Generalis diuerteret, eſſet verus Apoſtata, quia ſine legitimi Superioris licentia tenderet. *ibidem q. 3.*

10 Sunt Prælati iure ordinario, curam animarum habentes cum iuriſdictione coniunctam ſuper ſuos Secretarios, ſocios, ſeruientes hoſpites, atq; Apoſtatas in vtroque foro, tanquam Vicarii in Curia Miniſtri Generalis, Aliter Animabus hoſpitum, & aliorum prædictorum non eſſet benè prouiſum, Ducentes enim illi moram menſium, & annorum in Curia Romana, & alios Superiores immediatos non habentes. Eſt igitur Curia Tribunal ordinarium, & perpetuum, nec

men-

mēdicatis ſuffragiis egere debet. Vnde eos à reſeruatis poſſunt abſoluere, & abſoluendi concedere facultatem, & etiam audiendi confeſſiones, non aliàs approbatis, eo quia ſunt proprii Sacerdotes exempti à iuriſdictione Prouincialis, ſed hæc tantum inter ſubditos Curiæ. *Ibidem quæſt.* 4.

11 Ex his patet, in aliquibus eſſe Procuratores Maiores Guardianis, quia iure ordinario cauſas apoſtaſiæ iudicant, & ipſis, & aliis obedientiales litteras concedunt; ac contra hoſpites delinquentes proceſſus conficiunt, & ſententias ferunt, eos carceribus mancipando, quod eſt proprium Prouincialium. *ibidem*.

12 Immò ſunt maiores Prouincialibus, quia Prouinciales vnius Prouinciæ ſubditos habent, illi omnium Prouinciarum, & propterea Prouinciales omnes extra illorum iuriſdictionem præcedunt, & ſunt primi Ordinis Patres, poſt Generales Miniſtros, & Commiſſarios; illiſq; præcipiunt, & quæ ex curia expediuntur intimant. *ibidem*.

13 Dimiſſorias autem ad ordinationes non poſſunt concedere, quia talis iuriſdictio ad eorum officium non eſt neceſſaria, nec curam animarum concernit, nec de ſcientia per deſtinatos, & legitimos

mos Examinatores, aut de vita,& moribus, aut interſtitiis habere poſſunt, quæ ſolùm à Prouinciali exhiberi poſſunt. *Ibidem q.4.*

14 Licentiam imprimendi libros de iure non poſſunt, vel ſibi vſurpare, vel ſubditis concedere, quia hoc prohibetur in ſtatuto. Poſſunt tamen inſtituere Syndicos pro ſuis officiis, ſicut Prouinciales, quia ad ipſos ſunt neceſſarii, cum neceſſariæ ſint ſæpè pecuniæ pro litibus expediendis, & huiuſmodi. *ibid.q.5.& 6.*

15 Finito eorum officio remanent Patres perpetui Ordinis,& paternitate non gaudent niſi expleto biennio officii. P*œn. c.30.* Verſ. R*eſpondeo ſi neceſſe.*

16 Sanctiſs. verò D. ALEXANDER Papa VII. feliciter regnans, ob merita, & labores in Religione perfunctas conceſsit Procuratoribus, tam Ordinis, quã Reformatorum, ac Commiſſariis Generalibus Curiæ, qui per triennium continuum in officio durauerint, votum perpetuum electiuum,& deciſiuum in eorum Prouinciis, pro vt ex Breui hic inferius videri poteſt Videlicet.

ALE-

ALEXANDER PAPA VII.
Ad futuram rei memoriam.

Ratio iuſtitiæ exigit, vt illi, qui multos pro Religione labores ſubſtinuerunt, congruis honoribus. & gratijs decorentur. Volentes itaque dilectis filijs Procuratoribus, & Curiæ Commiſſariis Generalibus fratrũ Minorum, tam de obſeruantia, quam Reformatorum nuncupatorum Ordinis Sancti Franciſci, qui rerum vſus tractandis, & procurandis in Romana Curia grauioribus Ordinis huiuſmodi negotiis acquiſito pollere noſcuntur, & quorum opera proinde eorum Prouinciis plurimum vtilitatis allaturam eſſe ſperamus, gratiam facere ſpecialem, eorumq; ſingulares perſonas, à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis à iure. vel ab nomine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatæ exiſtunt, ad effectum præſentium dumtaxat conſequen. harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ſupplicationibus eorum nomine. Nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, omnibus, & ſingulis Procuratoribus, & Commiſſariis Curiæ Generalibus fratrũ Minorum, tam de Obſeuantia, quàm Reformato-

natorum familiæ Ciſmontanæ huiuſmodi, qui ſua reſpectiuè officia triennii continui ſpatio hactenus geſſerunt, & poſthac quandocumque pari ſpatio geſſerint, vt depoſitis eiſdem officiis ſuffragium, ſiue votum perpetuum conſultiuum, electiuum, & deciſiuũ in quibuſuis Capitulis, & Congregationibus ſuæ quiſq; Prouiniæ dicti Ordinis habere, & ferre, illoq; vti frui, & gaudere liberè, & licitè poſſint, & valeant, Autoritate Apoſtolica, tenore præſentium concedimus, & indulgemus. Mandantes propterea in virtute Sanctæ Obedientiæ dilectis filiis Miniſtris Prouincialibus, & aliis Superioribus, & fratribus dictarum Prouinciarum cæteriſque, ad quos ſpectat, & ſpectabit quomodolibet in futurum, vt memoratos Procuratores, & Commiſſàrios Curiæ Generales præſentis gratiæ commodo, & effectu pacificè frui, & gaudere ſinant, & faciant, nec illos deſuper à quoquam quomodolibet indebitè moleſtari, perturbari, vel inquietari permittant. Ac decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſq; plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore quandocumq; ſpectabit pleniſſimè ſuffragari; ſicque in præmiſſis per quoſcumq; Iudices ordinarios, & delegatos, etiam Cauſarum

Palatij

Palatii Apoſtolici Auditores iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, nec non (quatenus opus ſit) Ordinis, ac familiæ, & Prouinciæ huiuſmodi, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoq. indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quo modolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & ſingulis illorum tenoribus præſentibus pro plenè, & ſufficienter expreſſis, ac ad verbum inſertis habentes, illis alias in ſuo robore permanſuris, ad præmiſſorum effectum, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus; ceteriſque contrarijs quibuſcumque. Volumus autem, vt earumdem præſentium litterarum tranſumptis manu Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides in iudicio, & extra adhibeatur, quæ præſentibus ipſis adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub anulo Piſcatoris die 4. Decembris 1662. Pontificatus noſtri anno octauo.

S. Vgolinus

Digitized by Google

17 Dũm actu exercent ſunt Patres ſuarum Prouinciarum, ideſt habent votũ in Capitulis, & Congregationibus, ac in aliis peragendis. *Pœn.c.30.q.1. Verſ.Reſpondeo primo Commiſſarius*. Vide Pater.

18 Procurator autem Generalis Reformatorum in Curia Romana inſtituitur ab Eminentiſſimo Barberino totius Ordinis Seraphici Protectore, & hoc per Breue San.mem. Vrbani VIII. *ſub dat.* 13. *Februarii* 1633. *Pontificatus ſui annò decimo*. Qui per aliam conſtitutionem *editam* 12. *Maii* 1644. Incipien. *Iniuncti nobis*, conceſſit omnia priuilegia, ac præcedentias, & dignitates, quibus gaudent Procuratores, & Commiſſarii Generales Curiæ Obſeruantium eiuſdem Ordinis. *Pœn.c.30.q.1.* Et Sanctiſs. ALEXANDER Papa VII. præfatus, *die* 12.*Septembris* 1659. circa authoritatem Breui Apoſtolico eum proſecutus fuit prout infra, videlicet.

ALEXANDER PAPA VII.
Ad futuram rei memoriam.

Illius, qui charitas eſt, & Deus pacis (licet immeriti) Vicesgerentes in terris ad illa propenſis ſtudijs intendimus, per quæ diſſidia inter Religioſos viros in humilitatis ſpi-

ſpiritu, & ſub arctioris vitæ iugo Altiſſimi obſequijs mancipatos enata ſopiantur, vt ipſi ſub laudabili Inſtitutorum ſuorum obſeruantia, quietè viuentes, grato Diuino numini præſtent famulatum. Cum itaque inter dilectos filios Procuratorem generalem Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci ſtrictioris obſeruantiæ nuncupatorum ex vna, ac Miniſtrum Prouincialem, & Diffinitores Prouinciæ Romanæ, necnon Guardianum Conuentus S. Franciſci Tranſtyberim de Vrbe ex altera partibus, exortæ ſint controuerſiæ: Nos eas dirimere intendentes, vt diſcordiarum ſemina tollantur, & pax inter Religioſos conſeruetur: de voto nonnullorum dilectorum filiorum Romanæ Curiæ Prælatorum, quibus negotium examinandũ, ac nobis referendum commiſimus, Procuratorem Generalem prædictum, nunc, & pro tempore exiſtentem, præter Secretarium, poſſe habere duos Socios eiuſdem Ordinis profeſſos ad ſuum beneplacitum deligendos, vnum ſcilicet Sacerdotem, qui ei deſeruiat pro Scriba, & alterum Conuerſum, qui perſonæ ipſius Procuratoris curam gerat; Ac eoſdem ſocios teneri recognoſcere dictum Procuratorem generalem in eorum immediatum Superiorem, non autem Miniſtrum Prouincialem, vel Guardianum antedictos; Ad hæc ſpectare ad eundem Procuratorem

gene-

Digitized by Google

generalem retinere; vel dimittere Fratres forenſes, qui ad negotia peragenda Romam veniunt, eiſque obedientiam dare, quando ob tarditatem, ſeu dilationem negotiorum ſuorum, aliaue de cauſa ad tempus in aliquo Conuentu Prouinciæ Romanæ commorari debent: Miniſtrum verò prouincialem debere huiuſmodi Conuentum ſuo arbitrio aſſignare, & illius Guardiano iniungere, vt eos recipiat: Præterea huiuſmodi forenſes infra triduum ſui ingreſſus in Vrbem ſubeſſe in omnibus eidem Procuratori generali dumtaxat: elapſo autem triduo, ſubiectos eſſe curæ Guardiani dicti Conuentus S. Franciſci in his, quæ morum correctionem & regularem diſciplinam concernunt. Poſtremò Fratres forenſes huiuſmodi ſiquidem pro eorum proprijs negotijs è dicto Conuentu S. Franciſci exire voluerint; vtique teneri licentiam, ac benedictionem obtinere tam à Procuratore generali, quam à Guardiano, ad præſcriptum Decreti Capituli generalis Toleti vltimò celebrati. Verum ſi Procurator generalis vti voluerit opera ipſorum forenſium pro negotijs ad officium ſuum ſpectantibus, eoſque ſecum ducere, tunc non teneri dictam licentiam, aut benedictionem petere à Guardiano, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus. Decernentes, eaſdem præſentes litte-

ras

ras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ab illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, inuiolabiliter obſeruari: Sicque in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatij Apoſtolici Auditores iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibu, & Ordinationibus Apoſtolicis, necnon (quatenus opus ſit) Ordinis, & Prouinciæ, & Conuentus huiuſmodi, alijſue quibuſuis, etiam iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum, quomodolibet conceſſis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus & ſingulis illorum tenores præſentibus pro plenè & ſufficienter expreſſis, & inſertis, habentes illis aliàs in ſuo robore permanſuris ad præmiſſorum effectum, hac vice dumtaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcumque. Datum Romæ apud Sanctam Maria Maiorem, ſub annulo Piſcatoris die 12. Septembris 1659. Pontificatus noſtri anno quinto.

S. Vgelinus.

PRO-

PROFESSIO

1 Facta ante 16. annum eſt nulla; ita *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *de reg. c.* 15. *Conſt. c.* 2. *ſtat.* 1. §. 9. etiam facta ſine licentia tacita, vel expreſſa, ſaltem oretenus Prouinciacialis, vel Generalis, etiam quæ facta fuit abſque receptione votorum Conuentus, vbi commoratus eſt Nouitius. Requiritur autem maior pars votorum. *Conſt. c.* 2. *ſtat.* 18. 19. 20.

2 Tenet autem profeſſio criminoſi, licet malè recepti, quia Conſtitutio Sixtina eam annullans, eſt reducta ad terminos iuris communis. *Ibidem ſtat.* 3. *concl.* 2. Tenet etiam profeſſio facta nulliter, ſed non fraudolenter, quia ſic profeſſus cognita nullitate, non tenetur ſe prodere, ne ab Ordine eiiciatur, & famam amittat, nec cum tanto incommodo lex pœnalis obligat in conſcientia ante ſententiam Iudicis; debet tamen ſic profeſſus eniti quantum modeſtè poteſt, ne ad officia eligatur, & illa efficaciter renunciare, ſaluis ſemper fama, & periculo ſe prodendi. *Ibidem ſtat.* 4. *verſ. Quare.* Vide *Nouitius.*

3 Nulla verò eſt omninò profeſſio, quæ libera non ſit, vt facta v. g. metu, vi &c. quia tunc libertas tollitur, etiam ſi fuerit

Digitized by Google

metus reuerentialis coniunctus cum metu graui incurrendæ paternæ indignationis, aut ſi minæ intententur. *Pœn. c. 15. q. 6. in fine.*

Profeſſi Iuuenes. Vide *Iuuenes profeſſi.*

Profeſſus alterius Religionis recipi non poteſt, niſi ad ſtrictiorem tranſeat, quia non poteſt retro tranſire, poſtquam ad aratrum manum applicauit. *Conſt. c. 2. ſtat. 1. §. 7.*

Prohibere delictum. vide *Impedire, Excommunicatio n. 10.*

PROMOTIO

1 Promoueri non poſſunt ad Ordines, qui Sacramento Confirmationis non ſunt inſigniti, quam tamen omittens, ſecluſo ſcandalo, & contemptu, nõ peccaret mortaliter, character enim Ordinis dependet à charactere baptiſmi, quia eſt ianua Sacramentorum, non à charactere Confirmationis, neque Concilium tantam imponit obligationem, neque ſuper eam aliquid ſuperaddit ſtatutum. *Conſt. cap. 2. ſtat. 55.*

2 Promotio ad Ordines minores, per temporum interſtitia fieri debet, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videbitur. Promoti verò ſic, ad Ordines ſacros aſcendere

re nequeunt, niſi poſt annum ab eorum ſuſceptione permanſerint, niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ vtilitas iudicio Epiſcopi aliud expoſcat. Inter Ordines verò minores non datur tempus determinatum, ſed vno die poſſunt ab Epiſcopo omnes conferri. *Conſt.c.2.ſtat.55.dub.1. & ſtat.56. in fine.*

3 Ad Subdiaconatum niſi poſt biennium; ad Presbyteratum niſi poſt quinquennium à profeſſione promoueri poteſt, vt ſcilicet interim in vilioribus exercitiis Religioni inſeruiant, antequam ſacro Presbyteratus Ordine nobilitentur, & ſic humilitati magis, & in ritibus, & cęremoniis eccleſiaſticis proficiant. Vnde Superior, qui ſine cauſa cum promouendis aliter diſpenſat, peccat mortaliter, quia contra ſtatutum in re graui, & contra verum promouendi profectũ, & contra ſeruitutem Religioni debitam. *Conſt. c.2. ſtat.56.*

4 Cauſa verò legitima ad diſpenſandũ debet eſſe vtilitas, vel neceſſitas Religionis, ſcilicet ob paucitatem Sacerdotum: debilitas corporis promouendi, perſonæ inſignis qualitas, aut tandem conſpicui alicuius benefactoris propria, & grauis inſtantia. Ad hæc autem interſtitia ſufficit annus eccleſiaſticus, ideſt à Paſchate

Digitized by Google

vſque ad Paſcha. *Ibidem. &* *ſtat.55.dub.2.*

5 *Qui ſine licentia huiuſmodi, aut furtiuè, aut per ſaltum promotus fuerit, aut in Diaconatus, aut Subdiaconatus Ordinibus eis non inſignitus, ſolemniter ſe ingeſſerit, ſpe futuri muneris decennio careat, & iuxta Conſt. Pij* II. *& Sixti* V. *puniatur*; licet generaliter ſint reuocatæ, quia per hoc ſtatutum quoad nos innouantur. Vnde ſi quis ante legitimam ætatem, vel ſine Ordinarij ſui dimiſſorijs, qui eſt noſter Prouincialis, & Generalis etiã vtpotè Prælatus immediatus: vel cum Commiſſarij Viſitatoris dimiſſorijs (niſi ei ſpecialiter concederetur) ſcienter promouetur, eo ipſo eſt ſuſpenſus ab exercitio Ordinum, & ſi exerceat fit irregularis. *Conſt. c.2. ſtat.57.in textu, & concluſ.1. & 2.*

6 Quam pœnam non incurreret, ſi quis ad ſolos minores Ordines promoueretur, quia iura loquuntur tantum de Ordinibus ſacris, & in pœnalibus non debet fieri extenſio, nec eam incurreret qui ad ſacros Ordines, ſed ſine dolo per ignorantiam, & bonam fidem promoueretur, vtpotè ſi poſt debitam diligentiam crederet, ſe legitimam habere ætatem, & legitimas dimiſſorias; pœnæ enim illæ ſunt fulminatę contra præſumentes; præſumptio autem ſupponit ſcientiam, & igno-

ran-

Digitized by Google

rantia excuſat. *Ibidem concl. 3. & 4.*

7 Promouendo poteſt concedere dimiſſorias legitimas Prouincialis alienus, dummodò in eius Prouincia commoretur de familia, quia tunc per domicilium fit eius Ordinarius. Si autem ibi ſit tantum per modum aduenæ, & in via, non poteſt, ſed debet eas à proprio obtinere Prouinciali. *Conſt. c. 2. ſtat. 57. concl. 6.*

Poſſunt ordinari extra limites Prouinciæ. Vide *Neceſſitas. Ordo.*

PROPRIETAS

1 *Eſt propriè vis, quo res ipſa mea eſt perfectè, non ratione iuris alicuius in illa conſtitutti*; & dicit dominium, quod eſſentialiter includit, quod habens illud, poſſit rem libere, & ſuo arbitratu vſurpare abſque alterius iniuria, liberèque ea vti independenter ab alterius volnntate. *Conſt. cap. 2. ſtat. 41. in principio.*

2 Vnde actus iſti proprietatē ſapiunt: videlicet. *Poſſidere vt proprium. Dicere aliquid ſuum. Manere in Conuentu & cella contra voluntatem Superioris. Clauem cellæ, vel arcæ ſecum deferre* (hoc autem intellige cum grano ſalis) *Deponere aliquid apud ſæculares, vel regulares alterius Ordinis. Vendere, commutare, donare, dare*

res ſibi aſſignatas. Locare prata, terrulas, viridaria &c. Seminare frumentum, depoſitum accipere cum obligatione reſtituendi, reddere, petere computos, ſi ius tamen aliquod concerneret, ſed ſit tantum ad experiendam Superiorum localium, & Sindicorum fidelitatem, & tunc permittitur, *Eleemoſinas perpetuas procurare, vel acceptare.* Poterunt tamen Fratres celebrare officia, miſſas ad diſpoſitionem teſtatoris, recipiendo eleemoſinas non iure legati, ſed merè eleemoſinaliter, & tunc nullum ius acquirunt Fratres ſi eorum neceſſitatibus conſulunt. Vide pro hac materia legatorum tuenda *P. Didac. de Cea in ſuo Theſauro Terræ Sanctæ lib. 2. tot. cap.* 4. vbi pręter doctrinas communes, etiam Breuia Pontificia, aliaque multa inuenies. *Conſt. cap. 5. ſtat. 1. Item actus proprietatis apud Minoritas ſunt facere] publica inſtrumenta, quibus transferatur dominium. Nolle concedere alteri rem, qua ipſe non vtitur, & non ſit probibitus. Recipere oblationes pecuniæ in Eccleſia. Quæri de re ſibi a Superiore ablata. Tenere res ſuperfluas, & curioſas. Petere mercedem laborum tamquã ſibi debitam. Vti rebus incerti dominij ſine facultate legitima. Conuertere res Communitatis in ſuum vſum ſine licentia. Pactum facere, obligare ad ſoluendum ciuiliter tdn-*

quam

quam ius aliquod habens. Reſeruare eleemoſinas, & interim alias procurare, nulla præſenti, vel imminenti neceſſitate inſtante. Non reſignare ſtatim Prælato quæ præcipiuntur. Contendere eleemoſinas defunctorum, & miſſarum, maximè ſi tunc non indigent Fratres. Satisfactionem petere de damno facto in horto &c. Omnia enim hæc, quia dominium ſapiunt, ſunt proprietatis actus, & contra votum paupertatis ſi leuem materiam excedunt. *Conſt.* c.6.*ſtat.*1. verſ. *Ex hac concluſione.*

3 *Pœna proprietariorum eſt priuatio actuum legitimorum, & carceratio per menſem, & ſepulturæ eccleſiaſticæ priuatio (ſi quod abſit) aliquis proprietarius moriatur.* Priuatio actuum verò legitimorum, quia vnico actu terminatur, intelligitur eſſe perpetua, niſi aliter diſpenſetur, prout in verb. *Pœna.* Et carceratio licet pro quantitate delicti poſſet augeri, tamen in minimo non poteſt eſſe minus quam ad mēſem, quia ſic taxatur in ſtatuto. Priuatio ſepulturæ eccleſiaſticæ, quæ in iure etiam aliis atrociſſimis, & publicis delictis infligitur, debet omninò exequi, & cum eo ſepelliri ſua pecunia; & Guardianus ſiue per malitiam, ſiue per negligentiam non non exequens, arbitraria pœna, vſque ad priuationem officii eſt puniendus, & pro-

prietarii cadauer exhumandum, & in loco prophano ſepelliendum. Excipe ſi talis prophana ſepultura cauſaret ſcandalũ ſæcularibus, vel exteris Religioſis, qui à Conuentu non poſſent licentiari. Non requiritur autem ad incurrendam hanc pœnam, vt de ipſa ante mortem ſit præmonitus à Superiore, quia monitus fuit per legem. Excipe ſecundo niſi eius proprietas ſit actu præterita, vt alienatio bonorum Conuentus facta ante mortem, licet enim ſit verè proprietarius tam qui de proprietate præterita conuincitur, quã qui cum actuali deprehenditur, tamen hæc pęna priuationis ſepulturæ eccleſiaſticæ non infligitur per ſtatutum, niſi ei, qui in actuali proprietate decedit, denegat enim Eccleſia ſuum conſortium in terrà, cui per finalem impęnitẽtiam conſtat negatum eſſe conſortium in Cælis. Excipe tertio, ſi ob paruitatem materiæ (in qua debet teneri laxiſſima opinio ad fauorem defuncti) vel ob aliam legitimam cauſam poſſet excuſari a peccato mortali, quia ceſſante culpa, ceſſat & pęna, v. g. ſi anteacta vita crimini ſuſpicionem non dederit. Si reperiatur Confeſſarius cum nummis, & poſſet coniici eos habuiſſe ab alio Religioſo, vt Superiori, vel Sindico reſignaret, & morte præuentus adimplere

re

re non potuit; ſi forſan reuelãdi commoditatem non habuit, ſi Confeſſarium poſtulauit, ſi ſigna contritionis, ſaltem coram vno dederit; ſi tandem ad ſuas neceſſitates veras denarios tenebat,ductus aliqua opinione probabili &c. *Pœn.c.7.q.1. verſ.Dices præterea*.

4 Hæc prophana ſepultura exequenda eſt coram Communitate, ne de clanculària ſepultura oriatur in Conuentu murmuratio, ſi proprietas ſit publica,vel notorietate iuris, vel facti: Si autem proprietas fuerit ſecreta,palàm ſepelliri non debet,quia defunctus famam non amiſit, vnde infamari pro peccato ſecreto non debet. Debet autem ante talem ſepulturam præcedere diſcuſſio inter Superioré localem, & Diſcretos (ſi opportunè non poſſit haberi Prouincialis, aut eius delegatio) de veritate proprietatis, & intercedere Decretum de tali ſepultura, & procedi poteſt contra Prælatũ aliter procedentem; Cum enim mortuos ſepulturæ mandare competat Superiori locali,& in hac qualitate ſepulturæ ſtatuta nihil innouent, ſequitur, quod hec eadem, & omnia ad ipſam prærequiſita Superiori locali competant, in abſentia, vt dixi Prouincialis, ne plus nimio cadauer inhumatum detineatur. In huius autem de-

licti probationem non eſt vtendum conie-ctturis, ſed facti euidentia, qua ceſſante, eſt ad mortui fauorem iudicandum. *ibidem.*

5 Duobus modis dicitur quis proprietarius, ſcilicet verè, & fictè, ſeu per ſimilitudinem. Proprietarius verus dicitur, qui vera proprietate peccauit, ideſt ſi res ei nō cōceſſas propria auctoritate habuit, alienauit &c. Proprietarius verò fictus dicitur, qui ſic quidem propria auctoritate non habuit, ſed circa pecunias, earumq; contrectationem non ſeruauit Apoſtolicas, & ſtatutarias ſanctiones: qui tamen proprietarius punitur ad manutentionem altiſſimæ paupertatis, quæ eſt Minorici ædificii fundamentum: importat enim illud *tamquam* de ſui natura, & fictionem, & multi reperiuntur caſus in ſtatutis declarati proprietarij ſecundo modo, illi ſcilicet peccantis dominium non apparet, ſed ſola circa pecunias tranſgreſſio. *Ibidem q.2.*

6 Proprietarius autem fictus Eccleſiaſtica ſepultura non priuatur, neque regulariter eſt puniēdus ad rigorem proprietarij veri, quia ſicut eſt diuerſitas inter verum, & fictum, ita debet eſſe inter pęnam, & pęnam. *Regulariter* dixi, quia in aliquibus caſibus magis eſt puniendus proprietarius fictus, vt v.g. retinens in

Ec-

Digitized by Google

Eccleſijs capſulas ad eleemoſinas pecuniarias, in publicis vijs pecunias quæſtuans &c. quæ omnia Religionem ad ſũmum infamant. *ibidem q.3.*

7 Caſus primus proprietatis eſt, *Cum quis denarios, vel pecuniam receperit, aut eos propria auctoritate ad recipiendum, & ad proprios vſus conuertendum quempiam ſubſtituerit, vel eoſdem ſupra ſe, vel in pera, vel ſupra iumentum portauerit, vel in ſæcularium manibus depoſitos habuerit.* Vbi proprietas vera, & ficta adnotatur. Vera, ſi faciat tales actus propria authoritate; ficta, ſi ſolũ peccet ſubſtituendo receptores, expenditores pecuniç, contra expoſitiones Regulæ. Portare verò pecuniam materialiter tãtum ſupra ſe in neceſſitate pro amico, in periculo latronum, vel vt amico morem gerat, aut inuentum aſſeruet, niſi adſit ſcandalum, non eſt culpabile, quod tamen debet probare reus, & non per ſolum ſocium, cum ſit materia tam ſcrupuloſa apud Minoritas. *Pœn.c.7.q.4.caſu* 1.

Confeſſarius recipiens pecuniam à pęnitente, vt illam reſtituat cui fuit ablata. Vide *Carcer n.*13.

8 Caſus ſecundus proprietatis eſt *Sine Procuratore nihil emi, nihil vendi, aut de eleemoſinis quouis prætextu diſponi poſſit*

ſub pœna proprietatis,ſub qua pœna probibemus,ne Guardianus, niſi in manu Sindici,vel Subſtituti de eiuſdem licentia eleemoſinas pecuniarias teneat, vel per alienas manus expendat. Ibid. caſu 2. Hæc omnia dominium ſapiunt, & omninò Minoritis repugnant eſſentialiter. Tamen in emptione alicuius rei neceſſariæ, ſi deſint eleemoſinæ, & dicant Fratres, quod fideliter laborabunt ſine vinculo obligationis,vt per eleemoſinas, & amicos venditori ſatisfiat, non eſt proprietas, nec peccatum;ſicut nec ſi in emptione librorum, & huiuſmodi,vbi benefactor,aut Sindicus non eſt in arte peritus, diſcurrant Fratres cum venditore de tanti, vel quāti veneat liber, & dicant v.g. offero decem, nolo dare niſi decem, eo quia mercator petierit vltra pretium rigoroſum: hæc autem ad ſummum eſſet tantùm proprietas materialis,non formalis. *Ibidem verſ. Reſpondeo Nicolaus.*

9 Sic etiam commutare poſſunt mobilia de Superiorum licentia, quæ commutatio non fit authoritate propria, licet ſine Sindico, ſed authoritate particulari Pontificis, vnde nec ibi habent dominiū, ſed translatum eſt à dante ad Sedem Apoſtolicam vſque ad conſumptionem illius, cui dominio dando eleemoſinam,

Domi-

Dominus renunciauit. *Ibidem diffic.* 1.

10 Vendere autem non poſſunt Fratres, quinimmò nec Sindicus Apoſtolicus poteſt ipſis committere, quia hoc Fratribus noluit Papa concedere, ſed intermediauit Sindicum, qui per ſe, vel per alium ſæcularem debet omni emptioni, & venditioni aſſiſtere, licet aliquid v. g. liber emi poſſit, vẽditorem ad Sindicum remittendo. *Ibidem diff.* 2.

Quando verò per manus aliorum poſſit Guardianus, quam per Sindicum, aut eius Subſtitutum pecunias expendere, & neceſſaria prouidere. Vide *Guardianus*.

11 Caſus Tertius. Vide *Inſtrumentum*.

12 Caſus quartus eſt: *Sub pœna proprietatis nemo ſine ſui Superioris licentia eleemoſinam pecuniariam pro ſe, vel pro alijs Fratribus quærere, aut accipere audeat, aut in manu Sindici tenere: aut debita quouis modo contrahere*. Quæ licentia dari non poteſt ad libitum, ſed tantum in caſibus à iure permiſſis, ſcilicet pro quibus conceditur recurſus ad amicos ſpirituales, vt pro veſtibus, medicina, inſtrumentis artium &c. quem recurſum Superiores poſſunt ſubdito delegare, dummodò ſpecialiter apud Sindicum reponãtur eleemoſinæ. *Ibidem caſu* 4 *diff.* 1.

13 Subditus vero, vt ſubditus vbicũq; pecu-

pecuniam retineat,etiam in manu Sindici,ſemper eſt proprietarius,quia pro ſolis neceſſitatibus communibus Sindicus deputatur,non pro particularibus. *Pœn.c.7. caſu 4.diff.2.* Eodem modo poſſunt Prælati citra obligationis vinculum debita, contrahere,aliàs ſapit proprietatem,ſi fiat cum obligatione, tamen Guardianus,qui ſine licentia Prouincialis, & Diſcretorum conſenſu grauioribus debitis Conuentum oneraſſet(vltra pœnas alias) officiorum, priuationem cum perpetua inhabilitate, incurrit.Quæ debitorum grauitas iudicio diffinitorij,benè examinatis omnibus circumſtantiis, & conſequentiis remittitur, ideo eius licentia debet dari in ſcriptis, vt pateat, quod omnia conſiderauerit,niſi ex grauiſſimo caſu repentino Conuentus ſummè periclitaretur, expectando licentiam talem, tunc enim ſufficeret conſenſus Diſcretorum; hæc autem pœna Prouinciales non afficit,ſi ipſe debita cōtrahi iuberent, ſed alia pęna eſſent puniendi. *Ibidem diffic.3.*

14 Caſus v. *Sub pœna proprietatis, capſulæ,cippi,trunci &c. ad pecunias recipiendas,etiam pro miſſis,etiamſi eſſent Confratrum ſæcularium, omninò amoueantur ab Eccleſia, Sacriſtia, & à quacunq; parte conuentus, ſub pœna inobedientiæ, & ex-*

com-

communicationis maioris ipſo facto: Hæc enim tenere, eſt præcipere, vbi reponendæ ſint eleemoſinæ pecuniariæ, quod nobis eſt omninò illicitum, nec maiorem ruinam pati poteſt Religio, maximè quia Sedes Apoſtolica declarauit, ſe talium pecuniarum nolle in ſe dominium recipere. *Ibidem caſu* 5. *& Conſt. c. 4. ſtat.* 2.

15 Caſus 6. eſt: Non recipiantur pecuniæ in Eccleſia, Sacriſtiis, aut Conuentu, nec per Sindicum, nec per Tertiarium, nec per Seruitorem, etiam cum intentione eas deferendi ad Sindicum, ſub priuatione officiorum Guardiano, Vicario, & Sacriſtæ, ſi conſenſerint, vel pecunia in Eccleſia peti, addita ſubditis carceratione per menſem, & confuſibili expulſione ab illo Conuentu ſub iiſdem pęnis inhibetur Prælatis, & ſubditis in vicis, & plateis ſtare ad petẽdas eleemoſinas pro emptione commeſtibilium, & aliorum venalium, illa prætereuntibus oſtendendo, excipe à prima parte huius caſus, caſum extraordinarium alicuius benefactoris, cui non poſſit reſiſti, aliàs Sindicus volens in Conuentu pecunias recipere, debet ab officio remoueri. Excipe etiam quæſtus pecuniarios, qui pro ſæcularibus merè fiunt publicè in Eccleſiis, v. g. infra conciones de mandato Epiſcopi ad inſtantiam Ciuitatis,

tatis,

tatis, & huiuſmodi. *Ibidem caſu 6.*

16 Caſus 7. De indebito recurſu ad pecuniã, & amicos ſpirituales ſolis enim Superioribus, aut de eorum mandato ſubditis licet ad eos recurrere, pro infirmis, pro induendis Fratribus, & aliis neceſſitatibus, quibus aliter prouideri non poſſet, eo modo, quo Nicol. III. & Clem. V. declararunt, aliàs (excepto caſu neceſſitatis) ad pecuniam, & amicos ſpirituales recurrẽs, punitur pęna proprietatis. *Conſt. c.4. ſtat.2.* Quando verò materialiter nobis liceat pecuniam tangere, deferre &c. Vide ibi verſ. *Reſpondeo tertio.*

17 Caſus 8. eſt: *Laboris merces, ſi pecuniaria fuerit, ideſt meri denarij, per ipſos ſoluentes, Apoſtolico Sindico conſignentur, ſin minus, Superioribus integrè aſſignetur, contrauenient, proprietarius eſt.* Poteſt tamen per ipſum fratrem operarium deferri fideliter Sindico, ſi ſit res vendibilis; humilitas autem in exactione mercedis tanta requiritur, vt omninò extra modũ mendicantis non degeneret. *Ibidem caſu 8* De laboritio verò faciendo, & vendendo. Vide *Laborare.*

17 Caſus 9. *Conuentum, Cellam, vel aliquid aliud ſibi appropriare, ideſt poſt mandatum habitum a Superiore tranſmigrandi, per ſæculares procurare reuocationem*

nem talis mandati; non incurrit autem pœnas, ſi talem reuocationm per ſolos fratres eiuſdem Religionis procuret. Excipe etiam declarata ſuper hoc Verb. *Procurare*. Has autem pœnas incurrit & eſt verus proprietarius, qui in loco natiuo extraneos, etiam præuiſo damno futuro pertinaciter recuſet, poteſt enim ſolum ex charitate Diffinitorio inconuenientia manifeſtare, attamen poſtquã has cauſas Diffinitorio manifeſtauerit, tenetur ſubditus obedire. *ibidem caſu 9.*

18 Caſus 10. *Cellæ, vel Arculæ clauem abſcondere, ideſt in fraudem Superioris, & eo inuicto, ne ſcilicet quæ ibi abſconduntur, inueniat*, proprietarius eſt non ſimpliciter, ſed Superioris arbitrio. Excipe Cuſtodiam concionum, vel ſcripta Theologiæ, etiam alicuius ſecreti in epiſtola contenti, quod nec Iudex, etiam dato iuramento poteſt extorquere, immò ſubditus debet vti æquiuocatione, quia Iudex non poteſt cogere ad reuelãdum illud, quod alteri commiſſum eſt conſeruandum cum obligatione naturali, neque vrget præceptum, quod Frater Minor tenetur obedire in omnibus, quæ non ſunt contraria animę ſuæ, & Regulæ noſtræ, nam hoc eſt contrarium animæ, quia eſt contra ius naturæ, & de litteris

reris aliorum non aperiendis, nec cogendis, vnde fama proximi læderetur, vel aliquod illi damnum adueniret. Si tamen Superior fraueolenter eas extorqueat, & ſubditus de tali ſecreto proteſtatus ſit, poteſt Superior puniri actione iniuriarũ, exceſſit enim limites ſuæ iuriſdictionis. De tali autem ſecreto, aſſerenti non eſt credendum ſimpliciter, ſed ponderari debent circumſtantiæ iudicio prudentum. *Pœn.c.7.caſu* 10.

19 Caſus 11. eſt: Contra tenentes libros, & alia apud ſæculares ſine licentia tacita, vel expreſſa Superioris, niſi inaduertentia, vel paruitas materiæ excuſet, vel quando tenerent per breue tempus, animo tamen reducendi ad Monaſterium. Et contra furtò ſurripientes ex noſtris bibliothecis formalibus, ideſt, quæ deſtinantur à Superioribus pro bibliothecis, & contra etiam ſolum librum ſurripientes, excipe ſi eſſet vnicum quinternum de re inutili tractans, vel niſi paruitas materiæ excuſet, & ſi adſit præſumptio, fulminatur à Pio V. excommunicatio latæ ſententiæ Papæ reſeruata, niſi in mortis articulo &c. etiam ſi ſaeculares ſint, aut aliqua dignitate, quauis praefolgeant. Sic eam incurrunt Superiores, ſurripi permittentes, vel ſurripientes.

tes. Excipe, niſi Bulla per non vſum ſit legitimè reuocata, aut libri non eſſent de corpore bibliothecae, ſed tantum per modum depoſiti, aut niſi authoritate ſuperioris maioris ad communem vtilitatẽ in alium Prouinciae Conuentum adſportentur, aut in ſolam cellam, animo tamen ad bibliothecam reportandi. *ibidem caſu* 11.

20 Caſus 12. *Non liceat pro veſtimento pecuniam dare ſub pœna proprietatis danti, & recipienti, & Superior dans ſit indiſpenſabiliter priuatus officio*, nihil enim peius facere poteſt, quam vt proprietatem inducat, qui debet eam abolere, & hoc etiam ſi non fratri, ſed ſaeculari pecuniam tribuat, qui eam pro habitu, vel non habitu ad diſpoſitionem fratris expendat. Poteſt tamen Superior ordinare Sindico, vt per ſe, vel per alium habitum emat, & eum fratri conſignet. *ibidem caſu* 12.

21 Caſus 13. *Guardianus tenetur ſub pæna priuationis officiorum viſitare cum duobus Diſcretis ſingulis menſibus cellas ſubditorum, & omnia ſuperflua, curioſa, & nobis indecentia auferre. & ſolum illa permittit, quæ vſum pauperem decet*, & qui contra talem ordinationem aliquid aliud habere praeſumpſerit, declaratur pro

prie-

prietarius, quia tanquam ſuperflua, & conſequenter per ſe prohibita, & contra voluntatem Superioris ea retinet; Ad hoc autem, etiam remoto ſtatuto tenetur Superior lege naturae, ſcilicet inuigilare ſuper ſuum Gregem maximè ſi publica, & notoria eſſet tranſgreſſio regulae cum tranſgreeſſionis pernicie, & communitatis ſcandalo, tunc enim nullo habito reſpectu ad quaſcunque conſiderationes tenetur Superior animaduertere, caſtigare, regulæ, & ſubditi ſaluti prouidere, aliàs non tenetur ad quaſcumq; relationes, pacem conturbare, fratres inquietare, & huiuſmodi. *Ibidem caſu* 13.

22 Caſus 14. Ne locentur Prata, domus neque per Sindicos, & locationes diſſoluantur: ſi onera Miſſarum habuerint fratres, hæredibus renuncientur, ſin minus, ſtatim vendantur. Subditi, ſi contrafecerint, proprietarii ſint, Superiores priuentur officio. Non feratur triticum, de hortis, nil venale exponatur ſub pœna proprietatis, immò etiamſi non ad colligendum grana, vinum ad vendenda hortalitia tenerentur horti exceſsiui, induceret ſola ſuperfluitas proprietatem, quia ex citatis decretalibus, & Regula ad Conuentus neceſsitates, & animorum laxationes, ſola neceſſaria in hortis, vt in reli-

reliquis conceduntur. Nec contra prædicta, aut alios caſus proprietatis, allegari valet conſuetudo contraria, quia cum in quolibet Capitulo Generali, & Congregatione ſingulis trienniis prohibeantur tales conſuetudines, immò & priuilegia relaxatiua, ſignum eſt Superiores nec expreſſum, nec tacitum eis conſenſum præbere, nec aliqui ſubditi conſcientia fracta cõtra communem ordinationem Religionis, poſſunt legitimam conſuetudinem inducere. *Pœn. c. 7. caſu* 14.

Caſus 15. Vide *Guardianus n.* 23. 24.

24 Caſus 16. Vide *Legata*. Quæ ſi relicta fuerint Hoſpitalibus &c. vt eleemoſinam dent fratribus, ſiue gratis, ſiue cum onere miſſarum, fratres eam renuncient, proteſtando, ſe per modũ eleemoſinæ tantum, & non aliter recepturas, & officia celebraturos, & ſic fiat de cæteris legatis. Quare nullus *Frater Procurator conſtituatur ad exigenda legata, ſub pœna carceris, & Prouinciali, & Guardiano conſentientibus, priuationis officiorum. Non fiant inſtrumenta.* Vide *Inſtrumenta. Relinquantur Cappellaniæ extra Conuentum, nec extra eum miſſæ, niſi ob vrgentiſſimam cauſam celebrentur*: quia hæc omnia ad lucrandos denarios ob Legata, Miſſas, Cappellas, &c. oſtendunt. *Ibid. caſu* 16. Cappellæ autẽ quo-

quomodo poſſint fratres concedere. Vide *Cappellæ.*

PROTECTOR.

Protectorem vnum ex S. R. E. Cardinalibus tenentur petere Miniſtri Prouinciales, ſub præcepto, vnde ne tumultuaria fieret petitio Prouincialium, demandata eſt per ſtatutum Miniſtro Generali, vel de manſtato eius, Procuratori Generali. Quare Procurator de ſe ſine mandato talem petitionem facere non poteſt, quia officij limites excederet, quinimmò caſtigandus eſſet quiuis Miniſter Prouincialis, qui propria authoritate talem petitionem attentaret, niſi negligentia Generalis, vel Procuratoris poſt congruum temporis lapſum id cōcederet; tunc enim teneretur Prouincialis Romanus, aut Sāncti Frāciſci, vel alius è vicinioribus Protectorem petere, poteſt autem peti nominatim talis Cardinalis; immò cōtra exhibitionem Summi Pontificis alium exhibentis, poteſt alius humiliter ſupplicari, non enim petitur vt Iudex, ſed vt Protector, qui maximè beneuolus deſideratur. *Conſt. cap.* 12. *ſtat.* 10.

2 Debet autem iuxta nominis ethimologiam Ordinem totū ab alienis oppreſſionibus propugnare, iuriſdictionem verò, & authoritatem non habet in Ordine, niſi

niſi in caſu, quo tota Communitas Ordinis in communi, vel Generale Capitulum ab vnitate fidei, aut ab Eccleſiæ obedientia, aut à Regulæ obſeruantia deuiaret; aliter ad eum recurrētes pro obedientiis, ab actibus legitimis, & Ordinis officiis ſuſpenduntur, & hoc de iure communi: Cæterum in facti contingentia ſtandum eſt auctoritati, quam ei in inſtitutione Summus Pontifex concedit. *Conſt. cap.* 1. *ſtat.* 2. §. 2.

PROTESTATIO

Facienda Nouitiis ante Profeſſionem. Vide *Nouitius*.

PROVINCIALIS

1 Miniſter eligi non poteſt, niſi 35. annum ætatis, & 20. religionis exceſſerit. *Conſt. c.* 8. *ſtat.* 26. §. 1. De forma eius eligendi. Vide *Electio*.

2 Pedeſter debet incedere, tamen in neceſſitatis articulo, vili iumento vti poteſt; hoc autem Secretario, & ſocio ſuo concedere non poteſt, ſub pęna priuationis officii, vltra peccatum mortale, quia ſine neceſſitate diſpenſat, cum poſſit alios aſſumere. *Conſt. c.* 3. *ſtat.* 23. *q.* 5.

3 Tam Miniſter Prouincialis, quam Com-

Commiſſarius, ſunt Ordinarii Prouinciarum Prælati, ac Iudices, quicumque ſint tales Commiſſarii Prouinciales, habentq; iuriſdictionem ordinariam in ſuos ſubditos, legibus tamen regulatam. *Conſtitut. c.1.ſtat.4. §.7.*

4 Durare non poteſt, niſi ad trienniũ, eo tamen elapſo, poteſt vt Commiſſarius ad ſex menſes, ex cõceſſione Clem. VIII. gubernare Prouinciam, ſed ſi ante triennium Commiſſarius Viſitator in ſua Prouincia deſtinetur, licet biẽnio elapſo Prouincialis emeriti priuilegia acquiſierit, poteſt tamen (niſi fuerit ad hoc legitima cauſa) de iniuſtitia conquæri, & in priſtinum reſtitui. *Conſt.c.8.ſtat.65.*

5 Eligi debet ex propria Prouincia, in qua habitum aſſumpſerat, vel in qua per decennium ante ſit incorporatus, aliter electio eſt nulla, niſi ex vrgenti neceſſitate totum Diffinitorium aliud diſponat. *Conſt.c. 12.ſtat.12.q.4.verſ. Decimo.*

Prouincialis quoad abſolutionem, & diſpenſationem, & reſeruationem. Vide *Abſoluere. Diſpenſare. Caſus reſeruati.* Quoad ordinandos. Vide *Examen. Ordo. Promouendi.* Quoad Nouitios, & Moniales. Vide *Nouitius. Monialis &c.*

6 Nequit remittere pœnas impoſitas ab inferiore, niſi ex vrgenti cauſa, vt dictum

ctum eſt verb. *Generalis*. Pœnas verò ſtatutarias ordinarias de conſilio Diſcretorum poteſt mitigare, non autem pœnas maiores, quæ ob grauiſſima delicta imponuntur. *Conſt.c.12. ſtat.129.4. in fine.*

7 Expleto officio per integrum ſexennium capitulare reeligi non poteſt, numerandum à die quo abſolutus eſt ab officio, niſi ante biennium officii renunciauerit, & abſolutus fuerit ab officio, tunc enim nõ inter Prouinciales emeritos, ſed inter fratres ordinarios redactus numeratur. In aliena tamen Prouincia poteſt nõ expleto tali ſexennio, ex conceſſione Pij v. in Prouincialem reeligi. *Conſt. c.8. ſtat.60.*

8 Abſolutus ab officio, poteſt ſtatim non in Diffinitorem, ſed in Cuſtodẽ reeligi; ſunt enim officia diſparata, nec ſine rationabili, & vrgenti cauſa in Guardianum, qua non exiſtẽte, nec diſpenſans, nec diſpenſatus ſunt tuti conſciẽtia. *Conſt. c.8. ſtat.57.*

9 Prouinciales verò titulares electi tantum ad ſuffragandum in Capitulo Generali cum ſubditos non habeant, in quos exerceant iuriſdictionem Prouincialium verorum, nec commoda, nec incommoda percipiunt, & ideò expleto officio non gaudent paternitate. *Ibidem ſtat.59.*

An Prouincialis poſſit eximere ſubditū à iuriſdictione Guardiani. Vide in ſimili *Generalis*.

10 Nullus Prouincialis, etiam per cōmiſſionem ſibi factam in propria Prouincia à Generali cum plenitudine poteſtatis, eximitur à iuriſdictione Commiſſarii Viſitatoris à Generali in Prouinciam deſtinati, quia propriè hic deſtinatur ad ſindicandum Prouincialem, immò neç Generalis poteſt Prouincialem ſic eximere, quia Viſitator nominationem quidem habet à Generali, iuriſdictionem verò à lege. *Ibidem ſtat*. 54. Immò ſoli Prouinciales, & non inferiores incurrunt pœnas Gregorianas, ſcilicet pęnas rebellantium, & inſuper excommunicationem Papæ reſeruatam, ſi per Viſitatorem ordinata non obſeruentur, niſi fuerit à Generali reuocata: Guardiani verò, & alii inferiores Miniſtro, ſolam culpam pro qualitate materiæ incurrunt. *Ibidem ſtat*. 67. *in fine*.

Mittere poteſt Prouincialis ſuos ſubditos ad contiguas prouincias, & etiam 30. milliaria intra illas. Item etiam ordinandos Clericos. Vide *Apoſtaſia n*. 33. 34. & *Neceſſitas n*. 2.

11 Ire ad Capitulum ratione Diffinitoris generalis non poteſt. Vide *Diffinitor*. Poteſt tamen in Capitulo, vbi ſuffragatur

gatur titulo Prouincialatus eligi in Diffinitorem generalem, quia ad aliud Capitulum generale pro ſindicatione non eſt reuerſurus. *Conſt. c. 36. q. 4. verſ. Dum actu ſunt.*

12 Eligi poteſt etiam abſens, laudo tamen preſentiam, quia eliguntur, vt actu ſua munia obeat, qui ſi non adſit, inutiliter eligitur & potius perſonæ, quã Religionis commodo proſpicitur. *ibidem q. 9.*

13 Conſanguineum verum non per affinitatem, aut per adoptionem, aut per cognationem ſpiritualem, ſecum in Diffinitorio habere nõ poteſt, nec debet fratrẽ germanum ſucceſſorem habere, quia iura in officiis eccleſiaſticis ſucceſſionem oderunt. *ibidem q. 8. reſp. 2.*

14 Peccat mortaliter, & officio eſt priuandus, ſi punitiones delinquentium, niſi ex cauſa Generali probata, non exequatur; ſed ad aduentum Commiſſarii, aut ipſius Generalis differat; ipſe enim punire ex officio, & ex officio tenetur, aliàs iuſtitia, & Religio offenderetur. *ibidem ſtat. 51.*

15 Ex prouincia exire non liceat Prouinciali, niſi de conſilio, & conſenſu Diſcretorum, Commiſſarium ad eam regendam inſtituat, niſi breuitas temporis excuſet, ſcilicet per octo dies ad ſummum,

quia totidem ſede vacante ad eligendum Vicarium Capitulo Cathedrali conceduntur. *ibidem ſtat.* 55.

16 Talis autem Commiſſarius prouinciã regat, donec à à Generali fuerit prouiſum, ſi Prouincialis extra prouinciam moriatur; ſupponit autem ſtatutũ, quod Guardianus, in cuius Conuentu moritur talis Prouincialis, de eius morte faciat certiorem Generalem, & ſic ille Cõmiſſarius relictus à Delegato in vim ſtatuti tranſit in Superiorem ordinarium. *ibidem ſtat.* 56.

17 Si verò moriatur in prouincia, debent ſcripturæ, & ſigilla ad digniorẽ Patrem prouinciæ deferri, qui ſi intra tres dies (qui dies 20. milliaria, ſeu ſeptem leucas contineant ſinguli, reſponſum habere poſſit, expectare debet á Generali, in cuius ſtat arbitrio, vel Vicarium prouincialem nominare, vel nominandi facultatem indulgere prouinciæ; quod idem valet de Commiſſario prouinciali inſtituto in abſentia Miniſtri; ſi enim intra tres dies non poſſit haberi a P. Generali reſpõſum, qui ſigilla recepit, ad Vicarii Prouincialis electionem procedet abſolutè cum Diffinitorio conuocato, & ipſe conuocans votum actiuum, & paſſiuum habet in electione. *ibidem ſtat.* 56. *in fine.*

Sed

18 Sed ſi abſente Miniſtro prouinciali, moriatur Commiſſarius inſtitutus, debet vſque ad regreſſum Prouincialis prouinciam gubernare pater dignior in prouincia, ſic enim diſponunt ſtatuta. *ibidem.*

Prouincialis obligatio circa ſcripturas, & alia in Archiuio reponenda. Vide *Archiuium.*

19 Priuari non poteſt, niſi per Generalem, vel per eius Commiſſarium Viſitatorem cum conditionibus. Ipſe verò Prouincialis nequit priuare Guardianos, niſi expleto proceſſu, & cũ conſenſu Diffinitorii, ſaltem pro maiori parte, ſine quibus nec aliquam pœnam grauem infligere, etiam ſtatutariam, nec quod talem pœnam aliquis incurrerit, declarare valebit, licet enim ſit ad inſtar Epiſcopi Iudex ordinarius, limitatam tamen habet cum Diffinitorio iuriſdictionem, vnde ſine iſto in grauioribus procedere non poteſt ſub pœna nullitatis, & priuationis. *Pœn. c.* 1. *quæſt.* 2. Immò virtute priuilegiorũ maiorem habet Epiſcopo authoritatem Prouincialis ſuper ſuos ſubditos reſpectiuè, tamen circa carceris prorogationem, circa falſarios, niſi conſentiente Generali, diſponere non poteſt. *Pœn. cap.* 11. *quæſt.* 5

20 In abſentia autem Diffinitorum, patres grauiores debent ſubrogari. Vide

Diffinitor. Diffinitores autem, ſi periti nõ ſint, non debent credere, & ſe remitti Miniſtro prouinciali perito in ferenda ſententia, ſed cebent conſulere peritos. Vide *Diffinitor n*. 21. Poteſt tamen Prouincialis conſtituere reum, carcerare ſine Diffinitorio. *ibidem*.

21 Gratias obtentas à Generali ſuper abſolutione delicti, de quo Prouincialis iam inquirere cępit, aut ſuper diminutione, vel remiſſione pœnæ per ſententiam inflictæ, poteſt Prouincialis ſummariè recognoſcere, & ſi ſubreptitias inueniat, ſuſpendere, donec Generalis à Prouinciali monitus per hoc prouiderit, quia eſt Iudex ordinarius. *Pœn*. *c* 16. *quæſt*. 3. *verſ*. *Sed quomodo*.

22 Immo de iure communi hoc poteſt contra omnes gratias, & priuilegia per ſuos ſubditos à Generali impetrata. *Pœn*. *c*. 29. *q*. 2.

23 Poteſt inconſulto Difiinitorio pro cauſa publica prouinciæ, idem dic de Viſitatore, ſuos ſubditos Romam mittere. *Conſt*. *c*. 3. *ſtat*. 22. De Apoſtatis verò, eorumque qualitatibus generales Officiales Curiæ monere tenetur. Apoſtatas verò alienæ prouinciæ ſecundum noſtra ſtatuta punire, & abſoluere, ac teſtimonialibus litteris communitos, ſtatim ad ſuam prouin-

uinciam remittere. Negligentes verò officio priuentur. *Pœn. c.9. q.10.* Euntes ad Terram Sanctam, prouidere de veſtimentis debet. *ibidem q.8.* ac etiam contra patres graues poteſt procedere. Vide *Pater.*

PROVOCARE

Eſt alium ad vindictam iniurijs laceſſere. *Pœn. c.13. q.1.* Prouocationis leuitas, vel grauitas ex effectu mẽſuratur, qui aptas ſit ex ſua natura prouenire à talibus cauſis, v.g. iocis, verbis liberis, pungitiuis, afflictiuis, aut contemptoriis, quorum effectus ſunt, excandeſcentia, erubeſcentia, afflictio, dedecus &c. punitur verò prouocans pœna ſtatutaria, licet prouocatus iniuriam non rependat. *ibid. &* *q.3.* Vide *Iniuria.*

PROVT

Tibi videbitur, aut placuerit, eſt particula, per quam arbitrium Iudici conceditur, ſed rationi ſubiectum, ſicut potens confiteri cuicunque, tamen intelligitur de approbatis ab Ordinario, niſi aliud exprimatur. *Pœn. cap.2. quæſt.5. in fine.*

PRVDENTIA

Eſt virtus moralis in delectu boni, &

Digitized by Google

mali conſiſtens, in omni negotio neceſſaria. *Pœn. cap. 10. quæſt. 6.*

PVBLICVM.

Vide *Notorium*. Publicare libellũ. Vide *Libellus*. Publicare delictum alterius occultum poteſt ſine actione iniuriarum, quando tale delictum publicari Reipublicæ intereſt. *Pœn. c. 12. q. 4. in fine.*

PVELLA. Vide *Monialis. Nouitia.*

PVNIRE. Vide *Pœna. Pœnitentia.*

QVALITAS PERSONAE

Eſt ſtatus, & conditio, v. g. Graduatio, Doctoratus, nobilitas &c. *Pœn. c. 9. q. 13. reſp. 1.*

Qualitas Generalis, Prouincialis, Commiſſarii, Vicarii, Magiſtri Nouitiorũ, &c. Vide in ſuis propriis titulis.

RADERE. Vide *Tonſura.*

RATIHABITIO

Duo eſſentialiter includit. Primũ, quod delictum ſit verè commiſſum nomine v. g. meo. Secundum, quod ſciens delictũ eſſe nomine meo commiſſum, illud vt tale ſic factum approbo, & tanquam nomine meo

Digitized by Google

meo factũ ratifico, & talis ſic approbans, punitur vt principalis exequens, quia ratihabitio retrotrahitur: ſi verò altera ex duabus aſſignatis conditionibus deſit, non eſt ratihabitio, ſed quando ratum quis habuit cenſetur etiam nomine ipſius factũ, niſi aliter probet: In dubio verò, an ratũ habuerit, tenendum eſt, quod non, quia eſt fauendum Reo, donec conſtet oppoſitum. *Pœn. cap. 2. quæſt. 7.*

RATIO.

Eſt anima legis, quia viuificat legem, ſicut anima corpus, ideo vbi concurrit omnimoda ratio, comprehenditur etiam omnis caſus ex mente legis, in quo illa ratio concurrit. *Pœn. c. 7. caſu* 16. *diffic.* 5. Lex enim non in verbis, ſed in ſui ratione conſiſtit. *Pœn. c. 9. q. 6. reſp.* 4. Et ſic ratio reſtringit dictũ generale legis. *Pœn. c. 18. q. 4. verſ. ſi replices.* Et ſic ratio multum conducit ad legis intelligentiam, & inductionem, licet enim requirere rationem non ſit neceſſarium, vbi legem habemus; tamen eſt etiã infirmitas intellectus quęrere legem, vbi rationem naturalem habemus. *Pœn. c. 7. caſu* 16. *diffic.* 5. *reſp.* 2. Et ſic ratio, & veritas conſuetudini eſt præponenda; vnde conſuetudo irrationabilis

non eſt ſeruanda. *Pœn.c.7. caſ.14.diffic.1. verſ.Reſpondeo.* Tamen ratio iuris cōmunis,naturalis,& diuini ſemper erit eadem, & inuariabilis vbicunque reſponatur. *Pœn.c.15.q.10.verſ.Reſpondeo tamen.*

REBELLIS.REBELLIO.

1 Rebellio.contumax, & inobedientia ſe habent ſecundum magis,& minus, inobedientia enim ſimplicem dicit negationem obedientiæ; contumacia contemptū addit præcepti ſuperioris, prout ſuperior eſt,vel Iudex: Rebellio denique reſiſtentiam actualem contra ſuperioris perſonā, vel honorem,vel iuriſdictionem, vel officium,vel officiales; licet enim rebellio in iure ciuili non cadat, niſi contra iuramétum fidelitatis, quod non cadit in Religioſis,tamen vouerunt obedientiam, quæ fidelitate maior eſt,& cōtra iſtam poſſunt agere,& hoc vel publicè,vel occultè;Publicè ſi contra ſuperiorem publicè inſurgat,vt ſupra;occultè verò,ſi fingat ſe velle obedire; attamen occultè faciat opera contraria, v.g. ſe occultando, impediendo ne citetur, recurrendo ad Principem ſæcularem, vt ſub aliquo prætextu alienæ ditionis, aut huiuſmodi, Generalis aut eius Commiſſarius non recipiatur,vt ipſe

mala

mala fruatur libertate ; hæc enim ad veros rebelles pertinent: nec poteſt ſe palliare rebellis, dicendo, ſe non rebellare contra officium ſuperioris , ſed contra perſonam, quia ſibi hoſtis eſt : Superioris enim mandata adimplentur, & non examinantur , aliàs periculoſum principium aperiretur in Religione. Excipe, niſi ſuperior manifeſtè iniuſta præcipiat , tunc enim ei per Regulam obedire non debemus, aut ſi verè ſit inimicus , & tunc poteſt ſubditus ſuas læſiones exponere , & delegati, aut delegantis reſolutionem expectare , ſecundum regulas eccleſiaſticas de appellationibus. *Pœn.c.6.q.1.*

2 Pœna inobedientium eſt carceratio, ac conſequenter actuum legitimorum. Vide *Carcer n.2. Contumacia.*

3 Qui Commiſſario à Generali miſſo reſiſtere , contradicere , ſe opponere, aut rebellem ſe exhibere præſumpſerit , ipſo facto excommunicationis ſententiam Papæ reſeruatam, & alias pœnas, prout habetur verb. *Viſitator* , incurrat. Et qui Prouinciali, aut ſuperiori locali rebellauerit, omni ſuffragiorum iure triēnio careat. *Pœn.c6. q. 2.diffic.3.*

Quomodo ſe gerere debeat ſuperior localis in carcerando ſubditum. Vide *Carcer. Guardianus.*

4 Ad incurrendas tamen pęnas requiritur præſumptio, quæ ſemper ſcientiam, & dolum ſupponunt. *ibidem*. Quomodo autem præſumatur, vel probetur ignorantia. Vide *Ignorantia. Lex.* Ab excommunicatione verò contra rebelles non poteſt abſoluere Religio, quia talem ſibi Pontifex reſeruauit. *Pœn. c. 6. q. 4.* Vide *Pœna.* Cęteras pœnas poteſt Generalis remittere, excepta excommunicatione, quamuis in foro cōtētioſo deductas. *ibid. q. 12.* Vide *Inobedientia. Viſitator. Contradicere.* Immò ex grauantibus circumſtātiis augere, ſed mutare ex maiori, vel minori affectione in rebellem non poteſt, quia non effectus caſtigatur, ſed ipſa formalitas rebellionis in ſuo genere completa. *Pœn. c. 6. q.* 8.

5 Incurrunt verò has pœnas rebellantium non ſolum ipſi formaliter rebelles; ſed etiam mandantes, fauentes, ſollicitātes, cooperantes, mediantes, auxiliantes, qui delicti cauſæ proximæ fuerunt, non impediendo, quando tenentur, & poſſunt, vt ſuis titulis dictum eſt. *ibidemq.* 5.

6 Requiritur autē ad incurrendas pęnas effectus ſequutus, ſed data formali rebellione, vt ſi Commiſſarium repellat, oſtium ei claudat, & huiuſmodi, licet poſtea pœniteat, quia tamen data eſt iam formalitas rebellionis, pœnas incurrit, licet

cet reſipiſcat. *ibidem q.6.* Nec audiendus eſt rebellis publicus in Guardianum, dū poſtea ſe velit defendere, quia ſupponitur delictum, quod nulla valeat tergiuerſatione celari. *Conſt.c.1.ſtat.4.§.17.in fine.*

7 Vnde poteſt eum facti pœnitentem, Guardianus carcerare, ſicuti qui pœniteret poſt homicidium, tamen ex charitate, & æquitate debet pœnitentis retractationem recipere, & ſeuera tantùm coram Fratribus reprehenſione corrigere, vt ſuę ſe iniuriæ immemorem oſtendat, paci cōſulat, & fratrem lucretur. *ibidem.*

Receptantes Apoſtatas an incurrant excommunicationem. Vide *Apoſtaſia.*

Recipere mercedem. Vide *Laborare.*

Recipere Nouitios. Vide *Nouitius.*

Recitare officium. Vide *Officium.*

Reclamare contra delictum publicum. Vide *Delictum.*

RECVRSVS

1 Cum Regulares (iuxta dicta verb. *Papa*) ſint exempti à Tribunalibus ſæcularium; *Ideò qui ſub prætextu iniuſtitiæ ſibi factæ ad Aduocatos, Procuratores, & Iudices ſæculares, vel quomodocunque ad ſæculare Tribunal recurrerit pro conſilio, aut auxilio petendo, in actibus legitimis priuetur,*

tur, grauius etiam mulctetur arbitrio Superioris. Pœn. c. 18. in principio.

2 Si quis ad locorum Ordinarios eiſdem de cauſis recurſum habuerit, grauius etiam puniatur, Prouincialis, vel Generalis arbitrio. Quia verò nonnulli ſuæ profeſſionis im memores, ad Tribunalia prædicta, quandocunque appellant, & ad illa confugiunt, ſciant, ſe eſſe autoritate Apoſtolica ipſo facto excommunicatos, nec abſolui poſſe extra mortis articulum, niſi à Romano Pontifice, & inſuper de facto incurrere pœnas priuationis officiorum, inhabilitatis ad illa perpetuæ, & ad omnia alia, & vocis actiuæ, & paſſiuæ. Ibidem.

3 Non prohibetur tamen ſimpliciter conſilium petere à ſæcularibus, ſed quando petitur prætextu iniuſtitiæ, non enim deſunt in Religione periti, quos conſulamus, ne ſuperiorum detractionibus, & ſecretorum in Religione reuelationibus ſæculares ſcandalizentur, incurritur ergo tunc vltra pœnas prædictas peccatum mortale; ſed ſecluſis iſtis, ſcilicet ſcandalo, detractione &c. ad euitandum graue damnum, vt triremes, longum carcerem &c. poſſumus de licentia ſuperioris, & ſine ea, fretus iure naturæ, conſulere peritos, & deuotos in ſæculo, & rerum Religionis gnaros, ſi tales in Religione non habeat.

Digitized by Google

habeat. Contra illatum verò damnum simpliciter nullo modo poteſt concedi talis recurſus, quia datur in Religione appellatio ad ſuperiores maiores. Non veniunt autem hic ſub nomine ſæcularium Regulares exteri, vnde ad eos recurrentes non poſſunt puniri pœna ſtatutaria, ſed tamen vt reuelatores rerum Religionis. *ibidem q.2.* Vide *Defenſio*.

4 Grauius punitur recurſus ad Epiſcopos, quia præter recurſum ad Iudicem incompetentem (ſtante exemptione Regularium) quæ eſt in hoc communis cũ recurſu ad laicos, iſte ſuperaddit lites in Religione, quia Epiſcopi ex talibus tumultuarijs recurſibus prætendunt acquirere iuriſdictionem ſuper Regulares ordinariam, quod in laicis non cadit; vnde maius malum maiori indiget remedio. Nec etiam pro abſolutione, aut diſpenſatione poſſumus ad Epiſcopos recurrere, quia Regulares ſupra ſuos ſubditos ampliorem Epiſcopis habent facultatem. *ibidem q.3.*

In quibus verò caſibus habeãt Epiſcopi authoritatẽ ſuper Regulares, & quando ad ipſos recurſum habere poſſunt Regulares. Vide *Epiſcopus n.* 10.

5 Non incurrit tamen has pœnas qui ex vehementi iracundia, ex deliberationis defe-

defectu talem recurſum faceret, quod tamen probare debet, & eo probato mitius puniri debet. *ibid. q. 4. verſ. Dices tertio.* Incurrit etiam pœnas prædictas fautores, & conſultores; fautor autem non dicitur ſubditus, qui ſine dolo recurrenti ſocius eſſet aſſignatus, benè tamen ſuperior, qui ad hoc egreſſum concederet è Conuentu. *ibidem q. 4. diffic. 1.* Incurruntur autem pœnæ ſtatim facto recurſu, etiam ſi eo non acceptato, ſæcularis recurrentem repellat, quia recurſus iam eſt per eum completus. *ibidem diffic. 2.*

6 Item incurrit, qui per alium recurſum faceret, & libellus ſolus appellationis, & non ille, cuius nomine factus eſt, appareat, quia præſumitur factum fuiſſe ad inſtantiam illius, qui habet intereſſe in cauſa: attamen, quia poteſt fieri ab amico in odiū principalis, non debet procedi ad declarationem penarum, niſi probetur mandatum, ſcilicet ſi principalis ratum habeat recurſum, quia ratihabitio mandato comparatur; ſi de recurſu gaudeat, ſi de eo locutus fuiſſet, & de recurſu commodum referat. *ibidem diffic. 3.*

Recurrere per viam appellationis. Vide *Appellatio.*

RECVSARE Iudicem. Vide *Iudex.*

RED-

REDDITVS prohibiti. Vide *Paupertas. Proprietas*.

REDIENS à triremibus. Vide *Triremis*. Rediens Religioſus ad Conuentum, debat iterum benedictionem petere à ſuperiore,& ei notabiles defectus ſocii manifeſtare. Vide *Carcer n.22*.

REDIMERE

Vexationem iniuſtam medio etiam illicito omnibus licet; quia de iure naturæ quilibet tenetur liberare ſe à malis iniuſtè illatis,vel inferendis. Non tamen conceditur ob iuſtam vexationem, licet iniuſtè illatam,vt ſi quis ex mero odio de vera infamia me vellet infamare. *Pœn. cap. 15. quæſt.8 verſ. Excipiunt tamen*.

REFECTORIVM

1 Omnes in Refectorio tam ſuperiores, quam ſubditi conueniant: Communi victu ſine diſpenſatione, extra caſum infirmitatis veſcantur Prælati, maximè ad bonum exemplum, & ad tollēdas ſubditorum murmurationes, occupationum autem diſcretionem ratio ipſa ſuadet,tam in ſuperiore pro ſe, quam pro concedenda ſubditis licētia extra Communitatem come-

comedendi. *Conſt. c.3. ſtat. 12. & 14.*

2 Superior ſub pœna priuationis officii, & ſubditus ſub priuatione ſuffragiorum non debent admittere ſæculares in Refectorium ad comedendum in communitate, nec etiam conſanguineos, affines, amicos &c. niſi magna alicuius benefactoris ſpectabilitas aliter ſuadeat. Et qui aliter Refectorium regulariter prophanaret, vltra priuationem, peccatum mortale incurreret. *ibidem*.

REFORMARE

1 Eſt denuo conſtituere, & ad eſſe priſtinum reuocare; Vnde reformare Religionem in eſſentialibus deficientem (dummodo conſeruetur eius vnitas) ſanctum eſt, & debitum. Diuidere verò Religionem in ordine ad Reformationem, eſt iniquum, quando inter inobſeruantes obſeruari Regula poſſit, ſicut in Eccleſia mali cum bonis admixti ſunt, etiam ſi eam ſine aliqua difficultate, & contradictione obſeruari non poſſit, quia ſub eodem precepto tenemur ad obſeruantiam Regulæ, & ad vnitatem Ordinis. Cum autem ad obſeruantiam talem, maxima interponitur difficultas, quæ moralem impoſſibilitatem infert, tunc poteſt ad

Regu-

Regulæ obſeruantiam ſtabiliendam procurari Ordinis diuiſio, vt factum fuit in Concilio Conſtantienſi, & inde per multos Romanos Pontifices vſque ad Leonem Decimum, qui ſigilla, & titulum, & officium Miniſtri Generalis totius Ordinis à Conuentualibus ablata, transtulit ad Reformatos. Hic autem maxima difficultas oritur ex diſſimilitudine, & conſequenter antipathia, & repugnantia non obſeruantium ad obſeruantes; Illi enim horum exemplarem vitam ſibi flagellum putantes, vel excutere, vel deſtruere continuò procurant; ſi autem alienationis initium, humilitate, & patientia caret, peccaminoſum eſt; obſeruantia enim patiens, & humilis eſſe debet; ſi verò per patientiam, & humilitatem, ſalutis pericula poſſint effugere, diuiſionem procurare non licet. *Pœnal. cap.* 17. *quæſt.* 2.

2 Reformare ſub peccato mortali tenentur Superiores locales, Prouinciales, & Generales, quo ad obſeruantiam, & votorum, & pręceptorum, & regulæ Religionem in iſtis reformatam, vota enim cum ſint communia omnibus Religionibus, non ſingularizant Minoricam, ſed præcepta, ex quibus vota modificantur, vnde ſublatis præceptis, deſtrueretur forma-

malitas Regulæ Minoricæ. *Ibidem q. 3. reſp. 1. & 2.*

3 Et ſic indictam in Capitulo reformationem tenentur ſub pdccato mortali omnes acceptare, etiam ſi profeſſus eſſet ſub inobſeruantia, qnia Religioſi ſuas voluntates, vel explicitè, vel implicitè in Papam, & Superiores repoſuiſſe ſupponimus. Excipe, niſi vocens explicitè intendiſſet vouere Regulam, prout tunc obſeruabatur, quia votum eſt liberum. *ibidem reſp. 2.*

4 In accidentalibus verò induci non poteſt reformatio, quę ad mortale obliget, niſi ex iis grauiſſima in ordine orietur deordinatio. His exceptis, reformationem cum diuiſione affectare, à ſola ambitione prouenire poteſt, & maximũ eſt peccatum, & pœnis ſtatutariis ſubdit quicunque ſit ſubditus, ſiue Prælatus, ſub prætextu Reformationis diuiſionem procurans. *ibidem q. 3. reſp. 4.*

5 Reformati in odioſis non veniunt ſub nomine Obſeruantium. *Pœn. c. 22. q. 8.* Nec gubernari poſſunt per ſtatuta Obſeruantium, quia habent ſua peculiaria ordinata poſt ſtatuta Generalia; poſſunt tamen ad hęc recurrere in caſibus reformationis non contrariis, & vitę reformatæ, & in eius ſtatutis non expreſſis;

ſunt

ſunt enim ſtatuta Reformatorum, veluti municipalia, vnde quando de eadem re diuerſimodè determinatur in Generalibus, & in municipalibus, ſtandum eſt municipalibus. *Pœn, c. 9. q. 8. reſp. 4.*

6 Reformatio Ordinis in Concilio Conſtantienſi ortum habuit ad tollenda ſcandala, quæ inter relaxatiuos, & zelantes in dies oriebantur, vnde Reformatis conceſſi ſunt Conuentus, Guardiani, Vicarii Prouinciales, & Vicarius Generalis à Generali Conuentualium, & Prouincialibus reſpectiuè dependentes, quo ad confirmationem. Quæ omnia cum poſt illud Concilium, & obitum Martini V. conuellere niterentur Conuentuales, fuere in Concilio Baſileenſi ad petitionem Regis Chriſtianiſſimi, & ab Eugenio IV. Nicolao V. Calliſto 3. Pio 2. & Sixto IV. licet à Conuentualibus aſſumpto confirmata, & reformatos non perturbari mandatum fuit. *Pœn. c. 17. q. 2.*

7 Quæ diſpoſitio variè deinceps tentata, conuulſa reſtituta per ſubſequentes Pontifices, caput etiam tentauit, debiliter quidem tempore S. Bernardini, nam obſeruantibus indultus fuit etiam Vicarius Generalis cum ſubordinatione ad Generalem pro cōnfirmatione. Tandem quia multiplicabantur in dies mala ſcandala

dala, & ſeditiones, ſub Leone x. totaliter ordo diuiſus fuit, inter obſeruantes, & Conuentuales, quorum illi ad litterã, iſti, iuxta indulta Apoſtolica regulam obſeruant. *Pœn.c.*17 *q*.1. ac propterea per decretum dicti Concilii Conſtantienſis Leo x. vt dictum eſt, ad tollenda quotidiana ſcandala, & vniendas tot Reformationum Congregationes, ſcilicet Clarenos, Amadeos, S. Euangelii, Collectaneos, fratres de Caputio, &c. edita bulla vnionis, Obſeruantes a Conuentualibus totaliter ſeparauit. *ibidem q*.1. Sigilla, & titulum, & officium Miniſtri totius Ordinis Seraphici: & ſupremam in Ordine præcedentiam Obſeruantibus conſignauit. *Ibidem*.

Capuccini verò licet ex obſeruantia deſciuerint, & extra ordinem illum Minorum, quem Leo x. declarauerat diu palabundi, ad Conuentuales appulſi, ipſis tandem, & obſeruantibus nuncium remiſſerunt, & paulatim ſub Vicariis, poſtea ſub Prouincialibus, tandem ſub Generalibus fixere tentoria. *Ibid. q*. 1.

8 Tepeſcente verò Obſeruantium feruore ſub Clemente vii. anno 1532 emerſerunt fratres ſtrictioris obſeruantiæ, qui diſcalceati in Hiſpania, Recollecti in Gallia, Reformati in Italia ſunt ap

pella-

Digitized by Google

pellati, quos fauoribus ſpecialiter proſecuti ſunt Pius v. Greg. XIII. Clemens VIII. Paulus v. Greg. XV. & tandem Vrbanus VIII. *Pœn. c. 17. q. 2.*

9 Vnde Diſcretos primò, & Cuſtodes, deindè Vicarios, & Viſitatores Generales, poſtremò Miniſtros Prouinciales, Diffinitores, & Procuratorem Generalem obtinuerunt, vt ſe ipſos in puriori obſeruantia, etiam contra Generalem tueri valerent, quem ſolum in toto Ordine cum limitata tamen in multis authoritate recognoſcunt. *Ibidem.*

REGVLA, REGVLARES.

1 Sancti Patris N. Frâciſci, Regula licet omninm in rigore extrema, non tamen veras neceſſitates in extremo, vt potè diſcreta conſtituit. *Conſt. c. 3. ſtat. 23. q. 2. in ſine.* quippè quæ a Chriſto Domino in loco Fontis Columbæ B. Franciſco fuerit verbaliter dictata, vnde Nicolaus 3. in Decret. *Exijt* ait *Hæc eſt apud Deum immaculata Religio, quæ deſcendens a Patre luminum, per eiusfilium exemplariter, & verbaliier Apoſtoli tradita, & per Spiritum Sanctum, Franciſco inſpirita.* Ex quo eſſe de iure diuino, & non poſſe ab vlla poteſtate in terra conuelli

con-

concluditur. *Pœn.c.7.caſu* 14.*diffic.*1.*prope finem.*

2 Tamen viuente Legiſlatore ſub Fratre Elia Generali, cœpit relaxari, & eam magis in dies relaxandam, ſed ſemper reformandam diuinitus fuit ipſi legiſlatori Seraphico reuelatum. *Pœn.c.*17. *quæſt.*2.

3 Quare Franciſcana Religio à Domino fuit electa (ſicut ipſe teſtatus eſt Honorio Papæ. *Ego, inquit, præcepta, aut verba in Regula non poſui, ſed Chriſtus, qui omnia vtilia, & neceſſaria ſaluti animarum nouit.* *Ibidem* q.1. Verſ. *Verum.* non tantùm propter profectum, & ſalutem animarum totius Mundi in terris fidelium, ſed & infidelium, & Paganorum. *Ibidem* q.1. Verſ. *Quantum.*

4 Vnde ex euidenti vtilitate Nicol. 3. affirmat, approbatam fuiſſe in Concilio Lugdunenſi, & Sixtus IV. poſt multiplicia Encomia ſic affatus eſt. *Hi profectò ſunt fratres Minores in Deum Eccleſiam multiplicibus ſplendoribus radiantes, quorum ſonus prædicationis, & ſanctitatis opera præ cæteris Religionum profeſſoribus, vſq. ad extremum terræ noſcitur exiuiſſe. Hi ſunt, quos Deus numero multiplicauit, & merito.* *Ibidem.* Quinimmò Leo X. cõfirmans ait. *Hæc eſt illa Minorum Religio*

Digitized by Google

gio,quæ virentibus ceremoniarum folijs,per viros Apoſtolicos,tanquam per palmites extenſos,a mari vſque ad mare, & a flumine vſq. ad terminos Orbis terrarum, immò ſapientiæ,& ſcientiæ irrigauit Montes, & impleuit terram. Ibidem Verſ. *Amplitudo.*

De Regulæ noſtræ ſumma perfectione. Vide *Caſtitas. Obedientia. Paupertas. Franciſcani.*

5 Regulares, ſeu Religioſi(exceptis Minoribus)ad arctiorem, petita,licet nō obtenta à ſuo Generali, vel Prouinciali licentia, poſſunt omnes tranſire,hanc verò licentiam dare non poteſt Superior localis, licet Prælatus ſit, quia cum ex ſe recipere ad habitum non poſſit, nec debet dimittere; quibus autem in particulari, vel negetur, vel concedatur ad aliā Religionem tranſitus, id ex propriis cuiuſq. Apoſtolicis conſtare debet. *Conſt. c.2.ſtat.5.*

RELAPSVS.

Dicitur ille, qui reincidit, poſtquam abiuratis prauis erroribus, ſe nullo modo in poſterum de fidei articulis, aut de Eccleſiæ dogmatibus malè ſentire iurauerit, & talis brachio ſeculari punien-

dus traditur. *Pœn.c.22.concl.1.*

RELIGIO quo ad priuilegia declaranda, reſtringenda, renuncianda &c. Vide *Priuilegium*.

RELIQVIAS commutare. Vide *Simonia. Caſus reſeruatus.*

Remigantes. Vide *Triremis*.

Renunciare Priuilegia. Defenſiones: Vide *Priuilegium. Defenſio. Proceſſus. Contumax.*

REPETIARE.

1 Habitũ de petiis laneis vel lineis (nõ enim in regula ſpecificatur) libertas eſt à Regula conceſſa, vnde à Superiore ſine cauſa prohiberi non poteſt, prohibens peccaret, data tamen cauſa licitè, & validè prohibebit. Cauſæ verò repetiandi ſunt fractura præſens, vel imminens, vel ordinaria in parte habitus, neceſſitas etiã tuendæ valetudinis, cum reſpectu frigoris Tunicę leuiores ſunt. Repetiatio autem affectata extraordinaria, & non neceſſaria, quæ communitatem offendit, ſingularitatem affectat ad vanitatis, & ambitionis aucupium, omninò mala eſt, & damnanda. *Conſt.c.2. ſtat.48. Verſ. Vniformitatem.*

REQVISITA Nouitiorum. Vide *Nouitius*.

RE-

RESIDENTIA.

1 Eſt de iure diuino, quia ſic eſt Prælato commiſſa cura ſubditorum, & Conuentus, ideo ſine diſpenſatione, ab ea non poteſt ſe alienare, ſ diſpenſatio verò ſine cauſa eſt nulla. Cauſæ verò ad diſpẽſandum ſunt Chriſtiana charitas, vt Prædicatio, pacificatio, parentum ſubuentio, vel conſolatio: Vrgens neceſſitas, ſcilicet ad recuperandam ſanitatem, vitandam hoſtium incurſionem, peſtem. *Conſt. c. 8. ſtat. 62. per totum.*

2 Quod in Conuentu autem aer ſit inſalubris, non valet, licet Guardianus ſibi Vicarium conſtitueret, quia ſciens, & volens eius curam ſuſcepit, vnde vel reſidere, vel renunciare tenetur, peſtis etiam; aut intemperies communis Prælato, & ſubditis, eum Prælatum non excuſat, quia in caſu communi ei cura ouium incumbit, ſub peccato mortali. Circa inimicitias verò, ſi cauſam ipſe dederit, ſiue ſint cum fratribus, ſiue cum ſæcularibus, non eſt à reſidentia diſpenſandus, ſed ab officio amouendus, ſi ſit patiens, & hoc à ſubdito, ſubditus eſt amouendus, & caſtigandus. Si autem cũ Epiſcopo, vel Domino loci, vel commu-

nitate patiatur, niſi deduci in exemplum poſſe timeatur, tunc eſt cum alio Guardiano commutandus. Debita obedientia etiam eſt cauſa ſufficiens, v. g. cum Generalis, vel Prouincialis, vel Papæ Legatus iuſtum debitum obſequium boni publici, vel particularis, viſitationis Prouinciæ, & huiuſmodi imperaret. Etiam Reipublicæ vtilitas, vt Capitulorum celebratio, iurium Prouinciæ, aut Conuentuum defenſio, reformationis promotio, & huiuſmodi. *ibidem*.

3 Diſpenſari etiam poteſt à reſidẽtia pro relaxando animo, religiosè tamen, ſcilicet per duos, aut tres menſes, dummodò id non fiat in diebus magnárum feſtiuitatum, & ieiuniorum. Peregrinatio autem, etiam voto ſancita non ſufficit, quia voluntariæ deuotiones obligationi cedere debent. *Ibid. concl.* 4.

4 Diſpenſatio verò, ſi eſt Guardianus, debet haberi à Prouinciali, ſi Prouincialis, à Generali, ſine qua omninò (ſub pœna apoſtaſiæ in Guardiano) non debet à reſidentia diſcedere, niſi in vrgentiſſimo, & repentino caſu, de conſenſu diſcretorum. *Ibidem concl.* 4.

Pœnæ non reſidentium ſunt præter pœnas à iure præſcriptas, & peccatum mortale, etiam ſuſpenſio, vel priuatio officii,

ficii, quod Superioris iudicio remittitur. *Ibidem conclus.7.*

RESPONDERE Prelato in culpa. Vide *Caſus n.14.infamare*.

RESTITVTIO famę. Vide *Infamare. Detractio*.

RETINERE.

Aliquem vi, vt non poſſit abire quo vult, eſt eum carcerare, vnde talis retinens incurrit Canonem *ſi quis ſuadente diab.* etiam ſi ad eius ſecretum peccatũ tollendum fiat, & contra eum eſſe teſtis non poteſt. & punitur tanquam vſurpator alienę iuriſdictionis, v.g. ſi ſubditi ſcirent, Superiorem in cubiculo retinere mulierem in cella occultam, & ſubditi irruerent ad cellam, ac mulierem expellerent, & vellent Superiorem in vincula coniicere, & Prouinciali puniendum tradere, nulli dubium eſt, quod crimen læſæ maieſtatis committerent, hoc enim nec Superiori locali, contra ſubditos cõceditur; vnde tales vt conſpiratores ſunt puniendi. Superior verò in tali caſu, nec poteſt reus conſtitui, & confeſſio extorta ex tela talis iudicii, nulla eſt, nullumq; parit effectum in ordine ad punitionem, niſi aliundè legitimè de eo conſtet, quã

per talem ſubditorum accuſationem, quæ potius vt calumnia, vel conſpiratio eſt declaranda. Solum enim poterunt delictum iuſtificare, & contra eum legitimè agere apud Prouincialem. *Pœn. c.8.q.8.*

REVELARE.

1 Reuelans confeſſionem Sacramentalem duplicem committit malitiam, ſcilicet Sacrilegii contra Sacramentum Pœnitentiæ, quia ipſum reddit odioſum; & iniuſtitiæ, quia frangit pactum virtuale, quod eſt inter Eccleſiam, & Sacramentaliter confitentes de ſecreto ſeruãdo, ſed non tenetur ipſe hanc duplicem malitiam confiteri, ſufficit enim, quod dicat, ſe reuelaſſe confeſſionem, tenetur tamen ad reſtitutionem famæ Ipſius, cuius peccatum reuelauit. *Pœn. cap.23.q.2.*

2 Indicia contra reuelantem elici, debent ex his quæ cadunt ſub ſigillo, vt ſunt peccata mortalia, tam pœnitentis quam ſociorum complicum. Secundo venialia in particulari. Tertio peccatorum circumſtantiæ, quæ ad peccata reducuntur. Quarto defectus naturales odioſi. Quinto confeſſio extraordinaria ſecreta, quam pęnitens nollet ſciri; hæc autem non tantum re-

reuelantur dicendo, ſe audiuiſſe hæc, & illa in confeſſione Titii, ſed ſi quis multis viris v. g. auditis in confeſſione, diceret, deinde, Titium eſſe caſtum, tunc infertur ſe caſtitatem negare in aliis. Secundo, ſi quis egrediens conſulat doctiorem de aliquo caſu, & deinde immediatè ſe conferat ad abſoluendum Titium. Tertio, ſi poſt confeſſionem fugiat Titii conſortiũ, quod ante frequentabat. Quarto, ſi cum ipſo pœnitente ſine eius licentia extra confeſſionem de ipſius peccatis in confeſſione auditis colloquatur. Quinto, ſi dicat etiam in genere: Grauem Titio impoſui pœnitentiam, aut Titium nolui abſoluere: Titius ſuis minutiſſimis culpis mihi caput frangit. Sexto, ſi dicat, ſe ſcire in confeſſione, quod in tali Conuentu, vel Communitate grauia peccata committũtur. Quæ omnia indicia ſigilli confeſſionis violationem, quomodocunque vel dicto, vel ſcripto, vel nutu manifeſtentur, dummodo in aliorum notitiam producantur. *ibidem q. 2. reſp. 2.*

3 Clara probatio fractionis ſigilli conſtare poteſt ex confeſſione fractoris, vel per plures teſtes cõteſtes, nullo modo per teſtes ſingulares, quia non faciunt plenam probationem, maximà in Religione noſtra, vbi dicitur de legitimè conuicto ad

ſummum per teſtes ſingulares, conuictus
Confeſſarius poteſt puniri pęna arbitra-
ria, non tamen ſi Confeſſarius ſit probus,
non loquax, aut garrulus, quia repugnan-
tibus coniecturis contra particularium
atteſtationes, eſt pro Confeſſario bonæ
opinionis præſumendum. Si verò Confeſ-
ſarius ſe velit tueri dicendo, ſe habuiſſe
licentiam reuelandi à pœnitente, & pœ-
nitens neget, Confeſſarius licentiam debet
probare, quod in contrarium venit; ſi Cō-
feſſarius à tertio accuſetur de reuelatio-
ne, accuſantis enim intereſt probare, Con-
feſſarium ſine licentia reuelaſſe, & vlte-
rius, quod Confeſſarius talis pœnitentis
confeſſionem audiuerit, & peccatum reue-
latum non aliunde ſciuerit: his enim non
probatis Confeſſarium conuincere non
poteſt. *ibidem reſp.* 4.

4 Peccatum tamen poteſt aliquando
reuelari, vt incendium Ciuitatis, proditio
Reipublicæ, occiſio Principis, diſſemina-
tio hæreſis, & ſimilia, quia peccatum com-
mittendum, de quo pœnitens non dolet,
& abſtinere non proponit, non dirigitur
in pœnitentiam. Pœnitens verò omninò
non eſt reuelandus. *ibidem reſp.* 4. *diffic.* 2.

5 Pœnæ reuelantium non afficiunt, niſi
Sacerdotem confeſſionem excipientem, &
nullo modo alios, ad quos cōfeſſionis no-
titia

titia peruenerit(ſaltè in vim ſtatuti) v.g qui peccatorum cedulam reperiſſet, interpres in confeſſione adhibitus, fictus Sacerdos, qui nulliter confeſſionẽ audiat, aut verus Sacerdos, qui ſacramentaliter audiendi & abſoluendi voluntatem non habeat, quia pœnæ contra perſonam veram inflictæ, cum ſint ſtricti iuris ad perſonam fictam, & repreſentatam extendi non debent, ſed tales poena arbitraria sũt puniendi, quia ſecretum naturale & Diuinum violantes, impunè non debent abire. *ibidem diffic.1.*

6 Contra reuelantes confeſſionem ſacramentalem adeſt hoc ſtatutum, *ſcilicet actibus legitimis deſtituimus, ab audiendis confeſſionibus perpetuò ſuſpendimus, atque carceribus mancipandum Prouincialis arbitrio decernimus; Sin legitimè conuictus non fuerit, ſed tantum ſufficienter indiciatus, grauiter arctetur ad arbitrium Superioris.* Pœn.c.23.*in principio*.

7 In iure autem canonico depoſitio, & peregrinatio perpetua contra tales mandabatur; ſed poſtea in Sacerdotij honorẽ depoſitio, & loco peregrinationis arctatio in Monaſterio fuit inflicta. Quæ depoſitio non intelligitur de depoſitione actuali, poſtquam depoſitus traditur brachio ſæculari, ſed de verbali, per quam beneficio,

Digitized by Google

& officio, & ordinum exercitio priuatur; itaut ſolius Canonis,& fori priuilegium, depoſito reuelāti remaneat,arctatio enim carceratio eſt,carceratus autem nullos ordines poteſt exercere. *ibidem q 3.*

8 Sed cum ſtatutum iſtam totalem, & perpetuam depoſitionem in ſolam priuationem actuum legitimorum, & perpetuā ſuſpenſionem à confeſſionibus audiendis commutauerit,& etiam perpetuam arctationem in Monaſterio, in carcerationem arbitrariam,cū de Principis arbitrio (ſunt enim ſtatuta à Pontifice approbata) ſic immutauerit, pęnis ſtatutariis puniendus eſt Religioſus. *ibidem.*

9 Perpetuam verò ſuſpēſionem ab audiendis confeſſionibus Generalis remittere non poteſt,immò neque Capitulum; & ſi remittit,nulliter facit, quia iſta perpetuitas non à ſtatuto, ſed à lege infligitur. *ibidem reſp.3.* Nec tollere poteſt Generalis iuris infamiam,quæ reuelanti poſt ſententiam conſurgit immediatè ex enormitate delicti, quæ enormitas per arctationem,vel per triremes importatur. *Pœn. c.23. reſp.4.*

10 Sic reuelantem confeſsionem punire ad Religinem pertinet, non ad Sanctæ Inquiſitionis Officium; nullum enim ad hoc extat decretum,aut Apoſtolica Conſtitu-

ſtitutio, immò in iure diſpoſitioni Superioris ordinarij relinquitur. Excipe, niſi eſſet error in intellectu, v.g. ſi diceret, id licitè fieri, vel ſi frequenter hoc faceret, cenſeretur enim tunc agere ex malitia, & ſpernere ordinationem Eccleſiæ. *Pœn. c.23.quæſt.1.*

Reuelare ſecreta extra Religionẽ &c. Vide *Caſus n.3. 4.*

Reuelare accuſantium nomina, eſt caſus reſeruatus. Vide *Caſus n.6.*

Reuelare ex obligatione vel non in iudicio, vel extra, iuſtè, vel iniuſtè fratris particularis defectus. Vide *Accuſare. Calumnia. Denunciare. Infamia. Iniuria. Carcer n.22.*

11 Reuelans vnde Diffinitorii diſſenſio oritur, graui pęna in allegato ſtatuto punitur, quia talis reuelatio ſummũ Reipublicæ bonum euertit. In Diffinitorio enim ſumma negotia pertractantur, ſcilicet electiones, punitiones. Cũ igitur agatur de rebus, quæ poſſunt bilem mouere, & iras in aliquibus accendere, quod ſcilicet Prælatura non fuerit collata vni ob meritorum defectum, adempta alteri ob demerita, nulli dubium eſt, quod Diffinitorium euadet ſeminarium inimicitiarũ; hinc infertur, quod Patres zelantes nequeunt liberè loqui, timentes ſibi malas

voluntates creari;ex quorum taciturnitate Religionis negotia labuntur. Diffinitores tamen, quia nec coacti officium ſuſceperunt, nec de amiſsione vitæ, vel famæ, vel bonorum verè timetur, tenentur ſimpliciter, non obſtante quacunque minata inimicitia, bonum publicum præferre, quia honorem cum onere ſuſceperunt. *Pœn.c.24.q.2.* Vide *Caſus n.3.*.4

REVS

1 Dicitur ille, contra quem indicia, probationeſque laborant, nec antequam ad iudicium vocetur per citationem: Immò non eſt conſtituendus, niſi in informatione conſtet, delictum eſſe ſemiplenè probatum, vel adeſſe æquipollentia indicia. Iudex aliter faciens, peccat mortaliter, actibus legitimis perpetuò priuatur, & alijs pœnis ſubijcitur. *Pœn.c.1.quæſt.3. verſ. Reſpondeo quinto.*

2 Audiendus eſt in ſuis defenſionibus antequam torqueatur, ſecus poſſet quis torqueri de delicto, quod nunquam cogitauit, quod eſt ſummè iniquum, & Deo odibile, immò Iudices ſic procedétes, potiùs canes, quam homines nuncupari merentur. *Pœn.c.5.q.4.*

Reus comparens per Procuratorem. Vi-

Digitized by Google

Vide *Iudex*. *Proceſſus*.

3 Reum ſine cauſa legitima, & legitimè in actis probata tormentis ſubiiciens, excommunicatur in Canone *Si quis. Pœn.* c.5. q.4. Confeſsio verò in tormentis facta, eſt nulla, niſi die ſequenti à reo poſito extra vinculo, & timores ratificetur, vt non ex dolore, aut metu, aut violentia ea ratificaſſe videatur *ibidem* q.10. Vide *Tortura*.

4 Quod ſi proportionata culpæ tormenta omninò inconfeſſus ſubſtineat, eſt abſoluendus, licet delictum fuiſſet plenè probatum, vel ſaltem non poſſet in pęna ordinaria condemnari, quia ſuſtinuiſſe in tormentis, vim habet, ac ſi veritatem faſſus fuiſſet. Si autem reus ſic conuictus interrogaretur de ſocijs, vel ſuper aliquo articulo confeſsionis, debet apponi clauſula, & proteſtatio, *Sine præiudicio confeſſi, vel conuicti criminis, vel latæ condemnationis. Ibidem* q.5. Si tamen poſtmodum noua indicia ſuperueniant, poterit in horum vim iterum contra eum, licet prius abſolutum procedi, non obſtante abſolutoria ſententia. *ibidem* q.9.

RIXA

Eſt duorum vt plurimum vi contentio, quæ

quæ ex improuiſo procedit, non data opera. Dicitur autem author rixæ, qui illicitum attentauit, vnde rixa oriri potuit, quod ſi author rixæ ſciri non valeat, vterque puniendus eſt pœna ordinaria, quia non eſt maior ratio de vuo, quam de altero, expedit autem, vt delicta non remaneant impunita. *Pœn. c. 13. q. 3. verſ. Inſtabis quarto.*

ROGAMINA

Superiorum mandata ſunt, & inducunt iuſtum timorem. *Pœn. c. 15. q. 8. verſ. Reſpondeo poteſt dari.*

ROTA

Seu Turneus Monaſterii, ex ligno nucleo, aut ſolidiori fiat, cuius feneſtrella cubitum vnum altitudine, latitudine verò vncias ſexdecim non excedat, intus, & foris ſeris, & clauibus occludatur. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. concl. 5. quæſt. 2.*

SACERDOS

Proprius quis dicatur. Vide *Confeſſio n. 5.* Sacerdos, quia militiæ Diuinæ cingulo condecoratur, mitius eſt torquendus, quam laici. *Pœn. c. 5. q. 3.*

SACRILEGIVM

1 Eſt irreuerentia contra rẽ ſacrã Deo per

per publicum ritum, & inſtitutioné conſecratam, v.g. contra perſonas, res, & loca Deo deputata, ſic mollities &c. Religioſi eſt ſacrilegium, & duplici nota incurritur, ſi cum alio Religioſo, vel in loco ſacro committatur. *Pœn. c. 8. q. 9.*

2 Sacrilegii attentatio remota, vt eſt conditio ad peccandum, acceſſus ad locũ, non inducunt pœnam ordinariam contra ſacrilegos, benè autem attentatio proxima, vt eſſet cubare in eodem loco, ad amplexus, oſcula, & tactus ruere, & ad vlteriores, ac viciniores impudicitiæ actus progredi, quia hæc ad completam libidinem tractant, & in rem Deo dicatam vera violatio, & irreuerentia irrogatur. *ibidem verſ. Sed dices.* Vide *Fornicatio.*

A Sancto Officio pœnitentiatus. Vide *Pœnitentiatus. Abiuratio.*

SATISFACTIO famæ. Vide *Fama.* Satisfactio condigna. Vide *Conſpirator.*

SANDALIA

Aperta poſſunt deferre Reformati, quia contraria Conſtitutio Vrbani VIII. per non vſum, eſt penitus ſublata, vltra quod fuit ab ipſo ob cauſas ſibi expoſitas reuocata. *Conſt. c. 2. ſtat. 72. dub. 8.* Idem dic de Calepodiis reaſſumendis, ſoleiſque dimitten-

ten-

tendis. Sandalia enim à Chriſto, & ab Apoſtolis fuere geſtata, maximè in locis petroſis, & ſpinoſis, & in frigore, & in æſtu. *Conſt. cap. 2. ſtat. 68.*

SANCTIO

Eſt illa legum pars, in qua contra legis tranſgreſſores pœnæ decernuntur. *Conſt. c. 1. ſtat. 1. §. 7.*

SCANDALVM

Aliud actiuum, aliud paſſiuum. Actiuũ eſt, quod ex intentione operantis, vel ex natura ſua eſt inductiuum alicuius in ruinam. Paſſiuũ verò eſt, quod indebitè oritur ex actione licita, & neceſſaria, & hoc vltimum curare non debemus, quia nullus tenetur dimittere ſibi licitum, vt v.g. non teneor non equitare, cum ex vera neceſſitate debeam equitare. *Pœn. c. 4. q. 2. verſ. Reſpondeo ſtatutum.* Actiuum verò eſt punibile, etiam ſi non ſit, qui actu ſcandalum patiatur, quia actio de ſe fuit inductiua, ſed delinquenti incumbit probare, quod nemo ſcandalum paſſus ſit. Ad ſcandaloſam verò oblocutionem in populo ad hoc, vt ſit punibilis, non ſufficit numerus denarius, ſed ille numerus ſufficit, qui publicum, & notorium facti conficerent; nomine autem populi omne ge-

nus

nus perſonarum in eo cōtentarum, etiam infideles veniunt. *Conſt. c. 1. ſtat. 3. § 3.*

SCHEDVLAE

Electionum debent ſtatim publicata electione comburi coram Vocalibus, ad hoc, vt ſecreta non publicentur. *Conſt. c. 8 ſtat. 16.*

SCHISMA

1 Eſt alienatio ab Eccleſia, ideò ſummè odibilis, quia per diuiſionem ad totius deſtructionem tendit. Eſt autē Schiſma ſine hæreſi, quando quis per odium ſpeciale, Papæ non vt Papa eſt, ſed vt talis homo, vel Princeps obedire retrectat. Vel quando contenderetur de Papatu inter multos, qui confiterentur quidem vnitatem Eccleſiæ ab vno Chriſti Vicario pendere; attamen quilibet teneret hunc, & non illum eſſe legitimum Papam; tunc enim eſt ſchiſma ſine hæreſi: Schiſmaticus autem, & hæreticus ſimul eſſet, qui in diuidendo ſe à Capite, & corpore Eccleſiæ, teneret ſe benè agere, & malè ſentiret de vnitate Eccleſiæ, ac eius capite, eo quia tunc peccaret in Symboli articulum *Credo in Spiritum Sanctum, & vnam San-*

ctam

Digitized by Google

ctam Catholicam Eccleſiam, quia diuidendo hoc corpus, diuideretur Spiritus Sanctus informans. *Pœn.c.17.q.1.* qui quidẽ Schiſmatici in Bulla Cœnæ Domini excommunicantur. *ibidem*.

2 Schiſma in Religione eſt procurare Ordinis diuiſionem, quod ſic punitur per *ſtatut*, c.7. §.5. *n*.55. *Ordinis diuiſionem, quoquo modo procurans, excommunicationis ſententiam Generali reſeruatam, ipſo facto incurrat, & ſi legitimè ſit conuictus, carceri mancipetur eiuſdem Generalis arbitrio.* Quas pęnas, ac inſuper priuationem actuum legitimorum incurrat, qui eiuſdẽ Ordinis, vel Prouinciæ nouitatem, diuiſionem, vnionem, ordinationem, vel fratrũ amotionem, aut non amotionem per Prę-latos, Principes, Reges, Communitates, vel alios quoſcunque extra Ordinem ſuaſerit, vel procurauerit. *ibidem in principio.* Vide *Procurare. Reformare*.

SCIENTIA

Aequiparatur, immò præfertur nobilitati, quia non ſibi ſoli, ſed toti Eccleſiæ prodeſt. *Pœn.c.*2.9. Non enim paupertati, humilitati, & perfectioni nocet, ſed opitulatur (immò ignorantia in via Dei maximè nocet) niſi ad ventum, & ſuperbiã,

non

non ad charitatem, & Dei gloriam ordinetur, & à ſcientia vita irregulata diſcordet, tunc enim mala eſt, aliàs maxime vtilis. Vnde S. Antonius de Patauio, lumen Religionis ſingulare, primus in Religione, de mãdato S.P.N. Frãciſci Theologiam docuit; & Martinus Papa v. in c. 10. *Reg. Minorum, Strictiſſimè*, inquit, *exhortantes in viſceribus Ieſu Chriſti fratres omnes, vt vbicunque viderint idoneos ad ſtudia promouendos, totis viribus auxilium eis impendant, cum ſcientia donum ſit Dei, armatura ad defendendum Sanctam Fidem Catholicam, corona Ordinis, lumen veritatis, & via in tenebris ambulantium. Conſt. c. 5. ſtat. 5. verſ. Reſpondeo omnia.* vide *Mundus*.

SCRIPTVRA

Sine ſubſcriptione, falſa reputatur. *Conſt. c. 10. ſtat. 5.* Scriptura atteſtans ſolutionem, quomodo fieri debet. Vide *Proprietas*.

SECRETARIVS

Miniſtri Generalis ex familia Ciſmontana, habet votum in Comitiis Generalibus, tanquam Cuſtos Terræ Sãctæ. *Conſt. cap. 12. ſtat. 9.* Si autem adeſſet ibi Guar-

dianus

dianus Hieruſalem, tunc Secretarius nõ habet votum, quia Secretarius eſt tanquam Subſidiarius, ne votum illud deſit Capitulo, poſſet prædictus Guardianus de iure ſubſtituere alium pro voto ferẽdo, ſicut alii Prælati, tamen de facto Religio non permittit. *Ibidem.*

Secretarius Generalis, quo ad eius relationem &c. Vide *Pater.*

Secretum reuelare. Vide *Reuelare.*

Sæculares in Dormitorium, officinas, Refectorium non admittendi. Vide *Refectorium.*

Sæculares venientes ad recipiendum habitum Religionis, & eorum abſolutio. Vide *Abſoluere. diſpenſare.*

SEDITIO.

Eſt quietis publicæ perturbatio, dicitur autem ſeditio, eo quia multi diſſentiunt, Seditioſo enim nihil peius, & in ſæculo capite plectitur, ſi tractatus præceſſit, malus enim animus turbandi Rempublicam oſtendit. *Pœn. c. 16. q. 2. in fine.*

Seminarium Iuuenum Profeſſorum. Vide *Iuuenes.*

Semiplena probatio eſt, quæ inſurgit per vnicum teſtem integrum, aut ſi non ſit integer, eſt tamen de viſu, & fama.

vel

vel leui alio indicio iuuatur, vel per indicium graue plenè probatum. *Conſt.c.* 11.*ſtat.*4.Verſ. *Vbi autem.*

SENATORES. SENES.

Non ab ætate, ſed à prudentia, & ſolicitudine in conſiliis, & ſententiis dicebantur, Senatores tamen ob experientiã, vt plurimum optima conſilia dare ſolent, vnde ſenes ſummè ſunt honorandi, ſenior tamen dicendus eſt, non qui multum viuit, ſed qui multum ſapit. *Conſt. c.*2. *ſtat.*36.

Senes an recipiendi ſint ad Religionem. Vide *Nouitius*.

SENTENTIA.

i

Omninò requiritur in omn punitione criminali, etiam in notoriis, & infragrãti crimine comprehenſis, ergo multo magis in probatis per teſtes, & per indicia, & in ſcriptis eſt redigenda, etiam ſentẽtia ſuſpenſionis, licet ſit tantum interlocutoria, non finalis, & ex proceſſu omninò dependere debet, quod ſi ex deductis iuſtificari non poſſit, omninò iniuſta eſt declaranda, & Iudex pœnis ſubiici contra malos Iudices fulminatis. *Pæn.c.*1

quæſt.

Digitized by Google

quæſt. 3. Verſ. *In quo*.

Sententia expulſionis. Vide *Incorrigibilis*.

SEPVLTVRA.

Eccleſiaſtica carent illi, qui in probata proprietate moriuntur. Decimas exigentes, & ſibi retinentes; morientes in duello, hæretici, eorumq; defenſores, Vſurarii manifeſti, non confitentes, nec communicantes ſemel in anno. Incendiarii, ſe ipſos occidentes, Sanctimoniales non ſeruantes vitam regularē, defuncti in excommunicatione, & alii grauiſſimi peccatores, eo quia ſupponit Eccleſia, eos in peccato mortali mortuos eſſe, & ideo è Cœlo eiectos. Cuius declarationem, & pœnas in Eccleſia ſepellientibus inflictas. Vide *Proprietas*. *Pœn*. *c*.7.*q*.1.

Sepelliendi cum habitu Religionis. Vide *Habitus*.

Serui, ideſt captiui, ad Religionem non recipiendi. Vide *Nouitius*.

Sigillum Miniſtri Generales. Vide *Generalis*.

SILENTIVM.

Cum ſit mater virtutum Monachorũ, immò ſapientiſſimarum cogitationum, in

in Choro, Sacriſtia, Eccleſia, Dormitorio; & in Refectorio, eſt perpetuo obſeruandum. *Conſt. cap. 3. ſtat.* 10. Quando autem ſilentii fractura peccatum mortale inducat. Vide *Paruitas materiæ. Materia.*

SIMONIA.

Eſt deliberata voluntas pretio contractandi ſpirituale, vel ſpirituali annexum. Hinc ex imperfectione actus indeliberati poteſt dari peccatum veniale in ſimonia, etiam ob paruitatem materiæ, quia ſpiritualia etiam habent gradus entitatiuos, licet non quantitatiuos, & ſic licet omnis res ſpiritualis ſit talis ſimpliciter, ideo inuendibilis, & ſi vendatur, imbibat totam ſimonię deformitatem, quia iniuria Deo infertur, tamen extenuata re ſpirituali, extenuatur deformitas prauæ venditionis, ſicut extenuatur affectus ad eam, quis enim plus dabit pro inſigni Reliquia, v. g, pro capite, quàm pro minima parte Reliquiæ, ſicut & ab ipſa Eccleſia magis honoratur Reliquia inſignis, quod idem in re purè ſpirituali venit dicendum; Sub verbo *contractandi* venit emptio, venditio, pactio, & quiuis alius contractus innominatus negotiandi. *In ly pretio* formalitas ſimo-

niæ

niæ conſiſtit, vt ſcilicet pretium formaliter accipiatur, vel detur, non ob liberalitatem, gratitudinem, laborem, amicitiam, ſed formaliter pro pretio rei ſpiritualis, quod à Simone originem habuit (vnde ſimonia dicta eſt) qui voluit ab Apoſtolis authoritatem emere donandi Spiritum Sanctum. *Per ly ſpirituale, vel ſpirituali annexum* comprehenditur omne ſpirituale, ſiue ſit tale per eſſentiam, vt gratia, & virtutes ſupernaturales, ſiue ſit tales cauſaliter, vt Sacramenta, ſiue effectualiter, vt effectus Sacramentorũ, & actuum ſupernaturalium, ſiue ſit naturale, ſed ad Deũ, & Dei cultum ordinatum, vt vaſa, Templa, ornamenta ſacra, Sacramentalia, labor in miniſtrandis Sacramentis, & officiis diuinis, beneficium Eccleſiaſticum, Iuſpatronatus, penſiones, & huiuſmodi, quæ omnia, vel antecedenter, vel concomitanter, vel conſequenter ſpiritualibus ſunt annexa. *Pœn. c. 15. quæſt. 1,*

2 Hinc intellectus actus quicunque ſint, ſiue practici, ſiue ſpeculatiui, ſi ſiſtãt in naturali, & non ordinẽtur ad ſpiritualia, non poſſunt eſſe materia ſimoniæ, & ſic tam pro eis faciendis, quam pro omittendis, vt ſi vendatur doctrina, etiam Theologica, vel veritas, vt veritas eſt, vel

licen-

licentia docendi, vel conſilium, docere in feſto, ſiſtendo in naturali non poteſt eſſe ſimonia. *ibidem* Verſ. *Actus*.

3 Ex quo infero, quod ſine ſimonia poteſt commutari etiam ex pacto ſpirituale pro ſpirituali, vt Reliquia pro Reliquia, Miſſa, pro Miſſa, vt v. g. ſi auſcultes meam confeſſionem; auſcultabo tuā. Temporale etiam pro ſpirituali poteſt accipi, non tantum liberaliter datum, ſed etiam ex pacto, dummodò non accipiatur pro pretio formaliter, ſed titulo eleemoſinę ad ſubſtentationem, vt à celebrante, vel concionante, etiam à Parocho, longum iter indebitum, & inſolitū pro miniſtrando Sacramento peragente, non tamen ſi talis itineratio ſit curæ annexa ſimpliciter: Poteſt & aliquid accipi in punitionem à pœnitente, non in pretium, vt in abſolutione excommunicationis &c. commutatione voti, & redemptione iuramenti. Poteſt & quis ſeruire Epiſcopo, ſperans ex Epiſcopi gratitudine, & liberalitate beneficium, dummodò ſeruitus non ſit vt pretium pro beneficio applicata. Poſſum etiam ſine ſimonia dare temporale pro redimendo iniuſta vexatione ad capiendam poſſeſſionē beneficii iam collati. Item ad redimendam Eccleſiam iuriſpatronatus, & Eucha-

chariſtiam, & Reliquiam de manu Tyranni, vel Pagani. Item ne præſentetur à Patrono Hæreticus, Schyſmaticus, & quouis modo indignus, & hoc maximè in electione Pontificis, dummodò non determinetur præſentatio ad vnum. Poſſum & ſine ſimonia dare temporale exhibenti ſpirituale, hac ſub mera intentione, vt ipſe ex mera gratitudine mihi ſpirituale ſit collaturus, & ipſe poteſt tuto ſpirituale ex gratitudine recipere; tamē practice eſt difficile in his formalitatibus ſub præciſa doni ratione conſiſtere, & in foro fori crederetur eſſe ſimonia *Pœn. c.* 15. *q.* 1.

4 Sic poteſt Epiſcopus ſeruo conferre beneficium, vt ſe gratitudinis obligatione exoneret, & quod recipiens beneficium teneatur illud renunciare, dummodò non importet nouam obligationem vltra illam, qua tenebatur ante collationem beneficii. Quæ doctrina ſeruanda eſt in mutuo, vt firma proteſtatioce remunerationis non imponatur mutuario obligatio noua, quæ ſi tacitè, vel expreſsè quoquo modo imponeretur, & ſimonia, & vſura committeretur. *Ibidem*.

5 Licitum eſt dare munera filio, vel promittere, vt Sacramenta frequenter; alimenta iuueni, vt fiat Clericus; dotem Puel-

Puellæ, vt fiat Monialjs; munera hebreo, vt baptizetur; Vitam hæretico damnato, vt fiat Catholicus, hi enim contractus nō ſunt reciproci, & oneroſi, ſed ex gratia ſolius recipientis, vt ſunt ſub conditione non inducente obligationem ſimpliciter, ſed tantùm, ſi velit oblata recipere. *Ibidem*.

6 Licitum eſt etiam temporale ſtipēdium ad ſubſtentationem Miniſtris Eccleſiæ, non enim datur pro opere, vt ordinato ad ſalutem animæ, ſed vt eſt ſeruitium, in gratiam alterius ſuſceptum; immò tale ſtipendium Iuri diuino conſonat, & poteſt quis pro eo paciſci, non tamen de nouo prætendere ipſum poteſt, ſi aliundè, vt ex Decimis &c. congruam habeat ab Eccleſia ſubſtentationem, aliàs eſſet ſimoniacus. in licito tamen exigendo exationes odioſas, quę ſimoniam ſapiunt, debet euitare, vt v. g. ſi Sacerdotes nollent celebrare, niſi eſſet pecuniâ numerata, niſi detur pignus &c. nec accipere ſtipendium, ſi habeant ab Eccleſia ſubſtentationem ex Decimis, quia tunc ex iuſtitia præſtare tenetur. *Ibidem*. verſ. *Miniſtri*.

7 Simonia eſt Sacrilegium, quia peccatum eſt contra Religionem, ita vt ponatur tanquam genus in diffinitione ſi-

Digitized by Google

moniaci, nam irreligioſè contractantur ſpiritualia, dum vendituri ſubiiciuntur, quę ſunt inuendibilia. Hinc eſt in ſuo genere peccatum grauiſſimum. Quod prohibetur ivre naturali, & diuino, & Eccleſiaſtico, quia natura dictat, non eſſe vendendam rem inuendibilem, & cuius non habeo dominium; ſpiritualia verò inuendibilia ſunt, quia nec dominium habent in terra, nec pretio poſſunt æſtimari, & ſic contra ius naturale venduntur, & cõtra diuinum, vt habetur ſæpius in ſacro textu, & contra Eccleſiaſticum, vt habetur in *Titulis de ſimonia*, & cum à iure naturæ, & diuino vetatur, ſuper hæc iura Papa non habet authoritatem; poteſt tamen diſpenſare ſuper ſimoniam inductam ſolo iure Eccleſiaſtico. *Ibidem. q. 1. in fine.*

8 Simonia conſideratur vel ſecundũ actus, vel ſecundùm obiectum, vel ſecundum pretium. Pimo modo diuiditur ſimonia in realem, mentalem, & conuentionalem. Secundo modo diuiditur, quia alia eſt in ſpiritualibus ſimpliciter, alia in ſpiritualibus per analogiam, & ſic cõmittitur in adminiſtratione Sacramentorum, alia in collatione Ordinum &c. Tertio modo diuiditur ad diuiſionem pretii, aliud enim eſt à manu, aliud à lin-

lingua, aliud ab obſequio. *ibidem q.2. & reſp.6.* Verſ. *Diuidunt.*

9 Simonia mentalis eſt, quando pretium quidem voluntate intendimus; tamen ad actum exteriorem appretiandi non eximus, & hoc ſiue pretium principaliter, ſiue minus principaliter intendatur, nihil intereſt. Simonia Realis eſt, quæ mente concipitur, & actu externo completur, vt das mihi pecuniam, & ego pro ea do tibi Ordinem, & ſic ex parte vtriuſque completur. Simonia conuentionalis eſt, quando paciſcitur de hac nũdinatione, ſed ex vtraque parte non cõpletur, vt ſi Epiſcopus dedit beneficium, beneficiatus tamen pecuniam promiſſam non præſtitit, ex quo deducitur, quod quis fictè promittit pecuniam pro beneficio, ſi obtento beneficio pecuniam non præſtet, neque conuentionalis ſimoniacus dici poterit, quia deficit actus voluntatis, ſine quo ſimonia conſiſtere nequit, fictio enim conſenſum excludit. *Pœn.c.15 q.2.reſp.4.*

10 Vẽdẽs miniſtrationẽ Euchariſtiæ, vel ipsã Euchariſtiam ad magicos vſus, maximũ omnium ſacrilegiũ, igne expiãdum committit vendens cætera Sacramenta, vt ſunt, quid conſtans ex materia, & forma, committit ſimoniam, quia diuina

 ſunt

ſunt, & ſpiritualia, & peccat contra charitatem, quia arcet fideles à Sacramentis frequentandis, & peccat contra iuſtitiã, ſi ſit miniſter ex officio. Vendere materiam proximam Sacrrmenti, per quam ſcilicet confertur Sacramentum, vt prolatio verborum in abſolutione &c. ſimonia eſt, quia ſunt actiones miniſterii ſupernaturalis, & poteſtatis diuinæ; venditur tamen ſine ſimonia materia remota, vt oleum &c. quia eſt res naturalis. Simonia eſt vendere matrimonium, vt Sacramentum, in eo enim gratia confertur, non tamen vt eſt contractus naturalis, ſic enim datur dos, ſuppletur pretio inter ſponſos inæqualitas. Simonia eſt vendere Sacramentalia, vt benedictiones aquæ, ſalis &c. ipſas res benedictas & res ſacras duplicatiuè, ideſt vt ſacræ, vel benedictæ ſunt, ſunt enim actus Ordinis, à poteſtate ſpirituali, & ordinantur ad finem ſupernaturalem: eorum verò materia, vt calix, oleum &c. licitè venduntur, vt res naturales, dummodò ratione conſecrationis pretium non augeatur. Vendere verò Eccleſiam, aut ſepulturam, habito reſpectu ad benedictionẽ, nullo modo licet, non quidem ex rei natura, ſed ex ſpeciali Eccleſiæ prohibitione. *Ibidem reſp.5.*

11 Si-

11 Simonia eſt locare, vendere, exponere ad quæſtus Reliquias, nec in eis eſt Sacrum à non ſacro diſtinguere; Reliquiaria verò, ratione ſolius materiæ licitè venduntur. Vendere vſus ſacrarum veſtium, quæ vſu conſumuntur, vt planctæ, albę &c. non eſt ſimoniacum, ſecus calicis, quia non ita conſumitur. Sacriſta autem, qui exigeret aliquid pro præſtatione veſtium prætioſarum, vel melioris calicis, niſi illorum vſus eſſet conſumptiuus, ſimoniam committeret. Simonia eſt vendere actus Ordinum, quia ſunt à poteſtate ſpirituali. Simonia eſt vendere Proceſſiones; publica, etiam priuata officia, ſuffragia, & pro viuis, & pro mortuis, recitationes horarum &c. exequias mortuorum &c. licet enim hæc à laicis fieri poſſint, ſunt tamen ordinata ad diuinum cultum, ad ſignificandum, & operandum ſpiritualia, & vt debitè fiãt, fidem, & gratiam exigunt, ideo ſunt materia ſimoniæ. Excipe delationem cadaueris, depoſitionem in ſepulchro, ornamenta, & iuſta funeris, quia ſunt actiones merè humanæ, ideo licitè à Polynctoribus appretiantur. Simonia eſt vendere ingreſſum, & ſtatum in Religione, licet ad malum finem quis ingrediatur, quia ſtatus Religionis eſt ſupernaturalis,

Digitized by Google

& diuinus: Pro ſubſtentatione tamen ingredientis, vt fit in Monialibus, & matrimonio aliquid licitè accipitur; vnde ſi monaſterium accepto non indigeat, iniuſtitiam, non ſimoniam committeret. Vendere Prædicationem Euangelii eſt ſimonia, quia eſt ſpiritualis, & ad ſalutem ordinata. Simonia eſt vendere actus ſpiritualis iuriſdictionis, vt abſolutionis, conceſſionis laborandi in feſto &c. ſunt enim ſpiritualia ad ſalutem ordinata. Similiter dic de actibus iuriſdictionis ſpiritualis exterioris, vt eſt facultas diſpenſandi, ſententiandi &c. excipe neceſſaria ad ſubſtentationem Epiſcopi, quando viſitat, & quæ dependent à Prelatis, quatenus ſunt Domini temporales, & in cauſis merè temporalibus, vt eſt licentia docendi, ſtudendi, legitimare ad honores temporales, iudicia in materia ciuili. *Pœn.c.15. q.2.reſp. 5.*

12 Vendre laborem, qui neceſſariò eſt coniunctus cum adminiſtratione Sacramentorum, & rerum ſpiritualium, eſt ſimonia, non verò ſi ſit accidentaliter coniunctus, vt ſi Sacerdos deberet expectare duas horas vltra tempus, ambulare ad celebrandum vnam leucam pro abſolutione &c. *Ibidem*. Vendere omiſſionē actus ſpiritualis, iuriſdictionis, vel Ordinis,

nis, vt ne abſoluat debitè confeſſum humiliter petentem abſolutionem, eſt ſimonia, quia actus clauium eſt ligare, & ſoluere. Sic qui negat defenſiones ei, qui occidendus eſt, ſi tenetur ex officio, homicida eſt. Dare autem pecuniam, ne actus ſpiritualis iniuſtè fiat, non eſt ſimonia, neque erit, ſi ſit actus iuriſdictionis, vel Ordinis, vt ne celebret, ne ordinet, quia iſta omiſſio eſt exercitium libertatis, non poteſtatis. Hinc omiſſio actuum ſpiritualium eſt ſimonia, ſi ſumatur vt actus ſpiritualis poteſtatis, vel ſub reſpectu ſpirituali, ſecus minimè. *Ibidem.*

13 Simonia eſt votum pro voto ad electionem paciſci, quia pactum emptio, & venditio prohibita intercedunt, licet ſpirituale pro ſpirituali conferatur. *Pœn. c.* 15. *q.* 8. Sic etiam omnis redemptio, à vexatione iuſta. Vide *Redimere*, non enim animus, ſed meritum in electione attenditur, & omnes Electores debito modo opponere tenentur, ne indignus eligatur, *Ibidem* Verſ. *Excipiunt.* Item ſimoniaca eſt electio per ſæculares diſpoſita, v. g. ſi impediantur electores, ne ad locum electionis accedant, aut malis artibus ad talem electionem arctentur. Vide *Electio num.* 23. Idem dic de Prouinciali, qui inueniens aliquem Guardianum de-

ſinquentem, & dicit ei: Poſſum te priuare, & non priuo, ſi promittis dare votum ad meam intentionem in Capitulo. *Pœn. c. 15. reſp. 9. q. 9.*

14 Simonia in beneficiis iure Diuino, & eccleſiaſtico prohibetur, quia licet ius percipiendi redditus ſit pretio æſtimabile, tamen ob officium ſpirituale percipiuntur *ibidem reſp. 6.* Reſeruans ſibi partem fructuum in collatione beneficiorum ſimoniam committit; poteſt tamen Summus Pontifex ſubtrahere aliquam partẽ fructuum, & applicare illam ad piũ vſum, etiam proprium, quamuis ſit contra ius commune. *ibidem*. Penſio ſpiritualis nec emi, nec vendi, nec redimi poteſt, contrarium eſt de temporali, quia obligationem recitandi ſaltem Officium B. M. V. penſionario iniungit. Poteſt tamen redimi qui tenetur ſoluere penſionem, conueniendo cum penſionario de danda tanta ſumma pecuniarum vnica vice ad vitam, debet tamen remanere in penſionario obligatio recitandi illud Officium, quia ſi hæc extingueretur, venderetur ſpirituale, tunc enim non vendit ſpirituale, ſed redimit obligationem ſoluendi. *Pœn. cap. 15. q. 2. reſp. 5.*

15 Beneficia ſine licentia Papæ permutari non poſſunt abſque ſimonia. Item red-

redditus pinguiores cum tenuiori. Vendere ius patronatus. Præſtimonia, Commendas Clericales, ſpirituales, ſiue perpetuæ, ſiue temporales, eſt ſimonia; ſecus de temporalibus, quia iſtæ dantur militibus, & laicis. Item Hoſpitalia authoritate Epiſcopi erecta, Rectorem habentia cum ſpirituali adminiſtratione, licet ſine titulo, & amouibilia. Paciſci verò de ſtipendio Miſſæ, dummodo non ſit pretium, non eſt ſimonia, vnde qui tenetur dare ſtipendium pro celebratione Miſſarum, non committit ſimoniam, ſi dat illud Sacerdoti, à quo pretium accipiat. *ibidem resp. 6.*

16 Pretii verò nomine hic intelligitur, cum temporale pro ſpirituali datur cum actuali, vel virtuali intentione vnum pro alio commutandi, quæ intentio ex perſona dantis, qualitate recipientis, quantitate muneris, & occaſione largitionis, eſt conſideranda, ſi aliunde non appareat. Sacriſtæ verò Sindici, Economi, Diſpenſatores, Manſionarii, temporalia officio, & actus, non ſunt materia ſimoniæ, licet vendi prohibeantur. *ibidem resp. 6.*

17 In omni verò materia ſimoniæ, vbi de ſolo iure eccleſiaſtico temporale ſpirituali coniunctum reperitur, poteſt Papa talem vnionem ſoluere, aut ſpirituale an-

nihilare, vt ſunt fructus, penſiones, &c. vendere, alienare, &c. Sic venduntur Auditoratus Cameræ, & Clericatus, non vt ſpiritualem authoritatem, ſed vt emolumentum temporale important. Pecuniæ verò in diſpenſationibus Matrimonii, non in ordine ad Sacramentum, ſed in pęnam, vel ad terrorem aliorum, vel ad ſubſtentationem aliorum officialium recipiuntur. *ibidem reſp*. 5. Vid *Papa. Pretium.*

18 Confidentia beneficialis eſt certa ſpecies de re aliqua, quæ ita fuit, eſt, vel erit, vnde eſt licita, cum quis ordinate confidit, ideſt in meritis, eſt illicita, cum quis ſine meritis, ſed ex pacto, conuenitione, pretio, modo, vel conditione tacita, vel expreſſa, ſe recepturum fore beneficiũ confidit. Prohibetur verò non tantum confidentia recipiendi beneficium, ſed etiam reſignationem, fructus, penſionem quocunq; titulo proferantur. Item prohibentur ſub grauiſſimis pęnis, quæ afficiũt ipſos etiam Epiſcopos, & Cardinales. *ibid. reſp*. 8. Non tamen ſi ex neutra parte ſit conſumata, Patronos, Collatores, & Præſentantes, ſed ſolos beneficium retinentes, aut ex beneficio penſionem, ingreſſum acceſſum, & regreſſum recipientes. Fructus verò confidentiæ ad Cameram pertinent, non fructus ſimoniæ alterius

rius; pęnæ verò contrà confidentiam excedunt cuiuſuis ſimoniæ alterius pęnas. *ibidem reſp. 8. in fine.*

19 Simoniaci reales (non mentales, vel conuentionales) in ordine, beneficio, vel ingreſſu Religionis, ſiue publici ſint, ſiue occulti, ſunt ipſo facto excommunicati, & abſolutio Papæ reſeruatur. Simoniacè ordinati, & ordinantes, & Capitulum ſimoniacè eligens, vel conferens beneficium, incurrunt ſuſpenſionem ab exercitio, & collatione ordinum ab Eccleſiaſtica adminiſtratione, & omni actu iuriſdictionis capitularis, non tamen ab officio, vel beneficio. Simoniacè obtinentes in beneficio, ſunt ipſo iure priuati, & inhabiles ad illa, & alia, ſaltem poſt criminis declarationem. *ibidem reſp. 9.*

20 Simonircus tenetur ſpontè dimittere beneficium, reſtituere fructus perceptos, & ſua culpa perditos, & ante omnem ſententiam, & in conſcientia; ac etiam diſtributiones quotidianas, niſi labor impenſus illas mereatur. Deductis tamen ſemper expenſis, & melioramentis, & hoc etiam in ſimonia occulta, quia enim ſine titulo beneficium, & fructus poſſidet, eorum eſt latro, & hoc licet poſt peruentum beneficium, ſimoniam in ſui fauorem ab alio factam ſciuerit, ipſo inuito, à die

enim

Digitized by Google

enim ſcientię in malæ fidei poſſeſſorem tranſit. *ibidem*. Actus verò facti per ſimoniam ſi ſacri ſint, & iterabiles, vt collatio beneficii &c. ſunt nulli, quia à iure irritantur; ſi verò non ſunt iterabiles, vt collatio ordinum, ſunt validi, quia ſimonia illos non irritat. *ibidem*.

21 Simonia confidentialis priuat etiã beneficiis ante iam ritè obtentis, ſimiliter ſimonia ab Examinatoribus Synodalibus commiſſa, non autem reliquæ ſimoniæ ante ſententiam, quia in lege non exprimuntur. Ante verò ſententiam poteſt ſimoniacus in conſcientia retinere beneficia obtenta ante ſimoniam ac fructus. *ibidem resp. 9.*

22. Diſpenſare in ſimonia quoad culpam, ſi ſit de iure Diuino, ſolus Deus poteſt; ſi ſit de iure Eccleſiaſtico, poteſt Papa. Quoad pœnas, etiam Papa diſpenſat, quia ſunt ab Eccleſia inflictæ. Idem dic de Conuentu regulari ſimoniaco pro receptione ad Religionem cum ingreſſo, etiam ſimoniaco poſt ſententiam, & generaliter licet Epiſcopus per Tridentinum diſpenſare in occultis irregularitatibus valeat, excipitur tamen quæuis irregularitas ob ſimoniam. *ibidem resp.* 11.

23 Scientes ſimoniacos, vel mediatores, abſolui non poſſunt, niſi eos Papæ reuela-

Digitized by Google

uelauerint, quas pœnas non incurrunt ſimoniaci mentales, vel conuentionales, ſed reales. *Conſt. c. 2. ſtat. 14. q. 7.* Si verò Papa ſimoniaco cognito beneficium conferat, cenſetur cum illo diſpenſare, & qui cum Papa ſimoniam committeret, pœnas non incurreret, peccaret tamen, & nulla eſſet collatio, ſi ſit contra ius Diuinum, aut naturale, quia contra hoc Papa non poteſt validare, vnde nec poteſt induci conſuetudo, poteſt tamen circa ſimoniam ex iure eccleſiaſtico. *Pœn. c. 15. quæſt. 2. reſp.* 11.

24 Simonia eſt ſubornare Vocales, vt eligatur dignus, vel dignior, ſiue ille ſit vnus ex multis dignis, ſiue ſolus, quia fit pactus pro electione, & re ſpirituali, determinando perſonam; ſecus eſſet ſi ad dignum indeterminatè ferretur intentio, quia hoc eſt promouere ius commune, dignos eligi. Sic etiam beneuolentiam electorum procurare per pecuniam, non vt electores eligant, ſed vt animi eorum concilięntur ad fauorem determinatæ perſonæ, non licet, quamuis eligant, vel non eligant, quia finis vltimus conciliationis eſt beneuolentiam emere, quod ſine ſimonia eſſe non poteſt: *Ibidem q. 8. reſp. 5.*

SVBORNATIO

1 Eſt ſuaſio boni, vel mali ad bonũ, vel malum

malum finem; vnde bona ſubornatio eſt, v.g. inſtruere teſtes ad fatendam veritatẽ, homines ad ſequendas virtutes, ſuadere eligi bonos, & reiicere malos. *Pœn. c. 15. quæſt. 7.* Mala autem eſt, cum quis vel teſtem, vel delatorem ſubmittit, atq; precibus, donis, & muneribus, obſecrationibus, & vituperationibus corrumpit, vt falſum dicat. *ibidem q. 3.* Vnde pro eliminanda peſte ſimoniæ, vel ſubornationis, conditũ fuit præſens ſtatutum, videlicet.

2 *Subornatores dicuntur, qui donis, & promiſſis, comminationibus, aut obſecrationibus importunis, laudibus, aut vituperationibus falſis aliquem inducere conantur, vt ſibi, vel alteri ſuffragium in electionibus ferat, aut non ferat. Quiue colligationes, aut inductiones fecerint. Qui in electionibus, vel ante per ſex menſes pro ſe, vel pro alio, per ſe, vel per alios ſubornauerit, excommunicationis ſententiam ipſo facto incurrat, Miniſtro, aut Commiſſario Generali reſeruatam; qui ſi in eadem damnatione fuerint, à ſolo Summo Pontifice abſolui poſſint. Inſuper actibus legitimis ipſo facto priuamus. Pœn. c. 15. q. 3.*

3 *Obſecratio importuna*, hic vehementem precum violentiam aptam ad extorquendum ſuffragium pro ſe, aut pro alio ſignificat; vnde qui non importunè, ſed blan-

blandè tantum, & ciuiliter prædicta procuraret, in pœnas ſtatutarias non incideret. *ibidem q.4.*

4 *Laudes & vituperationes* ſunt munus à lingua, dum tanquã pretium inſeruiunt ad obtinendas, vel impediendas dignitates, & officia, & de laudibus, ſi veræ ſint, & pro digno adhibentur, nulla eſt ſimonia, vel ſubornationis ſuſpicio, ſecus verò ſi falſæ ſint, & importunæ. *ibidem q.5.*

5 *Vituperationes* hic intelliguntur improperia, quæ timorem incutiunt ad faciendum, vel deferendum aliquid, vt v.g. cum quis dicat alteri. Si tu non das mihi ſuffragium, publicabo té eſſe furem, fornicarium &c. Quę minæ, & improperia non habent locum, niſi minitans fuerit malæ linguæ, & decoctæ conſcientiæ, ſolitus magis exequi, quam promittere. Dicuntur verò vituperationes falſæ, licet fundentur in veritate, ſed occulta, quia delictum occultum in ordine ad aliorum notitiam habetur, ac ſi non eſſet, immò magis timetur pro delicto occulto vero, quam pro falſo. *ibidem q.3.* Vide *Metus.* Mediatores etiam ſubornationum pęnas incurrunt, quia qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur, *ibidem q.6. in fine.*

6 Laudandus, non puniendus, qui in ordine ad piam, & iuſtam electionem, cõ-

ſilia

Digitized by Google

ſilia vocalibus daret, dum ad præfata media non perueniat; ſi tamen ex hoc conſilio moueretur quis ad talem eligendum ob aliquid acceptum, vel promiſſum gratiarum, & honorum, ſimoniam committeret, quia hæc non conſiſtit tantum in modo ſubornandi, ſed multo magis in effectu. Et è contra, pœnas non incurreret, qui præfatis modis votum attentaret, ſed non obtineret, quia effectus, non conatus caſtigatur; pœna tamen extraordinaria eſt puniendus, cum hoc ſit graue peccatum, & nimis Religioni pernicioſũ. Si verò aliquorum vota obtinuit præfatis mediis, ſed non electionem, quia maior electorum pars repugnauit; pœnas ſtatutarias incurrit, quia verè vota peruertit. *ibidemq.7*-

7 *Colligationes, & inductiones* hic intelliguntur, cum Vocalium aliquis, vel omnes adunantur, & artificio illiciuntur, & veluti ad factiones impelluntur, vt pro aliquo, vel contra aliquem electio concludatur, vt cum quis nõ zelo publici boni, ſed vt de electione diſponat, alias hortatur, vt ſecum permaneant, & mouet; ſic enim libertas electionis deſtruitur. Contra tales autem, & ſubornatores poteſt inſurgere non tantum Vocalis, ſed quilibet Religioſus; ſunt enim hæc cri-

mina

mina publica,& exceptuata , & quia ſecretò committitur,non requirit probationes luce meridiana clariores, quæ in criminalibus requiruntur , ſed leuiores , & ſufficiunt etiam coniecturæ,& ſigna,dummodo ſint euidentia : Sufficiunt & teſtes ſingulares , immò ſufficit probare , quod aliquem ad hanc colligationem tentauerit, licet non adduxerit;nō enim hæc publicè, ſed nunc cum vno , nunc cum alio tractantur : Et ſi de tali colligatore in ſummario iudicio conſtiterit, poteſt eum Præſes è Capitulo expellere , & ſine ipſo ad electionem procedere,quia integer nō eſt. *Pœn. c.15. q.10.*

8 Quod ſi de malitia ſuſpicetur,vt ſcilicet ab electione remoueatur,debet Præſes terminum præfigere , intra quem accuſatio comprobetur, Vnde ſtatuta decernunt, quod cauſæ criminales per menſem ante Capitulum terminentur,vt grauatorum fama releuetur , & ſic ad Capitulum accedant;vel deprimatur, & ſic excludantur. *Ibidem verſ. Si quæras.* Vide *Accuſatio n.12.* Nam ſubornatores huiuſmodi,dum in nouo Capitulo nouos ſuperiores creāt, tirannicè gubernant , quod peius eſt ſimonia. *ibidem verſ. Secundum* .

9 Ad incurrendas verò tales pęnas parum refert, vt ſubornatio , vel colligatio

fiat

fiat ante,vel poſt ſex menſes; nam cum ſemper ſimonia, & ſubornatio ſemper ſit mala,& in præcepto negatiuo,obligat per conſequens ſemper,& ad ſemper. Allegatur tamen ſtatutum ſex menſium, quia vt plurimû in illo tempore Viſitatores mitti ſolent in Prouincias ad celebranda Capitula. *Pœn.cap.15 q.10. verſ. Qua occaſione.*

10 Subornatores ſunt ipſo facto excommunicati excommunicatione reſeruata Generali, ſi *fuerit electio ſuperiorũ* inferiorum, ſi verò electio fuerit Generalis, reſeruatur Papæ,& ligat ſine alia declaratione, quia eſt lata per Apoſtolicas Conſtitutiones. *ibidem q.*12. Quæ pœnæ afficiunt etiam mediatores,cõplices,ſcientes,& non reuelantes. *Ibid.q.*11.

SINDICVS

1 Apoſtolicus datus eſt nobis, vt nomine Sedis vitæ noſtræ ſubueniret, & ſine eo Regulæ puritatem obſeruare minimè poſſemus: Nec Regullam vllo modo relaxat prout à Nicolao III.& Clemente V.conceditur,ſcilicet. Primò,quod nomine S. Sedis omnia Religioni oblata, donata,in teſtamento relicta(excepta pecunia)recipiat,& in licitum Fratrum vsũ

con-

conuertat. Secundò, vt vendat, commutet, alienet inutilia, & pretium in Fratrum neceſſitates conuertat. Poteſt etiam licitè nomine S. Sedis, vt Procurator Apoſtolicus repetere relicta Fratribus in iudicio, & ibidem pro cauſis, iuribus, & actionibus competentibus agere; hoc enim non vt malum eſſentialiter, ſed honeſtatis gratia pro bono nomine à Clemente v. Fratribus prohibetur, ergo non prohibetur Procuratori Apoſtolico, quinimmò ibi præcipitur, vt Iudices ſint pro Fratribus ſolliciti. *Conſt. c. 4. ſtat. 4.*

2 Martiniana verò Sindici inſtitutio, *vt ſcilicet poſſit pecunias, & pecuniarias res vndecunque, & quomodocunque prouenientes nomine S. Sedis recipere, & in Fratrum neceſſitates, de mandato Superiorum expendere*, eſt paupertatis noſtræ relaxatiua, quia Nicol. III. & Clemen. v. decretalibus opponitur, ideo poſt tot repetita priuilegiorum relaxatiuorum renunciationem, quæ in ſingulis Capitulis Generalibus renouantur, ea nec in conſcientia vti poſſumus; immò ſuper talem renũciationem obligatam, per Breue ſuum fundauit Vrbanus Octauus vitam Reformatorum. *Conſt. c. 4. ſtat. 4.*

3 Si verò Sindicus in præfata exactione prohibita perſiſtat, monendus eſt à Fratri-

tribus,& tandem per Prouincialē ab officio amouendus, ne Religionis honorem deturpet. *Pœnal. cap. 4. quæſt. 4.* Similiter ſi computum reddere nolit, rogari ad hoc poteſt, non ciuiliter compelli, tandem debet amoueri. *Pœn. cap. 7. caſu* 15. *diffic.* 1.

SINE

Eſt particula, carentiam, priuationem, & negationem importans, valet autem illatio à negatione, & priuatione ad habitum, & affirmationem, v. g. ſi ſine licentia hoc non poſſum, ergo cum licentia potero. *Pœn. c. 7. caſu* 4. *diffic.* 1.

SOCIVS

Confeſſarii Monialium Socius, quantum fieri poteſt par Confeſſario aſſignetur, ideſt grauis, &c. ſine eo Confeſſarius in caſibus permiſſis clauſuram Monialium intrare nō poſſit, immò ipſe alloqui Moniales, niſi in ſpectantibus ad ſuum officium, non poteſt, nec Confeſſarius ipſe. *Conſt. c. 11. ſtat. 7. q. 4.*

Sodomitæ. Vide *Nefandum ſcelus.*

Solemnitates in Proceſſibus. V. *Proceſſus.*

Sulemnitates pro Iubilatione. Vide *Lectores Iubilati.*

SO-

Digitized by Google

SOLICITANTES

Maſculos, vel fęminas in occaſione cõfeſſionis, à Sancto Officio puniendi ſunt, iuxta Decr. Pauli v. anno 1609. & Bullã incipien. *Dilecte fili anno* 1608. & Greg. xv. *Vniuerſi Dominici gregis*, & Pii v. *Cum ſicut*. Siue in actu confeſſionis, ſiue antè, ſiue poſt immediatè ſolicitent. *Pœn. c.* 4. *verſ. Circa* 13. *quæſt*. 1.

SORTILEGIVM

Non omne damnatur, poteſt enim ad Deum, & Sanctos habere reſpectum, vt electio Matthiæ; ſed illud damnatur, quod ad dęmones, & occultas cauſas reſpectum habet. *Pœn. c.* 22. *concl*. 8. *prope finem*.

Soror germana Abbatiſſæ. Vide *Abbatiſſa*

STATIM

Eſt particula admittens interuallum, & temperamentum ſecundum ſubiectam materiam, vnde nec ad diem, nec ad menſem, ſed ad opportunam celeritatem determinatur. *Pœn, cap*. 9. *q*. 10. *reſp*. 2.

STATVTA

1 Condere, nõ tantum ad Generalem,

ac

ac eius Diffinitores, ſed etiam ad omnes Vocales, vel eorum maiorem partem ſpectat: cum tota Religio per Vocales, non per Diffinitores repreſentetur. *Pœn. c.* 18. *q.* 4. *prope fin.* & *Conſt. c.* 12. *ſtat.* 12. *q.* 2. Idẽ dic de ſtatutis Prouincialibus.

2 Ad hoc autem, vt ligent, non indigẽt confirmatione Apoſtolica, cum quælibet Religio, & Reſpublica vim legislatiuam habeat. *Pœn. ibidem.* At confirmata à Papa cum clauſula irritante, etiam ad requiſitionem ſtatuentis, illa ſtatuens renouare non poteſt. *Pœn. c.* 6. *q.* 12.

3 Poteſt tamen abrogari à Capitulo Generali, ſi cõfirmatio facta fuerit ad petitionem Religionis, & confirmata in forma communi, non verò ſi condita fuerint de mandato Pontificis, quia tunc non vt ſtatuta Ordinis, ſed vt præcepta Apoſtolica ſunt ſeruanda. *Pœn. c.* 28. *q.* 4. *verſ. Ad ſecundum.*

4 Et ne multiplicitas ſtatutorũ conderetur, anno 1639. A Cong. gener. decretũ fuit, quod impreſſis ſtatutis generalibus iam compilatis, & à Patribus deputatis reuidendis, & approbãdis, nullę alię deinceps Conſtitutiones generales fierent in hac Ciſmontana familia, ſed illæ ſemper, Ceremoniale, & Praxis Sanctori Criminalis ſeruentur. *ibidem.*

Quæ-

5 Quæq; ſtatuta, non ſolũ omnes Fratres, verum & Generales, & quoad vim directiuam, & quoad coercitiuã obligant *Conſt.c.12.ſtat.12.q.3.* Per non vſum autẽ, vel per contrarium vſum poſſunt aboleri, legitima tamen preſcriptione, ſcilicet per 40. annos intercedente. *ibid.ſtat.13.dub.2.*

6 Vt autem obſeruentur, debent cõtinere Regulam, & ac Regulã conducentia. Debent inſuper eſſe honeſta, poſſibilia, ſecundum naturam, & conſuetudinem conuenientia, neceſſaria, ac vtilia; ſi enim has conditiones non habent, ſtatuta non ſunt, ſed potius corruptelæ dicũtur. *Conſt.c.12 ſtat.12.q.vlt.verſ.Reſpondeo de materia.* Quapropter iis publicatis, ad illorum obſeruantiam in gradu ſuo vnuſquiſque tenetur. *ibid.ſtat.13.*

An obligent ſub mortali. Vide *Conſtitutio*

STVDIVM. STVDENTES.

1 Studium tres hoſtes habet, ſcilicet indoctos, quia pugnant ex oppoſito; Spirituales, qui zelum habent non ſecundum ſcientiam, ideo putant falsò, ſcientiam de ſe eſſe Religionis deſtructiuam, quia in humilitate fundatur; & tãdem indeuotos, quia vitam ducunt à doctrina diſcordem. *Conſt.c.5.ſtat.5.* Nobis autem ab ipſa Re-

gula à Sancto Inſtitutore, à SS. noſtris Doctoribus, & ab vtilitate, & neceſſitate tutandæ, & propagandæ fidei, ſtudia indicta ſunt. *ibidem*.

2 Studentes verò peccant mortaliter, ſi in ſtudio notabiliter negligentes fuerint, quia occupant locum aliorum, abutuntur commoditate illis data, contemnunt ſcientias, iniuria afficiunt Magiſtrũ, & in re grauiſſima Religionem offendunt *Conſt.c.5.ſtat.8.*

STYLVS

Curiæ non facit ius, ſed interpretandus eſt, vera cauſa ſubſiſtente. *Pœn.cap.10. quæſt.2.*

SVADERE

Legata pro ſe, vel pro Religione directè, vel indirectè, vt ſi ad palliandum ſe relinquatur legatum ſæculari amico, cum pacto, vt ipſe ſibi, vel Religioni donet, inducit pœnas ſtatutarias *Pœn.cap.4. verſ. Circa decimum diffic.3.* Vide *Legatum. Proprietas*.

Suadere falſificationem litterarum, vel ſigilli. Vide *Falſum*.

SVDARIA linea portare. Vide *Petia*.

SVBDITVS.

1 Obedire tenetur Generali Miniſtro

in

in ſpectantibus ad regularem obſeruantiam, dummodò non ſit contra animam, et Regulam noſtram, vel ſupra Regulam, tamen inobediens Commiſſario Generali punitur, ac ſi Miniſtro Generali nō obedierit. Inſuper Prouinciali, et Commiſſario Prouinciali, ſiue Viſitatori, ſiue per abſentiam, ſiue per priuationem, vel mortem, vel renunciationem Miniſtro inſtituto. Hi enim omnes ſunt Prælati ordinarii, et ordinariam Iuriſdictionem habent in ſuos ſubditos reſpectiuè. Idem dicendum eſt de Guardianis, et quibuſcumque Superioribus localibus. *Conſt.c.* 1 *ſtat.* 4. *per totum.* Vide *Obedientia.*

Pœnæ contra inobedientes. Vide *Obedientia.*

Nequit ſubditus capere ſuum Superiorem, ſi delinquentem reperiat, et Superiori maiori conſignare. Vide *Retinere.* Contra ſuum Prælatum nequit excipere, niſi opponendo delictum notorium. Vide *Conſpiratio num.* 4.

SVBROGARE vide *Diffinitor numer.* 1337.

SVBREPTIO eſt alicuius falſi expoſitio in inquirenda aliqua gratia. Obreptio verò eſt veri taciturnitas in eodem. *Pœn. cap.* 29.

Digitized by Google

SVFFRAGIVM.

Eſt actus legitimus cuiuſcumque Religioſi non impediti. *Pœn. c.3. q.1.* verſ. *Quam autem*. Suffragii priuatio. Vide Priuatio. Suffragium in electioue. Vide Electio. Suffragium ad recipiendos Nouitios. Vide *Hoſpites Nouitius*. Suffragia procurare, vide *Simonia*.

Summarià procedere. vide *Proceſſus*.

Sumptus neceſſarii pro Miniſtro, & Cuſtode, ad Capitulum, vel Congregationem Generalem accedentibus. Vide *Capitulum n. 7.*

SVPERIOR.

1 Superiori Generali, Prouinciali, & locali obedire tenemur. Vide *Generalis. Prouiacialis. Guardianus*. Superior tamen ſubditi neceſſitatibus, maximè in infirmitate, & pro indumento prouidere tenetur, ita etiam pro alendis ipſis, & ſi defectu cibi ſufficientis ieiunium frãgat, ſuperiori peccatum imputabitur, vnde deducitur ad hoc, ſuperiorem obligari ſub mortali, quia ſubditus ſibi prouidere prohibetur, nec tamen ex iure naturę debet perire. *Conſt. c. 3. ſtat. 14.*

2 Gau-

2 Gaudent Superiores prædicti eadem authoritate, etiam locales in ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, quam habent Epiſcopi in ſuos. *Conſt.c.2.ſtat.14. concl.4.* Verſ. *Probabile eſt prope finem*

3 Obligare tamen non poteſt ſuos ſubditos ad mortale, etiam ſi per obedientiam præcipiat, niſi matéria de ſe ſit grauis, vel ſic obligatoria ex Regula, vel niſi adſit contemptus. *Conſt. c.11. ſtat. 7. concluſ.* 11.

4 Punitur pœna priuationis ſuperior localis, ſi victum, veſtitum, & alia ſubditis iuxta Regulam conuenientia non prouideat. *Conſtap.2.ſtat.74.* Debet autem ſuperior auferre ſuperflua, iuxta *Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *c.2. ibidem.*

Superior, quo ad Nouitios; quo ad cauſas ſubditorum; pœnas remittendas; Confeſſiones excipiendas, quoad Moniales, quoad computa: quoad viſitationem. vide *Generalis. Prouincialis. Guardianus. Monialis. Abſoluere. Diſpenſare.*

5 Sub peccato mortali tenetur corrigere venialia, quæ diſciplinam regularem paulatim euertunt. *Pœn. cap.1. q.* 1. ſed ſi in corrigendo excedat, infamando v.g. ſubditum, vel quid ſimile; debet ab officio ſuſpendi. P*œn. c.4.q.2.* Vide *Reſpondere.*

Digitized by Google

6 Omnia, quæ ſubditus implere tenetur, ipſe ſuperior præcipere non poteſt, quia eius gubernium exteriora non excedit, vt v. g. ſi ſubditus eſt in peccato mortali; tenetur confiteri ſtatim, tamen non poteſt Epiſcopus extra tempus Paſchale id præcipere. *Pœn.c.* 10. *quæſt.* 5. *diffic.* 1.

7 In his verò, quę emendare poteſt, & debet, officio potius renunciare tenetur, quàm peccata non impedire, ad hoc enim iure naturæ tenetur; ſed aliquando ad euitanda maiora mala, quæ aliter euitari non poſſet, minora debet, & ſemper, niſi conſtet in contrarium de ſuis Subditis bene debet opinari. Nec debet omni referenti auditum præbere, ne perturbetur Conuentus, & contra ſe animoſitates, & inimicitię excitentur. *Pœn. cap.* 7. *caſu* 13.

Superior, quo ad viſitandas Cellas, & ſuperflua auferenda. Vide *Guardianus.*

8 Viſitationes generales ſuperioris, quamuis à viſitato ſubſcriptæ, nullam fidem tamen faciunt in foro exteriori, niſi vt ad ſpecialem inquiſitionem cum Notario deſcendatur. *Pœn.c* 1. *q.* 2. *Verſ. Hinc patere.* Si ergo ex ſola viſitatione generali, nulla facta ſpeciali inquiſitione, Guardianum ſuſpenderet, eſſet priuan-

uandus officio, & peccaret mortaliter, quia eius famam grauiter læſit. Excipe tamen, niſi euidens notorietas facti aliud ſuaderet. *Ibidem.* Excipe etiam, niſi quæ ideo proceſſum non admittunt. *Ibidem reſp.* 1. Inferiores verò Conuentuum officiales, ad libitum poſſunt amoueri. *Pœn. c.* 1. *q.* 2. verſ. *Probat ſecundo*

9 Superiores ſunt Miniſtri in ſpiritualibus, ſerui in temporalibus. Viſitare debent ſocialiter, monere iudicialiter: Humiliter, & charitatiuè, non imperioſè, & contumelioſè, vnde ſi verbis contumelioſis redarguerent, peccarent mortaliter. *Pœn. c.* 13. *q.* 9.

SVPERSTITIO.

Eſt vanus cultus, cui non ſubeſt ratio humana, vel diuina; Effectus ſuperſtitioſi dicuntur, qui nec à naturalibus, nec à diuinis cauſis eueniunt; vnde ſupereſt, vt ab Angelo, vel à Demone producantur; non tamen omnes illi dicendi ſunt ſuperſtitioſi, quorum cauſas ignoramus, multa enim latent in maieſtate naturæ, quæ neſcimus. Si verò ex ſolis verbis eueniāt, ſunt abſolutè ſuperſtitioſa, quia verba nullam vim productiuam obtinent. *Pœn. cap.* 22. *concluſ.* 8. *n.* 8.

Digitized by Google

SVSPECTVM CONSORTIVM.

1 Dicitur in iure, quod inducit præſumptionem criminis, quæ ex indiciis antecedentibus, & monitione ſubſequente inſurgit; frequentatio enim mulierum, quia periculoſa, ſuſpicionem ingerit malam, quæ non excuſatur, niſi manifeſta, & non occulta cauſa aſſignetur. Nec ex conſanguinitate iuſtificatur; quia & inter conſanguineos ſcelus committitur; nec ex allegata conſcientiæ ſinceritate, quia ſalt.m propter Religionem, et ſcandalum vitare, & bonam famam conſeruare tenemur. Frequētia hæc ex duobus actibus concluditur, non verò ſuſpicio, ſi ætas, locus, commoditas non concurrant, vt ſi ſenex in Eccleſia in platea coram multis alloquatur; legitimata verò ſuſpicione, peccat mortaliter Religioſus, ſi talem conſuetudinem non dimittat ob ſcandalum actiuum, ſed niſi prius moneatur, puniri non poteſt, quia ſic ſtatuta diſponunt. *Pan.c.* 8. *q.*

2 *A Socio ſolitus ſequeſtrari cum mulieribus, vnde oriri poſſit ſuſpicio, iudicio ſuperioris, ſi canonicè monitus, & correctus non ſe emendauerit, tanquam de ſuſpecto conſortio reus, actibus legitimis priuetur.*

Et

Et ſi iterato punitus, ſequeſtratione huiuſmodi, duobus leſtibus fide dignis conuincatur, ad veritatem dicendam, grauiter arctetur. Et ſi vnus teſtis de ſequeſtratione, & alter de lapſu carnis deponat, grauius arctandum decernimus. Conſt. c. 11. *ſtat.* 4.

3 Qui de ſuſpectis conſortiis notatus fuerit, charilatiuè admoneatur, & corrigatur, admonitus verò, ſi ſe non emendauerit; ſuperior ſuſpendatur ab officio, vel priuetur, ſubditus actib s legitimis deſtituatur per triennium, vel grauius puniatur. *Ibidem ſtat.* 2. Quibus pœnis Clerici, & iuuenes ſubiaceant, qui in aliorum cellas, præter quàm Magiſtri, & ſuperioris, vel alii in eorum ingredi præſumpſerint. Vide *Nouitius n.* 37.

4 Illa verò ſuſpicio debet eſſe iuridicè probata, vt ſuperior ad hæc indiuidua deſcendere poſſit, agitur enim de pœnis grauibus, quæ niſi contra delictum iuridicè probatum, non inferuntur; vnde tale iudicium ad Guardianum non ſpectat; poteſt tamen, & debet Guardianus ſubditum paternè commonere, & pœnitentiis ſalutaribus coercere. Admonitio etiam iuxta regulas euangelicas eſt facienda, donec ad iuridicam deueniatur, ſine qua completa admonitione, ad pœ-

nas ſtatutarias deueniri non poteſt. *ibid. ſtat.2.*

5 Ingreſſus verò, & introductio prænotata, ſi ſine malitia, ſine ſuſpicione, incidenter fiant, non ſunt punienda, quia ceſſante cauſa, ceſſat effectus, ſed ſi facta monitione reſipiſcentia non ſequatur tunc & ſuſpicioni, & pœnis locus datur. *Ibidem ſtat.3.*

6 Ratio arctationis prænotatæ eſt, quia multiplicata culpa, debet & pœna, cum ergo poſt admonitionem canonicam que eſt prima pœna, & poſt ſecundam, ſcilicet priuationem actuum, non emendetur, remanet, vt arctetur, & quidem grauiſſimè, ſi contra eum vnus de ſequeſtratione, alter de lapſu deponat, facit enim hoc violētā præſumptionē, & in omni euentu ab illo loco debet remoueri; ſicut qui de ingreſſu in ſuſpectas domos fuerit legitimè conuictus. Domus autem ſuſpecta quæ ſit. Vide *Domus fornicatio*.

7 Ad conuincendum verò aliquem, in domos ſuſpectos ingreſſum eſſe, ac pœnas incurrendas, non ſufficit teſtis ſingularis, maximè vbi idem ſit denunciator, & teſtis; nec laudo aſſumendos eſſe teſtes ſeculares, maius enim damnum ex ſcandalo, quèm bonum ex correctione

ſe-

ſequeretur; ſed ex diſpoſitione vnius teſtis omni exceptione maioris poſſet procedi, aut ſaltem poterit Prælatus extraiudicialiter certioratus, fratrem ſuſpectum ſub honeſtis reſpectibus domi retinere, vel ei ſocios variare, vel à Conuentu ipſo remouere, non in pœnam, quia eſſet iniurioſa, ſed in exercitium obedientiæ. *Pœn.c.8.q.2.*

8 Probata autem ſuſpicione, non ſequitur, eſſe probatum delictum fornicationis &c. quia vna ſine altera eſſe non poteſt, nec huc trahitur, quod marito offenſo in iure conceditur, ex ſola enim præſumptione, tardo eſt ad pœnam ordinariam deueniendum; Quia verò de amotione, & arctatione fit ibi ſermo, ſuperiori liberum erit alterutrum eligere arctationem tantum, niſi ſit de patrato delicto ſuſpicio non debet inferre. *ibidem q.2. & 3.*

SVSPECTVS.

1 De fuga nullus dicitur, niſi ex qualitate delicti, & perſonę id colligatur; vt ſi perſona irreligioſa ſit de ſua fama parum curans, & ſimilia; Et ſi delictum perpetuum carcerem, & ſimilia mereatur. Talis verò ſic ſuſpectus, etiam poſt

appellationem non eſt è carcere liberandus, ne fugę periculo committatur. *Pœn. c. 4. Circa* 20. Vide *carcer n.* 20.

2 Suſpectus Tutor dicitur, qui non ex fide tutelam gerit: ſuſpectus verò Curator, qui fraudolenter, vel negligenter in rebus pupilli, vel adoleſcentis ſe gerit: Suſpectus Procurator, qui operam ſuam inuito ingerit. *Ibidem.*

Suſpectus Iudex. Vide *Iudex*.

SVSPENSIO. SVSPENDERE.

1 Suſpenſio dupliciter conſiderari poteſt, ſcilicet vel vt cenſura, vel vt pœna. Vt cenſura eſt, qua impeditur perſona Eccleſiaſtica vti iure aliquo, vel poteſtate Ecclecaſtica; Et diuiditur in totalem, & partialem. Totalis eſt, quæ ab officio, vel beneficio ſimul ſuſpendit: Partialis, qua quis ſuſpenditur à ſolo officio, vel ſolo beneficio, vel ab omnibus, aut tota iuriſdictione; vnde ſuſpenſus à beneficio, non eſt ſuſpenſus ab officio, & è conuerſo. Hæc autem ſuſpenſio non debet fulminari, niſi propter culpam mortalē, quia pœna grauis per culpam grauem emendat, vnde qui ſuſpenſus eſt ab ordine (non autem ab officio, vel beneficio) illum ſolemniter exercet, fit irregularis.

Si

Si verò lata eſt suspenſio ad tempus, & conditionaliter, donec ſcilicet satisfacta parte reſipiſcat, ſine abſolutione ceſſat, ad differentiam excommunicationis, quæ etiam ſi feratur ad tempus, non tollitur niſi per abſolutionem. *Pœn.c.*1. *quæſt.* 3.

2 Quatenus verò suspenſio eſt pœna, priuationis inchoatæ, vel imperfectę inducit naturam, & cenſura appellari non poteſt; Vnde ſine iuridico proceſſu ferri non poteſt. In hoc differt à suspenſione censura, quia hæc imponitur, vt à contumacia recedatur, et totalem amplectitur, ſi feratur indifferenter. Illa verò ad puniendum delictum tantùm imponitur, et ſic quamuis circa spiritualem adminiſtrationem in Religione, vt plurimum versetur, eam tamen vt ciuilem semper concernit. P*ęn. c.* 1. *q.* 3. Vers. *Quatenus,* & *c.*2.*q.* 5. Diſtinguitur enim à priuatione, quia illa eſt de se reuocabilis, non iſta, niſi iure extraordinario. P*œn.c.* 2.*q.* 5. Vers. *Dico igitur*.

TACERE.

Tacentes, et non contradicentes, rebus malè geſtis, qui contradicere tenentur ex officio, vt Diffinitores in conſilio

lio &c. peccant mortaliter contra iuſtitiã, & ſicut facientes puniuntur, quia de iure naturæ Conſiliarii, & Diffinitores tenentur ſuum officium fideliter exercere. *Pœn. c. 24. q. 2.* Videns enim, & non contradicit, conſentire videtur. *Conſt. c. 2. ſtat. 20. q. 3.* Quia tacitum, & expreſsũ in iure æquiparatur, vt v. g. ſi petam licentiam à Superiore, ipſe autem tacet, cenſetur eam concedere. *Pœn. cap. 9. quæſt. 1.*

Talionis pœna. Vide *Accuſator. Infamare, ſalſarius, & alibi.* Apud ſæculares non eſt in vſu, in noſtra autem Religione, ad compeſcendam malignitatem, nil ſanius reperitur. *Pœn. c. 10. q. 6.*

Tangere pecuniam. Vide *Proprietas. Pecunia.*

Tanquam, eſt particula, quæ improprietatem, & fictionem, & ad ſummum ſimilitudinem importat. *Pœn. c. 7. q. 2.*

TAXILLI.

Taſſiculi ſunt oſſiculi quatuor angulis conſtantes, carneq; nudati, qui ex pecorum pedibus extrahuntur, & mediantibus ferreis inſtrumentis fiunt ad figuram taxillorum, & ipſis comprimuntur oſſa delinquentis per ſpatium vnius

Mi

Miſerere, *vel tres* Pater *Noſter*. Pæn.c. 5. *quæſt*. 1.

Temeritas Accuſatorum eſt triplex, ſcilicet calumniari, præuaricari, & tergiuerſari. Vide *in ſuis titulis*.

Tempus parum. Vide P*aruitas materiæ*.

Tenere libros. Vide P*roprietas*. Tenere Aleas. Vide L*udus*.

TERGIVERSARI.

Eſt in vniuerſum ab accuſatione deſiſtere; Eſt etiam callida, & malitioſa iuris interpretatio. P*æn*.*c*.10.*q*. 1. Corruptus præmio ſupponitur ſemper tergiuerſator, quia à recepta accuſatione proſequenda recedere nemo poteſt, niſi ſuam proſequatur iniuriam. peccat autẽ mortaliter, ſi cum ſcandalo, aut in damnum Reipublicæ ab accuſatione deſiſtat. *Ibidem q*.5.

Terra Sancta. Vide *Miſſionarius*. *Guardianus Montis Syon*.

TERTIARII. TERTIARIAE.

1 Habitum Religionis deferentes, & in Conuentu viuentes, licet vota eſſentialia non emittant, tamen quo ad forum in-

inter Religioſos comprehenduntur; vnde non poſſunt à ſæculari iudicari. *Pæn.c.* 18.*q*.1. Etiam quo ad Canonem *Si quis ſuadente &c.* quia Eccleſia vult totaliter à Religioſis hanc iniuriam arcere. *Pæn.* *c.*13.*q*.1. Non tamen veniunt nomine fratrum, vbi diſpoſitio pœnalis de fratribus loquitur, quia hic non Religioſitas, ſed in ſpecie fraternitas attenditur. Tertiarii verò cum fratribus in Dormitorio, Choro &c. fraternè non conuerſantur. *Ibidem*.

2 *Tertiariæ* profeſſæ S. Eliſabeth, & Conceptionis ſub Prælatis Ordinis viuunt, & in omnibus ſub nomine Monialium veniunt, et ideo eas viſitare, gubernare debent, aliàs renitentes, vel relinquendæ, vel tanquam rebelles ſunt puniendę. C*onſt.c.*11.*ſtat.*6.

TESTIS.

1 Teſtes delictum non probant, niſi ſint conteſtes, et integri. Teſtes enim conteſtes ſunt, qui de eodem delicto cũ iiſdem locis, temporis, et aliis ſaltem ſubſtantialibus circumſtantiis deponunt. Teſtes integri verò dicuntur, quibus nihil opponi poteſt, quod eorum fidem minuat, aut vulneret. Minuitur fides te-

ſtis

Digitized by Google

ſtis, ſi contra eum exceptio infamiæ, inimicitiæ, conſpirationis &c. adducatur. Et non ſolum per teſtes, ſed etiam per inſtrumenta, vel per indubitatas probationes, & per argumenta poteſt reus cōuinci, quia authentica inſtrumenta, per manus Notarii obſignata, crimen probant. Et apud nos Tabula Capituli, vel Congregationis, vel Regeſta Ordinis & Prouinciæ, libri publici ſunt; itaut ſi opus eſſet aliquem vt incorrigibilem expellere ad probandum, aliàs fuiſſe correctum, non eſt opus teſtibus; ſed ſufficit, quod notata reperiatur punitio. *Pœn. cap.* 1. *quæſt.* 4. *dub.* 2. Sic etiam vbi factum præteritum per legitimam ſcripturam non conſtat, ſi examinantur teſtes iuridicè, authenticæ ſcripturæ æquiparantur. *Pœn. c.* 8. *q.* 7.

2 Teſtium ergo munus eſt publicum, vtpote ſine quibus nec probarentur, nec ſcirentur, nec punirentur delicta; hinc ſequitur primò, quod infamis in teſtē adhiberi non debet, & in tali caſu poſſumus præuenire excipiendo, non expectando ſententiam. *Pœn. c.* 10. *q.* 2. *diffic.* 4. Sequitur ſecundò, quod (ſupponendo ſemper, quod interrogetur iuridicè, vel habeat ex officio veritatem fateri, aliter enim reſpondere non tenetur) teneatur ad interrogata vniuocè, & formaliter reſpondere,

&

Digitized by Google

& non poteſt ęquiuocare. *Pœn. c.11.q.1. diffic.3.* Vnde ſi non reſpondeat, vel neget, vel celet veritatem, peccat mortaliter, quia contra obedientiam &c. & tenetur ad intereſſe partis, & eſt falſus, quia tantum nocet qui poſitiuè nocet, ſicut qui poteſt, & ex officio tenetur prodeſſe, aut impedire malum, & renuit. *ibidem diffic.2*

3 Teſtis ergo falſus eſt qui ad mentem Iudicis non reſpondet; ſi veritatem occultat; ſi in verbis ęquiuocat; ſi Rei dicta in ſenſum à veritate alienum detorquet; ſi depoſitiones decurtat; qui certum pro incerto, & è contra affirmat: in omnibus enim his à veritate, quæ vna eſt & indiuiſibilis diſceditur. *ibidem diffic.2.* Excipe, niſi ruſticitas, & ſimplicitas teſtem excuſet, in quo Iudicis zelus, & aduertentia ſumma requiritur, vt malitiam ſimplicitate adornatam valeat diſcernere. *ibidem diffic.3.*

4 Teſtis non iuratus nihil probat, quia per iuramentum adſtringitur à Iudice ad veritatem fatendam: Teſtis enim dicitur, quaſi tuens ſtatum cauſæ, vnde teſtis eſt qui de rebus, & negotiis hominum fidem facit, cum dubitatur, & veritati patrocinatur, quod ſine iuramento eſſe nō poteſt, ſiue iuramentum ſit de eſſentia, ſiue de ſolemnitate tantùm teſtificationis. *Pœn.*

c.11.

Digitized by Google

c.11.q.1.diffic.1. Poteſt tamen pars iuramentum remittere cum conſenſu Iudicis, & tunc habetur pro præſtito, non ad effectum agendi contra teſtem de periurio (qui cum non iurauerit, periurus eſſe non poteſt) ſed vt illi plenè in iudicio credatur; ſin ad fauorem publicum examinetur, iuramentum ei remitti non poteſt. *ibidem*. Si autem teſtis non iuratus falſum deponat, puniri debet pęna ſaltem extraordinaria, aut etiam ordinaria Iudicis arbitrio, huius ſceleris, & cauſæ grauitate, & deponentis qualitate, & eius, contra quem deponitur, benè conſideratis, maximè ſi contra teſtes deponat, quia Deo inuocato, Iudici excipienti, & innocenti eſt iniurioſus. *ibidem diffic.1.*

5 Pœna etiam falſi punitur, qui quouis modo veritatem occultat, quod etiam eſt vbi accidentalia propalantur, tacentur eſſentialia, quorum ſcilicet veritas principaliter in facto queritur. *ibidem diffic.2.* Punitur etiam vt falſarius, qui falſum ad Rei defenſam deponit, vbi accuſans pęnę talionis ſe obligauit, quia ei falſitas teſtis eſt nociua; ſi verò Iudex ex officio inquirat, ille punitur pęna extraordinaria, quia nulli eius falſa depoſitio nocet, tamen eſt graue contra Religionem peccatum, & ideo puniendũ. *ibidem q.3.in fine.*

Di-

6 Diſcordia teſtium in circumſtantiis principalibus variantibus ſubſtantiam facti, aufert efficaciam teſtimonii, ſecus in non pertinentibus ad ſubſtantiã facti, puta quod fuit tempus ſerenum, nubiloſum, domus picta, vel non picta &c. *Pœn.* c. 11. *q.* 1. *diffic.* 2. Vide *Falſum*.

Timor. Vide *Metus*.

Tormentum. Vide *Turtura*.

TORTVRA

1 Eſt inquiſitio per tormenta, & corporis dolorem; vnde dicitur à torquendo *tortura*, à cruciando *tormentum*; ab interrogando *quæſtio*, & ſic hæc tria in iure sũt ſynonima. Torturæ ſpecies ſunt funis, taxillorum, ſibillorum, vigiliæ, verberum, fidicularum, carceris, inediæ, & ignis. Ignis datur Reo nefandi criminis, reliqua tormenta ſunt arbitraria Iudici. De igne Vide *Nefandum ſcelus*. *Pœn.* c. 5. *q.* 1.

2 Arctatus verò, chordam & caputium debet in carcere tenere, ter in hebdomada in publico diſciplinari, & in pane & aqua ieiunare. Flagella reo nudo, & manibus ligato per tria interualla Superioris arbitrio dirè infligantur, & pane & aqua flagellatus maceretur, vbi *per ly Dirè* non crudelitas, ſed ſeueritas denotatur.

Tria

Tria verò interualla in vno die poſſunt comprehendi, quia faciunt vnicam torturam; vel in tres dies diſtribui, maximè ſi vehementiſſima fuerit flagellatio. *ibidem*.

3 Tortura omnium gentium antiquiſſima conſuetudine fuit introducta, à SS. etiam Patribus approbata, vtpote ad habendam à reo, vel inuito veritatem, per doloris remedium efficaciſſimum, ne delicta impunita remaneāt; quia licet aliquādo debiles in tormentis contra innocentiam veram falſa crimina confiteantur, & robuſti aliquando in tormentis veritatem occultent, tormenta floccipédendo, & Iudex ob ignorantiam, vel ſæuitiā, tormentis abutatur, attamen publico torturæ bono obuiare non debet. *ibidem q.2*.

4 Clerici poſſunt per tormenta examinari, quia cum ipſi delinquant vt laici, & confiteri veritatem tenentur vt laici, & tortura eſt remedium ad eliciendam veritatem; applicari æquè debet Clericis, cū idē morbus in eis reperiatur; Sicut enim poſſunt carcerari, & ad triremes damnari, & capite plecti, ſicut laici, exigentibus delictis, ita poſſunt de iure torqueri. *Pœn. c.5. q.2.* Sed non per manus laicorum, dūmodo, tamen fuerint Miniſtri clerici. *ibid.* Excepto tormento funis in Ordine Seraphico, non poſſunt Fratres torqueri per

manus

manus laicorum ſæcularium, quia hoc nunquam fuit in conſuetudine, vti eſſet in flagellis percutere, taxillis, vigilia, igne, &c. nam optimè hæc per Religioſos prę- ſtari poſſunt & præſtantur. Aliter facientes, excõmunicationem incurrunt. *ibidem.* Verum quidem eſt Sacerdotes præ laicis eſſe mitius puniendos. Pro torquendis verò Patribus grauiſſimis &c. Vide *Pater* &c. Debiles. Infirmi. Pueri ad 14. annos, Senex à ſexageſimo torqueri non debēt, quia potius in tormentis deficerent, quam iuris intentioni reſponderent. Si autem, eſſet infirmitas apta ſufferendis doloribus, vt epatis, inflammatio, ſcabies, podagra, reſpectu funis, poſſet Reus tormento ſubiicere. *Pœn. c. 5. q. 3.*

5 Sexagenarius licet robuſtus ſit, per ſtatutum tamen abſolutè eximitur à tortura, quod etiam ad annum 57. poteſt extendi, & ad minorem ætatem, ſi Iudici id debilitas ſuaderet, qui in eam partem, ſemper inclinare tenetur, vbi pietas militabit, niſi caſus atrocitas aliud ſuaderet. *ibidem.*

6 Tortura nec reo, nec teſti poteſt infligi, niſi per cauſam legitimam, & legitimè in actis probatam: Iudex aliter faciens, excommunicationem Canonis *Si quis* incurrit, quia tortura eſt afflictio, quę om-

omnem pœnam pecuniariam excedit, & etiam manuũ abſciſſione grauior, & damnum infert irreparabile. *Pœn.c.5.q.4.*

7 Nec Reo infligitur tortura, niſi conſtet de corpore delicti; & proceſſus, vbi de tali delicti corpore non conſtat, eſt nullus, & ſi ex ipſo cõſtitutus eſſet Reus, etiam ſi confeſſus fuiſſet, nihil illi nocere poteſt confeſſio. *Pœn.cap.5.quæſt.4.reſp.2.* Nec etiam debet dari tortura, vbi pœna delicti illam non excederet. *ibidem reſp.3* A fortiori in cauſa ciuili, niſi fuerit maxima. Vniuerſaliter autem vbi pecuniaria pœna intercedit, & vbi agitur ciuiliter, nullus torqueri poteſt dũmodo cauſa non fuerit ardua, vel grauis, quia tunc æquiparatur criminali. *ibidem.* Qui verò in his leuius peccauit, leuius etiam eſt puniendus. *ibidem propè finem.*

8 Cauſa verò legitima torquendi teſtem eſt, varietas, vacillatio, mendacium, taciturnitas, malitia, macula inhabilitatis abluenda. Pro torquendo autem Reo erit ſemiplena probatio, grauia indicia, vel leuia multa copulata, indicium probabile, negatio dicti extra tormenta, confeſſio extraiudicialis, teſtis vnus: tandem non integer, ſed quod alio iudicio adiuuetur, quorum quilibet debet eſſe plenè probatum in ſuo genere, ideſt per duos te-

ſtes

ſtes conteſtes integros, ſeruato etiam ſuper hoc iuris ordine, quod eſt per accuſationem, vel inquiſitionem, aut denunciationem. *ibidem*. Vide etiam in Praxi crimin. Authoris tit. *Turtura*.

9 Ante torturam tamen Reo omninò defenſiones, & copia actorum conceduntur: vnde teſtes debent examinari, citata parte, vel quod ſint antea confrontati cum reo, vel eos habeat reus pro ritè receptis & examinatis, & hoc non obſtante, audiẽdus eſt reus in ſuis defenſionibus antequam torqueatur. Secus poſſet quis torqueri de delicto, quod nunquam cogitauit, quod eſt ſummè iniquum, & Deo odibile; immò Iudices ſic procedentes, potius canes, quam homines nuncupari merentur. Debet ergo Iudex Regularis, vbi arbitrium habet, in mitiorem partem inclinare, & quando poſſet à tortura excludere, tenetur à tormentis abſtinere, aliàs daretur appellatio à Decreto de terquendo. *Fœn.c.5.q.4.*

10 Defenſiones verò, etiam non petitas tenetur Iudex poſitiuè exhibere torquendo, & Iudex aliter torquens, per practicam criminalem condemnatur ad pœnas contra malè torquentes inflictas: Quamuis autem adſit opinio contraria, probabilis, non teneri Iudicem offerre, ſed

ſed concedere petentibus, tamen chriſtianæ pietati conformiorem iudico, teneri Iudicem offerre: tanto magis in Religione, vbi plus æquitati, quam carnificinæ eſt tribuendum; certum eſt tamen non poſſe inauditum ad pœnam irretractabilem, vt torturam condemnari. Excipe, niſi oblatas defenſiones reus recuſauerit, quia volenti, & conſentienti non fit iniuria. *Ibidem reſp.* 4.

11 Renunciatas tamen defenſiones poteſt reus licitè repetere, nondum incepta tortura, & etiam in repetitione torturæ, dummodò poſſit probare, vel non eſſe iterum torquendum, vel non fuiſſe primò tormentis examinandum, & non ſint friuolæ excuſationes, & moræ ad protrahendum, vel eludendum tormentum, quia nõ eſt maior ratio de prima, quam de ſecunda tortura. *ibidem reſp.* 4. *verſ. Licet enim*.

12 Torqueri nemo poteſt, niſi ex conſilio, & aſsẽſu Diffinitorii Prouinciæ, quia Prouincialis cum Diffinitoribus tantùm integrat per ſtatuta perſonam Iudicis. Prouincialis aliter torquens, peccat mortaliter, & priuatione officii, & aliis pęnis arbitrariis eſt puniendus, *Pœn. c.* 5. *q.* 4. *reſp.* 5. Tortura autẽ non inualidatur, quia conſenſus Diffinitorii non petitur ad cõferendam facultatem Iudici (eam enim

habet à iure,ſiue ordinario,ſiue delegato) ſed ad rectitudinem actus, vt ſcilicet in re tam graui maturæ procedatur. Vnde confeſſio per illam extorta, eſt valida. *ibidem verſ. Reſpondeo tamen* Et hic habet locum ſubrogatio pro abſente Diffinitore. *ibidem diffic.*2. Sub qua obligatione comprehenditur etiam Commiſſarius à Generali deſtinatus quia licet talis Commiſſarius nõ ligetur legibus Prouinciarum, tamen cum ſit res non parua, iniungitur ipſi, vt cum conſilio, & aſſenſu peritorum decernat, vel ſi ratio ſuadeat, de conſilio aliquorum proborum, & peritorum Patrum (ſuadenratione) Diffinitores aliquos, vel omnes amouere, & peritos Patres ſubrogare, ſcilicet ob ignorantiam, vel diſtantiam, vel partialitatem Diffinitorũ. *Ibidem diffic.* 3.

13 Sufficit tamen, quod decretum torturæ ex notis iuribus à maiori Patrũ parte concludatur, & per litteras conſenſus exhibeatur. *ibidem diff* 5. de peccato verò mortali, & reſtituendo damno illato à Diffinitore per ignorantiam, in hoc peccantes. Vide *Diffinitor n.*21. Tota huius doctrina, de tortura, vt pœna finali infligenda intelligitur, non verò de tortura pro examinando, quia hæc à ſolo Prouinciali debet infligi. *ibidem diffic.*2.

14 Accuſatore non inſtante, reus non eſt

eſt torquendus, vbi Iudex ſolùm accuſationem proſequatur; vbi verò tenetur, habita ſaltem ex accuſatore luce delicti ex officio inquirere, poteſt reum irrequiſito accuſatore torquere; quia & ſi moreretur accuſator, debet Iudex inchoatam cauſam proſequi, ne delicta remaneant impunita. *ibidem diffic.* 4. Sicut autem per indicia, niſi grauia, & legitimè probata, nemo torquetur, ſic nec vbi delictum eſt plenè probatum, & reus ad pœnam ordinariam poteſt cōdemnari, quia tortura eſt remedium ſubſidiarium, vbi veritas elici non poteſt. *ibidem diff.* 5. Vide *Reus.*

15 Sine aſſiſtentia periti, qui liget, & depoſito brachia componat, funis tormētum adhiberi non licet, quia charitas reſpicit proximum, & iuſtitia Iudicis munus; vnde ſi ſine perito tortus membri debilitationem incurreret, vnde propter ineptam brachii accommodationem, functiones ſuas obire non poſſet, Iudex vltra peccatum mortale, fieret irregularis, vt membri mutilator. *Pœn. c.* 5. *quæſt.* 6. *reſp.* 1.

16 Qui etiam reus homicidii haberetur, ſi medicum in tortura non adhibuiſſet, & tortus in tormētis moraretur, quia cum Iudex Regularis de hac re nō ſit peritus, debet ſtare iudicio medicorū. Hinc

Digitized by Google

rupti, menchi, ægri, debiles, ſenes, prægnantes, morbo gallico laborantes, torqueri non debent fune, ſed alijs magis accommodatis. *ibidem reſp.2.*

17 *Tortura ſuper eodem articulo, niſi clariora indicia ſuperueniant repeti non poteſt, nec eodem die, ſed diuerſis, & ſeparatis. Pœn.c.5.q.7.*

18 Tortura plena dicitur, quæ habet *Minas de torquendo, conductionem ad locũ tormenti, ſpoliationem, ligaturam, eleuationem in equuleo, & ſquaſſationem:* Vnde plenè tortus dicitur, quando prudentium Iudicum, & Aſſeſſorum iudicio tortus ſit, iuxta qualitatem delicti, & indiciorum: Si enim indicia leuia fuerint, leuiter; ſi grauia, grauiter; ſi grauiſſima, grauiſſime torquetur. Itaque plenè tortus, non eſt amplius torquendus. *ibidem concl.1.*

19 Poteſt tamen plena tortura in plures partes diuidi, v.g. ſi plena tortura fuerit iudicata ad ſpatium vnius horæ, prima vice dari poteſt per quadrantem, ſecunda per alium, tertia per medietatem horæ: vel addendo ſquaſſationem, hoc eſt eleuationem, & dimiſſionem appenſi per funem. *ibidem.*

20 Indicia verò noua ad plenè torquẽndum debent ab euacuatis ſpecie differre, ſic v.g. nouæ probationes circa famam,

ini-

Digitized by Google

inimicitiam &c. non ſufficiunt, ſed alia requiruntur, putà vnus teſtis de viſu, arma inuenta, ſcripturæ, minæ, confeſſio extraiudicialis &c. ſic negans quod in prima tortura cõfeſſus fuerat, ad tertiam vicem ad ſummũ poteſt retorqueri (ſi non ratificat extra tormenta) & non amplius, aliàs immoderatè tortus diceretur, & vi tormentorum fuiſſe confeſſus. *ibidem concl.* 2.

21 Inter vnam, & aliam torturam dies naturalis 24. horarum debet intercedere, ne ex dolore perdurante elicita confeſſio præſumatur. *ibidem concl.* 3.

22 Pœnæ malè torquentiũ ſunt, *quod Iudex excommunicationem Canon. Si quis, incurrat, officio priuetur, ad illud inhabilis perpetuò declaretur, à Generali vlterius, iuxta temeritatis exceſſum puniendus: & depoſitio facta in tormentis nulla ſit. Pœn. cap.* 5. *q.* 8.

23 Ad pœnam verò talionis, vel triremium non poterit à Generali cõdemnari, quia ſeuerior pœna non debet tam vaſtè excedere pœnas in ſtatutis nominatas; nam ſi tortus moreretur ex malitia Iudicis, pluſquam ad triremes condemnare non poſſet; libitum erit igitur Generali ad congruam ſatisfactionem, ieiunia &c. obligari, vel carceri mancipari. *ibid.*

24 Iudex enim præſumitur ex mali-

tia,& dolo peccare,cum non ſeruat leges, quæ præcipiunt, non eſſe deueniendum ad tormẽta ſine legitimis indiciis, & ſeruata praxi criminali. Nec ignorantia, vel zelus indiſcretus,eo quia conſtet non eſſe inimicum Rei, excuſaret, quia quæ ſui muneris ſunt,ſcire tenetur, & peritos adhibere. Excipe, niſi probabilem,& minus mitem opinionem habuiſſet; quam opinionem ſequi quis poteſt ſine culpa, ergo ſine pœna. *ibidem*. Quod de omnibus torturæ modis eſt dicendum, eadem enim eſt ratio. *ibidem*.

TRADERE

Nõ poſſunt Superiores noſtri ſuos ſubditos brachio ſæculari, & ſi tradunt, fiunt irregulares,quia proteſtatio facta in tradendo Clerico brachio ſæculari de non intendendo ſanguinem, non excuſat, eo quia hæc videretur potius illuſio, quam cautela: reus enim Curiæ ſæculari traditur, vt ipſum occidat. *Pœn.c.8.q.11. verſ. Nec diſpoſitio.* Nam diſpoſitio non extenditur ad Regulares,quia iſti ſuas particulares,& municipales leges habent à Summo Pontifice confirmatas, & ſecundum quas ſuos reos punire debent. *ibidem verſ. Verum.*

TRI-

TRIBVNAL

Sancti Officii neminem iuſtificat, nec tranſit in iudicatū, ſed ſemper poteſt procedere contra inquiſitum, nouis ſuperuenientibus indiciis. *Conſt. cap.* 1. *ſtat.* 1. §. 2.

Tribunal Epiſcopi, ſicut Tribunal ſæculare Regularibus interdictum. Vide *Recurſus.*

TRANSGRESSIO

Tranſgreſſionis modus, ſicut variari poteſt, ita & culpa poteſt augeri, vel minui ex ignorantia, malitia &c. *Pœn. cap.* 2. *q.* 3. *verſ. Modus.*

Tranſgredi mandata Viſitatoris. Vide. *Viſitator.*

Trinus actus malus, ſeu trina culpa facit operantem famoſum, & trinus actus tribuitur conſuetudini. *Pœn. c.* 8. *q.* 7.

Trina monitio. Vide *Monitio.*

TRIREMIVM POENA.

1 Triremis quaſi nauis dicitur, triplicem remorū ordinem habens; Trierarcus dicitur triremis Patronus. *Pœn. c.* 21. *q.* 1.

2 Licet triremium pœna Religioſos dedecet, ac miſerabilius ſit maximè Sa-

cerdotes ad triremes condemnari, cum ibi afflictionem corporis, ſitis, laboris, fœtoris patiantur, tamen expedit tales delinquentes ad triremes deſtinari, dũ alius expeditior modus non ſuppetat, ſe à talibus peſtibus liberãdi, etiam ſi ſciat Religio in triremibus peiores euaſuros, quia in hac parte vtitur iure ſuo; nam tales ad triremes non mittuntur, vt meliores euadant, ſed vt puniãtur. *Pœn.c.*21.*q.*3.*reſp.*1. Condemnantur igitur Religioſi illi ad triremes eo quia vix in carceribus poſſunt coerceri; Vnde ex priuilegio Clem. VII. Superiores poſſunt ſubditos ſuos delinquentes ad triremes damnare, præcipiendo per obedientiam Trierarchis, vt eos recipiãt, & eos verberando (lege, & cõſuetudine præualente) non excommunicantur. *Pæn.c.*21.*q.*1.

3 Ad triremes verò, vel ad perpetuos carceres apud Franciſcanam Religionem *per ſtat.c.*7.§.5. *n.*68. condemnantur, qui crimen commiſerit, ob quod in ſæculo mortem mereretur, & ob alias cauſas in ſtatutis expreſſas. Vide *Fornicatio. Percuſſio. Carcer. Libellus famoſus. Apoſtata. Sacrilegium. Nefandum ſcelus. Ibidem.*

4 Proceſſatus autẽ vt incorrigibilis, & probatus in Ordine ad expulſionem, poteſt mitti ad triremes, ſaltem variando telam

lam iudicii; in Decreto enim de Apoſtatis nõ prohibetur modus procedendi Canonicus, ſed tantùm aſſignatur modus expulſionis. Nec nouum eſt, poſſe Iudicem variare formam procedendi, etiam poſt inceptum proceſſum per viam accuſationis, & continuare illum per nobile officium, ſcilicet Inquiſitionis, ſeu verius cumulare has formas ſimul, itaut examinentur teſtes per Inquiſitionem, quos accuſator non produxerat. *Pœn.c.21.q.2.verſ. Circa* IX.

5 In hoc autem maturè eſt procedendum, & à Prouinciali, vel Generali cum Diffinitorio eſt proferenda maturata ſententia; quibus omnia damna inde ſequentia (quæ ſunt maxima) imputantur, ſi contra iuſtitiam condemnarent. Quam omninò non poſſunt proferre, vbi eorum arbitrio, vel carceres, vel triremes, remittantur, niſi ſumma cauſa id exigat, fugæ ſit ſuſpicio, carcer ſecurus non poſſit haberi. *Pœn.c.21.q.3.reſp.2.*

6 Religio non tenetur reuocare condemnatos ad triremes, etiam finito ſententiæ termino, aut ſi fugiant à triremibus, multo minus ſi ibi detineantur ſine termino, quia per ſtatuta hoc prohibetur: nam tales infames, & peiores redeunt, & Religionem infamant. Nec Religio pec-

eat contra charitatem, ſi tales inſtantes vt recipiantur, non recipiat, quia hæc primò reſpicit Communitatem, & deinde particulares, & mala charitas eſt, quæ ſinceram partem Religionis inficit, *ibid. q. 4. reſp. 2.*

7 Nec Decretum de requirendis eiectis ad remiges extēditur; diſpar enim eſt ratio, nec Prælato debet imputari, quod vltra terminum Religioſus violenter detineatur, & verberetur, qui Canonis priuilegium non amiſit, quia Prælatus ſatiſfecit ſuæ obligationi, quando Trierarcho ſententiam notificauit: ſi ergo elapſo termino eum non liberat ipſe Trierarchus peccat, non Prælatus. Carceratus è cōtrario eſt in poteſtate Prælati, non remo adfixus, ſic etiam ſi Generalis ad annalem carcerem damnaret, & Prouincialis, finito anno carceratum non liberaret, non eſſet Generalis in culpa, ſed Prouincialis. *ibidem reſ. 1.*

8 Quod ſi talis agat, vt à Religione iterum recipiatur, debet Religio ſe defendere, & ſi eius receptio à Pontifice præcipiatur, debet ſine caputio ad coquinam, hortum, & alia humilitatis officia deſeruire, ſine corona, licet fuerit Sacerdos. Si verò poſt triennium exemplariter vixerit, poterit Patrum iudicio ei caputium reddi, ſed ad exercitium ſacrorum Ordi-

num.

num, ad ſuffragia, & actus legitimos omninò non admittatur. *ibidem reſp. 3.*

9 Extra Papam verò, & Sac. Cong. nullus, nec Protector Ordinis poteſt ad talis receptionem Ordinem cogere, Prælatus aliter recipiens, validè recipit (quod ſine Diffinitorio non debet) ſed grauiter arbitrariè eſt puniendus, vt qui Religionem offendit. *ibidem*.

10 Infamia Remigum, & irregularitas eſt à iure, & non tollitur etiam poſt liberationem à triremibus, niſi per diſpenſationem, quam noſter Generalis impertire non poteſt, nec ad officia, nec actus legitimos, & cætera habilitare, aliter faciens, peccaret grauiter, & illegitimè exercerentur officia. *ibidem*.

11 Remiges ad obſeruantias regulares ſtatui remigantium repugnantes, non tenentur, & ſic non ad obedientiam, non ad paupertatem, non ad formam habitus, non ad ieiunia (niſi in portu quieſcentes commodè poſſent ieiunare) non ad horarum recitationem; deben tamen aliquãdo regularis obſeruantiæ debitè recordari, & laici poſſunt ſuas orationes recitare, quia Breuiario non indigent. Hæc omnia patent, quia ad impoſſibile nemo tenetur. *Ibidem q. 5.*

12 Si aliquid Remiges acquirant, non

Religioni, ſed Trierarchi arbitrio ex conſuetudine deuoluitur; ſi verò ſuis Præfectis non obediant, vltra verbera, peccabũt, quia ius habent imperandi, fugere non poſſunt, niſi ob impotentiam ad labores, aut ob Præfectorum ſæuitiam, quia ſententiæ parere tenentur; ad emendationẽ, & ad ſigna Religioſi, vt patientiæ, caſtitatis &c. tenentur, non enim in totum ſunt à ſtatu Religioſo variati. *ibidem*. Vide *Pœna triremium*.

Vacantes exercitio artium damnatarũ. Vide *Artes damnatæ*.

Vendere. Vide *Proprietas. Simonia*.

Venenum propinantes. V. *Percuſſio n.2*.

VICARIVS.

1 Vicarij Generalis electio, duratio, authoritas, priuilegia, &c. Vide *Generalis. Commiſſarius*.

2 Vicarij Conuentus debent habere 30. annos ætatis, & 10. Religionis attingere. *Conſt.c.8. ſtat.47*. Poſſunt eligi à Capitulo, vel Congregatione Prouinciali, & etiam à Guardiano inſtitui. Qui Vicarii ſic inſtituti à Prouincia, gaudent tanta auctoritate, quanta Guardiani, ſi abſentes ſint, vel moriantur. *Ibid*.

3 Præſentibus tamen Guardianis, nul-

lam

Digitized by Google

lam auctoritatem habent, quia ij ſufficiũtur in Guardianorum abſentia; immò nec etiam in Refectorio, Choro, & Capitulo, ſi Guardiani non declarauerint (prout moris eſt) vt Fratres illis obediant. *Ibid.*

4 Obedire tenentur Guardianis, etiam illis abſentibus, & ipſorum obſeruare præcepta, dummodò ipſi Guardiani per Prouinciam, negotia acturi per aliquot dies abfuerint, quia quod parum diſtat, parum diſtare videtur. Non poſſunt tamen Guardiani impedire Vicarios, quominus corrigant quotidianos defectus Fratrum, vt eſt auſcultare culpam, illoſq; mittere extra Conuentum pro accidentibus, quia in abſentia Guardianorum, habent eandem auctoritatem, tributam à Capitulo, ſicut ipſiſmet Guardianis. *Pœn. c. 3. quæſt. 1. prope finem.*

5 Si autem Guardiani extra Prouinciam progrederentur, non tenentur Vicarii obedire ipſis, quia tunc nomine Guardiani gubernant: non enim poſſunt Guardiani exire extra Prouinciam, & ſubſtituere Vicarium, quia hoc ad Prouincialẽ ſpectat. *ibidem.* Immò neque amouere Vicarium à Capitulo inſtitutum.

6 Regens Conuentum tanquam Superior localis, qui aliquando ſolet appellari Præſidens, habet eandem auctoritatem Guar-

Guardiani,& ſic poteſt abſoluere,ligare, præcipere,punire,benedicere corporalia, &c. *Conſt.c.8.ſtat.*47.

7 Quamuis Vicariatus non ſit Prælatura,tamen per Bullam Vrbani VIII. Vicarij huiuſmodi ſequuntur Guardianos in præcedentia in Refectorio, & abſente Guardiano præcedunt alios in aliquibus locis,& actionibus;hoc autem valet inter Reformatos,vt videre eſt in Bulla inſerta in ſtatutis Reformatorum: ſecundum verò Vltramontana ſtatuta, locum habent Vicarii poſt Lectores artium,& Prædicatores Conuentuales in minoribus Conuentibus. *ibidem in fine*.

8 Vicarius Chori ad ordinandum, & regendum, ne inordinata armonia aures, & inconcinna pſalmodia ſpiritus fideles offendat,debet inſtitui in Capitulis. *Conſt. c.8. ſtat.*47. Qui quidem Vicarius,ſeu antiquior Pater non venit ſub nomine Prælatorum in abſentia Prælati,nec eſt Superior in Choro, ſed habet quandam Prælationem ordinis,vt incipere faciat pſalmodiam, qualem etiam habent Hebdomadarij. *Pœn. c.*13. *q.*2.*in fine*.

VESTIMENTA FRATRVM.

1 Debent eſſe vilia in pretio, & in colo-

Digitized by Google

colore,ita quod in veſtimentis ſemper reluceat vilitas,aſperitas,& paupertas; quæ paupertas nihil pretioſū habet; nec adeò vilia,& groſſa,quod ipſa videntes,in horrorem inducant,& prouocent ad deriſum. Hæc autem vilitas,& aſperitas originem habent ab Adam,quem Deus non mollibus,ſed pelliceis veſtibus induit. Vniformia tamen eſſe debent,& longa, eo quod ipſis, vt plurimum, vſi ſunt Apoſtoli, & Chriſto Domino. C*onſt.c.2.ſtat.68.* Vide *Habitus.*

2 Tenentur Fratres ſub mortali ſtare determinationibus Prælatorū quoad latitudinem,& altitudinem habitus, caputii, & mantelli,cum in Regula non decernatur.*ibidem ſtat.69.*

3 *Communi pāno,ideſt qui omnibus inſeruit,omnes veſtiantur, nec ex particulari eleemoſina aliquis induatur.Contraueniens, ſuffragiorum iure ſexennio careat. Pannus verò ſine iudicio Superiorum nullo modo ſcindatur,vel a Fratre deportetur,ſub pœna priuationis vſus talium indumentornm; cū per declarationes Clem. v.& Ioann. xxII. conſcientiæ Prælatorum onerentur. Ibidem ſtatut.70.*

4 Procurantes ſibi habitum particularem ſine licentia, peccant mortaliter, ſic etiam petentes eleemoſinas pro mercādo

panno

panno, proprietatis pœna puniuntur. Sed ſi Superior ſuo muneri deeſſet in veſtiendis Fratribus, nullum peccatum cōmitteret ſubditus, etiam ad denarios recurrendo, quia legem non habet neceſſitas, & ius naturale poſitiuo præualet. *ibidem.*

5 Neceſſitas autem non eſt opus, quod ſit extrema, ſed ſufficit moralis, & mediocris, vt v.g. niſi habitum ſibi procuraret, infirmaretur, vel infirmitati exponeretur, vel deformiter apud alios appareret. Hoc tamen intellige, poſtquam habitus fuerit repetiatus, quia aliter pauperes non eſſemus. *ibidem.*

Vigilantia Superioris. Vide *Superior.*

VINDICTA

Iniuriæ, ſi non ex odio, ſed zelo publicæ vtilitatis fiat, eſt actus iuſtitiæ, & tendit ad iniuriantis ſalutem; vnde poteſt quis amare fratrem ſuum, & de illo vindictam expetere. *Pœn. c. 16. q. 3. reſp. 1.*

Vinea quæcunque ad vinum prohibetur. Vide *Proprietas. Horti.*

VIOLENTIA.

Violentiam faciens in Eccleſijs, vel Monaſteriis Fratrum Minorum, & Monia-

nialium, ipſis ſubiectarum, ex Clemen. IV. apud *Collectorem V. Eccleſiæ Fratrum* §. 3. & 18. & *V. Monaſteria* § 7. eſt ipſo facto excommunicatus, abſolutio Papæ reſeruatur, & exemplariter etiam pœna capitis eſt puniendus, quia ſcelus eſt ſupremum, niſi paruitas materiæ excuſaretur. *Conſt. cap.* 10. *ſtat.* 7. *q.* 1.

VISITARE

Viſitare quomodo poſſit Epiſcopus Hoſpitia, & Monaſteria Monialium Regularibus ſubiectarum. Vide *Epiſcopus*. Viſitare Moniales. Vide *Moniales*. Viſitare Fratrum cellas. Vide *Guardianus*. Viſitare infirmos. Vide *Infirmus*.

VISITATOR

1 Per Prouincias deſtinandus à Generali eligatur Vir prudentia, zelo, pietate, experientia, & dexteritate inſignis, qui vel Miniſter fuerit, vel ſit, aut Diffinitor Generalis, vel Prouincialis, quia in illo tota ſalus Religionis conſiſtit, cum Generalis Prouincias per ſe viſitare omninò non poſſit; ſi tamen Viſitator præfatis qualitatibus non inſignitus deſtinetur, recuſari à Prouincia non poteſt, nec enim

talis

talis deſtinatio per ſtatutum irritatur, ſed Generalis conſcientia grauatur, ſi in hoc notabiliter deficiat, parum verò pro nihilo reputatur. *Conſt. c. 8. ſtat. 63.*

2 Niſi occaſione celebrandi Capitula in Prouincias mitti non poteſt, non ad libitum Generalis, quia conſuetudo, quæ in legem tranſijt, ſic induxit, & Ordo inſolitis viſitationibus perturbaretur (niſi à Pronuincia peteretur) *ibidem ſtat. 64.*

3 Celebrato ergo Capitulo, poteſt Generalis per ſeipſum iterum Prouinciam viſitare, quia eſt Superior ordinarius, ſed nouum Commiſſarium deſtinare non poterit, nec hoc eſt contra Bullam Gregor. XIII. *Quoniam noſtro*, quia ibi Papa intendit ſolitis Cõmiſſarijs à Generali deſtinandis auctoritatem ſtabilire; Commiſſarius verò extraordinarius, ſcandala potius, & conturbationes, quam vtilitates cauſaret. *ibidem.*

4 Debet Capitulum Prouinciale conuocare Generalis nomine (ſi ipſe Generalis adeſſe non poſſit) celebrare, expreſſa prius, & non præſumpta à Generali obtenta licentia, in ipſo præſidere, & ſingula ad Capituli celebrationem ſpectantia, præſtare. *ibidem ſtat. 64.*

5 Opportuno tempore mittendus eſt, iuxta proportionem Prouinciæ; vt eam dili-

Digitized by Google

diligenter, non perfunctoriè poſſit viſitare; Tēpus autem erit tres, vel quatuor, & in latiſſimis ſex menſium, vt in fine triennii, viſitata diligenter Prouincia, Capitulum poſſit celebrare. *ibidem ſtat. 65.*

6 Sed antequam Commiſſionem exequatur, eam Prouinciali, vel præſenti, vel per litteras ſignificet, quià Delegato non creditur, niſi de delegatione doceat; vnde ſi de eius deputatione non faciat authenticè conſtare, poteſt à Prouinciali repelli, etiam ſi litteræ ad hoc miſſæ perditæ fuiſſent citra eius culpam, quia Tabellionis, aut nuncii culpa, Prouinciali nocere non debet *ibidem ſtat. 66.*

7 Ante viſitationis initiū, debet Prouinciali iuriſdictionem, & obedientias ab eo conceſſas ſuſpendere, Conuentum vnū, non de principalioribus aſſignare, vt auctoritatem ſuam quoad regimen externū expiraſſe cognoſcat, & liberè contra eum iuſtas quærelas poſſint offenſi producere. Item præcipere Fratribus per vniuerſam Prouinciam, vt eorum Cōuentuum limites non excedant, quia ſecus eos viſitare non poſſet, ſi accedens ad Conuentū, illos aliò iuiſſe reperiret. Sic etiam debet Viſitator de eius aduentu Prouinciam totam certiorare, ſe, & imminens Capitulum orationibus commendare, pœnas contra recur-

currentes ad fauores ſæcularium pro ambiendis officiis inflictas renouare, & ad hoc addere præcepta. *ibidem ſtat.67.*

8 Duos ſocios habere debet, celeriter viſitationem abſoluere, pedeſter incedere, Prouincias ſuperfluis ſumptibus nō grauare, à munuſculis abſtinere, exemplo magis, quam verbis præire, & neceſſitate accedente, ſuper iumentis equitare. *Conſt. c.8. ſtat.67. concluſ.4.* Conuocare Fratres ad Capitulum, eos admonere, eiſque viſitationem indicere, *præcipiendo, vt dicant*, quæ de iure dicenda ſint, odiis, & paſſione ſepoſitis. *ibidem concluſ.5.* Eccleſiam, & quæ in ea ſunt viſitare, Conuentum, Cellas, Officinas, & reliqua, iuxta praxim iam editam: Interrogare Fratres circa omnia, regularem diſciplinam, & Regulæ obſeruantiā concernentia: præcipuè inquirere de Prouinciali, ſociis, Guardianis, ſed in generali; & de ſuo etiam prædeceſſore, qui ſi exceſſus, & negligenrias commiſerit, referat ſequenti Capitulo Miniſtro Generarali, vt iuxta culpam publicè debitam pœnam portet. *ibidem.*

9 Non poteſt ſtatuta Prouinciæ condere, vel mutare ſine Capitulo: Fratres extra Prouinciam mittere, niſi ad Generalem pro eius negotijs: Prouincialem, & Patres ſine conſilio, & conſenſu maio-

ris

ris partis Patrum Prouinciæ, punire notabiliter, aut priuare, niſi Generalis prius admoneatur, excepto caſu ſcandali notorii, & quod Generalis diſtet per decem dies itineris: Ad Ordines, & Profeſſionem admittere: In creditis ſibi Prouinciis vltra 20. dies poſt Capitulum manere. *ibidem concl.7.*

10 Ijs Viſitatoribus reſiſtentes, illoſq; impedientes, contradicendo, opponendo, recuſando, &c. aut quouis modo rebellando, ſunt ipſo facto excommunicati per Bullam Greg. XIII. *Quoniam noſtro*, excommunicatione Papæ reſeruata, officiis priuati, & voce actiua, & paſſiua in perpetuum deſtituti. *Conſt. c. 8. ſtat. 67. concl. 6.*

Viſitatores quando poſſint Diffinitores reiicere, & alios Patres ſubrogare. Vide *Diffinitor n. 22.*

11 Votum in electionibus niſi ex Generalis ſpeciali delegatione, habere non poteſt, quia Viſitator non eſt Ordinarius, poteſt tamen ab officio excludere, quos indignos legitimè iudicauerit, quia ad hoc tendit præcipuè Viſitatio, ne indigni eligantur. Simplex autem Viſitatoris atteſtatio de indignitate non ſufficit ad aliquem excludendum, quia per ſtatuta iudicium legitimum requiritur, non tamen per plenam probationem, per confeſſos

pro-

proceſſus,per latas ſententias de indignitate debet conſtare ; nimis enim per hoc Religio conturbaretur , ſed debet Viſitator cauſas in viſitatione à fide dignis acceptas,Diffinitoribus oſtẽdere,& hoc ſufficit : non enim de tollendo officio iam acquiſito, ſed de acquirendo impedimento agimus. *Conſt.c.8.ſtat.67.concl.8.*

12 Excluſus legitimè à Viſitatore , ſi nihilominus ſequatur electio,nulla eſt, & à Viſitatore debet infirmari , non confirmari; & Electores debent excluſioni Viſitatoris acquieſcere,quia ipſe ad hoc deſtinatur.ne indigni promoueantur . Indignus eſt autem, qui per probos viros de aliquo crimine eſt diffamatus, & licet nõ iuridicè condemnatus , promoueri non debet. Vitia debent per Electores Viſitatori manifeſtari , ſi alia via vitari damnũ non poſſit, quia publicum bonum priuato præfertur . Retractantibus igitur Diffinitoribus excluſionem legitimam,Commiſſarius electionem factam confirmare non debet,immò infirmare . *ibidem verſ. facta autem .*

13 Viſitatorum decreta, & ordinationes,tota Prouincia, & Fratres particulares,ſub peccato mortali ſeruare tenentur, ſi id materia comportet,& Prouinciales , qui ea immutare,reſcindere auſerint, ſunt ipſo

ipſo facto excommunicati excommunicatione Papę reſeruata,& incurrunt pœnas rebellantium.*ibidem.*

14 Viſitatoris officium, ſi iam aliquem actum iuriſdictionis exercuerit, durat ad viſitationis complementum, mortuo licet, vel amoto delegante. *Pœn. c. 1. q. 4. Aduert. 6.*

15 In viſitatione ordinaria, ſiue Prouincialis,ſiue Generalis,ſiue Commiſſarii, ſunt manifeſtandi defectus qui autem eos celauerit, vt in aliud tempus malitiosè ad ſuum commodum producat,non audiatur,infamis exiſtat,actibus legitimis perpetuò priuetur. *Pœn. c. 1. q. 4. dub. 3.* Vide *Accuſatio. Denunciatio.*

16 Viſitationes generales factæ,quamuis ſubſcribantur,nullum effectum habent in foro externo. Vide *Superior.*

VITA

Vitam communem non obſeruantes in omnibus, ad omnia Ordinis officia ſunt inhabiles, quia turpe eſt Superiori à ſubditorum vita redargui,vel eos à vita communi aberrãtes redarguere.*Conſt. c. 2. ſtat. 73.*

VITIVM

Vitioſi, litteris peiores fiunt, quia cibum

bum ſcientiæ in ſui, & Religionis perniciem conuertunt, ideò ſtudentes huiuſmodi à ſtudio ſunt amouendi. *Conſtit.cap.5. ſtatut.9.*

Vituperationes. Vide *Improperia*.

VLTRA

Eſt dictio præcedentium implicitiua, etiam ſi illa non repetat, maximè in fauorabilibus, v.g. ſi maritus liget vxori vltra dotem centum aureos, cenſetur dotem & centũ aureos illi legare. *Pœn:c.19.q.4.*

VNIO

Tam charitatiua inter SS. Patriarchas Dominicum, & Franciſcum effulſit, vt S. Dominicus vtramque Religionem ſub vna Regula militare deſiderauerit, & deſiderium S. Franciſco declarauerit. Cui S.Franciſcus reſpondit, harum duarum Religionum in Regulę diuerſitatem, ad ſalutem fidelium eſſe ordinatam, vt cui vnius auſteritas non placeret, altera lenior non diſpliceret. *Pœn.c.17.q.1. verſ. Vt autem.*

VOCALES

1 Impediti, etiam peſte, bello, &c. ſunt ad

ad Capitulum Generale vocandi, non tamen expectandi, quia Generalis omnes conuocare tenetur, & cum bella Religioſos non afficiunt, ius illi habent accedendi, ſi poſſunt à Prouincia exire. *Conſt. c.8. ſtat.21.* Vide *Capitulum*.

2 Licet contra Vocales, ipſo die Capituli poſſit ciuiliter excipi, exceptio tamen criminalis, ſuis dilationibus omninò eſt agitanda vt exceptor probare, & reus ſe tueri valeat. *Pœn. c.15. q.10. verſ. Scio.*

VOCARE.

Vocans aliquem nomine irriſorio, v.g. volpe, bolliſta, luſco, zoppo, &c. vel ad deridendum, ſigna Crucis illi faciens, vnde patiens pro iniuriato ſe habeat, incurrit excommunicationem Papæ reſeruatam, priuatur officiis & exilio plectitur. Hæc autem pœna grauis impoſita eſt, vt vetantur quæcunque verba iniurioſa: nam tempore variarum diuiſionum Religionis aliqui deridebantur nomine *Priuilegiati, Collectanei, Bulliſtarum, Amadeiſtarũ, &c.* Ad incurrendam verò pœnam præcedere debet charitatiua correctio. *Pœn. c.13. q.6.*

VOTVM

1 Eſt ſemper de iure diuino, licet fun-

detur, vt plurimum, in re humana, & poſitiua, & obligat pluſquam iuramentum; quia hoc ſolam reuerentiam in Deum continet; Votum verò reuerentiam, & fidelitatem, & ſic tota Regula noſtra poteſt dici eſſe de iure diuino, non tantum quia à Christo dictata, ſed quia ſuper totam Regulam votum noſtrum cadit, nimirum ſuper vota vt vota, ſuper præcepta, vt præcepta, ſuper conſilia, vt conconſilia ſunt. *Pœn. cap. 7. caſu 14. verſ. Quinto.*

2 Votum tamen obedientiæ quoquomodo verſus animam, & corpus, non obligat, ſed tantum in ijs, quæ iuri naturali, Diuino, & Regulæ non repugnant; vnde non tenemur in corporis ruinam obedire, quia corporis cura eſt de iure naturali, licet aliqui Sancti extraordinariè corpus in ordine ad ſubiectionem afflixerint; tamen ex operibus ſupererogatorijs non poteſt formari regula generalis. *Pœn. cap. 17. quæſt. 6. verſ. Tenetur quidem.*

3 **Non ligat vltra intentionem, quia eſt liberum, vt v.g. ſi aliquis profitetur vt Clericus, non habens voluntatem, niſi pro laico, & è conuerſo, profeſſio eſt nulla, & conſtito de intentione, expellendus eſt ab Ordine.** *Conſt. cap. 2. ſtatut. 1. in fine.*

Vota

Digitized by Google

Vota eſſentialia in Religione Seraphica quam excellant. Vide *Regula. Franciſcani.*

VOX actiua, & paſſiua. Vide *Priuatio.*

VSVRPARE iuriſdictionem. Vide *Procurator. Retinere.*

VSVS

Eſt ius vtendi re aliena, ſalua rerum ſubſtantia. Diuiditur autem in vſumfructus, Iuris, & facti. Vſusfructus eſt ius percipiendi omnes omninò commoditates, & fructus, quomodocumque è re proueniant. Vſuarius nonniſi neceſſarios ad ſubſtentationem ſui, & familiæ pro ſua conditione, ita vt nihil deſit, nihil ſuperſit. Ille ad voluptatem, & lucrum; iſte ad meram neceſſitatem: Ille poteſt fructus alijs dare, legare, ad hæredes tranſmittere; hic ſi præter neceſſitatem propriam aliis dat, tenetur ad reſtitutionem, niſi ſeipſum illis priuet. Vnde de vna, & adem re poſſunt eſſe duo vſuarij ſi vtriſque ſufficiat, non duo vſufructuarii, aut Domini. Vſus facti eſt, qui in ſolo facto conſiſtit, ſine quo humana vita conſeruari non poteſt, vt cibi, veſtis, &c. Vſus iuris eſt, ius vtendi ali-

Digitized by Google

qua re, dicitque facultatem, qua poſſumus rem alienam in noſtrum vſum conuertere, ſalua ſemper ſubſtantia rei. *Conſt.cap.6. ſtat.1.*

VVLNVS. Vide *Percuſſio.*

Laus Deo, B.V. Deiparæ, Seraphico Protoparenti Franciſco, ac B. Antonio Patauino, in cuius die ipſi dicato hoc opus compleui.

INDEX

Digitized by Google

INDEX

MATERIERVM.

A

ABbatiſſa. pag. 1
Abiuratio 7
Abortus 9
Abſens 10
Abſoluere ibid.
Abſolutio. ibid.
Acceptilatio. 17
Accuſatio. 18
Accuſator. ibid.
Actus legitimi. 124
Adminiſtratio. 24
Adulatio. *Vide* Simonia.
Adulterium. 24
Aedificare. 25
Affinis. Affinitas. 26
Alchimia. ibid.
Aleæ. *Vide* Ludus.
Alienare. 28. 94
Alloqui. *Vide* Loqui.
Ambitus. 28
Apoſtaſia. 29
Appellatio 53

Digitized by Google

Arbitrium 66
Arbitrarius. 66
Archiuium. 69
Arctatio. 72
Arma. 73
Artes damnatæ. 78
Aſſenſus. 79 79
Aſſeſſores. 79
Auctoritas. 80
Audire Reum. *Vide* Reus.
Audire Miſſam. *Vide* Miſſa.

B

BAptizare. 80
Barba. 80
Beneficiatus. 81
Beneficium. 81
Bigamia. Bigamus. 82
Blaſphemare. 82
Bona. 83
S. Bonauentura. 83
Bonus Vir. 84
Brachium. 84
Bulla. 84. 97

C

CAlceamenta. 85
Calumnia. 86
Camiſia. 87
Canes. Catelli. 88

Cano-

Canones. 89
Cantus. 88
Capitulum. 89
Cappellæ. 94
Cappellaniæ. 94
Capſæ. Trunci. Cippi. 94
Caputium. 95
Carcer. 95
Cardinales. 133
Carnes. 133
Caſus reſeruati. 134
Caſus Proprietatis. *Vide* Proprietas.
Cauſa. 154
Celebrare Miſſam. *Vide* Miſſa.
Cellæ Fratrum. *Vide* Clauſura.
Cenſura. *Vide* Excommunicatio. Irregularitas. Interdictum. Suſpenſio.
Ceremoniale. 155
Chorus. ibid.
Cingulus. 157
Citatio. ibid.
Clauis. 160
Clauſura Fratrum. 161
Clauſura Monialium. 166
Clericus. 181. Quoad Ordines. *V.* Ordo.
Cognatio. *Vide* Affinis.
Cõmiſſarii Gener. multi. *Vide* Generalis
Commiſſarius Generalis. 183
Commiſſarius Generalis Curiæ. *Vide* Procurator.

Digitized by Google

Commiſſarius Viſitator. *Vide* Viſitator.
Commiſſarius Prouincialis. 186
Communio Sacra. 187
Commutare. *Vide* Proprietas.
Computus 187
Conatus. 190
Concilium. ibid.
Confeſſio Iudicialis. 191
Confeſſarius. ibid.
Confeſſio Sacramentalis. 193
Confeſſor Monialium. 205
Confirmatio Sacramentalis. 211
Congregatio. 222
Conſeruator. 217
Conſilium. 232
Conſpiratio. 232
Conſtitutio. 243
Conſuetudo. 245
Contemptus. 246
Contradicere. 247
Contritio. 248
Contumacia. 249
Conuentus. 252
Conuicium. 254
Conuictus. 255
Correctio. *Vide* Carcer num. 22.
Creditro. 256
Crimen. Criminoſus. ibid.
Culpa. 258
Cura Animarum. 259

Cuſto-

Digitized by Google

Cuſtodes. 260

D

DAmnati ad perpetuos carceres. 1`5
Damnum inferens clauſuræ Fratrum Minorum, vel Monialium eorum, ſunt excommunicati. 165
Debitum. Debere. 260
Decreta. 261
Declarationes. 261
Defenſiones. 262
Defloratio. 264
Deformitas. 264
Degradatio. 264
Delictum. 265. 113
Delictorum præſcriptio. *Vide* Accuſatio num. 15.
Delinquere. 265
Denunciator. 267
Deprehendere. 267
Deſcendentes à Iudæis. 269
Dieta. 272
Diffinitor. 272
Diſcreti. 89. 102
Diſciplina. 290
Diſpenſare. 291
Diſpenſatio. 291
Doctrina S. Bonau. S. Shomæ, &c. 84
Dogmatizare. 117
Dominium. 306

Domus ſuſpecta. 307
Domus Diſiplinæ. *Vide* Arctatio num. 2
Dona. Donare. 308
Dormire. ibid.
Dormire in Monaſterium. 172

E

ECcleſia. 308
Educandæ. *Vide* Puellæ. 486
Electio. 308
Emere. 325
Epicheia. 325
Epiſcopus. 325
Equitare. 331. 106
Eutrapelia. 337
Examen. 338
Examinator. 338
Exceptio. 339
Excōmunicatio. 340
Expoſiti, ideſt Proiecti. 348
Aedificcare. *Vide* Guardianus.
Aetas. 25
Egredi è Conuentu. *Vide* Apoſtaſia n. 16
Eleemoſinæ fraudator. 107

F

FAbricare. 348. 108
Facetiæ. 349
Falſum. Falſitas. Falſificatio. 349
Femoralia. 356

Fauo-

Fauores ſæcularium. 356
Fornicarius. Fornicatio. 358. 106
S. Franciſcus. 368
Franciſcani. ibid.
Fuga. *Vide* Apoſtaſia. Carcer.
Fur. Furtum. 369
Fraudare. 107
Falſum deponere 113

G

GEneralis Miniſter. 370
Geomantia. 383
Gladius. 383
Gratia. 383
Grauare. 384
Guardianus. 385

H

HAbere. 397
Habitus. 397
Hæreticus. Hæreſis. 399
Honeſtas. 399
Horti. 400
Hoſpes. 400
Hoſpitium. 400

I

IEiunium. 401
Ieſuita. 403
Ignorantia. 403

Illegitimi. 405
Illiteratus. 406
Imago. 407
Impedire 407
Imperium 408
Impoſſibile. 409
Imprimere. 409
Improperare. 409
Inaudita parte. 409
Incorporare. 410
Incorrigibilis. 410
Indulgentia. 414
Infamare. Infamia. 414
Infans. 419
Infidelis. 42
Infirmaria 42
Infirmus. 42
Ingreſſus ad clauſuram. *Vide* Clauſura.
Iniuriæ. 42
Innocens. ibidem
Inquietus. ibidem
Inobedientia. ibidem
Inquiſitio. ibidem
Inſtantia. 427
Inſtrumenta. ibidem
Inſurgere. 428
Interlocutoria. ibidem
Interſtitia ibidem
Intra. 429
Introducere mulieres in clauſuram.
Vide

Vide Clauſura.

Ira. 429
Itinerare. 429
Iudæi *Vide* Infidelis.
Iudex. 430
Iudicium. 439
Ius. 440
Iuſtitia. 440
Iuuenes profeſſi. 441

L

LAborare. 442
Lacerare. 443
Lacinia. 444
Laici. 444
Lauare. 446
Lectores. 448
Legatum. 455
Legitimè. 454
Lex. 454
Libellus famoſus. 456
Liberare. 461
Libri prohibiti. 461
Licentia. 462
Ligare. 464
Litteræ. 465
Loqui. 466
Ludere. Ludus. 467

Ma-

M

Machinatio. 470
Magiſter Nouitiorum. ibidem
Malum. 472
Mandatum. Mandans. ibidem
Manifeſtæ iniuriæ. *Vide* Iniuriæ.
Mater. 473
Materia. ibidem
Matutinum. 474
Medicina. ibidem
Mendicantes. 475
Merces. ibidem
Metus. ibidem
Miniſter Generalis, vel Prouincialis. *Vide* Generalis. Prouincialis.
Miſſa. 476
Miſſionarii. 477
Modeſtia. 475
Moleſtare. 479
Modus conficiendi ſcripturas contra Generales. 480
Mollities. 481
Monachi. ibidem
Monaſterium. ibidem
Moniales. 482
Monitio. 495
Mors. 496
Mox. 497

Mu-

Mulieres. 497
Mundus. 498

N

NAtiuitas D. N. Ieſu Chriſti. 498
Narratiua. ibidem
Neceſſitas. 499
Nefandum ſcelus. 501
Negligens. 502
Negotia. ibidem
Nobilitas. ibidem
Nota. 593
Notarius. ibidem
Notabiliter. 504
Notorium. ibidem
Nouitia. 505
Nouitius. 507
Nouitiatus locus. *Vide* Conuentus.
Nouitiorum Magiſter. *Vide* Magiſter.

O

OBedientia. 529
Oblationes. *Vide* Miſſa.
Obligatio. 532
Obloqui. *Vide* Carcer.
Obreptio. 532
Occidere. 533
Occultum. ibidem
Odium. Odioſum. 534
Offendere. ibidem

Offi

Officialis. 535
Officium. ibid.
Officium Diuinum ibid.
Ordinarius. 536
Ordo. 537
Oracula. 540
Oratio. ibid.
Organa. 541
Otium. ibid.

P

PActum. 542
Palam. ibid.
Papa. 543
Paria. 544
Par. ibid.
Parum. 545
Parentes. ibid.
Participare ibid.
Pater. ibid.
Paupertas. 550
Peccatum. 551
Pœna. 553
Pœnitentia 558
Pœnitens. ibid.
Percuſſio. 561
Percurere. ibid.
Perfidia. 565
Permiſſio. 566
Pernoctare. ibid.

Perpetuum.	566
Petiæ laneæ, vel lineæ.	567
Populus.	569
Poſſeſſio.	ibid.
Poſt.	ibid.
Præcepta.	ibid.
Prædicatio.	570
Prædicator.	ibid.
Præſcriptio.	574
Præſidens.	ibid.
Prætextus.	575
Præſumptio.	ibid.
Pretium.	ibid.
Præuaricatio.	579
Præuentio.	577
Princeps.	ibid.
Priuatio.	ibid.
Priuilegium.	581
Proceſsio.	584
Proceſſus.	ibid.
Procurare.	586
Procurator Generalis.	587
Profeſsio.	601
Promotio.	602
Proprietas.	605
Proteſtatio facienda Nouitiis.	623
Prouincialis.	ibid.
Prouocare.	631
Prout.	ibid.
Prudentia.	ibid.

Publi-

Publicum. 632

Q

QValitas. 632

R

RAdere. 632
Ratihabitio. ibid.
Ratio. 633
Rebellis. Rebellio. 635
Recurſus. 637
Recuſare Iudicem. 640
Redditus. 641
Redimere. ibid.
Refectorium. ibid.
Reformare. 642
Regula. 647
Regulares. ibid.
Religioſi. 649
Relapſus. 649. 650
Reliquiæ. 650
Remigantes. ibid.
Renũciare defenſiones. *Vide* Defenſiones
Renunciare priuilegia. *Vide* Priuilegium. Proceſſus. Contumax.
Repetiare. 650
Requiſita Nouitiorum. *Vide* Nouitius.
Reſidentia. 651
Reſpondere Prælaao in culpa. 653
Reſtitutio famæ. ibid.

Reti-

Retinere. 653
Reuelare. 654
Reus. 660
Rixa. 661
Rogamina. 662
Rota. ibid.

S

Sacerdos. ibid.
Sacrilegium. ibid.
Sanctum Officium. 663
Sandalia. ibid.
Sanctio. 664
Scandalum. ibid.
Schedulæ. 665
Schiſma. ibid.
Scientia. 666
Scriptura. 667
Secretarius. ibid.
Seditio. 668
Senatores. 669
Sententia. ibid.
Sepultura. 670
Silentium. ibid.
Simonia. 671
Subornatio. 987
Sindicus. 692
Sine. 694
Socius. ibid.
Solicitantes. 695
Sorti-

Sortilegium. 695
Statim. ibid.
Statuta. ibid.
Studium. Studentes. 697
Stilus. 698
Suadere. ibid.
Sudaria. ibid.
Subditus. ibid.
Subrogare. 699
Subreptio. ibid.
Suffragium. 700
Superior. ibid.
Superſtitio. 703
Suſpectum conſortiũ. 704
Suſpectus. 707
Suſpenſio. Suſpendere. 708

T

TAcere. 709
Talionis pœna. 710
Tangere pecuniam. ibid.
Tanquam. ibid.
Taxilli. ibid.
Temeritas. 711
Tempus. ibid.
Tergiuerſari. ibid.
Terra Sancta. ibid.
Tertiarii. Tertiariæ. ibid.
Teſtis. 712
Timor. Tormentum. 716

Ti-

Digitized by Google

Tortura. 716
Tradere. 726
Tribunal. 727
Tranſgreſsio. ibid.
Triremium pœna. ibid.

V

VAcantes exercitio artium damnatarum. *Vide* Artes damnatæ.
Vendere. *Vide* Proprietas. Simonia.
Venenum propinãtes. *Vide* Percuſsio n.2
Vicarius. 732
Veſtimenta Fratrum. 734
Vindicta. 736
Violentia. ibid.
Viſitare. 737
Viſitator. ibid.
Vita. 743
Vitium. ibid.
Vituperationes. *Vide* Improperia.
Vltra. 744
Vnio. ibid.
Vocales. ibid.
*V*ocare. 745
*V*otum. ibid.
Vox actiua, & paſsiua. *Vide* Priuatio.
*V*ſurpare iuriſdictionem. *Vide* Procurator. Retinere.
*V*ſus. 747

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Pag.	lin.	ERRATA	CORRECTA
605	13	*quo*	*qua*
617	15	*inuicto*	*inuito*
526	22	*priuationes*	*priuatione*
207	9	*alterigioſos*	*alterius* *cor-- religioſos*
464	24	*Induta*	*Inducta*
476	17	*ſtiuendium*	*ſtipendium*
483	13	*q::ouis*	*quoduis*
489	19	*prohibere*	*praſcribere*
722	10	*tegibus*	*legibus*
726	13	*ratro*	*ratio*
733	11	*parum*	*nihil*
735	11	*Chriſto Domino*	*Chriſtus Dnus*
705	2	*leſtibns*	*teſtibus*
705	12	*prluetur*	*priuetur*
710	23	*taſſiculi*	*taxilli*
311	16	*Decimusquintus*	*Decimiquinti*
529	17	*anteſertur*	*anteſertur*
534	22	*ignorator*	*ignorato*
385	19	*ibi*	*ſibi*
630	4	*cebent*	*debent*
644	9	*vocens*	*vouens*
365	2	*puniri debet*	*punire debent*
365	6	*hin*	*hinc*
137	6	*vaſæ*	*vaſa*
164	12	*ingredi*	*egredi*
438	23	*aemiſſa*	*admiſſa*
255	2	*conmcÿs*	*conuicÿ*
692	28	*recipiar*	*recipiat*
676	2	*vendituri*	*venditioni*

Digitized by Google

Digitized by Google

oogle